Sfântul cuvios Ioan Scărarul (Scolasticul)

(s.v. 30 martie / s.n. 12 aprilie)

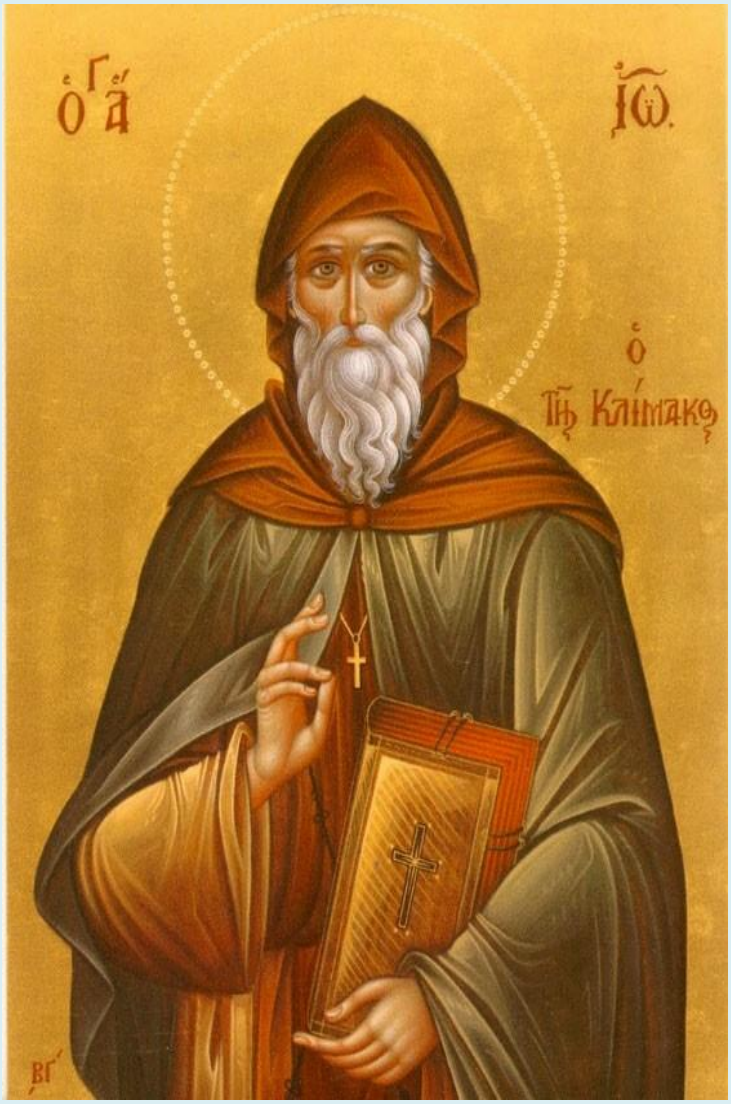

Materiale despre Sfântul cuvios Ioan Scărarul:

https://independent.academia.edu/emystea/Sf.%20cuv.%20Ioan%20Sc%C4%83rarul

https://archive.org/details/@steaemy?query=Ioan+Sc%C4%83rarul

****

Predici la Duminica a IV-a a Sfântului şi marelui Post (a Sfântului Ioan Scărarul)(8. Triod):

https://www.academia.edu/42628550/Predici_la_Duminica_a_IV-a_a_Sf%C3%A2ntului_%C5%9Fi_marelui_Post_a_Sf%C3%A2ntului_Ioan_Sc%C4%83rarul_4._Triod_

https://archive.org/details/predici-la-duminica-a-iv-a-a-sf.-ioan-s

&&&

Sfântul cuvios Ioan Scărarul era din Palestina şi a trăit între anii 578-649, fiind pomenit pentru viaţa sa curată, închinată Mântuitorului Hristos. În luna martie, în ziua 30, creştinii ortodocşi de pretutindeni îl sărbătoresc pe prea cuviosul părintele nostru Ioan, cel ce a scris „Scara", acea lucrare care ne ajută să păşim, treaptă cu treaptă, spre o viaţă curată şi desăvârşită duhovniceşte. Mai este pomenit şi în duminica a patra din Postul mare.

Index

Evanghelia şi Apostolul zilei 5
În această lună, ziua a treizecea - Pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan cel ce a scris Scara (Minei) 7
Canon de rugăciune către Sfântul cuvios Ioan Scărarul 18
Acatistul Sfântului cuvios Ioan Scărarul 27
Imnografie 39
Vieţile Sfinţilor - Viaţa cuviosului părintelui nostru Ioan Scărarul 41
Sfântul Ioan Scărarul - drumul spre sfinţenie 48
Sinaxar - Pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan, cel ce a scris Scara 49
Arhid. Ştefan Sfarghie - Sinaxar - Sfântul cuvios Ioan Scărarul 51
Proloage - Pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan, cela ce a scris Scara 53
Sfântul Nicolae Velimirovici - Proloagele de la Ohrida - Pomenirea Sfântului cuvios Ioan Scărarul 55
Cântare de laudă la Sfântul Ioan Scărarul 56
Cugetare 58
Wikipedia - Sfântul Ioan Scărarul 64
Sfântul Ioan Scărarul - Scara dumnezeiescului urcuş 65
Introducere 66
A. Autorul şi conţinutul scrierii 66
B. Copierea, traducerea şi parafrazarea «Scării» în diferite limbi, inclusiv în cea românească 75
C. Scoliile la «Scară» şi la textul pe care l-am tradus şi încadrat în colecţia prezentă a Filocaliei româneşti 84
Înainte privire a sfintei «Scări» 85
Viaţa pe scurt a celui cu adevărat întru sfinţi, Ava Ioan, egumenul sfântului Munte Sinai, numit Scolasticul, scrisă de monahul Daniil din Raith 86
Despre Ava Ioan, egumenul Muntelui Sinai sau Scărarul 90
Epistola lui Ava Ioan, egumenul Mânăstirii Raith, către Ioan, minunatul egumen al Muntelui Sinai, numit Scolasticul, iar mai pe urmă, după scrierea lui, Scărarul 90
Epistola de răspuns Ioan, lui Ioan, bucurie 91
Scara dumnezeiescului urcuş 93

Cuvântul I - Despre lepădarea de viața deşartă şi despre retragere 93
Cuvântul II - Despre despătimire..... 100
Cuvântul III - Despre înstrăinare..... 103
Cuvântul IV - Despre fericita şi pururea pomenita ascultare..... 108
Cuvântul V - Despre pocăința cea făcută cu grijă şi deplin arătată, în care se vorbeşte şi despre viața sfinților osândiți şi despre închisoare 134
Cuvântul VI - Despre pomenirea morții 143
Cuvântul VII – Despre plânsul de bucurie făcător..... 146
Cuvântul VIII - Despre nemâniere şi blândețe..... 155
Cuvântul IX - Despre ținerea de minte a răului 160
Cuvântul X - Despre clevetire..... 161
Cuvântul XI - Despre multa vorbire şi despre tăcere 164
Cuvântul XII - Despre minciună..... 165
Cuvântul XIII - Despre lenea sufletească 166
Cuvântul XIV - Despre pântecele atot lăudat şi tiran 168
Cuvântul XV - Despre curăția şi neprihănirea (castitatea) nestricăcioasă, agonisită de cei stricăcioşi, prin osteneli şi sudori..... 172
Cuvântul XVI - Despre iubirea de arginți şi despre neagonisire 185
Cuvântul XVII - Despre nesimțire, adică despre moartea sufletului înainte de moartea trupului..... 187
Cuvântul XVIII - Despre somn şi despre rugăciune şi despre cântarea în obşte..... 189
Cuvântul XIX - Despre privegherea trupească şi cum trebuie făcută aceasta..... 190
Cuvântul XX - Despre frica laşă sau nebărbătească..... 192
Cuvântul XXI - Despre slava deşartă cea cu multe chipuri 193
Cuvântul XXII - Despre mândria cea fără de minte (fără stăpânire)..... 198
Cuvântul XXIII - Despre gândurile negrăite ale hulei 201
Cuvântul XXIV - Despre blândețea, simplitatea şi nerăutatea, agonisite prin sârguința înțeleaptă şi nu naturale şi despre viclenie 204
Cuvântul XXV - Despre prea înalta smerită-cugetare, pierzătoarea patimilor, ce se naşte în simțirea nevăzută..... 206
Cuvântul XXVI - Despre deosebirea gândurilor, patimilor şi virtuților..... 216
Acelaşi cuvânt - partea a II-a - Despre dreapta socoteală bine deosebitoare..... 229
Acelaşi cuvânt - partea a III-a - Cuprinsul pe scurt al tuturor celor mai înainte spuse 239
Cuvântul XXVII - Despre sfințita liniştire a trupului şi a sufletului 244
Acelaşi Cuvânt - Despre felurile liniştirilor şi despre deosebirea lor..... 248
Cuvântul XXVIII - Despre fericita rugăciune, sfințita maică a tuturor virtuților şi despre înfățişarea văzută şi gândită în vremea rugăciunii..... 255
Cuvântul XXIX - Despre nepătimire sau cerul pământesc şi despre desăvârşirea şi învierea sufletului înainte de învierea cea de obşte..... 263
Cuvântul XXX - Despre legătura treimii virtuților: a dragostei, a nădejdii şi a credinței 266
Cuvântul XXXI – Al cuviosului părinte Ioan Scărarul – Către Păstor..... 269
Predici şi editoriale despre Sfântul Ioan Scărarul..... 286

Calinic, arhiepiscopul, Argeşului şi Muscelului - Scara Sfântului Ioan 287
Gheorghe Anghel - Idealul monahal este un model pentru toţi creştinii - Tratatul de mântuire al Sfântului Ioan Scărarul..... 294
Pr. Ciprian Florin Apetrei - Theologica - Treptele filocalice ale nevoinţei duhovniceşti 298
Pr. Eugeniu Rogoti - Sfântul Ioan Scărarul, o viaţă în urcarea muntelui spre cer..... 302
Pr. lect. dr. Alexandru-Corneliu Arion - Din plânsul după Dumnezeu răsare floarea dragostei..... 305
Gheorghe Cristian Popa - Scara Sfântului Ioan Sinaitul în iconografia ortodoxă 309
Petru Lazăr - Sfântul Ioan Scărarul, autorul celui mai celebru „tratat“ despre sfinţenie 314
Mariana Borloveanu - Puterea rugăciunii în pustie, o lecţie de la Sfântul Ioan Scărarul şi Sfânta Maria Egipteanca 319
Pr. Silviu Cluci - Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” din Muntele Sinai 332
Icoane..... 335

Evanghelia şi Apostolul zilei

Evanghelia

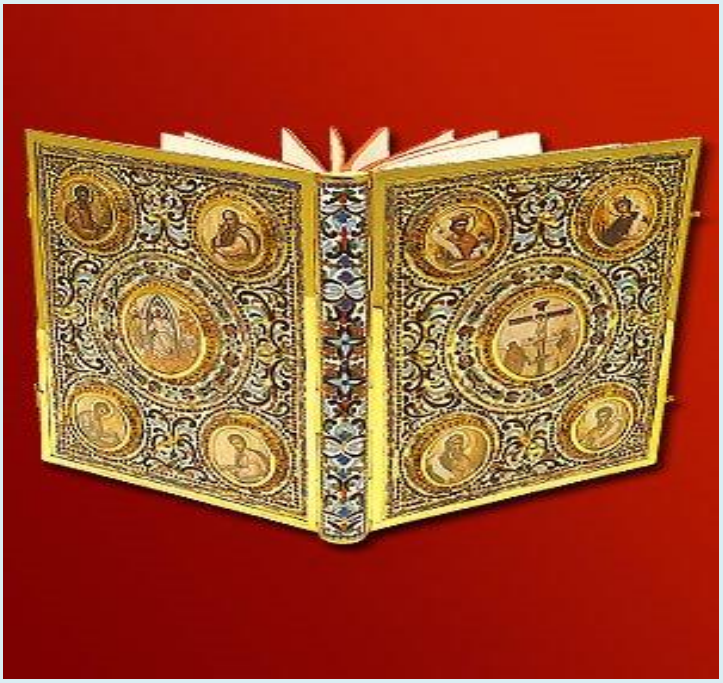

Ev. Matei 11, 27-30

Zis-a Domnul ucenicilor săi:

27.Toate Mi-au fost date de către Tatăl Meu şi nimeni nu cunoaşte pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere.
28.Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi.
29.Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre.
30.Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară.

Apostol

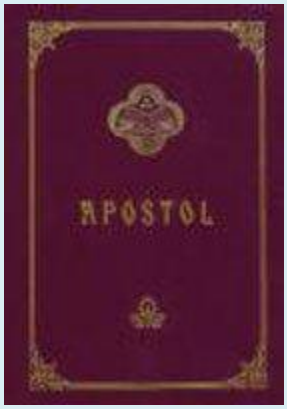

Epistola către Efeseni a Sfântului apostol Pavel

Ap. Efeseni 6, 10-17

10.În sfârşit, fraţilor, întăriţi-vă în Domnul şi întru puterea tăriei Lui.
11.Îmbrăcaţi-vă cu toate armele lui Dumnezeu, ca să puteţi sta împotriva uneltirilor diavolului.
12.Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduh.
13.Pentru aceea, luaţi toate armele lui Dumnezeu, ca să puteţi sta împotrivă în ziua cea rea şi toate biruindu-le, să rămâneţi în picioare.
14.Staţi deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul şi îmbrăcându-vă cu platoşa dreptăţii,
15.Şi încălţaţi picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii.
16.În toate luaţi pavăza credinţei, cu care veţi putea să stingeţi toate săgeţile cele arzătoare ale vicleanului.
17.Luaţi şi coiful mântuirii şi sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu.

În această lună, ziua a treizecea - Pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan cel ce a scris Scara (Minei)

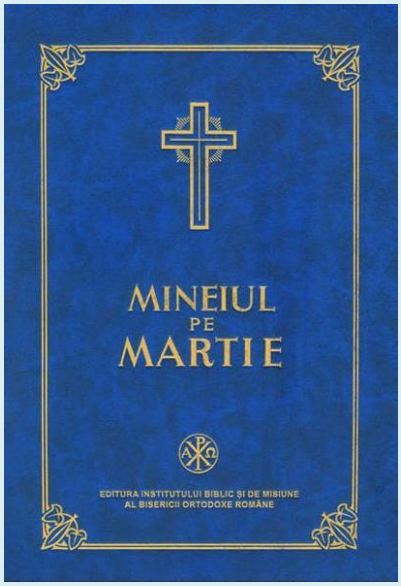

La Vecernie

La Doamne, strigat-am..., se pun **stihirile** pe 6: trei ale Triodului şi trei ale sfântului, glasul al 8-lea:

Podobie: O, prea slăvită minune! Izvorul vieţii în mormânt se pune, şi scară către Cer mormântul se face; veseleşte-te Ghetsimanì, a Născătoarei de Dumnezeu sfântă casă. Să strigăm credincioşii, pe Gavriil având începător cetelor: cea plină de dar bucură-te, cu tine este Domnul, cel ce dă lumii prin tine mare milă.

Părinte Ioane cuvioase înălţările lui Dumnezeu, totdeauna, cu adevărat le purtai în gura ta, cugetând prea cu lucrare cuvintele cele de Dumnezeu insuflate, şi cu darul cel izvorâtor de acolo te-ai îmbogăţit, fericit făcându-te, şi surpând sfaturile tuturor necredincioşilor, prea înţelepte.

Părinte Ioane slăvite, prin izvoarele lacrimilor, curăţindu-ţi sufletul, şi cu stările cele de toată noaptea îmblânzind pe Dumnezeu, te-ai într-aripat spre dragostea şi spre frumuseţea lui fericite, căreia acum după vrednicie neîncetat cu bucurie te împărtăşeşti cu nevoitorii cei dimpreună cu tine, de Dumnezeu cugetătorule cuvioase.

Părinte Ioane slăvite, prin credinţă, într-aripându-ţi mintea către Dumnezeu, ai urât nestatornicia tulburării celei lumeşti şi crucea ta ridicându-o, ai urmat Văzătorului tuturor, supunând cugetului trupul cel anevoie înfrânt, cu petrecerile postniceşti prin puterea Dumnezeiescului Duh.

Slavă… Şi acum… a Născătoarei

Bucură-te, dumnezeiască căruţă a lumii; Bucură-te, Biserica Domnului şi cort al sfinţeniei, lumină ne-ai răsărit nouă, din pântecele tău cel prea curat, luminând marginile lumii, şi sfinţindu-ne pe noi cu bunătatea. Bucură-te, capul mântuirii Preacurată; Bucură-te, auzire şi grai înfricoşat a celor ce nădăjduiesc spre tine.

A Crucii, a Născătoarei

Soarele s-a întunecat Fiule şi luna în haină neagră şi-a schimbat lumina. Pământul se clatină şi catapeteasma Bisericii Tale se rupe. Şi eu cum nu mă voi rupe la cele dinlăuntru, Fiule! Zgâria-mă-voi la față, prea dulce Mântuitorule al meu, văzându-te pe Tine mort fără dreptate.

La Utrenie

Canoanele - al sfântului şi ale Triodului după rânduiala postului.

Canonul Sfântului

facere a lui Clement

Cântarea 1-a

Irmos: Cântare de biruinţă să cântăm toți lui Dumnezeu, celui ce a făcut minunate minuni cu braț înalt, şi a mântuit pe Israil, că S-a proslăvit.

Bine urând lumea cea de jos, pe cea de sus ai dobândit, Ioane prea înţelepte, pentru aceasta ne înveţi pe noi, cum că fugirea din lume este apropiere de Dumnezeu.

Boala foametei cu milostivirea ta dezlegându-o, pe stăpânul patimilor cu lanțurile nevoințelor tale l-ai legat fericite, şi cu darurile nepătimirii te-ai încununat de la Hristos Dumnezeu.

Cugetare întocmai cu a îngerilor primind de Dumnezeu cugetătorule, depărtându-te pe sineți din lumea cea pământească şi stricăcioasă, prea fericite. Pentru aceasta petreci arătat întru lăcaşurile cele nematerialnice.

Slavă…

Cuvânt prea lung scriind ascultătorilor, fericite Ioane, prin învățăturile tale înalţi pe ei de pe pământ către viața cea fericită.

Şi acum… a Născătoarei

Cu gură pravoslavnică şi cu dumnezeieşti fapte, Biserica propovăduieşte naşterea ta Fecioară mireasă dumnezeiască, şi semnelor trupului Fiului tău se închină.

Cântarea a 3-a

Irmos: Piatra pe care nu o au băgat-o…

Izgonind toată împuţiciunea mâniei dintru adâncul sufletului tău, ai dobândit nemânierea ca o prea frumoasă tămâie. Pentru aceasta cere acum de la Izbăvitorul dezlegarea păcatelor pentru noi, dumnezeiescule.

Cu focul dragostei lui Hristos arzând cugetul pomenirii de rău fericite, cu adevărat ai strălucit cu razele iubirii de fraţi şi tuturor ai arătat cale uşoară către mântuire, luminat arătând nepomenirea de rău, fericite.

Slavă…

Darul pustniciei celei lucrătoare ai luat din cer fericite, de unde astupi buzele celor clevetitori cu înţelepte învăţăturile tale, prin care ne povăţuim întru cărarea faptelor celor bune, pe care a o dobândi să ne învrednicim.

Şi acum… a Născătoarei

Pe tine te-a glăsuit proorocul de demult prin feciorie a naşte pe Cel fără de ani sub ani, mai presus de minte şi de cuvânt, pe Unul din Treime pe Hristos Dumnezeul nostru. Pe care fă-L Milostiv, pentru noi care te lăudăm pe tine Preacurată.

Irmosul: Piatra pe care nu o au socotit ziditorii, aceasta s-a făcut în capul unghiului. Aceasta este piatra pe care Hristos a întărit Biserica Sa, pe care o a răscumpărat din păgâni.

Sedealna, glasul al 4-lea:

Podobie: Cel ce Te-ai înălţat pe Cruce de bunăvoie, poporului Tău celui nou, numit cu numele Tău, îndurările Tale dăruieşte-i, Hristoase Dumnezeule. Veseleşte cu puterea Ta pe binecredincioşii creştini, dăruindu-le lor biruinţă asupra celui potrivnic, având ajutorul Tău armă de pace, nebiruită biruinţă.

Înfigând pe bunătăți suișuri către cer, arătat te-ai înălțat către neînotată adâncimea privirii, cu bună credință înfruntând toate pândirile patimilor și acoperind pe oameni nevătămați de dânsele. Ci roagă-te să se mântuiască toți, o Ioane cuvioase, scara bunătăţilor.

Slavă… Şi acum… a Născătoarei

Nu vom tăcea nici odinioară noi nevrednicii a vesti puterile tale de Dumnezeu Născătoare. Că de nu ai fi stătut tu rugându-te, cine ne-ar fi izbăvit pe noi dintru atâtea primejdii ? Sau cine ne-ar fi păzit până acum slobozi ? Nu ne vom depărta de la tine Stăpână, că mântuieşti pe robii tăi pururea din toate nevoile.

A Crucii, a Născătoarei

Pe Cel născut din Tatăl Cel fără de început ceea ce mai pe urmă trupeşte Te-a născut pe Tine Hristoase, văzându-Te spânzurat pe Cruce, striga: Vai mie prea iubite Iisuse, cum Cela ce ca un Dumnezeu Te proslăveşti de îngeri, acum de oamenii cei fărădelege Fiule pe lemn mori? Te laud pe Tine îndelung răbdătorule.

Cântarea a 4-a

Irmos: Cu Duhul văzând mai-nainte proorocule Avvacume, întruparea Cuvântului, ai propovăduit strigând: Când se vor apropia anii Te vei cunoaşte, când va veni vremea Te vei arăta. Slavă puterii Tale Doamne.

Năvălirile limbii înfrânându-le cu postirea, ți-ai îndreptat viața ta întru liniște înţelepte, şi ca o mireasmă a focului gustând darul Celui Preaînalt, ai fugit de multa grăire ca de o negură a păcatului, slujind lui Dumnezeu fără prihană.

Din destul îndulcindu-ţi sufletul cu adevărul, ai fugit de împărtăşirea cea amară a minciunii. Pentru aceasta, prin dumnezeiască postnicie, robind vicleşugurile dracilor, povăţuitor nerătăcit te-ai arătat călugărilor, Ioane de Dumnezeu grăitorule.

Slavă…

Cu întinderea pustniciei tale strâmtorându-te, ai dezlegat slăbănogirea trândăvirii înțelepte, şi cu suliţa osârdiei omorând puterea mâhnirii, te rogi lui Dumnezeu, ca să ni se dăruiască nouă tuturor curăţire.

Şi acum… a Născătoarei

Fericit este neamul prea lăudată Curată, care prin credinţă s-a învrednicit a cinsti naşterea ta, cu pravoslavie, cu dogme şi cu lucruri, arătând închipuirile adevărului, toată întruparea Fiului tău.

Cântarea a 5-a

Irmos: Noaptea şi negura păcatului m-au cuprins pe mine Mântuitorule. Pentru aceasta să-mi răsari mie Doamne ca un milostiv dimineaţa pocăinţei, mai-nainte până nu mă ajunge pe mine sfârşitul cel nearătat al vieţii mele, Hristoase Dumnezeule.

Prin desfătarea înfrânării îngrăşându-ţi mintea, nu ai dat buzelor bucatele neînfrânării. Pentru aceasta ai sugrumat patimile prin flămânzire, şi pe draci i-ai ruşinat. Că cela ce-şi trudeşte grumazii, omoară poftele dezmierdărilor.

Arătatu-te-ai iubitor de curăţie şi urâtor spurcăciunii şi cu lumina mărturisirii celei credincioase ai scăpat de întunericul patimilor. Pentru că cel ce voieşte ca să-şi curăţească trupul şi mintea, arată cu fierbinţeală pe cele ascunse ale întunericului.

Cu mintea, cu sufletul şi cu trupul, slujind Treimii, arătat ai izgonit închinăciunea idolilor şi cu milostivire spre lipsa celor trebuincioase te-ai făcut cu adevărat iubitor de Dumnezeu, decât iubitor de argint, iubitorule de săraci.

Slavă…

Cu bună credinţă lepădând sarcina materiei celei de pământ cu aripile neaverii tale, ai zburat către cele nematerialnice. Pentru aceasta cu adevărat fără de materie stând înaintea lui Hristos, împreună cu cei fără de materie, cere curăţire sufletelor noastre, părinte.

Şi acum… a Născătoarei

Cei ce nu voiau să se închine închipuirii feţei Fiului tău, şi feţei tale, pururea Fecioară, s-au arătat nouă prea vrăjmaşi, şi blestemaţi. Pentru că nu se plecau dumnezeieştilor dogme ale părinţilor celor mai dinainte.

Cântarea a 6-a

Irmos: Pe proorocul Iona…

Cu puterea trezviei celei curate, şi prin luptele rugăciunii, tare ai izgonit din sufletul tău nesimţirea patimilor, şi te-ai arătat cu totul treaz, cuvioase părinte.

Prin rugăciune fără de somn, vitejeşte supunând pe vrăjmaşul cel iubitor de somn, de Dumnezeu cuprinsule, te-ai arătat păstor deşteptat al turmei lui Hristos şi luminător al învăţătorilor.

Slavă…

Cu bună credinţă curăţind ochiul minţii, şi fără dormitare totdeauna slujind lui Hristos, ai văzut mai-nainte dumnezeieştile frumuseţi ale desfătării celei fericite.

Şi acum… a Născătoarei

Văzând nelegiuiţii pe cetele pravoslavnicilor, sărutând acum chipul tău cu evlavie, se ameţesc de valul necredinţei celei amare, Preacurată.

Irmosul: Pe proorocul l-ai mântuit, din chit, Iubitorule de oameni, şi pe mine mă scoate dintru adâncul patimilor, rogu-mă.

Condac, glas 4:

Podobie: Arătatu-Te-ai astăzi lumii şi Lumina Ta, Doamne s-a însemnat peste noi care cu cunoştinţă Te lăudăm, venit-ai şi Te-ai arătat, Lumina cea neapropiată.

Ca pe o stea fără înşelăciune şi îndreptătoare către lumina marginilor, te-a pus pe tine Domnul spre înălţimea înfrânării, îndreptătorule Ioane, părintele nostru.

Icos: Cu bunătăţile tale cele dumnezeieşti, ca un adevărat lăcaş lui Dumnezeu te-ai făcut pe tine, arătat înfrumuseţând credinţa, nădejdea şi dragostea cea adevărată. Ca un lucru de aur strălucitor, ca un fără de trup prin înfrânare învăţându-le, ai descoperit legile cele dumnezeieşti; înţelegerea, bărbăţia, înţelepciunea şi smerenie ai câştigat, prin care te-ai şi înălţat. Pentru aceasta şi luminându-te, prin rugăciunile cele neîncetate şi într-aripându-te prin vederile cele de taină, ai dobândit lăcaşurile cele cereşti, îndreptătorule Ioane, părintele nostru.

Sinaxar

Întru această lună, în 30 de zile, pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan cel ce a scris Scara.

Stih: Peste scări părinte dese scări.
Bunătăţile punând, au ajuns până la cer.
La treizeci Ioan cel lăudat,
Cu negrăită bucurie s-a mutat.

Acesta fiind de şaisprezece ani şi pricopsit şi iscusit la minte şi foarte pedepsit şi învăţat la toată învăţătura, s-a dat pe sine jertfă sfântă lui Dumnezeu, suindu-se în muntele Sinai şi făcându-se monah şi dându-se sub ascultate.

Apoi ajungând la nouăsprezece ani ai vârstei sale, se duse la locul liniştei, de cinci semne departe de Chiriacon, sosind la luminata mânăstire a luptei şi se cheamă locul acela Tola. Şi petrecând patruzeci de ani, arzându-se de dragostea cea înfierbântată şi de focul dragostei celei dumnezeieşti.

Acesta mânca din toate câte sunt fără prihană iertate vieţii călugăreşti, însă câte foarte puţin şi nu de saţiu, frângând (mi se pare) şi cu aceasta cornul mândriei foarte înţelepţeşte.

Dar ce cuvânt ar putea să spună izvorul lacrimilor sale? Şi somnul lui atât era cât putea ajunge să nu-şi strice mintea cu privegherea cea covârşitoare. Iar calea lui era neîncetata rugăciune şi spre Dumnezeu dragoste neasemănată.

Acesta dar trudindu-se cu toată buna faptă şi cu bună petrecere, şi fiind plin de mari vedenii, şi aflându-se în chilia sa, şi cunoscând din darul Duhului Sfânt, că ucenicul său dormind sub o piatră mare, ce era să cadă să-l turtească, l-a izbăvit dintr-o moarte ca aceea, arătându-se în vis şi sculându-l dintru acea cădere ce era să pătimească.

Deci ajungând la vârful faptelor bune şi fiind egumen Sfântului munte al Sinaii, părăsi viaţa aceasta vremelnică şi se mută la odihna cea veşnică.

Alcătuind mai-nainte prea înţeleapta carte a dumnezeieştilor şi duhovniceştilor suişuri, ce se cheamă şi Scară.

Tot în această zi, pomenirea Sfântului prooroc Ioad.

Stih: Leul te omoară pe tine proorocule al Domnului,
Ca pe cel ce ai călcat cuvântul Domnului.

Acesta a fost din Iuda pe care l-a lovit leul şi a murit, când a mustrat pe Ieroboam pentru junici. Căci îi poruncise Dumnezeu lui, să meargă să-l mustre, şi să nu mănânce pâine, nici să bea apă, ci să se întoarcă curând.

Deci aflând pe Ieroboam făcând jertfe, strigă şi zise cuvântul Domnului: Jertfelnice ! Acestea zice Domnul: Iată se naşte fiu în casa Iudei, şi numele lui Iosia şi va junghia peste tine pe popii acestor înalte.

Şi tinse Ieroboam mâna să-l prindă şi-i secă mâna. Deci rugându-se o făcu iarăşi sănătoasă ca şi întâi.

Iar Ioad întorcându-se înapoi, fu amăgit de un prooroc mincinos ce-l chema Emve şi mâncă cu dânsul pâine, călcând porunca lui Dumnezeu. Deci, pentru neascultare, lasă Dumnezeu să fie omorât de leu, iar să nu-l mănânce.

Şi murind, fu îngropat în Betel, lângă cel ce l-a amăgit.

Tot în această zi, Sfânta Evvula, maica Sfântului Pantelimon cu pace s-a săvârşit.

Stih: În ceruri cu fiul cel nevoitor este împreună petrecătoare,
Maica nevoitorului Evvula de bun cocon născătoare.

Tot în această zi, pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan cel de la Puţ (fântână).

Stih: Ioan cel ce vieţuia în puţ jos,
Acum bea din apa vieţii cea de sus.

Tot în această zi, Sfântul Ioan, patriarhul Ierusalimului cu pace s-a săvârşit.

Stih: Proiestosul tronului Sionului cestui simţit,
S-a mutat către Sionul cel gândit,

Tot în această zi, Sfântul noul sfinţit mucenic Zaharia, care a mărturisit în Corint la anul o mie şase sute optzeci şi patru prin sabie s-a săvârşit.

Stih: Primeşte Zahario de la Dumnezeu cununi de biruinţă,
Ca un ierarh ce eşti şi nevoitor al Domnului prin credinţă.

Cu ale lor sfinte rugăciuni, Doamne miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi, Amin.

Cântarea a 7-a

Irmos: De tinerii tăi cei din cuptor, Mântuitorule nu s-a atins, nici i-a supărat pe dânşii, focul. Atunci acei trei ca cu o gură cântau şi binecuvântau, grăind: Bine este cuvântat Dumnezeul părinţilor noştri.

Ca unul ce cu sabia vitejiei ai surpat semeţia înfricoşării celei prunceşti, te-ai arătat cu adevărat tare şi înfricoşat tuturor duhurilor celor necurate. Bine este cuvântat Dumnezeul, care te-a minunat pe tine prea lăudate.

Dumnezeieşte plecându-te legii lui Hristos, ai călcat slava cea cu nume deşartă, aducând ostenelile sihăstriei celei tari lui Dumnezeu întru ascuns, care răsplăteşte întru arătare plăţile.

Slavă…

Ridicând război către cetele cele nevăzute ale patimilor, te-ai arătat biruitor, ca un smerit la cuget şi la inimă. Căci printr-acestea ai rănit pe vrăjmaşul cel mândru şi trufaş.

Şi acum… a Născătoarei

Cinstind întruparea Ta Hristoase, mă închin şi chipului ei după dumnezeiască cuviinţă. Că Dumnezeu fiind mai-nainte de veci, însuţi Te-ai făcut Om din Fecioară, întru amândouă desăvârşit.

Cântarea a 8-a

Irmos: De care se înfricoşează…

Cu obiceiurile tale cele adevărate, arătat pierzând obiceiul cel viclean şi ca de un netrebnic fugind, arătat te sălăşluieşti în locul celor blânzi, ca cela ce cu blândeţe ai vieţuit, de Dumnezeu cugetătorule Ioane.

Scrisu-ne-ai nouă dumnezeiască smerenie, ca pe o maică şi păzitoare a tuturor bunătăţilor. Pentru că fiind ca un întâi lucrător înţelept ai înfipt temelia dumnezeieştii suiri.

Binecuvântăm pe Tatăl, şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Domnul.

Arătat te-ai împărtăşit darului Duhului şi învăţându-ne pe noi prin lucrare, chibzuirea cea cu adevărat bine socotită, pe toţi i-ai umplut de luminare dumnezeiască părinte, prin cuvinte pedepsitoare.

Şi acum… a Născătoarei

Nu scriu Dumnezeirea, nu minţiţi orbilor; căci nealcătuită, nevăzută şi neînchipuită este. Ci chipul trupului scriindu-l mă închin şi cu credinţă slăvesc pe Fecioara ceea ce L-a născut.

Irmosul:

Să lăudăm, bine să cuvântăm şi să ne închinăm Domnului cântându-I şi prea înălţându-L pe Dânsul întru toţi vecii.

De care se înfricoşează îngerii şi toate oştile, ca de Făcătorul şi Domnul, lăudaţi-L preoţi, proslăviţi-L tineri, bine Îl cuvântaţi noroade şi Îl prea înălţaţi întru toţi vecii.

Cântarea a 9-a

Irmos: Izvorul cel primitor…

Prin cuget fără materie zburând către cele nematerialnice, ai cuprins adâncimea vedeniilor şi dobândind darul Duhului Sfânt, prin neîncetată rugăciune te-ai învrednicit, mai înainte a vedea arătarea celor viitoare.

Înţelegerea cea materialnică mistuindu-o, cu văpaia rugăciunii prea cuvioase, cu totul te-ai arătat foc, prea înțelepte Ioane. Pentru aceasta cu bună credinţă ui-mindu-te întru vedenii, te-ai schimbat întru bună schimbare, de Dumnezeu cu-getătorule.

Omorând patimile prin pustnicie, te-ai suit spre săvârşirea nepătimirii, cuvioase părinte. Pentru aceasta roagă-te acum lui Dumnezeu pentru pacea a toată lumea şi pentru mântuirea noastră a celor ce te cinstim pe tine.

Slavă…

Luând tărie întru credinţă părinte, şi prin dragoste într-aripându-te, ai alergat către scara bunătăţilor şi te-ai întărit întru dragostea lui Hristos cu bună tărie. Pentru că întru aceasta este împlinirea tuturor doririlor.

Şi acum… a Născătoarei

Prea slăvită naşterea ta Curată, şi pe pereţi închipuită, o sărutăm, a căruia nu lu-crului ne închinăm, ci chipul îl cinstim, şi mărturisind adevărul întru amândouă după cuviinţă ne umplem de pravoslavie.

Irmosul: Izvorul cel primitor de viaţă şi pururea curgător, sfeşnicul darului cel de lumină purtător, Biserica cea însufleţită, cortul cel prea curat, care este mai desfătată decât cerurile și decât pământul, pe Născătoarea de Dumnezeu, credin-cioşii o mărim.

Luminânda glasului de trei ori. Și Stihoavna Triodului.

Şi cealaltă slujbă a Utreniei după rânduiala postului şi Otpustul.

Canon de rugăciune către Sfântul cuvios Ioan Scărarul

Troparul Sfântului cuvios Ioan Scărarul, glasul al 8-lea: Cu curgerile lacrimilor tale ai lucrat pustiul cel neroditor şi cu suspinurile cele dintru adânc ai făcut ostenelile tale însutit roditoare şi te-ai făcut luminător lumii, strălucind cu minunile, Ioan, părintele nostru roagă-te lui Hristos Dumnezeu ca să mântuiască sufletele noastre.

Troparul Sfântului cuvios Ioan Scărarul, glasul 1: Locuitor pustiului, înger în trup şi de minuni făcător te-ai arătat, purtătorule de Dumnezeu, părintele nostru Ioan. Cu postul, cu privegherea şi prin rugăciune primind daruri cereşti, tămăduieşti pe cei bolnavi şi sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere; Slavă Celui ce te-a încununat pe tine; Slavă Celui ce lucrează prin tine tuturor tămăduiri.

Cântarea 1

Irmos: Cântare de biruinţă să cântăm toţi lui Dumnezeu, celui ce a făcut semne minunate, cu braţ înalt şi a mântuit pe Israel, că S-a prea slăvit.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Dispreţuind cele din lumea de jos, ai dobândit cele de sus, înţelepte părinte Ioan, pentru aceasta, ne înveţi pe noi că fuga de lume este plăcută lui Dumnezeu.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu strădania ta ai pus capăt foamei tinerei şi pe stăpânul patimilor l-ai legat cu lanţurile nevoinţelor tale, fericite şi cu darul nepătimirii ai fost încununat de Hristos Dumnezeu.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cuget întocmai cu îngerii ai dobândit, cugetătorule de Dumnezeu, smulgându-te pe tine din lumea cea pământească şi stricăcioasă, prea fericite pentru aceasta, petreci în locaşurile nematerialnice.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cuvânt îndelungat scriind ucenicilor tăi, fericite Ioan prea înţelepte, cu învăţăturile tale îi ridici din viaţa cea pământească la viaţa cea fericită.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Cu gură drept credincioasă şi cu învăţături dumnezeieşti, Biserica propovăduieşte naşterea ta, Fecioară, mireasă dumnezeiască şi se închină semnelor trupului Fiului tău.

Cântarea a 3-a

Irmos: Piatra pe care nu au socotit-o...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Îndepărtând din adâncul sufletului tău toată răutatea mâniei, ai aflat netulburarea ca pe o plăcută tămâie pentru aceasta, minunate, cere pentru noi de la Mântuitorul dezlegare de păcate.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu focul dragostei lui Hristos arzând gândul cel aducător aminte de rău, fericite, ai strălucit în chip credincios, cu razele iubirii frăţeşti şi ai arătat tuturor cale uşoară către mântuire, gândul cel neaducător aminte de rău.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Primit-ai din cer harul pustniciei celei lucrătoare, fericite pentru aceasta, astupi gurile celor clevetitori cu învăţăturile tale cele înţelepte, prin care ne povăţuim spre cărarea virtuţilor, pe care să ne învrednicim a o dobândi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Proorocul cel de demult a grăit despre tine că vei naşte în feciorie, pe Cel fără de ani sub ani şi mai presus de minte şi de cuvânt pe Unul din Treime, pe Hristos, Dumnezeul nostru, pe care, Preacurată, fă-L Milostiv nouă, celor ce te lăudăm pe tine.

Irmosul: Piatra pe care nu au socotit-o ziditorii, aceasta s-a aşezat în capul unghiului, aceasta este piatra pe care Hristos a întărit Biserica Sa, pe care a răscumpărat-o din păgâni.

Cântarea a 4-a

Irmos: Cu duhul văzând de mai înainte Întruparea Cuvântului, proorocul Avacum a propovăduit, strigând: când se vor apropia anii Te vei cunoaşte, când va veni vremea Te vei arăta, slavă puterii Tale, Doamne.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Înfrânând cu postul pornirile limbii, ţi-ai petrecut în linişte viaţa ta, înţelepte şi ca pe o mireasmă a focului gustând harul Celui Preaînalt, ai fugit de multă vorbire ca de o negură a păcatului, slujind fără de prihană lui Dumnezeu.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Din destul îndulcindu-ţi sufletul cu adevărul, ai fugit de împărtăşirea cea amară a minciunii, pentru aceasta, prin nevoinţă dumnezeiască robind vicleşugurile demonilor, te-ai arătat, de Dumnezeu grăitorule, Sfinte părinte Ioan, povăţuitor fără de greşeală al călugărilor.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Strâmtorându-te cu putere, prin stăruinţa nevoinţei, ai pus capăt trândăviei lenevirii, înţelepte şi cu suliţa osârdiei, omorând puterea mâhnirii, te rogi lui Dumnezeu să ne dăruiască nouă tuturor, curăţire.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Fericit este neamul care s-a învrednicit să cinstească cu credinţă naşterea ta, Prea lăudată Curată, arătând prin dreapta credinţă, prin învăţături şi prin fapte Întruparea Fiului tău.

Cântarea a 5-a

Irmos: Noaptea şi negura păcatului m-au cuprins pe mine, Mântuitorule, pentru aceasta, ca un Milostiv, fă să-mi răsară mie, Doamne, dimineaţa pocăinţei, mai înainte de a mă ajunge sfârşitul cel nearătat al vieţii mele, Hristoase Dumnezeule.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Prin desfătarea înfrânării îmbogăţindu-ţi mintea, nu ai plecat buzele tale către mâncările plăcerii pentru aceasta, ai sugrumat patimile prin flămânzire şi pe demoni i-ai ruşinat, căci cel ce îşi struneşte gâtlejul, omoară poftele.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Arătatu-te-ai iubitor de curăţie şi urâtor de dezmierdare şi cu lumina mărturisirii celei credincioase ai fugit de întunecimea patimilor, căci cel ce voieşte să-şi curăţească trupul şi gândul se arată cu căldură biruitor asupra celor ascunse ale întunericului.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu mintea, cu sufletul şi cu trupul slujind Preasfintei Treimi, ai îndepărtat, cu adevărat, închinăciunea idolilor, iubitorule de sărăcie, cu milostivirea şi cu lipsa celor trebuitoare şi te-ai făcut cu adevărat iubitor de Dumnezeu mai mult decât iubitor de arginţi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Lepădând pe pământ povara cea materialnică, cu dreaptă credinţă ai zburat, cu aripile sărăciei tale, la cele nematerialnice pentru aceasta, stând cu credinţă în chip nematerialnic înaintea lui Hristos, împreună cu îngerii, Sfinte prea cuvioase părinte Ioan, cere curăţire pentru sufletele noastre.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Cei ce nu voiau să se închine icoanei tale şi a Fiului tău s-au arătat nouă prea vrăjmaşi şi blestemaţi, căci nu se plecau învăţăturilor celor dumnezeieşti ale părinţilor celor de mai înainte.

Cântarea a 6-a

Irmos: Pe proorocul Iona l-ai mântuit...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu puterea cumpătării celei curate şi cu strădaniile rugăciunii ai alungat cu tărie din sufletul tău nesimţirea cea de pe urma patimilor şi te-ai arătat cu totul înfrânat, părinte.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu rugăciunea cea plină de priveghere ai supus bărbăteşte pe vrăjmaşul cel iubitor de somn şi te-ai arătat păstor treaz al turmei lui Hristos şi luminător al învăţătorilor, de Dumnezeu insuflate.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu dreapta credinţă curăţindu-ţi ochiul minţii şi fără de dormitare slujind pururea lui Hristos, ai văzut de mai înainte frumuseţile cele dumnezeieşti ale desfătării celei fericite.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Nelegiuiţii văzând cetele dreptcredincioşilor sărutând cu evlavie prea sfântă icoana ta, Fecioară, se afundă acum în valul cel amarnic al necredinţei, prea curată.

Irmosul: Pe proorocul Iona l-ai mântuit din chit, Iubitorule de oameni, te rog, scoate-mă şi pe mine din adâncul păcatelor.

Condac, glasul al 4-lea:

Podobie: Arătatu-Te-ai astăzi lumii şi Lumina Ta, Doamne s-a însemnat peste noi care cu cunoştinţă Te lăudăm, venit-ai şi Te-ai arătat, Lumina cea neapropiată.

Ca pe un Luceafăr ce îşi îndreaptă lumina fără de greşeală până la marginile lumii, te-a pus pe tine Domnul, spre pildă de înfrânare, îndreptătorule Ioan, părintele nostru.

Cântarea a 7-a

Irmos: De tinerii Tăi, cei din cuptor, nu s-a atins nici nu i-a supărat pe ei focul şi atunci cei trei, ca şi cu o singură gură cântau şi binecuvântând, grăiau: Binecuvântat eşti, Dumnezeul părinţilor noştri!

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Ca unul care ai nimicit, cu sabia bărbăţiei, şovăielile curajului copilăresc, te-ai arătat, cu adevărat, tare şi înfricoşător tuturor duhurilor celor prea necurate, prea lăudate, Binecuvântat este Dumnezeu, cel ce te-a arătat pe tine minunat.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Dumnezeieşte ascultând de legea lui Hristos, ai călcat în picioare mărirea cea cu nume deşert, aducând ostenelile nevoinţei tale hotărâte numai lui Dumnezeu, în ascuns, care răsplăteşte din destul, la arătare.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Ridicând război împotriva taberelor celor nevăzute ale patimilor, te-ai arătat biruitor, ca unul ce ai fost umilit la cuget şi la inimă; căci cu acestea ai rănit pe vrăjmaşul cel mândru şi plin de îngâmfare.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Cinstind unirea săvârşită prin Întruparea Ta, Hristoase, mă închin, cu dumnezeiască cuviinţă chipului ei, că Dumnezeu fiind mai înainte de veci, Însuţi Te-ai făcut Om din Fecioară, fără de sămânţă, întru amândouă fiind desăvârşit.

Cântarea a 8-a

Irmos: De care se înfricoşează îngerii...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu purtările tale nevinovate împuţinând cu curăţie purtarea cea vicleană, ai fugit de ea ca de ceva netrebnic şi te-ai sălăşluit, cu adevărat, în locul celor blânzi, ca unul care cu blândeţe ai vieţuit, cugetătorule de Dumnezeu, Sfinte Ioan.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Ca pe o maică şi păzitoare a tuturor virtuţilor ne-ai arătat nouă, în scris, smerenia, căci, ca un ziditor înţelept ce ai fost, ai pus-o pe aceasta ca temelie a dumnezeieştii ridicări.

Binecuvântăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Domnul.

Cu adevărat te-ai făcut părtaş de harul Duhului şi ai umplut pe toţi de dumnezeiască luminare şi ne-ai învăţat pe noi cu fapta şi ne-ai arătat în cuvinte chibzuinţa cea cu adevărat bine socotită.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Nu descriu Dumnezeirea, nu vă înşelaţi orbilor! Căci Ea este nealcătuită, Nevăzută şi Neînchipuită. Ci, înfăţişând Chipul Trupului, mă închin şi cu credinţă măresc pe Fecioara, care L-a născut.

Irmosul:

Să lăudăm, să binecuvântăm şi să ne închinăm Domnului, cântându-I şi prea înălţându-L pe Dânsul întru toţi vecii.

De care se înfricoşează îngerii şi toate Oştirile ca de Făcătorul şi Domnul, lăudaţi-L, preoţi, prea slăviţi-L, tineri, binecuvântaţi-L, popoare, şi-L prea înălţaţi întru toţi vecii.

Cântarea a 9-a

Irmos: Izvorul cel primitor...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu mintea cea nematerialnică zburând către cele nematerialnice, ai înţeles adâncul privirilor celor dumnezeieşti şi dobândind harul Sfântului Duh, prin rugăciune îndelungată te-ai învrednicit a vedea de mai înainte cele viitoare.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu flacăra rugăciunii mistuindu-ţi cugetul cel materialnic, prea cuvioase, foc te-ai arătat cu totul, prea înţelepte Ioan, cugetătorule de Dumnezeu, pentru aceasta, ridicându-te cu evlavie la privirile cele dumnezeieşti, te-ai schimbat în bună schimbare.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Omorând patimile cu nevoinţa ta, părinte, te-ai suit la desăvârşirea nepătimirii, cuvioase, pentru aceasta roagă-te lui Dumnezeu pentru pacea a toată lumea şi pentru mântuirea noastră, a celor ce te cinstim pe tine.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Luând tărie întru credinţă, părintele nostru şi într-aripat de dragoste fiind, ai alergat către scara virtuţilor cu tărie şi te-ai ridicat întru dragostea lui Hristos, căci întru Aceasta este împlinirea tuturor celor dorite.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Prea slăvită naşterea ta, Curată şi pe pereţi închipuită, o sărutăm; dar nu ne închinăm lucrului, ci chipul îl cinstim şi mărturisind adevărul întru amândouă ne umplem de dreapta credinţă, după cuviinţă.

Irmosul: Izvorul cel primitor de viaţă şi pururea curgător, Sfeşnicul darului, cel de lumină purtător, cortul cel prea curat, Biserica cea însufleţită, care este mai desfătată decât cerurile şi decât pământul, pe Născătoarea de Dumnezeu credincioşii o mărim.

Sedelna, glasul al 4-lea. **Podobie:** Cel ce Te-ai înălţat pe Cruce de bunăvoie, poporului Tău celui nou, numit cu numele Tău, îndurările Tale dăruieşte-i, Hristoase Dumnezeule. Veseleşte cu puterea Ta pe bine credincioşii creştini, dăruindu-le lor biruinţă asupra celui potrivnic, având ajutorul Tău armă de pace, nebiruită biruinţă.

Făcând din virtuţi trepte de înălţare către cer cu adevărat, te-ai întors cu evlavie către adâncul cel nesfârşit al privirii celei dumnezeieşti şi nimicind toate cursele demonilor, acoperi pe oameni nevătămaţi de ele. O, prea cuvioase părinte Ioan, cel ce eşti scară a virtuţilor, roagă-te să fim mântuiţi noi toţi!

Sedelna Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, glasul al 4-lea. **Podobie:** Cel ce Te-ai înălţat pe Cruce de bunăvoie, poporului Tău celui nou, numit cu numele Tău, îndurările Tale dăruieşte-i, Hristoase Dumnezeule. Veseleşte cu puterea Ta pe bine credincioşii creştini, dăruindu-le lor biruinţă asupra celui potrivnic, având ajutorul Tău armă de pace, nebiruită biruinţă.

Nu vom tăcea niciodată, noi, nevrednicii, a vesti puterile tale, Născătoare de Dumnezeu! Că, de n-ai fi stat tu, rugându-te, cine ne-ar fi izbăvit pe noi de atâtea nevoi? Sau cine ne-ar fi păzit până acum slobozi? Nu ne vom depărta de la tine, Stăpână, că tu izbăveşti pe robii tăi pururea din toate nevoile.

Sedelna Sfintei Cruci şi a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, glasul al 4-lea. **Podobie:** Cel ce Te-ai înălţat pe Cruce de bunăvoie, poporului Tău celui nou, numit cu numele Tău, îndurările Tale dăruieşte-i, Hristoase Dumnezeule. Vese-

leşte cu puterea Ta pe bine credincioşii creştini, dăruindu-le lor biruinţă asupra celui potrivnic, având ajutorul Tău armă de pace, nebiruită biruinţă.

Pe Cel Născut din Tatăl Cel fără de început, Ceea ce Te-a născut mai pe urmă trupeşte, pe Tine, Hristoase, văzându-Te spânzurat pe Lemnul Crucii, striga: vai mie, Prea iubite Iisuse! Cum Cel ce este slăvit ca Dumnezeu de Îngeri, este Răstignit, de bunăvoie, acum de oamenii cei nelegiuiţi, Fiul meu? Te laud pe Tine, Îndelung Răbdătorule.

Acatistul Sfântului cuvios Ioan Scărarul

Rugăciunile începătoare

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Amin.

Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti, şi toate le implineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi, şi ne curăţeşte pe noi de toată intinăciunea, şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi;
Doamne, curăţeşte păcatele noastre;
Stăpâne, iartă fărădelegile noastre;
Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne miluieşte (de 3 ori)

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tatăl nostru, care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău.

[Dacă este preot de faţă, zice: Că a Ta este împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.]

Strana: Amin.

Dacă nu este preot de faţă, diaconul, monahul sau mireanul rosteşte: Pentru rugă-ciunile Sfinţilor părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. Amin.

Apoi **troparele** de umilinţă, glasul 6:

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne pe noi, că nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi, păcătoşii robii Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Doamne, miluieşte-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un Milostiv şi ne izbăveşte pe noi de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi suntem poporul Tău, toţi lucrul mâinilor Tale şi numele Tău chemăm.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Uşa milostivirii deschide-o nouă,binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Apoi:

Crezul

Cred Într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atoţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământ-tului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.
Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu

adevărat din Dumnezeu adevărat, Născut, nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut.
Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire.S-a pogorât din ceruri Şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara Şi S-a făcut om.
Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Pilat din Pont, Şi a pătimit şi S-a îngropat. Şi a înviat a treia zi după Scripturi .
Şi S-a suit la ceruri şi Şade de-a dreapta Tatălui. Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, A cărui Împărăţie nu va avea sfârşit.
Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, care din Tatăl purcede,
Cela ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, care a grăit prin prooroci.
Întru-una Sfântă Sobornicească şi apostolească Biserică,
Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor,
Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie. Amin !

***

Troparul Sfântului cuvios Ioan Scărarul: Locuitor pustiului, înger în trup şi de minuni făcător te-ai arătat, purtătorule de Dumnezeu, părintele nostru Ioan. Cu postul, cu privegherea şi prin rugăciune primind daruri cereşti, tămăduieşti pe cei bolnavi şi sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere; Slavă Celui ce te-a încununat pe tine; Slavă Celui ce lucrează prin tine tuturor tămăduiri.

Condacul Sfântului cuvios Ioan Scărarul: Ca pe un Luceafăr ce îşi îndreaptă lumina fără de greşeală până la marginile lumii, te-a pus pe tine Domnul, spre pildă de înfrânare, îndreptătorule Ioan, părintele nostru.

&&&

Condacul 1
Ca pe un luceafăr ce își îndreaptă lumina fără împuținare, până la marginile lumii, te-a așezat pe tine Domnul. Dobândind smerenie, prin multe nevoințele tale și înstrăinarea de lume, ai urcat toate treptele desăvârșirii, înălțându-te la ceruri. Izbăvește-ne din nevoi, cu rugăciunile tale ca să-ți cântăm: ***Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!***

Icosul 1
Înger viețuind vreme îndelungată în pustie, ai cunoscut toate ispitele vrăjmașului. Prin înfrânare aspră și neîncetată rugăciune te-ai apropiat de Dumnezeu și cu ajutorul Lui le-ai biruit. Pentru toate acestea îți aducem acum cântări de umilință și strigăm:
Bucură-te, că te-ai făcut monah în Muntele Sinai, încă din tinerețe;
Bucură-te, că ai viețuit 40 de ani în Pustia Tola;

Bucură-te, că ai petrecut acolo în aspre nevoințe și rugăciune neîncetată;
Bucură-te, că ai risipit toate meșteșugurile vrăjmașului;
Bucură-te, că te-ai arătat iubitor de Dumnezeu și de oameni;
Bucură-te, părinte insuflat de darul Duhului Sfânt;
Bucură-te, că ai mustrat pe cei ce vieţuiau cu nepăsare;
Bucură-te, propovăduitorul Cuvântului lui Dumnezeu;
Bucură-te, cel plin de fapte bune;
Bucură-te, că ai izbăvit pe ucenicul tău, Moise cunoscând de departe primejdia în care se afla;
Bucură-te, că ai strălucit ca o lumină în sfeșnic pentru frații din Mânăstire;
Bucură-te, egumenule al Mănăstirii din Sinai;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 2

Din uneltirea celui rău ai fost învinuit, părinte, că înveți oamenii doar pentru a-ți aduna slavă și a te mări. Uimit de gândurile lor, un an întreg ai petrecut în tăcere spre a-i face să înțeleagă cât de mult se păgubesc prin lipsirea de învățătură. Te rugai, însă pentru ei lui Dumnezeu ca să-i ierte și cântai cu bucurie: ***Aliluia!***

Icosul 2

În sufletul tău bun iubirea și smerenia s-au sălășluit în sfântă însoțire pe drumul urcușului dumnezeiesc. Ajută-ne și nouă să dobândim aceste virtuți în chip desăvârșit și să-ți cântăm:
Bucură-te, că ai iertat pe cei care te-au învinuit pe nedrept;
Bucură-te, că apoi ei s-au rugat de tine să revii cu înțeleptele tale cuvântări;
Bucură-te, că i-ai sfătuit să lepede răutatea ca să se poată apropia de Împărăția Cerească;
Bucură-te, că cereai călugărilor ascultare desăvârșită;
Bucură-te, învățătorul lor în treptele urcușului duhovnicesc;
Bucură-te, cugetătorule de Dumnezeu;
Bucură-te, că ai știut să pui în scris cuvintele cele de Dumnezeu trimise;
Bucură-te, că ți-ai curățit sufletul cu izvoarele lacrimilor;
Bucură-te, că petreceai în privegheri de toată noaptea;
Bucură-te, că ai știut să îmblânzești pe Dumnezeu cu rugăciunile tale;
Bucură-te, că ai vieţuit cu asprime, făcându-te pildă celor împreună următori cu tine;
Bucură-te, defăimătorul nestatorniciei și al tulburărilor lumești;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 3

Petrecând viață pustnicească ai căutat să dobândești nepătimire și apropierea de Dumnezeu. Pentru aceasta te rugai neîncetat, cerându-o de la Dumnezeu pe care cu glas mulțumitor Îl lăudai în toată vremea cu cântarea: ***Aliluia!***

Icosul 3

Ai scris ucenicilor tăi cuvinte, de Dumnezeu insuflate și pline de înțelepciune, învățându-i să stăruie în petrecerea pustnicească. Iar aceștia, cu inima mulțumitoare ți-au adus laude așa:

Bucură-te, că prin credința dreaptă, ți-ai într-aripat mintea către Dumnezeu;
Bucură-te, că ai luat pe umerii tăi și ai purtat crucea lui Hristos;
Bucură-te, că trupul ți-ai înfrânat prin nevoințele sihăstrești;
Bucură-te, că ai dobândit pe cele de sus, nesocotind pe cele de jos;
Bucură-te, că ai lăsat lumea și te-ai sălășluit în pustie;
Bucură-te, că prin nevoințe duhovnicești ai biruit pe stăpânul patimilor;
Bucură-te, cel ce ai strălucit prin nevoințele tale;
Bucură-te, că ai viețuit pe pământ întocmai ca Îngerii;
Bucură-te, că acum petreci în Locașurile de odihnă ale Vieții;
Bucură-te, că ne ajuți și nouă să purtăm lupta pentru mântuire;
Bucură-te, cel ce ai alungat din sufletul tău toată iuțimea și mânia;
Bucură-te, că numai așa ai aflat netulburarea ca pe o plăcută odihnă;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 4

Mult te-ai trudit pentru dobândirea smereniei încă de la intrarea în Mânăstire, ca armă nebiruită împotriva diavolului dar și sărăcia cea de bună voie, precum și dragostea de frați. Acestea toate au făcut să fii socotit în rândul părinților înțelepți ai pustiului, care lăudau neîncetat pe Dumnezeu cu cântarea: ***Aliluia!***

Icosul 4

Ascultarea desăvârșită și curăția inimii te-ai nevoit a le dobândi cât ai viețuit în Mânăstire, spre a putea sta împotriva meșteșugurilor diavolești. De aceea și noi așa îți strigăm:

Bucură-te, căci cu focul dragostei de Hristos, ai ars gândul cel aducător aminte de rău;
Bucură-te, că ai arătat cale ușoară de mântuire prin îndepărtarea acestui gând;
Bucură-te, că ai strălucit în chip minunat cu razele iubirii frățești;
Bucură-te, că ne-ai arătat nouă căile mântuirii;
Bucură-te, că pe acestea ai călătorit până la sfârșit;
Bucură-te, că din cer, ai primit harul răbdării;
Bucură-te, că astupi gurile clevetitorilor cu învățăturile tale înțelepte;
Bucură-te, că, prin ele ne povățuiești pe cărarea virtuților;
Bucură-te, că ai făcut din virtuți trepte de înălțare către cer;
Bucură-te, cel ce ai nimicit cursa demonilor;
Bucură-te, că ne acoperi cu darul tău spre a nu ne vătăma de ele;
Bucură-te, că ești povățuitor iscusit al monahilor;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 5

Pocăința ridică, iar plânsul bate la ușa cerului. Așa ne-ai învățat și tu însuți pildă ne-ai lăsat, vărsând lacrimi de pocăință și cântând în toată vremea slavoslovia dumnezeiească: ***Aliluia!***

Icosul 5

Ai lepădat îndrăzneala obiceiurilor lumești și ai viețuit în liniște, urând tulburările vieții și zgomotul petrecerii lumești, iubitoare de plăceri. Pentru aceea și noi, cu inimă smerită îți cântăm:
Bucură-te, că ai înfrânt pornirile limbii cu posturile tale aspre;
Bucură-te, căci cu înțelepciune ți-ai petrecut viața în liniște;
Bucură-te, cel ce ai urât multa vorbire, socotindu-o ca pe o negură a păcatului;
Bucură-te, slujitorul fără de prihană, al lui Dumnezeu;
Bucură-te, iubitorule al Adevărului;
Bucură-te, că ai fugit de împărtășirea cea amară a minciunii;
Bucură-te, far călăuzitor al călugărilor;
Bucură-te, înțelept văditor al vicleșugurilor demonilor;
Bucură-te, iubitorule de nevoință;
Bucură-te, că prin aceasta, ai alungat trândăvia;
Bucură-te, că ai alungat prin rugăciuni, mâhnirea;
Bucură-te, că te-ai arătat dascăl al înfrânării;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 6

Ai iubit smerenia ca pe cea mai de preț podoabă a sufletului, socotindu-o maica tuturor darurilor și poartă a Împărăției Cerului, numai prin ea intrând cei aleși. Pe aceasta ai păstrat-o ca pe o comoară ce nu poate fi jefuită, mulțumind lui Hristos și cântând cu dragoste: ***Aliluia!***

Icosul 6

Ai fugit în toată viața de lăcomia pântecelui, din care izvorăște mulțime de patimi și prin înfrânare, ai reușit să scapi de ea. Ajută-ne și nouă, nevrednicilor să ne putem înfrâna, ca să-ți cântăm acestea:
Bucură-te, cel ce ai dobândit smerenia întru toate;
Bucură-te, că prin postire, ai sugrumat patimile;
Bucură-te, că i-ai rușinat pe demoni cu înfrângerea ta;
Bucură-te, că prin nevoințe, ai omorât poftele trupului;
Bucură-te, de Dumnezeu grăitorule, Ioane;
Bucură-te, că mult ai iubit curăția;
Bucură-te, că ai urât dezmierdarea;
Bucură-te, că prin lumina credinței, ai fugit de întunericul patimilor;
Bucură-te, că prin curăția gândurilor, ai biruit pornirile patimilor;
Bucură-te, slujitor vrednic al PreaSfintei Treimi;

Bucură-te, că ai nimicit idolii patimilor;
Bucură-te, mărturisitorule al dreptei credințe!
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 7

Precum făclia în sfeșnic și tu, sfinte, nu ai ascuns înțelepciunea, dată de Dumnezeu, ci ai adunat toate cunoștințele tale duhovnicești și ai scris Scara Raiului. Aceasta s-a arătat călăuză, pe drumul spre desăvârșire, pentru mulți. Cu inimă, plină de bucurie, îți aducem ție mulțumire și cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 7

Hrană sufletească celor bine credincioși s-a arătat scrierea ta, Sfinte Ioan, bucurând multe suflete care îți cântă acestea:
Bucură-te, că te-ai arătat mult milostiv față de toți;
Bucură-te, că ai fost cu adevărat iubitor de Dumnezeu;
Bucură-te, părinte, care ai trăit ca un nematerialnic;
Bucură-te, cel ce locuiești în cer, împreună cu Îngerii;
Bucură-te, că te-ai luminat cu rugăciuni stăruitoare;
Bucură-te, fericite care ai petrecut în multă cumpătare;
Bucură-te, luminătorule al lumii;
Bucură-te, păstor treaz al turmei lui Hristos;
Bucură-te, că adeseori ai petrecut în privegheri;
Bucură-te, că rugăciunile tale au fost auzite în cer;
Bucură-te, slujitorule neobosit al lui Hristos;
Bucură-te, că ochiul minții la cele de sus l-ai avut mereu ațintit;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 8

Prin smerenie ai primit de la Dumnezeu har și ai adunat alese învățături de la cei care, în felurite locuri și în felurite chipuri, se nevoiau duhovnicește. Potolind pornirile sufletului și ale trupului, prin înfrânare, ai stins văpaia patimilor și te-ai învrednicit a da slavă lui Dumnezeu și a-I cânta: ***Aliluia!***

Icosul 8

Împodobit cu înțelepciunea și cu smerenia, Sfinte părinte Ioan, ai cunoscut adâncul Tainelor dumnezeiești și pe acestea le-ai descoperit, prin cuvânt și faptă, celor care căutau pe Dumnezeu. Pentru aceea, primind a ta învățătură și noi ne luminăm și după datorie, așa îți cântăm:
Bucură-te, că ai descoperit Tainele dumnezeiești;
Bucură-te, că, prin viața ta sfântă, te-ai făcut locaș lui Dumnezeu;
Bucură-te, că numai Lui ai slujit cu credință, nădejde și dragoste;
Bucură-te, că ai dobândit har de la Dumnezeu;
Bucură-te, că ne ești folositor, prin rugăciunile tale neîncetate;

Bucură-te, că celor ce se pocăiesc le mijlocești iertare de păcate;
Bucură-te, că celor ce se roagă ție, le întinzi mână de ajutor;
Bucură-te, că ești mult-milostiv și îndurător;
Bucură-te, de rugăciuni neîncetate iubitor;
Bucură-te, al lenevirii și nepăsării aspru mustrător;
Bucură-te, cel ce ai fost mai înainte văzător;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 9

Scara virtuților o ai scris, lăsând tuturora învățăturile și povățuirea suirii credinciosului pe treptele urcușului duhovnicesc, prin iubirea de Dumnezeu și iubirea de oameni. Mulțumitori fiind noi nevrednicii pentru un dar ca acesta, cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 9

Cunoscând și noi învățătura cea mântuitoare, pe care în chip lămurit, o ai descoperit și văzând cât de departe suntem de împlinirea acesteia în viața noastră, cu umilință te rugăm: ajută-ne cu rugăciunile tale, Sfinte prea cuvioase părinte, să urcăm și noi pe treptele acestui urcuș dumnezeiesc și cu mulțumire, să-ți strigăm:
Bucură-te, că ai nimicit cu sabia dreptății, șovăielile celor îndoielnici;
Bucură-te, că te-ai arătat înfricoșător duhurilor necurate;
Bucură-te, că ai călcat în picioare mărirea cea deșartă;
Bucură-te, că în ascuns, ai adus lui Dumnezeu nevoințele tale;
Bucură-te, că mare război ai ridicat împotriva patimilor, biruindu-le;
Bucură-te, că ai rănit pe vrăjmașul cel mândru și plin de îngâmfare;
Bucură-te, cel ce te-ai arătat smerit cu inima;
Bucură-te, cel cu purtări nevinovate;
Bucură-te, că te-ai sălășluit în locul celor blânzi;
Bucură-te, cel ce cu blândețe ai viețuit;
Bucură-te, iubitorul smereniei pe care o socoteai maică și păzitoare a tuturor virtuților;
Bucură-te, că ai auzit smerenia, ca temelie a dumnezeieștii ridicări;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 10

Toată viața ta, părinte Ioan, a fost o neîntreruptă rugăciune. Aprins fiind de o mare dragoste față de Dumnezeu, căutai să nu te desparți nici o clipă de El, rostind neîncetat cuvinte dumnezeiești și vorbind cu El în rugăciune. Acesta era prietenul tău de nădejde, căuia Îi cântai din inimă: ***Aliluia!***

Icosul 10

Prețuit ca stareț și povățuitor, nu numai călugării dar și mirenii te căutau. Iar tu, sfinte, n-ai ținut lumina sub obroc, ci ai dezvăluit tuturor învățăturile sfinte și mântuitoare despre urcarea omului pe trepte duhovnicești, spre desăvârșire și sălășluirea lui în cer. Bucurându-ne că ne-ai învățat pe noi aceste taine, îți aducem laudele noastre:

Bucură-te, că te-ai făcut părtaș al harului Duhului Sfânt;
Bucură-te, că ai umplut pe toți de dumnezeiesca luminare;
Bucură-te, învățătorul nostru că prin faptele tale, te-ai făcut nouă pildă;
Bucură-te, că ne-ai învățat prin cuvinte, dar și prin fapte;
Bucură-te, minte prea înaltă;
Bucură-te, că ai înțeles adâncul Tainelor dumnezeiești;
Bucură-te, că prin rugăciune și viață curată, ai putut vedea cele viitoare;
Bucură-te, cel ce te-ai arătat ca un foc dumnezeiesc;
Bucură-te, că ai ars spinii patimilor cu nevoința ta;
Bucură-te, că ai ajuns la desăvârșita nepătimire;
Bucură-te, că te-ai ridicat cu mintea materialnică, la cele nemuritoare;
Bucură-te, căci cu flacăra rugăciunii, ai înfricoșat cetele demonilor;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 11

Într-aripat de dragoste dumnezeiască, te-ai făcut slujitor ales al lui Hristos, pe care L-ai iubit întotdeauna. Cu fapte bune și cu multe osteneli ai străbătut cerurile cântând cântarea de laudă: ***Aliluia!***

Icosul 11

Vorbitor cu Dumnezeu, L-ai lăudat necontenit, asemănându-te slujitorilor Săi cei netrupești din ceruri, ca și când ai fi fost fără de trup. Și noi, dorind a urma ție în sfințenie, te rugăm să ne ajuți cu rugăciunile tale ca, din tot sufletul să-ți urmăm ție și să-ți cântăm acestea:

Bucură-te, că ai urcat pe scara virtuților, până la măsura sfințeniei;
Bucură-te, că ai avut credință tare;
Bucură-te, că ai avut sufletul înflăcărat de dragostea lui Hristos;
Bucură-te, că ai petrecut având nădejde neclinitită în Dumnezeu;
Bucură-te, că ne înalți mintea spre bunătățile cele viitoare;
Bucură-te, că ne umpli sufletul cu mireasma Duhului Sfânt;
Bucură-te, că ridici pe cei căzuți în deznădăjduire;
Bucură-te, cel ce ne arăți că trăind în lenevire, ne îndepărtăm de Dumnezeu și de mântuire;
Bucură-te, că ne ești liman de izbăvire;
Bucură-te, că pe toți ne chemi la mântuire;
Bucură-te, făclie ce luminezi negura neștiinței;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înțeleptule dascăl!

Condacul 12

Întru adâncă smerenie ai vieţuit pe pământ, pustinceasca petrecere iubind şi ne-ai învăţat ca şi noi, pe această temelie, să aşezăm nevoinţele noastre în urcuşul către desăvârşire. Iar acum, în Împărăţia cerurilor bucurându-te, împreună cu toţi Sfinţii, cere de la Dumnezeu să ne dăruiască şi nouă mână de ajutor spre mântuirea sufletelor noastre, ca împreună cu voi, să-I cântăm: ***Aliluia!***

Icosul 12

Cunoscând scurtimea vieţii pământeşti ne-ai îndemnat, Sfinte părinte, să preţuim fiecare clipă şi să lucrăm pentru mântuirea noastră. Ne-ai învăţat să fugim de vorbirea deşartă şi să iubim pe Dumnezeu în rugăciune. Pentru aceasta, cu graiuri mulţumitoare îţi aducem cântare aşa:

Bucură-te, că ai păstorit ca stareţ Mănăstirea din Sinai;
Bucură-te, că ai povăţuit duhovniceşte cu multă sârguinţă;
Bucură-te, că asemenea unei scări, ai văzut calea mântuirii;
Bucură-te, că prin aceasta, nu rătăcim din calea cea dreaptă;
Bucură-te, că tu ai urcat calea sfinţeniei, din treaptă în treaptă;
Bucură-te, că acum în ceruri te veseleşti;
Bucură-te, că te bucuri cu Cetele îngereşti;
Bucură-te, că ne-ai arătat şi nouă pildă de nevoinţe duhovniceşti;
Bucură-te, că pururi te rogi lui Dumnezeu pentru noi;
Bucură-te, că mijloceşti pentru mântuirea fiilor tăi;
Bucură-te, că ai fost marilor părinţi următor;
Bucură-te, al nostru părinte povăţuitor;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înţeleptule dascăl!

Condacul 13 (3 ori)

O, înţelepte şi smerite părinte Ioan, care ai ştiut a neguţători bine talantul încredinţat ţie şi te-ai ostenit în slujba oamenilor spre a-i aduce la mântuirea sufletelor, ascultă rugăciunea noastră şi primeşte acest smerit dar de la noi, cei ce te cinstim pe tine şi te roagă Bunului Dumnezeu să ne ierte greşelile noastre şi să ne dea vreme de pocăinţă ca să putem urca şi noi aceste trepte ale desăvârşirii sufleteşti şi să fim împreună cu tine şi cu toţi Sfinţii, moştenitori ai veşnicei Vieţi, în Împărăţia Cerurilor, aducând cântarea: ***Aliluia!***

Se zice apoi, iarăşi:

Icosul 1

Înger vieţuind vreme îndelungată în pustie, ai cunoscut toate ispitele vrăjmaşului. Prin înfrânare aspră şi neîncetată rugăciune te-ai apropiat de Dumnezeu şi cu ajutorul Lui le-ai biruit. Pentru toate acestea îţi aducem acum cântări de umilinţă şi strigăm:

Bucură-te, că te-ai făcut monah în Muntele Sinai, încă din tinereţe;

Bucură-te, că ai vieţuit 40 de ani în Pustia Tola;
Bucură-te, că ai petrecut acolo în aspre nevoinţe şi rugăciune neîncetată;
Bucură-te, că ai risipit toate meşteşugurile vrăjmaşului;
Bucură-te, că te-ai arătat iubitor de Dumnezeu şi de oameni;
Bucură-te, părinte insuflat de darul Duhului Sfânt;
Bucură-te, că ai mustrat pe cei ce vieţuiau cu nepăsare;
Bucură-te, propovăduitorul Cuvântului lui Dumnezeu;
Bucură-te, cel plin de fapte bune;
Bucură-te, că ai izbăvit pe ucenicul tău, Moise cunoscând de departe primejdia în care se afla;
Bucură-te, că ai strălucit ca o lumină în sfeşnic pentru fraţii din Mânăstire;
Bucură-te, egumenule al Mănăstirii din Sinai;
Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înţeleptule dascăl!

Condacul 1

Ca pe un luceafăr ce îşi îndreaptă lumina fără împuţinare, până la marginile lumii, te-a aşezat pe tine Domnul. Dobândind smerenie, prin multe nevoinţele tale şi înstrăinarea de lume, ai urcat toate treptele desăvârşirii, înălţându-te la ceruri. Izbăveşte-ne din nevoi, cu rugăciunile tale ca să-ţi cântăm: ***Bucură-te, Sfinte cuvioase Ioan, înţeleptule dascăl!***

Apoi, se spune această:

Rugăciune către Sfântul cuvios părinte Ioan

Sfinte părinte Ioan, bunul nostru învăţător pe calea smereniei, a curăţiei şi a înfrânării, cunoscătorul atâtor sfaturi duhovniceşti pe care ni le-ai împărtăşit şi nouă, învăţându-ne să vieţuim în frică de Dumnezeu şi în smerenie, roagă-te Bunului Dumnezeu să se milostivească şi asupra noastră şi să ne ajute, să ne luminăm dumnezeieşte, scoţând din inima noastră cea păcătoasă, toate relele gândite sau făptuite, curăţindu-ne şi făcându-ne părtaşi ai slavei Sale.

Învredniceşte-ne cu rugăciunile tale, să ne ridicăm din deznădăjduire şi să fim bine plăcuţi lui Dumnezeu. Ajută-ne să putem urca şi noi treptele către desăvârşire. Îndepărtează de la noi, lăcomia pântecelui care este pricina multor patimi. Alungă de la noi, cu puterea rugăciunilor tale, pofta câştigului necinstit, patima desfrânării, beţia şi mândria care ne robesc trupul şi ne întinează sufletul. Luminează-ne ca să cunoaştem Tainele dumnezeieşti şi îndreaptă gândul nostru către cele cereşti. Dă-ne să iubim rugăciunea şi depărtează, de la noi, toată grija cea lumească. Întăreşte-ne în iubirea de Dumnezeu şi de aproapele şi în lucrarea faptelor bune pentru care Îndouratul şi Mult Milostivul Mântuitor, Domnul nostru, Iisus Hristos, să se milostivească spre noi, iertându-ne păcatele şi făcându-ne vrednici de desfătarea Raiului, în vecii vecilor. Amin!

Şi apoi se face Otpustul: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu pentru rugăciunile prea curatei Maicii Tale, ale Sfântului cuvios Ioan Scărarul şi ale tuturor Sfinţilor, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin!

Sursa:
https://salutis8.wordpress.com/2022/03/29/acatistul-sfantului-cuvios-ioan-scararul/

https://acoperamantulmaiciidomnului.wordpress.com/2022/01/10/acatistul-sfantului-cuvios-ioan-scararul-30-martie-si-duminica-a-patra-din-postul-mare/

Imnografie

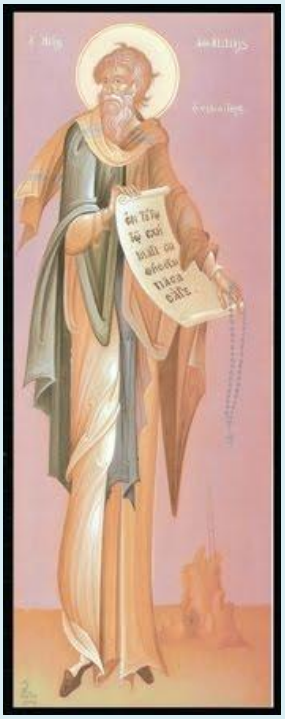

Troparul Sfântului cuvios Ioan Scărarul: Cu curgerile lacrimilor tale ai lucrat pustiul cel neroditor şi cu suspinurile cele dintru adânc ai făcut ostenelile tale însutit roditoare şi te-ai făcut luminător lumii, strălucind cu minunile, Ioan, părintele nostru, roagă-te lui Hristos Dumnezeu ca să mântuiască sufletele noastre.

Troparul Sfântului cuvios Ioan Scărarul: Locuitor pustiului, înger în trup şi de minuni făcător te-ai arătat, purtătorule de Dumnezeu, părintele nostru Ioan. Cu postul, cu privegherea şi prin rugăciune primind daruri cereşti, tămăduieşti pe cei bolnavi şi sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere; Slavă Celui ce te-a încununat pe tine; Slavă Celui ce lucrează prin tine tuturor tămăduiri.

Condacul Sfântului cuvios Ioan Scărarul: Ca pe un Luceafăr ce îşi îndreaptă lumina fără de greşeală până la marginile lumii, te-a pus pe tine Domnul, spre pildă de înfrânare, îndreptătorule Ioan, părintele nostru.

Condac (glasul 1): Roduri pururea înflorind, învăţăturile cele din cartea ta aducând, înţelepte, îndulceşti inimile celor ce iau aminte la dânsele cu trezvie, fericite, că scară este care ridică de pe pământ sufletele celor ce cu credinţă te cinstesc pe tine, la mărirea cea cerească, care rămâne pururea.

Sinaxar: Sfinții zilei - 30 martie

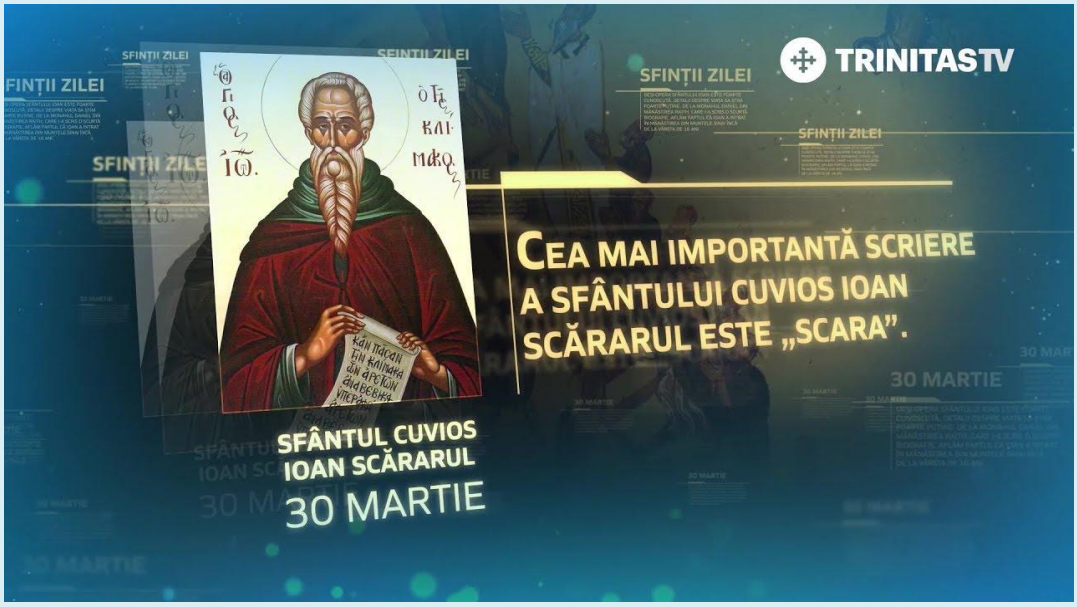

https://www.trinitas.tv/sfintii-zilei-30-martie/

Vieţile Sfinţilor - Viaţa cuviosului părintelui nostru Ioan Scărarul

Cuvant Ortodox - Cuviosul Ioan Scărarul - 30 martie:
https://www.youtube.com/watch?v=DloEtjvM6dQ

***

Care patrie şi cetate a odrăslit şi a crescut pe acest viteaz nevoitor, Ioan cuviosul, mai înainte de pustniceştile lui nevoinţe, cu siguranţă nu pot spune - zice Daniil monahul, scriitorul vieţii acestuia. Care loc îl are acum pe acest dumnezeiesc şi minunat bărbat şi cu ce dulceţi de hrană fără de moarte îl hrăneşte, este adeverit că într-acea patrie se află el acum, pentru care Sfântul Pavel, privighetoarea cea minunat glăsuitoare, a strigat: "Petrecerea noastră este în ceruri", unde cu nematerialnică simţire, cu negrăită dulceaţă săturându-se de necheltuitele bunătăţi, primeşte răsplătirile cele vrednice de sudorile sale şi pentru dureri are cinstea cea fără durere, moştenind cerească Împărăţie cu aceia al căror picior a stat întru dreptate.

Iar cum s-a ostenit pentru fericirea cea nematerialnică întru materialnicul trup, voi spune arătat. ***De şaisprezece ani fiind cu vârsta trupească, iar de o mie de ani cu isteţimea înţelegerii, acest fericit, singur pe sine ca pe o jertfă fără prihană şi bine primită, s-a adus lui Dumnezeu, Marele Arhiereu.*** Deci şi-a înălţat trupul la muntele Sinai, iar sufletul la cer, apropiindu-se de locul cel văzut al înălţimii muntelui, către înălţimea cerească. Şi, văzând cu mintea pe Dumnezeu Cel nevăzut şi înstrăinându-se de lume, a iubit de la început blîndeţile cele împodobite cu smerenia, ca pe nişte începătoare ale tinereţilor noastre gândite, ca pe o învăţătură a faptelor bune, tăind toată îndrăzneala şi

mândria vorbirii şi a clevetirii. Apoi, cu aleasă judecată, într-o singură deprindere monahicească, a izgonit pe înşelătorul părerii şi iubirii de sine şi ca cel mai iscusit învăţător duhovnicesc şi-a plecat grumajii, nădăjduind să treacă fără primejdie noianul cel greu al patimilor.

Şi aşa viaţa lui, care desăvârşit murise lumii şi-a rânduit-o între fraţi, ca şi cum ar fi fost mic între dânşii, neştiind ca un copil încă a grăi, nefăcând nimic după voia sa, ca şi cum fără cuvântare şi fără voinţă şi-ar fi avut sufletul schimbat în totul de firească deosebire. Dar mai de mirare este că, fiind învăţat la toată înţelepciunea din afară, a cuprins prin smerita cugetare fapta cea vrednică cerului, pentru că trufia înţelepciunii din afară, desăvârşit se face străină de smerenie.

Stareţul şi învăţătorul cuviosului Ioan - precum zice Sinhron - a fost părintele Martirie, care l-a tuns în chipul monahicesc pe ucenicul său Ioan, când acesta era de douăzeci de ani; în acea zi părintele Stratighie, proorocind despre Ioan, a zis că "are să fie ca o mare stea în toată lumea"; lucru care s-a şi împlinit după aceea.

***

Odată Martirie s-a dus la marele Atanasie Sinaitul cu ucenicul Ioan, iar Atanasie, căutând spre Ioan, a zis către Martirie: "Spune-mi, Martirie, de unde ai ucenicul acesta şi cine l-a tuns în călugărie?"

Martirie răspunse: "Este robul tău, părinte, eu l-am tuns".

Apoi a zis Atanasie cu mirare: "O, părinte Martirie, ai tuns pe egumenul muntelui Sinai!"

***

În altă vreme, fericitul Martirie s-a dus cu Ioan la marele stareţ Ioan Savaitul, care era în pustiul Gudiei. Pe aceştia văzându-i stareţul, s-a sculat şi luând apă, a spălat picioarele, nu ale lui Martirie, ci ale lui Ioan, ucenicul său, apoi i-a sărutat şi mâna.

După aceea Ştefan, ucenicul marelui Ioan Savaitul, a întrebat pe stareţ: "Pentru ce ai făcut aşa, părinte, de ai spălat picioarele ucenicului, iar nu pe ale învăţătorului şi dreapta lui ai sărutat-o?"

Marele stareţ răspunse: "Să mă crezi, fiule, că nu ştiu cine este acel monah tânăr, pentru că eu am primit pe egumenul muntelui Sinai şi aceluia i-am spălat picioarele".

Astfel au fost proorociile sfinţilor părinţi despre acest cuvios Ioan, fiind el încă tânăr şi care după aceea s-au împlinit toate la vremea lor.

Petrecând cuviosul Ioan cu duhovnicescul său părinte nouăsprezece ani, a rămas sărman, mutându-se către Dumnezeu fericitul Martirie. Căci, trimiţându-l înainte la Împăratul cel de sus ca pe un rugător şi sprijinitor - precum zice Daniil monahul - ***Cuviosul Ioan a ieşit la loc de linişte în Sinai, având rugăciunile părintelui său ca o armă puternică spre risipirea celor tari. Iar locul acela era departe de biserică ca la cinci stadii şi se numea Tola. Acolo a petrecut ca la patruzeci de ani de la începutul călugăriei sale, fără slăbire, învăpăindu-se de-a pururea cu dorinţa cea aprinsă a dumnezeieştii iubiri.***

Şi cine este în stare să arate prin cuvinte şi să spună prin povestiri cu de-amănuntul ostenelile lui săvârşite acolo în taină? Însă, precum din lucrurile cele mici se cunosc cele mari, aşa din cele mai mici nevoinţe ale lui să auzim viaţa acestui cuvios bărbat, atât de bogată în fapte bune.

- ⇒ *Mânca la masa sa toate cele neoprite de porunca monahicească, însă foarte puţin, încât se vedea că mai mult gustă, decât mănâncă. Cu aceasta zdrobea înţelepţeşte cornul mândriei, pentru că din toate mânca, ca să nu i se înalţe mintea cu postirea. Dar, gustând foarte puţin, pe doamna şi născătoarea patimilor cea iubitoare de dulceţi, adică pe îmbuibarea pântecelui, o mâhnea prin înfrânare şi prin scurtimea mesei, strigând către dânsa: "Taci, amuţeşte!"*
- ⇒ *Iar prin viaţa cea pustnicească şi prin vederea cea rară a feţelor omeneşti, a stins văpaia cuptorului trupesc, a întors-o în cenuşă până la sfârşit şi a adormit-o desăvârşit.*
- ⇒ *Apoi a fugit de iubirea de argint, pe care Sfântul Apostol Pavel a numit-o "închinare la idoli", prin facerea de milostenii şi prin lipsirea celor de trebuinţă.*
- ⇒ *După aceea a biruit lenevirea, care este moarte şi slăbănogire a sufletului, prin pomenirea morţii celei trupeşti, împungând-o ca şi cu un bold şi a ridicat-o la trezire şi osteneală.*
- ⇒ *A dezlegat lanţurile şi legăturile a toată pătimirea şi toate poftele cele simţite le-a rupt prin plângere.*
- ⇒ *Iar patima mâniei era mai dinainte omorâtă într-însul, prin arma ascultării.*

El rareori de se ducea la cineva, dar şi mai rar grăia ceva şi a omorât lipitoarea deşartei slave, cea asemenea cu păianjenul.

Dar ce vom zice - grăieşte monahul Daniil - despre biruinţa mândriei? Ce vom zice de curăţia cea desăvârşită a inimii, pe care acel nou Veseleil a început-o prin ascultare şi a desăvârşit-o prin venirea de faţă a Domnului, Împăratul cerescului Ierusalim? Pentru că, fără venirea lui de faţă, niciodată nu se izgoneşte diavolul şi ceata cea de un chip cu dânsul. Unde voi găsi cununa aceasta pe care s-o împletim cuviosului Ioan din cuvintele cele de laudă?

De asemenea, izvorul lui de lacrimi este un lucru care nu se află la mulţi. Este şi până acum în pustie, sub munte la un loc ascuns, o peşteră mică, care era atât de depărtată de chilia lui şi de ale altora, încât nu era auzit de oameni, căci voia să se depărteze de slava deşartă. În acea peşteră intra adeseori şi fiind aproape de cer, prin tânguiri şi prin chemările lui Dumnezeu se atingea de ceruri, strigând cu suspine asemenea cu cei care sunt tăiaţi de sabie sau arşi de fiare înfocate sau lipsiţi de ochi.

Iar somn avea atât numai cât să nu-şi piardă fiinţa minţii cu privegherea. Şi, mult mai înainte de a se culca, ***se ruga şi alcătuia cărţi, precum a alcătuit cartea ce se numeşte "Scara", pentru care s-a numit şi el mai pe urmă "Scărar", pentru că aceasta îi era alungarea trândăviei lui, adică a scrie cărţi. Iar toată curgerea vieţii lui i-a fost rugăciunea cea neîncetată şi dorinţa spre Dumnezeu cea nesăţioasă, pentru că pe Acela ziua şi noaptea văzându-L cu mintea în oglinda cea luminoasă a curăţiei sufletului, nu putea a se sătura.***

Un monah anume Moise, râvnind vieţii celei îmbunătăţite a cuviosului Ioan, l-a rugat să-l primească ucenic pentru sine; pentru că dorea să se povăţuiască de dânsul la adevărata filosofie. Şi şi-a câştigat şi mijlocitori pentru sine către sfântul cinstiţi bătrâni şi prin cererea acelora fiind silit, cuviosul l-a primit pe Moise a-l avea împreună la petrecere şi ucenicie.

***

Într-una din zile marele părinte a poruncit lui Moise ca să aducă din oarecare loc pământ la grădină, spre îngrăşarea verdeţurilor. Mergând Moise până la locul cel însemnat, îşi făcea ascultarea fără lenevire.

La amiază fiind şi zăduful soarelui arzând foarte tare - căci era luna august - Moise, ostenind, a intrat la umbră sub o piatră mare şi culcându-se, a adormit.

Iar Domnul, nevrând să mâhnească întru ceva pe robii Săi, a întâmpinat, prin obişnuita Sa milostivire, pe Moise din moartea cea neaşteptată, iar pe Sfântul Ioan din mâhnire l-a scos.

Căci, şezând cuviosul în chilie, cu rugăciunea cea de Dumnezeu gânditoare şi într-un somn uşor aflându-se, a văzut pe un oarecare ce i se arătase lui, bărbat cu sfinţită cuviinţă, defăimându-l pentru somn şi zicându-i: "Aşa, Ioane, tu dormi fără grijă? Iată, Moise este în primejdie!"

Iar Sfântul Ioan, îndată deşteptându-se, s-a înarmat cu caldă rugăciune pentru ucenicul său.

Apoi, după ce a înserat şi ucenicul s-a întors de la lucru, îl întreba stareţul: "Au doar ţi s-a întâmplat vreun lucru rău şi neaşteptat?"

Iar el a zis: "O piatră mare puţin de nu m-a ucis de tot, dacă tu, părinte, nu m-ai fi strigat. Pentru că eu, adormind sub piatră la amiază, am auzit glasul tău strigându-mă şi îndată de sub piatră am fugit şi deodată a căzut piatra!"

Iar Ioan, smeritul cugetător, cu adevărat nimic din cele văzute n-a spus ucenicului, ci în taina inimii sale cu rugăciuni de mulţumire lăuda pe Bunul Dumnezeu.

Şi era acest cuvios bărbat chip al faptelor bune şi doctor al rănilor celor dinăuntru.

***

Căci un frate, anume Isachie, cuprinzându-se tare cu greutate de diavolul desfrânării şi fiind întru mâhnire mare, a mers la acest mare părinte cu sârguinţă şi şi-a mărturisit războiul cel dinăuntru cu plângere şi cu tânguire.

Iar acela i-a zis: "La rugăciune să alergăm amândoi, o, prietene!"

Şi săvârşindu-se cuvintele de rugăciune şi încă pe faţa sa zăcând jos cel ce pătimea, Dumnezeu a făcut voia plăcutului Său, ca să arate că David nu minte când zice: Voia celor ce se tem de El va face şi rugăciunea lor va auzi. Pentru că a fugit balaurul cel de desfrânare, prin bătăile rugăciunii celei tari a Cuviosului Ioan. Iar cel ce a pătimit acel război, văzându-se liber de patima aceea şi prea bine tămăduit, foarte tare se minuna şi lui Dumnezeu, Cel ce a prea mărit pe robul Său, împreună şi robului celui ce L-a prea mărit pe El, Îi înălţa mulţumire.

***

Însă erau oarecare pătrunşi de zavistie, care pe acest folositor învăţător, adică pe cuviosul Ioan, îl numeau pururea grăitor şi mincinos. Iar el cu lucrul singur a arătat că întru toate, nu numai cu cuvântul, ci şi cu tăcerea poate a folosi întru Hristos, Care pe toţi îi întăreşte. Căci *a tăcut un an întreg, negrăind nici un*

cuvânt, până ce ocărâtorii săi s-au făcut lui rugători, cunoscând ei că nu este bine să astupe izvorul folosului cel pururea curgător şi să piardă mântuirea tuturor; deci mergând, l-au rugat ca iarăşi să-şi deschidă gura cea de Dumnezeu grăitoare. Iar el, fiind ascultător, s-a supus şi iarăşi se ţinea de cea dintâi rânduială a sa, de a învăţa.

După aceea, minunându-se toţi de el întru toate îndreptările, ca pe un nou Moise cu sila spre povăţuirea vieţii de obşte l-au rânduit, punând pe luminatul acela luminător în sfeşnicul cel mai dintâi. Iar el, fără de voie primind egumenia muntelui Sinai şi mai mult s-a apropiat cu duhul spre muntele lui Dumnezeu şi în ceaţa cea neapusă a cunoştinţei de Dumnezeu, prin gândirea la El intrând şi suindu-se pe treptele cele gândite pe scara cerească, a luat legea cea scrisă pe tăbliţele inimii cu degetul lui Dumnezeu. Şi în cuvântul lui Dumnezeu şi-a deschis gura sa şi a tras Duh. Iar din buna comoară a inimii sale a răspuns cuvintele cele bune.

***

După ce cuviosul Ioan a luat egumenia Muntelui Sinai, adică după patruzeci de ani de călugărie, precum a scris despre aceea Sinhron, au mers odinioară în locaş şase sute de străini, care şezând la gustarea mâncării, au văzut un tânăr cu giulgiu evreiesc îmbrăcat, care umbla pretutindeni şi cu stăpânire poruncea atât rînduitorilor şi economilor, cât şi bucătarilor, trapezarilor şi altora ce slujeau. Iar după ce s-au sculat străinii de la masă, când au şezut să mănânce cei ce slujiseră, a fost cercetat tânărul acela osârdnic, poruncitor al tuturor slujbelor, care, pretutindeni înconjurând şi poruncind, pregătea masa. Deci era căutat ca şi el să şadă la masa cea de pe urmă, să mănânce cu ceilalţi. Dar, deşi cu osârdie era căutat, însă nicăieri nu s-a putut afla. Atunci robul lui Dumnezeu, cuviosul Părinte Ioan, a zis: "Lăsaţi de a-l căuta pe acela, căci Moise, proorocul şi dătătorul de Lege, a slujit în al său loc".

***

Era într-un an în părţile acelea neploaie şi secetă mare şi adunându-se popoarele din cetăţile de primprejur, au mers la cuviosul Ioan, rugându-l ca să ceară ploaie de la Dumnezeu, cu ale sale rugăciuni. Şi, rugându-se cuviosul, îndată o ploaie mare s-a pogorât şi a adăpat pământul cel uscat şi l-a făcut aducător de roade.

După aceea a sosit la sfârşitul vieţii celei vremelnice, bine povăţuind pe ai săi duhovniceşti israiliteni, numai într-una nefiind asemenea cu Moise: că Ioan a intrat cu sufletul în Ierusalimul cel de sus, iar trupul lui Moise nu se ştie unde a fost. *Iar de sfinţenia cuviosului Ioan - zice Daniil monahul - mărturisesc mulţi, dar mai ales aceia care, fiind povăţuiţi cu cuvintele lui cele de Dumnezeu insuflate, s-au mântuit şi încă se mântuiesc.*

Mărturiseşte David, tânărul bărbat ales, care a moştenit înţelepciunea înţeleptului Ioan; ba încă mărturiseşte şi Cuviosul Ioan, egumenul Raitului, bunul nostru păstor, de care rugat fiind cuviosul Ioan Scărarul, s-a pogorât de la muntele Sinai la noi, ca un nou văzător de Dumnezeu, şi ne-a arătat pe ale sale lespezi scrise de Dumnezeu - cuvinte ce se numesc "Scară" -, în care literele cele văzute învaţă osteneala, iar puterea ce se înţelege din literele cele alcătuite povăţuieşte la vederea de Dumnezeu.

Iar când se ducea către Dumnezeu cuviosul Ioan Scărarul - zice Sinhron -, înaintea lui stătea fratele său cel după trup, ava Gheorghe, pe care l-au hotărât la egumenia Sinaiului, din vremea vieţii sale. Acela, plângând, zicea: "Stăpânul meu, te duci, lăsându-mă pe mine? Eu m-aş fi rugat ca pe mine să mă trimiţi, pentru că nu pot fără tine să pasc aceste sfinte ale tale moşteniri! Acum, iată, eu sunt în primejdie, căci pe tine te trimit înainte la Dumnezeu".

Sfântul Ioan i-a răspuns: "Nu plânge, nici te întrista, pentru că, de voi afla îndrăzneală la Dumnezeu, nu voi aştepta ca anul acesta să-l săvârşeşti aici. Ci voi ruga pe Domnul şi te voi lua la mine!"

Şi s-a împlinit aceea, căci, după sfârşitul fericit al cuviosului Ioan şi ava Gheorghe, fratele lui, s-a dus în a zecea lună către Dumnezeu, ca să stea înaintea Lui, împreună cu fratele său, Cuviosul Ioan, în slava sfinţilor, lăudând pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, în veci. Amin.

Notă - Despre patria şi neamul cuviosului Ioan Scărarul, se scrie în cartea aceluia, la tâlcuirea vieţii lui, astfel: "Naşterea şi cetatea sfântului o acoperă scriitorul - adică monahul Daniil. Iar unii zic despre dânsul că este fiu al lui Xenofont, iar frate al lui este Gheorghe Arselaitul, numit din naştere Arcadie. Pentru că Arcadie, în rânduiala monahicească, şi-a schimbat numele, iar Ioan nu şi-a schimbat numele". Iar despre Xenofont şi despre fiii lui caută în luna ianuarie, în 26 zile.

Sfântul Ioan Scărarul - drumul spre sfințenie

Petrecând sub ascultarea cuviosului Martirie vreme de 20 de ani, iar apoi nevoindu-se într-o peșteră peste 40 de ani, Sfântul Ioan este autorul renumitei cărți Scara, comparând viața duhovnicească cu o scară cu 30 de trepte.

***

Născut la sfârșitul secolului al VI-lea, în Siria, Sfântul Ioan a îmbrățișat viața monahală încă de când avea 16 ani, fiind ucenic al cuviosului Martirie aproape 20 de ani. După moartea duhovnicului său, Sfântul Ioan s-a retras într-o peșteră în locul numit Tolas, petrecând în nevoință acolo 40 ani.

Numit apoi stareț al Mănăstirii din Sinai, Sfântul Ioan a primit cu durere această chemare, dar s-a supus vreme de câțiva ani, după care a numit un călugăr în locul său și s-a întors în pustie, petrecând astfel până la finalul vieții sale.

Autor al renumitei cărți Scara, Sfântul Ioan a prezentat viața duhovnicească sub forma unei scări cu 30 de trepte, fiecare treaptă corespunzând unei anumite virtuți.

Sinaxar - Pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan, cel ce a scris Scara

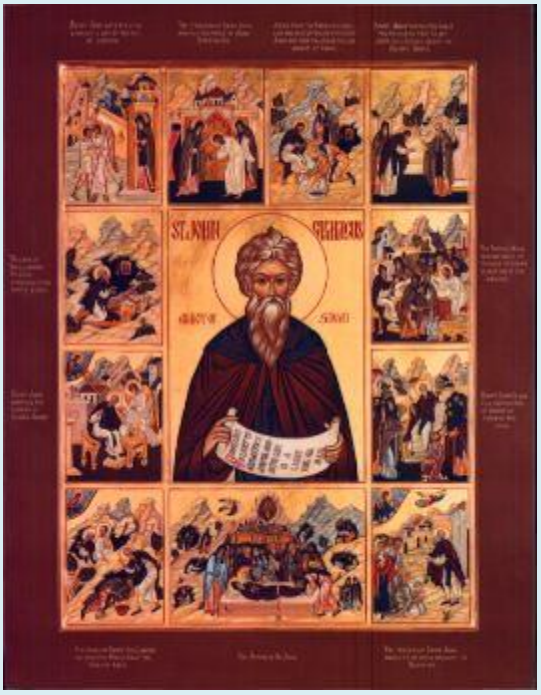

În această lună (martie), în ziua a treizecea, pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan, cel ce a scris Scara.

Acest sfânt, pe când era în vârstă de şaisprezece ani ajunsese din pricina iscusinţei sale la minte, foarte învăţat în toată ştiinţa de pe vremea lui. Voind să se aducă pe sine jertfă prea sfinţită lui Dumnezeu, s-a dus la Muntele Sinai, unde s-a făcut monah şi a petrecut în ascultare.

Mai târziu, când a ajuns la vârsta de nouăsprezece ani, pornind de acolo, s-a dus la un loc de sihăstrie care se găsea la depărtare de cinci leghe de mănăstire, unde s-a hotărât să pună început luptelor sale înalte pentru virtute. Locul acesta se numea Tolas şi a petrecut aici patruzeci de ani în dragoste fierbinte şi înflăcărat de dogoarea iubirii dumnezeieşti.

Se hrănea cu toate acele lucruri care sunt îngăduite, fără de prihană, vieţii sihăstreşti, dar gusta din toate numai câte puţin şi niciodată nu se sătura, iar cu aceasta, după câte se pare, frângea cu multă înţelepciune orice fel de mândrie care îi răsărea în suflet.

Dar cine este în stare să povestească în cuvinte izvorul cel îmbelşugat al lacrimilor aceluia? Nu se deda somnului decât în măsura în care privegherea prea îndelungată nu trebuia să-i nimicească starea minţii lui. Iar calea vieţii lui era rugăciunea cea neîncetată şi dragostea cea neasemănată faţă de Dumnezeu.

Osârduindu-se deci în toată virtutea şi ducând viaţă îmbelşugată, el s-a învrednicit de nenumărate mari vedenii. Pe când se afla odată în chilia lui şi un ucenic al lui dormea într-un loc îndepărtat sub o stâncă mare, care era gata să cadă şi să-l zdrobească, cunoscând acest lucru prin Duhul Sfânt, a smuls pe ucenicul lui din primejdia care-l pândea, arătându-i-se în somn şi făcându-l să se ridice din locul acela în care peste puţin timp ar fi avut să moară.

Deci, ajungând pe culmea virtuţilor şi conducând vreme îndelungată ca egumen mănăstirea din Sfântul Munte Sinai, a părăsit apoi viaţa aceasta trecătoare, mutându-se la viaţa cea veşnică, după ce mai înainte a alcătuit cartea aceea plină de înălţări duhovniceşti şi dumnezeieşti, care se numeşte Scara.

Arhid. Ştefan Sfarghie - Sinaxar - Sfântul cuvios Ioan Scărarul

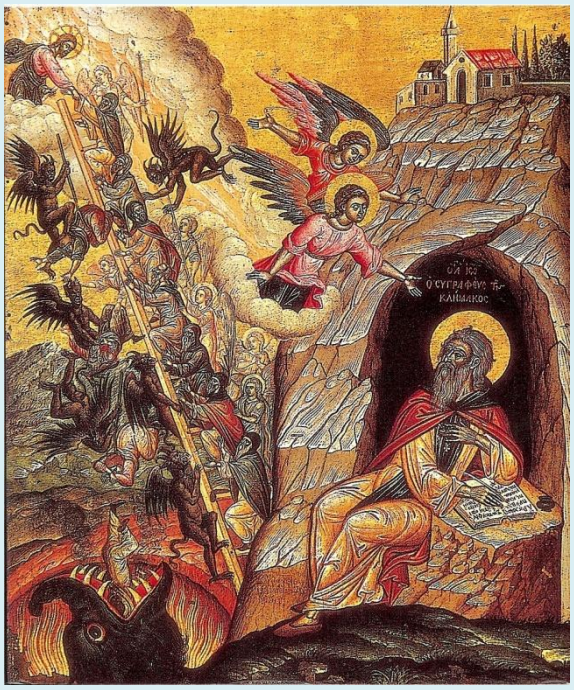

Sfântul cuvios Ioan Scărarul s-a născut în Palestina şi a trăit între anii 578 şi 649. Iscusit la minte şi aplecat spre învăţătură, fericitul Ioan s-a îndeletnicit cu cartea, încă din copilărie, înainte de a intra în monahism. La vârsta de 16 ani a plecat în Muntele Sinai pentru a-i sluji Domnului Hristos, iar la vârsta de 20 de ani a fost tuns în călugărie, încredinţat fiind unui cuvios, anume Martirie.

Sfântul cuvios Ioan s-a nevoit 20 de ani sub povăţuirea acestui avvă în obştea mănăstirii, apoi alţi 21 de ani s-a nevoit în pustia Tola. Deci, stăruind 40 de ani în focul dragostei dumnezeieşti, fericitul Ioan s-a făcut un desăvârşit învăţat, în toată înţelepciunea, şi dascăl al ştiinţelor cereşti, încât i s-a dat şi numele de Scolasticul, adică învăţatul.

Auzind el că este învinuit de unii oameni că-şi pierde vremea în cuvântări deşarte în duminici şi sărbători şi că este preocupat mai mult de slava şi de lauda lumii decât de viaţa curată şi smerită, Sfântul Ioan n-a mai vorbit nici un cuvânt timp de un an. Trecând anul, încredinţaţi de smerenia sfântului, învinuitorii şi fraţii l-au rugat cu lacrimi să le ierte nedreapta învinuire şi să le predice din nou cuvintele Vieţii veşnice.

Ajungând el în vârful faptelor bune şi toţi fraţii fiind uimiţi de iscusinţa lui în toate împrejurările, l-au ridicat la dregătoria de egumen al călugărilor din Sinai.

De la el avem minunata şi plina de înţelepciune carte nemuritoare a dumnezeieştilor suişuri duhovniceşti, ce se cheamă Scara. Datorită acestei scrieri minunate, sfântul a primit supranumele de Scărarul.

Proloage - Pomenirea prea cuviosului părintelui nostru Ioan, cela ce a scris Scara

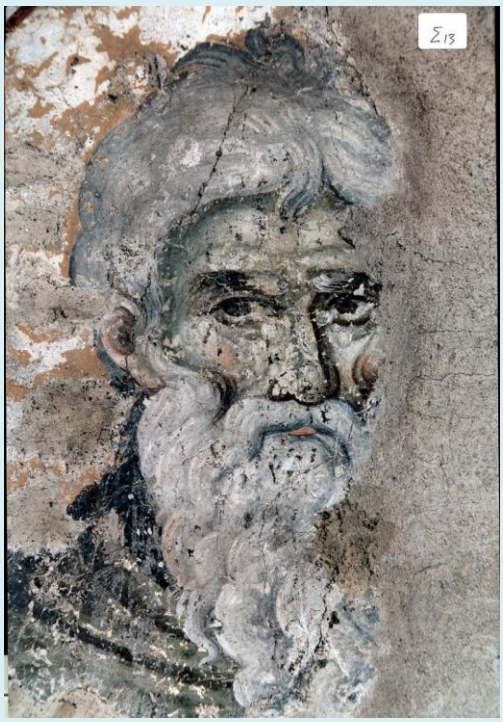

Sfântul Ioan era, de fapt, din Palestina şi a trăit între anii 578-649. Iscusit la minte şi aplecat spre învăţătură, fericitul Ioan s-a îndeletnicit cu cartea, încă din copilărie, înainte de a intra în tagma călugărească.

La vârsta de 16 ani însă, în fragedă tinereţe, se lepădă de toată slava lumească şi suindu-se la muntele Sinai, s-a hotărât să slujească lui Hristos şi oamenilor, vieţuind în mânăstire.

Deci, la vârsta de 20 de ani, a fost tuns în călugărie, "mutându-se cu trupul în Sinai, iar, cu sufletul, în muntele ceresc" şi a fost încredinţat unui foarte bun avă, anume Martirie. Şi a petrecut mai întâi 20 de ani sub povăţuirea acestui avă în viaţa de obşte a mănăstirii, apoi, după aceea, alţi 21 de ani, în viaţa pustnicească, în pustia Tola, la început, ca ucenic al lui Martirie, iar după moartea acestuia, singur şi în sfârşit, ca povăţuitor al lui Moise, ucenicul său. Şi era Tola, ca la cinci stadii de biserica mănăstirii.

Deci, petrecând patruzeci de ani în focul dragostei dumnezeieşti, fericitul Ioan s-a făcut un desăvârşit învăţat, în toată înţelepciunea şi dascăl al ştiinţelor cereşti, încât i s-a dat şi numele de Scolasticul, adică învăţatul, încă tânăr fiind, învăpăindu-se de-a pururea cu dorinţa aprinsă a dumnezeieştii iubiri.

Dar, cine este destoinic a arătat prin cuvânt ostenelile lui cele de taină, având rugăciunea părintelui său armă de apărare, pentru risipirea patimilor şi îmblânzirea cornului mândriei: Şi cine ar fi crezut că Sfântul poate avea şi vrăjmaşi? Deci, auzind el că-i învinuit de unii, că-şi pierde vremea în cuvântări deşarte, căutând lauda şi slava lumii, ori de câte ori, în Duminici şi în sărbători spunea un cuvânt de învăţătură fraţilor, Sfântul Ioan n-a mai vorbit un an întreg, nici un cuvânt, către nimeni, ostenindu-se singur la tăcere.

Trecând anul, înfrânţi de umilinţa Sfântului, învinuitorii şi fraţii l-au rugat, cu lacrimi, să le ierte nedreapta învinuire şi să nu îngroape talantul înţelepciunii, ci să povăţuiască pe cei ce vin la dânsul.

Şi Sfântul Ioan a rupt tăcerea şi fără supărare şi cu umilinţă, propovăduia oamenilor cuvântul lui Dumnezeu, după obiceiul lui cel dintâi.

Şi, petrecând în neîncetată rugăciune şi în dragostea spre Dumnezeu, cea neasemănată, fiind plin de toată faptă bună, de mari arătări s-a învrednicit.

Aşa, aflându-se o dată în chilia sa şi cunoscând prin darul Sfântului Duh că ucenicul său Moise se odihneşte, furat de somn, sub o piatră mare ce stă să cadă să-l turtească, stareţul l-a izbăvit dintr-o moarte ca aceea, arătându-i-se în vis şi chemându-l afară din primejdia pietrei aceleia, care a şi căzut îndată.

Deci, ajungând el în vârful faptelor bune şi toţi fraţii fiind uimiţi de iscusinţa lui, în toate împrejurările, l-au ridicat pe fericitul Ioan, lumină în sfeşnic, la dregătoria de egumen al fraţilor din Sinai.

Nu se ştie câţi ani a trăit ca egumen, nici când a fost sfinţit preot, dar, ceea ce se ştie bine este că Sfântul Ioan n-a plecat în veşnicie din lumea aceasta vremelnică, înainte de a ne lăsa, la cererea prietenului său Ioan, egumenul din Rait, minunata şi plină de înţelepciune carte nemuritoare, a dumnezeieştilor suişuri duhovniceşti, ce se cheamă "Scara". De la cartea aceasta vestită, marele stareţ îşi trage numele de Ioan Scărarul.

Dumnezeului nostru, slavă!

Sfântul Nicolae Velimirovici - Proloagele de la Ohrida - Pomenirea Sfântului cuvios Ioan Scărarul

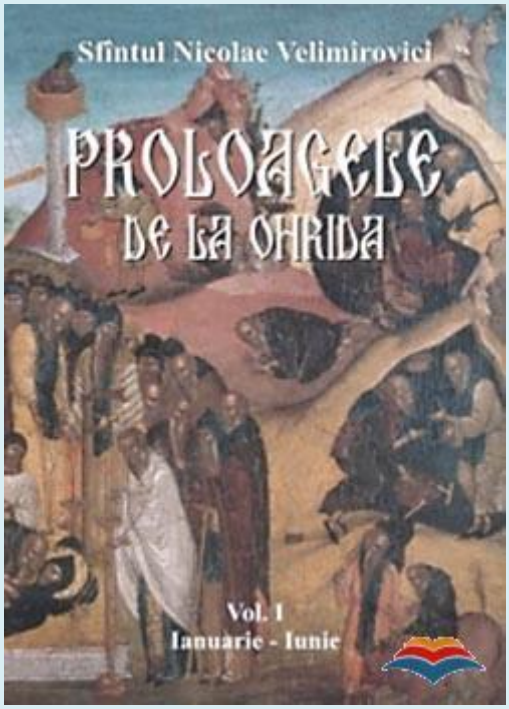

Numele acestui mare şi slăvit sfânt vine de la titlul faimoasei cărţi de el scrisă, Scara dumnezeiescului urcuş sau simplu, Scara.

Ioan a sosit la muntele Sinai pe când avea vârsta de şaisprezece ani şi a rămas acolo, mai întâi ca frate începător sub ascultare, apoi ca sihastru, iar în cele din urmă ca stareţ al Sinaiului până la înaintata vârstă de optzeci de ani.

Sfântul Ioan a trecut la Domnul cam pe la anul 563 după Hristos.

Despre el biograful lui, monahul Daniil, zice: „Trupul său s-a urcat la înălţimile Sinailui, în vreme ce sufletul său s-a înălţat la înălţimile cele cereşti."

Sfântul Ioan Scărarul a stat în ascultare faţă de părintele său duhovnicesc, Martirie, timp de nouăsprezece ani.

Sfântul Anastasie de la muntele Sinai, văzându- 1 pe tânărul Ioan, a prorocit despre el că va fi stareţ al Sinaiului.

După moartea duhovnicescului său părinte, Sfântul Ioan s-a retras într-o peşteră unde a dus vieţuire aspră timp de douăzeci de ani.

Ucenicul său Moise a adormit odată sub umbra unei stânci mari. Ioan, care şedea în chilie la rugăciune, 1-a văzut în duh pe ucenicul că stă în primejdie

de moarte din cauza prăbuşirii stâncii şi s-a rugat fierbinte lui Dumnezeu pentru el. Mai târziu, când Moise s-a întors din acea călătorie, el a căzut la picioarele părintelui său şi i-a mulţumit cu lacrimi pentru că 1-a scăpat de la moarte sigură. El i-a povestit cum a adormit la umbra stâncii şi cum în vis 1-a auzit pe el, părintele lui Ioan, cum îl strigă şi a sărit imediat în picioare plecând de acolo tocmai înainte de a se prăbuşi stânca. Dacă nu ar fi sărit repede, prăbuşirea stâncii cu siguranţă 1-ar fi omorât.

La rugăminţile stăruitoare ale obştii de monahi Sfântul Ioan a primit să ia păstorirea fraţilor ca stareţ; el i-a dus pe calea mântuirii sufletului cu râvnă şi cu dragoste fierbinte.

De la unii au ajuns până la urechile sfântului mustrări că vorbeşte prea mult. Fără ca să se mânie, Sfântul Ioan a ales să tacă desăvârşit timp de un an de zile, până când fraţii 1-au rugat cu lacrimi să înceteze şi să înceapă din nou să le vorbească şi să-i înveţe înţelepciunea cea dumnezeiască.

Odată, pe când la mânăstirea Muntelui Sinai au venit în pelerinaj şase sute de pelerini, aceştia cu toţii au văzut în timpul servirii mesei un tânăr ager şi îndemânatic foarte, îmbrăcat în haine evreieşti, cum diriguieşte prompt şi cu înţelepciune slugile care serveau la masă. Dar la un moment dat acest tânăr a dispărut brusc. Când fraţii toţi au văzut aceasta şi au început să întrebe unde este, Sfântul Ioan Scărarul le-a spus: „Nu-1 căutaţi în zadar, căci acela a fost Moise, prorocul care a condus în locul meu slujirea mesei."

În timpul nevoinţei lui celei îndelungate în peşteră, petrecută în linişte şi tăcere, Sfântul Ioan Scărarul a scris multele lui cărţi, dintre care cea mai slăvită este *Scara.* Această carte este citită de către mulţi, chiar şi astăzi.

În această carte Sfântul Ioan Scărarul descrie metoda de ridicare a sufletului la Dumnezeu, aşa cum s-ar sui un om pe o scară.

Înaintea morţii lui Sfântul Ioan 1-a desemnat pe Gheorghie, fratele lui după trup, ca să fie stareţ fraţilor în locul lui. Dar Gheorghie a suferit mult auzind că trebuie să se despartă de fratele lui. Atunci Sfântul Ioan i-a zis că dacă va afla îndrăznire la scaunul lui Dumnezeu îi va cere ca şi el, Gheorghie, să fie luat la ceruri în acelaşi an şi aşa a şi fost. După zece luni Gheorghie s-a sălăşluit şi el printre cetăţenii cerului, alături de marele şi iubitul lui frate, Sfântul Ioan Scărarul.

Cântare de laudă la Sfântul Ioan Scărarul

Făclie luminoasă pe Muntele Sinai

Strălucind cu dumnezeiască lumină
Este Ioan Scărarul, sfântul stareţ al Muntelui.

El trupul desăvârşit şi-a supus, asemenea
Şi gândurile.

Către desăvârşita biruinţă
El treizeci de trepte a aflat că sunt.

O, minunată strategie,
Tactică desăvârşită!

El moştenire obştii monahiceşti a lăsat
Tactică de aur a războiului duhovnicesc.

El tuturor o a lăsat,
Celor ce în războiul duhovnicesc
De suflet mântuitor
Voiesc să păşească
Şi să învingă.

Tainica Scară prin Duhul Sfânt scrisă
Ioan a alcătuit-o
După ce însuşi din acest cumplit război
Biruitor a ieşit.

Când Sfântul Ioan din această lume a ieşit,
El moştenire a lăsat-o fraţilor săi,
Dar nepreţuit.

Un mare poem epic - acesta este sufletul omenesc,
Când din praful tinei către cer voieşte să se înalţe;
Un poem epic răscolitor al luptei şi suferinţei;
Un poem epic strălucitor al credinţei şi speranţei.

Pe acesta Sfântul Ioan de Dumnezeu înţelepţitul
Nouă ni l-a dăruit,
Ni l-a dăruit ca pe o armă de foc a biruinţei,
Şi mie şi ţie.

Iar acum Ioan Sfântul înaintea Domnului se roagă,
Ca El să binevoiască nouă a ne trimite ajutor
în urcuşul nostru către El

Pe această Scară;
Ca El către noi Braţele Sale să le întindă,
Şi să ne prindă pe noi,
Cei cei urcăm întins către El.

Cugetare

***Sfântul Ioan Scărarul** zice: „Cel care se mândreşte în sineşi cu darul lacrimilor de la Dumnezeu primit şi în sineşi osândeşte pe cel care nu îl are, este ca omul care cere de la împăratul o armă ascuţită pentru război, iar primind-o se omoară singur cu ea" (Treapta a Şaptea).*

Dacă ţi s-a înmuiat inima, atunci să fie aceasta intru pocăinţă înaintea lui Dumnezeu sau întru cunoaşterea marii Lui milostiviri, marii lui iubiri faţă de tine - iar nu intru mândrie către fraţii tăi care darul înmuierii inimii cu lacrimi încă nu 1-au primit. Ţine minte cât amar de ani şi a ta inimă a fost învârtoşată şi nesimţitoare.

Iată, odată erau şapte fraţi care sufereau de boală într-un spital. Unul dintre el s-a însănătoşit şi s-a ridicat pe picioare. Aşa făcând, s-a grăbit să le slujească, cu dragoste frăţească, celorlalţi şase care rămăseseră în continuare bolnavi.

Aşa ca fratele acela trebuie să faci şi tu. Să-i ai pe ceilalţi oameni ca pe nişte fraţi, nişte fraţi aflaţi în suferinţă. Dacă simţi că Dumnezeu te-a miluit cu însănătoşirea mai curând decât pe ei, cunoaşte că însănătoşirea ai primit-o în dar, din marea milostivire a lui Dumnezeu, aşa încât cu sănătatea ta să le poţi sluji mai bine fraţilor tăi care sunt mai departe bolnavi.

Căci ce putem avea noi oare cu care să ne mândrim, în condiţiile în care sănătatea nu ne-o dăm noi, ci Dumnezeu? Oare se va putea curăţi groapa de gunoi prin ea însăşi? Nicidecum, ci ea se va curăţi numai de la un izvor curat, care vine mai din adânc şi o curăţeşte.

Viaţa pe scurt a celui cu adevărat întru sfinţi, Ava Ioan, egumenul sfântului Munte Sinai, numit Scolasticul, scrisă de monahul Daniil din Raith

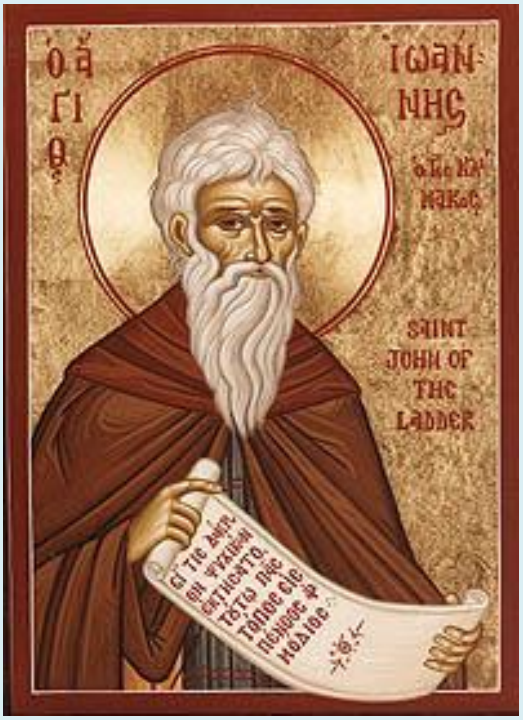

Nu pot spune în deplină cunoştinţă şi în chip sigur care este cetatea care l-a odrăslit şi crescut pe dumnezeiescul bărbat înainte de petrecerea lui închinată luptei şi nevoinţei. Dar pe cea care îl găzduieşte acum şi-l hrăneşte cu ambrosie, ne-a făcut-o cunoscută marele apostol Pavel. Căci vieţuieşte şi el negreşit în acel Ierusalim ceresc, în care se află Biserica celor întâi născuţi (Evr. 12, 23), «a căror petrecere este în ceruri» (Fii. 3, 20). Acolo săturându-se cu o simţire nematerială de cele de care nimeni nu se poate sătura şi privind frumuseţile nevăzute, primeşte răsplăţile vrednice ale sudorilor. Şi primind acolo ca moştenire darul neostenelii pentru osteneli, petrece cu cei de acolo, «al căror picior este de acum întru dreptate» (Ps. 25, 12). Dar cum a dobândit această fericire pururea pomenitul, o voi spune acum.

Acesta, aflându-se în al şasesprezecelea an cu vârsta trupului s-a adus pe sine jertfă bine plăcută şi primită lui Hristos în Muntele Sinai. Şi luând jugul călugăriei e îndrumat şi călăuzit prin petrecerea în acest loc văzut, spre nevăzutul Dumnezeu. Şi a îmbrăţişat înstrăinarea ca pe o ocrotitoare a ţinerelor înţelegătoare. Iar prin ea, lepădând toată îndrăzneala necuviincioasă şi însuşindu-şi smerenia cuviincioasă, a alungat de la intrare, de la sine, pe dracul care sădeşte părerea de sine şi credinţa în sine. Şi plecându-şi grumazul şi încredinţându-se în Domnul părintelui care l-a primit ca unui prea bun cârmaci, a străbătut fără primejdie furtuna scurtă şi grea a vieţii. Astfel a murit cu desăvârşire lumii şi voilor sale şi a avut sufletul ca necuvântător şi lipsit de

voinţă şi cu totul izbăvit de însuşirea naturală, deşi câştigase înţelepciunea cea de toate felurile din afară, înainte de această simplitate cea cerească.

Astfel petrecând nouăsprezece ani şi împodobindu-se cu roadele fericitei supuneri, după ce sfântul bătrân care l-a îndrumat a trecut din viaţa aceasta, iese şi el la stadionul liniştirii, având în mâini ca nişte arme puternice dumnezeieştile rugăciuni ale aceluia, spre surparea întăriturilor satanice.

Luându-şi locul luptei sale cam la cinci mile de Mânăstire (numele lui era Thola) a petrecut acolo patruzeci de ani fără pregetare, arzând de un foc fierbinte şi de dragoste faţă de Dumnezeu. Dar cine ar putea să facă cunoscute şi să laude prin cuvinte ostenelile purtate de el acolo? Cum s-ar putea face arătate acestea, odată ce toată osteneala lui se sădea în chip nevăzut şi fără martori? Dar s-auzim, cu toate acestea, petrecerea prea cuviosului din câteva semne şi mici arătări.

Mânca din toate câte sunt îngăduite de făgăduinţa călugărească, dar foarte puţin, ca să surpe şi prin aceasta în chip prea înţelept îngâmfarea şi cornul închipuirii de sine. Prin puţinătate înfrâna şi strâmtora în tot felul pe stăpânul pântece cel atât de furios, strigându-i: taci, taci! Iar prin împărtăşirea din toate, robea pe tirana slavă deşartă . Pe lângă aceea, stingea, prin singurătate şi prin neînsoţirea cu alte persoane, văpaia cuptorului acesta, încât a prefăcut până la sfârşit jarul ei în cenuşă şi a potolit-o cu totul. Iar de închinarea la idoli fugea bărbătescul cuvios cu bărbăţie, prin mila lui Dumnezeu şi prin puţinătatea celor trebuincioase . Iar moartea de fiecare ceas a sufletului şi moleşirea, o înlătura împungând-o prin boldul morţii. Şi legătura întristării o deznoda prin omorârea împătimirii sau poate prin simţirea celor nemateriale, înainte de aceasta omorâse tirania mâniei prin suliţa ascultării.

Iar prin neieşirea din chilie şi prin nerostirea cuvântului, a omorât lipitoarea slavei deşarte, cea asemenea păianjenului.

Şi încă ce ? Biruinţa asupra celei de a opta a fost curăţirea cea mai deplină de mândria protivnică lui Dumnezeu. De la aceasta a început acest Veseliil prin ascultare, zidirea lui fiind desăvârşită de Domnul Ierusalimului ceresc, prin venirea Sa şi prin înălţarea smereniei lui împotriva aceleia. Căci fără Acesta nu va fi înfrânt diavolul şi toată oastea lui.

Unde voi pune, în împletitura de faţă a cununei lui, izvorul lacrimilor lui? Căci acesta e un lucru care nu se află la mulţi. Locul de lucrare a acestora se află încă şi acum; e o peşteră foarte mică, aşezată la un ultim picior de munte, atât de departe de chilia lui şi a oricărei alte chilii, cât să poată închide urechile pentru slava deşartă, dar să ajungă prin tânguire şi prin chemările din ea şi prin

celelalte de felul acesta până la cer, precum se cuvine să fie celor ce se împung cu suliţe şi cu fierul de ars şi celor ce se lipsesc de ochi.

De somn se împărtăşea numai atâta cât să nu se vatăme firea minţii prin priveghere. Iar înainte de culcare se ruga mult şi alcătuia scrieri. Numai aceasta îi era frâu al trândăviei. Încolo tot drumul lui era rugăciunea neîncetată şi dragostea neînchipuită de Dumnezeu. Pe Acesta şi-L închipuia noaptea şi ziua în oglinda curată a neprihănirii, nevrând să se sature de aceasta niciodată sau mai bine şi mai potrivit zicând, neputând.

***

Îmboldit de râvna acestui purtător de Dumnezeu părinte, un oarecare dintre cei ce trăiau viaţă singuratică, cu numele Moise, îl rugă mult, folosindu-se de multele mijlociri ale părinţilor, să-i fie ucenic şi să fie povăţuit de el în adevărata filozofie. Silit fiind de rugăminţile lui, fericitul îl luă la el. Şi odată poruncindu-i sfântul părinte să aducă dintr-un loc roditor nişte pământ pentru cultivarea legumelor, ajungând Moise la locul ce i s-a spus a împlinit fără pregetare ceea ce i s-a poruncit. Dar fiind timpul amiezei depline şi văpaia cea mai arzătoare înfierbântând locul ca un cuptor (căci era cea din urmă dintre luni), Moise fiind prins de moleşeală şi obosit de greutate, gândi să se odihnească puţin. Deci aşezându-se sub o piatră foarte mare, adormi. Dar iubitorul de oameni Dumnezeu, nevrând să lase pe robii Săi să se piardă prin ceva, iar Moise fiind pe cale să se primejduiască, veni în ajutorul lui.

Şi voi spune îndată cum: ***Acest mare părinte al nostru Ioan, petrecând în chilie ca de obicei şi ocupându-se cu Dumnezeu, fu prins el însuşi de o aţipire foarte uşoară. Şi în această stare vede pe cineva cu chip cuvios trezindu-l pe el şi zicându-i: «Ioane, cum dormi fără grijă, iar Moise se află în primejdie?» Deci trezindu-se acesta repede se înarmă îndată cu rugăciunea pentru ucenic. Apoi venind acela către seară, l-a întrebat de nu cumva i s-a întâmplat vreun lucru rău sau de deznădejde.***

Iar acela zise: «O piatră foarte mare era să se rostogolească peste mine şi să mă zdrobească, pe când dormeam adânc sub ea, de nu m-aş fi sculat din acest loc cu o săritură grăbită părându-mi-se că aud glasul tău. Şi îndată am văzut piatra aceea desprinzându-se şi căzând la pământ».

Dar acela, smerit cu adevărat la cuget, nu i-a descoperit ucenicului nimic din cele văzute, ci mulţumi lui Dumnezeu cu strigări ascunse şi cu silinţe şi cu dragoste.

Acest om al lui Dumnezeu era şi un doftor al ranelor nearătate.

***

Un călugăr oarecare, cu numele Isaac, apăsat cu tărie de povara dracului iubirii de trup şi neştiind ce să facă de descurajarea care îl cuprinsese din toate părţile, veni alergând la acest mare bărbat şi-i făcu cunoscut cu tânguire şi cu lacrimi războiul dinăuntru. Dumnezeiescul părinte, minunându-se de credinţa şi de smerenia aceluia, îi zise: ***«Să stăm, frate, amândoi la rugăciune şi fără îndoială bunul şi milostivul Dumnezeu nu va trece cu vederea cererea noastră».***

Aceasta făcându-se, încă neisprăvindu-se rugăciunea, ci cel chinuit şezând încă cu faţa la pământ, Dumnezeu împlini voia robului său, ca să arate pe proorocul David spunând şi în aceasta adevărul (Ps. 144, 20). Şi şarpele trupului fugi, biciuit de loviturile rugăciunii, iar bolnavul văzându-se pe sine de acum sănătos şi netulburat, se minuna şi înălţa mulţumire lui Dumnezeu, Celui ce a slăvit pe robul Său, împreună cu robul slăvit de El.

***

Pururea pomenitul părinte, folosindu-se cu bogăţie de cuvântul harului către cei de faţă şi dând drumul din sine în chip îmbelşugat râurilor de învăţătură, unii oameni răi, împinşi de pizmă şi luptându-se să oprească folosul cel mare al ei, îl numeau vorbăreţ şi flecar. Dar acesta, ştiind că toate le poate în Hristos cel ce-1 întăreşte pe el şi voind să înveţe nu numai prin cuvânt pe cei ce veneau la el spre folosirea lor, ci cu mult mai mult prin tăcere şi prin înţelepciunea (filozofia) din fapte, curmă potrivit cu ceea ce s-a scris, pricina celor ce căutau pricină şi tăcea pentru o vreme, oprind continuarea râului de miere al cuvântului de învăţătură. Socotea că-i mai bine să păgubească puţin pe iubitorii celor bune, pe care poate îi va folosi şi prin tăcere, decât să aţâţe şi mai mult pe acei judecători nerecunoscători şi să-i înfurie spre răutate. Prin aceasta şi aceia, ruşinându-se de chipul îngăduitor şi măsurat al bărbatului şi cunoscând ce izvor de folosinţă au astupat şi de câtă pagubă s-au făcut pricinuitori tuturor, s-au preschimbat în rugători pe lângă bărbat şi-i cereau împreună cu alţii cuvânt de învăţătură ca să nu se păgubească din pricina tăcerii lui cei ce căutau mântuirea cea din cuvinte. Deci ascultă îndată cel ce nu învăţase să se împotrivească şi iarăşi revenea la lucrarea de mai înainte.

Astfel minunându-se de el toţi împreună, ca de unul ce-i întrecea pe toţi în toate cele bune, ca de un oarecare nou Moise apărut, cei ce au cunoscut prin cercare acestea, l-au ridicat cu sila la conducerea fraţilor, înălţând aşa zicând, făclia în sfeşnicul povăţuitor. Şi nu şi-au văzut nădejdile desminţite, căci urcă şi el pe munte şi intră în întunericul nestrăbătut, primind legiuirea şi vederea de Dumnezeu întipărită, în care urcă prin trepte înţelegătoare. Şi deschide gura cuvântului lui Dumnezeu şi atrăgând duhul, a scos cuvânt bun din vistieria cea bună a inimii.

Astfel ajunge la hotarul vieţii pământeşti în povăţuirea israeliţilor monahi, făcându-se numai în aceasta neasemenea lui Moise, că intră în chip neîndoielnic în Ierusalimul cel de sus. Căci acela, nu ştiu cum, n-a ajuns la cel de jos. Despre cele spuse dau mărturie toţi cei ce s-au bucurat prin el de cuvintele Duhului. Căci mulţi s-au mântuit şi se mai mântuie şi acum încă. Dar cel mai bun martor al mântuirii şi înţelepciunii acelui înţelept este noul David . Martor este şi bunul nostru păstor Ioan, de care rugat fiind marele bărbat, a coborât la noi cu gândirea şi ne-a arătat nouă ca un alt văzător de Dumnezeu tablele lui scrise de Dumnezeu, care cuprind în afară învăţături despre fapte, iar înăuntru cele despre vederea lui Dumnezeu.

(extras din "Filocalia sau din scrierile Sfinţilor Părinţi care arată cum se poate omul curăţi, lumina şi desăvârşi" – volumul IX – Scara Sfântului Ioan Scărarul şi învăţăturile lui Ava Dorotei, Traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Ediţie electronică Apologeticum, 2005)

Wikipedia - Sfântul Ioan Scărarul

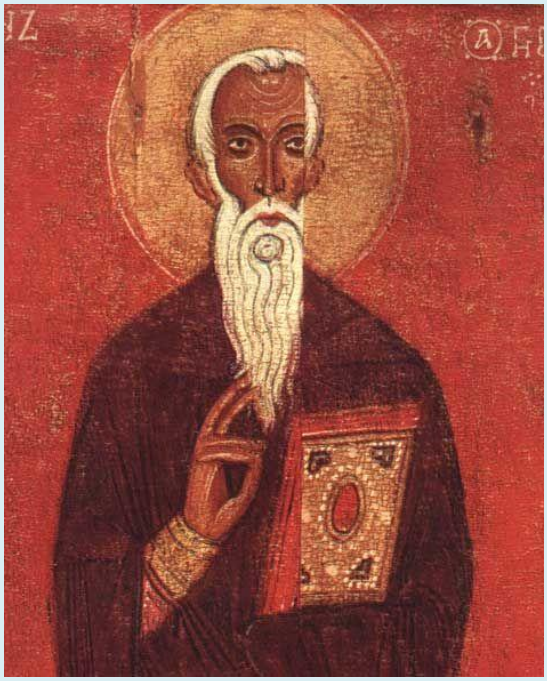

Sfântul Ioan Scărarul (n. ca 579, Siria - d. 30 martie 649?, Muntele Sinai). A intrat în mănăstirea din muntele Sinai la vârsta de 16 ani. Până la acea vârstă dobândise o pregătire solidă în toate ştiinţele acelei vremi, fapt care ar indica proveniența sa dintr-o familie înstărită.

Aleasa sa pregătire în ştiinţele vremii i-a adus numele de Ioan Scolasticul, iar vieţuirea în Muntele Sinai, numele de Ioan Sinaitul. Acum însă este cunoscut sub numele de Ioan Scărarul, datorită cărţii Scara dumnezeiescului urcuş, pe care a scris-o la sfârşitul vieţii sale.

În mânăstire l-a avut ca povăţuitor pe cuviosul Martirie, vreme de 19 ani. După moartea acestuia, Sfântul Ioan s-a retras într-un loc izolat, numit Thola, la 5 mile de mănăstire, unde a vieţuit în linişte vreme de 40 de ani.

Spre sfârşitul vieţii a fost rugat de monahi să primească a fi egumen al Mănăstirii Sinai. În timpul cât conducea pe monahi pe calea desăvârşirii, a alcătuit scrierea Scara, la rugămintea egumenului Ioan al Mănăstirii Rait, aflată la 60 de mile de Mănăstirea Sinai.

"Scara dumnezeiescului urcuş" este alcătuită din 30 de "Trepte" (capitole) şi se află şi în volumul IX din Filocalia românească.

Pomenirea sa se face la 30 martie.

Sfântul Ioan Scărarul - Scara dumnezeiescului urcuş

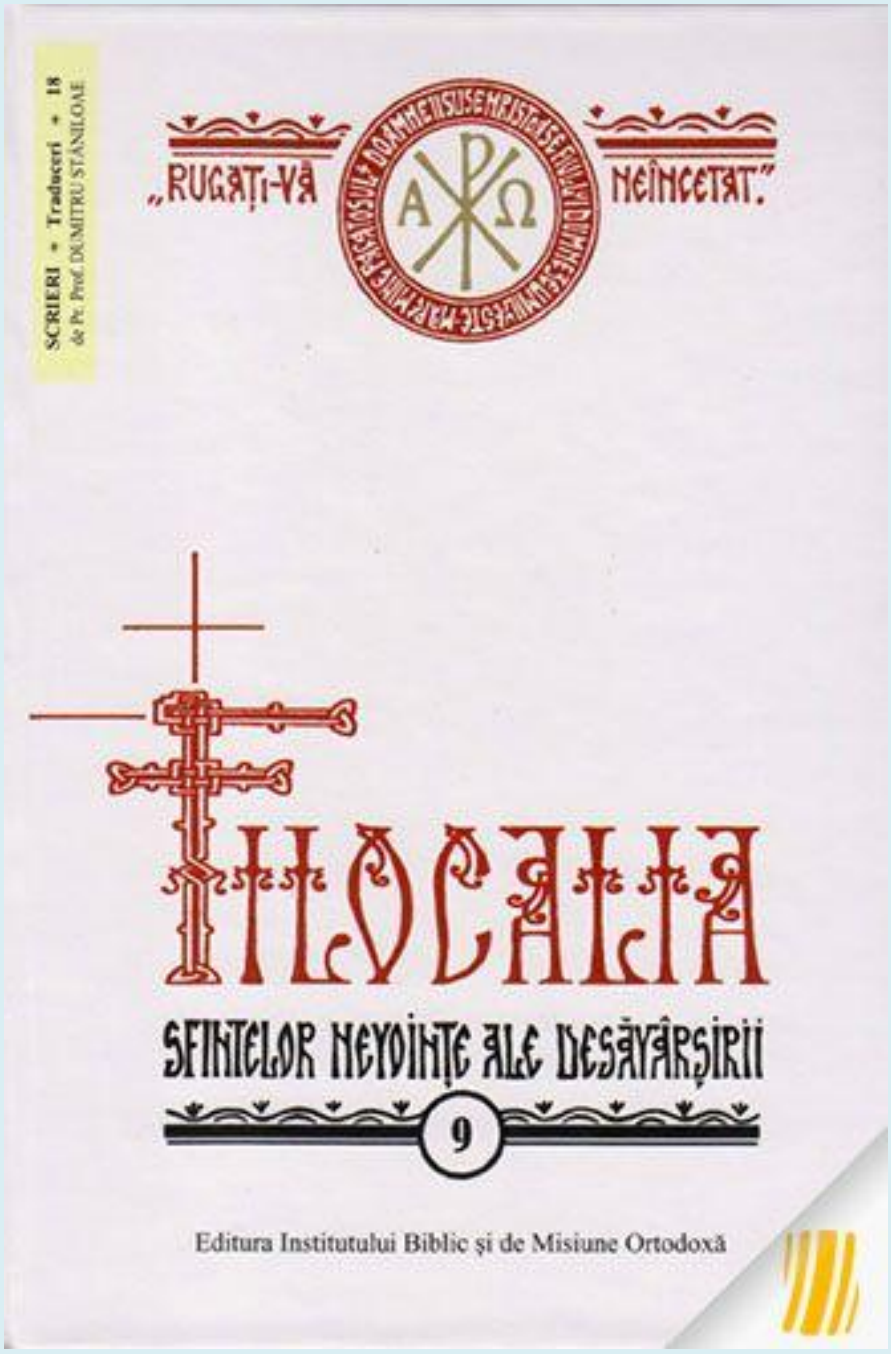

https://www.academia.edu/42626054/Sf%C3%A2ntul_Ioan_Sc%C4%83rarul_-_Scara_dumnezeiescului_urcu%C5%9F

https://www.slideshare.net/steaemy1/sfntul-ioan-scrarul-scara-dumnezeiescului-urcu/steaemy1/sfntul-ioan-scrarul-scara-dumnezeiescului-urcu

https://archive.org/details/scara-editare

***

Cartea de faţă arată în chip limpede cea mai bună cale, celor ce voiesc să-şi înscrie numele în cartea vieţii. Căci citind-o pe aceasta, o vom afla călăuzind fără rătăcire pe cei ce-i urmează şi păzindu-i nevătămaţi de nici o poticnire.

Ea ne înfăţişează o scară întărită de la cele pământeşti la Sfintele Sfintelor şi ni-L arată pe Dumnezeul iubirii rezemat pe vârful ei. Această scară socotesc că a văzut-o şi Iacov cel ce a călcat peste patimi, când se odihnea după nevoinţa lui.

Dar să începem, rogu-vă, cu râvnă şi cu credinţă acest urcuş înţelegător şi suitor la cer, al cărui început e lepădarea de cele pământeşti, iar sfârşit e Dumnezeul iubirii.

Introducere

A. Autorul şi conţinutul scrierii

Autorul scrierii numite «Scara», pe care o publicăm într-o traducere nouă în acest volum, s-a născut scurt timp înainte de anul 579 şi a trăit până în jurul anului 649. A fost deci contemporan cu Sfântul Maxim Mărturisitorul.

Autorul «Vieţii» lui pe scurt, călugărul Daniil din Mânăstirea Raith, declară că nu se cunoaşte patria de origine a Sfântului Ioan Scărarul, dar Meletie, arhiepiscopul Atenei, în «Istoria Bisericească» spune că ar fi fost de obârşie din Palestina.

După Daniil din Raith, tânărul Ioan a intrat în Mânăstirea din Muntele Sinai la vârsta de 16 ani. Din faptul că până la vârsta aceea îşi făcuse o educaţie solidă în toate ştiinţele timpului, Veniamin Costache deduce că trebuie să se fi născut dintr-o familie mai înstărită.

Aleasa lui pregătire în ştiinţele vremii i-a adus numele de Ioan Scolasticul; iar petrecerea în muntele Sinai, numele de Ioan Sinaitul. Însă cu vremea, numele de Scărarul, provenit de la calitatea de autor al «Scării», le-a copleşit pe celelalte două.

În mânăstire a avut ca povăţuitor pe bătrânul Martirie, vreme de 19 ani. După moartea acestuia, Ioan s-a retras într-un loc izolat, numit Thola, la cinci mile de mânăstire, unde s-a închinat vieţii de liniştire vreme de 40 de ani. Spre sfârşitul vieţii a fost rugat să primească postul de egumen al Mânăstirii Sinai. În timpul cât conducea şi îndruma pe monahii din mânăstire pe calea desăvârşirii a alcătuit scrierea «Scara», la rugămintea egumenului Ioan al Mânăstirii Raith, aflată la 60 de mile de Mânăstirea Sinai, lângă Marea Roşie, la locul celor 12 izvoare şi 70 de finici, lângă care şi-au aşezat pentru o vreme tabăra izraelitenii, după ieşirea din Egipt.

Ioan de Raith a cerut lui Ioan Scărarul să dea monahilor o regulă scrisă după care vieţuind să urce spre cer ca pe o scară asemenea celei văzute de patriarhul Iacov în vis. Dar ***autorul «Scării», descriind urcuşul ca trecând prin treizeci de trepte, s-a gândit cu deosebire la cei treizeci de ani de viaţă ai Mântuitorului dinainte de începerea activităţii publice.*** De aceea ea e împărţită în 30 de «Cuvinte».

- *Primele trei «Cuvinte» sunt ca un fel de introducere în care se descrie lepădarea călugărului de lume prin intrarea în viaţa monahală, dezlipirea lui sufletească de lume (despătimirea) şi înstrăinarea de ea.*
- *În Cuvântul IV se descrie prima virtute a călugărului, care este ascultarea.*
- *Cuvintele V, VI şi VII sunt închinate pocăinţei şi anume: Cuvântul V, pocăinţei în general, Cuvântul VI, necontenitei gândiri la moarte, ca susţinătoare a pocăinţei, iar Cuvântul VII, plânsului neîncetat pentru păcate, pricinuitor al unei bucurii înalte.*

Încă din aceste Cuvinte, ***se vede că Ioan Scărarul nu priveşte treptele urcuşului ca nişte stări care pot fi lăsate în urmă, ci ca nişte stări permanente.*** Aceste stări sufleteşti alcătuiesc un tot şi el trebuie adâncit continuu toată viaţa. Sau fiecare din aceste stări trebuie menţinută şi adâncită şi în măsura în care e mai adâncită, le cuprinde tot mai mult şi pe celelalte.

Aşa, despre ascultare, autorul zice: ***«Cei ce se supun cu simplitate în Domnul, străbat drumul cel bun, necunoscând în ei prin iscodire amănunţită, viclenia dracilor» (Cuv. IV, capit. 12).*** De aceea aproape despre fiecare treaptă autorul spune că cel ce o menţine şi o desăvârşeşte se poate desăvârşi chiar şi numai prin ea. Astfel autorul nu tratează aproape nici una din trepte, fără să pomenească şi de altele, despre care "va trata în mod special în «Cuvinte» ulterioare sau despre care trata în «Cuvinte» anterioare. Vorbind despre ascultare, el vorbeşte totodată despre smerenie şi critică, slava deşartă (Cuv. IV, cap. 4; Cuv. IV, cap. 39), despre care se va vorbi mai special în următoarele «Cuvinte» (Cuv. XXV, Cuv. XXI).

De aceea, deşi în general scrierea descrie cele opt patimi şi modul de a le veşteji şi de a le înlocui cu virtuţile contrare, totuşi nu le descrie nici în ordinea clasică cunoscută şi nici nu le reduce numai la caracterul lor general, ci le tratează într-o ordine întrucâtva schimbată şi sub diferite aspecte. Creşterea duhovnicească are caracterul unui urcuş mai mult în sensul unei intensificări în spiritualitatea totală şi caracterul unui urcuş pe trepte diferite în sensul unei treptate ieşiri în relief când a unora, când a altora din aspectele diferite ale virtuţilor cuprinse potenţial în starea totală a sufletului ce se mişcă spre Dumnezeu.

Se poate spune că autorul socoteşte că preocuparea principală a călugărului în ce priveşte trecutul trebuie să fie pocăinţa pentru păcate, iar grija lui în prezent şi în tot viitorul trebuie să fie ascultarea, singura care îl fereşte de alte păcate.

Păcatele reprezintă coborârea spiritului la lume şi la trup, căderea din legătura cu Subiectul dumnezeiesc, nesfârşit în viaţă şi în iubire; adică, căderea lui la preocuparea cu obiectele şi îngustarea şi îngroparea lui potrivit cu mărginirea şi grosimea lor.
În toată scrierea e o mare credinţă în suflet şi o valorificare a înfrânărilor şi durerilor trupeşti, inclusiv a morţii, ca mijloace ale creşterii duhovniceşti. Desprinderea de păcatele din trecut şi ferirea de cele viitoare e temelia pe care are să se clădească toată creşterea spirituală a omului. Ea constă propriu-zis într-o curăţire sufletească şi trupească, care face pe om transparent pentru Dumnezeu, capabil de legătura cu Dumnezeu.

După cele 7 «Cuvinte», care se ocupă cu lepădarea de lume, cu ascultarea şi pocăinţa pentru păcate, urmează câteva «Cuvinte» care tratează despre virtuţile legate de ascultare şi de pocăinţă:

- *despre nemâniere şi blândeţe (Cuv. VIII),*
- *despre neţinerea de minte a răului (Cuv. IX),*
- *despre clevetire (Cuv. X),*
- *despre vorbărie şi tăcere, care stau în legătura pozitivă sau negativă cu clevetirea (Cuv. XI),*
- *despre minciună, care stă şi ea în legătură cu clevetirea şi cu multa vorbire (Cuv. XII),*
- *în sfârşit despre trândăvie (Cuv. XIII), care e ca un fel de cauză a vorbăriei, a clevetirii şi a minciunii. Toate acestea sunt opuse ascultării şi pocăinţei pentru păcate, sunt ghiulele legate de picioare în mersul «spre curăţirea spirituală, care pozitiv se înfăptuieşte prin smerenia ascultării şi prin pocăinţă.*

În ordinea obişnuită a patimilor, după lăcomia pântecelui e pusă desfrânarea, iar după ea iubirea de arginţi, apoi mânia, întristarea şi trândăvia, după care urmează slava deşartă şi mândria.

În «Scara», precum am văzut, trândăvia e pusă inaintea lăcomiei pântecelui şi a iubirii de arginţi, la fel mânia (şi opusă ei, nemânierea), pentru că sunt văzute în legătura lor negativă cu ascultarea, care e virtutea de căpetenie a călugărilor.

Când se au în vedere creştinii în general, se poate pune înainte lăcomia pântecelui, desfrânarea, iubirea de arginţi, mânia, pentru împiedicarea de la

satisfacerea acestora şi întristarea pentru lipsa materiilor lor şi apoi trândăvia ca descurajare de pe urma silinţelor fără succes de a le satisface.

- *În «Scara» deci, abia după trândăvie e pusă ca efect lăcomia pântecelui (Cuv. XIV).*
- *Imediat după ea se vorbeşte despre curăţie, înţeleasă în mod principal că neprihănire trupească, dat fiind că lăcomia pântecelui aduce după ea desfrânarea (Cuv. XV).*
- *În «Cuvântul» următor (XVI) se vorbeşte apoi despre iubirea de arginţi şi tot în el despre milostenie, care trebuie opusă patimii lăcomiei de bani şi de avuţie. Iubirea de arginţi nu se opune, în calitatea ei de iubire de obiecte materiale şi trecătoare, numai legăturii cu Dumnezeu ca Persoană de nesfârşită iubire, ci şi legăturii nestingherite cu subiectele omeneşti, cu semenii noştri.*

Aici autorul arată că lepădarea de lume şi aspra înfrânare şi suportarea bucuroasă a greutăţilor nu înseamnă o disprețuire a oamenilor şi nici măcar a lumii, ci o legătură curată cu oamenii şi o privire curată a lucrurilor, ca făpturi ale lui Dumnezeu, în orizontul sensului lor infinit şi a valorii lor netrecătoare în Dumnezeu. «Bărbatul neagonisitor e curat în rugăciune. Dar cel iubitor de agoniseală se roagă chipurilor materiale». Cel din urmă nu intră cu mintea dezmărginită în legătură cu Subiectul dezmărginit în puterea şi în iubirea Lui, ci se mărgineşte între graniţele obiectelor şi toate le atrage în mărginirea sa egoistă, creând ziduri şi dușmanii între sine şi semenii săi.

- *Iubirea de arginţi e poarta închisă în faţa oricărei spiritualizări, înţeleasă ca relaţie iubitoare cu Dumnezeu şi ca pătrundere adâncă şi iubitoare în sensul şi în realitatea tuturor făpturilor, persoane şi lucruri.* ***«Iubirea de arginţi este şi se numeşte rădăcina tuturor relelor (păcatelor). Căci ea a pricinuit ură, furtişaguri, pizmuiri, despărţiri, dușmănii, vrajbă, ţinerea de minte a răului, nemilostivirea şi uciderea» (Cuv. XVI, cap. 23).***
- *Îndată după iubirea de arginţi şi de opusă ei, milostenia, se vorbeşte în «Cuvântul» XVII despre nesimţire, sau despre moartea sufletului. Căci iubirea de arginţi învârtoşează de fapt sufletul, îl împietreşte, îi ia mobilitatea simţirilor de milă, de înţelegere, de zbor în iubirea de Dumnezeu şi de deschidere spre semeni, alte izvoare actuale sau potenţiale ale iubirii.*
- *Nu fără rost, după această închidere în nesimţire se tratează despre un mijloc de a o birui, care e «cântarea bisericească împreună cu alţii» (Cuv. XVIII).*
- *Aceasta ajută la priveghere (Cuv. XIX).*

→ *Iubirea de arginţi asociată cu alipirea pătimaşă la lume, la viaţa de plăceri, dacă nu e înfrânată, naşte laşitatea sau laşitatea o naşte pe aceea. De aceea despre ea se tratează în «Cuvântul» imediat următor (XX).*

Se poate spune astfel că până aici scrierea s-a ocupat cu 2 teme sau mai bine zis cu 2 grupe de teme:

⇒ *în primul rând cu desprinderea generală de lume în ceea ce are ea păcătos, cu pocăinţa pentru păcatele săvârşite din alipirea la lume şi cu ascultarea pentru evitarea păcatelor viitoare, dar şi cu un şir de păcate mai parţiale, care se opun pocăinţei şi ascultării.*

⇒ *În al doilea rând, cu modul trupesc al alipirii la lume, adică cu lăcomia pântecelui, cu iubirea de avuţie, cu nemilostenia şi cu nesimţirea, provenite din cele dintâi şi cu milostenia şi cântarea în comun lui Dumnezeu, care se opun egoismului trupesc al acelor patimi.*

Urmează ca o a treia temă sau grup de teme, încântarea omului de sine însuşi:

→ *slava deşartă, mândria, hula (Cuv. XXI, XXII, XXIII), care sunt o altă formă mai subţire, mai diavolească a egoismului, a desprinderii din legătura cu Dumnezeu şi cu semenii ca izvoare ale iubirii şi deci ale vieţii.*

→ *Acestora li se opune blândeţea şi la o treaptă mai înaltă, simplitatea şi nevinovăţia (Cuv. XXIV),*

→ *dar mai ales smerita cugetare (Cuv. XXV).*

→ *Se tratează în sfârşit ca o a patra temă sau grup de teme, despre darul deosebirii sau al dreptei socoteli, la care ajunge omul eliberat de patimi (Cuv. XXVI). Aceasta e o intuiţie clară a binelui ce trebuie făcut în fiecare împrejurare şi a răului ce trebuie evitat, care de multe ori se maschează în bine. Ea se naşte din faptul că sufletul şi-a câştigat o stare de nepătimire, de judecată cumpănită, obiectivă, nelăsându-se înşelat de cine ştie ce preferinţă pătimaşă ascunsă, în judecarea şi alegerea faptei ce trebuie făcută.*

→ *Ea stă, de aceea, în legătură cu o linişte a sufletului, cu o netulburare a lui de vreo ispită sau pasiune (Cuv. XXVII).*

→ *Numai în liniştea aceasta se poate menţine sufletul într-o rugăciune curată şi prelungită (Cuv. XXVIII).*

→ *Liniştea aceasta e un aspect al nepătimirii, care la rândul ei e o inundare a sufletului de lumina şi de curăţenia cerească (Cuv. XXIX).*

→ *Acum ies la iveală în toată puterea lor: credinţa, nădejdea şi dragostea ca legături culminante ale sufletului cu Dumnezeu (Cuv. XXX).*

Cu deosebire *iubirea reprezintă treapta prin care scara se reazimă pe deschizătura cerului, prin care primeşte Hristos pe cei ce s-au curăţit şi s-au pocăit în braţele Sale sau la pieptul iubirii Sale nesfârşite. Căci în iubire, ei sunt deplin uniţi cu Hristos pentru totdeauna.*

Deci ultimele cinci trepte reprezintă umplerea sufletului de lumină, de pacea, de puterea şi de iubirea lui Dumnezeu, ca roduri ale eforturilor de pe treptele inferioare, prin care s-a desprins în general de lume, de alipirea la ea prin lăcomia de toate felurile, ca şi de închiderea în sine prin mândrie.
Despre iubire, autorul «Scării» zice: ***«Cel ce încearcă să vorbească despre dragoste, încearcă să vorbească despre Dumnezeu însuşi. Dar a vorbi despre Dumnezeu prin cuvinte, e primejdios şi greşit celor ce nu iau aminte. Cuvântul despre iubire e cunoscut îngerilor, dar şi acelora, prin iluminarea dumnezeiască. Dragostea e Dumnezeu. Iar cel ce voieşte să dea definiţia Acestuia, e ca cel ce, orb fiind, numără nisipul din adâncul oceanului» (Cuv. XXX, cap. 2).***

Iar despre nepătimire zice: ***«Cel ce s-a învrednicit de nepătimire, Îl are, cât este în trup, pe Dumnezeu însuşi în sine, ca cârmaci în toate cuvintele, faptele şi gândurile sale. De aceea simte înăuntru, prin iluminare, voia Domnului, cum ar auzi un glas şi se află ridicat mai presus de toată învăţătura omenească» (Cuv. XXIX, cap. 15).***

«Dragostea, nepătimirea şi înfierea se deosebesc numai prin numiri. Precum lumina, focul şi flacăra se unesc într-o singură lucrare, aşa să le înţelegi şi pe acestea» (Cuv. XXX, cap. 4).

Nepătimirea este «cerul pământesc» (Cuv. XXIX), adică pământul umplut de lumina şi de lucrarea cerească a Sfântului Duh, este fiinţa omenească schimbată la faţă, ca trupul Domnului pe Tabor. Ea e «desăvârşirea fără capăt» a celor desăvârşiţi; ea nu ajunge niciodată la o margine, căci sporeşte neîncetat în nepătimirea sau în curăţirea nesfârşită a bunătăţii şi iubirii lui Dumnezeu.

Într-un cuvânt, urcuşul spre Dumnezeu al omului credincios e un urcuş spre delicateţea şi sensibilitatea fără sfârşit a omenescului din el.

Dacă în celelalte scrieri duhovniceşti ale sfinţilor părinţi sfaturile privitoare la curăţirea de patimi sunt în general risipite în sentinţe amestecate cu reflexiuni despre înălţimea puterii şi iubirii lui Dumnezeu, despre contemplarea Lui în natură, despre dulceaţa unirii cu El, «Scara» constă, în partea covârşitoare a ei (în 27 de Cuvinte), în orânduirea sistematică a acestor sfaturi, potrivit urcuşului duhovnicesc al omului credincios şi într-o foarte concretă precizare a lor. Ea

este prin aceasta o călăuză concretă a celui ce vrea să crească duhovniceşte. Poate de aceea ea lasă impresia unei povăţuiri foarte riguroase sau chiar este foarte riguroasă. Totuşi ea nu e lipsită nici de o largă înţelegere a neputinţei omeneşti şi a marii varietăţi a gradelor de putere cu care sunt înzestrate fiinţele omeneşti.

Să dăm un exemplu: ***«Unii fericesc pe cei ce s-au lepădat de lume, cu o simţire de fameni din fire, ca pe unii ce s-au izbăvit de tirania trupului; dar eu fericesc pe cei ce se fac fameni în fiecare zi, care se taie împrejur pe ei înşişi cu gândirea ca cu un cuţit»(Cuv. XV, cap. 167)***, adică îi fericeşte pe cei ce sunt mereu ispitiţi şi mereu biruiesc ispita, mai mult decât pe cei ce nu mai simt ispita. Sau mai mult: ***«Am văzut pe unii căzând fără de voie şi am văzut pe alţii voind să cadă cu voia, dar neputând. Şi i-am deplâns pe aceştia mai mult decât pe cei ce cad în fiecare zi ca pe unii ce doresc mirosul urât, dar nu-1 pot simţi» (Cuv. XV, cap. 18).***

Ea asigură şi pe mireni că se pot mântui printr-o viaţă moderată, dar cinstită: ***«Toate lucrurile bune ce le puteţi face, faceţi-le. Nu defăimaţi pe nimeni, nu furaţi de la nimeni, nu vă înălţaţi faţă de nimeni, nu urâţi pe nimeni, nu minţiţi pe nimeni..., pătimiţi cu cei lipsiţi, nu pricinuiţi nimănui sminteală... De veţi face aşa, nu veţi fi departe de Împărăţia cerurilor» (Cuv. I, cap. 38).***

În general, «Scara» e o îmbinare între asprimea sfaturilor pentru cei tari şi înaintaţi duhovniceşte şi blândeţea contrară pentru cei mai puţin tari şi pentru începători. Această îmbinare le arată şi în expresiile paradoxale în care autorul e mare meşter. Astfel, în ea se vorbeşte de ***«plânsul pricinuitor de bucurie» (Cuv. VII), de «ura nepătimaşă» a lumii (Cuv. III, cap. 19), de «nevoinţa aspră, strâmtorată şi uşoară» (Cuv. I, cap. 18), de «trista şi strălucitoarea smerită cugetare» (Cuv. I, cap. 3), de «nefricoasa simţire a morţii» (Cuv. VI, cap. 16), de «pocăinţa ca lipsirea neîntristată de orice mângâiere trupească» (Cuv. VII, cap. 5).***

În general autorul se dovedeşte un subtil cunoscător al complicatelor stări sufleteşti la care ajung feluritele firi ale oamenilor. Scrierea lui este o extraordinar de bogată analiză a tuturor acestor stări. Ea întrece tratatele moraliştilor francezi, prin bogăţia, profunzimea analizelor, dar mai ales prin puterea de angajare a sufletelor pe calea îndreptării şi a desăvârşirii.

Caracterul practic, precis, complex şi în general aspru şi eficient al remediilor recomandate pentru desăvârşirea omului de această scriere, a făcut să fie considerată ca cel mai potrivit ansamblu de reguli pentru normarea vieţii monahale. În cele mai multe din practicile vieţii călugăreşti se străvăd dispoziţiile «Scării».

Să menţionăm că la cele 30 de «Cuvinte», adresate călugărilor, autorul adaugă un «Cuvânt către păstor», adică către părintele povăţuitor al călugărilor, mai ales al celor începători, dat fiind că în toate cele 30 de «Cuvinte» adresate călugărilor se presupune călăuzirea lor de către un astfel de povăţuitor sau de egumenul mânăstirii. Acest «Cuvânt» poate fi în multe privinţe o călăuză pastorală şi pentru orice preot. ***«Nu e învăţător vrednic de admiraţie cel ce face înţelepţi pe copiii învăţaţi, ci pe cei neînvăţaţi şi neînţelepţi» (Cap. V). «Dacă ai ochi în stare să prevadă furtunile pe mare, spune-o aceasta limpede celor aflaţi în corabie. Iar de nu, vei fi pricinuitorul scufundării corabiei, odată ce ţi s-a încredinţat de toţi cârma ei» (Ibid.).***

Ultima parte a acestui «Cuvânt» e o laudă a lui Ioan, egumenul Raithului, care ceruse egumenului de la Sinai să întocmească această regulă pentru viaţa călugărească.

Iată cum descrie mitropolitul Moldovei, Veniamin Costache, valoarea ei pentru viaţa călugărilor, ca şi polivalenţa sensurilor ascunse în cuvintele ei în «Cuvântul înainte» al traducerii româneşti a «Scării» tipărită de el la 1814: «Alcătuirea cărţii este foarte iscusită şi foarte înaltă şi subţire la noime (înţelesuri). Că născătorul ei, desăvârşit fiind întru toate învăţăturile filozofiei celei din afară, s-a făcut asemenea şi întru fapta bună (virtutea) cea lucrătoare şi întru cea văzătoare pe cât este cu încăpere (cu putinţă) firii omeneşti, după ce s-au dat la viaţa sihăstrească (isihastă, a liniştirii). De unde a cunoscut cu lucrul toate războaiele şi toate vicleşugurile şi toate măiestriile şi toate meşteşugurile dracilor şi toate lucrările patimilor, ale celor trupeşti şi ale celor sufleteşti. Aşijderea şi toată starea faptelor celor bune (a virtuţilor) şi aşezările şi îndemânările şi neîndemânările şi obiceiurile oamenilor prea cu de-amăruntul şi prea cu subţirătatea. Pentru aceea ca un prea luminat întru amândouă şi prea iscusit a scris învăţăturile sale aşa de subţiri şi cu greu de înţeles, urmând întru alcătuirea ritoricii pe Sfântul Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, cât şi cei ce au adăugat scoliile pe la multe locuri cu îndoială zic: «Mi se pare că aceasta zice părintele». Pentru aceasta văzând-o cât este de grea şi nelesne fieştecui de înţeles, ne-am silit în tot chipul cât s-a putut a se tălmăci mai luminat şi mai descoperit, uneltind limba potrivită vremii şi neamului românesc».

«Că atâta de multe şi mult împistrite chipuri are întru dânsa şi atâta mulţime de noime şi de pricini (de teme), prin care poate să îndrepteze şi pe omul cel dinăuntru şi pe cel din afară al celui ce o va unelti (folosi) cu sârguinţă şi cu luare aminte, cât putem a zice: că mai cu lesnire este a număra cineva stelele cerului decât să le povestească pe acestea cu de-amăruntul. Pentru aceasta cu îndrăzneală zicem: că precum pâinea este decât toate celelalte bucate mai de nevoia trupului, aşa este cartea aceasta celui ce pofteşte mântuirea sa, decât

toate alte cărţi părinteşti. Şi precum luna pe stele, aşa şi aceasta pe acelea covârşeşte. Şi precum decât celelalte simţiri care sunt întru om, vederea este mai lucrătoare, aşa aceasta este mai lucrătoare decât acelea la mântuirea omului. Că aceasta povesteşte toate prea sfintele voi ale lui Dumnezeu, mult decât acelea mai minunat şi mai luminat. Şi este nu numai monahilor, ci şi mirenilor prea bun îndreptar şi canon prea cu de-amăruntul, care povăţuieşte pe toţi către cele cuviincioase. Şi aduce pe cei ce o citesc pe dânsa, prin învăţăturile ei cele înţelepte către umilinţă şi către plânsul cel curăţitor de toate întinăciunile cele trupeşti şi sufleteşti. Că nu este cu putinţă a povesti limba omenească după vrednicie darurile ei cele minunate cu care răsplăteşte ea cititorilor şi îndrăgitorilor ei».

«Şi citiţi-o des şi cu luare aminte, că negreşit ea este oarecare toiag mozaicesc, prin care veţi putea desface marea vieţii acesteia cea mult învăluite şi a patimilor celor înviforâtoare şi fără de primejdie o veţi trece şi pe faraon cel gândit, adică pe diavolul, întru dânsa îl veţi vedea cufundat, ca şi Israel cel de demult pe egipteni. Ea este mană simţirilor sufletului celor amărâte de patimile şi de valurile vieţii acesteia; liman care izbăveşte pre cei ce scapă la cetirea ei şi-i slobozeşte de cufundarea în păcatele cele mult înconjurătoare şi-i face pe dânşii să înoate fără de primejdie apele vieţii acesteia cele mult tulburate spre pământul făgăduinţei întru care tot sufletul cel iubitor de Dumnezeu intrând poate să secere mănunchile fericirii cea de-a pururea vecuitoare; scara aceea pe care o a văzut Iacov cel de demult, al căreia căpătâi ajunge până la cer, întru care Dumnezeu este întărit, pre carea îngerii se pogoară ca nişte duhuri slujitoare pentru cei ce vor să moştenească mântuirea, iar sufletele celor ce se mântuiesc printr-însa să suie şi Dumnezeu le primeşte şi întru împărăţia Sa le sălăşluieşte şi sorb ceresc este ea, care poate să tragă pe suflet dintru adâncul păcatelor, precum acela apa din fu¬dul mării şi să le puie înaintea lui Dumnezeu curăţite de toată întunecimea».

Însemnătatea pe care a avut-o «Scara» în viaţa călugărilor şi chiar a mirenilor, a făcut ca fragmente din ea să fie citite şi la slujbele dumnezeieşti, mai ales în Postul Mare. Obiceiul acesta a început în Sfântul Munte Athos. De aceea în Trioadele folosite acolo sunt presărate fragmente din «Scara». Acest obicei s-a întins apoi şi în mânăstirile româneşti. Lecturilor acestor fragmente li s-a acordat o importanţă atât de mare, încât textul lor a fost cu timpul inclus şi în colecţiile numite «Proloage».

«Dar «Scara» a ieşit curând din biserici şi mânăstiri pentru a intra şi în casele clericilor şi credincioşilor», spune I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu, întâi în manuscrise greceşti şi slavone, apoi în traduceri româneşti. «Manuscrisele

slavone vechi, de pe la mijlocul veacului XV, unele întocmite cu deosebită artă, prezintă o importanţă deosebită».

De aici se vede că «Scara» s-a copiat cu deosebită sârguinţă în lumea călugărească, dar şi a avut o răspândire şi în lumea largă a credincioşilor.

B. Copierea, traducerea şi parafrazarea «Scării» în diferite limbi, inclusiv în cea românească

1) «Scara» s-a copiat în primul rând mult în limba greacă, iar de la o vreme a început să fie tradusă şi în alte limbi. Apoi a fost şi tipărită în greceşte şi în diferite traduceri.

Încă din sec. IX a fost tradusă în limba siriacă, apoi la 1280 a fost tradusă în limba latină de Angelus de Cingulo, iar la 1420 de Ambrosius Camaldulensis şi după aceea de alţii.

Prima tipărire a textului grec, însoţit de o traducere latină, a făcut-o Matthaus Raderus S. I., Paris, 1633. Ea a fost reprodusă în Migne, P.G. LXXXVIII, col. 634-1210.

O nouă tipărire a textului lui Raderus din P.G., cu o traducere paralelă în limba italiană, a făcut Pietro Trevisan, sub titlul: S. Giovani Climaco, Scala Paradisi, vol. I-II, Torino, 1961; după ea şi-a făcut traducerea în româneşte mitropolitul Tit Simedrea.

O traducere în limba veche italiană apăruse la 1875, la Bologna, în «Collezione di opere Inedite o rare dei primi tre secoli della lingua», t. 31. Ba cu mult înainte, la 1532, se tipărise şi o traducere din limba latină în limba spaniolă, în Mexic.

În limba slavonă «Scara» s-a tradus încă din sec. X-XII. Pe teritoriul Ţărilor Româneşti manuscrise slave ale «Scării» s-au păstrat din sec. XV.

Dar foarte timpuriu «Scara» s-a răspândit şi în manuscrise, greceşti. Şi poate că nu mult după aceea ea s-a tradus şi în limba română şi a circulat şi în manuscrise româneşti.

I. P. S. mitropolit N. Corneanu vorbeşte de marea circulaţie a «Scării» între români, încă din sec. XV. Dar deşi I. P. S. Sa spune aceasta în legătură cu manuscrisele slavone, nu este exclus ca monahii, ierarhii, ştiutorii de carte, care citeau manuscrisele slavone şi cele greceşti, să fi încercat să aştearnă şi în cuvinte româneşti scrise sentinţele «Scării» din textul slavon şi grec, pe care

desigur că le înţelegeau şi le şi traduceau în minte în cuvinte româneşti, pe care le foloseau şi în grai.

I. P. S. mitropolit Corneanu spune: «Episcopi şi călugări, voievozi şi înalţi demnitari, târgoveţi şi săteni, bărbaţi şi femei, au citit toţi cu acelaşi nesaţ «stepenele» (treptele) suitoare către cer ale Lestviţei (Scării).

De pildă în sfaturile pe care le dă fiului său, Teodosie, domnitorul Neagoe Basarab, de la începutul veacului al XVI-lea, de numele căruia se leagă zidirea celebrei mânăstiri Curtea de Argeş, se referă de câteva ori consecutiv la Ioan Scărarul.

Familii creştine păstrau în casele lor «Scara» alături de Biblie. Cunoaştem astfel un manuscris păstrat în Biblioteca Academiei R.P.R., sub nr. 494, care a rămas câteva generaţii în sânul aceleiaşi familii».

Cunoaşterea «Scării» pe teritoriul Ţărilor Româneşti în sec. XVI, ca şi popularitatea ei în cercurile largi ale credincioşilor, e dovedită şi de zugrăvirea «Scării» pe pereţii din afară ai mânăstirilor Suceviţa (pictată la sfârşitul sec. XVI) şi Rişca (pictată la mijlocul sec. XVI) - unde scara e îmbinată cu judecata din urmă.

2) Prima traducere românească cunoscută a «Scării» e cea făcută de mitropolitul Varlaam , pe când era călugăr la Mănăstirea Secu, înainte de 1618. Ea e prima operă a lui Varlaam şi influenţa ei binefăcătoare asupra «Cazaniilor» sale se vede din faptul că el reprezintă în acestea o teologie pur ortodoxă în duh patristic (de ex. în învăţătura despre mântuire, ca lucrare transformatoare a omului), rămânând neinfluenţat de teologia catolică şi protestantă, cum au fost influenţaţi mulţi teologi greci şi ruşi din vremea sa.

Pandele Olteanu susţine, contrar părerii de mai înainte, potrivit căreia Varlaam a tradus «Scara» după un text slavon, că traducerea lui e făcută în mod principal după un text neogrec, care parafraza prin explicaţii textul grec original; textul slavon pe care el îl pune pe coloanele de la dreapta coloanelor cu textul românesc, e un text slavon copiat în multe manuscrise după o traducere a «Scării» făcută probabil prin sec. XII la Sfântul Munte. Dar Varlaam a folosit şi o traducere slavonă a unei versiuni neogreceşti, parafrazate, într-o versiune ucraino-carpatică. În timpul lui Varlaam circulau mai multe versiuni neo-greceşti parafrazate. După cum a dovedit Pandele Olteanu, Varlaam a folosit parafraza neo-greacă a lui Maxim Margunios (1542-1602), care tipărită prima dată în 1580 la Veneţia, a avut o largă răspândire şi a fost tradusă în limbile latină, spaniolă şi slavonă. Că Varlaam a folosit şi o traducere slavă a textului lui Margunios îl deduce Pandele Olteanu din faptul că traducerea lui cuprinde şi

unele slavonisme ucraino-carpatice. Pandele Olteanu dă chiar un exemplu din care se vede că Maxim Margunios a introdus două din scoliile la Cuvântul IV al «Scării», puse în ediţia din P. G. la sfârşitul Cuvântului IV, în text (scoliile VI-VII P.G. cât. col. 729). Dar din textul lui Margunios şi din traducerea pasajului respectiv de către Varlaam, dată de Pandele Olteanu, se vede că Margunios a lărgit fraza «Scării» şi mai mult decât o lărgeau aceste scolii.

Rămâne apoi o chestiune de cercetat: câte din scoliile din P. G. sau din alte manuscrise greceşti ale «Scării» au fost introduse în textul «parafrazei» lui Margunios şi deci şi în traducerea lui Varlaam. Tot o chestiune de cercetat ar fi şi aceea în ce măsură «Răspunsurile la catehismul calvinesc», ale lui Varlaam, se resimt şi ele de «Răspunsurile» lui Ieremia II din Constantinopol către teologii din Tubingen, care se pare că au fost întocmite cu ajutorul lui Maxim Margunios. Margunios a scris el însuşi lucrări împotriva reformaţilor.

«Scara» tradusă de Varlaam, deşi nu s-a tipărit, a avut o largă răspândire în formă de manuscrise copiate .

I. P. S. Nicolae Corneanu trece în revistă, în studiul citat, la note şi o serie din traducerile ulterioare româneşti ale «Scării», întâi din slavonă, apoi din greceşte.

3)Traduceri din slavonă:

a)Traducerea arhimandritului Vartolomeu Măzăreanu de la Mânăstirea Putna. Traducerea lui datează din 1766 şi e cuprinsă în ms, Acad. Rom. nr. 2959. Ea a urmărit o apropiere a conţinutului «Scării» de călugării şi de poporul din timpul său, precum făceau şi traducerile ruseşti care modernizau textul paleoslav.
b) O altă versiune este cea cuprinsă într-un ms. din sec. XVIII, păstrat în Biblioteca Patriarhiei Române cu nr. 5, provenit de la Mânăstirea Căldăruşani prin Facultatea de Teologie din Bucureşti, unde avea nr. 224. Traducerea aceasta, urmând modelul său slav, «este structural deosebită de originalul grecesc», spune I. P. S. mitropolit Corneanu. De fapt, «Cuvintele» Scării sunt transformate în acest ms. în «Cazanii», adică sunt parafrazate pe larg în predici de un caracter pe de altă parte foarte fidel textului original. Fiecare expresie din textul original este explicată pe larg. Şi fiecare «Cazanie» are un titlu foarte lung. Având caracter de predică, fiecare din aceste «Cazanii» e introdusă cu: «Blagosloveşte părinte». Nu ştim dacă s-a identificat textul slavon sau rus după care s-a tradus acest text românesc şi dacă nu cumva el a avut la bază o parafrază greacă. Dacă nu s-ar putea identifica sau s-ar identifica într-un text în parte diferit, aceste «Cazanii» ar putea reprezenta o scriere filocalică românească.

Manuscrisul acesta, deşi dă în «Pinax» (în tabla de materii de la început) toate cele treizeci de titluri ale «Cuvintelor Scării», se încheie la f. 228 cu «Cuvântul» (Cazania) 22. Restul lipseşte.

Dăm câteva exemple de felul cum lărgeşte parafraza aceasta textul original:

Ed. gr. 1970: sfârşitul Cuv. II, cap. 17 şi cap. 18: «ca să nu se facă cele de pe urmă ale lor mai rele decât cele dintâi (Mt. 14, 45). Limanul se face pricinuitor al mântuirii şi al primejdiilor. Şi aceasta o cunosc cei ce navighează pe marea înţelegătoare. Şi e o privelişte jalnică să vezi pe cei ce au scăpat pe mare, că s-au înecat în port».

Ms. 5 al Patriarhiei Rom.: «pentru ca să nu se facă cele după urmă ale lor mai rele decât cele dintâi.Căci liniştea şi scăparea la Mănăstire a călugărului pricinuieşte mîntuire şi cununi la cei ce sunt cu fire bună şi li se văd faptele. Dar la cei ce se îndărătnicesc şi nu gândesc nici grijesc de certarea iadului şi de necinste, acolo se înmulţesc patimile lor mai mult decât fiind în lume. Şi aceasta o au cunoscut foarte bine corăbierii cei vechi ai vieţii călugăreşti şi ne-au însemnat cu multe feluri de mijlociri în cărţile lor pentru ca nu cumva să se sfărâme corabia vieţii noastre acolo unde nu nădăjduim. Căci multe corăbii pierzându-se în luciul furtunii scapă de primejdie, iar pe urmă sosind la liman şi nepurtând grijă a se lega şi a se întări cu anghire, se sfărâmă, care cu adevărat este un lucru ciudat şi un rău năpraznic şi o mare întristare, de care se îndemnează a plânge neîncetat cineva văzând spărgându-se corabia în mijlocul limanului, ceea ce s-au trecut sau suferit cele îndelungate primejdii în luciul mării».

Ed. gr. 1970, cap. 1 şi 2 din Cuv. XXII: «mândria este tăgăduirea lui Dumnezeu, născocirea dracilor, dispreţuirea oamenilor, maica osândirii, nepoata laudelor, semnul nerodirii, izgonirea ajutorului lui Dumnezeu, pricinuitoarea căderilor, pricina îndrăcirii, izvorul mâniei, uşa făţărniciei, întăritura dracilor, păzitoarea păcatelor, pricinuitoarea neîndurării, necunoaşterea milei, amarnică băgătoare de seamă, neomenoasă judecătoare, potrivnica lui Dumnezeu, rădăcina hulei».

Ms. 5 al Patriarhiei Române: «Cea de Dumnezeu urâta mândrie este cu adevărat o lepădare de Dumnezeu şi de stăpânia Lui. Căci aceasta face pe măreţ a se lepăda de Dumnezeu şi a zice cum că bunătăţile ce are nu le are de la Dumnezeu, ci de la dânşii. Aceasta este o aflare a dracilor, căci ei au aflat-o înaintea tuturor şi s-au încununat cu dânsa. Este ca o maică ce n-are părerea de rău şi pricina ce suge pe mărire şi pe laudă ca laptele din ţâţă. Este un semn al neroditorului suflet, depărtare a dumnezeiescului ajutor şi depărtare a sfântului dar, clătirea inimii, pricinuitoarea răutăţilor, căderea întru cele necuvioase lucrări, izmenirea mândreţii, izvorul mâniei, idolul făţăriei, întărirea cetei

îndrăceşti lucrări, păzirea păcatului, vrăjmaşa spovedaniei, zid al netemerii, peşteră a nemilostivirii, necunoscătoare a milostivirii, luător de seamă straşnic celor străine, de-a pururea împotrivitor lui Dumnezeu şi slugilor Sale şi gură de grăire de rău şi de hulă».

c) Din aceeaşi perioadă datează ms. nr. 163 din Biblioteca Academiei Române, copiat de ieromonahul Grigorie de la Mănăstirea Cozia la anul 1765. Al doilea este ms. 3543 din aceeaşi bibliotecă, datând din 1796. Amândouă sunt copii ale unor traduceri după texte slavone. Ultimul provine de la Mănăstirea Ţigăneşti şi cuprinde doar treptele IV, XXV şi XXVIII, fiind copiat de monahia Micdonia. Un al doilea exemplar al acestui text, copiat de aceeaşi monahie, se află la Mânăstirea Ţigăneşti.

d) Ms. 2569 din Biblioteca Acad. Române, din 1773, scris de monahul Rafael de la Mânăstirea Horezu.

e)Ms.2315, aparţinând Bibliotecii Acad. Române, din 1779, scris de ieromonahul Dorotei din Ţara Românească.

f)Ms.3318, aparţinând Bibliotecii Acad. Române, din 1787, scris de ieromonahul Dorotei din Ţara Românească.

g) Ms. 22 din Biblioteca Patriarhiei Române, miscelaneu de la începutul sec. XIX, cuprinde numai o treaptă (f.72 - f.75 v) şi anume a XVII-a, corespunzătoare cu a XVIII-a din textul publicat de Veniamin Costache şi P. G. Dar cu nr. XVII e dată această treaptă şi în ed. gr. 1970.

Dar traduceri ale «Scării» din ruseşte au continuat să se facă până în timpul nostru. I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu zice: «Până azi circulă numeroase tălmăciri, făcute cele mai adesea după ediţia Sihăstriei Optina-Cozelesc şi tipărită în Lavra Serghieva din Zagorsc. Mitropolitul Gurie Grosu, apoi plecând de la un text rus dă în 1930 o prescurtare pe care a şi imprimat-o».

Dintre aceste tălmăciri am cunoscut pe cea din ms. 154 din Bibl. Patriarhiei Române, tradus după traducerea rusă tipărită în ed. VI de Sihăstria Optina-Cozelesc în tipografia Sfântul Serghie, în 1901. Acest manuscris a fost scris la 1961 şi 1962, în două volume (vol. I în 219 pagini, vol. II în 112 pagini), la Casa Sanatorială a Patriarhiei Române de la Mânăstirea Dealu, de către Protosinghelul Gherasim Negulescu, venit acolo de la Mânăstirea Cheia, fără indicaţia traducătorului din limba greacă în cea rusă şi din cea rusă în cea română. Manuscrisul acesta este scris cu o literă frumoasă şi în rânduri ordonate ca de tipar. Nu redă totdeauna destul de fidel textul grec (ceea ce arată, poate că nici textul rus nu redă foarte fidel textul grec), dar se remarcă prin caracterul

modern, fluent şi deplin inteligibil al frazei româneşti, deşi cuvintele folosite sunt cele ale limbii bisericeşti tradiţionale, cu mici excepţii (ca de ex. expresia: propriu-zis sau cuvântul: în special etc.).

Traducerea românească şi cea rusă se vede că au la bază textul paleogrec, dar scoliile date la urma tuturor «Cuvintelor» - scolii mai puţine ca în P. G. LXXXVIII - sunt luate în parte din P. G. cât. - ceea ce autorul indică de fiecare dată - şi în parte din traducerea în limba greacă nouă a «Scării», făcută de ieromonahul Atanasie Criteanul, urmată de tâlcuirile lui şi tipărită la Veneţia la 1683. Dintre notele care nu sunt luate din P. G. menţionăm pe cea apreciabil de lungă la titlul Cuvântului VI, în care se dau dovezi istorice despre existenţa acelei «Mânăstiri a pocăinţei», în Tebaida Egiptului, (de ex. mărturia fer. Ieronim) şi se precizează că pentru asprimea canonului pe care îl suportau acolo monahii căzuţi în păcate grele nu trebuie învinuit proestosul, căci acele canoane şi le luau de bună voie înşişi călugării respectivi.

La Cuvântul I, cap. 25 se dă următoarea notă care nu e nici în P.G., nici în traducerea românească publicată de Veniamin Costache, nici în ed. gr. din 1970. ***«Un monah, scrie Rufin, adesea simţind mişcarea mâniei în mânăstire, s-a hotărât să meargă în pustie, pentru că acolo când nu va mai fi cu cine să se certe din frăţime, aceasta să-l lase în linişte. Însă când s-a depărtat într-o peşteră s-a întâmplat că ulciorul derândul se răsturna şi apoi se vărsa. Aceasta îl făcea să se mânie. Şi astfel văzu că mânia este în el însuşi, nu în împrejurările din afară. Drept aceea se întoarse în mânăstire».***

Un fapt care trebuie remarcat este că traducerea aceasta românească, deci ca şi cea greacă şi cea rusă care stau la bază, e împărţită în capete ca în ed. gr. din 1970, care a folosit unele manuscrise din Mânăstirea Dionisiu din Athos. Dar capetele în care se împart aceste două versiuni nu au acelaşi număr. O altă deosebire a textului acestuia de textul grec ed. 1970, este că în cel din urmă «Cuvântul către Păstor» nu are o împărţire în capitole, ci o împărţire în capete continue până la cap. 100, pe când în textul grec care stă la baza ms. din Bibl. Patr. Române nr. 154 se menţine împărţirea în cele XV capitole, dar fiecare capitol e împărţit şi în capete (de ex. capit. I, în cap. 1-11, capit. II, în cap. 1-23 etc.), cum nu e împărţit în P.G.

4) I. P. S. Mitropolit Corneanu menţionează apoi următoarele traduceri ulterioare ale «Scării» din limba greacă:

a) «Cea dintâi care ne este cunoscută e reprezentată de ms. nr. 3024 aflător în Biblioteca Academiei Române. Traducerea aceasta, terminată în 1775, aparţine unui monah anonim şi este făcută după versiunea neo-greacă a lui Atanasie al Cretei, aşa după cum rezultă chiar din titlu». Dar această versiune are şi scolii şi

aceste scolii au fost folosite şi de textul rus tipărit la Optina sau cel puţin de traducerea românească a lui.

b) O încercare «de a da o traducere pe cât se poate de fidelă a «Scării» este cea a învăţatului ieromonah Macarie de la Mânăstirea Cernica. Traducerea, însoţită şi de scolii, se vrea a fi «cuvânt din cuvânt, fără nici o prisosicioasă adăugare şi limpezire a mea»... Pentru o cât mai clară şi exactă redare a textului, cum şi pentru îmbogăţirea scoliilor recurge la versiunea neo-greacă a lui Maxim Margunios din 1790» .

Macarie a isprăvit traducerea «Scării» în anul 1782 şi fără s-o fi putut tipări şi-a copiat-o el însuşi în câteva rânduri . El dădea astfel Mânăstirii Cernica, ce se reconstituia atunci sub stareţul Gheorghe, temelia vieţii ei ascetice. Biblioteca Academiei Române posedă din acestea ms. nr. 1913 . Dar traducerea aceasta a fost copiată şi de alţii, cum atestă, ms. nr. 1901 din Bibl. Acad. Române 25.

c) O altă traducere tot din greceşte reprezintă conţinutul ms. nr. 2324 din Biblioteca Academiei Române, acesta e scris de Gheorghe Dascălul în 1787, pentru egumenul Dosoftei de la Mânăstirea Câmpulung din Ţara Românească.

d) I. P. S. Mitropolitul Nicolae Corneanu spune că «aceste versiuni făcute după textul grec au stat la baza «Scării» româneşti pe care a imprimat-o în anul 1814, în tiparniţa Mânăstârii Neamţ, un alt vestit Mitropolit al Moldovei, Veniamin Costache. El nu traduce, ci doar îmbunătăţeşte o traducere existentă, corectând-o».

Constatarea aceasta trebuie pusă de acord cu ceea ce spune mitropolitul Veniamin Costache, anume că traducerea publicată de el a fost deosebită de cele pomenite înainte. Căci în «Cuvântul înainte», mitropolitul Veniamin Costache găseşte nesatisfăcătoare toate traducerile de mai înainte şi spune că la stabilirea textului românesc publicat de el s-a luat ca bază textul greco-latin tipărit (foarte probabil cel al lui M. Raderus, publicat ulterior în P.G.), dar el s-a îndreptat după alte două manuscrise cu textul «Scării» în limba greacă veche. În plus el socoteşte că criticile ce s-ar îndrepta împotriva textului publicat de el s-ar îndrepta împotriva lui: « În cartea cea tipărită greco-latină, aflându-se multe greşale şi lipse şi nepotriviri pe la multe locuri şi prin cuvinte şi prin scolii, s-au îndreptat şi s-au adăugat şi s-au împlinit din celelalte două scrise cu mâna ellineşti care s-au uneltit (folosit) la tălmăcire împreună cu cea tipărită (a lui Raderus), care pe la multe locuri s-au aflat mai bine şi întocmai una cu alta».

Deci Veniamin Costache afirmă că versiunile din cele două manuscrise greceşti folosite erau pe de o parte mai bune ca versiunea din P.G., pe de alta, consunau

întru totul una cu alta, ceea ce i-a dat o asigurare că textul din ele este foarte bun.

«Acestea socotindu-le noi că privesc spre oarecarea descoperire şi luminare spre înţelegerea cărţii şi spre a nu fi noi prihăniţi înaintea cititorilor celor cunoscători, cum că am fi adăugat de la noi ceva între sfintele şi de Dumnezeu insuflatele scripturi ale Sfântului şi Marelui Părinte, le-am adăugat aicea (aceste informaţii) la începutul cărţii, ca să ştie fieştecarele din cetitori, că cu toată amănunţimea şi luare aminte s-au tălmăcit cartea.

Deci primiţi-o pe dânsa cu dragoste, o prea iubiţi cetitori, care s-a ivit acum, nu ca mai înainte întru îmbrăcăminte proaste, întinate, murdare şi străine, de tilmăcitorii cei mai dei înainte (aci nu se referă numai la traducerea lui Varlaam n.n.) cu acestea îmbrăcată fiind, ci întru ciucuri de aur îmbrăcată, împodobită şi împistrită cu porfira ei cea firească şi ca un soare cu totul luminos şi mult strălucit, fulgerându-şi înţelegerile noimelor sale prin limbă nouă lesne înţeleasă şi lepădându-şi toate încărcările şi întunecările şi ne nemeririle cele ce ca nişte nori întunecoşi îi întuneca firească strălucire şi frumuseţea cuvintelor ei».

Unii cercetători socotesc că versiunile greceşti, de care spune Veniamin Costache că s-ar fi folosit, ar fi fost aduse de la Sfântul Munte Athos. Pe lângă ele, Veniamin Costache ar fi folosit şi unele versiuni neo-greceşti, ca de ex.: pe cea a lui Ieremia Sinaitul, apărută la Veneţia în 1774.

Un merit deosebit al versiunii tipărite de Veniamin Costache este că pe de o parte ea caută să redea textul neparafrazat şi cât mai pur al «Scării», pe de alta, că adaugă la sfârşitul fiecărui «Cuvânt» un număr mare de «scolii», care-1 explică şi anume un număr cu mult mai mare decât cele din P. G. După toată probabilitatea, Veniamin Costache a luat aceste scolii din manuscrisele greceşti folosite.

e) «O altă traducere făcută probabil şi ea după originalul grec spre sfârşitul veacului XVIII aparţine unuia din cei mai sârguincioşi traducători români ai vechii literaturi creştine. E vorba de Samuil Micu Clain (1745-1806). Acesta ne-a lăsat 27 titluri de traduceri din sfinţii părinţi, cuprinzând aproape 7500 pagini de manuscris, unele transcrise de 2-3 ori». Într-un manuscris miscelaneu, care conţine mai multe scrieri filocalice, se cuprinde «traducerea uneia din treptele Scării şi este probabil că Samuil Clain să mai fi tradus şi alte câteva trepte». Un manuscris provenit de la biblioteca din Blaj, secţia de manuscrise sub nr. 96, filele 160-169, conţine «Cuvântul către păstor» al lui Ioan Scărarul.

f) O traducere a «Scării» a mai făcut I. P. S. mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului, din care a publicat biografia Sfântului Ioan Scărarul în revista «Biserica Bănăţeană», Timişoara, an. VIII (1948), nr. 12-13, 28 martie, p. 3-6.

g) Am amintit şi de traducerea făcută de mitropolitul Tit Simedrea, după textul lui Raderus din P.G., retipărit de Pietro Trevisan la Torino, dar fără scolii. Traducerea aceasta am văzut-o. Ea se distinge prin remarcabile frumuseţi literare, dar redă adeseori mai liber textul original şi nu foloseşte în mod consecvent termenii filocalici tradiţionali ai limbii române, care e necesar să fie păstraţi, ca mijloace de comunicare între cei ce practică nevoinţele recomandate de «Scară» şi de scrierile filocalice în general, ca unii ce s-au imprimat în uzanţa acestei comunicări.
De aceea, nu ne-am putut hotărî nici la o revizuire a acestei traduceri şi la o încadrare a ei în colecţia Filocaliei (cum nu ne-am hotărât nici la simpla revizuire a altor traduceri) - lucru pe care de altfel nu ni-l puteam îngădui şi ar fi implicat şi o muncă mai grea ca o nouă traducere - ci am preferat să purcedem la o traducere proprie, care era de altfel în bună parte făcută când am primit de la Părintele Arhim. Benedict Ghiuş pentru scurtă vreme traducerea mitropolitului Tit Simedrea sau când am cunoscut manuscrisele altor traduceri mai noi (a celor din ruseşte).

În comparaţie cu traducerea mitropolitului Veniamin Costache, care e fidelă textului original până şi în aşezarea cuvintelor în fraza românească întocmai ca în fraza grecească - ceea ce face acest text foarte greu de înţeles pentru cititorul de azi - şi în comparaţie cu traducerea mitropolitului Tit Simedrea, care cum am spus, nu e totdeauna destul de fidelă textului originar, ne-am silit să dăm o traducere pe de o parte cât mai fidelă textului originar, pe de alta, într-o frază românească conformă sintaxei de azi a limbii române, însă în acelaşi timp într-o terminologie cât mai tradiţional filocalică. Aceasta şi pentru a păstra unitatea de stil a întregii Filocalii româneşti. Desigur, nu pretindem să fi izbutit nici noi să dăm o traducere cu totul fidelă a «Scării». Bogăţia de sensuri a fiecărui cuvânt sau densitatea cuprinsului fiecărei fraze, fac posibile şi chiar inevitabile diferite moduri de a le traduce, care sunt până la un grad tot atâtea interpretări. Dar sperăm că dintre aceste moduri variate de traduceri posibile, am ales pe unul din cele mai fidele cu putinţă textului original.

Am preferat să facem o nouă traducere şi pentru faptul că am avut la îndemână un text grec publicat în 1970 de casa «Astir» din Atena, care e o reeditare a textului publicat la 1883 de Sofronie Pustnicul în tipografia Vretos din Constantinopol pe baza mai multor manuscrise din Mânăstirea Dionisiu din Athos, care avea ca text paralel parafraza «Scării» făcută de Ieremia Sinaitul din Creta, apărută prima dată la 1774 la Veneţia, pe care după afirmaţia lui E. Legrand, a folosit-o şi Veniamin Costache.

Am folosit textul paleogrec publicat la 1883 de Sofronie Pustnicul şi reeditat în 1970 la Atena, fără parafraza lui Ieremia Sinaitul, pentru că, fiind stabilit pe baza mai multor manuscrise din Mânăstirea Dionisiu din Athos şi dând la margine, unde e cazul şi variantele deosebite de cele alese în text, am socotit-o mai apropiată de textul originar al «Scării». Pe lângă aceea, am făcut traducerea după ed. greacă din 1970 şi pentru faptul că în ea «Cuvintele» sunt împărţite în capete, fapt care poate face mai uşor de identificat diferitele citări ce se vor face din ea. Am consultat însă şi textul din P. G.

C. Scoliile la «Scară» şi la textul pe care l-am tradus şi încadrat în colecţia prezentă a Filocaliei româneşti

Cu scoliile la «Scara» s-a ocupat la noi I. P. S. mitropolit Nicolae al Banatului. Datorită scurtimii lapidare a unor sentinţe ale «Scării» şi bogăţiei lor de înţelesuri sau indicării prin simple aluzii a unor evenimente biblice sau folosirii unor simboale cunoscute numai cititorilor din apropierea autorului, s-a ivit foarte de timpuriu trebuinţa explicării lor prin scolii, lucru care s-a făcut şi cu alte scrieri ale sfinţilor părinţi.

Încă Ioan, egumenul de Raith, care a cerut lui Ioan Sinaitul să alcătuiască această scriere, a simţit trebuinţa să scrie un comentariu la ea, probabil folosindu-se şi de convorbirile cu autorul «Scării».

Câteva sute de ani mai târziu, mitropolitul Ilie al Cretei, trăitor în jumătatea a doua a sec. XI şi la începutul sec. XII, cunoscut prin comentariile sale la cuvântările Sfântului Grigorie de Nazianz şi prin alte scrieri, a scris o întinsă operă cuprinzând comentarii la «Scara». Ea a rămas până azi aproape în întregime inedită. Numai unele extrase din ea sunt date ca scolii la sfârşitul diferitelor «Cuvinte» ale «Scării». Opera aceasta se cuprinde în întregime în ms. Pluteus IX, cod. XI din Florenţa (sec. XII), în cod. Marcian 128-130 din Veneţia (sec. XIV), în cod. 868, fond grec, din Biblioteca Naţională din Paris şi în cod. Coisl. 87-89 din aceeaşi bibliotecă.

Cele mai multe scolii la «Scara» aparţin însă unor anonimi. Mai toţi copiştii şi traducătorii «Scării» au adaus scoliile lor. Adeseori aceste scolii au constat din extrase din diferiţi părinţi bisericeşti ca: Sfântul Diadoch al Foticeii, Isaia Pustnicul, Evagrie, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare şi sfinţii: Maxim Mărturisitorul, Isaac Sirul, Marcu Ascetul, Grigorie Teologul, Grigorie de Nyssa, etc.

O minuţioasă cercetare a scoliilor, care nu se prezintă ca extrase din părinţii amintiţi, a întreprins bizantinologul Erik Petersen. El a indicat sursa câtorva zeci din aceste scolii .

În ediţia prezentă a «Scării» într-o traducere proprie, n-am folosit nici toată mulţimea de scolii pe care le are în plus ediţia lui Veniamin Costache faţă de cea din P. G., nici toate scoliile din P. G. Am omis acele scolii din P. G. care nu reprezintă lămuriri directe ale expresiilor din text la care se referă şi multe din şirul de scolii care repetă în ediţia lui Veniamin Costache aceleaşi lămuriri din mai mulţi sfinţi părinţi la aceleaşi expresii din text. Din lipsă de timp n-am căutat să identificăm totdeauna scoliile date sub numele unor părinţi, locurile de unde sunt luate. Multe din ele se află în scrierile publicate în volumele anterioare ale Filocaliei prezente şi cititorii le pot afla cu uşurinţă.

În schimbul scoliilor omise din cele două izvoare amintite, am adăugat unele din scoliile deosebite din ed. greacă din 1970 sau din cele cu forma puţin deosebită pe care o au în aceea scoliile din P. G. În plus am adăugat multe explicări proprii, fie în continuarea scoliilor luate din P. G., din Veniamin Costache şi ed. gr. 1970, fie în mod independent de acelea, la alte expresii din text. Sunt comentarii prin care am încercat să facem gândirea «Scării» accesibilă modului de înţelegere şi de vorbire al credincioşilor de azi. Scoliile luate din P. G. le-am introdus şi terminat prin semnele citaţiunii. Pe cele din Veniamin Costache şi ed. 1970, la fel plus indicarea unuia sau altuia din aceste izvoare. Explicările noastre nu sunt încadrate în semnele citaţiunii.

Precum se vede «Introducerea» de faţă e departe de a fi rezolvat mulţimea de probleme pe care le pune istoria copierilor, traducerilor, parafrazelor «Scării» în diferite limbi şi mai ales în cea română şi a scoliilor folosite în mod diferit în unele din ele. Rezolvarea multelor probleme ale raporturilor dintre diferite traduceri şi parafraze între ele şi cu textul original cere timp îndelungat, pentru că ea necesită studierea fiecărui manuscris în parte. Dar tema aceasta nu intră în preocuparea «Introducerii» noastre, pentru că nu e legată în mod necesar de interesul care ne-a condus la traducerea şi la publicarea «Scării» în colecţia prezentă a Filocaliei româneşti. Noi am voit doar să arătăm în această «Introducere» cât de mare a fost interesul care s-a acordat «Scării» în viaţa duhovnicească a călugărilor şi credincioşilor români, ca şi în cea a călugărilor şi credincioşilor ortodocşi de pretutindeni.

Înainte privire a sfintei «Scări»

Bine a socotit cel ce ne-a înfăţişat nouă urcuşul deopotrivă cu vârsta cea după trup a lui Hristos. Căci ne-a alcătuit o scară a desăvârşirii închipuind cei treizeci de ani ai Lui. Pentru că ajungând şi noi la această vârstă deplină a desăvârşirii, ne vom afla ca cei ce am împlinit cu adevărat toată legea şi nu vom mai cădea. Iar cel ce n-a ajuns este încă prunc şi nu se va afla primit de întreaga mărturie a inimii. Dar noi am socotit că e de trebuinţă ca înainte de înşirarea acestor treizeci de trepte ale «Scării» înţelegătoare şi dumnezeieşti, să aşezăm viaţa prea

înţeleptului ei alcătuitor. Aceasta, pentru ca văzând ostenelile lui, să nu citim cu neîncredere cele scrise. Apoi punând înaintea scrierii şi sfintele epistole ale sfântului părinte care a poruncit-o şi a celui ce a întocmit-o, vom începe «Cuvintele» din ea.

Viaţa pe scurt a celui cu adevărat întru sfinţi, Ava Ioan, egumenul sfântului Munte Sinai, numit Scolasticul, scrisă de monahul Daniil din Raith

Nu pot spune în deplină cunoştinţă şi în chip sigur care este cetatea care l-a odrăslit şi crescut pe dumnezeiescul bărbat înainte de petrecerea lui închinată luptei şi nevoinţei. Dar pe cea care îl găzduieşte acum şi-l hrăneşte cu ambrosie, ne-a făcut-o cunoscută marele apostol Pavel. Căci vieţuieşte şi el negreşit în acel Ierusalim ceresc, în care se află Biserica celor întâi născuţi (Evr. 12, 23), «a căror petrecere este în ceruri» (Fii. 3, 20). Acolo săturându-se cu o simţire nematerială de cele de care nimeni nu se poate sătura şi privind frumuseţile nevăzute, primeşte răsplăţile vrednice ale sudorilor. Şi primind acolo ca moştenire darul neostenelii pentru osteneli, petrece cu cei de acolo, «al căror picior este de acum întru dreptate» (Ps. 25, 12). Dar cum a dobândit această fericire pururea pomenitul, o voi spune acum.

Acesta, aflându-se în al şasesprezecelea an cu vârsta trupului s-a adus pe sine jertfă bine plăcută şi primită lui Hristos în Muntele Sinai. Şi luând jugul călugăriei e îndrumat şi călăuzit prin petrecerea în acest loc văzut, spre nevăzutul Dumnezeu. Şi a îmbrăţişat înstrăinarea ca pe o ocrotitoare a ţinerelor înţelegătoare. Iar prin ea, lepădând toată îndrăzneala necuviincioasă şi însuşindu-şi smerenia cuviincioasă, a alungat de la intrare, de la sine, pe dracul care sădeşte părerea de sine şi credinţa în sine. Şi plecându-şi grumazul şi încredinţându-se în Domnul părintelui care l-a primit ca unui prea bun cârmaci, a străbătut fără primejdie furtuna scurtă şi grea a vieţii. Astfel a murit cu desăvârşire lumii şi voilor sale şi a avut sufletul ca necuvântător şi lipsit de voinţă şi cu totul izbăvit de însuşirea naturală, deşi câştigase înţelepciunea cea de toate felurile din afară, înainte de această simplitate cea cerească.
Astfel petrecând nouăsprezece ani şi împodobindu-se cu roadele fericitei supuneri, după ce sfântul bătrân care l-a îndrumat a trecut din viaţa aceasta, iese şi el la stadionul liniştirii, având în mâini ca nişte arme puternice dumnezeieştile rugăciuni ale aceluia, spre surparea întăriturilor satanice.

Luându-şi locul luptei sale cam la cinci mile de Mânăstire (numele lui era Thola) a petrecut acolo patruzeci de ani fără pregetare, arzând de un foc fierbinte şi de dragoste faţă de Dumnezeu. Dar cine ar putea să facă cunoscute şi să laude prin cuvinte ostenelile purtate de el acolo? Cum s-ar putea face arătate acestea, odată ce toată osteneala lui se sădea în chip nevăzut şi fără martori? Dar

s-auzim, cu toate acestea, petrecerea prea cuviosului din câteva semne şi mici arătări.

Mânca din toate câte sunt îngăduite de făgăduinţa călugărească, dar foarte puţin, ca să surpe şi prin aceasta în chip prea înţelept îngâmfarea şi cornul închipuirii de sine. Prin puţinătate înfrâna şi strâmtora în tot felul pe stăpânul pântece cel atât de furios, strigându-i: taci, taci! Iar prin împărtăşirea din toate, robea pe tirana slavă deşartă . Pe lângă aceea, stingea, prin singurătate şi prin neînsoţirea cu alte persoane, văpaia cuptorului acesta, încât a prefăcut până la sfârşit jarul ei în cenuşă şi a potolit-o cu totul. Iar de închinarea la idoli fugea bărbătescul cuvios cu bărbăţie, prin mila lui Dumnezeu şi prin puţinătatea celor trebuincioase . Iar moartea de fiecare ceas a sufletului şi moleşirea, o înlătura împungând-o prin boldul morţii. Şi legătura întristării o deznoda prin omorârea împătimirii sau poate prin simţirea celor nemateriale, înainte de aceasta omorâse tirania mâniei prin suliţa ascultării.

Iar prin neieşirea din chilie şi prin nerostirea cuvântului, a omorât lipitoarea slavei deşarte, cea asemenea păianjenului.

Şi încă ce ? Biruinţa asupra celei de a opta a fost curăţirea cea mai deplină de mândria protivnică lui Dumnezeu. De la aceasta a început acest Veseliil prin ascultare, zidirea lui fiind desăvârşită de Domnul Ierusalimului ceresc, prin venirea Sa şi prin înălţarea smereniei lui împotriva aceleia. Căci fără Acesta nu va fi înfrânt diavolul şi toată oastea lui.

Unde voi pune, în împletitura de faţă a cununei lui, izvorul lacrimilor lui? Căci acesta e un lucru care nu se află la mulţi. Locul de lucrare a acestora se află încă şi acum; e o peşteră foarte mică, aşezată la un ultim picior de munte, atât de departe de chilia lui şi a oricărei alte chilii, cât să poată închide urechile pentru slava deşartă, dar să ajungă prin tânguire şi prin chemările din ea şi prin celelalte de felul acesta până la cer, precum se cuvine să fie celor ce se împung cu suliţe şi cu fierul de ars şi celor ce se lipsesc de ochi.
De somn se împărtăşea numai atâta cât să nu se vatăme firea minţii prin priveghere. Iar înainte de culcare se ruga mult şi alcătuia scrieri. Numai aceasta îi era frâu al trândăviei. Încolo tot drumul lui era rugăciunea neîncetată şi dragostea neînchipuită de Dumnezeu. Pe Acesta şi-L închipuia noaptea şi ziua în oglinda curată a neprihănirii, nevrând să se sature de aceasta niciodată sau mai bine şi mai potrivit zicând, neputând.

***

Îmboldit de râvna acestui purtător de Dumnezeu părinte, un oarecare dintre cei ce trăiau viaţă singuratică, cu numele Moise, îl rugă mult, folosindu-se de multele mijlociri ale părinţilor, să-i fie ucenic şi să fie povăţuit de el în

adevărata filozofie. Silit fiind de rugăminţile lui, fericitul îl luă la el. Şi odată poruncindu-i sfântul părinte să aducă dintr-un loc roditor nişte pământ pentru cultivarea legumelor, ajungând Moise la locul ce i s-a spus a împlinit fără pregetare ceea ce i s-a poruncit. Dar fiind timpul amiezei depline şi văpaia cea mai arzătoare înfierbântând locul ca un cuptor (căci era cea din urmă dintre luni), Moise fiind prins de moleşeală şi obosit de greutate, gândi să se odihnească puţin. Deci aşezându-se sub o piatră foarte mare, adormi. Dar iubitorul de oameni Dumnezeu, nevrând să lase pe robii Săi să se piardă prin ceva, iar Moise fiind pe cale să se primejduiască, veni în ajutorul lui.

Şi voi spune îndată cum: ***Acest mare părinte al nostru Ioan, petrecând în chilie ca de obicei şi ocupându-se cu Dumnezeu, fu prins el însuşi de o aţipire foarte uşoară. Şi în această stare vede pe cineva cu chip cuvios trezindu-1 pe el şi zicându-i: «Ioane, cum dormi fără grijă, iar Moise se află în primejdie?» Deci trezindu-se acesta repede se înarmă îndată cu rugăciunea pentru ucenic. Apoi venind acela către seară, l-a întrebat de nu cumva i s-a întâmplat vreun lucru rău sau de deznădejde.***

Iar acela zise: «O piatră foarte mare era să se rostogolească peste mine şi să mă zdrobească, pe când dormeam adânc sub ea, de nu m-aş fi sculat din acest loc cu o săritură grăbită părându-mi-se că aud glasul tău. Şi îndată am văzut piatra aceea desprinzându-se şi căzând la pământ».

Dar acela, smerit cu adevărat la cuget, nu i-a descoperit ucenicului nimic din cele văzute, ci mulţumi lui Dumnezeu cu strigări ascunse şi cu silinţe şi cu dragoste.

Acest om al lui Dumnezeu era şi un doftor al ranelor nearătate.

***

Un călugăr oarecare, cu numele Isaac, apăsat cu tărie de povara dracului iubirii de trup şi neştiind ce să facă de descurajarea care îl cuprinsese din toate părţile, veni alergând la acest mare bărbat şi-i făcu cunoscut cu tânguire şi cu lacrimi războiul dinăuntru. Dumnezeiescul părinte, minunându-se de credinţa şi de smerenia aceluia, îi zise: ***«Să stăm, frate, amândoi la rugăciune şi fără îndoială bunul şi milostivul Dumnezeu nu va trece cu vederea cererea noastră».***

Aceasta făcându-se, încă neisprăvindu-se rugăciunea, ci cel chinuit şezând încă cu faţa la pământ, Dumnezeu împlini voia robului său, ca să arate pe proorocul David spunând şi în aceasta adevărul (Ps. 144, 20). Şi şarpele trupului fugi, biciuit de loviturile rugăciunii, iar bolnavul văzându-se pe sine de acum sănătos

şi netulburat, se minuna şi înălţa mulţumire lui Dumnezeu, Celui ce a slăvit pe robul Său, împreună cu robul slăvit de El.

***

Pururea pomenitul părinte, folosindu-se cu bogăţie de cuvântul harului către cei de faţă şi dând drumul din sine în chip îmbelşugat râurilor de învăţătură, unii oameni răi, împinşi de pizmă şi luptându-se să oprească folosul cel mare al ei, îl numeau vorbăreţ şi flecar. Dar acesta, ştiind că toate le poate în Hristos cel ce-1 întăreşte pe el şi voind să înveţe nu numai prin cuvânt pe cei ce veneau la el spre folosirea lor, ci cu mult mai mult prin tăcere şi prin înţelepciunea (filozofia) din fapte, curmă potrivit cu ceea ce s-a scris, pricina celor ce căutau pricină şi tăcea pentru o vreme, oprind continuarea râului de miere al cuvântului de învăţătură. Socotea că-i mai bine să păgubească puţin pe iubitorii celor bune, pe care poate îi va folosi şi prin tăcere, decât să aţâţe şi mai mult pe acei judecători nerecunoscători şi să-i înfurie spre răutate. Prin aceasta şi aceia, ruşinându-se de chipul îngăduitor şi măsurat al bărbatului şi cunoscând ce izvor de folosinţă au astupat şi de câtă pagubă s-au făcut pricinuitori tuturor, s-au preschimbat în rugători pe lângă bărbat şi-i cereau împreună cu alţii cuvânt de învăţătură ca să nu se păgubească din pricina tăcerii lui cei ce căutau mântuirea cea din cuvinte. Deci ascultă îndată cel ce nu învăţase să se împotrivească şi iarăşi revenea la lucrarea de mai înainte.

Astfel minunându-se de el toţi împreună, ca de unul ce-i întrecea pe toţi în toate cele bune, ca de un oarecare nou Moise apărut, cei ce au cunoscut prin cercare acestea, l-au ridicat cu sila la conducerea fraţilor, înălţând aşa zicând, făclia în sfeşnicul povăţuitor. Şi nu şi-au văzut nădejdile desminţite, căci urcă şi el pe munte şi intră în întunericul nestrăbătut, primind legiuirea şi vederea de Dumnezeu întipărită, în care urcă prin trepte înţelegătoare. Şi deschide gura cuvântului lui Dumnezeu şi atrăgând duhul, a scos cuvânt bun din vistieria cea bună a inimii.

Astfel ajunge la hotarul vieţii pământeşti în povăţuirea israeliţilor monahi, făcându-se numai în aceasta neasemenea lui Moise, că intră în chip neîndoielnic în Ierusalimul cel de sus. Căci acela, nu ştiu cum, n-a ajuns la cel de jos. Despre cele spuse dau mărturie toţi cei ce s-au bucurat prin el de cuvintele Duhului. Căci mulţi s-au mântuit şi se mai mântuie şi acum încă. Dar cel mai bun martor al mântuirii şi înţelepciunii acelui înţelept este noul David . Martor este şi bunul nostru păstor Ioan, de care rugat fiind marele bărbat, a coborât la noi cu gândirea şi ne-a arătat nouă ca un alt văzător de Dumnezeu tablele lui scrise de Dumnezeu, care cuprind în afară învăţături despre fapte, iar înăuntru cele despre vederea lui Dumnezeu.

Despre Ava Ioan, egumenul Muntelui Sinai sau Scărarul

Venind odată Ava Martirie şi Ava Ioan la marele Anastasie şi văzându-i acesta pe ei, a zis lui Ava Martirie: «Spune-mi Ava Martirie, de unde este tânărul acesta? Şi cine l-a tuns pe el ?»

Iar acesta îi zise: «Este robul tău, părinte şi eu l-am tuns pe el».

Şi-i zice lui: «Vai, Ava Martirie, cine ţi-a spus că ai tuns pe Ava Muntelui Sinai?» Şi n-a minţit sfântul. Căci după patruzeci de ani a ajuns egumenul nostru.

***

Iarăşi altă dată, luând pe acelaşi Ioan, povăţuitorul lui, Ava Martirie s-a dus la marele Ioan Savaitul, care petrecea atunci în pustiul Gudda. Când i-a văzut pe ei bătrânul, sculându-se a luat apă şi a spălat picioarele lui Ava Ioan şi i-a sărutat mâna. Iar lui Ava Martirie nu i-a spălat picioarele.

Întrebându-l ucenicul lui, Ştefan, de ce a făcut aşa, îi zise lui: «Crede, fiule, cine este tânărul, nu ştiu. Dar ştiu că am primit pe egumenul Muntelui Sinai şi am spălat picioarele egumenului».

***

Dar şi Ava Stratighie, în.ziua în care a fost tuns Ava Ioan, având douăzeci de ani, a prezis despre el că va fi mare stea.

S-a întâmplat ca îndată ce a ajuns el egumenul nostru, intrând aici şase sute de străini, în vreme ce şedeau ei şi mâncau, se vedea un oarecare om tuns scurt şi îmbrăcat în chip iudaic cu un giulgiu, alergând pretutindeni şi poruncind bucătarilor, economilor, chelarilor şi celorlalţi slujitori. După ce a plecat mulţimea, şezând slujitorii la mâncare, căutară pe cel ce alerga pretutindeni şi poruncea şi nu l-au aflat.

Atunci robul lui Dumnezeu, cuviosul părintele nostru, Ioan ne zise: «lăsaţi-1, Domnul Moise n-a făcut un lucru străin, slujind în acest loc al său».

Epistola lui Ava Ioan, egumenul Mânăstirii Raith, către Ioan, minunatul egumen al Muntelui Sinai, numit Scolasticul, iar mai pe urmă, după scrierea lui, Scărarul

Prea minunatului şi întocmai cu îngerii părintelui părinţilor şi învăţătorul Celui Prea înalt, păcătosul Ioan, egumenul Mânăstirii Raith, bucurie.

Cunoscînd noi, smeriţii, ascultarea ta fără alegere şi mai presus de toate în Domnul, împodobită cu toate virtuţile şi mai ales trebuinţa de a face spre câştig talantul adevărului, dat ţie de Dumnezeu, ne folosim de această trebuinţă, având în minte ce s-a scris: «întreabă pe părintele tău şi-ţi va spune ţie» (A doua lege 32, 7).

De aceea, cădem, prin scrisoarea aceasta a noastră, la tine, ca la părintele de obşte al tuturor şi ca la unul mai bătrân ca toţi în nevoinţă şi pricepere şi ca la învăţătorul cel mai bun şi rugăm coroana virtuţilor tale, să ne trimiţi nouă, celor neînvăţaţi, cele ce le-ai privit asemenea lui Moise cel de odinioară, care a văzut pe Dumnezeu în acel munte, ca cinstita ta scriere trimisă nouă de tine să o punem ca nişte table scrise de Dumnezeu înaintea noului Israel, adică a celor ieşiţi de curând din Egiptul şi din marea gândită cu mintea.

Precum deci, folosindu-te ca de un toiag, de limba ta de Dumnezeu-cuvântătoare, ai făcut în mare minuni, aşa şi acum nu nesocoti rugăciunea noastră, ca să aşterni ca un adevărat mare învăţător, fără preget şi în chip limpede pe hârtie, după o bună rânduială, datoriile vieţii călugăreşti, spre mântuirea celor ce au ales această îngerească vieţuire. Nu socoti linguşire ceva din cele spuse de noi, ci înţelege-o ca ceea ce e văzut, gândit şi spus în chip vădit de toţi: De aceea suntem încredinţaţi în Domnul că vom primi şi îmbrăţişa curând cele cinstite şi nădăjduite de noi, scrise în table, care să călăuzească cu adevărat pe cei ce voiesc să le urmeze fără rătăcire şi să le fie ca o scară rezemată pe porţile cerului, care să-i urce pe cei ce voiesc, nevătămaţi şi fără păgubire, ajutându-i să treacă neîmpiedicaţi peste duhurile răului şi peste stăpânitorii lumeşti ai întunericului şi peste căpeteniile văzduhului. Căci dacă Iacov, păstor de oi fiind, a avut o astfel de vedere în chip de scară, cu cât mai mult întîi-stătătorul oilor cuvântătoare nu ar putea arăta tuturor nu numai într-o vedere, ci şi în adevăr, un urcuş nerătăcitor spre Dumnezeu?

Epistola de răspuns Ioan, lui Ioan, bucurie

Am primit cinstita ta scrisoare, mai bine zis îndemnul şi porunca ta mai presus de puterea noastră, dar potrivită cu viaţa ta cuvioasă şi nepătimitoare şi cu inima ta curată şi smerită, pe care ne-ai trimis-o nouă celor săraci şi lipsiţi de virtuţi. Căci era cu adevărat potrivit ţie şi sfântului tău suflet să ceri de la noi, cei neînvăţaţi atât în cuvânt cât şi în fapte, cuvânt de învăţătură şi sfătuire. Pentru că este un obicei al tău să ni te dai nouă pururea pildă de smerită cugetare.

Dar noi vom spune, că dacă n-ar fi în noi marea frică şi primejdie de a arunca de la noi jugul cuvioasei ascultări, care e maica tuturor virtuţilor, nu am cuteza să ne apucăm fără judecată de cele mai presus de puterea noastră. Căci ar trebui, o, minunate părinte, să cauţi să afli acestea de la cei ce le cunosc. Pentru că noi ne

aflăm încă pe treapta celor ce învaţă de la alţii. Dar deoarece purtătorii de Dumnezeu din vremea noastră şi părtaşii adevăratei cunoştinţe stabilesc că ascultarea stă în a se supune cineva fără alegere celor ce poruncesc cele mai presus de putere, iată că am încercat să facem cu îndrăzneală cele mai presus de noi înşine.

Prin aceasta, nu-ţi descriem ceva folositor ţie, nici nu-ţi arătăm ceva ce nu ştii mai mult decât noi, o dumnezeiască şi sfinţită căpetenie. Căci sunt încredinţat şi poate că, împreună cu mine, fiecare dintre cei cu dreaptă cugetare, că tu ţi-ai curăţit ochiul înţelegerii de toată ceaţa pământească şi întunecoasă şi priveşti neîmpiedicat la lumina dumnezeiască şi eşti luminat de ea. Dar precum am spus, temându-mă de moartea cea din neascultare şi împins de această temere spre ascultare, am luat în seamă, din frică şi dragoste, porunca ta, ca un ascultător recunoscător şi ca un ucenic netrebnic al unui minunat zugrav. Astfel am schiţat printr-o cunoştinţă săracă şi smerită şi prin rostirea glasului meu slăbănog, prin cerneală, ca pe nişte umbre, cuvintele vieţii, lăsându-ţi ţie, o, prea minunate dascăl şi căpetenie de obşte, să le înfrumuseţezi şi să le lămureşti acestea şi să împlineşti cele ce lipsesc, ca un împlinitor al legii duhovniceşti.

Nu-ţi trimitem ţie această încercare a noastră. Ferit-a Domnul! Aceasta ar fi cea mai de pe urmă prostie. Căci sunt destui în stare să întărească nu numai pe alţii, ci şi pe noi înşine în purtările şi învăţăturile dumnezeieşti. Ci obştii de Dumnezeu chemate, care învaţă împreună cu noi de la tine, o, prea puternice între dascăli.

Uşurat de rugăciunile lor, ca de nişte nădejdi înţelegătoare, în neştiinţa mea, întinzând pânza condeiului şi predând cârma cuvântului în mâinile Bunului Cârmaci, Hristos, împreună cu toată rugăciunea, încep acest cuvânt, adresat lor prin tine. Cer tuturor celor ce se vor pleca spre acest «Cuvânt», că de va afla vreodată cineva ceva folositor în el, să predea cu recunoştinţă rodul lui Bunului Povăţuitor, iar pentru noi să ceară de la Dumnezeu să ni se dăruiască numai răsplata încercării. Să nu privească la cele spuse, că sunt cu adevărat sărace şi pline de toată necunoştinţa şi simplitatea, ci la râvna asemănătoare celei asemenea văduvei şi la Cel ce a primit, precum s-a spus, darul ei (Lc. 12, 42). Căci nu răsplăteşte Dumnezeu după mulţimea de daruri şi de osteneli, ci după căldura intenţiei.

Scara dumnezeiescului urcuş

Scara - Gravură în lemn de la Mânăstirea Neamţu, de Ierom. Simeon

Cartea despre nevoinţe a lui Ava Ioan, egumenul călugărilor din Muntele Sinai, pe care a trimis-o lui Ava Ioan, egumenul Mânăstirii Raithu, de care a fost îndemnat să o scrie.

Se împarte în treizeci de Cuvinte, asemenea unor trepte ale unei scări, care urcă pe cei ce o urmează de la cele mai de jos la cele mai înalte, de unde cartea s-a numit şi «Scară».

Cuvântul I - Despre lepădarea de viaţa deşartă şi despre retragere

1) Bunul şi cel mai presus de bunătate şi atotbunul Dumnezeu şi împărat al nostru (căci e bine să începem scrierea către slujitorii Lui de la Dumnezeu), a

cinstit toate făpturile zidite de El cu demnitatea libertăţii raţionale. De aceea, dintre acestea, unele sunt prietene ale Lui, altele, slugi adevărate, altele netrebnice, altele cu totul înstrăinate, altele - deşi neputincioase - totuşi potrivnice Lui.

2)

⇒ *Şi prieteni ai Lui am aflat, o, sfinţită căpetenie, noi cei neînvăţaţi că sunt fiinţele înţelegătoare şi netrupeşti din jurul lui Dumnezeu;*
⇒ *slugi adevărate, toţi cei ce fac şi au făcut neobosit şi fără încetare voia Lui;*
⇒ *slugi netrebnice, cei ce socotesc că s-au învrednicit de botez dar n-au păzit cu adevărat legămintele faţă de El;*
⇒ *străini şi potrivnici îi socotim pe cei ce sunt fie necredincioşi, fie rău credincioşi.*
⇒ *În sfârşit, vrăjmaşi sunt cei ce nu numai că au respins porunca Domnului şi au lepădat-o de la ei, ci şi duc un război tare împotriva celor ce o împlinesc pe aceasta.*

3) Dar fiecare dintre cei mai sus pomeniţi cere un cuvânt anume şi potrivit lui, iar nouă celor neînvăţaţi nu ne este de folos să înfăţişăm acestea cu de-amănuntul în scrierea de faţă. De aceea întinzând cu ascultare nepricepută, nevrednica noastră mână spre slujitorii adevăraţi ai lui Dumnezeu, care ne-au silit cu evlavie şi ne-au îndatorat cu credinţă la aceasta prin poruncile lor şi primind de la cunoştinţa lor trestia cuvântului şi muind-o în trista şi luminoasa smerită cugetare , vom atinge-o pe aceasta (trestia) de inimile lor netede şi albe ca de nişte hârtii, mai bine zis ca de nişte table duhovniceşti şi vom zugrăvi în ele cuvintele sau mai bine zis seminţele dumnezeieşti, zicând aşa:

4) Dumnezeu este al tuturor; este viaţa tuturor celor ce voiesc; este mântuirea tuturor:

⇒ *al celor ce cred şi al celor ce nu cred;*
⇒ *al celor drepţi şi nedrepţi;*
⇒ *al celor cinstitori de Dumnezeu şi necinstitori;*
⇒ *al celor nepătimaşi şi pătimaşi;*
⇒ *al călugărilor şi al mirenilor;*
⇒ *al înţelepţilor şi al celor neînvăţaţi;*
⇒ *al celor sănătoşi şi al celor bolnavi;*
⇒ *al tinerilor şi vârstnicilor.*

Căci e ca răspândirea luminii, ca arătarea soarelui, ca schimbarea ceasurilor. Şi altfel nu poate fi. ***«Că la Dumnezeu nu e căutare la faţă» (Rom. 2, 11).***

Necinstitor de Dumnezeu este cel părtaş de firea raţională (cuvântătoare), muritoare, care fuge de bună voie de viaţă şi socoteşte pe Făcătorul său, cel pururea existent, ca neexistent.

5) Călcător de lege este cel ce răstălmăceşte legea lui Dumnezeu cu mintea lui cea sucită şi cel ce socoteşte că crede, dar se împotriveşte în chip eretic lui Dumnezeu.

6) ***Creştin este cel ce urmează lui Hristos pe cât e cu putinţă oamenilor prin cuvinte şi fapte şi crede cu o cugetare dreaptă şi neprihănită în Sfânta Treime.***

7) Iubitor de Dumnezeu este cel ce se face părtaş de toate cele fireşti şi fără păcat şi care nu pregetă de a face după putere cele bune.

8) Înfrânat este cel ce, petrecând în mijlocul ispitelor şi curselor şi tulburărilor, se străduieşte să imite cu toată puterea purtările celui ridicat deasupra tulburărilor.

9) Călugăr este cel ce, în trup material fiind, petrece în treapta, rânduiala şi starea fiinţelor netrupeşti. Călugăr este cel ce se ţine numai în hotarele şi cuvintele lui Dumnezeu în toată vremea, în tot locul şi lucrul. Călugăr este cel ce supune firea sa unei sile neîncetate şi simţurile sale unei paze neîntrerupte. Călugăr este cel ce şi-a făcut trupul neîntinat, gura curăţită şi mintea luminată. Călugăr este sufletul apăsat de durere, care petrece, în veghe şi în somn, întru necontenită pomenire a morţii.

10) Retragere din lume este ferirea de bună voie de materia lăudată şi tăgăduirea firii pentru dobândirea celor mai presus de fire.

11) Toţi cei ce au părăsit de bună voie cele ale vieţii au făcut aceasta fără îndoială fie pentru împărăţia viitoare, fie pentru mulţimea de păcate, fie pentru dragostea de Dumnezeu. Iar dacă nu au avut în vedere nici unul din scopurile amintite, retragerea lor e fără judecată. Dar oricare ar fi ţinta la care ajungem, Bunul Orânduitor al nevoinţei noastre ne aşteaptă.

12) Cel ce a ieşit din lume pentru a se uşura de sarcina păcatelor sale să urmeze pilda celor ce şed înaintea mormintelor din afara cetăţii şi să nu înceteze din lacrimile fierbinţi şi înfocate şi din vaietele fără glas ale inimii până nu va vedea şi el pe Iisus venit şi rostogolind piatra cea învârtoşată a inimii şi dezlegând mintea noastră, ca pe un alt Lazăr, din legăturile păcatelor şi poruncind îngerilor: «Dezlegaţi-1 din patimi şi lăsaţi-1 să plece spre fericită nepătimire». Iar de nu va face aşa, nici un folos nu va avea.

13) Toţi cei ce voim să ieşim din Egipt şi să fugim de faraon, avem negreşit şi noi nevoie de un Moise (Ieş. 15) oarecare, ca mijlocitor către Dumnezeu şi după Dumnezeu, care stând pentru noi la mijloc cu făptuirea şi cu vederea (contemplarea), să întindă mâinile spre Dumnezeu, ca să trecem, povăţuiţi de el, marea păcatelor şi să punem pe fugă pe Amalic, căpetenia patimilor. S-au înşelat deci cei ce s-au încrezut în ei înşişi şi au socotit că n-au nevoie de nici un povăţuitor.

14) Cei ce au ieşit din Egipt au avut ca povăţuitor pe Moise, iar cei ce au fugit din Sodoma, un înger. Şi cei dintâi se aseamănă celor tămăduiţi de patimile sufleteşti prin îngrijirea doftorilor. Aceştia sunt cei ce au ieşit din Egipt. Cei de al doilea doresc să se dezbrace de necurăţia nenorocitului de trup. De aceea au nevoie de un înger sau ca să zic aşa, de cineva deopotrivă cu îngerul, Care să-i cureţe. Căci, pentru curăţirea trupului de rane, avem nevoie de un foarte iscusit doftor.

15) Cei ce au pornit să se suie la cer cu trupul au nevoie cu adevărat de silire şi de dureri neîncetate . Mai ales la începutul lepădării lor, până ce trec de la năravul lor iubitor de plăceri şi de la inima neîndurerată , la iubirea de Dumnezeu şi la curăţie prin plânsul învederat.

16) Osteneală cu adevărat, osteneală şi amărăciune multă şi anevoie de răbdat ni se cere mai ales nouă celor fără de grijă, până ce ne vom face mintea, acest câine iubitor de măcelării şi lacom de mâncare, iubitoare de curăţie şi de supraveghere prin simplitate, blândeţe adâncă şi sârguinţă. Dar să îndrăznim noi cei împătimiţi şi neputincioşi şi să aducem lui Hristos, cu credinţă neîndoielnică, slăbiciunea şi neputinţa noastră sufletească, mărturisindu-le. Şi negreşit vom primi ajutorul Lui mai presus de vrednicia noastră dacă ne vom pogorî neîncetat în adâncul smeritei cugetări.

17) Să cunoască toţi cei ce au venit la lupta cea bună, aspră, strâmtă şi uşoară, că au venit să sară în foc, dacă primesc să locuiască în ei focul cel nematerial. Să se cerceteze fiecare pe sine şi numai după aceea să mănânce din pâinea aceasta amestecată cu ierburi amare şi să bea din paharul acesta amestecat cu lacrimi, ca să nu-i fie lupta spre osândă (I Cor. 11, 29).

18) Dacă nu tot cel ce se botează se mântuieşte, voi trece sub tăcere ceea ce urmează . Cei ce vin (la călugărie) vor trebui să renunţe la toate, să dispreţuiască toate, să râdă de toate, ca să pună o temelie bună.

19) Temelia cea bună are trei straturi şi trei stâlpi: nerăutatea, postul şi neprihănirea. Toţi cei prunci în Hristos să înceapă de la ele, luând ca pildă pruncii cu trupul. Nici o răutate, nici o viclenie nu-şi află vreodată loc în aceştia.

Nu se află la ei săturare nesăturată, stomac nesătul, trup înfierbântat sau sălbăticit. Căci numai după ce cresc prin sporirea hranei, le vine pofta şi fierbinţeala.

20) Cu adevărat urât lucru şi primejdios este a se moleşi un luptător de la începutul luptei, dând tuturor dovadă despre înjunghierea lui.

21) Din tăria începutului vom avea negreşit folos şi în vremea moleşirii de după aceea. Căci sufletul îmbărbătat şi apoi moleşit e îmboldit de amintirea sârguinţei de la început ca de un ac. De aceea unii au prins adeseori aripi şi din aceasta.

22) Când sufletul, predându-se pe sine (trândăviei), va pierde căldura fericită şi vrednică de iubit, să caute cu sârguinţă să afle din ce pricină s-a lipsit de ea şi să pornească iarăşi războiul şi sârguinţa împotriva ei. Căci nu poate să se întoarcă (la căldura aceea) decât pe poarta pe care a ieşit.

23) Cel ce şi-a făcut lepădarea (de viaţa din lume) din frică, se aseamănă tămâiei ce arde, care răspândeşte la început bună mireasmă, dar pe urmă sfârşeşte în fum. Iar cel ce a făcut aceasta pentru nădejdea răsplăţii, e ca o piatră de moară ce se mişcă pururea la fel. Dar cel ce a ales retragerea din dragoste de Dumnezeu a dobândit foc îndată de la început, care aruncat în materie, aprinde o văpaie din ce în ce mai mare.

24) Sunt unii care clădesc cărămizile peste pietre. Şi sunt alţii care înalţă stâlpii pe pământ. Şi iarăşi sunt alţii care umblând puţin pe jos şi încălzindu-li-se muşchii şi încheieturile, umblă şi mai iute. Cel ce înţelege, să înţeleagă acest cuvânt cu tâlc.

25) Fiind chemaţi de Dumnezeu şi împăratul, să alergăm cu râvnă, ca nu cumva având viaţă scurtă, să ne aflăm în ziua morţii fără rod şi să murim de foame. Să ne facem plăcuţi Domnului, ca ostaşii împăratului. Căci după intrarea în oaste, ni se cere să ne facem slujbă cu cea mai mare luare aminte.

26) Să ne temem de Domnul ca de fiare. Căci am văzut oameni care ducându-se să fure, nu se temeau de Dumnezeu, dar auzind lătrat de câini în acel loc, s-au înapoiat îndată şi ceea ce n-a făcut frica de Dumnezeu, a făcut frica de fiare.

27) Să iubim pe Domnul cum îi cinstim pe prietenii noştri. Căci am văzut adeseori pe unii supărând pe Dumnezeu şi neavând nici o grijă de aceasta, dar amărând pe cei iubiţi de ei pentru vreun lucru neînsemnat şi folosind orice mijloc, născocind orice gând, răbdând orice necaz, făcându-le orice declaraţie (de cinstire), ei înşişi, sau prin prieteni sau trimiţându-le orice fel de daruri, ca să-i întoarcă.

28) Să lucrăm virtuţile chiar de la începutul lepădării cu osteneală şi cu durere. Iar înaintând, să ne simţim în ele fără întristare, chiar dacă suntem întristaţi puţin. Dar când cugetul nostru muritor va fi copleşit şi stăpânit de râvna din noi, le vom lucra pe acestea cu toată bucuria, sârguinţa, dorinţa şi văpaia dumnezeiască.

29) Pe cât de vrednici de laudă sunt cei ce lucrează virtuţile şi împlinesc poruncile îndată de la început cu bucurie şi râvnă, pe atât de vrednici de plâns sunt cei ce deşi se nevoiesc de multă vreme, le lucrează pe acestea încă cu osteneală, chiar dacă le lucrează.

30) Să nu dispreţuim şi să nu osândim nici lepădările (de viaţa lumească) făcute din împrejurări nevoite. Căci am văzut pe unii fugind, întâlnindu-se fără voie cu împăratul ce le venea în cale şi ajungând în garda lui, au intrat împreună cu el în palat şi stând la masă cu el.

31) Am văzut sămânţa căzând fără voie în pământ şi aducând rod mult şi bine crescut. Dar am văzut şi lucruri dimpotrivă.

32) Am văzut pe oarecine intrând în spital pentru vreo altă pricină şi ţinut de doftor şi lecuit cu multă bunăvoinţă şi prin aceasta, scăpat de ceaţa ce-i acoperea lumina ochilor. Astfel i s-au făcut cele fără de voie temei şi mai de folos decât cele de bună voie.

33) Nimenea să nu se socotească pe sine nevrednic de făgăduinţa călugărească, dând ca motiv greutatea şi mulţimea păcatelor. Şi să nu creadă că se smereşte, dacă nevrând să rămână lipsit de dulcea împătimire, îşi dă ca pricini pentru stăruirea în păcate înseşi păcatele sale. Căci unde e mult puroi, e nevoie şi de multă doftorie ca să se lepede întinăciunea. Căci nu vin în spital cei sănătoşi.

34) Dacă, atunci când împăratul pământesc ne cheamă şi voieşte să ne facem ostaşi slujind în faţa lui, nu zăbovim, nici nu căutăm pricini pentru neascultare, ci lăsând toate, ne ducem degrabă la el, să luăm aminte la noi înşine, ca nu cumva -chemându-ne împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor şi Dumnezeul dumnezeilor la această slujire cerească - să o respingem din lene şi nepăsare şi să ne aflăm la Marea Judecată fără apărare.

35) E cu putinţă să umble cineva şi când e legat cu lucrurile vieţii şi cu grijile de fier; dar greu. Căci şi cei legaţi cu fiare la picioare umblă adeseori, dar se poticnesc des şi-şi pricinuiesc răni.

36) Cel necăsătorit în lume, fiind legat numai de lucruri, se aseamănă cu cel legat cu fiare la mâini. De aceea când voieşte să alerge la viaţa călugărească, nu

se împiedică. Dar cel căsătorit se aseamănă cu cel legat şi de mâini şi de picioare.

37) ***Am auzit pe unii care petrec în lume cu nepăsare, zicând către mine: «Cum putem noi cei ce vieţuim împreună cu soţiile (sau cu soţii) noastre, să petrecem viaţa călugărească?»***

Acestora le-am răspuns: ***«Toate lucrurile bune pe care le puteţi face, faceţi-le: nu defăimaţi pe nimenea, nu furaţi de la nimeni, nu minţiţi faţă de nimeni, nu vă înălţaţi faţă de nimeni, nu urâţi pe nimeni, nu vă despărţiţi de adunările de la slujbele din biserică, pătimiţi împreună cu cei lipsiţi, nu pricinuiţi nimănui sminteală; de aceea ce e al altuia să nu vă apropiaţi; îndestulaţi-vă cu ceea ce vă pregătesc femeile voastre. De veţi face aşa, nu veţi fi departe de Împărăţia Cerurilor».***

38) Să purtăm cu bucurie şi cu frică lupta cea bună, netemându-ne de vrăjmaşii noştri. Căci deşi nu se văd, ei privesc la faţa sufletului nostru. Şi dacă o văd pe aceasta schimbându-se de frică, se înarmează mai amarnic împotriva noastră, înţelegând, viclenii că ne-am înfricoşat. Deci să ne înarmăm cu curaj împotriva lor. Căci nimenea nu se războieşte cu cel ce se luptă cu hotărâre.

39) Domnul a uşurat cu iconomie războaiele împotriva celor de curând sădiţi (în viaţa călugărească, n.n.), ca să nu se întoarcă îndată de la început în lume. De aceea bucuraţi-vă totdeauna în Domnul toţi cei ce slujiţi Lui, cunoscând că acesta e cel dintâi semn în voi al dragostei Stăpânului faţă de voi şi că El însuşi ne-a chemat pe noi.
40) Dar Dumnezeu Se face adesea cunoscut, lucrând şi aceasta: văzând adică sufletele, bărbăteşti, le îngăduie să intre în războaie îndată de la început, voind să le încununeze pe acestea degrabă.

41) Domnul a ascuns celor din lume greutatea, mai bine zis uşurinţa luptei din stadion. Căci dacă ar fi cunoscut-o ei pe aceasta, nu s-ar fi lepădat de lume, nici de trup.

42) Dă lui Hristos cu râvnă ostenelile tinereţilor tale şi te vei bucura la bătrâneţe de bogăţia nepătimirii. Cele adunate în tinereţe hrănesc şi mântuie la bătrâneţe pe cei obosiţi. Să ne ostenim, tinerilor, cu înfocare să alergăm cu trezvie. Căci nu ştim când vine moartea.

43) Avem vrăjmaşi cu adevărat răi, cumpliţi, vicleni, meşteri în uneltiri, puternici, neadormiţi, nemateriali, care ţin focul în mâini şi doresc să aprindă biserica (locaşul) lui Dumnezeu prin flacăra din ei.

44) Nimenea, cât e tânăr, să nu primească pe vrăjmaşii lui draci, care-i zic: să nu-ţi sfărâmi trupul, ca să nu cazi în boală şi neputinţă . Căci de-abia se mai află cineva, mai ales în generaţia de faţă, care să vrea să-şi omoare trupul, chiar de s-ar lipsi de multele şi îndulcitoarele mâncări. Dar scopul acestui drac este să facă însăşi intrarea noastră în stadion (în luptă), moleşită şi plină de nepăsare, deci şi sfârşitul, potrivit începutului.

45) Cei ce s-au hotărât să slujească cu sinceritate lui Hristos vor căuta şi vor face înainte de toate aceasta: să-şi aleagă, prin părinţi duhovniceşti şi prin conştiinţa lor, locurile, chipurile (de virtute) şi îndeletnicirile potrivite cu ei înşişi. Căci nu se potrivesc tuturor mânăstirile de obşte, din pricina lăcomiei; nici sihăstria, din pricina iuţimii lor. Fiecare se va gândi pentru care e potrivit.

46) În aceste trei chipuri de viaţă stă toată vieţuirea călugărească: fie în nevoinţă retrasă şi singuratică, fie în liniştire cu unul sau cu doi, fie în şederea cu răbdare în obşte. Ecclesiastul zice: ***«Să nu te abaţi la dreapta sau la stânga. Ci umblă pe calea împărătească» (Pilde 14, 27)***, căci chipul de la mijloc e multora cel mai potrivit din cele spuse. Căci zice: ***«Vai celui singur», (Eccl. 4, 10).*** Că de va cădea în trândăvie sau în somn sau în nepăsare sau în deznădejde, nu este cine să-l scoale dintre oameni. Iar ***«unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor», a spus Domnul (Mt. 18, 20) .***

47) Care e deci călugărul credincios şi înţelept? Cel care şi-a păzit căldura lui nestinsă şi n-a încetat să adauge până la ieşirea (moartea) lui, în fiecare zi, foc la foc şi căldură la căldură şi sârguinţă la sârguinţă.

Iată prima treaptă: cel ce ai păşit pe ea, să nu te întorci la cele dinapoi.

Cuvântul II - Despre despătimire

1) Cel ce iubeşte cu adevărat pe Domnul, cel ce se străduieşte cu adevărat să ajungă la viaţa viitoare, cel ce are cu adevărat durere pentru greşelile lui, cel ce a dobândit cu adevărat aducerea aminte de osândă şi de judecata veşnică, cel ce a primit cu adevărat frica de moartea sa, nu va mai iubi, nu se va mai îngriji nici de bani, nici de averi, nici de părinţi, nici de slava vieţii, nici de prieteni, nici de fraţi, peste tot, de nimic pământesc, ci lepădând şi urând toată legătura, toată grija de acestea, ba încă înainte de acestea şi trupul său, urmează gol şi fără griji şi fără pregetare lui Hristos, privind pururea spre cer şi aşteptând ajutorul de acolo, potrivit sfântului care a zis: ***«Lipitu-s-a sufletul meu după Tine» (Ps. 64, 10)*** şi altuia pururea pomenit, care a spus: ***«Eu m-am ostenit să-Ţi urmez Ţie şi ziua şi odihna omului n-am poftit, Doamne» (Ier. 17, 16).***

2) E cea mai mare ruşine ca, după ce am părăsit toate cele mai înainte spuse, după chemarea cu care Domnul şi nu un om ne-a chemat pe noi, să ne îngrijim de altceva care nu ne poate face nici un bine în ceasul strâmtorării noastre, adică al morţii . Căci aceasta este a se întoarce cineva spre cele dinapoi, cum a zis Domnul, şi a nu se afla îndreptat întru Împărăţia Cerurilor (Lc. 9, 62).

3) Domnul, cunoscând uşurinţa alunecării noastre, a celor începători şi cât de lesne petrecem cu cei din lume şi ne întoarcem la lume, ca să ne întâlnim cu ei, zice celui ce L-a rugat: «îngăduieşte-mi să mă duc să îngrop pe tatăl meu», ***«Lasă pe morţi să-şi îngroape pe morţii lor» (Lc. 9, 60).***

4) Dracii, după lepădarea noastră (de lume), ne îndeamnă să-i fericim pe mirenii milostivi şi îndurători şi să ne plângem pe noi ca pe unii ce ne-am lipsit de această virtute. Scopul vrăjmaşilor noştri este ca printr-o prefăcută smerenie, să ne facă pe noi să ne întoarcem în lume sau rămânând călugări, să ne prăvălească în deznădejde.

5) Se pot privi cu nepăsare cei din lume din mândrie şi se pot defăima când nu sunt de faţă, pentru a scăpa de deznădejde şi pentru a dobândi nădejdea.
6) Să auzim pe Domnul, Care a zis către tânărul care a împlinit aproape toate poruncile: ***«Un lucru îţi lipseşte : vinde averile tale şi le dă săracilor» (Mt. 9, 21)*** şi te fă pe tine însuţi sărac care primeşte milostenie.

7) Cei ce voim să alergăm cu râvnă şi repede, să cugetăm cu luare aminte cum i-a socotit Domnul pe toţi cei ce petrec şi vieţuiesc în lume ca morţi, zicând către oarecare: «Lasă pe morţii din lume să îngroape pe morţii cu trupul».

8) Nu l-a împiedecat pe tânărul acela bogăţia să vină la Botez. Deci s-au făcut deşerţi cei ce spun că Domnul i-a poruncit lui să vândă bogăţia ca să se poată boteza. Să ne ajungă spre deplina încredinţare a slavei făgăduinţei noastre (călugăreşti) mărturia aceasta.

9) Cei ce au petrecut în lume, topindu-se pe ei în privegheri, în posturi, în osteneli şi în grele pătimiri, după ce se retrag dintre oameni în viaţa călugărească sau la stadionul de probe, nu se mai îndeletnicesc cu nevoinţa lor mincinoasă şi prefăcută de mai înainte.

10) Am văzut foarte multe şi felurite plante ale virtuţilor, sădite de cei din lume, dar pentru că erau adăpate de umezeala noroioasă de sub pământ a slavei deşarte şi prăşite de dorinţa arătării şi gunoite de laudă, când au fost răsădite în pământ pustiu şi neumblat de cei din lume şi lipsit de apa slavei deşarte şi rău mirositoare, îndată s-au uscat. Căci n-au putut rodi plantele umede în locurile nevoinţei aspre şi lipsite de umezeală.

11) Cel ce a urât lumea a scăpat de întristare; iar cel ce e împătimit de ceva din cele văzute încă n-a scăpat de întristare. Căci cum nu se va întrista de lipsa a ceea ce iubeşte?

12) În toate avem nevoie de multă trezvie. Dar mai ales la aceasta să luăm aminte cu înţelepciune, înainte de celelalte: Am văzut pe mulţi scăpând în lume barca trupului lor prin griji, ocupaţii, nedormiri din pricina grijilor vieţii; iar venind aceştia în viaţa călugărească şi lepădând toată grija, s-au întinat în chip jalnic de mişcările trupului.

13) Să luăm aminte la noi înşine, ca nu cumva, spunând că umblăm pe calea strâmtă şi plină de necazuri, să ne rătăcim ţinând pe cealaltă lată şi largă (Mt. 7, 13-14). Calea strâmtă ţi-o va pricinui întristarea pântecelui, starea de toată noaptea în picioare, apa cu măsură, puţinătatea pâinii, băutura curăţitoare a necinstirii, batjocurile, luările în râs, tăierea voilor proprii, răbdarea certărilor, primirea în tăcere a dispreţuirii, silnicia înjurăturilor, răbdarea neclintită a nedreptăţirii, suportarea bârfirilor fără supărare, răbdarea fără mânie a neluării în seamă, primirea ocărilor cu smerenie. Fericiţi sunt cei ce umblă pe calea amintită, că a lor este Împărăţia Cerurilor.

14) Nimenea nu va intra în cămara cerească de nuntă purtând cunună, dacă nu a săvârşit prima, a doua şi a treia lepădare, adică de toate lucrurile, de toţi oamenii, până şi de părinţi; tăierea voii proprii şi lepădarea a treia, de slava deşartă, care urmează ascultării.

15) ***«Ieşiţi din mijlocul lor şi vă despărţiţi şi nu vă atingeţi de necurăţia lumii, zice Domnul» (Îs. 54, 11) .*** Căci cine dintre ei a făcut vreo minune vreodată ? Cine a înviat morţi? Cine a scos draci? Nimenea. Toate acestea sunt răsplătirile călugărilor, pe care lumea nu le poate cuprinde. Căci dacă ar putea, ar fi de prisos nevoinţa sau retragerea.

16) Când dracii înfierbântă, după lepădarea (de lume), inima noastră cu aducere aminte de părinţii şi de fraţii noştri, să ne înarmăm cu rugăciune împotriva lor şi să ne ardem cu aducerea aminte de focul veşnic, ca prin amintirea acestuia să stingem focul cel necuvenit al inimii. Dacă cineva socoteşte că nu simte nici o împătimire faţă de vreun lucru, dar inima lui e întristată pentru lipsa lui, unul ca acesta se înşeală cu desăvârşire.

17) Acei tineri care sunt împătimiţi de dragostea trupească şi de desfătări, dar voiesc să ia asupra lor vieţuirea călugărească, să se sârguiască a se nevoi cu toată trezvia şi luarea aminte şi să se silească să se înfrâneze de la toată desfătarea şi de la toată răutatea , ca nu cumva «să le fie cele din urmă mai rele ca cele dintâi» (Mt. 12, 45) .

18) Portul e pricină de mântuire, dar şi de primejdii. Aceasta o ştiu cei ce plutesc pe marea cea gândită cu mintea. Dar e o privelişte jalnică să vezi pe cei scăpaţi de valuri, înecându-se în port.

Iată treapta a doua. Tu, cel ce alergi, nu urma pilda soţiei lui Lot, ci a lui Lot însuşi.

Cuvântul III - Despre înstrăinare

1) Înstrăinarea este părăsirea fără întoarcere a tuturor celor din locul de obârşie, care lucrează în noi împotriva ţintei evlaviei noastre. Înstrăinarea este purtare necutezătoare, înţelepciune necunoscută, pricepere nearătată, viaţă ascunsă, ţintă nevăzută, gând nedescoperit, dorire a puţinătăţii, poftire a strîmtorării, pricină a dorului de Dumnezeu, mulţimea dragostei, respingerea slavei deşarte, adânc de tăcere.

2) Gândul acesta obişnuieşte şi el la început să supere mereu şi în chip prelungit pe cei îndrăgiţi de Domnul, ca un foc dumnezeiesc. Căci depărtarea de ai lor îi mână pe cei îndrăgiţi de Domnul spre El, prin puţinătate şi necazuri. Dar pe cât de mare şi de vrednică de laudă e această înstrăinare, pe atât de multă dreaptă socoteală cere. Căci nu orice înstrăinare dusă la culme e bună.

3) Dacă nici un prooroc nu e cinstit în patria lui, cum zice Domnul (Lc. 4, 24 ; Mt. 13, 57), să luăm seama ca nu cumva să ni se facă înstrăinarea pricină de slavă deşartă. Căci înstrăinarea este despărţirea de toate pentru a ne face nedespărţit gândul la Dumnezeu. Înstrăinatul este iubitorul sau lucrătorul plânsului neîncetat. Străin este cel ce a ieşit din legătura cu toate ale sale şi cu celelalte.

4) De te grăbeşti spre înstrăinare şi spre singurătate, nu căuta sufletele îndrăgite de lume. Pentru că furul vine pe neaşteptate. De aceea mulţi, încercând să mântuiască împreună cu ei pe unii nepăsători şi greoi, s-au pierdut împreună cu aceştia, focul sufletului lor stingându-se cu vremea. Dacă ai primit flacără, aleargă. Căci nu ştii când se va stinge şi te va lăsa în întuneric.

5) Nu ni se cere tuturor să mântuim pe alţii. Căci zice dumnezeiescul Apostol: ***«Deci fiecare va da, fraţilor, socoteală lui Dumnezeu pentru sine» (Rom. 4, 12).*** Şi iarăşi: ***«Învăţând pe altul, nu te înveţi pe tine?»*** Dar negreşit, ni se cere tuturor să ne mântuim pe noi înşine.

6) Înstrăinându-te, păzeşte-te de dracul nestatorniciei şi iubirii de plăceri. Căci înstrăinarea îi dă prilej de lucru.

7) Bună este despătimirea. Dar maica ei este înstrăinarea.

8) Cel ce s-a înstrăinat pentru Domnul să nu mai aibă legături, ca să nu se arate rătăcit din pricina patimilor. Cel ce te înstrăinezi de lume, să nu mai pipăi lumea. Căci patimilor le place să se întoarcă la ea.

9) Eva a fost alungată odinioară fără voie din Rai şi monahul pleacă de bună voie din lume. Căci aceea ar fi poftit din nou să mănânce din pomul neascultării, iar el ar fi suferit în chip greşit din partea rudelor după trup.
10) Fugi ca de bici de locurile căderilor. Căci nefiind fructul de faţă, nu-1 poftim des.

11) Să nu-ţi rămână ascuns nici chipul şi vicleşugul acesta al furilor: ei ne sfătuiesc să nu ne despărţim de cele din lume, spunându-ne că vom agonisi mare plată dacă, văzând femeie, ne înfrânăm pe noi înşine. Nu trebuie să ascultăm de aceştia, ci mai degrabă să facem dimpotrivă.

12) Când ne despărţim de cele ale noastre pentru o vreme mai scurtă sau mai lungă şi ne câştigăm puţină evlavie sau străpungere (umilinţă) sau înfrânare, gândurile deşertăciunii ivindu-se, ne îndeamnă iarăşi să plecăm în lume, spre zidirea multora, chipurile, spre pildă şi folos celor ce au cunoscut faptele noastre păcătoase. Iar dacă suntem şi pricepuţi în cuvânt şi în cunoştinţa simplă, acestea ne îndeamnă să ne întoarcem în lume ca mântuitori de suflete şi ca învăţători, pentru că ceea ce am adunat cum se cuvine în port, să risipim în largul mării.

13) Să ne sârguim să urmăm nu pilda soţiei lui Lot, ci pe a lui Lot însuşi (Fac. 19). Căci sufletul, întorcându-se de unde a ieşit, se va strica asemenea sării şi va rămâne nemişcat (nelucrător)116 bis.

14) Fugi de Egipt fără să te întorci. Căci inimile ce s-au întors acolo n-au văzut Ierusalimul sau pământul nepătimirii.

15) E cu putinţă ca şi la început, dacă am părăsit starea de pruncie, adică cele ale noastre şi ne-am curăţit cu desăvârşire, să ne întoarcem spre ele cu folos, cu scopul ca, după ce ne-am mântuit pe noi, să mântuim şi pe alţii oarecare. Totuşi chiar şi Moise, văzătorul de Dumnezeu, trimis fiind spre mântuirea neamului său, a avut de îndurat multe primejdii în Egipt, sau în întunecimile lumii.

16) Bine este să mâhnim pe părinţi şi nu pe Domnul. Căci Acesta a zidit şi a mântuit; iar aceia adesea i-au pierdut pe cei ce i-au iubit şi i-au predat osândei veşnice.

17) Străin este acela care şade ca unul de altă limbă între cei de limbi străine, întru cunoştinţă.

18) Nu ne retragem (din lume), pentru că urâm pe cei ai noştri sau locurile. Să nu fie! Ci ca să scăpăm de vătămarea ce ne vine de la ei.

19) Ca în toate celelalte, aşa şi în această ni s-a făcut învăţător Domnul. Căci şi El Se arată părăsind adeseori pe părinţii Săi după trup. Pentru că auzind pe unii spunându-i: ***«Mama Ta şi fraţii Te caută» (Mt. 12, 47)***, bunul nostru învăţător îndată ne-a arătat nouă ura nepătimaşă, zicând: ***«Mama Mea şi fraţii Mei sunt cei ce fac voia Tatălui Meu cel din ceruri».***

20) Să-ţi fie ţie tată cel ce poate şi voieşte să se ostenească împreună cu tine în uşurarea sarcinilor păcatelor sale; maică, străpungerea inimii, care poate să te spele pe tine de întinăciune; iar frate, cel ce se osteneşte împreună cu tine şi se întrece cu tine pe drumul ce duce în sus. Agoniseşte-ţi ca soţie nedespărţită aducerea aminte de moarte; copii prea iubiţi să-ţi fie suspinurile inimii; ca slujitor agonisește-ţi trupul tău; iar ca prieteni, Sfintele Puteri, care în vremea ieşirii (sufletului) pot să te ajute, dacă se vor face prietenii tăi. ***«Acesta e neamul celor ce caută pe Domnul» (Ps. 23,6).***

21) Dorul lui Dumnezeu a stins dorul de părinţi. Iar cel ce spune că le are pe amândouă, se amăgeşte pe sine. Căci s-audă: ***«Nimeni nu poate sluji la doi stă-pâni» şi celelalte (Mt. 6, 24) .***

22) N-am venit, zice Domnul, să aduc pace pe pământ şi iubirea părinţilor faţă de fii şi a fraţilor faţă de fraţii care se hotărăsc să nu-Mi slujească Mie (Mt. 10, 34), ci luptă şi sabie; adică să despart pe iubitorii de Dumnezeu de iubitorii de lume, pe iubitorii de cele materiale de iubitorii de cele nemateriale, pe iubitorii de slavă de cei smeriţi la cuget. Căci Domnul Se bucură de împerecherea şi de dezbinarea ce se naşte din iubirea faţă de El.

23) Ia seama, ia seama, ca nu cumva să ţi se facă ţie, celui ce iubeşti împătimirea de ai tăi, toate umplute de apele păcatelor şi să te pierzi în potopul iubirii de lume. Să nu te înduioşezi de lacrimile părinţilor şi ale prietenilor. Căci altfel vei plânge veşnic.

24) Când te vor înconjura ca nişte albine sau mai bine zis ca nişte viespi, rudeniile tale, plângând pentru tine, aţinteşte-ţi repede şi fără întoarcere ochiul sufletului spre moartea ta şi spre faptele tale (cele rele), ca să poţi depărta durerea, cu durere.

25) Cei ai noştri, care nu sunt ai noştri, ne făgăduiesc să facă toate cele ce ne plac. Dar scopul lor e să ne împiedece în drumul nostru cel prea bun, ca apoi să ne atragă spre scopul lor.

26) Retragerea din locurile noastre să ne fie în părţile cele mai lipsite de mângâiere, de slavă deşartă şi în cele mai smerite. Căci dacă nu, zburăm (din lume) împreună cu patima.

27) Ascunde viţa ta de neam bun şi acoperă slava ta cea bună, ca să nu te afli arătându-te altfel cu gura şi altfel în faptele tale.

28) Nimenea nu s-a predat pe sine atât de mult înstrăinării ca acel mare (patriarh) care a auzit: ***«Ieşi din pământul tău şi din rudenia ta şi din casa tatălui tău» (Fac. 12, 1),*** măcar că l-a chemat într-un pământ de alt grai şi barbar.

29) Câte odată Domnul l-a slăvit pe cel ce s-a înstrăinat ca acel mare (patriarh) chiar mai mult decât pe acela. Dar măcar că slava e dată de Dumnezeu, e bine să ne ferim de ea prin pavăza smereniei.

30) Când dracii sau şi semenii noştri, ne laudă pentru marea faptă a înstrăinării, să ne ducem cu gândul la Cel ce pentru noi S-a înstrăinat, coborând din cer pe pământ şi ne vom afla pe noi neputând împlini deplin această faptă în veacul veacului.

31) Cumplită e împătimirea de vreunul din ai noştri sau şi de vreun străin. Căci ea poate să ne atragă în lume şi să stingă cu desăvârşire focul căinţei (străpungerii) noastre.

32) Precum e cu neputinţă unui ochi să privească spre cer, iar altuia spre pământ, tot aşa este cu nepuţintă să nu se primejduiască cu sufletul cel ce nu s-a înstrăinat cu gândul şi cu trupul de toate cele ce sunt ale sale şi nu ale sale.

33) Cu multă osteneală şi durere se înstăpâneşte în noi obişnuinţa cea bună şi bine aşezată. Dar ceea ce dobândim cu multă osteneală se poate pierde într-o clipită de vreme. Căci ***«obiceiurile bune sunt stricate de convorbirile rele» (I Cor. 15, 33),*** lumeşti şi nelumeşti.

34) Cine umblă, după lepădarea sa (de lume) cu cei din lume sau se află aproape de ei, fără îndoială sau va cădea în cursele lor sau îşi va întina inima prin gândul la ei, sau neîntinând-o, prin faptul că va osândi pe cei întinaţi se va întina şi el.

Despre visurile care urmează pe începători

35) E cu neputinţă de ascuns faptul că înţelesul cunoştinţei noastre e cu totul nedesăvârşit şi plin de toată neştiinţa. Aşa cum gâtlejul deosebeşte mâncările, auzul înţelesurile, iar soarele vădeşte slăbiciunea ochilor, tot aşa cuvintele dau pe faţă neştiinţa sufletului. Dar legea iubirii ne sileşte şi spre cele mai presus de putere. De aceea socotesc (căci nu mă pot hotărî sigur) că după cuvintele despre înstrăinare, sau mai degrabă odată cu ele, e bine să spun ceva şi despre visuri, ca să ştim ceva şi despre această viclenie a celor vicleni.

36) Visul este mişcarea minţii în vremea nemişcării trupului.

37) Nălucirea este amăgirea ochilor când doarme cugetarea. Nălucirea este ieşirea minţii, când trupul veghează. Nălucirea este o vedere a ceva fără ipostas (suport, obiect).

38) Pricina pentru care, după cele de mai înainte, am voit să vorbim despre visuri este vădită. Când părăsind pentru Domnul casele şi rudeniile noastre, ne vindem pe noi străinătăţii pentru dragostea lui Hristos, dracii încearcă să ne tulbure prin visuri, arătându-ne rudeniile noastre fie plângând, fie murind, fie închise, fie strâmtorate pentru noi. Deci cel ce crede visurilor este asemenea celui ce aleargă după umbra sa şi încearcă să o prindă.

39) Dracii slavei deşarte sunt în visuri prooroci. Ei închipuiesc ca nişte vicleni cele viitoare şi ni le vestesc mai dinainte. Împlinindu-se vedeniile ne minunăm şi ne înălţăm gândul ca şi când am avea darul preştiinţei.

40) În cei ce ascultă de dracul acesta, el s-a făcut adeseori prooroc. Iar faţă de cei ce-l dispreţuiesc, el pururea minte. Căci fiind duh, el vede cele dinlăuntrul aerului acesta şi cunoscând pe cineva că moare, proorocește prin visuri celor mai uşurei la minte.

41) Dracii nu ştiu nimic din cele viitoare, dintr-o cunoştinţă de mai dinainte. Căci şi doftorii pot să ne spună moartea de mai înainte.

42) Ei se prefac adeseori în îngeri de lumină şi în chipuri de mucenici şi ne arată pe aceia venind la noi, în visuri. Iar când ne deşteptăm, ne scufundă în mândrie şi bucurie.

43) Dar aceasta să-ţi fie semnul înşelăciunii. Căci îngerii ne arată osânde şi judecăţi şi despărţiri. Iar odată treziţi ne fac să tremurăm şi să ne întristăm.

44) Când începem să credem în vis dracilor, ei îşi bat joc de noi şi când suntem treji. Cel ce crede visurilor e cu totul necercat. Iar cel ce nu crede nici unora, e filozof.
45) Crede numai celor ce-ţi vestesc ţie osândă veşnică şi judecată. Dar dacă acestea îţi pricinuiesc deznădejdea şi ele sunt de la dracul.

Iată a treia treaptă deopotrivă la număr cu Treimea. Cel ce a păşit pe ea, să nu caute la dreapta sau la stânga.

Cuvântul IV - Despre fericita şi pururea pomenita ascultare

1) Cuvântul nostru înaintând cu bună rânduială, a ajuns la luptătorii şi atleţii lui Hristos. Cu adevărat oricărui rod îi premerge floarea şi oricărei ascultări, înstrăinarea, fie a trupului, fie a sufletului. Căci cu aceste două virtuţi, ca şi cu două aripi de aur, urcă la cer fără preget sufletul cuvios. Poate despre el a cântat un oarecare purtător de Duh: ***«Cine îmi va da aripi ca unei porumbiţe şi voi zbura prin smerenie ?» (Ps. 54, 6).***

2) Nu vom trece cu vederea să facem vădită prin cuvânt, dacă voiţi, înfăţişarea acestor viteji luptători: cum ţin pavăza credinţei în Dumnezeu şi în Susţinătorul credinţei, respingând prin ea, aşa zicând, tot gândul necredinţei sau al strămutării; cum întind necontenit sabia duhului, omorând toată voia lor ce se apropie de ei; cum îmbrăcaţi în platoşele de fier ale răbdării şi ale blândeţii, resping prin ele toată ocara şi înţepătura şi săgeata cuvântului. Dar ei au şi coiful mântuirii, acoperământul întâistătătorului prin rugăciune. Şi nu stau cu picioarele lipite, ci pe unul îl întind spre slujire, iar pe celălalt îl au nemişcat în rugăciune.

3) Ascultarea stă în a-şi tăgădui cineva cu desăvârşire sufletul său, fapt arătat în chip vădit prin trup. Sau poate, dimpotrivă: ascultarea este omorârea mădularelor printr-o cugetare vie . Ascultarea este mişcare de neînţeles, moarte de bună voie, viaţă neiscoditoare, primirea primejdiei fără grijă, răspuns necăutat în faţa lui Dumnezeu, netemere de moarte, neprimejdioasă plutire pe marea vieţii, călătorie în somn .

4) Ascultarea este mormânt al voinţei şi înviere a smereniei. Nu se împotriveşte mortul şi nu alege între cele bune şi între cele părute rele. Căci cel ce şi-a omorât sufletul din evlavie va răspunde pentru toate. Ascultarea este lepădarea judecăţii proprii din bogăţia judecăţii.

5) Începutul omorârii mădularelor trupului şi a voii sufletului se face cu durere. Mijlocul e când cu durere, când fără durere. Iar sfârşitul se arată în nemişcare şi în nesimţirea durerii. Acest fericit mort viu numai atunci se simte suferind

osteneală şi durere, când se vede pe sine făcând voia sa, temându-se de povara judecăţii sale.

6) Toţi câţi aţi pornit să vă dezbrăcaţi pentru stadionul mărturisirii înţelegătoare; toţi câţi voiţi să luaţi jugul lui Hristos pe grumazul vostru; toţi câţi căutaţi să puneţi sarcina voastră pe grumazul altuia; toţi câţi vă grăbiţi să vă înscrieţi cu voia voastră câştigurile (de pe urma nevoinţelor) şi voiţi ca în schimbul lor să vi se scrie libertatea; toţi câţi străbateţi marea această uriaşă, plutind înălţaţi pe umerii altora, cunoaşteţi că aţi pornit să străbateţi un drum scurt şi aspru, având pe el putinţa unei singure rătăciri: ea se numeşte rânduiala de sine (ideoritmia). Cel ce a lepădat-o cu totul pe aceasta în alegerea celor ce i se par bune şi duhovniceşti şi plăcute lui Dumnezeu a ajuns la ţintă, înainte de a fi pornit la drum. Căci ascultarea stă în a nu crede sieşi în cele bune, până la sfârşitul vieţii.

7) Având de gând să ne plecăm grumazul în Domnul şi să credem altuia, în scopul smeritei cugetări sau al mântuirii de la Domnul, înainte de intrare (în stadion), dacă se află în noi vreo neîncredere şi vreun gând (de îndoială), să cercetăm pe întâistătător şi să-l judecăm şi ca să zic aşa, să-l cercăm, ca nu cumva în- credinţându-ne corăbierului ca unui cârmaci şi celui pătimaş ca unuia fără patimi şi mării ca portului, să ne pricinuim un naufragiu sigur. Iar după intrarea în stadionul evlaviei şi al supunerii, să nu mai judecăm pe povăţuitorul cel bun al luptei noastre în nici o privinţă, chiar dacă am vedea în el ca într-un om unele uşoare greşeli. Căci de nu, judecându-1, la nimic nu ne va folosi supunerea.

8) E de toată trebuinţa ca cei ce voiesc să aibă pururea o credinţă neîndoielnică în povăţuitorii lor, să păstreze biruinţele lor pururea pomenite şi neşterse în inima lor, ca atunci când dracii le vor semăna necredinţa faţă de ei, să le închidă gura cu cele păstrate în amintirea lor. Căci pe cât înfloreşte credinţa în inimă, pe atâta se sileşte şi trupul în slujire. Dar când se poticneşte de necredinţă, cade: ***«Că tot ce nu e din credinţă, e păcat» (Rom. 14, 20).***

9) Când gândul tău te sfătuieşte să judeci sau să osândeşti pe întâistătător, sări ca din curvie. Să nu dai şarpelui îngăduinţă: nici loc, nici intrare, nici început. Zi către balaurul acesta: o, înşelătorule, nu eu am primit să fac judecata povăţuitorului meu, ci el pe a mea. Nu eu am fost făcut judecător al lui, ci el al meu.

10) ***Părinţii numesc cântarea, armă; rugăciunea, zid; lacrima neprihănită, baie. Iar fericita ascultare au socotit-o mărturisire (mucenicie), fără de care nimenea din cei împătimiţi nu va vedea pe Domnul.***

11) Cel ce se supune dă el însuşi o hotărâre în privinţa sa. Căci dacă ascultă în chip desăvârşit pentru Domnul, chiar dacă nu i se va părea că o face în chip desăvârşit, s-a izbăvit de osânda sa. Iar dacă îşi împlineşte voia lui în anumite lucruri, chiar dacă i se pare că ascultă, îşi poartă povara el însuşi. Dacă întâistătătorul nu încetează să-l mustre, bine face. Iar dacă tace, nu am ce spune.

12) Cei ce se supun cu simplitate în Domnul străbat drumul cel bun, nemişcând în ei, prin iscodire de amănunte, viclenia dracilor.

13) Înainte de toate să ne mărturisim bunului şi singurului nostru judecător. Iar dacă el porunceşte, să ne mărturisim şi tuturor. Căci ranele descoperite nu se vor mări, ci se vor tămădui.

Despre tâlharul pocăit

14) Mergând eu într-o mânăstire de obşte, am văzut judecata înfricoşată a unui bun judecător şi păstor. Căci aflându-mă eu acolo, s-a întâmplat ca unul dintr-o ceată de tâlhari să intre în viaţa călugărească.

Acestuia acel prea bun doftor şi păstor i-a poruncit să se bucure şapte zile de toată odihna, spre a vedea numai dinafară vieţuirea din acel loc. După a şaptea zi, chemându-l păstorul, deosebit l-a întrebat dacă îi place să locuiască împreună cu ei. Şi după ce l-a văzut pe el învoindu-se cu toată sinceritatea, l-a întrebat iarăşi ce lucru necuvenit a făcut în lume. Şi când l-a văzut mărturisind cu cuvântul toate cu hotărâre, iarăşi a zis încercându-l: «Voiesc să descoperi acestea în faţa întregii frăţii». Iar acela urând cu adevărat păcatul său, călcând peste toată ruşinea, a făgăduit fără şovăială. «Dacă voieşti, a zis, chiar şi în mijlocul cetăţii lui Alexandru» (în Alexandria).

Apoi păstorul a adunat în biserică pe toţi păstoriţii săi, 230 la număr. Şi săvârşindu-se dumnezeiasca Liturghie (căci era duminică), după citirea Evangheliei a dus înăuntru pe acel osândit fără prihană, tras de oarecare fraţi şi lovit cu măsură, cu mâinile legate la spate şi îmbrăcat în sac de păr şi având cenuşă pe cap, încât la însăşi vederea lui toţi s-au înspăimântat şi au început îndată să strige plângând, că nu ştia nimeni ce s-a întâmplat, apoi când a ajuns aproape de uşile bisericii, a grăit către el acea sfântă căpetenie, judecător de oameni iubitor: «Opreşte-te, că eşti nevrednic să intri aici!»

Înspăimântat de glasul păstorului ce răsunase către el din altar (căci credea, după cum pe urmă cu jurăminte m-a încredinţat, că nu auzea glas de om, ci de tunet), căzu îndată pe faţa sa, cutremurat şi scuturat în întregime de frică. Ci zăcând jos şi udând pământul cu lacrimi, i se porunci iarăşi de către minunatul doftor, care lucra prin toate mântuirea lui şi dădea tuturor chip de mântuire şi de

smerenie vădită, să spună toate cele făcute de el, după felul lor, în faţa tuturor. Iar acela mărturisi cu frică toate una câte una, înspăimântând auzul tuturor: nu numai păcatele trupeşti

cele potrivnice firii şi cele după fire, cu făpturile cuvântătoare şi cu cele necuvântătoare, ci şi vrăjitoriile, uciderile şi celelalte, care nu e îngăduit a le auzi sau a le preda scrisului. După ce le-a mărturisit, i s-a poruncit să fie tuns şi să fie socotit între fraţi.

15) Iar eu minunându-mă de înţelepciunea acestui cuvios, l-am întrebat îndeosebi, pentru ce a făcut un lucru străin ca acesta ? Iar acest doftor adevărat a răspuns: «Pentru acestea două: întâi, ca pe cel ce s-a mărturisit să-l scap prin ruşinea de acum de cea viitoare. Iar aceasta s-a şi întâmplat, căci nu s-a sculat, frate Ioane, de la pământ, până ce n-a dobândit iertarea de toate. Şi să o crezi aceasta. Căci unul dintre fraţii aflaţi acolo a îndrăznit să-mi spună: «Am văzut pe cineva ţinând o hârtie scrisă şi o trestie (un condei) şi când cel ce zăcea jos îşi spunea un păcat, acela îl ştergea cu trestia». Şi pe drept cuvânt. ***«Căci am spus, zice, fărădelegea mea Domnului şi mi-a iertat nelegiuirea inimii mele» (Ps. 31, 6).*** Iar al doilea, pentru că am pe unii care au greşeli nemărturisite şi prin aceasta îi îndemn şi pe aceia la mărturisire, fără de care nimenea nu va dobândi iertare».

16) Şi multe alte minunate şi vrednice de amintire am văzut la acel pururea pomenit păstor şi în obştea lui, din care voi încerca să vă fac cunoscute pe cele mai multe. Căci am rămas nu puţină vreme la ei, urmărind vieţuirea lor şi minunându-mă mult de ea, cum acei pământeşti urmau pilda celor cereşti. O legătură de nedesfăcut a iubirii îi lega şi ceea ce e şi mai minunat este că erau izbăviţi de toată îndrăzneala şi grăirea deşartă. Se nevoiau înainte de toate în a nu răni conştiinţa vreunui frate în vreo privinţă . Iar dacă se arăta careva cu ură faţă de alţii, păstorul îl închidea pe acesta în mânăstirea cea despărţită ca pe un osândit.

Odată prea cuviosul porunci să fie alungat îndată unul dintre fraţi care a bârfit către el pe aproapele său, neîngăduind să se afle în mânăstire diavol văzut şi nevăzut.

Am văzut la acei cuvioşi lucruri cu adevărat folositoare şi minunate. Era o frăţime după Domnul adunată şi legată, având şi lucrarea minunată şi contemplarea (vederea) lui Dumnezeu. Aşa de mult se deprindeau să se sârguiască în faptele dumnezeieşti, că aproape nu aveau nevoie de îndemnul întâistătătorului şi unii pe alţii se trezeau spre vegherea dumnezeiască. Căci erau între ei rânduite nişte sfinte şi dumnezeieşti nevoinţe, bine gândite şi statornicite. De aceea, de se întâmpla vreodată ca vreunul dintre ei să înceapă,

când nu era întâistătătorul de faţă, să bârfească sau să osândească sau peste tot să grăiască în deşert, prin vreun semn care scăpa nevăzut altora, vreun alt frate atrăgându-i luare aminte, îl făcea să tacă. Iar dacă acela nu se simţea, poate, cel ce-i atrăgea luare aminte, punând metanie, pleca. Iar dacă aveau nevoie să spună ceva, le era îngăduită, la nesfârşit şi neîncetat, aducerea aminte de moarte şi gândul la judecata veşnică.

17) Nu voi trece sub tăcere dintre cele văzute acolo nici biruinţa minunată a bucătarului. Văzându-1 pururea cu mintea adunată în slujirea lui şi cu lacrimi, l-am rugat să-mi spună cum s-a învrednicit de un astfel de har. Iar el, silit de mine a răspuns: «Nu m-am gândit niciodată că slujesc oamenilor, ci lui Dumnezeu. Şi socotindu-mă nevrednic de orice linişte, am totdeauna în amintire vederea focului văpăii viitoare».

18) Să auzim de o altă izbândă minunată a lor. Ei nu se opresc nici la trapeză din lucrarea minţii, ci printr-o obişnuinţă vrednică de însemnat şi printr-o aplecare neînţeleasă îşi aduceau fericiţi aminte de rugăciunea din suflet. Dar nu se arătau făcând aceasta numai în trapeză, ci şi în orice întâlnire şi adunare a lor. Iar dacă vreunul din ei suferea vreo cădere, primea cele mai multe rugăminţi de la fraţi să le lase lor grija şi răspunderea pentru aceasta în faţa păstorului şi să primească ei certare de la acela. Pentru aceasta păstorul cel mare, cunoscând lucrarea ucenicilor, dădea certări mai mici, ca unul ce ştia că cel certat nu-i atât de vinovat; ba nici nu mai căuta pe cel ce căzuse cu adevărat în greşeală.

Unde se pomeneau la dânşii grăire deşartă sau glume ? Iar dacă vreunul dintre ei ar fi început vreo ceartă cu aproapele, trecând altul şi făcând metanie, risipea mânia. Şi dacă-i simţea că vor ţine minte răul, vestea îndată celui ce rânduia cele de al doilea după întâistătător şi-i făcea să se împace unul cu altul înainte de apusul soarelui. Iar dacă se învârtoşau, fie că erau pedepsiţi să nu se împărtăşească de hrană până la împăcare, fie că erau izgoniţi din mânăstire.

Iar această rânduială vrednică de laudă era păzită la ei cu grijă şi nu în deşert, căci aducea şi arăta multe roade. Căci mulţi dintre cuvioşii aceia s-au dovedit făptuitori şi văzători având darul deosebirii (al dreptei socoteli şi al smeritei cugetări). Şi se putea vedea la ei o privelişte cutremurătoare şi de măreţie îngerească. Se puteau vedea oameni de mare veneraţie şi sfinţenie, petrecând în ascultare ca nişte copii şi având ca cea mai mare laudă smerenia lor.

19) Am văzut acolo bărbaţi trăind în ascultare de vreo cincizeci de ani. Pe aceştia i-am rugat să mă înveţe ce mângâieri au aflat din atâta osteneală. Unii dintre ei spuneau că au aflat adâncul (abisul) smereniei, prin care alungă de la ei tot războiul. Alţii spuneau că au dobândit desăvârşita nesimţire şi lipsa de durere la bârfeli şi sudalme.

Am văzut pe alţii din acei pururea pomeniţi veniţi acolo în căruntețe şi cu chip îngeresc după dobândirea neră utăţii şi a simplităţii celei duhovniceşti şi întărite cu voinţa; n-am văzut vreunul fără judecată şi neîn-ţelept, ca bătrânii din lume pe care oamenii sunt obişnuiţi să-i socotească smintiţi. Ci pe toţi, blânzi în cele din afară, luminoşi, neprefăcuţi şi nemeşteşugiţi, fără nimic plăsmuit, nici în cuvânt, nici în purtări, lucru care nu se află la mulţi; iar în cele dinăuntru respirând cu sufletul pe Dumnezeu şi privind pe întâistătătorul ca nişte copii nevinovaţi şi având ochiul minţii îndrăzneţ şi tare faţă de draci şi de patimi.

20) Dar nu-mi ajunge timpul vieţii, o, sfinţită căpetenie şi iubitoare de Dumnezeu adunare, să povestesc virtuţile acelor fericiţi şi vieţuirea lor asemenea celei cereşti. Totuşi mai bine este să înfrumuseţăm cuvântul nostru către voi şi să vă trezim la râvna de Dumnezeu iubitoare cu sudorile ostenelilor lor, decât cu îndemnurile noastre neputincioase. Căci ***«fără nici o îndoială, ceea ce e mai mic se împodobeşte cu ceea ce e mai mare» (Evr. 7, 7).*** Dar vă rog să nu cugetaţi că vă scriu ceva plăsmuit de mine. Căci e un obicei al necredinţei să caute să zădărnicească folosul.

Despre Isidor

21) Dar să ne întoarcem iarăşi la cele spuse mai înainte. Un bărbat oarecare cu numele Isidor, de neam boieresc din Alexandria, s-a retras din lume înainte de anii aceştia, în mânăstirea amintită, unde l-am apucat şi eu. Primindu-1 acel prea cuvios păstor şi văzându-1 foarte pornit spre rele, crud, aspru şi cutezător, se gândeşte prea înţelept să înfrângă viclenia dracilor printr-o rânduire omenească.

Şi zice către Isidor: «Dacă te-ai hotărât să iei jugul lui Hristos, voiesc să te deprinzi înainte de toate cu ascultarea».

Dar acela a răspuns : «Precum se predă fierul făurarului, aşa şi eu, prea sfinte, mă predau pe mine ţie».

Păstorul, bucurându-se de această pildă, dădu îndată fierului Isidor regula nevoinţei şi-i zise: «Voiesc să stai, frate, în poarta mânăstirii şi să faci îngenunchere fiecărui suflet care intră şi iese, zicând: «Roagă-te pentru mine, părinte, că sunt stăpânit de duh rău».

Şi ascultă acesta ca îngerul pe Domnul. Şi făcând el aşa şapte ani şi ajungând la cea mai adâncă smerenie şi zdrobire de inimă, pururea pomenitul acela, după cei şapte ani rânduiţi de lege şi după răbdarea neînchipuită a bărbatului, voi să-l numere, ca mai mult decât vrednic, în rândul fraţilor, ba să-l învrednicească şi de hirotonie.

Dar acela a îndreptat foarte multe rugăminţi prin alţii şi prin mine, nevrednicul, către păstor, să-l lase să sfârşească drumul, petrecând acolo. El îşi vestea prin cuvântul acesta în chip umbrit sfârşitul şi chemarea lui apropiată (la Dumnezeu), fapt care s-a şi întâmplat. Căci lăsându-l pe el învăţătorul în această rânduială, după zece zile a plecat prin neslăvire în chip slăvit la Domnul, luând la el în a şaptea zi a adormirii şi pe portarul mânăstirii. Căci îi spusese lui, fericitul, că de va dobândi îndrăznire la Domnul, nedespărţit îi va fi şi acolo degrabă. Iar aceasta s-a şi întâmplat, spre cea mai mare adeverire a primirii neînfruntate a ascultării şi a smereniei lui, de Dumnezeu următoare.

22) Am întrebat pe acest mare Isidor, pe când încă trăia, ce lucrare avea mintea lui stând în poartă ? Şi pururea pomenitul nu a ascuns-o de către mine, căci voia să mă folosească. Spunea deci că la început o avea pe aceasta: «Socoteam că pentru păcatele mele m-am vândut. De aceea făceam pocăinţă cu toată amărăciunea, cu silire şi cu sânge . Iar după ce s-a împlinit un an, nu mai aveam întristare în inimă, aşteptând plata de la Dumnezeu pentru răbdare. Trecând iarăşi un an, mă socoteam nevrednic, în simţirea inimii, de petrecerea în mânăstire şi de vederea şi de vorbirea împreună cu părinţii şi de împărtăşirea cu dumnezeieştile Taine şi de privirea cuiva în faţă; ci căutând cu ochii în jos, dar şi mai jos cu cugetul, ceream celor ce intrau şi ieşeau să se roage pentru mine».

Despre Laurenţie

23) Şezând noi odată la masă, acel mare povăţuitor, plecându-şi sfânta sa gură la urechea mea, zise: «Voieşti să-ţi arăt cugetare dumnezeiască într-o adâncă cărun- ţeţe?»
Iar eu rugându-l să o facă, dreptul acesta strigă de la o a doua masă, pe un oarecare cu numele Laurenţie, ce avea în mânăstire vreo patruzeci şi opt de ani şi era al doilea preot slujitor la altar. Acela venind şi îngenunchind în faţa egumenului, acesta îl binecuvânta. Dar sculându-se acela, nu-i spuse nimic, ci-l lăsă să stea în faţa mesei, fără să mănânce (şi era la începutul mesei). Acela rămase aşa un ceas sau chiar două, încât până la urmă mă şi ruşinai să privesc la faţa lui; căci era cu părul alb de tot, având optzeci de ani.

Rămânând fără răspuns până la sfârşitul mesei, fu trimis de cuviosul să spună mai înainte pomenitului Isidor începutul psalmului 39. Dar eu n-am trecut cu vederea, ca un prea viclean, să ispitesc pe bătrân. De aceea l-am întrebat ce gândea când stătea înaintea mesei ?

Iar el a zis: «înfăţişându-mi în preajma păstorului, chipul lui Hristos, am socotit că nu el îmi porunceşte, ci Dumnezeu. Pentru aceea, părinte Ioane, stăteam rugându-mă, nu ca înaintea mesei unor oameni, ci ca înaintea altarului lui Hristos, neprimind nici un gând rău faţă de păstor, datorită credinţei şi iubirii

mele faţă de el. Căci s-a zis: ***«Iubirea nu socoteşte răul» (I Cor. 13, 5).*** Dar cunoaşte şi aceasta, părinte, că dacă cineva se predă pe sine de bună voie simplităţii şi nerăutăţii, nu mai dă celui rău nici loc, nici vreme împotriva sa».

Despre Econom

24) Precum acel drept era cu adevărat prin Dumnezeu mântuitorul şi păstorul oilor sale, la fel îl avea de la Dumnezeu şi pe economul mânăstirii, mai mult decât pe oricare altul, blând, ca foarte puţini.

Împotriva acestuia se porni odată stareţul cu mare mânie spre folosul celorlalţi, în biserică, poruncind să fie scos afară fără nici un motiv. Iar eu ştiindu-1 pe acesta nepătat de vina de care îl osândea păstorul, i-am luat apărărea economului în faţa păstorului, luându-1 de o parte.

Dar înţeleptul spuse şi el: «Ştiu, părinte şi eu. Dar precum e un lucru de osândă şi nedrept a răpi pâinea din gura pruncului leşinat de foame, aşa se va păgubi şi pe sine şi pe lucrător întâistătătorul sufletelor dacă nu-i prilejuieşte aceluia atâtea cununi, câte ştie că poate răbda acela în tot ceasul, fie prin ocări, fie prin necinstiri, fie prin dispreţuiri şi batjocoriri. El se face pricina acestor trei păgubiri foarte mari:

întâi se lipseşte acela însuşi de plata ce vine din certarea povăţuitorului; al doilea, că putând să folosească şi pe ceilalţi din virtutea altuia, nu o face aceasta; al treilea şi cel mai greu lucru e că şi cei ce par purtători de osteneli, făcându-se o vreme fără grijă şi nefiind mustraţi sau certaţi de întâistătătorul, ca unii ce ar fi, chipurile, virtuoşi, se lipsesc de blândeţea şi de răbdarea ce se cuvine să o aibă. Căci lipsa de apă acoperă şi pământul bun şi roditor şi gras de buruienile necinstite şi-l face să odrăslească mărăcinii mândriei, ai vicleniei şi ai netemerii. Ştiind-o aceasta marele apostol scrie lui Timotei: ***«Stăruie, mustră, ceartă, îndeamnă cu timp şi fără timp» (II Tim. 4, 2).***

Iar eu împotrivindu-mă acelui povăţuitor adevărat şi aducând înainte slăbiciunea generaţiei noastre şi că mulţi poate pentru certarea fără motiv sau poate nu fără motiv, se rup de păstor, acel sălaş al înţelepciunii zice iarăşi: «Sufletul legat de Hristos, prin iubirea şi credinţa păstorului, nu se depărtează de el până la sânge şi mai ales cel ce s-a tămăduit vreodată prin el de vreo rană oarecare, amintindu-şi de cel ce zice: ***«Nici îngerii, nici începătoriile, nici puterile, nici vreo altă zidire nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Hristos» (Rom. 8, 38).*** Iar de cel ce nu e astfel legat şi bine sădit şi lipit mă minunez foarte dacă nu-şi săvârşeşte în deşert petrecerea cea din locul acesta. Că s-a însoţit cu o ascultare mincinoasă».

Şi nu s-a înşelat pe sine acest cu adevărat mare povăţuitor, ci a călăuzit şi a desăvârşit şi a adus la Hristos oi neprihănite.

Despre Avachir

25) Să ascultăm înţelepciunea lui Dumnezeu aflată în vase de lut şi să ne minunăm de ea. Mirându-mă eu, deci, când mă aflam acolo, de credinţa, de răbdarea şi de neclintita stăruinţă a celor nou-sădiţi, cu toate certările şi ocările, ba uneori şi prigonirile nu numai din partea întâistătătorului, ci şi a celor cu mult mai de jos, am întrebat, pentru zidirea mea, pe un oarecare dintre fraţii ce se aflau în mânăstire de cincisprezece ani, pe nume Avachir, pe care îl vedeam nedreptăţit aproape mai mult decât pe toţi, ba uneori alungat şi de la masă dintre slujitori; şi era din fire foarte puţin vorbăreţ.

Deci zisei către el: «Frate Avachir, pentru ce te văd în fiecare zi alungat de la masă şi dormind de multe ori nemâncat?»

Iar el răspunse: «Crede-mă, părinte, că mă încearcă părinţii mei, de sunt bun de călugăr. Dar nu o fac aceasta fără iubire. Şi eu cunoscând scopul întâistătătorului şi al celorlalţi, le rabd toate fără greutate. Iată am cincisprezece ani din cei treizeci cât socotesc, precum mi-au spus şi ei la intrarea mea (în mânăstire), că încearcă pe cei ce s-au lepădat de lume. Şi pe drept cuvânt, frate Ioane, căci fără cercare aurul nu se desăvârşeşte».

Mai rămânând deci viteazul acesta, Avachir, după intrarea mea în mânăstire, doi ani, s-a mutat la Domnul, spunând părinţilor când avea să plece: «Mulţumesc, mulţumesc Domnului şi vouă. Că ispitindu-mă voi pentru mântuirea mea, iată am rămas neispitit de draci şaptesprezece ani».

Pentru aceasta întâistătătorul, ca un drept judecător, a poruncit să fie aşezat după vrednicie, ca un mărturisitor (mucenic), împreună cu sfinţii adormiţi acolo.

Despre arhidiaconul Macedonie

26) Aş nedreptăţi, fără îndoială, pe râvnitorii celor bune, dacă aş îngropa în mormântul tăcerii lupta şi biruinţa lui Macedonie, a întâiului diacon de acolo. Acesta, aflându-se în purtarea de grijă a Domnului, l-a rugat odată pe păstor cu două zile înainte de sărbătoarea sfintelor Teofanii , să plece în cetatea Alexandriei, pentru oarecare trebuinţă personală, făgăduind să vină repede din cetate pentru pregătirea sa de slujba sărbătorii. Dar diavolul, vrăjmaşul binelui, l-a împiedicat pe arhidiaconul îngăduit de egumen, să vină în sfânta mânăstire la data hotărâtă de întâistătător. Sosind după o zi, păstorul îl scoase din diaconie şi-l aşează în rândul celor din urmă începători.

Bunul diacon al răbdării şi arhidiacon al statorniciei primi hotărârea şi cuvântul părintelui fără întristare, ca şi când altul ar fi fost pedepsit şi nu el. După ce a rămas în această stare patruzeci de zile, înţeleptul l-a ridicat iarăşi în treapta lui.

Dar după o zi de arhidiaconie, acesta îl rugă să-l lase iarăşi în aceeaşi certare şi necinstire de mai înainte, spunând că a săvârşit un păcat de neiertat.

Dar cunoscând cuviosul că acela nu spune adevărul ci cere aceasta din smerenie, s-a învoit cu dorinţa cea bună a slujitorului şi se putea vedea căruntețea venerată petrecând în starea începătoare şi cerând tuturor să se roage pentru el «deoarece, zicea, am căzut în curvia neascultării».

Mie însă, smeritului, a îndrăznit acest mare Macedonie să-mi mărturisească pentru ce a alergat de bună voie la această smerită vieţuire. «Niciodată, zicea, n-am simţit atâta uşurare de orice război şi n-am văzut dulceaţa luminii dumnezeieşti în mine, ca acum» .

27) Este propriu îngerilor să nu cadă. Ba poate nici să poată cădea, cum zic unii. Dar oamenilor le este propriu să cadă şi să se ridice iarăşi de câte ori s-ar întâmpla aceasta. Numai dracilor le este propriu ca odată căzuţi să nu se mai ridice niciodată. Aceasta ne-a mărturisit-o cel încredinţat cu economia mănăstirii.

Fiind tânăr, îmi spuse el, şi având grija vitelor mânăstirii, mi s-a întâmplat o foarte grea cădere a sufletului. Având obiceiul să nu ascund niciodată şarpele înlăuntrul inimii, prinzându-1 de coadă l-am arătat îndată doftorului.

Dar acela cu faţa zâmbitoare, îmi zise lovindu-mă uşor peste obraz: «Du-te, fiule, fă-ţi slujba ca mai înainte şi nu te teme de nimic».

Iar eu, convins prin credinţa înfocată că voi lua în puţine zile dovada tămăduirii, am continuat să alerg pe drumul meu bucurându-mă şi totodată tremurând.

28) Toată orânduirea făpturilor are, cum zic unii, multe deosebiri. Deci şi în vieţuirea de obşte a fraţilor sunt deosebiri de înaintări şi păreri. Pentru aceea şi doftorii, observând pe unii dintre aceştia iubitori de a se arăta la venirea în mânăstire a mirenilor, îi acoperea în faţa acelora cu ocări şi cu slujiri mai puţin cinstite, ca să se retragă cu grabă când se întâmpla sosirea cuiva din lume. Şi aşa se putea vedea petrecându-se ceva mai presus de fire: însăşi slava deşartă se alunga pe sine şi fugea de oameni.

Despre cuviosul Mina

29) Nevrând Domnul să mă lipsească de rugăciunile unui cuvios părinte, înainte cu o săptămână de plecarea mea l-a luat la sine pe cel ce cârmuia ca ajutor al păstorului, pe un bărbat minunat, cu numele Mina, care avea cincizeci şi nouă de ani în obşte şi împlinise toate ascultările în ea. Deci în ziua a treia, când săvârşeam noi rânduiala adormirii cuviosului, deodată se umplu de bună mireasmă tot locul unde zăcea trupul lui. Drept aceea ne îngăduie marele păstor să desfacem acoperământul în care era aşezat. Şi făcându-se aceasta, văzurăm toţi pornind din tălpile lui ca din două izvoare, buna mireasmă a mirului.

Atunci spuse învăţătorul către toţi: «Vedeţi sudorile picioarelor şi ostenelile lui, cu adevărat s-au adus şi s-au primit ca un mir!»

Dar părinţii locului mi-au povestit şi alte multe isprăvi ale prea cuviosului Mina. Spuneau şi aceasta, că odată întâistătătorul, voind să încerce răbdarea lui de Dumnezeu dăruită, venind acesta la stăreţie şi punând metania de seară egumenului şi cerând slobozire ca de obicei, acela l-a lăsat pe el să şadă aşa jos până la ceasul canonului. Şi abia atunci dându-i blagoslovenie şi ocărându-1 ca pe un iubitor de slavă şi ca pe un lipsit de răbdare, l-a lăsat să se ridice. Căci ştia cuviosul că va răbda cu bărbăţie. De aceea a dat şi priveliştea aceasta spre zidirea tuturor.

Iar ucenicul cuviosului Mina făcându-ne cunoscute acestea despre învăţătorul său, zise: «Descusându-1 eu, dacă nu cumva i-a venit somnul stând în genunchi înaintea egumenului, m-a încredinţat că şezând aşa jos a rostit toată psaltirea».

30) Nu voiu trece cu vederea să împodobesc cununa cuvântului şi cu smaraldul următor:

Am stârnit odată la un cuvânt despre liniştire pe unii dintre bătrânii aceia plini de bărbăţie. Iar aceia, cu faţa zâmbi-toare şi cu chip vesel mi-au spus: «Noi, părinte Ioane, fiind materiali, avem şi o vieţuire aplecată spre cele materiale. Judecând că trebuie să purtăm războiul după măsura slăbiciunii noastre, am socotit că e mai bine să ne luptăm cu oamenii care uneori sunt furioşi, alteori se căiesc şi nu cu dracii care sunt totdeauna porniţi şi înarmaţi cu furie împotriva noastră».

31) Iarăşi un altul dintre acei pururea pomeniţi, având faţă de mine dragostea şi îndrăznirea cea după Dumnezeu, îmi spuse cu bunăvoinţă: ***«De ai dobândit cumva, prea înţelepte, lucrarea Celui ce a zis întru simţire: «Toate le pot întru Cel ce mă întăreşte pe mine, Hristos» (Fii. 4, 14), de a venit peste tine Duhul Sfânt ca o rouă curăţitoare, de te-a umbrit puterea răbdării Celui prea înalt (Lc. 1, 35), încinge ca un bărbat (ca Hristos Dumnezeu) mijlocul tău cu ştergarul ascultării şi ridicându-te de la cina liniştei, spală picioarele fraţilor***

cu duh smerit. Mai bine zis tăvăleşte-te sub picioarele soţilor tăi cu cuget sporit; pune portar neîndurat şi neadormit în poarta inimii tale; ţine-ţi mintea cea greu de ţinut în trupul tău supus împrăştierii; ţine liniştea minţii în mădularele ce se mişcă şi se clatină, care e lucrul cel mai minunat dintre toate; fă-ţi sufletul netulburat în mijlocul tulburărilor, opreşte-ţi limba înfuriată, gata să sară la împotrivire. Luptă-te cu stăpâna aceasta în fiecare zi de şaptezeci de ori câte şapte. Înfige în lemnul sufletului ca într-o cruce, mintea ta, ca o nicovală, care e bătută, batjocorită, ocărită, luată în râs, nedreptăţită ca de nişte lovituri neîncetate de ciocane, dar se înmoaie, nu suferă nici o sfărâmare, ci rămâne întreagă, netedă şi neclintită. Leapădă voia ta ca pe o haină a ruşinii şi intră în arenă despuiat de ea, chiar dacă acesta e un lucru rar şi anevoie de aflat. Îmbracă platoşa credinţei care nu poate fi spartă şi sfărâmată de necredinţa în conducătorul luptei. Ţine în frâul neprihănirii simţul pipăitului care sare cu neruşinare înainte. Înfrâneazâ-ţi cu pomenirea morţii ochiul care voieşte să iscodească în fiecare clipă măreţia trupurilor şi frumuseţea lor. Adu la tăcere, prin grija de ea însăşi, mintea curţoasă care voieşte să osândească pe frate pentru negrijă, arătând în chip neamăgitor toată iubirea şi mila faţă de aproapele. În aceasta vor cunoaşte toţi, cu adevărat, prea iubite părinte, că eşti ucenic al lui Hristos: dacă vom avea în obşte iubire între noi».

«Vino, vino», zicea iarăşi bunul prieten. «Vino şi locuieşte împreună cu noi. Bea în fiecare clipă batjocorirea ca pe o apă vie. Căci David după ce a cercat din toate cele plăcute de sub cer, la sfârşitul tuturor, mărturisindu-şi neştiinţa, a zis: ***«Ce este dar bun? Sau ce e plăcut ? Nu e altceva decât a locui fraţii împreună» (Ps. 132, 1).*** Iar dacă ne-am învrednicit astfel de o asemenea răbdare şi ascultare, e bine ca după ce ne-am cunoscut şi slăbiciunea noastră, să nu intrăm în stadionul luptei, ci să fericim pe cei ce luptă şi să le dorim răbdare».

Iar eu am fost biruit de frumoasele cuvinte ale părintelui şi prea bunului învăţător, care a nevoit împreună cu mine în chip evanghelic şi proorocesc sau mai bine zis prietenesc. De aceea am şi hotărât să dau fără şovăire întâietate fericitei ascultări.

32) Dar înainte de a ieşi ca dintr-un Rai şi de a înşira cuvintele mele, ca nişte mărăcini urâţi şi nefolositori, voi mai aminti încă o virtute folositoare a acestor fericiţi.

Păstorul a băgat de seamă că de multe ori stând noi la rugăciune, unii le foloseau ca întâlniri şi ca prilejuri de convorbiri. Acestora poruncindu-le să stea vreme de o săptămână înaintea bisericii, le-a rânduit să facă metanie celor ce intrau şi ieşeau, chiar dacă erau clerici sau preoţi.

Văzând pe careva dintre fraţi stând la cântare cu o simţire a inimii mai adâncă decât a multora şi mai ales părând, prin rostirea cuvintelor însoţită de înfăţişarea fiinţei şi a feţei, că se află în convorbire cu vreunii, l-am întrebat să-mi spună înţelesul fericitului său obicei. Iar el ştiind că e spre folos să nu ascundă aceasta, zise: «M-am obişnuit, părinte Ioane, să-mi adun gândurile şi mintea, împreună cu sufletul, de la început, chemându-le să strige împreună: «Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos, împăratul nostru Dumnezeu».

Iar pe bucătar iscodindu-1 eu, l-am prins făcând aceasta: văzând că are o tăbliţă la brâu, am aflat că însemna pe ea în fiecare zi gândurile sale şi le mărturisea pe toate păstorului. Dar nu numai pe acesta, ci şi pe alţi mulţi i-am văzut făcând acolo acelaşi lucru. Căci era şi aceasta o poruncă a marelui păstor, precum am auzit.

Oarecare dintre fraţi a fost izgonit odată de el, pentru că a bârfit pe aproapele său către el, că e flecar şi vorbăreţ. Dar el a stăruit în poarta mânăstirii timp de o săptămână, rugându-se să poată intra şi să fie iertat. Când a auzit aceasta iubitorul de suflete, cercetând şi aflând că acela n-a mâncat nimic în cele şase zile, îi vesti: «Dacă voieşti să-ţi faci sălaşul în întregime în mânăstire, te voi pune în ceata celor ce se pocăiesc». Şi fiindcă cel ce se pocăia a primit aceasta cu bucurie, păstorul a poruncit să fie dus în mânăstirea rânduită îndeosebi pentru cei ce plângeau pentru păcatele lor, ceea ce s-a şi întâmplat.

33) Dar fiindcă am vorbit despre amintita mănăstire, să spunem ceva pe scurt şi despre ea. Era un loc depărtat cam la o stadie (1 km.) de mânăstirea cea mare. Era o închisoare jalnică. Nu se putea vedea acolo niciodată fum, nici vin, nici ulei pentru mâncare. Nu se găsea altceva decât pâine şi puţine legume. În acest loc îi închidea fără ieşire pe cei ce se poticneau după chemare (la călugărie); nu la un loc, ci îndeosebi şi despărţiţi sau câte doi cel mult, până ce Domnul îl înştiinţa pe el (pe păstor) despre fiecare. Pusese peste ei şi un mare locţiitor, cu numele Isaac, care cerea celor predaţi grijii lui rugăciune aproape neîncetată. Spre împiedicarea trândăviei, erau acolo şi stâlpări multe de finic (pentru făcut coşuri şi rogojini). Aceasta era viaţa, aceasta era starea, aceasta era petrecerea celor ce căutau cu adevărat faţa Dumnezeului lui Iacov (Ps. 23, 6).

34) E un lucru bun a te minuna de ostenelile sfinţilor. Dar e un lucru pricinuitor de mântuire a râvni să faci la fel. Însă a voi să urmezi vieţuirea lor dintr-odată e un lucru nesocotit şi cu neputinţă.

35) Când suntem muşcaţi de mustrări, să ne aducem aminte de păcatele noastre, până ce Domnul, văzând silinţa noastră, a celor ce ne sârguim, le va şterge pe acestea şi va preface durerea ce ne muşcă în inimă, în bucurie. ***«Căci după***

mulţimea durerilor mele în inima mea, zice, au veselit mângâierile Tale sufletul meu la vremea cuvenită» (Ps. 93, 19).

36) Să nu uităm pe cel ce zice către Domnul: ***«Câte necazuri şi rele mi-ai arătat mie şi întorcându-mă m-ai făcut viu şi din adâncurile pământului m-ai scos iarăşi după ce am căzut» (Ps. 70, 23).***

37) Fericit este cel ce s-a silit pe sine să fie defăimat şi ocărât în fiecare zi pentru Domnul. Acesta va dănţui cu mucenicii şi va sta de faţă cu îngerii, plin de îndrăzneală. Fericit este monahul care se va socoti pe sine în toată clipa vrednic de necinstire şi de defăimare. Fericit este cel ce şi-a omorât până la capăt voia sa şi şi-a predat grija de sine învăţătorului său în Domnul. Căci va sta de-a dreapta Celui răstignit.
38) Cel ce a respins de la sine mustrarea dreaptă sau nedreaptă, a respins însăşi mântuirea sa. Iar cel ce o primeşte cu durere sau fără durere, va dobândi degrabă iertarea păcatelor sale.

39) Arată în chip nevăzut (cu mintea) lui Dumnezeu credinţa şi dragostea curată ce o ai faţă de părintele tău şi Acela va îndemna pe acesta în chip neştiut să se alipească de tine şi să te apropie de el, după simţirea ta faţă de el. Cel ce pironeşte pe stâlp orice şarpe, a arătat o credinţă vădită. Dar cel ce îl ascunde, rătăceşte încă pe locuri fără căi.

40) De voieşte cineva să ştie că are iubirea de fraţi şi dragostea adevărată, se va încredinţa despre ea când se va vedea pe sine plângând pentru greşalele fratelui şi veselindu-se de înaintările şi de darurile lui.

41) Cel ce voieşte să rămână biruitor într-o convorbire cuvântul său, să ştie că suferă de boala diavolului, chiar dacă cuvântul său e adevărat. Şi dacă face aceasta într-o convorbire cu cei deopotrivă cu el, va fi tămăduit poate de certarea celor mai mari. Dar dacă face aşa şi faţă de cei mai mari, sau mai înţelepţi, boala lui nu poate fi vindecată de oameni.

42) Cel ce nu se supune cuvântului nu se supune nici lucrului. Căci cel ce e necredincios în ceea ce e puţin,e necredincios şi neîncovoiat şi în ceea ce e mare. Acela se osteneşte în zadar, neagonisindu-şi din cuvioasa ascultare nimic altceva decât osânda.

43) Cel ce şi-a făcut conştiinţa curată la culme, în supunere faţă de părintele său, acela, aşteptând în fiecare zi moartea ca pe un somn, mai bine zis ca pe viaţa sa, nu se înspăimântă, ştiind că în ceasul despărţirii nu el, ci întâistătătorul va avea să dea socoteală.

44) Cel ce, primind nesilit de la părintele său în Domnul slujba unei ascultări, a pătimit în ea vreo poticnire neaşteptată, să pună vina nu pe cel ce a dat arma, ci pe cel ce a primit-o. Căci a primit arma spre lupta cu vrăjmaşul, dar a îndreptat-o spre inima sa. Iar de s-a silit pe sine pentru Domnul şi a dezvăluit slăbiciunea sa de mai înainte celui ce i-a dat-o, să îndrăznească, căci chiar dacă a căzut, nu a murit.

45) Am uitat, o, prieteni, să vă pun în faţă şi pâinea aceasta dulce a virtuţii: anume, am văzut acolo ascultători în Domnul care se zdrobeau prin ocări şi se defăimau pentru Dumnezeu, ca să fie pregătiţi prin obişnuire să nu se mâhnească de necinstirile ce li se vor aduce din afară.

46) Sufletul care se gândeşte la mărturisire e ţinut de aceasta ca de un frâu, să nu păcătuiască. Dimpotrivă, păcatele pe care nu avem de gând să le mărturisim, le săvârşim fără frică, ca în întuneric.

47) Când lipsind întâistătătorul, ne închipuim faţa lui şi socotind că stă în faţa noastră, ocolim orice întâlnire sau cuvânt sau mâncare sau somn sau altceva care ştim că nu-i place, împlinim cu adevărat o ascultare nemincinoasă. Copiii masteri socotesc lipsa învăţătorului (a tatălui) prilej de bucurie, dar cei adevăraţi o socotesc pe aceasta o pagubă.

48) Am întrebat odată pe careva dintre cei mai încercaţi, rugându-l să-mi spună cum se dobândeşte prin ascultare smerenia. Iar el zise: «Chiar dacă ascultătorul recunoscător ar învia morţi, chiar dacă ar dobândi lacrimi, chiar dacă s-ar izbăvi de războaie, el socoteşte în chip neîndoielnic că acestea le-a făcut rugăciunea părintelui său duhovnicesc. Astfel el rămâne străin de închipuirea deşartă de sine. Căci cum se va mândri cu acelea, cel ce spune că le-a făcut prin ajutorul părintelui şi nu prin sârguinţa sa?»

49) Cel ce se linişteşte (isihastul = sihastrul) nu cunoaşte lucrarea celor spuse. Căci părerea de sine şi-a câştigat stăpânire în el, socotind că faptele amintite sunt săvârşite de el prin sârguinţa sa. Dar cel aflat în ascultare, biruind două vicleşuguri, rămâne robul veşnic supus al lui Hristos.

50) Dracul luptă uneori să întineze pe cei ascultători, cu murdării şi-i face învârtoşaţi la inimă ; alteori, să-i tulbure potrivnic obiceiului şi iarăşi alteori să-i facă pe unii uscaţi şi neroditori, trândavi şi greoi la rugăciune, somnoroşi şi întunecaţi, ca să nu se mai folosească cu nimic din ascultare, ba să dea şi înapoi şi să iasă din ascultare. Căci nu le îngăduie să înţeleagă că retragerea prin iconomie a bunătăţilor ce ni se pare că sunt în noi, ni se face pricină de cea mai adâncă smerită cugetare.

51) Înşelătorul amintit a fost adeseori respins de către unii prin răbdare. Dar apoi, încă vorbind acesta, alt «înger» înfăţişându-se, încearcă după puţin timp să ne amăgească.

52) Am văzut ascultători ajunşi la multă umilinţă, blânzi, înfrânaţi, sârguincioşi, nerăzboiţi, fierbinţi sub acoperământul părintelui, de care apropiindu-se dracii le-au semănat gândul că sunt întăriţi acuma pentru liniştire (pentru sihăstrie) sau pentru lupta desăvârşită şi prin ea pot ajunge la nepătimire. Şi amăgiţi astfel şi ieşind din port la largul mării, apoi prinzându-i furtuna şi neavând cârmaci, s-au primejduit jalnic de această mare murdară şi sărată.

53) E de trebuinţă ca marea să se tulbure şi să se înfurie în chip sălbatic, ca prin aceasta să arunce iarăşi pe pământ conţinutul ei şi tot gunoiul şi iarba pe care le-au adus în ea râurile patimilor.

54) Cel ce uneori ascultă, alteori nu ascultă de părinte, este asemenea celui care uneori pune în ochi leacuri, alteori var nestins. Căci ***«unul zidind, iar altul dărâmând, care altul va fi folosul, decât osteneala?» (Eccl. 22, 28).***

55) Nu te lăsa amăgit, o, fiule ascultător al Domnului, de duhul închipuirii de sine şi spune păcatele tale învăţătorului tău, ca şi când le-ar spune altă persoană. Căci nu te poţi izbăvi de ruşine, fără ruşine. Dracii au adesea obiceiuri să ne convingă fie să nu ne mărturisim, fie să defăimăm pe alţii ca vinovaţi de păcatul nostru.

56) Dezgoleşte-ţi, dezgoleşte-ţi rana în faţa doftorului şi nu te ruşina. ***«A mea e buba, părinte, a mea e rana. Din nepăsarea mea s-a pricinuit şi nu din a altuia. Nimeni altul nu e pricinuitorul ei: nici om, nici duh, nici trup, nici altceva, ci negrija mea!»*** Fă-te la mărturisire şi cu purtarea şi cu chipul şi cu gândul, ca un osândit, plecându-te spre pământ şi dacă se poate udând cu lacrimi picioarele doftorului şi judecătorului ca ale lui Hristos.

57) Dacă toate atârnă de obişnuinţă şi îi urmează ei, cu mult mai mult, fără îndoială, cele bune, care au ca împreună-lucrător pe Dumnezeu. Nu te vei osteni mulţi ani, fiule, să afli în tine fericita odihnă , de te vei preda de la început ocărilor, cu tot sufletul.

58) Nu socoti lucru nevrednic de tine a-ţi face mărturisirea în chip smerit ca înaintea lui Dumnezeu, înaintea ajutătorului tău. Căci am văzut osândiţi înmuind printr-o înfăţişare prea întristată şi printr-o mărturisire adâncă asprimea judecătorului şi preschimbând mânia lui în înduioşare. De aceea şi Ioan, înaintemergătorul cerea de la cei ce se rugau mărturisirea înaintea botezului, neavând el însuşi nevoie de aceasta, ci prilejuind prin ea mântuirea lor.

59) Să nu ne speriem dacă suntem războiţi şi după mărturisire. Căci e mai bine să ne luptăm cu gândurile decât cu mândria.

60) Nu alerga după cele din povestirile sihaştrilor şi ale părinţilor pustnici şi nici nu te înălţa spre ele. Căci tu înaintezi cu oştirea întâiului mucenic (Ştefan).

61) Nu ieşi din locul de luptă nici când cazi. Căci cu mult mai mult avem atunci nevoie de doftor. Dacă şi-a poticnit piciorul de o piatră cel ce avea ajutor, cel lipsit de ajutor nu se va poticni numai, ci va şi muri.

62) Când cădem, îndată dracii venind lângă noi iau şi ne înfăţişează ca pricină binecuvântată sau mai bine-zis nebinecuvîntată, liniştea. Scopul vrăjmaşilor noştri e să adauge la căderea noastră în chipul acesta, o nouă rană.

63) Când un doftor îşi mărturiseşte neputinţa, e nevoie să mergem la altul. Căci rar sunt cei ce se tămăduiesc fără doftor.

64) Cine e deci cel ce socoteşte că ni se poate împotrivi când spunem că, dacă orice corabie ce are un cârmaci încercat poate ajunge în primejdie de înecare, fără cârmaci se va pierde în chip sigur?

65) Din ascultare se naşte smerenia, din smerenie, nepătimirea, dacă «întru smerenia noastră ***Şi-a adus aminte de noi Domnul şi ne-a izbăvit pe noi de vrăjmaşii noştri» (Ps. 135, 23)***. Drept aceea, nimic nu ne va împiedica să spunem că din ascultare se naşte nepătimirea, prin care vine culmea smereniei. Căci nepătimirea începe de la smerenie, precum legea, de la Moise. Dar fiica desăvârşeşte pe maică, precum Maria, Adunarea.

66) Bolnavii care, după îngrijirea din partea unui doftor şi după folosul avut de la el, părăsesc pe acesta alegând pe altul înaintea tămăduirii desăvârşite, sunt vrednici de toată osânda de la Dumnezeu.

67) Nu fugi de mâinile celui ce te-a adus la Domnul. Că nu te vei ruşina în toată viaţa ta de altcineva ca de acela.

68) Nu e fără primejdie pentru un ostaş neîncercat să se despartă de mulţimea ostaşilor ca să se lupte de unul singur. Şi nu e fără primejdie pentru călugăr să pornească pe calea liniştirii înainte de multa cercare şi nevoinţă în lupta cu patimile sufleteşti. Cel dintâi se primejduieşte trupeşte, al doilea, sufleteşte. «***Mai buni sunt, zice Scriptura, doi decât unul» (Eccl. 14, 19).*** Adică mai bine este fiului să se lupte împreună cu părintele său împotriva gândurilor care pun stăpânire pe el înainte de a băga de seamă.

69) Cel ce lipseşte pe orb de călăuză, turma de păstor, pe cel ce rătăceşte de povăţuitor, pe prunc de tatăl său, pe bolnav de doftor, corabia de cârmaci, prici-nuieşte tuturor primejdii, iar cel ce încearcă să se lupte fără ajutor cu duhurile, e omorât de acelea.

70) Cei ce vin în spital, să-şi facă de la început cunoscute suferinţele lor. Iar cei ce vin la ascultare, să arate smerenia ce li se cuvine. Celor dintâi, uşurarea suferinţelor, iar celor de al doilea, adaosul cunoştinţei de sine li se va arăta, mai mult decât oricare altul, ca un semn neînşelător al însănătoşirii lor.

71) Să-ţi fie conştiinţa oglinda supunerii tale şi-ţi va fi de ajuns .

72) Cei ce se supun, în viaţa lor de liniştire, părintelui lor au numai pe draci lucrători împotriva lor, dar cei ce se află în obşte luptă deodată şi cu dracii şi cu oamenii. Cei dintâi păzesc mai cu de-amănuntul poruncile lui Dumnezeu prin necontenita privire a învăţătorului.Cei de al doilea, adeseori prin lipsa învăţătorului le calcă puţin pe acestea. Dar de se vor face sârguincioşi şi iubitori de osteneală prin răbdarea poticnelilor şi a mustrărilor, vor umple lipsa cu prisosinţă şi vor dobândi cununi îndoite.

73) Să ne păzim pe noi luând seamă la noi cu toată străjuirea. Căci portul plin de corăbii uşor le poate sfărâma pe acestea; mai ales pe cele roase în ascuns de mânie, ca de un vierme.

74) Să ne deprindem cu tăcerea cea mai deplină şi cu neştiinţa faţă de întâistătător. Căci bărbatul tăcut este fiul înţelepciunii, câştigând totdeauna multă cunoştinţă. Am văzut pe unul din cei de sub ascultare răpind povestirea din gura întâistătătorului şi deznădăjduit de supunerea lui. Şi l-am văzut agonisind din aceasta, nu smerenie, ci mândrie.

75) Să veghem cu toată vegherea, să luăm aminte cu grijă şi să ţinem seama cu trezvie, când şi cum trebuie să dăm întâietate slujirii şi nu rugăciunii. Căci nu trebuie să se întâmple aceasta întotdeauna. Ia aminte la tine însuţi când te afli cu fraţii şi nu te grăbi să te arăţi nicidecum mai drept ca ei în ceva. Căci vei săvârşi atunci două rele: pe aceia îi vei răni prin sârguinţa ta cu chip mincinos, iar ţie îţi vei pricinui mândrie prin purtarea ta.

76) Fii sârguincios cu sufletul, nearătând-o aceasta nicidecum prin trup: nici prin înfăţişare, nici prin vreun cuvânt deschis, nici prin vreun cuvânt cu subînţeles. Fă aşa, dacă ai încetat să dispreţuieşti pe aproapele. Iar dacă eşti aplecat spre aceasta, fă-te fraţilor tăi asemenea şi nu neasemenea prin închipuirea de sine.

77) Am văzut un ucenic neîncercat fălindu-se în faţa altora cu isprăvile învăţătorului său. Dar socotind să-şi câştige sie-şi slavă din roada altuia, şi-a primit mai degrabă necinste. Căci toţi au zis către el: «Dar cum a odrăslit un pom bun, o ramură neroditoare ?»

78) Să nu ne socotim răbdători atunci când răbdăm cu bărbăţie batjocorirea din partea părintelui nostru, ci când suntem dispreţuiţi şi răniţi de orice alt om. Căci pe părintele îl suportăm având ruşine de el şi fiind îndatoraţi la aceasta.

79) Bea cu inimă bună, ca pe o apă a vieţii, batjocorirea din partea oricărui om care voieşte să te adape cu apă care te curăţă de neînfrânare. Căci atunci va răsări curăţia adâncă în sufletul tău şi lumina lui Dumnezeu nu va mai lipsi din inima ta.

80) Nimeni să nu se fălească în cugetul său văzând adunarea frăţimii odihnindu-se sub el. Căci tâlharii stau împrejur.

81) Amintindu-ţi, aminteşte-ţi de cel ce a zis: ***«Când veţi face toate cele poruncite, ziceţi că slugi netrebnice suntem, că ceea ce eram datori să facem, am făcut» (Lc. 17, 10).*** Iar judecata ostenelilor o vom cunoaşte în vremea ieşirii (morţii).

82) Chinovia (mânăstirea de obşte) este cer pământesc. Drept aceea, precum îngerii liturghisesc Domnului, aşa să facem să se simtă inima noastră. Uneori cei ce se află în cerul acesta se simt cu inima ca de piatră. Alteori iarăşi sunt mângâiaţi de umilinţă. Aceasta, pentru ca să scape şi de închipuirea de sine, dar să se şi mângâie în osteneli prin lacrimi.

83) Un foc mic înmoaie ceara multă. Şi o mică necinstire ce vine adesori înmoaie, îndulceşte şi alungă dintr-odată toată sălbătăcia, nesimţirea şi împietrirea.

84) Am văzut odată doi inşi şezând ascunşi şi luând seamă şi ascultând la suspinele şi ostenelile celor ce se nevoiau. Dar unul, ca să le râvnească; iar celălalt, ca la vreme potrivită, să le dea pe faţă cu ocară şi pe lucrătorul lui Dumnezeu să-l oprească din buna lui lucrare.

85) Nu fi un tăcut fără rost, pricinuind altora tulburare şi amărăciune; nici molâu în vieţuire şi în păşire, când ţi se porunceşte să te sârguieşti. Iar de nu, te-ai făcut mai rău decât cei furioşi şi pricinuitori de tulburare.

86) Am văzut adeseori, precum zice Iov (Iov 16, 2), suflete suferind pentru purtarea lor molâie, iar altele din pricina destoiniciei lor şi m-am minunat cât de felurită e răutatea.

87) Cel de la mijloc nu poate câştiga din cântare, cât poate din rugăciune. Căci risipirea în cântare aduce neorânduială în suflet.

88) Luptă-te neîncetat cu cugetarea, adunând-o din împrăştierea ei, spre tine însuţi. Dumnezeu nu cere celor ascultători o rugăciune neîmprăştiată. De aceea nu te descuraja când eşti furat (de vreun gând în rugăciune), ci încurajează-te adunându-ţi mintea de fiecare dată, căci numai îngerul nu e furat.

89) Cel ce s-a convins pe sine în chip tainic să nu iasă din locul de luptă până la ultima răsuflare, chiar de ar avea de suportat mii de morţi ale trupului şi sufletului, nu va cădea uşor în nici una din acestea. Dar îndoiala inimii şi neîncrederea în locuri, obişnuieşte să pricinuiască pururea poticneli şi primejdii.

90) Cei ce se mută dintr-un loc în altul cu uşurinţă sunt cu totul necercaţi. Căci nimic nu pricinuieşte atât de mult nerodirea ca nerăbdarea.

91) Dacă ai intrat într-un spital necunoscut şi ai întâlnit un doftor, fii ca un trecător şi ca unul care cauţi să cunoşti, fără să fii băgat de seamă, meşteşugul tuturor celor de acolo. Iar dacă simţi vreun folos de la doftori şi de la felcer în boalele tale şi mai ales în umflătura sufletului, pentru care te cauţi, rămâi acolo şi te vinde pe aurul smereniei, prin zapisul ascultării şi prin contractul slujirii, întărit cu mărturiile îngerilor.

92) Rupe odată cu acestea zapisul voii tale. Căci umblând din loc în loc, ai pierdut preţul cu care te-a răscumpărat Hristos.

93) Locul acesta să-ţi fie ţie mormânt înainte de mormânt. Şi nimenea nu iese din mormânt înainte de învierea cea de obşte. Iar de au ieşit unii, ia seama că mai înainte au murit. Să rugăm pe Domnul să nu pătimim şi noi aceasta.

94) Când cei mai trândavi simt că poruncile sunt grele, încearcă să dea întâietate rugăciunii. Iar când le sunt mai uşoare, fug de rugăciune ca de foc.

95) Este câte unul care, împlinind vreo slujire, o părăseşte când i se cere aceasta pentru odihnă (mângâierea) vreunui frate; şi este câte unul care o părăseşte din trândăvie. Şi este iarăşi câte unul care nu o părăseşte, din slavă deşartă. Dar este şi câte unul care nu o părăseşte, din râvna sufletului.

96) De te-ai prins prin tocmeli (prin făgăduieli) şi-ţi vezi ochiul sufletului nesporind, nu te feri de despărţire; dar cel cercat este cercat oriunde şi tot aşa şi cel dimpotrivă.

97) Defăimările cele lumeşti pricinuiesc multe despărţiri, iar lăcomiile pântecelui satisfăcute în tovărăşii dau naştere la toate căderile şi călcările de lege.

98) Dacă vei stăpâni această stăpână, orice loc îţi va pricinui nepătimire; dar de te va stăpâni ea, oriunde te vei primejdui, în afară de mormânt.

99) Domnul luminează ochii orbi ai celor ascultători prin virtuţile povăţuitorului, iar prin lipsa lor, îi întunecă. Dar urâtorul de bine (diavolul) face dimpotrivă.

100) Chip al celei mai bune supuneri să ne fie, o, prieteni, aşa zisul argint viu. Căci el coborându-se dedesubtul tuturor, rămâne curat de orice întinăciune. Cei ce se sârguiesc, să ia aminte cu atât mai mult la ei înşişi, ca nu cumva, judecând pe cei leneşi, să fie osândiţi mai mult decât aceia. Socotesc că Lot de aceea s-a îndreptăţit, că aflându-se în mijlocul acestora, nu i-a osândit niciodată.

101) Să păzim liniştea şi netulburarea în toate, dar mai mult în cântări. Căci scopul dracilor este să alunge rugăciunea prin tulburări.

102) ***Slujitor este cel ce cu trupul stă în faţa oamenilor, dar cu mintea bate prin rugăciune în poarta cerurilor.***

103) Înjurăturile, ocările şi cele ca acestea pricinuiesc în sufletul ascultătorilor o amărăciune asemănătoare pelinului; iar laudele, cinstirile şi faima bună, nasc o dulceaţă asemenea mierii, în cei iubitori de dulci împătimiri. Să luăm seama deci la firea ambelor feluri. Cele dintâi obişnuiesc să curăţească toate întinăciunile dinlăuntru; cele de al doilea fac să crească puroiul.

104) Trebuie să credem fără grijă celor ce au primit în Domnul grija de noi, chiar dacă unele din cele poruncite de ei ne par potrivnice mântuirii noastre. Căci mai ales atunci se probează credinţa noastră în ei, ca într-un cuptor al smereniei. Şi acesta este semnul celei mai adevărate credinţe, că privind cele ce se fac potrivnic celor nădăjduite, ne supunem fără nici o îndoială celor ce ne poruncesc.

105) ***Din ascultare se naşte smerenia, cum am apucat să spunem şi mai înainte. Din smerenie, dreapta socoteală, precum a arătat prea frumos şi prea înalt şi marele Casian în «Cuvântul său despre dreapta socoteală» - . Din dreapta socoteală, pătrunderea, iar din aceasta, vederea înainte. Şi oare cine***

nu va alerga pe acest drum bun al ascultării, văzând înaintea lui bunătăţile ce i se pregătesc? Despre acest mare dar a spus bunul psalmist: «Gătit-ai întru bunătatea Ta săracului ascultător, Dumnezeule, venirea Ta în inima lui» (Ps. 67, 11).

106) Să nu uiţi în toată viaţa ta de acel mare nevoitor care nu a auzit în toţi cei optsprezece ani cu urechile din afară de la povăţuitorul său urarea: «O, de te-ai mântui»; dar cu urechile dragostei nu auzea de la Domnul numai urarea: «O, de te-ai mântui» (căci aceasta arată o dorinţă, nu ceva sigur), ci: «Te-ai mântuit», ceea ce arată ceva hotărât şi sigur.

107) Se înşeală pe ei înşişi acei ascultători care simţind pe povăţuitor că se înconvoaie şi se apleacă uşor spre dorinţele lor, îi cer ascultări după voia lor. Căci primindu-le pe acestea, să ştie în chip neîndoielnic că au căzut de la cununa mărturisirii (muceniciei). Pentru că ascultarea este înstrăinarea celui ce o împlineşte, de făţărnicie şi de dorinţele sale.

108) Unul primeşte poruncă şi simţind că cel ce a poruncit nu are plăcere de împlinirea ei, nu o împlineşte. Iar altul simţind aceasta, o împlineşte fără şovăială. E de întrebat cine a lucrat în chip mai evlavios?

109) Este cu neputinţă ca diavolul să se împotrivească voii sale. Să te încredinţeze despre aceasta cei ce vieţuiesc în lenevire şi cei ce stăruie într-o sihăstrie sau într-o mânăstire de obşte.

110) Să ne fie nouă războiul dat în noi, ca să ne depărtăm din anumite locuri, dovadă că acolo bineplăcem lui Dumnezeu , dacă a fi războiţi e semn că luptăm.

Despre cuviosul Acachie

111) Nu mă voi face un ascunzător nedrept şi un zgârcit neomenos, tăinuind faţă de voi ceea ce nu e îngăduit a tăinui. Marele Ioan Savaitul mi-a povestit lucruri vrednice de auzit. Iar tu, cuvioase, cunoaşte din experienţa lui că era bărbat nepătimaş şi curat de orice cuvânt mincinos şi de orice faptă vicleană.
Acesta mi-a povestit următoarele: *«în mânăstirea mea din Asia (căci de acolo pornise dreptul) se afla un bătrân foarte leneş şi neînfrânat. O spun aceasta nu judecând, ci ca să mă arăt spunând adevărul.*

Acesta, nu ştiu cum a dobândit un ucenic mai tânăr, pe nume Acachie, simplu la purtări, dar înţelept cu gândul. Şi atâtea răbda acesta de la bătrân, cât le-ar părea poate multora de necrezut. Căci îl chinuia pe el nu numai cu ocări şi cu necinstire, ci şi cu lovituri în fiecare zi. Dar răbdarea lui nu era fără judecată.

Văzându-l eu deci pe el în fiecare zi, chinuit la culme, ca un rob cumpărat, îi ziceam: «Ce este, frate Acachie ? Cum e în ziua de azi?» Şi acela îndată îmi arăta uneori ochiul învineţit, alteori grumazul, alteori capul rănit. Dar cunoscându-l eu pe el lucrător al ascultării, îi spuneam: «Bine, bine, rabdă şi te vei folosi».Slujind deci bătrânului acela nouă ani, a plecat la Domnul.

Îngropat fiind el în cimitirul părinţilor, după cinci zile, povăţuitorul lui Acachie merse la un mare bătrân din cei de acolo şi-i spuse: «Părinte, a murit fratele Acachie».

Dar bătrânul, când auzi, zise celui ce i-a spus: «Crede-mă, bătrâne, nu cred».

Acela îi spuse: «Vino şi vezi».

Bătrânul se sculă repede şi se duse cu povăţuitorul la mormântul fericitului nevoitor şi strigă ca unui viu celui ce era cu adevărat viu întru adormire, şi-i zise: «Frate Acachie, ai murit ?»

Iar ascultătorul cel prea înţelept, arătând ascultare şi după moarte, a răspuns marelui bătrân: «Cum ar fi cu puţintă, părinte, să moară un om lucrător al ascultării ?»

Atunci bătrânul, fostul aşa numit povăţuitor , umplându-se de frică, a căzut pe faţă în lacrimi. Şi cerând egumenului Lavrei o chilie aproape de mormântul lui Acachie, a vieţuit de atunci înainte acolo, spunând pururea bătrânilor: «Am săvârşit ucidere».

Iar mie mi se pare, părinte Ioane, că însuşi acest mare Ioan este cel ce a vorbit cu mortul.

Dar sufletul lui fericit mi-a istorisit şi altceva despre altul oarecare. Dar acesta era el însuşi, cum am putut afla mai târziu în chip sigur.

Despre Ioan, savaitul sau antioch

112) «Ucenicea, zicea acesta, un altul oarecare în această mânăstire din Asia (poate Siria) la un monah oarecare, blând, blajin şi liniştit. Şi văzându-se cinstit şi odihnit (nesupus la osteneli mari) de bătrân, socotind că aceasta e multora spre primejdie, îl rugă să-l slobozească. Căci avea bătrânul şi alt ucenic şi de aceea nu-l necăjea mult pe acesta. Deci ieşi de la el şi se aşeză, prin scrisoarea povăţuitorului, într-o mânăstire de obşte din Pont. Şi în cea dintâi noapte, în care a intrat în această mânăstire, se văzu pe sine în somn tras de unii la socoteală şi după încheierea acelei înfricoşate socoteli, găsit cu o rămăşiţă

neplătită şi deci dator cu o sută litri de aur. Deşteptându-se, şi-a tâlcuit vedenia aceea şi a zis: «Sărmane Antioh (căci acesta era numele lui), cu adevărat mare e rămăşiţa neplătită a datoriei noastre».

«Aşadar, zicea, după ce petrecui în acea obşte trei ani în ascultare fără alegere, umilit şi asuprit de toţi ca un străin (căci nu era în acea mânăstire alt călugăr străin), văzui iarăşi în somn pe cineva, dându-mi dovadă despre plătirea a 10 litri de aur din datoria mea. Trezindu-mă, am înţeles vedenia, şi am zis: «Deabia zece? Când voi plăti oare tot ?»

Atunci îmi zisei: «Sărmane Antioh ! E nevoie de mai multă osteneală şi necinstire». Am început deci să fac pe prostul, neîncetând însă câtuşi de puţin slujirea. De aceea, văzându-mă nemilostivii părinţi în această stare şi râvnă, mă puneau să fac toate lucrurile grele ale mânăstirii.

Stăruind în această petrecere 13 ani, văzui pe cei ce mi se arătau mai înainte, venind iarăşi şi scriindu-mi dovada desăvârşitei scăpări de datorie. Căci când cei din mânăstire mă asupreau cu ceva, răbdam bărbăteşte aducându-mi aminte de datoria mea». Acestea mi le-a povestit, părinte Ioane, prea înţeleptul Ioan ca «despre altul. De aceea şi-a şi schimbat numele său în Antioch. Dar de fapt el era cel care şi-a rupt zapisul cu bărbăţie prin răbdare.

113) Dar s-auzim la ce dar al deosebirii (al dreptei socoteli) a ajuns cuviosul acela prin răbdare. Şezând în mânăstirea Sfântul Sava, au venit la el trei călugări mai tineri vrând să ucenicească la el. Primindu-i el pe aceştia, îndată i-a ospătat cu bucurie, voind să aline osteneala călătoriei lor. Dar după trei zile, le zise bătrânul: «Fraţilor, eu sunt prin fire un curvar şi nu pot să primesc pe vreunul din voi». Dar aceia nu s-au smintit. Căci cunoşteau lucrarea bătrânului. Deci după ce, rugându-se mult ca să-l înduplece, n-au izbutit, s-au aruncat la picioarele lui, rugându-1 să le rânduiască măcar unde şi cum trebuie să se aşeze.

Drept aceea s-a înduplecat bătrânul şi cunoscând că vor primi cu smerenie şi cu ascultare sfătuirea, zise unuia: «Domnul voieşte ca tu, fiule, să şezi într-un loc liniştit cu un părinte, întru supunere». Celui de al doilea îi zise: «Mergând, vinde voile tale şi le dă lui Dumnezeu, apoi ia crucea ta şi stăruie în frăţia şi obştea fraţilor şi vei avea fără îndoială comoară în cer». Apoi zise celui de al treilea: «Ia asupra ta în chip nedespărţit cuvântul Celui ce zice: ***«Cel ce va răbda până la sfârşit se va mântui» (Mt. 10, 22).*** Şi mergând, să alegi, de e cu putinţă, pe cel pe care îl socoteşti că nu e altul între oameni care să lovească mai tare şi mai aspru, ca să te deprindă întru nevoinţă. Şi stăruind, bea în fiecare zi batjocură şi luarea în râs, cum ai bea mierea şi laptele.

Iar fratele zise către marele Ioan: «Şi dacă acela ar petrece întru nepăsare, ce voi face ?»

Iar bătrânul îi răspunse: «Chiar de l-ai vedea curvind, să nu te desparţi de el, ci zi în sinea ta: «Prietene, cu ce scop ai venit aci ?» Atunci vei vedea pierind din tine mândria şi învârtoşarea furioasă».

114) Să ne nevoim cu toată puterea, toţi cei ce voim să ne temem de Domnul, ca să nu dobândim, în locul nevoinţei noastre pentru virtute, mai degrabă viclenia, răutatea, asprimea, înşelătoria, năravul cel rău şi mânia. Căci nu e de mirare că atâta cât omul e un simplu vieţuitor sau un corăbier sau un plugar, duşmanii împăratului nu se înarmează aşa de tare împotriva lui. Dar când îl vor vedea că a luat pecetea (semnul de ostaş), pavăza, sabia, arcul şi s-a îmbrăcat în veşmântul de ostaş, atunci ei scrâşnesc din dinţi împotriva lui şi se sârguiesc în tot felul să-l răpună. De aceea să nu adormim.

115) Am văzut copii nevinovaţi şi foarte buni venind la şcoală pentru înţelepciune, învăţătură şi folos, dar neînvăţând nimic decât numai sălbătăciune şi răutate din petrecerea acolo. Cel ce are minte, să înţeleagă. E cu neputinţă ca cei ce învaţă din tot sufletul un meşteşug să nu sporească în fiecare zi în el. Dar unii cunosc sporirea, alţii, din iconomie (spre folosul lor), nu.

116) Un zaraf bun îşi socoteşte, fără îndoială, în fiecare seară câştigul şi pierderea zilei. Dar nu le poate cunoaşte pe acestea lămurit, dacă nu le înseamnă în fiecare ceas într-un caiet. Că socoteala din fiecare ceas o arată pe cea din fiecare zi.

117) Cel fără de minte, când e osândit sau certat, se simte înţepat sau e ispitit să răspundă împotrivă sau face îndată metanie celui ce îl ceartă, dar nu din smerenie, ci pentru că voieşte să oprească mustrările. Tu, tăcând când eşti lovit, taci şi primeşte şi pe cei ce aplică fierul roşu pe sufletul tău (îl cauterizează) sau mai bine zis pun în lumină curăţia lui. Numai după ce a isprăvit doftorul (operaţia), pune-i metanie. Căci în vremea mâniei lui, nu primeşte poate nici metanie.

118) Să luptăm în fiecare ceas împotriva tuturor patimilor, dar mai mult poate împotriva acestor două, cei ce ne aflăm în mânăstirile de obşte: împotriva ne-înfrânării pântecelui şi a pornirii spre mânie. Căci acestea găsesc belşug de hrană în mulţime. Celor aflaţi în ascultare, diavolul le sădeşte pofta unor virtuţi peste putere; iar pe cei din liniştire îi îndeamnă la cele nepotrivite lor.

119) Cercetează mintea ascultătorilor necercaţi şi vei afla în ea o năzuinţă greşită: pofta de liniştire, de postire nemăsurată, de rugăciune neîmprăştiată, de cea mai deplină lipsă de slavă deşartă, de neuitată pomenire a morţii, de

străpungere neîncetată a inimii, de desăvârşită nemâniere, de tăcere adâncă, de curăţie covârşitoare. De aceea neavându-le pe acestea de la început, dintr-o bună iconomie, au sărit la ele înainte de vreme şi s-au rătăcit. Pentru că vrăjmaşul i-a amăgit să le caute pe acestea înainte de vreme, ca nu cumva, răbdând, să le afle pe acestea la vremea lor.

120) Amăgitorul şopteşte în cei ce se liniştesc (isihaşti) lauda grijii de străini a ascultătorilor, slujirea lor, iubirea lor de fraţi, împreuna vieţuire, îngrijirea bolnavilor, ca să-i facă, amăgitorul şi pe aceştia fără răbdare, ca şi pe cei de mai înainte.

121) Cu adevărat rari sunt cei ce se îndeletnicesc cu liniştirea cu dreaptă judecată. Sunt numai aceia care au dobândit mângâierea dumnezeiască a uşurării de osteneli şi a ajutorului lui Dumnezeu în nevoinţele lor.

122) Să deosebim ascultările ce ni se potrivesc şi să le alegem în chip cuvenit după însuşirile patimilor din noi. Ţie, celui aplecat spre lăcomia pântecelui, să-ţi fie povăţuitor un nevoitor neîndurat în cele ale hranei şi nu mai degrabă un făcător de minuni şi gata spre primirea şi aşezarea la masă a tuturor. Iar tu, cel cu grumazul ţapăn, să ai un povăţuitor aspru şi neîngăduitor şi nu unul blând şi de oameni iubitor.

123) Să nu căutăm povăţuitori înainte ştiutori, nici înainte văzător, ci înainte de toate smeriţi cu cugetul şi potriviţi cu boalele noastre, prin vieţuirea şi aşezarea lor sufletească.

124) Să-ţi fie chip bun de ascultare, dreptul Avvachir, mai înainte pomenit, socotind pururea că te încearcă întâistătătorul şi nu vei greşi niciodată.

125) Când, certat fiind de întâistătător neîncetat, ai mai multă credinţă şi dragoste faţă de el, Duhul Sfânt S-a sălăşluit în sufletul tău în chip nevăzut şi puterea Celui Prea înalt te-a umbrit. Dar nu te mândri, nici nu te bucura, răbdând bărbăteşte ocărârile şi necinstirile. Ci mai vârtos plângi că ai făcut ceva vrednic de ocărire şi i-ai tulburat sufletul împotriva ta.

126) Nu te minuna de ce-ţi voi spune. Căci îl am pe Moise ca martor. E mai puţin vătămător să păcătuim lui Dumnezeu, decât părintelui nostru. Căci când Dumnezeu se mânie, povăţuitorul nostru poate să-L împace pe El cu noi. Dar tulburându-se acesta, nu vom mai avea pe cineva să ne facă pe Dumnezeu milostiv. Dar eu socotesc că amândouă se întâlnesc.

127) Să luăm seama, să chibzuim şi să veghem ca uneori să răbdăm ocările păstorului cu mulţumire şi în linişte, dar alteori să-i dăm de veste ceea ce face.

Eu socotesc că în toate cele ce ne pricinuiesc nouă necinstire trebuie să tăcem. Căci e ceas de câştig. Dar în cele ce se fac altei persoane, să spunem cuvânt de apărare, pentru legătura iubirii şi a păcii care trebuie să rămână nedesfiinţată.

128) Cei ce au ieşit din ascultare, vor găsi folosul ei, căci atunci vor cunoaşte în ce cer au fost ei.
129) Cel ce aleargă spre nepătimire şi spre Dumnezeu, în fiecare zi în care nu e ocărit socoteşte că suportă mare pagubă.

130) Precum pomii clătinaţi de vânturi îşi adâncesc rădăcinile, aşa şi cei ce petrec în ascultare dobândesc suflete tari şi neclintite.

131) Cel ce, petrecând în linişte, şi-a cunoscut neputinţa lui şi strămutându-se s-a predat ascultării, acesta, orb fiind, a privit fără osteneală spre Hristos.

132) Staţi, staţi şi iarăşi zic staţi, alergând , fraţi luptători, auzind strigând despre voi pe acel înţelept: ***«Domnul i-a cercat pe ei în cuptor, mai bine zis în obşte şi i-a primit pe ei ca pe nişte jertfe ale arderii de tot în sânurile Lui» (Inţ. Sol. 3, 2).*** Căruia I se cuvine slava şi stăpânirea, împreună cu Tatăl cel fără de început şi cu Duhul Sfânt şi Prea închinat. Amin.

Până aici treapta egală cu numărul Evangheliştilor. Nevoitorul stă alergând fără frică.

Cuvântul V - Despre pocăinţa cea făcută cu grijă şi deplin arătată, în care se vorbeşte şi despre viaţa sfinţilor osândiţi şi despre închisoare

1) Ioan a alergat odinioară înaintea lui Petru (În. 20, 3) şi ascultarea s-a pus aici înaintea pocăinţei. Cel dintâi, ajungând înainte, închipuieşte ascultarea, celălalt închipuieşte pocăinţa.

2) Pocăinţa este aducerea înapoi (împrospătarea) botezului. Pocăinţa este învoiala cu Dumnezeu pentru o a doua viaţă. Pocăinţa este cumpărătoare a smereniei. Pocăinţa este necontenita renunţare la nădejdea vreunei mângâieri trupeşti. Pocăinţa este gîndul osândirii de sine şi îngrijirea neîngrijită de sine. Pocăinţa este fiica nădejdii şi tăgăduirea deznădejdii. Cel ce se pocăieşte se osândeşte pe sine, dar scapă neînfruntat. ***Pocăinţa este împăcarea cu Domnul prin lacrimi şi prin lucrarea cea bună a celor potrivnice păcatelor.*** Pocăinţa este răbdarea de bună voie a tuturor necazurilor. Cel ce se pocăieşte este pricinuitorul pedepselor sale. Pocăinţa este asuprirea tare a pântecelui şi lovirea sufletului printr-o simţire adâncă.

3) Alergaţi şi vă apropiaţi. Veniţi, ascultaţi şi vă voi povesti vouă, toţi cei ce L-aţi mâniat pe Domnul. Adunaţi-vă şi vedeţi câte a arătat sufletului meu spre zidire. Să ne înfăţişăm şi să dăm cinste mai întâi povestirii despre lucrătorii necinstiţi care au fost cinstiţi.

4) Să ascultăm, să păzim şi să facem aceasta toţi cei ce am pătimit vreo cădere necuvenită. Sculaţi-vă şi şedeţi cei ce zăceţi de pe urma căderilor. Luaţi aminte, fraţii mei, la cuvântul meu. Plecaţi urechea voastră cei ce voiţi să împăcaţi iarăşi pe Dumnezeu printr-o întoarcere adevărată.

5) Auzind eu, neputinciosul, că există oarecare stare de viaţă şi smerenie mare şi neobişnuită a celor aflaţi într-o mânăstire deosebită, numită închisoare, supusă mai înainte pomenitului luminător al luminătorilor, l-am rugat pe acel drept să-mi înlesnească să ajung şi eu acolo. Şi marele bărbat a ascultat rugămintea mea, nevrând să întristeze sufletul meu niciodată, întru nimic. Ajungând deci eu în mânăstirea celor ce se pocăiau şi în locul celor ce plângeau cu adevărat, am văzut într-adevăr, dacă nu e prea îndrăzneţ să spun, «cele ce ochiul omului nepăsător nu le-a văzut şi la inima omului trândav nu s-au suit» (I Cor. 2, 9), lucruri şi cuvinte care pot să-L silească pe Dumnezeu; îndeletniciri şi chipuri de viaţă care pot încovoia în scurt timp iubirea Lui de oameni.

Am văzut pe unii din vinovaţii aceia nevinovaţi, stând toată noaptea până dimineaţa afară, în aer liber, cu picioarele nemişcate, clătinându-se de somn în chip jalnic, prin silirea firii şi nedăruindu-şi nici un pic de odihnă, ci lovindu-se şi trezindu-se cu ocărâri şi certări; pe alţii privind cu jale la cer şi cerând de acolo ajutor cu tânguiri şi strigări.

Pe alţii iarăşi, stând în rugăciune şi legându-şi mâinile la spate ca nişte osândiţi. Ei îşi ţineau faţa întristată, aplecată la pământ şi se osândeau, socotindu-se nevrednici să privească la ceruri, ba neputând nici măcar să spună ceva sau să se roage lui Dumnezeu, stăpâniţi de nepriceperea gândurilor şi a conştiinţei, neştiind cum şi de unde să ceară ajutor. Ei îşi înfăţisau doar sufletul lui Dumnezeu, fără cuvânt şi mintea fără glas şi plină de întuneric şi de o undă subţire de deznădejde.

Pe alţii, şezând pe pământ în sac şi cenuşă şi acoperându-şi faţa cu genunchii şi bătându-şi fruntea de pământ. Pe alţii, lovindu-şi mereu pieptul şi chemându-şi înapoi sufletul şi viaţa lor. Unii dintre aceştia udau pământul cu lacrimi. Alţii, fiind lipsiţi de lacrimi, se loveau pe ei înşişi. Unii se văitau pentru sufletele lor, ca pentru nişte morţi, neputând să rabde strâmtorarea inimii lor. Iar alţii gemeau cu inima, dar cu gura împiedecau sunetul tânguirii; însă deoarece nu mai puteau să-l ţină, ţipau pe neaşteptate.

Am văzut acolo pe unii ca ieşiţi din ei înşişi în felul purtării şi al gândirii, pierduţi şi întunecaţi de multă mâhnire şi nesimţitori faţă de toate cele ale vieţii; apoi scufundaţi în adâncul smereniei şi frigându-şi în focul întristării lacrimile ochilor. Pe alţii zăcând jos îngânduraţi şi căutând la pământ, mişcându-şi capetele şi răcnind ca nişte lei, din fundul inimii şi scrâşnind din dinţi şi suspinând.

Unii dintre ei cereau cu bună nădejde iertarea de toate şi se rugau. Alţii, dintr-o smerenie negrăită, se osândeau, socotindu-se nevrednici de iertare şi nefiind în stare să se apere, strigau către Dumnezeu. Unii se rugau să fie pedepsiţi aici şi miluiţi acolo. Iar alţii zdrobiţi de povara conştiinţei cereau cu sinceritate să nu fie nici chinuiţi (în iad), nici învredniciţi de împărăţie, căci «de ajuns ne este».

Am văzut acolo suflete smerite, zdrobite şi încovoiate sub greutatea sarcinii şi putând să înmoaie însăşi nesimţirea pietrelor cu glasurile ce strigau către Dumnezeu. Căci ziceau căutând în jos, la pământ: «Ştim, ştim, că suntem vrednici de toată pedeapsa şi chinuirea. Şi pe drept cuvânt. Că nu ne ajunge puterea de a răspunde pentru mulţimea datoriilor noastre, nici de vom ruga toată lumea să plângă pentru noi. Numai atâta dorim, numai atâta ne rugăm, numai atâta cerem: ***«Nu cu mânia Ta să ne mustri pe noi, nici cu urgia Ta să ne pierzi pe noi» (Ps. 6, 1; 37, 1),*** nici după judecata Ta cea dreaptă să ne trimiţi pe noi la chinuri. Ci cruţă-ne şi ne va fi de ajuns, ca să ne izbăvim de marea Ta ameninţare şi de chinurile cele fără de nume şi ascunse. Pentru că nu îndrăznim să cerem iertarea deplină. Căci cum am îndrăzni noi, cei ce nu ne-am păzit nepătată făgăduinţa noastră, ci am întinat-o după iubirea Ta de oameni şi după iertarea de mai înainte!»

Se puteau vedea acolo, o, prieteni, se puteau vedea cu adevărat în chip vădit cuvintele lui David. Se puteau vedea oameni indurând chinuri şi încovoiaţi până la sfârşitul vieţii lor, umblând toată ziua întristaţi. Se puteau vedea uitând să mănânce pâinea lor, iar apa lor bând-o amestecată cu plânsul şi mâncându-şi pâinea tăvălită în cenuşă şi în praf. Se puteau vedea alţii având pielea lipită de oase şi fiind uscaţi ca iarba veştedă (Ps. 37, 6; 101, 6). Nimic altceva nu se putea auzi de la ei decât aceste cuvinte: «Vai, vai, vai! Of, Of! E drept, e drept! Cruţă-mă, cruţă-mă, Stăpâne!» Unii ziceau: «Miluieşte-mă, miluieşte-mă!» Iar alţii mai jalnic: «Iartă-mă, Stăpâne! Iartă-mă, de se poate!»

Unii se pedepseau pe ei înşişi în arşiţă, alţii se chinuiau în frig. Unii gustând puţină apă, se opreau îndată; gustau doar atâta cât să nu moară de sete; alţii, împărtăşindu-se de puţină pâine, aruncau restul cu mâna departe de ei, numindu-se nevrednici de hrana cuvântătoare, ca unii ce au săvârşit faptele celor necuvântătoare.

Unde se vedea între ei vreo izbucnire de râs? Unde, vreo vorbărie fără rost? Unde, vreo faptă a iuţimii ? Unde, vreo faptă de mânie ? Nici nu mai ştiau de este printre oameni vreo mânie, căci plânsul alungase dintre ei cu desăvârşire iuţimea. Unde se vedea vreo împotrivire în cuvânt? Unde, vreo sărbătoare? Unde, vreo îndrăzneală? Unde, vreo lecuire a trupului? Unde, vreo urmă de slavă deşartă? Unde, vreo nă-dejde de desfătare? Unde, gândul la vin? Unde, gustarea vreunor poame? Unde, mângâierea de conţinutul vreunor oale? Unde, îndulcirea gâtlejului? Nădejdea tuturor acestora se stinsese la ei. Unde se vedea la ei grijă de ceva pământesc? Unde, gândul de a judeca pe careva dintre oameni? Nimic din toate acestea.

Acestea erau la ei cele spuse, cugetate şi strigate neîncetat către Dumnezeu. Unii, bătându-şi cu putere pieptul, strigau către Dumnezeu de parcă stăteau la poarta cerului: «Deschide-ne, Judecătorule, deschide-ne, că ne-am închis prin păcate poarta şi am rămas afară». Iar alţii ziceau : «Arată-Ţi numai faţă Ta şi îndată ne vom mântui!» (Ps. 79,4). Alţii iarăşi: «Arată-Te sărmanilor ce şed în întuneric şi în umbra morţii!» (Lc. 1, 79). Altul, la rândul său : «Degrabă să ne întâmpine îndurările Tale, Doamne, că ne-am pierdut, că am deznădăjduit, că ne-am stins foarte» (Ps. 78, 8 ; 101, 4). Unii ziceau: «Oare Se va mai arăta Domnul de aici înainte deasupra noastră ?» Alţii: «Oare trecut-a sufletul nostru peste datoria cea de nesuferit? » (Ps. 123, 4). Altul: «Oare Se va milostivi Domnul de aici înainte de noi? Oare îl vom auzi zicându-ne nouă celor din legăturile de nedezlegat: «Ieşiţi!» şi celor din iadul pocăinţei : «Iertaţi să fiţi!»? Oare intrat-a strigarea noastră la urechile Domnului?»

Toţi şedeau privind pururea cu ochii sufletului lor moartea şi zicând: «Oare ce ni se va întâmpla ? Oare care va fi hotărârea ? Oare care va fi sfârşitul nostru? Oare va mai fi pentru noi chemare înapoi? Oare mai este iertare pentru noi, întunecaţii, smeriţii, osândiţii ? Oare a avut cererea noastră putere să intre înaintea Domnului sau s-a întors înapoi, pe drept cuvânt, umilită şi ruşinată? Oare intrând, cât folos a agonisit? Câtă bunăvoinţă ? Cât rod a dobândit lucrarea ei? Pornind din trupuri şi guri necurate şi neavând multă putere, a împăcat ea oare pe Domnul cu desăvârşire, sau măcar în parte ? Sau a tămăduit, măcar pe jumătate, ranele noastre, care sunt mari şi au nevoie de mari dureri şi sudori şi de multe osteneli? Oare s-au apropiat de noi îngerii păzitori? Sau sunt încă departe de noi? Căci dacă nu s-au apropiat de noi, toată osteneala noastră e fără folos şi deşartă. Pentru că rugăciunea noastră nu are puterea îndrăznirii, nici înariparea curăţiei pentru a intra la Domnul, dacă îngerii noştri călăuzitori nu se vor apropia de noi, ca să o ia pe aceasta şi să o aducă Domnului».

Unii de multe ori se întrebau unii pe alţii, plini de nesiguranţă, zicând: «Oare vom scăpa, fraţilor ? Oare ni se va împlini rugămintea ? Oare va fi primită? Oare ne va deschide ?» Iar ceilalţi răspundeau: «Cine ştie (cum ziceau fraţii

noştri niniviteni), de Se va răzgândi Domnul şi ne va izbăvi pe noi de multă muncire? Dar noi să facem ceea ce ţine de noi. Şi de nu ne va deschide, binecuvântat să fie Domnul Dumnezeu, Cel ce ne-a lăsat afară cu dreptate. Dar să stăruim, bătând până la sfârşitul vieţii noastre. Poate pentru multa noastră îndrăzneală şi stăruinţă, ne va deschide Prea Bunul».

Pentru aceea, îndemnându-se unii pe alţii, ziceau: «Să alergăm, fraţilor! E nevoie de alergare, de alergare cu putere, pentru că am rămas afară din buna noastră frăţime. Să alergăm, necruţând trupul nostru murdar şi pornit spre rele, ci să-l omorâm (mortificăm), cum ne-a omorât şi el pe noi». E ceea ce şi făceau acei fericiţi, stăpâniţi de simţul vinovăţiei.

Se vedeau la ei genunchi uscaţi de mulţimea mătăniilor; ochii topiţi şi scufundaţi înăuntru, undeva în adînc. Erau lipsiţi de păr; obrajii erau răniţi şi arşi de fierbinţeala lacrimilor; feţele veştejite şi galbene, nedeosebite întru nimic de feţele morţilor.

Ce înseamnă greaua pătimire a celor îndrăciţi pe lângă a acelora? Sau a celor îndureraţi pentru morţi? Sau a celor ce petrec în exil? Sau pedeapsa celor osândiţi pentru omoruri? Nimic nu e chinul şi pedeapsa fără de voie a acestora, pe lângă cea de bună voie a acelora. Şi vă rog să nu socotiţi cele spuse, poveşti, fraţlor. Aceştia rugau de multe ori pe judecătorul acela mare, pe păstorul şi îngerul între oameni, să le pună mâinile şi grumazul în fiare şi cătuşi şi să le ţintuiască picioarele în butuci ca la cei osândiţi şi să nu-i dezlege din acelea înainte de a-i primi mormântul, ba nici chiar în mormânt.

Dar nu voi ascunde nici smerirea cu adevărat vrednică de milă şi iubirea zdrobită către Dumnezeu şi pocăinţa acestor fericiţi. Când vedeau că vor purcede spre Domnul, ca să se înfăţişeze înaintea Scaunului Celui neprimitor de mită, acei buni locuitori ai locului de pocăinţă rugau, prin întâistătătorul lor, cu jurăminte, pe acel mare păstor, să nu-i învrednicească pe ei de înmormântare omenească, ci să fie aruncaţi, ca nişte dobitoace, în apa râului, sau să fie lăsaţi în ţarina cutreierată de fiare.

Dar cât de înfricoşătoare şi de jalnică era privelişlea ceasului lor din urmă? Când împreună osândiţii simţeau pe cel ce o lua înaintea lor că era gata să se sfârşească, îl înconjurau până ce avea încă mintea în putere. Şi plângând şi plini de dor şi clătinându-şi capetele în cea mai jalnică înfăţişare, întrebau însetaţi cu cuvinte întristate, pe cel ce se stingea, zicând către el, aprinşi de milă: «Ce este frate şi împreună osândite? Cum e? Ce zici? Ce nădăjduieşti? Ai dobândit prin osteneală ceea ce căutai, sau 1-ai izbutit? Ai ajuns sau n-ai reuşit ? Ai luat încredinţarea? Sau nădejdea îţi este nesigură ? Ai ajuns la slobozenie ? Sau gândul ţi se clatină încă şi se îndoieşte? Simţi în inima ta vreo iluminare sau

încă e întunecată şi ocărită? Se aude în tine vreun glas care îţi spune înăuntru: «Iată, te-ai făcut sănătos» (În. 5, 1), sau: «Iartă-ţi-se ţie păcatele» (Mt. 9, 2), sau: «Credinţa ta te-a mântuit» (Lc. 10, 42)? Sau ţi se pare că auzi încă pe acela care spune: «întoarcă-se păcătoşii în iad» (Ps. 9, 17) şi: «Legându-i mâinile şi picioarele, aruncaţi-1 în întuneric» (Mt. 22, 13) şi: «Piară nelegiuitul, ca să nu mai vadă slava Domnului» (Îs. 26, 10)? Ce spui, frate, pe scurt? Te rugăm, spune-ne, ca să cunoaştem şi noi cele în care vom fi. Căci timpul tău s-a încheiat şi altul nu vei mai afla în veac».

La acestea unii dintre cei ce adormeau, răspundeau: ***«Binecuvântat e Domnul care n-a depărtat rugăciunea noastră şi mila Lui de la noi» (Ps. 65, 19).*** Alţii iarăşi: ***«Binecuvântat e Domnul care nu ne-a dat pe noi spre vânarea dinţilor lor» (Ps. 123, 6).*** Dar alţii ziceau cu durere: «Oare a străbătut sufletul nostru puhoiul de nesuferit al duhurilor văzduhului? Nu avem încă îndrăzneala, ci aşteptăm să vedem ce se va întâmpla la judecata aceea». Alţii au dat un răspuns mai dureros decât aceştia, zicând: «Vai sufletului care n-a păzit făgăduinţa neprihănită; în ceasul acesta şi numai în el se va cunoaşte ce s-a gătit lui».

Iar eu văzând şi auzind acestea la ei, puţin a trebuit să nu deznădăjduiesc, cunoscând nepăsarea mea şi asemănând-o cu greaua lor pătimire.

Dar cum era şi aşezarea acelui loc şi întocmirea lui? Însăşi vederea locului îndemna la pocăinţă şi la plâns. Căci cele ce altora le sunt grele şi anevoie de primit, celor ce au căzut din virtute şi din bogăţia duhovnicească le sunt plăcute şi uşor de primit. Pentru că sufletul care s-a lipsit de îndrăzneala de mai înainte şi a căzut din nădejdea nepătimirii, care a stricat pecetea curăţiei, a fost jefuit de bogăţia darurilor, s-a înstrăinat de mângâierea dumnezeiască, a călcat tocmeala cu Domnul, a stins focul cel bun al lacrimilor şi e lovit şi împuns cu durere de amintirea lor, nu numai că primeşte cu toată râvna ostenelile, ci şi pe sine se sârguieşte a se ucide în chip bine credincios prin nevoinţă, dacă a mai rămas în el o scânteie de iubire şi de frica Domnului.

Aşa făceau cu adevărat fericiţii aceştia. Căci având în minte acestea şi gândind la înălţimea virtuţii din care au căzut, ziceau: «Adusu-ne-am aminte de zilele de la început» (Ps. 142, 5), de focul acela al sârguinţei noastre. Alţii strigau către Dumnezeu: «Unde sunt milele Tale cele dintru început, Doamne, pe care le-ai arătat sufletului nostru întru adevărul Tău?» Altul: «Cine mă va pune în lunile zilelor celor dinainte, în care mă păzea Dumnezeu, când strălucea lumina Lui peste capul inimii mele?» (Iov 29, 1-3).

Şi cum îşi aduceau aminte şi de virtuţile lor de mai înainte, a căror pierdere plângând-o ca nişte prunci, ziceau:«Unde este curăţia rugăciunii?Unde, îndrăzneala ei?Unde, lacrima dulce în locul celei amare?Unde, nădejdea

nevinovăţiei şi curăţirii desăvârşite? Unde, aşteptarea fericitei nepătimiri? Unde, credinţa faţă de păstor ? Unde, lucrarea rugăciunii lui în noi?Toate acestea s-au pierdut şi au pierit, ca şi cum nu s-ar fi văzut niciodată şi s-au mistuit şi au plecat ca şi cum n-ar fi fost».

Dar să ne întoarcem la cuvântul nostru. După ce am petrecut în închisoare 30 de zile, am revenit, neputând răbda mai mult, în obşte, la marele păstor. Acesta văzîndu-mă schimbat cu totul şi tulburat la culme, a cunoscut, prea înţeleptul, pricina schimbării, şi mi-a zis: «Ce este, părinte Ioane? Ai văzut nevoinţele celor ce se chinuiesc ?» Iar eu am zis: «Am văzut, părinte şi m-am minunat şi am fericit pe cei căzuţi care se plâng pe ei, mai mult decât pe cei ce n-au căzut şi nu se plâng pe ei; pentru că aceia prin cădere s-au ridicat la o înviere neprimejduită». Iar acela zise : «Aşa este».

Şi nemincinoasa lui limbă mi-a povestit următoarele: «înainte cu zece ani aveam aici un frate foarte sârguincios şi aşa de lucrător, că eu văzându-1 pe el atât de aprins cu duhul, tremuram pentru el şi mă temeam foarte de pizma diavolului, ca nu cumva, prin multa alergare, să-şi poticnească piciorul de vreo piatră, ceea ce obişnuieşte să se întâmple celor ce umblă repede. Acest lucru s-a şi întâmplat de fapt. Căci venind după un timp la mine, într-o seară târzie, îmi arătă o rană dezvelită şi îmi ceru un plasture, mai bine zis îmi ceru să-i ard rana cu fierul roşu; şi era tulburat foarte . Dar văzând pe doftor că nu voia să se folosească de o prea mare asprime faţă de el (pentru că era vrednic şi de milă), se aruncă la pământ, îmi apucă picioarele, le spălă pe acestea cu lacrimi multe şi îmi ceru pedepsirea în închisoarea ce ai văzut-o». «E cu neputinţă să nu merg acolo, striga, e cu nepuţintă!»

«Astfel sili mila doftorului să treacă în asprime, lucru rar şi cu totul neobişnuit bolnavilor. Se duse repede la cei ce se pocăiesc, se făcu părtaş cu ei cu toată râvna, în plâns, rănindu-şi inima, ca cu un cuţit, cu întristarea din iubirea de Dumnezeu. Iar a opta zi a plecat la Domnul, rugându-se să nu i se facă parte de înmormântare. Dar eu l-am adus aici ca pe unul ce era vrednic şi l-am îngropat laolaltă cu părinţii. Pentru că după o săptămână de robie, în ziua opta se lasă omul liber.

De fapt mai este cineva care ştie limpede, că nu s-a sculat de la picioarele mele smerite şi întinate înainte de a fi câştigat bunăvoinţa lui Dumnezeu. Şi nu e de mirare. Căci primind în inimă credinţa desfrânatei aceleia, a udat şi el picioarele mele netrebnice cu aceeaşi încredinţare. Pentru că «celui ce crede, toate îi sunt cu putinţă», a zis Domnul (Mc. 9, 23).

6) Am văzut suflete necurate stăpânite nebuneşte de dragostea trupurilor. Dar luând din cercarea dragostei pricină de pocăinţă, au întors aceeaşi dragoste spre

Domnul. Şi sărind îndată peste orice frică, s-au altoit fără saţiu în dragostea de Dumnezeu. De aceea şi Domnul a zis despre acea desfrânată, nu că s-a temut, ci că a iubit mult şi a putut schimba cu uşurinţă dragostea cu dragostea (Lc. 7,47).

7) Ştiu, o, minunaţilor, că unora li se par nevoinţele fericiţilor acelora ce le-am povestit, de necrezut, altora anevoie de crezut şi iarăşi altora pricinuitoare de deznădejde. Dar omul bărbat câştigă din acestea mai degrabă un bold şi o săgeată de foc şi pleacă ducând râvna în inima sa. Iar cel cu râvnă mai mică decât acesta, îşi cunoaşte neputinţa sa şi dobândind cu uşurinţă smerita cugetare, din dispreţuirea de sine, aleargă după cel dintâi. Nu ştiu însă dacă a şi ajuns ca acela. Dar cel trândav, nici să nu asculte la cele spuse, ca nu cumva să risipească şi puţinul pe care încă-1 face deznădăjduit cu totul şi să se întâmple cu el cuvântul care zice: «De la cel ce nu are râvnă şi ceea ce are se va lua de la el» (Mt. 25, 29) .

8) Nu putem noi cei ce am căzut în groapa fărădelegilor să ieşim de acolo, dacă nu ne-am scufundat în adâncul (abisul) smereniei,

9) Alta este smerenia mâhnită a celor ce plâng şi alta, mustrarea conştiinţei vecină cu deznădejdea a celor ce păcătuiesc încă şi alta, fericită bogăţie a smereniei ce se iveşte în cei desăvârşiţi prin lucrarea lui Dumnezeu. Să nu ne grăbim să o aflăm pe cea de a treia prin cuvinte. Căci în zadar vom alerga. Iar semnul celei de a doua este răbdarea desăvârşită a defăimării. Căci deprinderea rea de mai înainte chinuieşte de multe ori şi pe cel ce plânge. Şi nu e de mirare.

10) Cuvântul despre judecăţile lui Dumnezeu şi despre căderi e întunecos şi neînţeles de nici un suflet. Nu ştim care sunt căderile care ni se întâmplă din negrijă, care din părăsirea din iconomie (cu un rost bun), care din pricina întoarcerii lui Dumnezeu de la noi. Dar cineva ne-a povestit că cele ce ni se întâmplă din iconomie, pricinuiesc o întoarcere grabnică. Căci nu îngăduie Dumnezeu, Care ne-a predat lor, să fim ţinuţi mult de ele.

11) Să luptăm înainte de toate cu dracul întristării. Căci acesta, venind lângă noi în vremea rugăciunii şi aducându-ne aminte de îndrăznirea noastră de mai înainte, voieşte să ne oprim din rugăciune.

12)Să nu te tulburi de cazi în fiecare zi, nici să ieşi din luptă. Ci stai bărbăteşte şi cu siguranţă, îngerul care te păzeşte va preţui răbdarea ta. Rana ta este uşor de tămăduit cât este încă proaspătă şi caldă. Dar cele învechite, neîngrijite şi învârtoşate, sunt greu de vindecat şi au nevoie de multă osteneală, de fier, de brici şi de focul ce le însoţeşte pentru vindecare.

13) Multe se fac cu vremea de nevindecat. Dar la Dumnezeu toate sunt cu putinţă (Mt. 19, 26). Dracii spun că Dumnezeu e înainte de căderе iubitor de oameni, dar după căderе e aspru.

14) Nu crede celui ce-ţi zice după căderea în mici greşeli: «Bine era de n-ai fi făcut aceasta. Dar nu e nimic». Dar de multe ori, daruri mici îmblânzesc mânia mare a judecătorului.

15) Cel ce se pocăieşte cu adevărat, toată ziua în care nu plânge o socoteşte ca pierdută, chiar dacă a săvârşit alte lucruri bune în ea.

16) Nimeni din cei ce plâng să nu aştepte încredinţarea (iertării) în ceasul ieşirii (morţii). Căci ceea ce este nearătat, nu e sigur. Pentru aceea a şi zis careva: «Lasă-mă să răsuflu, prin încredinţare, ca să nu mă duc de aici neîncredinţat» (Ps. 38, 18).

17) Unde e Duhul Domnului, s-a dezlegat legătura. Şi unde e smerenia neasemănată, s-a dezlegat, de asemenea, legătura . Dar cei ce pleacă fără acestea două, să nu se amăgească. Căci sunt legaţi.

18) Cei din lume şi numai ei sunt străini de aceste încredinţări şi mai ales de cea dintâi (de prezenţa Duhului). Dar unii sporind prin milostivire, cunosc în ceasul ieşirii, folosul.

19) Cel ce se plânge pe sine însuşi, nu se ocupă de plânsul, de căderea sau de ocărârea altuia.

20) Câinele muşcat de o fiară, se mânie şi mai mult pe ea, înfuriindu-se neasemănat mai mult pe ea din durerea ranei.

21) Să luăm aminte de nu cumva nu din curăţie, ci din înrăutăţire, a încetat conştiinţa să ne muşte.

22) Semnul iertării căderii stă în a te socoti pururea dator .

23) Nu e nimic deopotrivă cu îndurarea lui Dumnezeu sau mai mare ca ea. De aceea cel ce deznădăjduieşte s-a înjunghiat pe sine.

24) Semnul pocăinţei pline de grijă stă în a ne socoti pe noi vrednici de toate necazurile văzute şi nevăzute ce ni se întâmplă, ba încă de şi mai multe.
25) Moise, după ce a văzut pe Dumnezeu în rug, s-a întors iarăşi în Egipt (care se înţelege întuneric), la lucrarea cărămizilor lui faraon cel gândit. Apoi iarăşi se suie la rug. Dar nu numai acolo, ci şi în munte. Cel ce a avut parte de vedere

niciodată nu deznădăjduieşte de sine. Sărăceşte marele Iov, dar s-a îmbogăţit iarăşi în chip îndoit.

26) Cumplite sunt în cei trândavi căderile de după chemare. Ele calcă nădejdea în picioare şi-i conving pe aceia să socotească fericit lucru chiar şi numai o singură ridicare din groapă.

27) Ia seama, ia seama! Nu ne întoarcem numai decât prin calea prin care ne-am rătăcit. Ci printr-o alta mai scurtă.

28) Am văzut pe doi inşi înaintând spre Dumnezeu în acelaşi fel şi în acelaşi timp. Unul din ei era bătrân şi înaintat în osteneli. Celălalt era ucenic şi alerga mai repede ca bătrânul şi a ajuns cel dintii la semnul smereniei.

29) Să luăm aminte toţi, dar mai mult cei ce am căzut. Să nu bolim în inimă de boala lui Origen cel necredincios. Această învăţătură pângărită se face lesne primită de iubitorii de plăcere, dând ca motiv (pretext) iubirea de oameni a lui Dumnezeu. În cugetarea mea, mai bine zis în pocăinţa mea, se va aprinde focul rugăciunii care mistuie materia păcatului (Ps. 38, 4).

30) Regulă şi chip, pildă şi icoană de pocăinţă să-ţi fie ţie mai înainte pomeniţii sfinţi osândiţi şi nu vei mai avea nevoie nicidecum de vreo carte în viaţa ta, până ce nu te va lumina Hristos, Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu, întru învierea pocăinţei celei pline de grijă. Amin.

Prin pocăinţă ai urcat a cincea treaptă. Prin ea ai curăţit cele cinci simţuri scăpând de pedeapsă şi de osânda fără de voie, prin cea aleasă de bună voie.

Cuvântul VI - Despre pomenirea morţii

1) Oricărui cuvânt îi premerge un gând. Plânsului şi tânguirii îi premerge pomenirea morţii şi a greşelilor. Pentru aceea se pun acestea la acest loc în cuvântul nostru.

2) Aducerea aminte de moarte este o moarte de fiecare zi. Aducerea aminte de moarte e un suspin de fiecare ceas.

3) Frica de moarte este o însuşire a firii, intrată în ea prin neascultare. Iar tremurarea de moarte este semnul păcatelor nepocăite.

4) Hristos are frică de moarte, dar nu tremură, ca să arate limpede însuşirile celor două firi.

5) Precum pâinea e cea mai de trebuinţă dintre toate mâncările, aşa aducerea aminte de moarte e cea mai de trebuinţă dintre toate lucrările (de curăţire de patimi).
6) Celor aflători în mijlocul (obştii), aducerea aminte de moarte le pricinuieşte osteneli, împliniri de ascultări, necinstiri. Celor din afară de zgomote, le pricinuieşte lepădarea grijilor, rugăciunea neîncetată şi păzirea minţii. Acestora pomenirea morţii le este şi maică şi fiică.

7) Precum cositorul se deosebeşte de argint, chiar dacă la vedere se aseamănă, aşa pentru cei ce au darul deosebirii, frica firească de moarte se deosebeşte în chip vădit de cea potrivnică firii.

8) Semnul adevărat al celor ce-şi aduc aminte de moarte întru simţirea inimii, este despătimirea de bună voie de toată zidirea şi părăsirea desăvârşită a voii lor. Cel ce o aşteaptă pe aceasta în fiecare zi e om cercat. Cel ce o doreşte în fiecare ceas e sfânt.

9) Nu toată poftirea morţii e bună. Căci sunt unii care, greşind neîncetat din forţa deprinderii, o doresc pe aceasta cu smerenie. Şi sunt iarăşi alţii care nu voi să se pocăiască şi aceştia o cer din deznădejde. Şi sunt alţii care nu au frică de moarte, deoarece se socotesc pe ei nepătimaşi, din mândrie. În sfârşit sunt unii care cer plecarea lor de aici prin lucrarea Duhului Sfânt.

10) Unii dintre bine-credincioşi se întreabă cu nedumerire: pentru ce, dacă pomenirea morţii ne face atâta bine, Domnul ne-a ascuns cunoaşterea ei de mai înainte? Ei nu ştiu că Dumnezeu ne lucrează prin aceasta în chip minunat mântuirea noastră. Căci nimenea, dacă ar cunoaşte mai dinainte moartea sa, nu ar veni îndată la botez sau la viaţa călugărească, ci şi-ar petrece toate zilele în fărădelegi şi s-ar năpusti spre botez şi spre pocăinţă numai în ceasul ieşirii. Dar dobândind calitatea păcatului din obişnuinţa îndelungată cu el, ar rămâne cu totul neîndreptat.

11) Plângând, să nu primeşti niciodată pe câinele acela care îţi strecoară gândul că Dumnezeu e iubitor de oameni. Căci scopul lui este să alunge de la tine plânsul şi frica neînfricată. Acest gând îţi este bun numai când te vezi pe tine târât în adâncă deznădejde.

12) Cel ce voieşte să ţină pururea în sine pomenirea morţii şi a judecăţii lui Dumnezeu, dar s-a predat pe sine grijilor şi împrăştierilor lumeşti, este asemenea celui ce înoată, dar voieşte să-şi ciocnească palmele.

13) Pomenirea conştientă a morţii depărtează mâncarea. Iar mâncarea înlăturată cu smerenie, depărtează patimile.

14) Lipsa de durere a inimii învârtoşează mintea. Iar mulţimea bucatelor usucă izvoarele. Setea şi privegherea aduc zdrobirea inimii. Iar din inimă zdrobită ţâşnesc apele (lacrimile).

15) Cele spuse sunt aspre celor lacomi de mâncare şi de necrezut celor trândavi. Dar bărbatul făptuitor le va cerca prin râvna lui. Şi cel ce le-a cunoscut prin cercare va zâmbi gândindu-se la ele. Dar cel ce caută încă să le cunoască e mai trist.

16) Precum părinţii spun că iubirea desăvârşită nu poate cădea, aşa spun eu că simţirea desăvârşită a morţii este lipsită de frică.

17) ***Multe sunt lucrările minţii făptuitoare. Amintesc dintre acestea: gândul la dragostea lui Dumnezeu, pomenirea lui Dumnezeu, aducerea aminte de Împărăţia Cerurilor, aducerea aminte de râvna mucenicilor, aducerea aminte de Dumnezeu care e de faţă, potrivit cu cel ce a spus: «Văzut-am înaintea mea pe Domnul» (Ps. 15, 8), aducerea aminte de sfintele Puteri înţelegătoare, aducerea aminte de moarte, de răspuns, de hotărâre, de pedepsire. Începem cu cele mari şi sfârşim cu cele care nu trebuie uitate.***

18) Mi-a povestit odată un călugăr egiptean că «după împlântarea pomenirii morţii întru simţirea inimii, voind odată, mânat de nevoie, să mângâie puţin lutul, am fost împiedicat de pomenirea aceasta, ca de un judecător şi ceea ce e minunat, e că deşi am voit, n-am putut să mai scap de ea».

19) Un alt oarecare, locuind aici, în aşa zisa Thola, îşi ieşea de multe ori, din pricina acestui gând (al morţii), din sine. Şi aflat de fraţi de parcă era leşinat sau cuprins de epilepsie, era dus de ei aproape fără suflare.

20) Nu voi tăcea să-ţi fac cunoscută şi povestirea despre Isichie Horevitul. Acesta petrecea totdeauna într-o totală lenevie, neavând nici o grijă de sufletul său. Îmbolnăvindu-se odată cu trupul până la marginea vieţii, încât părea că peste un ceas va muri, dar venindu-şi iarăşi în fire, ne rugă pe toţi să plecăm îndată. Zidind apoi uşa chiliei, a rămas înăuntru 12 ani fără să mai iasă vreodată la vreo vorbă cu cineva. Nu mai gusta nimic altceva, decât pâine cu apă. Şedea numai acolo, cu mintea ţintă (în extaz) la cele ce le văzuse în această ieşire (în extaz). Era atât de adunat cu mintea în sine, că nu şi-a mai schimbat niciodată acest fel de vieţuire, fiind pururea ieşit din sine şi vărsând lacrimi fierbinţi, în tăcere.

Dar când era să se săvârşească, deschizând uşa am intrat înăuntru. Şi rugându-1 mult, numai atâta am auzit de la el: «Iertaţi-mă! Nimenea de va avea pomenirea morţii, nu va putea să păcătuiască vreodată».

Iar noi ne-am minunat văzând pe cel odinioară atât de nepăsător, preschimbat atât de repede cu o schimbare şi prefacere fericită. Şi înmormântându-1 cu cuviosie în cimitirul apropiat al castrului, după un număr de zile căutând sfintele lui rămăşiţe, nu le-am aflat. Domnul a încredinţat şi în felul acesta, despre pocăinţa lui plină de grijă şi vrednică de laudă, pe toţi cei ce voiesc să se îndrepte după o lenevire îndelungată.

21) Precum unii socotesc nemărginit adâncul (abisul), căci îl numesc loc fără fund, aşa gândul morţii e nesfârşit atât în curăţia, cât şi în lucrarea lui. Iar ceea ce am spus e întărit de amintitul cuvios. Unii ca aceştia adăugând neîncetat frica, la frică, nu se odihnesc până nu se va topi şi însăşi puterea oaselor.

22) Să ne încredinţăm că, pe lângă toate bunătăţile şi aceasta este un dar al lui Dumnezeu. Pentru că altfel, cum se explică faptul că, chiar venind la morminte, unii rămân fără lacrimi şi învârtoşaţi, dar pe de altă parte chiar aflându-ne departe de această vedere, de multe ori suntem străpunşi la inimă ?

23) Cel ce a murit tuturor, şi-a adus aminte de moarte. Dar cel ce e încă legat de ele, nu încetează de a lucra el însuşi împotriva sa.

24) Nu voi să încredinţezi pe toţi despre iubirea ta faţă de ei. Ci cere lui Dumnezeu să le-o arate El însuşi aceasta în chip negrăit. Iar de nu, nu-ţi va ajunge timpul şi pentru legături (pentru relaţii) şi pentru străpungere.

25) Nu te amăgi, lucrătorule fără minte, că poţi să înlocuieşti timpul (pierdut) cu alt timp. Căci nu va ajunge ziua să împlineşti datoria ei faţă de Stăpânul.

26) Nu e cu putinţă, zice cineva, nu e cu putinţă a străbate ziua de faţă cu bună credincioşie, de nu va fi socotită ca cea din urmă a întregii vieţi. E de mirare cu adevărat cum au rostit acest cuvânt elinii. Căci socotesc şi ei că e propriu filozofiei să cugete la moarte.

Aceasta a fost a şasea treaptă. Cel ce s-a suit pe ea nu va păcătui niciodată, dacă e adevărat ce s-a spus: ***«Adu-ţi aminte de cele de pe urmă ale tale şi în veac nu vei păcătui» (Inţ. Sir. 7, 38).***

Cuvântul VII – Despre plânsul de bucurie făcător

1) Plânsul după Dumnezeu este o tristeţe a sufletului, o simţire a inimii îndurerate care caută pururea nebuneşte pe Cel după care însetează; iar neajungându-L, Îl urmăreşte cu osteneală şi se tânguieşte cu durere, alergând după El.

2) Sau: Plânsul este un ac de aur al sufletului scăpat de orice ţintuire şi alipire şi înfipt de tristeţea cuvioasă în lucrarea de cercetare a inimii.

3)Străpungerea este un chin neîncetat al conştiinţei, care pricinuieşte împrospătarea focului inimii, prin mărturisirea făcută în minte.

4) Mărturisirea (în minte) este uitarea firii, când din pricina ei cineva a uitat să mănânce pâinea lui.

5) Pocăinţa este lipsirea neîntristată, de toată mângâierea trupească.

6) Celor ce înaintează încă în acest plâns fericit, înfrânarea şi tăcerea buzelor li s-a făcut o însuşire. Iar celor ce au înfăptuit înaintarea, li s-a făcut o asemenea însuşire nemânierea şi neţinerea minte a răului. În sfârşit, celor desăvârşiţi li s-a făcut o însuşire smerită cugetare, setea de necinstiri, foamea de bună voie, de necazuri, neosândirea celor ce păcătuiesc, împreună pătimirea mai presus de putere. Cei dintâi se fac primiţi; cei de al doilea, vrednici de laudă; iar cei ce flămânzesc după necazuri şi însetează după necinstiri sunt fericiţi; căci ei se vor sătura de o hrană de care nu se vor sătura.

7) Când ai ajuns la plâns, ţine-1 cu toată tăria. Căci înainte de a se îmbiba în tine, uşor ţi se răpeşte. Şi e topit ca ceara de tulburări, de griji trupeşti, de plăceri şi mai ales de multă vorbărie şi de glume uşuratice.

8) Deşi cuvântul e îndrăzneţ, izvorul lacrimilor după botez e mai mare decât botezul. Deoarece acela ne curăţeşte de păcatele noastre de mai înainte. Iar acesta, de cele de după aceea. Şi primindu-1 pe acela toţi ca copii, ne-am întinat după aceea; prin acesta însă l-am curăţit şi pe acela. Dacă acesta nu s-ar fi dăruit de Dumnezeu oamenilor din iubire de oameni, cu adevărat rari ar fi cei ce se mântuiesc.

9) Suspinele şi întristarea strigă către Domnul. Lacrimile din frică, mijlocesc. Iar cele ale prea sfintei iubiri ne arată că rugăciunea noastră a fost primită.
10) Dacă nimic nu însoţeşte smerita cugetare ca plânsul, nimic nu i se împotriveşte acesteia ca râsul.

11) De ai ajuns la fericita tristeţe bucuroasă a străpungerii cuvioase, ţine-o şi nu te vei odihni de lucrarea din ea, până ce nu te vei ridica din cele de aici şi nu te vei înfăţişa curat lui Hristos.

12) Să nu încetezi să-ţi închipuieşti mereu în tine şi să cercetezi adâncul (abisul) focului veşnic şi pe slujitorii nemiloşi, pe judecătorul neîndurat şi neiertător, prăpastia nemărginită a văpăii celei de sub pământ şi coborâşurile strâmtorate

ale locurilor şi hăurilor subpământene şi înfricoşătoare şi chipurile tuturor acestora. Aceasta pentru ca lăbărţarea aflătoare în sufletul nostru să fie strânsă prin cutremurare şi acesta să se unească cu curăţia nestricăcioasă, primind arătarea focului tot mai scânteietor al plânsului.

13) Stăruie, plin de cutremur, în cererea rugăciunii, stând în faţa Judecătorului ca un vinovat, ca să stingi cu înfăţişarea din afară şi cu starea dinăuntru mânia Dreptului Judecător. Căci nu poate să treacă cu vederea sufletul văduvit, care stă plin de durere în faţa Lui şi dăruieşte osteneli celui neostenit. Celui ce a câştigat lacrima sufletului, tot locul îi este potrivit pentru rugăciune.

14) Precum comoara ascunsă e mai de nejefuit decât cea arătată în piaţă, aşa să înţelegem şi cele spuse înainte.

15) Nu fi ca cei ce îngroapă morţii, care aici îi plâng pe aceia, aici se îmbată pentru ei, ci fii ca cei legaţi în fiare şi biciuţi în fiecare ceas, de călăi.

16) Cel ce odată plânge, altă dată se desfată şi râde, e asemenea celui ce aruncă în câinele iubirii de plăcere cu pâine; care se preface că-l alungă, dar în fapt îl îndeamnă să stea lângă el.

17) Adună-ţi mintea, nu iubi să fii văzut; fii ieşit spre inima ta. Căci dracii se tem de adunarea minţii, cum se tem hoţii de câini.

18) Nu suntem chemaţi, o, prieteni, aici la nuntă. Deci, Cel ce ne-a chemat pe noi aici ne-a chemat negreşit, să ne plângem pentru păcatele noastre.

19) ***Unii, când varsă lacrimi se silesc, în vremea aceea fericită, în chip nepotrivit, să nu cugete la nimic. Ei nu socotesc că lacrima fără înţeles e proprie firii necuvântătoare şi nu celei cuvântătoare. Lacrimă e fiica gândului. Iar tatăl gândului e mintea raţională.***

20) Să-ţi fie întinderea în pat chip al zăcerii tale în mormânt şi vei dormi mai puţin. Desfătarea de la masă să-ţi aducă aminte că vei fi hrană dureroasei desfătări a viermilor şi te vei desfăta mai puţin. Nici când te împărtăşeşti de băutura apei, să nu uiţi de setea din văpaia aceea (veşnică) şi negreşit vei sili firea (la cumpătare). Iar când suferim necinstirea cinstită şi ocara şi cearta întâistătătorului, să ne gândim la înfricoşata hotărâre a Judecătorului şi vom junghia întristarea şi amărăciunea fără judecată adunată în noi, cu blândeţea şi răbdarea, ca şi cu un cuţit cu două tăişuri.

21) Cu timpul scade marea, zice Iov (Iov 14, 11) şi cu timpul şi prin răbdare se nasc şi se desăvârşesc cele spuse în noi.

23) Aducerea aminte de focul veşnic să se culce în fiecare seară şi să se scoale cu tine şi nu te va stăpâni pe tine trândăvia în timpul cântării.

24) Să te îndemne la plâns chiar şi haina ta. Că toţi cei ce plâng pe morţi se îmbracă în negru. Dacă deci nu poţi plânge, plângi pentru aceasta. Iar de plângi, tânguieşte-te şi mai mult pentru faptul că de pe treapta minţii te-ai coborât la cea ostenitoare prin greşelile tale.

25) Bunul şi dreptul nostru Judecător va ţine seamă negreşit, ca în toate celelalte şi în privinţa lacrimilor, de puterea firii. Căci am văzut picături mici ca de sânge, vărsate cu durere şi am văzut curgând izvoare fără durere. Eu judec pe cei ce se ostenesc, mai mult după durerea lor şi nu după lacrimă. Şi cred că şi Dumnezeu.

26) Nu se potriveşte cuvântarea de Dumnezeu (teologia) cu cei ce plâng. Căci ea risipeşte plânsul lor. Cuvântătorul de Dumnezeu se aseamănă celui ce şade pe scaun ca un învăţător. Iar cel ce plânge, celui ce şade în gunoi şi în sac. Aceasta este, cum socotesc, ceea ce a spus şi David când plângea răspunzând celor ce-1 întrebau, măcar că a fost şi înţelept şi învăţător: «Cum vom cânta cântare Domnului în pământ străin», adică în pământul împătimirii ? (Ps. 136,4).

27) Şi în zidire şi în străpungere este ceva care se mişcă de la sine şi ceva care e mişcat de altceva . Când sufletul, chiar dacă nu ne sârguim sau nu întreprindem ceva, lăcrimează şi se umezeşte şi se îmblânzeşte, să alergăm. Căci Domnul a venit nechemat, aducându-ne buretele întristării de Dumnezeu iubitoare şi apa de împrospătare a lacrimilor de Dumnezeu cinstitoare, spre ştergerea greşalelor scrise în suflet ca pe o hârtie. Păzeşte-o pe aceasta ca pe lumina ochilor până ce se va retrage. Căci mare este puterea străpungerii acesteia, mai mare decât puterea celei ce vine din sârguinţă şi cugetarea noastră.

28) Nu ajunge la frumuseţea (desăvârşirea) plânsului cel ce plânge când voieşte, ci cel ce plânge pentru că se află în cele ce voieşte. Dar nici acesta nu se află în acelea când voieşte ceea ce voieşte el, ci când voieşte cum voieşte Dumnezeu.

29) De multe ori în plânsul cel după Dumnezeu se amestecă lacrima fără har a slavei deşarte. Iar aceasta o vom cunoaşte în chip probat şi cu bună credincioşie când ne vom vedea plângând cu vicleşug.

30) Străpungerea adevărată este durerea neîmprăştiată a sufletului, care nu-şi dă nici o mângâiere, ci îşi închipuie în fiecare ceas desfacerea (moartea) şi aşteaptă ca pe o apă răcoritoare mângâierea lui Dumnezeu, care mângâie pe călugării smeriţi.

31) Cei ce au dobândit plânsul întru simţirea inimii, şi-au urât însăşi viaţa lor, ca una ce e plină de osteneală şi pricinuitoare de lacrimi şi de dureri. Iar de la trupul lor s-au întors ca de la un duşman.

32) Când vedem, în cei ce par să plângă după Dumnezeu, mânie şi mândrie, să socotim lacrimile lor potrivnice (lui Dumnezeu) ***«Căci ce părtăşie are, zice, întunericul cu lumina ?» (II Cor. 6, 15).***

33) Rodul străpungerii mincinoase este închipuirea de sine; iar al celei adevărate e mângâierea. Precum focul topeşte trestia, aşa lacrima topeşte toată întinăciunea văzută şi gândită.

34) Cuvântul despre lacrimi la mulţi părinţi e întunecos şi se spune că e anevoie de aflat în cei începători. Căci se spune că acestea se nasc din multe şi felurite pricini: din fire, de la Dumnezeu, dintr-un necaz potrivnic, din lăudare, din slavă deşartă, din curvie, din dragoste, din aducere aminte de moarte şi din alte multe.

35) Din toate acestea deprinzând virtuţile cu frica lui Dumnezeu, să ne câştigăm lacrimile curate şi neviclene ale desfacerii (morţii) noastre. Căci în ele nu este închipuire de sine sau furare (a gândului smerit), ci mai degrabă curăţire şi înaintare în dragostea de Dumnezeu, spălare de păcate şi nepătimire.

36) Nu-i de mirare că unii din cei ce plâng încep de la lacrimile bune şi sfârşesc la cele rele. Dar cu adevărat vrednic de laudă e cel ce schimbă lacrimile ce încep din porniri contrare sau fireşti, în lacrimi duhovniceşti. Această lucrare o cunosc lămurit cei aplecaţi spre slava deşartă.

37) Nu crede izvoarelor tale (de lacrimi) înainte de curăţirea desăvârşită. Căci nu are crezare vinul stors de curând din teascuri. Nu se va împotrivi nimeni celui ce zice că toate cele după Dumnezeu sunt foarte folositoare. Dar care e folosul ce ne vine din ele, vom cunoaşte în ceasul ieşirii (al morţii).

38) Cel ce călătoreşte în plânsul neîncetat după Dumnezeu nu încetează a prăznui în fiecare zi. Dar cel ce e într-o neîncetată sărbătoare cu trupul va fi luat în primire de plânsul veşnic.

39) Nu au osândiţii în închisoare bucurie. Nu au călugării adevăraţi pe pământ sărbătoare. Şi poate de aceea acel bine plângător a zis suspinând: ***«Scoate din temniţă sufletul meu» (Ps. 141, 7),*** ca să se bucure în lumina Ta cea negrăită.

40) Fă-te ca un împărat peste inima ta, şezând înalt întru smerenie şi poruncind râsului: «Mergi şi merge» şi plânsului celui dulce: «Vino şi vine» (Mt. 8, 9) şi robului şi tiranului nostru trup: «Fă aceasta, şi face».

41) Cel ce a îmbrăcat plânsul fericit şi plin de har ca pe o haină de nuntă, a cunoscut râsul duhovnicesc al sufletului. Cine este oare acela, care cheltuindu-şi tot timpul vieţii sale călugăreşti cu atâta evlavie, că nu s-a păgubit de nici o zi, de nici un ceas şi de nici o clipă, ci şi le-a dăruit Domnului, să nu-şi dea seama că nu se poate vedea aceeaşi zi de două ori în viaţă?

42) Fericit e monahul care poate să privească cu ochii sufletului la Puterile înţelegătoare (îngeri) Dar necăzut rămâne cel ce-şi plouă neîncetat obrajii săi cu apele vii, prin amintirea morţii şi a greşalelor. Dar nu oştenesc să cred că la întâia stare se ajunge prin a doua.

43) Am văzut cerşetori şi săraci îndrăzneţi, înduplecând repede prin unele cuvinte măiestrite chiar şi inimile împăraţilor, spre milostivire. Şi am văzut oameni săraci şi lipsiţi de virtuţi, strigând nu cu cuvinte măiestrite, ci nepricepute, fără să se ruşineze şi cu stăruinţă către Împăratul ceresc, din adâncul deznădăjduit al inimii, şi silind prin sila la care supuneau pe Cel prin fire nesilit, spre milostivire.

44) Cel ce se făleşte sufleteşte cu lacrimile sale şi osândeşte în sine pe cei ce nu au lacrimi, este asemenea celui ce după ce a cerut de la împărat arma împotriva duşmanilor săi se omoară cu aceasta pe sine.

45) ***Nu are, o, prieteni, Dumnezeu nevoie şi nici nu voieşte ca omul să plângă din durerea inimii; ci mai degrabă să se veselească din iubirea faţă de El, întru râsul sufletului.***

46) Omoară păcatul şi lacrima îndurerată a ochilor sensibili va fi de prisos. Căci nu e nevoie de brici, unde nu e rană. Nu era în Adam lacrima înainte de călcarea poruncii, precum nu va fi nici după înviere, când va fi încetat păcatul, dacă acolo nu va fi «nici durere, nici întristare, nici suspin» (Apoc. 21, 4) .

47) Am văzut la unii plâns şi am văzut la alţii alt plâns din neputinţa plânsului. Aceştia, deşi îl au, se simt ca şi cum nu-1 au şi prin neştiinţa lor cea bună rămân nejefuiţi (de el). Aceştia sunt cei despre care s-a :zis : «Domnul înţelepţeşte pe orbi» (Ps. 145, 8).

48) Se întâmplă de multe ori că pe cei mai uşori îi mândreşte lacrima însăşi. De aceea nu li se dă unora, ca să se plângă pe ei pentru lipsirea de ea şi pentru cererea ei fără rezultat şi ca să se osândească cu suspine, cu întristare şi cu durerea sufletului, cu adâncă mâhnire pentru neputinţa lor. Acestea obişnuiesc să umple locul lacrimii, nelăsându-i în primejdie, măcar că ei le socotesc fără folos.

49) De vom lua seama, vom afla că de multe ori se iveşte în noi ceva vrednic de râs, de la draci. Astfel dacă ne-am săturat, ne pricinuiesc străpungerea inimii, iar dacă am postit, ne învârtoşează iarăşi, ca, amăgindu-ne cu lacrimi false, să ne predăm desfătării,. adică maicii patimilor. Să nu ne supunem deci acestora, ci să facem dimpotrivă.

50) Eu mă minunez şi când caut la calitatea străpungerii inimii. Cum, numindu-se plâns şi întristare, are înăuntru împletite cu sine, ca mierea cu ceara, bucuria şi veselia ? Ce învăţăm din aceasta ? Că această străpungere este, propriu zis, dar al Domnului. De aceea ea este în suflet ca o plăcere neplăcută, Dumnezeu mângâind în chip neştiut pe cei zdrobiţi cu inima.

Dar în privinţa plânsului prea vădit şi a durerii aducătoare de folos, să ascultăm o istorioară prea jalnică şi folositoare de suflet.

Un oarecare Ştefan, care locuia aici şi îmbrăţişase viaţa pustnicească şi liniştită şi petrecuse mulţi ani în stadionul călugăresc de luptă, împodobindu-se cu postirî şi în chip deosebit, cu lacrimi şi aflându-se înfrumuseţat cu florile altor bune deprinderi, avea o chilie lângă coborâşul Sfântului Ilie, văzătorul de Dumnezeu, în acest munte sfânt. Acest pururea pomenit, în scopul unei mai vădite şi mai dureroase pocăinţe, s-a mutat la locul pustnicilor, numit Sidi. După ce a petrecut acolo, în cea mai strâmtorată şi mai încordată vieţuire, un număr de ani, deoarece locul era foarte aspru şi aproape de neajuns pentru orice om, ca unul ce se afla la vreo 70 de mile departe de castru, bătrânul se sui iarăşi, spre sfârşitul vieţii, la chilia sa de pe vârful acela sfânt. Căci avea şi doi ucenici din Palestina, foarte evlavioşi, care păziseră chilia bătrânului.

Deci petrecând acolo puţine zile, căzu la boală şi se sfârşi. Dar cu o zi înainte de a se săvârşi, fu răpit cu mintea şi cu ochii deschişi, privi spre dreapta şi spre stânga patului. Şi ca tras la socoteală, zicea în auzul tuturor celor de faţă, odată: «Da, aşa e, e adevărat, dar am postit pentru aceasta atâţia ani»; altă dată: «Nu, minţiţi, aceasta n-am făcut-o». Apoi iarăşi: «Da, aceasta e adevărat, dar am plâns, am slujit». Şi iarăşi: «Cu dreptate mă învinuiţi». Dar la unele zicea şi aşa: «Da, e adevărat, pentru acestea n-am ce să spun; dar la Dumnezeu este şi milă». Era o privelişte înfricoşătoare, înspăimântătoare şi o tragere la socoteală nevăzută şi neîndurată. Şi ceea ce era şi mai înfricoşător, era că-1 osândeau şi pentru cele ce n-a făcut. Vai! Sihastrul şi pustnicul spunea la unele din greşalele lui: «La acestea n-am ce să zic»; el care era de vreo 40 de ani călugăr şi avea lacrimile.

Vai! vai! Să auzim şi glasul lui Iezechiel, care zice : «În ceea ce te voi afla, în aceea te voiu judeca, a zis Dumnezeu». Cu adevărat n-a putut să se apere în nici una din acestea. Pentru ce? Slavă Celui ce singur ştie.

Iar unii ne-au istorisit în chip nemincinos, că acesta hrănea şi un leopard în pustie din mâna lui. Şi aşa, tras la socoteală, s-a despărţit de trup. Care i-a fost judecata sau care sfârşitul sau care hotărârea cu privire la el sau care sfârşitul tragerii la socoteală? El nu l-a făcut nicidecum cunoscut.

51) Precum văduva care şi-a pierdut bărbatul, având un fiu unul născut, îl are după Dumnezeu numai pe el spre mângâiere, aşa şi sufletul care a căzut nu are altă mângâiere în vremea ieşirii, decât neplăcerile gâtlejului (postul) şi lacrima. Nu vor cânta aceştia niciodată. Nici nu vor sălta în cântece de veselie. Căci ele sunt păgubitoare plânsului. Iar de vei încerca să chemi plânsul prin ele, el se va depărta şi mai mult de la tine, căci plânsul este durerea , îmbibată într-un suflet învăpăiat. El s-a făcut în mulţi înaintemergător al fericitei nepătimiri, făcând materia uşor de stăpânit, curăţând-o şi subţiind-o.

52) Un încercat lucrător al acestui dar (al plânsului) mi-a istorisit următoarele: *«Căutând eu, de multe ori să mă aplec spre slava deşartă sau spre mânie sau spre săturarea pântecelui, gândul plânsului s-a împotrivit dinăuntru, şoptindu-mi: «Să nu te apleci spre slava deşartă, că plec de la tine !» La fel şi în privinţa altor patimi. Iar eu îi răspundeam : «Nu voi înceta să te ascult, până ce mă vei înfăţişa înaintea lui Hristos».*

53) Adâncul (abisul) plânsului mângâiere a văzut. Iar curăţia inimii a primit luminarea. Luminarea este lucrare negrăită, înţeleasă în chip neştiut şi văzută în chip nevăzut. Mângâierea este răcorirea sufletului îndurerat care în acelaşi timp plânge şi surâde în sine asemenea pruncului. Sprijinirea este înnoirea sufletului care a căzut în întristare, prefăcând în chip minunat lacrima dureroasă în lacrimă fără durere.

54) Lacrimile născute din amintirea morţii au nascut frică. Iar după frica ce naşte lipsa de frică, se iveşte bucuria. Iar din bucuria fără sfârşit ajunsă la sfârşit, răsare floarea dragostei cuvioase.

55) Respinge, ca unul ce nu eşti vrednic, bucuria ce ţi-a venit, cu mâna smereniei, ca nu cumva primind-o prea uşor să primeşti lup în loc de păstor.

56) Nu alerga spre vedere, până nu e timpul vederii, ca urmărind frumuseţea smereniei, să o ajungi şi să te uneşti în veacul veacului cu ea, într-o nuntă prea curată.

57) Când pruncul cunoaşte pe tatăl său, se umple întreg de bucurie. Dar acesta plecând pentru un timp, cu bun rost, de acasă, apoi venind iarăşi, copilul se umple de bucurie şi de întristare. De bucurie, pentru că vede pe cel dorit, de întristare, pentru lipsirea atât de lung timp de frumuseţea celui bun.

58) Mama se ascunde de copil, dar acesta căutând-o cu durere, când vede ea aceasta se veseleşte. În felul acesta îl învaţă să se lipească statornic de ea şi aprinde în copil iubirea puternică faţă de ea. «Cel ce are urechi de auzit, să audă», zice Domnul (Lc. 14, 35).

59) Osânditul care a primit sentinţa de moarte nu se mai îngrijeşte de bunul chip al înfăţişării sale. Cel ce plânge nu mai e luat în stăpânire vreodată de desfătare, de slavă ori de fierea mâniei.

60) Plânsul este durerea îmbibată în sufletul ce se pocăieşte, adăugând în fiecare zi dureri peste dureri, ca femeia care naşte şi suferă durerile naşterii.

61) Drept şi cuvios este Domnul. Şi pe cel ce se linişteşte cu judecată, cu judecată îl străpunge şi pe cel ce se supune cu judecată, îl veseleşte în fiecare zi. Cel ce nu se îndeletniceşte cu fiecare din acestea în chip nemincinos, s-a lipsit de plâns.

62) Alungă câinele care vine când te afli în cel mai adânc plâns şi îţi şopteşte că Dumnezeu e nemilostiv şi neîndurător. Căci luând seamă bine, îl vei afla zicând înainte de păcat că Dumnezeu este iubitor de oameni, milostiv şi iertător.

63) Îndeletnicirea naşte continuarea. Iar aceasta ajunge la simţire. Iar ceea ce se face cu simţire, e greu de dezrădăcinat.

64) Chiar de ne-am îndeletnici cu vieţuiri măreţe, dacă avem inima neîndurerată, să le socotim pe acestea ca nişte vânturi trecătoare şi mincinoase.

65) Cei ce după baie s-au murdărit iarăşi, trebuie numaidecât să-şi cureţe mâinile cu focul neobosit al inimii şi cu untul de lemn al lui Dumnezeu.

66) Am văzut la unii un plâns de cea mai mare tărie. I-am văzut vărsând în chip simţitor pe gură sânge din inimă îndurerată şi rănită şi mi-am adus aminte de cel ce a zis: «Lovit am fost ca iarba şi s-a uscat inima mea» (Ps. 101, 5).

67) Lacrimile din frică au pază în ele însele. Cele ale iubirii, înainte de dragostea desăvârşită, poate sunt uşor de furat din unii, dacă focul amintirii neîncetate a păcatelor nu aprinde, în vremea lucrării, inima cu tărie. Şi e de mirare, cum cel mai smerit e cel mai sigur în vremea lucrării lui.

68) Sunt materii care usucă izvoarele noastre. Şi sunt altele, care au în ele şi mocirlă şi nasc şi fiare.

69) Multă răutate este la vrăjmaşii noştri. Ei fac din maicile virtuţilor, maicile păcatelor şi mijloacele pricinuitoare ale smereniei le prefac în pricini ale mândriei.

70) De multe ori şi înseşi locurile locuinţelor noastre şi priveliştea lor îndeamnă mintea noastră la străpungere. Să te încredinţeze despre aceasta Iisus şi Ilie şi Ioan, care se rugau în singurătate.

71)Am văzut însă de multe ori pornindu-se lacrimi şi în cetăţi şi în locuri zgomotoase, pentru ca socotind unii că nu sunt împiedicaţi deloc de zgomote, să se apropie de lume. Căci acesta e scopul dracilor.

72) De multe ori un singur cuvânt a risipit plânsul. Dar e de mirare că un singur cuvânt l-a adus iarăşi.

73) Nu vom fi învinuiţi, o, prieteni, la ieşirea sufletului, că nu am săvârşit minuni, nici că n-am teologhisit, nici că n-am fost văzători, dar vom da negreşit socoteală lui Dumnezeu că n-am plâns.

A fost treapta a şaptea. Cel ce s-a învrednicit de ea, să mă ajute şi pe mine. Căci el a fost ajutat să spele prin treapta a şaptea petele veacului acestuia.

Cuvântul VIII - Despre nemâniere şi blândeţe

1) Precum apa adăugându-se câte puţin în foc, schimbă văpaia cu desăvârşire, aşa şi lacrima plânsului adevărat stinge toată văpaia mâniei şi a iuţimii. De aceea am şi pus acestea în urma lacrimilor.

2) Nemânierea este dorinţa nesăturată de necinstire, precum în cei iubitori de slavă deşartă dorinţa de laudă este nemărginită.

3)***Blândeţea este starea nemişcată a sufletului, care rămâne aceeaşi, în necinstiri ca şi în laude.***

4) ***Începutul nemânierii este tăcerea buzelor în vremea tulburării inimii. Mijlocul este tăcerea gândurilor în vremea tulburării subţiri a sufletelor. Iar sfârşitul este seninătatea implântată în suflarea vânturilor necurate.***

5) Mânia este izbucnirea urii ascunse, a ţinerii de minte a răului. Mânia este pofta de a face rău celui ce ne-a supărat.

6) Iuţimea fierii este aprinderea inimii, iscată pe neaşteptate. Amărăciunea este mişcarea fără dulceaţă, ascunsă în suflet.

7) Iuţimea este mişcarea uşor schimbătoare a purtărilor şi o lipsă de aşezare a sufletului.

8) Precum la arătarea luminii se retrage întunericul, aşa mireasma smereniei face să piară toată amărăciunea şi iuţimea. Unii, schimbându-se uşor din pricina iuţimii, nu se îngrijesc de supravegherea şi tămăduirea ei: ***«Pornirea iuţimii lui, e căderea lui» (Iov 5, 2).***

9) Iuţimea este o mişcare iute a morii, care într-o clipă a timpului zdrobeşte şi macină mai mult grâu şi rod al sufletului decât alta într-o zi. De aceea să luăm aminte cu grijă.

10) Se aprinde repede o flacără sub suflarea unui vânt puternic care, zăbovind peste flacără, arde şi nimiceşte ogorul inimii.

11) Nu trebuie să uităm, o, prieteni, nici aceasta, că viclenii draci se retrag pentru o vreme, ca neglijând noi nişte patimi mari, pentru că le socotim mici, să le facem boli de nevindecat. Precum o piatră colţuroasă şi tare, ciocnindu-se şi frecându-se de alte pietre, îşi netezeşte întocmirea ei colţuroasă şi vârtoasă şi se face rotundă, aşa şi sufletul colţuros şi repezit, amestecându-se într-o mulţime de oameni aspri şi repeziţi şi vieţuind cu ei, se întâmplă cu el una din două: sau îşi vindecă boala prin răbdare sau retrăgându-se, îşi cunoaşte slăbiciunea sa, această fugă lasă arătându-i, ca o oglindă, slăbiciunea.

12) Omul stăpânit de iuţime, este ca un posedat (epileptic) cu voia, care e îmbrâncit de o părere greşită ce s-a zămislit în el fără voie şi astfel cade. Nimic nu e atât de nepotrivit celor ce se pocăiesc ca iuţimea ce tulbură. Dacă întoarcerea cuiva de la păcat la sine însuşi are nevoie de multă smerenie, iuţimea e semnul închipuirii de sine.

13) ***Dacă definiţia celei mai înalte blândeţi este a rămâne senin cu inima şi plin de iubire faţă de cel ce ne supără când e de faţă, definiţia iuţimii este a te lupta prin cuvinte şi mişcări cu cel ce te-a supărat şi a te înfuria asupra lui chiar când eşti singur.***

14) Dacă Duhul Sfânt se socoteşte şi este pacea sufletului, iar mânia este şi se numeşte o tulburare a inimii, nimic nu opreşte venirea Lui în noi, ca iuţimea.

15) Foarte multe şi cumplite sunt odraslele iuţimii. Dar am cunoscut o nepoată, una singură, folositoare a ei, care însă e nelegitimă. Am văzut pe unii aprinşi nebuneşte, vărsându-şi amintirea răului îngrămădită lung timp în ei şi astfel prin patimă izbăvindu-se de patimă, întrucât, chinuiţi de îndelungata întristare au dobândit, fie pocăinţă, fie împăcare cu cel urât de ei.

Şi am văzut pe alţii care păreau pe nedrept îndelung răbdători, căci prin tăcere îngrămădeau în ei ţinerea minte a răului. Pe aceştia i-am socotit mai nefericiţi decât pe cei ce se înfuriau, ca pe unii care au făcut, prin înnegrire, să nu se mai vadă porumbiţa din ei.

16) Multă băgare de seamă trebuie să avem faţă de acest şarpe. Căci are şi el împreună-lucrătoare firea noastră, ca şi cel ce ispiteşte trupurile. Am văzut oameni înfuriaţi şi din amărăciune scârbindu-se de mâncări şi prin această înfrânare fără judecată adăugau venin peste venin.

Şi am văzut pe alţii folosindu-se, ca de o pricină binecuvântată, mai bine zis nebinecuvântată, de iuţime şi predându-se lăcomiei pântecelui şi căzând astfel din groapă în prăpastie. Pe alţii i-am văzut plini de cuminţenie, îmbinându-le pe amândouă (iuţimea şi înfrâna-rea) ca nişte doftori pricepuţi şi folosindu-se cât se poate de mult de mângâierea măsurii.

17) Uneori cântarea cu măsură risipeşte iuţimea în chipul cel mai bun. Alteori, când e fără măsură şi la timp necuvenit, se însoţeşte cu iubirea de plăcere. Să ne folosim deci de cântare, rânduind bine timpurile.

18) Aflându-mă afară pentru vreo trebuinţă, am auzit pe unii ce se linişteau sfădindu-se în chilia lor, în ei înşişi, din amărăciune şi iuţime ca nişte potârnichi şi sărind spre cel ce i-a supărat ca şi când ar fi fost de faţă. Pe aceştia i-am sfătuit, cu bună credincioşie, să nu rămână în singurătate, ca să nu se facă din oameni, draci.

Am văzut iarăşi pe unii neînfrânaţi şi împuţiţi de poftirea plăcerilor, arătând blânzi şi linguşitori, de se putea spune că sunt iubitori de fraţi şi cu feţe binevoitoare. Pe aceştia i-am îndemnat să folosească liniştea ca un brici împotriva neînfrânării şi duhorii din ei, ca să nu cadă din firea cuvântătoare în cea necuvântătoare.

Iar fiindcă unii spuneau că sunt purtaţi în chip jalnic spre amândouă felurile de păcate, i-am oprit să se conducă pe ei înşişi în chip liber. Iar întâistătătorilor lor le-am cerut prieteneşte ca pentru o anumită vreme să le poruncească să împlinească rânduiala aceasta, iar altădată, aceea. Dar prin toate să-şi plece grumazul şi să se supună celui ce îi stăpâneşte şi îi cârmuieşte.

19) Iubitorul de plăcere obişnuieşte să se vatăme pe sine, dar poate şi pe vreun altul oarecare, prieten de taină. Iar cel stăpînit de iuţime tulbură de multe ori ca un lup toată turma şi necăjeşte multe suflete smerite.

20) Este un lucru urât a tulbura ochiul inimii din mânie, potrivit cu cel ce a zis: ***«Tulburatu-s-a de mânie ochiul meu» (Ps. 6, 7).*** Dar mai urât este a arăta pornirea sufletului cu buzele. Iar a face aceasta prin mâini, este cu totul potrivnic şi străin vieţuirii călugăreşti, îngereşti şi dumnezeieşti.

21) De voieşti sau mai bine zis socoteşti să scoţi ţandăra din ochiul altuia, să nu o scoţi pe aceasta cu o bârnă ci cu o pensă. Bârna este cuvântul greu sau purtările urâte. Iar pensa este învăţătura blândă şi mustrarea îndelung răbdătoare. ***«Mustră, zice, ceartă, mângâie» (II Tim. 4, 2).*** Dar nu şi lovi. Iar dacă ar trebui şi aceasta, fă-o rar şi nu prin tine însuţi.

22) Să privim cu luare aminte şi vom vedea şi pe unii din cei cu o fire stăpânită de iuţime, cum postesc, priveghează şi se liniştesc cu râvnă. Că scopul dracilor este să ispitească prin mijloacele care fac să crească patima, amăgindu-i cu părerea că le fac acestea pentru pocăinţă.

23) Dacă un lup (cu sufletul), cum am spus înainte, poate tulbura turma, luând ca ajutor un drac, negreşit că şi un frate prea înţelept, plin de untdelemn, ca un foaie, poate face să se liniştească valurile şi să scape corabia, având ca ajutor un înger. Pe cât de mare e judecata pe care o ia cel dintâi, pe atâta îşi ia acesta plata de la Dumnezeu şi se face pildă folositoare tuturor.

24) Începutul fericitei neamintiri a răului stă în a primi necinstirile cu sufletul amărât şi îndurerat; mijlocul în a rămâne faţă de ele neîntristat; desăvârşirea (dacă este vreo desăvârşire), în a le socoti pe acestea ca laude. Bucură-te, dacă eşti dintre cei dintâi; fii tare, dacă eşti dintre cei de al doilea; fericit eşti dacă eşti dintre cei de al treilea, ca unul ce te veseleşti în Domnul.

25) Jalnică privelişte am văzut arătându-ne din mândrie, fără să-şi dea seama, cei ce se mânie. Căci mâniindu-se, din pricina înfrângerii s-au mâniat iarăşi. Şi m-am minunat văzându-i cum răzbunau căderea cu altă cădere şi mi-a fost milă văzându-i cum săvârşeau din pricina unui păcat alt păcat şi m-am înspăimântat de viclenia dracilor, văzând că puţin a trebuit să nu deznădăjduiască de viaţa lor.

26) Dacă s-ar vedea cineva cum e înfrânt cu uşurinţă de mândrie, de fierea mâniei, de răutate şi făţărnicie şi dacă s-ar gândi să tragă sabia cu două tăişuri a blândeţii şi neamintirii răului împotriva lor, ar intra îndată, ca într-o înălbitoare a mântuirii, într-o ceată de fraţi şi mai ales din cei mai aspri, dacă voieşte să se dezbrace de ele în chip desăvârşit. Aceasta pentru ca, întins acolo sub valurile ocărilor şi necinstirilor fraţilor şi bătut în chip înţelegător sau poate şi în chip simţit şi împuns şi călcat în chip înţelegător sau poate ţesălat, împuns şi călcat şi în chip simţit, să fie curăţit de petele aflătoare în sufletul său.

Însuşi glasul poporului să te convingă să-ţi faci din ocărire un mijloc de curăţire a patimilor sufletului. Căci spun unii dintre cei din lume, când îi aruncă cuiva în faţă necinstirile, lăudându-se faţă de alţii: l-am spălat pe cutare. Iar acest lucru este adevărat.

27) Alta este nemânierea din plâns în începători şi alta nemişcarea (mâniei) aflătoare în cei desăvârşiţi. Mânia dintii e ţinută de lacrimi ca de un frâu; cea de a doua a murit ca un şarpe, tăiată de nepătimire, ca de un cuţit.

Am văzut trei călugări batjocoriţi deodată. Unul s-a simţit muşcat şi tulburat, dar a tăcut; al doilea s-a bucurat pentru sine, dar s-a întristat pentru cel ce l-a ocărit; iar al treilea, întipărind în sine vătămarea aproapelui, a vărsat lacrimi fierbinţi.

28) Precum fierbinţeala trupurilor este una, dar multe sunt pricinile înfierbântării şi nu una, la fel şi fierberea şi mişcarea mâniei, dar poate şi a celorlalte patimi, au multe şi felurite pricini şi prilejuri. De aceea este cu neputinţă a hotărî despre ele într-un singur chip. Îmi dau mai degrabă cu părerea despre sârguinţa plină de grijă cu care trebuie să caute fiecare din cei ce bolesc de ele, felul tămăduirii lor. Cea dintâi tămăduire ar consta în a cunoaşte cineva pricina patimii lui. Căci odată pricina aflată, noi cei bolnavi vom afla şi leacul tămăduitor prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi prin iscusinţa doftorilor duhovniceşti.

29) De pildă, *cei ce voiesc să intre împreună cu noi la Domnul, la judecata înţelegătoare ce ne stă în faţă, să intre, ca să fie cercetaţi într-un chip umbrit, despre patimile mai înainte pomenite sau despre pricinile lor. Să fie deci legată, de aici înainte, tirana mânie în cătuşele blândeţii. Şi lovită de îndelunga-răbdare, trasă de sfânta iubire, să stea înaintea acestui scaun de judecată a Cuvântului şi să fie cercetate cele ale ei în chip amănunţit: Spune nouă, o, lipsit-o de minte şi de ruşine, numele celui ce te-a născut pe tine şi a celei ce ţi-a dat viaţă spre rele, numele fiilor tăi şi ale fiicelor necurate! Dar nu numai acestea, ci şi semnul celor ce te-au războit şi omorât!*

Iar aceea, răspunzându-ne, va socoti să spună aşa: Naşterile mele sunt multe şi tatăl meu nu e unul. Iar maicile mele sunt: iubirea de slavă, iubirea de arginţi, lăcomia pântecelui, iar uneori şi curvia. Şi cea care m-a născut se numeşte trufia. Iar fiicele mele sunt ţinerea de minte a răului, duşmănia, dezvinovăţirea şi ura. Pârâşele mele, de care sunt ţinută acum legată, sunt cele potrivnice acestora: nemânierea şi blândeţea. Iar cea care unelteşte împotriva mea se numeşte smerita cugetare. Iar cine a născut-o pe aceasta, întrebaţi-o pe ea însăşi la locul ei.

Pe treapta a opta s-a aşezat cununa nemânierii. Cel ce e acoperit cu ea din fire, poate nu va fi acoperit cu alta. Însă cel ce a dobândit-o din sudori, a trecut peste cele opt pentru totdeauna.

Cuvântul IX - Despre ţinerea de minte a răului

1)Virtuţile cuvioase se aseamănă scării lui Iacov. Iar patimile necuvioase, lanţului căzut de pe verhovnicul Petru (Fapte 12, 7). Cele dintâi, legându-se una de alta, urcă pe cel ce le voieşte la cer. Cele de al doilea se nasc una pe alta şi se strâng una pe alta. De aceea am şi auzit că ţinerea de minte a răului e numită fiică a nepriceputei mânii. Venind acum vremea, să spunem ceva şi despre ea.

2) Ţinerea de minte a răului este sfârşitul la care duce mânia, păzitoarea păcatelor, urârea dreptăţii, pierzania virtuţilor, veninul sufletului, viermele minţii, ruşinea rugăciunii, curmarea cererii, înstrăinarea iubirii, piron înfipt în suflet, simţire neplăcută, iubită ca o dulceaţă a amărăciunii, un păcat neîncetat, o neadormită fărădelege, o răutate de fiecare zi. Una şi aceeaşi (adică ţinerea de minte a răului) e o patimă întunecată şi urâtă, din cele ce se nasc, dar nu nasc. De aceea nu voim să spunem despre ea prea multe.

3) Cel ce şi-a oprit mânia a ucis ţinerea de minte a răului. Căci cât trăieşte tatăl, are loc naşterea de prunci.

4) Cel ce a dobândit iubirea s-a înstrăinat de nebunia mâniei. Iar cel ce duşmăneşte îşi îngrămădeşte dureri fără rost.

5) Masa dragostei risipeşte ura şi darurile curate înmoaie sufletul. Masa fără luare aminte e maică a îndrăznelii. Iar prin fereastra iubirii se strecoară lăcomia pântecelui.

6) Am văzut ura rupând o veche legătură a curviei şi aducerea aminte a răului oprind-o în chip ciudat de a se mai înnoda. Minunată privelişte: drac vindecând alt drac. Iar aceasta e poate o lucrare din iconomie a lui Dumnezeu şi nu a dracilor.

7) Ţinerea de minte a răului e departe de puternica iubire firească. Dar curvia se apropie cu uşurinţă de aceasta. Şi vezi cum s-a furişat pe neobservate păduchele în porumbel.

8) Ţine minte răul de la draci şi fii pururea atent la ispitele trupului, căci trupul e un prieten nerecunoscător şi viclean. Cu cât îl slujeşti mai mult, cu atât îţi pricinuieşte mai multe ispite.

9) Ţinerea de minte a răului e o tâlcuitoare a Scripturii, găsind în cuvintele Duhului înţelesuri străine, după pofta ei. Să o ruşineze rugăciunea lui Iisus pe care, dacă ţinem minte răul, nu o putem spune împreună cu El.

10) Când nevoindu-te mult nu poţi scoate ghimpele cu totul, ploconeşte-te în faţa duşmanului tău măcar cu gura, ca ruşinându-te de făţărnicia faţă de el, să-l iubeşti în chip desăvârşit împins de conştiinţă ca de foc.

11) ***Te vei cunoaşte pe tine izbăvit de putreziciunea aceasta (ţinerea de minte a răului), nu când te vei ruga pentru cel ce te-a supărat, nici când îl vei răsplăti cu daruri, nici când îl vei aduce la masă, ci când, aflând că a căzut într-o nenorocire sufletească sau trupească, vei suferi şi vei plânge ca pentru tine însuţi.***

12) ***Cel ce se linişteşte ţinând minte răul are încuibată în sine o viperă purtătoare de venin ucigător. Aducerile aminte ale Patimilor lui Iisus vor tămădui sufletul ce ţine minte răul, ruşinându-1 puternic cu a Lui neţinere de minte a răului.***

13) În lemnul putred se prăsesc carii şi purtările prea blânde şi în chip mincinos liniştite au lipite de ele ura nebună. Cel ce o leapădă pe aceasta a aflat iertare. Dar cel ce se lipeşte de ea se va lipsi de îndurare.

14) Unii s-au predat pe ei ostenelilor şi sudorilor pentru a dobândi iertare. Dar cel ce nu ţine minte răul a luat-o înaintea acestora, dacă e adevărat cuvântul: ***«Iertaţi repede şi vi se va ierta din belşug» (Lc. 6, 37).***

15) Neţinerea de minte a răului este semnul adevăratei pocăinţe. Iar cel ce ţine duşmănie şi pare că se pocăieşte, e asemenea celui căruia i se pare că aleargă în vis.

16) Am văzut pe unii ce ţineau minte răul, îndemnând pe alţii să nu ţină minte răul. Şi ruşinându-se de propriile lor cuvinte, au pus şi ei capăt patimii acesteia.

17) Să nu socotească nimenea această întunecime ca o patimă uşoară, trecătoare. Căci de multe ori obişnuieşte să se întindă până la bărbaţii duhovniceşti.

A fost treapta a noua. Cel ce a câştigat-o poate să ceară de acum cu îndrăznire dezlegarea greşalelor de la Dumnezeu Mântuitorul.

Cuvântul X - Despre clevetire

1) Nimenea, socotesc, dintre cei ce judecă sănătos, nu va tăgădui că din ură şi din ţinerea de minte a răului se naşte clevetirea. De aceea s-a şi rânduit aceasta după părinţii ei, ca într-un lanţ. ***Clevetirea este fiica urii. E o boală subţire, dar o lipitoare grasă, ascunsă şi tăinuită, care suge şi seacă sângele iubirii. E făţărnicirea iubirii, pricinuitoarea întinăciunii şi poverii inimii.***

2) Precum există tinere care fac cele rele fără ruşine şi există altele care săvârşesc lucruri mai urâte decât cele dintâi, dar pe ascuns şi mai cu ruşine, aşa se poate întâmpla şi cu patimile de necinste. Astfel de tinere sunt: făţărnicia, viclenia, întristarea, ţinerea minte a răului, clevetirea inimii. Acestea una spun la arătare şi alta gândesc.

3) Am auzit pe unii clevetind şi i-am certat. Dar lucrătorii acestui rău răspundeau în apărarea lor, că fac aceasta din dragostea şi din grija pentru cel clevetit. Iar eu le-am spus să înceteze cu această dragoste, căci nu minte cel ce a zis: ***«Pe cel ce cleveteşte în ascuns pe aproapele lui, alungă-l» (Ps. 100, 5).*** Dacă spui că-l iubeşti, roagă-te în taină pentru el şi nu-ţi bate joc de om. Căci acesta este felul iubirii primit la Domnul.

4) Să nu-ţi rămână ascuns lucrul acesta şi te vei trezi, ca să nu mai judeci pe cel ce greşeşte: Iuda era în ceata ucenicilor, iar tâlharul în ceata ucigaşilor. Şi într-o clipă s-a făcut o schimbare minunată între ei.

5) De voieşte cineva să biruiască duhul clevetirii, să nu învinovăţească pe cel ce a greşit, ci pe dracul care l-a ispitit. Căci nimenea nu voieşte să păcătuiască faţă de Dumnezeu, chiar dacă toţi păcătuim fără să fim siliţi.

6) Am văzut pe unul păcătuind pe faţă şi pocăindu-se în ascuns. Şi pe cel ce l-am osândit ca curvar l-am aflat socotit la Dumnezeu neprihănit, pentru că îl îmblânzise cu adevărat prin întoarcerea sa.

7) Să nu te sfieşti niciodată de cel ce cleveteşte pe aproapele faţă de tine. Mai degrabă zi către el: «încetează, frate! Eu în fiecare zi fac lucruri mai rele ca el. Şi cum pot să-l osândesc pe el?» Prin aceasta vei câştiga două lucruri: cu un singur leac te vei vindeca şi pe tine şi pe aproapele.

8) Una şi singură este calea cea mai scurtă dintre căile ce duc la iertarea greşalelor: să nu judeci, dacă e adevărat cuvântul: «Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi» (Mt. 7, 5). Pe cât de străin este focul de apă, pe atât de străin este a judeca, celui ce voieşte să se pocăiască.

9) ***Chiar de ai vedea pe cineva greşind în ceasul morţii, nici atunci să nu-l osândeşti. Căci necunoscută este oamenilor judecata lui Dumnezeu. Unii au***

făcut greşeli mari la arătare, dar au făcut lucruri şi mai mari în ascuns. S-au înşelat deci iubitorii de osândiri, prinzând fum în loc de soare.

10) Ascultaţi la mine, ascultaţi toţi controlorii cei răi ai altora. Dacă e adevărat, precum şi este, că: «Cu ce judecată veţi judeca, cu aceea veţi fi judecaţi» (Mt. 7, 5), negreşit în cele ce vom cleveti pe aproapele, în acelea vom cădea, fie sufleteşti, fie trupeşti. Şi altfel nu va fi.

11) Contabilii aspri şi amănunţiţi ai greşelilor aproapelui suferă de această patimă, pentru că nu şi-au adus niciodată aminte în chip nemincinos şi deplin de greşelile lor. Căci dacă ar privi cineva amănunţit la păcatele sale, înlăturând acoperământul iubirii de sine, n-ar mai purta grijă de nimic din cele ale vieţii. Ar socoti că nu-i ajunge timpul nici măcar pentru a se plânge pe sine, chiar dacă ar trăi 100 de ani, chiar dacă ar vedea râul Iordanului plin întreg de lacrimile pornite din ochii săi.

12) Mi-am cercetat plânsul şi n-am aflat în el nici urmă de clevetire sau de osândire.

13) Dracii ne silesc fie să păcătuim, fie, dacă nu păcătuim, să judecăm pe cei ce păcătuiesc, pentru că prin lucrul de al doilea să pătăm pe cel dintâi. Cunoaşte că semnul clevetitorilor sau al pizmaşilor, este acesta: bârfesc şi ponegresc cu plăcere şi cu uşurinţă învăţăturile sau faptele sau împlinirile aproapelui, scufundându-se jalnic în duhul urii.

14) Am văzut pe unii făcând pe ascuns şi neştiut de lume tot felul de greşeli şi cu presupusa lor curăţie, osândind aspru pe cei ce săvârşeau unele greşeli mici la arătare.

15) ***A judeca înseamnă a răpi cu obrăznicie un drept al lui Dumnezeu, dar a osândi înseamnă a-şi pierde cineva sufletul.***

16) Precum închipuirea de sine poate pierde pe cel ce o are chiar fără altă patimă, tot aşa şi judecarea altora, chiar de se află singură şi de sine în noi, poate să ne piardă cu desăvârşire, dacă fariseul acela a fost judecat numai din aceasta (Lc. 18, 14).

17) Culegătorul de struguri destoinic mănâncă numai boabe coapte şi nu culege nimic din aguridă. Mintea pricepută şi înţeleaptă ia aminte cu sârguinţă la toate virtuţile pe care le vede la vreunii. Cel fără de minte însă iscodeşte cele vrednice de ocară şi lipsurile. Despre aceasta s-a zis: «Iscodit-au fărădelegi, istovitu-s-au născocind iscodiri» (Ps. 63, 6).

18) Să nu osândeşti, chiar de vezi cu ochii tăi. Căci de multe ori se înşeală şi aceştia.

A fost treapta a zecea, pe care cel ce a biruit-o s-a făcut lucrător al dragostei sau al plânsului.

Cuvântul XI - Despre multa vorbire şi despre tăcere

1) Am arătat pe scurt în cele de până acum că e un lucru foarte primejdios, care se furişează chiar în cei ce par duhovniceşti, a judeca sau mai degrabă a fi judecat şi a fi osândit de limbă. Dar acum urmează să vorbim puţin, la locul cuvenit ei şi despre pricina sau uşa prin care intră sau iese aceasta.

2) ***Multa vorbire este catedra slavei deşarte, prin care aceasta se arată pe sine şi se face cunoscută. Multa vorbire este semnul neştiinţei, uşa clevetirii, călăuza glumelor, slujitoarea minciunii, risipirea străpungerii, născătoarea trândăviei sau pricinuitoarea ei, înainte mergătoarea somnului, împrăştierea minţii adunate în sine, pierzătoarea pazei de sine, răcitoarea căldurii, întunecarea rugăciunii.***

3) ***Tăcerea întru cunoştinţă este maica rugăciunii, izbăvirea din robie, păzirea focului, supraveghetoarea gândurilor, strajă în faţa vrăjmaşilor, închisoarea plânsului, prietena lacrimilor, lucrătoarea pomenirii morţii, zugravul chinurilor, iscoditoarea judecăţii, slujitoarea îngrijorării, duşmana îndrăznelii, soaţa liniştei, potrivnica iubirii de a fi învăţătoare, adaus de cunoştinţă, pricinuitoarea vederilor, înaintare nevăzută, urcuş neobservat.***

4) Cel ce-şi cunoaşte greşelile îşi înfrânează limba. Iar vorbăreţul nu s-a cunoscut încă pe sine cum trebuie. Prietenul tăcerii se apropie de Dumnezeu şi vorbind cu El fără să ştie cum, e luminat de Dumnezeu. Tăcerea lui Iisus a ruşinat pe Pilat şi liniştea unui om duhovnicesc mistuie slava deşartă.

5) După ce a spus un cuvânt, Petru a plâns cu amar, pentru că nu şi-a adus aminte de cel ce a zis: «Zis-am: păzi-voi căile mele, ca să nu păcătuiesc cu limba mea» (Ps. 38, 1) şi de altul care a zis: «E mai bine a cădea de la înălţime pe pământ, decât din pricina limbii» (Inţ. Sir. 20, 19).

6) Nu voiesc să scriu multe despre acestea, deşi vicleniile patimilor mă îndeamnă. Dar am auzit odată pe cineva, dornic să afle de la mine ceva despre linişte, care zicea că multa vorbire se naşte numaidecât din una din acestea: fie dintr-o îndelungată vieţuire şi deprindere vicleană şi neînfrânată (căci limba, fiind şi ea un mădular al trupului, cere ceea ce a învăţat şi s-a obişnuit), fie la cei ce se nevoiesc şi mai ales la ei, din slava deşartă; iar uneori şi din lăcomia

pântecelui. Pentru aceea adeseori mulţi înfrânându-şi pântecele, cu oarecare forţare, închid şi limba şi multa ei vorbire în tăcere.

7) ***Cel ce se gândeşte cu grijă la moarte îşi opreşte cuvintele. Şi cel ce a agonisit plânsul sufletului se fereşte de vorba multă ca de foc.***

8) Cel ce iubeşte liniştea şi-a pus lacăt la gură. Iar cel ce doreşte să dea ocol lumii e alungat din chilie.

9) Cel ce a cunoscut mirosul focului celui prea înalt, fuge de însoţirea cu oamenii, cum fuge albina de fum. Căci pe ea fumul o alungă; iar aceluia însoţirea cu oamenii îi lucrează împotrivă.

10) Puţini pot opri apa fără de zăgazuri, dar şi mai puţini îşi pot opri gura neînfrânată.

A fost treapta a unsprezecea. Cel ce a biruit-o a tăiat deodată mulţime de rele.

Cuvântul XII - Despre minciună

1) Focul se naşte din piatră şi fier. Minciuna, din vorba multă şi din gluma prostească. Minciuna înseamnă pieirea dragostei, iar jurământul mincinos, tăgăduirea lui Dumnezeu.

2) Nimenea dintre cei sănătoşi la minte să nu-şi închipuie că păcatul minciunii e unul mic. Duhul Sfânt a rostit o judecată înfricoşătoare împotriva ei. Dacă David zice către Dumnezeu: «Vei pierde pe toţi cei ce grăiesc minciună» (Ps. 5,6), ce vor pătimi cei ce întăresc minciuna cu jurăminte?

3) Am văzut pe unii fălindu-se cu minciuna şi ţesând prin glume şi vorbe deşarte pricini de râs şi alungând în chip jalnic plânsul ascultătorilor.

4) Când dracii ne văd încercând să ne depărtăm ca de la o ciumă de la auzirea glumelor, după începutul făcut cu noi de asprul nostru povăţuitor, încep să ne momească cu aceste două gânduri, şoptindu-ne fie: «Nu întrista pe cel ce lămureşte», fie: «Nu te arăta pe tine mai iubitor de Dumnezeu, decât cei de faţă». Sari, nu zăbovi! Iar de nu, îţi vei închipui în rugăciune gândurile unor lucruri care stârnesc râsul. Nu fugi numai, ci risipeşte cu bunăcredincioşie şi şederea vicleană, aducându-ţi în minte gândul judecăţii. Căci e mai bine pentru tine să ieşi din această împrejurare stropit şi cu puţină slavă deşartă şi să te afli astfel pricină de folos multora.

5) Maica şi pricina minciunii este, de multe ori, făţărnicia. Căci unii spun că făţărnicia nu e altceva decât plănuirea şi născocirea de minciuni, având împreunat şi împletit cu ea jurământul. Cel ce are frica Domnului e străin de minciună, avându-şi conştiinţa ca judecător nemitarnic.

6) Precum în toate patimile cunoaştem deosebiri de vătămări, aşa şi în minciună. Căci alta este judecata celui ce minte de frica pedepsei şi alta a celui ce minte neamenințat de vreo primejdie. Unul a minţit pentru desfătări, altul pentru pofta de plăceri; altul, ca să dea celor de faţă prilej de râs; altul, ca să întindă o cursă fratelui şi să-i facă rău.

7) Minciuna din frica de chinurile stăpânitorilor se şterge; dar e desfiinţată cu totul de mulţimea lacrimilor. Mincinosul care întinde curse socoteşte adeseori chiar pierderea sufletului ca dreptate. Bărbatul născo-citor de minciuni se dă pe sine ca urmând pilda lui Raav şi spune că prin pierderea sa urmăreşte scăparea altora.

8) ***Când ne vom curăţi cu totul de minciună, vom putea să o folosim şi pe ea, dar cu frică, dacă o cere momentul. Nu cunoaşte pruncul minciuna şi nici sufletul izbăvit de viclenie. Cel veselit de vin spune, fără să vrea, adevărul în toate. Şi cel beat de străpungerea inimii nu poate minţi.***

A fost treapta a douăsprezecea. Cel ce a păşit pe ea a câştigat rădăcina bunătăţilor.

Cuvântul XIII - Despre lenea sufletească

1) Şi aceasta este una din ramurile vorbăriei şi prima nepoată a ei, precum am spus mai înainte. Vorbesc de lâncezeală sufletească. De aceea i-am rânduit şi ei un loc în lanţul cel rău. Ea este lâncezeala sufletului, o moleşeală a minţii în nevoinţă, o scârbă faţă de făgăduinţa călugărească, o pornire de a ferici pe mireni, o defăimare a lui Dumnezeu ca nemilos şi neiubitor de oameni, o plictiseală de citirea psalmilor. Ea e neputincioasă în rugăciune, dar e tare ca fierul în slujirea în cele materiale, neobosită în lucrul mâinilor şi iscusită în ascultare.

2) Bărbatul ascultător nu cunoaşte lâncezeala sufletului. Căci prin cele ale simţurilor înfăptuieşte cele ale gândirii.

3) Viaţa de obşte este potrivnică lâncezelii. Dar celui ce se linişteşte, aceasta îi este o soaţă neîncetată. Nu se va despărţi de el până va muri; până va muri îl va război. Văzând ea chilia pustnicului, zâmbeşte. Şi apropiindu-se de el, se sălăşluieşte lângă el.

4) Doftorul cercetează pe bolnavi dimineaţa şi lenea sufletească a celui ce se nevoieşte, pe la amiazi. Lenea sufletească îşi dă ca motiv primirea de oaspeţi şi cere să fie pusă la lucrul mâinilor pentru a face milostenie. Ea îndeamnă plină de sârguinţă la cercetarea bolnavilor, amintind de Cel ce a zis: «Bolnav am fost şi n-aţi venit la Mine» (Mt. 25, 38). Ea ne cere să mergem la cei neputincioşi şi descurajaţi. Ea, cea descurajată, ne spune: «Mângâiaţi pe cei descurajaţi». Stând la rugăciune, îşi aduce aminte de lucruri de trebuinţă şi născoceşte tot felul de meşteşugiri, ea cea lipsită de judecată, ca să ne atragă prin vreun motiv binecuvâîntat, ca printr-un căpăstru, din rugăciune.

5) Dracul trândăviei sufleteşti aduce pe la amiazi o tremurare de trei ceasuri, împreună cu dureri de cap şi cu fierbinţeală şi cu ameţeli. Pe la ceasul al nouălea (pe la trei după amiază), acestea se mai domolesc. Iar când se pune masa, sare din aşternut. Când soseşte vremea rugăciunii, iarăşi se îngreunează cu trupul. Stând la rugăciune, îi scufundă pe călugări iarăşi în somn şi le răpeşte stihul din gură cu căscături necuvenite.

6) Fiecare din celelalte patimi e nimicită de o virtute. Dar trândăvia sufletească este moartea atotcuprinzătoare a călugărului.

7) Sufletul bărbat învie mintea moartă, dar lâncezeala şi lenea risipesc toată bogăţia.

8) Fiind şi ea una din cele opt întâistătătoare ale răutăţii, vom spune şi despre ea ceea ce am spus despre tot şirul acelora. Dar vom adăuga şi aceea, că atunci când se face cântarea de psalmi, trândăvia sufletului nu se arată. Iar când se săvârşeşte pravila, ochii stau deschişi.

9) În vremea trândăviei se dovedesc cei ce silesc (Împărăţia Cerurilor). Căci nimic altceva nu pricinuieşte călugărului cununi ca trândăvia, dacă împlineşte neobosit lucrul lui Dumnezeu. Ia seama şi o vei vedea războindu-te când stai în picioare, îndemnându-te să te aşezi pe scaun şi să te reazemi de peretele chiliei sau făcându-te să mişti şi să baţi din picioare. Cel ce plânge nu cunoaşte trândăvia sufletului.

10) Să fie legat şi acest tiran de aducerea aminte a păcatelor şi să fie bătut cu lucrul mâinilor. Să fie tras de gândul la bunătăţile viitoare şi pus înainte, să fie întrebat de cele cuvenite: «Spune, deci, tu, moleşitule şi lâncedule, cine te-a născut pe tine din răutate? Cine sunt nepoatele tale ? Cine, cei ce te războiesc şi te ucid?»

Iar el, silit, va răspunde: «Eu nu am unde să-mi plec capul între cei cu adevărat ascultători. Dar am loc şi vieţuiesc cu cei ce se îndeletnicesc cu liniştea. Iar cele

ce m-au născut sunt multe şi felurite. Câteodată nesimţirea sufletului, alteori neaducerea aminte de cele de sus; câteodată şi prea multele osteneli. Iar nepoatele mele sunt cele care, cu toate mutările din loc în loc, rămân cu mine: neascultarea părintelui, neaducerea-aminte de judecată, ba uneori şi părăsirea făgăduinţei. Duşmanii mei, de care sunt legat acum în lanţuri, sunt cântarea de psalmi şi lucrul mâinilor. Cel ce mă războieşte este gândul morţii. Iar cea care mă omoară cu desăvârşire este rugăciunea împreunată cu nădejdea sigură a bunătăţilor (viitoare). Iar cine a născut rugăciunea, întreba-ţi-o pe ea».

Aceasta e a treisprezecea biruinţă. Cel ce a dobândit-o pe ea e cercat cu adevărat, în tot binele.

Cuvântul XIV - Despre pântecele atot lăudat şi tiran

1) Având să vorbim despre pântece, ne-am hotărât să vorbim înţelepţeşte (să filozofăm) împotriva noastră ca în toate celelalte. Căci m-aş minuna să se poată elibera cineva de el, înainte de a se sălăşlui în mormânt.

2) Lăcomia stomacului este făţărnicia pântecelui. Săturat, strigă că e lipsit şi ghiftuit şi plesnit de sătul, ţipă că îi e foame. Lăcomia pântecelui e bucătar iscusit, născocind tot felul de mâncări gustoase. Astupându-se un canal, se deschide altul. închizându-1 pe acesta, se cască un altul. Lăcomia pântecelui este o amăgire a o- chilor, care înghiţind puţine, doreşte să le înghită pe toate.

3) Săturarea de bucate este maica curviei, iar necăjirea pântecelui e pricinuitoare de curăţie. Cel ce mângâie pe leu îl domesticeşte adeseori, dar cel ce mângâie trupul îl sălbătăceşte şi mai mult.

4) Se bucură iudeul de sâmbătă şi de sărbătoare şi monahul lacom, de sâmbătă şi de Duminică. Se gândeşte cu mult timp înainte de Paşti şi pregăteşte mâncările cu zile înainte. Robul stomacului face planuri cu ce mâncări va ţine praznicul, pe când robul lui Dumnezeu, cu ce daruri duhovniceşti se va îmbogăţi. Sosind un străin, lacomul se porneşte spre agapă din lăcomia pântecelui şi dezlegarea pentru sine o socoteşte drept mângâierea fratelui. Se gândeşte să dezlege la vin pentru venirea unor oaspeţi şi socotind că ascunde virtutea, se face robul patimii.

5) Slava deşartă duşmăneşte adeseori lăcomia pântecelui şi între ele se iscă o luptă pentru nenorocitul călugăr, ca pentru un rob cumpărat. Lăcomia pântecelui se sileşte să-i slăbească frânele, dar slava deşartă îl sfătuieşte să ducă virtutea la biruinţă. Iar călugărul înţelept fuge de amândouă, scuturându-se la vreme potrivită de una prin cealaltă.

6) Când trupul ne este în plină vigoare, să ţinem înfrânarea în toată vremea şi în tot locul. Iar când acesta se îmblânzeşte (ceea ce nu cred că se întâmplă înainte de moarte), să ascundem lucrarea noastră.

7) Am văzut preoţi bătrâni batjocoriţi de draci, dezlegând cu binecuvântare şi pe tinerii nesupuşi lor, la ospeţe, de vin şi de celelalte. De sunt mărturisiţi (ca buni), să-i dezlegăm cu măsură. Dar de sunt nepăsători, să nu ne îngrijim de binecuvântarea lor şi mai ales când sunt războiţi de foc.

8) Urgisitul de Dumnezeu Evagrie a socotit că este mai înţelept decât cei înţelepţi şi în rostire şi în înţelegere. Dar a fost dat de gol, nenorocitul, arătându-se mai fără de minte decât cei fără de minte, nu numai în multe altele, ci şi în aceasta. Căci zice: când sufletul pofteşte mâncarea felurită, să se strâmtoreze cu pâine şi apă. El a poruncit ceva asemănător celui ce ar spune copilului să urce toată scara dintr-un singur pas.

Noi, respingând porunca lui, zicem: când sufletul pofteşte mâncări felurite, cere ceva propriu firii. De aceea ne vom folosi de un meşteşug împotriva acestei mult meşteşugite patimi. Şi dacă nu ne aflăm sub un război foarte greu sau nu ne ameninţă primejdia unor căderi, să tăiem întâi mâncările care îngraşă, pe urmă pe cele care ne aprind, apoi pe cele ce ne fac plăcere.

9) De e cu putinţă, dă pântecelui hrana care-l umple şi e uşor de mistuit, ca prin săturare să săturăm pofta lui, iar prin mistuirea grabnică să ne izbăvim de aprindere ca de un bici. Să cercetăm şi mâncările care fac vânturi şi vom afla că ele mişcă şi poftele.

10) Râzi de dracul care te sfătuieşte să prelungeşti cina. Căci sosind ceasul al nouălea al zilei următoare, ai călcat învoiala celei dinainte.

11) Alta este înfrânarea potrivită celor nevinovaţi şi alta, cea potrivită celor vinovaţi. Cei dintâi au ca semn mişcarea trupului, cei de al doilea, lupta până la moarte şi până la sfârşit împotriva lui, cu neîmpăcare şi fără îndurare. Cei dintâi voiesc să păzească pururea liniştea minţii; cei de al doilea, prin întristarea şi topirea sufletească voiesc să câştige îndurarea lui Dumnezeu.

12) Celui desăvârşit, negrija în toate îi este timp de veselie şi de mângâiere; iar celui ce se nevoieşte, timpul de veselie îi este timpul de lucru. Iar celui pătimaş, timpul de veselie îi este sărbătoarea sărbătorilor şi praznicul praznicelor.

13) În inima lacomilor se mişcă visuri de mâncări, iar în inima celor ce plâng, visuri de judecată şi de chinuri.

14) Stăpâneşte-ţi pântecele până nu te stăpâneşte el pe tine şi atunci te vei înfrâna cu ruşine. Cunosc ceea ce spun cei ce au căzut în groapa negrăită. Dar famenii rămân neispitiţi de aceasta (Mt. 19, 12).

15) Să facem mort pântecele cu gândul focului (veşnic). Căci auzind unii de acesta, şi-au făcut moarte până la capăt mădularele şi au murit de o moarte îndoită. Să căutăm şi vom afla că lăcomia pricinuieşte toate scufundările noastre.

16) Mintea postitorului se roagă cu trezvie. Dar a celui neînfrânat e plină de chipuri (idoli) necurate . Săturarea pântecelui a uscat izvoarele. Dar uscându-se el însuşi, s-au născut apele.

17) Cel ce-şi îngrijeşte stomacul său şi luptă să biruiască duhul curviei este asemenea celui ce voieşte să stingă pârjolul cu gaz. Când pântecele e strâmtorat, se smereşte inima. Dar când acesta e îngrijit, se fuduleşte gândul.

18) ***Ia seamă la tine pe la ceasul întâi al zilei (ora 6 dimineaţa n. tr) şi pe la cel din mijloc şi pe la cel din urmă înainte de mâncare şi vei afla din aceasta folosul postului. Dimineaţa gândul zburdă şi rătăceşte; când vine ceasul al nouălea (3 d.a. n.tr.), se domoleşte puţin, iar pe la apusul soarelui, se smereşte cu totul.***

19) Asupreşte-ţi pântecele şi-ţi vei închide negreşit şi gura. Căci limba prinde putere din mulţimea mâncărurilor. Luptă-te cu ea şi veghează asupra ei. Căci de te vei osteni puţin, îndată te va ajuta şi Domnul. Burdufurile moi se vor umfla pentru a primi mai mult. Dar cele dispreţuite nu vor primi atâta.

20) Cel ce sileşte stomacul (să cuprindă mai mult) îşi lărgeşte maţele. Iar cel ce luptă cu el le îngustează pe acelea. Iar acestea îngustându-se, nu e nevoie de multe mâncări. Şi atunci vom ajunge postitori din fire.

21) De multe ori setea pune capăt setei. Dar a curma foamea prin foame, e greu şi cu neputinţă. Când te va birui stomacul, domoleşte-l prin osteneli. Iar dacă nici aceasta nu-i cu putinţă, din pricina slăbiciunii, luptă cu el prin priveghere.

22) Când ţi se îngreuiază ochii, apucă-te de lucrul mâinilor. Dar dacă nu-ţi vine somnul, nu te apuca de el. Căci nu e cu putinţă să-ţi înfăţişezi mintea şi lui Dumnezeu şi amintirii, adică să slujeşti şi lui Dumnezeu şi lucrului de mână.

23) Cunoaşte că de multe ori dracul se aşează în stomac şi nu lasă pe om să se sature, chiar de ar mânca tot Egiptul şi ar bea Nilul întreg. După mâncare pleacă

ticălosul şi ni-1 trimite pe cel al curviei, vestindu-i ce s-a întâmplat: «Ia-1, ia-1, zice, tulbură-1» . Căci pântecele umplându-se, nu va lupta mult. Şi acela venind, zâmbeşte. Şi legându-ne prin somn mâinile şi picioarele, face apoi toate câte voieşte, pângăreşte sufletul şi trupul prin întinăciuni, năluciri şi curgeri. E lucru de mirare a vedea mintea netrupească întinată şi întunecată de trup şi iarăşi a vedea pe cel nematerial, curăţit şi subţiat prin lut.

24) Dacă ai făgăduit lui Hristos să călătoreşti pe calea cea strâmtă şi plină de necazuri, strâmtorează-ţi stomacul. Căci de-l îngrijeşti şi-l lărgeşti pe acesta, ai călcat învoielile.

25) Gândeşte-te şi ascultă pe Cel ce zice: ***«Lată şi largă este calea pântecelui ce duce la pierzarea prin curvie şi mulţi sunt cei ce călătoresc pe ea. Şi strâmtă e poarta şi plină de necazuri calea postirii care duce la starea neprihănirii. Şi puţini sunt cei ce intră prin ea» (Mt. 7, 13-14) .***

26) Căpetenia dracilor e Lucifer, care a căzut, iar stăpânul patimilor e gâtlejul pântecelui.

27) Şezând la masa cu bucate, adu-ţi aminte de moarte şi de judecată. De abia aşa vei împiedica puţin patima. Bând băutura nu înceta să-ţi aduci aminte de oţetul şi de fierea Stăpânului. Şi negreşit sau te vei înfrâna sau suspinând, îţi vei face cugetul mai smerit.

28) Nu te amăgi: Nu te vei izbăvi de faraon şi nu vei vedea Paştile de sus, de nu vei mânca neîncetat ierburile amare şi azima, sila şi greaua pătimire a postului. Iar azima e cugetul neumflat de mândrie.

29) Să se lipească de răsuflarea ta cuvântul celui ce zice: ***«Când mă tulburau dracii, m-am îmbrăcat în sac şi am smerit cu post sufletul meu şi rugăciunea mea s-a lipit în sânul sufletului meu» (Ps. 34, 12).***

30) ***Postul este o silire a firii şi o tăiere împrejur a dulceţii gâtlejului, curmarea aprinderii, alungarea gândurilor rele şi eliberarea de visări, curăţia rugăciunii, luminătorul sufletului, paza minţii, înmuierea învârtoşării, uşa străpungerii inimii, suspinul smerit, zdrobirea veselă, încetarea multei vorbiri, începutul liniştirii, străjerul ascultării, uşurarea somnului, sănătatea trupului, pricinuitorul nepătimirii, iertarea păcatelor, uşa şi desfătarea Raiului.***

31) Să întrebăm şi pe aceasta, mai bine zis mai înainte de toţi, pe această întâistătătoare a relelor care ne războiesc, uşa patimilor, căderea lui Adam, pierzarea lui Esau, nimicirea izraeliţilor, ruşinea lui Noe, vânzătoarea Gomorei,

ruşinătoarea lui Lot, pe nimicitoarea fiilor lui Eli, pe călăuzitoarea întinărilor: de unde se naşte şi care sunt nepoţii ei, cine e cel ce o zdrobeşte pe ea şi cine cel ce o nimiceşte cu desăvârşire?

«Spune nouă, o, tirană a tuturor muritorilor, care ai cumpărat pe toţi cu aurul nesăturării: de unde ai câştigat intrarea în noi ? Şi ce ai născut după ce ai intrat? Şi care e ieşirea ta din noi sau izbăvirea, noastră de tine?» Iar ea, plângându-se de ocărâri şi fierbând de mânie şi pornind în chip tiranic şi sălbatic împotriva noastră, ne răspunde: «De ce mă împroşcaţi cu ocări, voi cei ce-mi sunteţi supuşi? Cum vă sârguiţi să vă despărtiţi de mine ? Că şi eu am fost legată de firea voastră. Uşa mea e conţinutul bucatelor, pricina nesăturării este obişnuinţa, temeiul patimii mele este obiceiul vostru care mi-a luat înainte, nesimţirea sufletului şi neaducerea aminte de moarte.

Şi de ce cereţi să aflaţi de la mine numele nepoţilor mei? Îi voi număra şi se vor înmulţi mai mult decât nisipul mării. Totuşi ascultaţi pe cei întâi născuţi ai mei şi pe cei mai iubiţi, ascultaţi cum se numesc: fiul meu cel întâi născut este slujitorul curviei; al doilea după el este cel al învârtoşării inimii; al treilea e somnul. Apoi din ei porneşte o mare de gânduri; valuri de întinăciuni, adânc de necurăţii neştiute şi negrăite.

Fiicele mele: lenea, vorba multă, îndrăzneala, născocirea râsului, glumele, împotrivirea în cuvânt, grumazul ţapăn, neauzirea, nesimţirea, robia, fala, cutezanţa, iubirea de podoabe, cărora le urmează rugăciunea întinată şi gândurile împrăştiate, dar adeseori şi nenorociri deznădăjduite şi neaşteptate, cărora le urmează iarăşi deznădejdea cea mai cumplită dintre toate.

Pe mine mă războieşte, dar nu mă biruieşte amintirea păcatelor, mă duşmăneşte gândul morţii. Dar nimic nu mă desfiinţează cu totul din oameni. Cel ce a dobândit pe Mângâietorul se roagă Acestuia împotriva mea. Şi Acesta, înduplecat, nu mă lasă să lucrez în chip rodnic. Iar cei ce nu L-au gustat pe Acela, cer să se îndulcească nu mai decât cu dulceaţa mea. Pe aceasta o biruieşte bărbăţia. Şi cel ce a biruit-o, e vădit că se grăbeşte spre nepătimire şi spre neprihănirea cea mai deplină».

Cuvântul XV - Despre curăţia şi neprihănirea (castitatea) nestricăcioasă, agonisită de cei stricăcioşi, prin osteneli şi sudori

1) ***Curăţia (castitatea) este o însuşire a firii netrupeşti. Curăţia este casa prea iubită a lui Hristos şi cerul pe pământ al inimii. Curăţia este tăgăduirea mai presus de fire a firii şi o întrecere adevărată şi minunată a trupului muritor şi stricăcios cu cei netrupeşti. Curat este cel ce a respins de la sine dragostea prin dragoste şi a stins focul material prin focul nematerial.***

2) Neprihănirea este numele de obşte al tuturor virtuţilor. Neprihănit este cel ce chiar şi în visuri nu simte în sine nici o mişcare (a patimii) sau schimbare a stării sale. Neprihănit este cel ce a dobândit o desăvârşită nesimţire faţă de deosebirea între trupuri. Aceasta este regula şi definiţia desăvârşită a atotcuratei curăţii, să fie cu aceeaşi stare de suflet faţă de trupurile însufleţite şi neînsufleţite, cuvântătoare şi necuvântătoare.

3) Nimeni dintre cei ce au agonisit neprihănirea prin nevoinţă să nu creadă că şi-a agonisit-o singur. Căci este cu neputinţă ca cineva să-şi biruiască firea sa. Unde s-a biruit firea, acolo se cunoaşte că se află de faţă Cel mai presus de fire. Căci ceea ce e mai mic se biruieşte, fără nici o îndoială, de ceea ce e mai mare. Începutul curăţiei e neîncuviinţarea gândului şi trecerea multor ani, neînsoţită de chipuri. Mijlocul ei este mişcarea firească spre mulţime de gânduri şi numai atâta, fără ca acestea să ia chip şi izbăvite de scurgere. Iar sfârşitul ei este moartea trupului (faţă de aceste mişcări), înainte de moartea gândurilor.

4) Fericit cu adevărat este cel ce a câştigat o desăvârşită nesimţire faţă de orice trup, culoare şi frumuseţe.

5) Nu e curat cel ce şi-a păzit lutul neîntinat, ci cel ce şi-a supus în chip desăvârşit mădularele acestuia, sufletului.

6) Mare este cel ce rămâne nepătimitor la atingere. Dar mai mare, cel ce rămâne nerănit de vedere şi a biruit vederea focului, prin gândul la frumuseţea celor de sus.

7) Cel ce a alungat câinele acesta cu rugăciunea se aseamănă celui ce se luptă cu un leu. Dar cel ce îl înfrânge pe acesta cu împotrivirea în cuvânt se aseamănă celui ce-şi urmăreşte pe duşmanul lui. Iar cel ce a nimicit cu totul năvala lui, deşi se află încă în trup, s-a sculat din sicriu.
8) Dacă semnul curăţiei adevărate este a rămâne nemişcat în nălucirile din vis, atunci semnul desfrânării este negreşit a suferi scurgere în stare de veghe, datorită aducerilor aminte.

9) Cel ce se războieşte cu sudori şi încordări cu acest potrivnic se aseamănă cu cel ce a legat cu o frânghie pe vrăjmaşul său. Iar cel ce se războieşte prin înfrânare şi priveghere se aseamănă celui ce l-a încătuşat pe acela cu lanţ. În sfârşit, cel ce se războieşte prin smerita cugetare şi nemâniere şi sete se aseamănă celui ce a omorât pe vrăjmaş şi l-a ascuns în nisip. Prin nisip să înţelegi smerenia. Căci aceasta nu îngraşă păşunea patimilor, ci e ţarină şi cenuşă.

10) Altul este cel ce are pe tiran legat prin nevoinţe, altul cel ce-1 are legat prin smerenie şi altul, cel ce-1 are legat prin descoperirea dumnezeiască. Cel dintâi se aseamănă luceafărului; al doilea, lunii pline; iar al treilea, soarelui atotstrălucitor. Dar fiecare din ei are petrecerea în ceruri. Precum din zori iese lumină, iar din lumină răsare soarele, aşa trebuie să înţelegem şi să vedem şi pe cei amintiţi.

11) Vulpea se preface că doarme; iar dracul se preface că e neprihănit. Dar cea dintâi, ca să înşele pasărea, iar cel din urmă, ca să piardă sufletul.

12) Să nu crezi trupului în toată viaţa ta. Şi să nu-i dai îndrăzneală, până nu te vei întâlni cu Hristos.

13) Nu îndrăzni să crezi că, înfrânându-te, nu vei cădea. Căci un oarecare, nemâncând nimic, a fost aruncat din cer.

14) Unii cunoscători au dreptate când spun că lepădarea este vrăjmăşia faţă de trup şi lupta împotriva pântecelui.

15) În cei începători, căderile se ivesc totdeauna din desfătare (cu mâncări). În cei de la mijloc şi din mândrie, deşi aceasta se întâmplă şi celor începători. Iar în cei ce se apropie de desăvârşire, numai din osândirea aproapelui.

16) Unii fericesc pe cei născuţi fameni, ca izbăviţi de tirania trupului. Eu fericesc pe famenii de fiecare zi, care se fac pe ei fameni cu gândul, ca cu un cuţit.

17) Am văzut pe unii căzând fără voie şi am văzut pe unii voind să cadă cu voia, dar neputând. Şi i-am socotit pe aceştia mai răi decât pe cei ce cad în fiecare zi, ca pe unii ce deşi nu pot, totuşi doresc împuţiciunea.

18) E de plâns cel ce cade; dar mai de plâns e cel ce pricinuieşte şi căderea altuia. Pentru că el poartă povara ambelor căderi şi a plăcerii (păcătoase n.tr.) celuilalt.

19) Nu voi să răstorni pe dracul curviei cu dovezi şi cu cuvinte de împotrivire, pentru că acela are bune temeiuri, ca unul ce se luptă cu noi în chip firesc.

20) Cel ce voieşte să-şi biruiască trupul sau să se războiască din puterea sa proprie, în zadar aleargă. Căci de nu va dărâma Domnul casa trupului şi nu va zidi casa sufletului (Ps. 126, 1), în zadar posteşte şi priveghează cel ce voieşte să o dărâme (să o slăbească n.tr.).

21) Pune înaintea Domnului slăbiciunea firii tale, cunoscând neputinţa ta şi vei lua darul (harisma n.tr.) neprihănirii pe nesimţite.

22) Există în cei ce se îndulcesc cu patimile, precum mi-a povestit careva dintre cei ce au încercat aceasta, după trezire, simţirea unei iubiri a trupurilor şi un duh neruşinat şi neomenesc, sălăşluit în chip vădit în însăşi simţirea inimii, care face inima celui războit să simtă arderea dureroasă a trupului de parcă ar fi într-un cuptor de foc. Aceasta îl face însă să nu se teamă de Dumnezeu, să dispreţuiască aducerea aminte a chinurilor ca pe nimic, să aibă scârbă de rugăciune şi în timp ce săvârşeşte această faptă să socotească chiar rămăşiţele morţilor pe care le-ar vedea, ca pe nişte pietre neînsufleţite. Îl face pe cel ce pătimeşte aceasta ca pe un scos din minte şi ieşit din sine, beat de o poftă neîncetată după fiinţa cuvântătoare şi necu- vântătoare. «Şi dacă nu s-ar scurta zilele, nu s-ar mântui nici un suflet», aflându-se îmbrăcat cu trupul acesta amestecat cu sânge şi cu sucuri. Căci cum s-ar putea? Pentru că tot ce e zidit, se doreşte fără saţiu după ceea ce e înrudit cu sine: sângele după sânge, viermele după vierme, lutul după lut, deci şi trupul după trup. Deci şi noi, silitorii şi poftitorii firii şi ai împărăţiei lui Dumnezeu încercăm, prin anumite meşteşugiri, să înşelăm trupul care ne amăgeşte.

23) Fericiţi sunt cei ce n-au trecut prin ispita războiului amintit. Să ne rugăm şi noi să fim feriţi pururea de o astfel de ispită. Căci cei ce s-au rostogolit în groapa pomenită au căzut departe de cei ce suie şi coboară pe scara aceea, având nevoie pentru ridicarea din ea de multe sudori însoţite de foamea cea mai deplină.

24) Să luăm seama şi la vrăjmaşii noştri cunoscuţi cu mintea (inteligibili), căci ca într-un război văzut, fiecare din ei îşi are locul său în lupta lor împotriva noastră, rânduindu-i-se să împlinească o lucrare deosebită, lucru care ne minunează.

25) Am luat seamă la cei ispitiţi şi am văzut căderi mai grele ca altele. Cel ce are urechi de auzit să audă. E un obicei al demonului, ca mai ales faţă de cei ce se nevoiesc şi şi-au ales viaţa călugărească, să-şi mişte toată pornirea, sârguinţa, meşteşugirea, viclenia şi născocirea adeseori către cele potrivnice şi nu către cele după fire şi să-i războiască prin acestea pe ei. De aceea, vieţuind la un loc cu o femeie şi nefiind războiţi deloc prin aceasta, s-au fericit pe ei înşişi, neştiind, nenorociţii, că unde e pierzarea mai mare, acolo nu e trebuinţă de una mai mică.

26) Vai nouă, că ucigaşii şi ticăloşii s-au obişnuit să ne războiască şi să ne robească din aceste două pricini în cele contrare firii, pentru că aflăm uşor materia căderii şi pentru că primim o pedeapsă mai mare. Lucrul acesta îl

cunoaşte cel ce, domesticind mai înainte asini sălbatici, pe urmă e stăpânit şi batjocorit în chip jalnic de înşişi asinii sălbatici; astfel cel ce mai înainte se hrănea cu pâinea cerească, s-a lipsit de orice bine. Dar ceea ce e mai minunat este că şi după pocăinţa lui, învăţătorul nostru Antonie, suferind amarnic, a strigat: «Stâlp mare a căzut». Dar a ascuns înţeleptul felul căderii. Căci ştia că există curvie trupească şi fără alt trup.

27) Există în noi o oarecare moarte şi o pierzanie din cădere, purtată cu noi mai ales în tinereţe, pe care eu n-am îndrăznit să o predau scrisului, căci mi-a ţinut mâna cel ce a zis: «Cele săvârşite de unii în ascuns, ruşine este a le şi grăi şi scrie şi auzi» (Ef. 6, 12).

28) Pavel a numit «moarte» trupul acesta, vrăjmaş şi prieten, al meu şi nu al meu: «Cine, zice, mă va izbăvi de trupul morţii acesteia ?» (Rom. 7, 24). Iar Teologul îl numeşte pătimaş, rob şi noptatec (nocturn). Dar am însetat să aflu pentru ce s-a folosit de aceste numiri.

29) Dacă trupul e, precum s-a zis, moarte, cel ce l-a biruit pe acesta, negreşit că nu va muri. Şi cine este oare omul acela, care va fi viu şi nu va vedea moartea acestei întinăciuni a trupului său? Dar rog să se cerceteze: cine e mai mare ? Cel ce a murit şi a înviat sau cel ce n-a murit nicidecum? Cel ce fericeşte pe cel de al doilea, mincinos este. Căci Hristos după ce a murit a înviat. Dar cel ce fericeşte pe cel dintâi, nu lasă în cei ce mor, mai bine zis în cei ce cad, nici o deznădejde.

30) Vrăjmaşul omului, ocrotitorul curviei, spune acestuia că Dumnezeu e iubitor de oameni şi dă iertarea pentru patima aceasta, ca una ce e naturală. Dar de vom lua seama la viclenia dracilor, vom vedea că după săvârşirea faptei, ei îl numesc Judecător drept şi fără milă. La început au făcut aşa, ca să ne îndemne la păcat; iar acum, ca să ne scufunde în deznădejde. Născându-se astfel întristarea şi deznădejdea, nu ne putem plânge pe noi sau ocărî sau căi pentru păcat. Iar când aceasta se stinge, ne ia iarăşi în primire tiranul cu motivul iubirii de oameni.

31) Pe cât este Domnul de nestricăcios şi de netrupesc, pe atâta Se bucură de neprihănirea şi de nestricăciunea trupului nostru . Căci unii spun că de nimic nu se bucură dracii, aşa de mult ca de urâtul miros al curviei. Deci nici de altă patimă, ca de această întinăciune a trupului.

32) ***Curăţia (castitatea) este apropierea desăvârşită de Dumnezeu şi asemănarea cu El, pe cât e cu putinţă oamenilor. Maică a dulceţii este pământul şi umezeala; iar maică a curăţiei este liniştirea însoţită de ascultare.***

33) Nepătimirea trupului câştigată din liniştire, apropiindu-se de multe ori de lume, nu rămâne neclintită. Dar cea care se naşte din ascultare, este pretutindeni cercată şi neclătinată.

34) Am văzut mândria făcându-se pricină a smeritei cugetări şi aducându-şi aminte de cel ce zice: «Cine a cunoscut mintea Domnului?» (Rom. 11, 34).

35) Căderea e groapa şi fiica fuduliei. Dar căderea e de multe ori, în cei ce voiesc, pricină de smerită cugetare.

36) Cel ce voieşte să biruiască dracul curviei cu lăcomia pântecelui şi cu săturare, este asemenea celui ce voieşte să stingă pârjolul cu gaz.

37) Cel ce încearcă să oprească acest război numai cu înfrânarea este asemenea celui ce înoată cu o singură mână şi se străduieşte să se izbăvească de ocean. Uneşte smerenia cu înfrânarea. Căci fără cea dintâi, cea de a doua este nefolositoare.

38) Oricine se va vedea pe sine copleşit de vreo patimă, să se înarmeze pe sine, înainte de toate, numai împotriva ei. Şi mai ales împotriva duşmanului dinăuntru. Căci dacă nu e nimicit acesta, nimic nu vom folosi din biruinţa asupra celorlalte. Iar după ce vom ucide pe acest egiptean, vom vedea şi noi în rugul smereniei pe Dumnezeu. Ispitit fiind, am simţit pe lupul acesta pricinuind sufletului meu, în chip înşelător, o bucurie neraţională, lacrimi şi mângâiere. Şi am crezut ca un prunc că culeg rod şi nu stricăciune.

39) ***«Tot păcatul, pe care-1 va face omul, este în afara trupului, dar cel ce curveşte, păcătuieşte în trupul său» (I Cor. 6, 14).*** Aceasta o spune negreşit, pentru că prin scurgere întinează însăşi fiinţa trupului, fapt care e cu neputinţă să se întâmple în alt păcat. Iar eu întreb de ce la orice alt păcat ne-am obişnuit să zicem numai că oamenii greşesc, dar când auzim că cineva a curvit, zicem, cu durere, că acesta a căzut.

40) Peştele fuge repede de undiţă şi sufletul iubitor de plăcere se depărtează de linişte.

41) Focul începe atunci când diavolul vrea să lege pe unii de alţii cu o legătură urâtă, ca să încerce amândouă părţile.

42) De multe ori cei aplecaţi spre iubirea de plăcere par să fie cuprinşi de compătimire, milostivi şi cu inima uşor de străpuns. Dar cei ce se îngrijesc de curăţenie, nu le au pe acestea astfel.

43) Un bărbat cunoscător mi-a pus o întrebare înfricoşătoare: «Care este, afară de omor şi de tăgăduire, păcatul cel mai greu dintre toate?», a zis el. Iar eu am spus că a cădea în erezie. «Şi de ce, a zis acela, Biserica universală, primind pe eretici, după anatematizarea sinceră a ereziei lor, îi învredniceşte de împărtăşirea de Taine, dar pe cel ce a curvit, primindu-l după ce s-a mărturisit şi a încetat să păcătuiască, canoanele apostolice poruncesc să-l ţină departe de Prea Curatele Taine mai mulţi ani?» Şi eu, înspăimântându-mă de neputinţa de a răspunde, taină a rămas nedezlegată.

44) Să cercetăm, să măsurăm şi să observăm ce fel de plăcere ne vine în timpul cântării de psalmi de la dracul curviei şi ce fel din cuvintele Duhului şi din harul şi puterea aflătoare în ele.

45) Să nu te amăgeşti pe tine, o, tinere! Am văzut pe unii rugându-se din suflet pentru cei iubiţi de ei. Aceştia, mişcaţi de curvie, socoteau că împlinesc o lege a iubirii.

46) Se poate întina cineva trupeşte prin atingere. Şi nimic nu-i mai rău decât această simţire.

47) Adu-ţi aminte de cel ce şi-a înfăşurat mâna în rasă şi fă-ţi mâna moartă faţă de cele fireşti şi nefireşti ale trupului tău şi ale celui străin.

48) Socotesc că nu trebuie să se numească cineva nicicum sfânt, înainte de a preface în loc sfânt pământul acesta (trupul?), dacă e cu putinţă să-l prefacă.
49) Când ne întindem pe aşternut, atuncea să ne trezim. Pentru că atunci luptă mintea cu dracii fără de trup. Şi dacă se va afla iubitoare de plăcere, se va face trădătoare din plăcere.

50) Aducerea aminte de moarte să se culce cu tine şi să se scoale cu tine şi tot aşa rugăciunea de un singur gând a lui Iisus. Căci nu vei afla alte ajutoare ca acestea în somn.

51) Unii socotesc că războaiele şi scurgerile sunt pricinuite numai de mâncări. Dar eu am văzut tare întinaţi de acestea şi pe cei foarte bolnavi şi postitori la culme.

52) Am întrebat odată despre acestea pe un călugăr dintre cei mai încercaţi şi cu darul deosebirii şi m-a învăţat, fericitul, foarte înţelepţeşte. Se întâmplă, zicea pururea pomenitul, în somn o scurgere din mulţimea bucatelor şi din odihnă; o alta e din mândrie, când ne fălim cu îndelungata noastră necurgere şi iarăşi există o alta din dispreţuirea aproapelui. Dintre acestea, cele două din urmă se pot întâmpla şi celor bolnavi, poate şi toate trei. Iar dacă cineva se vede pe sine

curăţit de toate aceste pricini spuse înainte, fericit este pentru o astfel de nepătimire; el a pătimit ceea ce i s-a întâmplat, numai din pizma dracilor. Dumnezeu îngăduie pentru un timp să i se întâmple aceasta, ca prin întâmplarea aceasta fără de păcat să dobândească o şi mai înaltă smerenie.

53) Nimenea să nu se învoiască a gândi ziua la nălucirile sale din timpul somnului. Căci şi acesta este un scop al dracilor, ca să ne murdărească în starea de veghe cu cele din visuri.

54) Să luăm seama şi la altă viclenie a vrăjmaşului nostru. Precum mâncările ce vatămă trupul obişnuiesc să ne pricinuiască boala după un timp sau după o zi, aşa se întâmplă de multe ori şi cu pricinile ce ne întinează.

55) Am văzut pe unii ce s-au desfătat (cu mâncări), fără să fie războiţi îndată. I-am văzut mâncând împreună cu femei şi petrecând cu ele şi neavând în acele clipe nici un gând rău. Şi amăgindu-se, s-au încrezut în ei şi n-au mai avut nici o grijă, socotind că au pace şi siguranţă în ei. Dar deodată au pătimit vătămarea în chilie. Care vătămare? Cea care ne vine trupeşte şi sufleteşte numai nouă, când ne aflăm singuri. Cel ce a fost încercat, ştie aceasta. Dar cel ce n-a fost încercat, nu trebuie să ştie.
În vremea aceea ajutor bun îi este sacul, cenuşa, starea în picioare toată noaptea, mulţumirea cu pâine, limba arsă şi cu măsură răcorită, aşezarea în coşciuge şi înainte de toate, smerenia şi dacă e cu putinţă, ajutorul unui părinte sau al unui frate sârguincios, bătrân cu cugetul. Căci ar fi minune să se poată mântui din ocean o corabie singură.

56) Aceeaşi cădere pricinuieşte unuia o osândă însutită faţă de cea săvârşită de altul: după felul (celui ce o săvârşeşte), după loc, după înaintare şi după alte multe.

57) Mi-a istorisit cineva o pildă foarte înaltă de curăţie (castitate). Văzând cineva, zicea, o frumuseţe deosebită, slăvea foarte pe Făcătorul din acest prilej şi numai de vederea ei era mişcat la iubirea lui Dumnezeu şi-i izvorau lacrimi. Dacă unul ca acesta are totdeauna , în asemenea prilejuri, o astfel de simţire şi lucrare, a înviat nestricăcios înainte de învierea de obşte.

58) Acelaşi lucru îl vedem şi în cântări. Iubitorii de Dumnezeu sunt mişcaţi spre o bucurie lină şi spre iubirea dumnezeiască şi spre lacrimi şi de către cântările din afară şi de către cele duhovniceşti. Iubitorii de plăcere, dimpotrivă.

59) Unii, precum am spus mai înainte, sunt războiţi cu mult mai mult în locurile de liniştire (de sihăstrie). Şi nu e de mirare. Căci dracilor le place să petreacă

acolo, fiind izgoniţi de Domnul în locuri pustii şi în adânc, spre mântuirea noastră.

60) Dracii îl războiesc cumplit pe cel ce se linişteşte (pe sihastru), ca nefolosindu-se acesta cu nimic din pustie, să vină în lume. Dar pleacă de la noi care petrecem în lume, ca simţindu-ne nerăzboiţi în ea, să rămânem cu cei din lume.

61) Unde suntem războiţi, acolo luptăm fără îndoială şi noi, cu tărie, cu vrăjmaşul. Căci când nu luptăm noi împotriva lui, ni se face şi el prieten.

62) Petrecând pentru un timp în lume pentru vreo trebuinţă oarecare, suntem acoperiţi de mâna lui Dumnezeu, poate pentru rugăciunea părintelui nostru şi ca să nu se hulească şi Domnul prin noi. Dar uneori nu suntem ispitiţi şi din pricina nesimţirii şi a faptului că avem de mai înainte multă cercare şi săturare din cele văzute, vorbite şi făcute. Sau poate dracii se depărtează şi ne părăsesc pe noi de bună voie, făcând să se umple locul golit de toate celelalte, de închipuirea de sine a noastră.

63) Ascultaţi şi o altă meşteşugire şi viclenie a acestui amăgitor, toţi cei ce v-aţi hotărât să vă deprindeţi în neprihănire şi păziţi-vă! Mi-a istorisit careva dintre cei ce au suferit cercarea vicleniei, că de foarte multe ori dracul trupurilor se retrage cu desăvârşire, insuflând călugărului o evlavie la culme, ba poate punând în mişcare în el şi izvor de lacrimi în timpul cât şade cu nişte femei şi vorbeşte cu ele, sfătuindu-l să le îndemne să gândească la moarte, la judecată, la neprihănire. Aceasta pentru ca, nenorocitele, câştigate prin cuvânt şi prin prefăcuta evlavie, să alerge la lup, ca la păstor. Şi apoi născându-se obişnuinţa şi îndrăzneala, nenorocitul să sufere căderea.

64) Să fugim, ca să nu vedem, nici să auzim de fructul din care ni s-a poruncit să nu gustăm. Căci m-aş mira să ne socotim mai tari ca proorocul David. Acest lucru este cu neputinţă. Atât de înaltă şi de mare e lauda neprihănirii, că unii dintre părinţi au îndrăznit să o numească nepătimire.

65) Spun unii că e cu neputinţă să se numească cineva curat (neprihănit) după gustarea păcatului. Dar eu spun: «E cu putinţă şi uşor celui ce voieşte să altoiască măslinul sălbatic cu cel bun» (Rom. 11, 22). Dacă i s-ar fi încredinţat cheile cerului celui feciorelnic cu trupul (apostolului Ioan), poate ar fi dogmatizat bine cei amintiţi înainte. Dar dacă nu, să-i ruşineze pe ei cel ce avea soacră şi s-a făcut neprihănit şi poartă cheile împărăţiei (Petru).

66) Multe chipuri are şarpele trupurilor. Celor necercaţi le insuflă să facă numai încercarea şi să înceteze apoi. Iar pe cei cercaţi îi stârneşte ticălosul iarăşi spre

cercare prin amintire. Mulţi din cei dintâi sunt nerăzboiţi din necunoaşterea răului; dar cei de al doilea suferă multe supărări şi războaie, ca unii ce au trecut prin cercarea acestei urâciuni. Dar de multe ori se întâmplă şi dimpotrivă.

67) Când ne sculăm unii din somn plini de bunătate şi paşnici, suntem mângâiaţi în chip ascuns de sfinţii îngeri. Şi mai ales când ne culcăm cu multă rugăciune şi trezvie. Dar se întâmplă uneori să ne sculăm din somn mahmuri, pătimind aceasta din pricina unor visuri şi vederi urâte.

68) «Văzut-am pe cel necurat prea înălţându-se, ridicându-se, tulburându-se şi înfuriindu-se în mine ca cedrii Libanului. Şi am trecut prin înfrânare şi iată nu mai era mânia lui ca mai înainte. Şi l-am căutat, smerind cugetul meu şi nu s-a mai aflat în mine locul lui şi urma lui» (Ps. 36, 35-36).

69) Cel ce a biruit trupul a biruit firea. Iar cel ce a biruit, negreşit a ajuns mai presus de fire. Şi cel ce s-a făcut aşa, «micşoratu-s-a cu puţin faţă de îngeri» (Evr. 2, 7), ca să nu zic că deloc.

70) Nu e o minune că cel nematerial (dracul) luptă cu cel material. E minune, cu adevărat, că cel care se află în materie, luptând cu acest trup material, vrăjmaş şi viclean, pune pe fugă pe vrăjmaşii netrupeşti.
71) Domnul cel bun arată multă purtare de grijă faţă de noi şi prin aceea că înfrânează pe femeie cu frâul ruşinii. Căci dacă ea s-ar năpusti spre bărbat, nu s-ar mântui nici un trup.

72) Părinţii au stabilit, cu darul lor de deosebire, că alta este niomeala, alta însoţirea, alta încuviinţarea, alta robirea, altă lupta şi alta aşa numită patimă a sufletului. Momeală, lămuresc fericiţii, e gândul simplu sau icoana a ceva adus în inimă în chip înţelegător. Însoţirea e convorbirea cu ceea ce s-a arătat în chip pătimaş sau nepătimaş. Consimţirea (încuviinţarea) este învoirea cu plăcere a sufletului, cu ceea ce s-a arătat. Robirea e tragerea cu sila şi fără voie a inimii sau însoţirea stăruitoare a inimii cu lucrul acela şi pierderea stării noastre celei bune. Luptă hotărăsc ei că presupune puterea la fel de tare cu a aceluia împotriva căruia se dă lupta, putere care sau învinge sau suferă înfrângerea. Iar patima spun că e propriu-zis ceea ce se încuibează în curs de vreme lungă în suflet, în chip pătimaş, şi-l duce la o deprindere prin obişnuinţa cu ea încât se porneşte de bună voie şi de la sine spre fapte.

Dintre acestea toate, prima treaptă e nepăcătoasă; a doua, nu în chip negreşit; a treia, potrivit cu starea celui ce luptă. Iar lupta pricinuieşte sau cununile sau pedepsele. Robirea altfel se judecă dacă se întâmplă în vremea rugăciunii şi altfel dacă în afara rugăciunii; altfel, în stările de mijloc şi altfel, în amintirile rele. Iar patima e urmată în toate, în chip neîndoielnic, fie de pocăinţa potrivită,

fie de chinurile viitoare. Deci cel ce gândeşte nepătimaş, primul lucru, le-a tăiat pe toate cele ce urmează.

Mai găsim la părinţii care lămuresc lucrurile în chipul cel mai amănunţit şi un alt înţeles mai subţire al acestora, pe care unii spun să o numim uitare de sine. Aceasta înseamnă ivirea năpraznică a patimii, fără timp, fără gând şi chip, în cel ce o suferă. Nimic nu apare mai subţire sau mai neobservat ca aceasta în duhuri. Ea şi-arată prezenţa în sufletul unora printr-o amintire simplă şi fără convorbiri, deodată şi pe neaşteptate şi în chip neştiut. Dacă cineva a putut să descopere această subţiime a patimii din el prin plâns el ne poate învăţa cum se poate curvi, în chip pătimaş, numai prin ochi, prin simplă privire, prin atingerea mâinii, prin auzirea unei cântări, fără nici un înţeles sau gând.

73) Unii spun că trupul vine la patimi din gândurile de curvie. Alţii, iarăşi, că gândurile rele se nasc din simţirile trupului. Şi cei dintâi zic că dacă nu ar lua-o înainte mintea, trupul nu i-ar urma. Iar cei de al doilea aduc în susţinerea lor răutatea patimilor trupeşti, zicând: de multe ori gândurile îşi primesc intrarea în inimă printr-o vedere prea plăcută, printr-o atingere a mâinii, prin mirosirea unei bune miresme, prin auzirea unui glas dulce. Să înveţe despre acestea cel ce poate în Domnul. Căci acestea sunt foarte folositoare şi trebuincioase celor ce se îndeletnicesc cu făptuirea prin cunoştinţă. Dar pentru lucrătorul în simplitatea inimii, acestea nu au nici un rost. Căci cunoştinţa e a tuturor. Dar mai fericita simplitate nu o au toţi, ca pavăză faţă de vicleniile dracilor.

74) Unele dintre patimi vin din cele dinăuntru asupra trupului, altele, dimpotrivă. Celor din lume li se întâmplă lucrul al doilea. Iar celor ce duc viaţă călugărească, primul, din pricina lipsei de prilejuri. Eu zic despre ei aceasta: căuta-vei la cei răi înţelepciune şi nu o vei afla.

75) Când luptând mult împotriva dracului, însoţitorul lutului, îl vom alunga din inima noastră, bătându-l cu piatra postului şi străpungându-l cu suliţa smereniei, atunci, sălăşluindu-se în trup ca un vierme oarecare, se sileşte, ticălosul, să ne întineze, aţâţându-ne spre mişcări dobitoceşti şi necuvenite. Aceasta obişnuiesc să o pătimească mai ales cei ce ascultă de dracul mândriei. Pentru că ne mai purtând în inimă gânduri neîncetate de curvie, se apropie de patima mândriei. Că ceea ce am spus e adevărat, vor vedea când, începând a se strădui pentru oarecare liniştire, se vor cerceta cu grijă. Atunci vor afla în adâncul inimii lor ca un fel de şarpe ascuns în gunoi sfătuind să se silească cu toată sârguinţa şi râvna să dobândească virtutea oarecărei curăţii a inimii. Nu înţeleg, nenorociţii, cuvântul care zice: «Ce ai ce nu ai luat în dar sau de la Dumnezeu sau din împreună lucrarea şi rugăciunea altora?» (I Cor. 4, 7).

Să ia aminte deci, cu toată sârguinţa, la numitul şarpe din inima lor şi să-l izgonească, omorându-l cu multa smerită cugetare. De vor face aceasta, înstrăinându-se de el, vor putea să se dezbrace şi ei poate cândva de veşmintele de piele (Fac. 4, 24) şi să cânte Domnului, ca odinioară tinerii neprihăniţi, cântarea de biruinţă, dacă dezbrăcându-se de ele nu se vor afla goi de nevinovăţia acelora şi de smerenia firească.

Dar şi acest drac ţine seama, cu mult mai mult decât ceilalţi de vremi. Căci ticălosul încearcă să ne războiască mai ales atunci când nu putem să ne rugăm şi trupeşte împotriva lui.

Celor ce n-au dobândit încă adevărata rugăciune a inimii, mult le ajută chinuirea din rugăciunea trupească, adică ridicarea mâinilor, lovirea pieptului, privirea curată la cer, zgomotul suspinelor, plecarea necontenită a genunchilor. Deoarece adeseori nu le putem face pe acestea când sunt alţii de faţă, de aceea tocmai atunci ne şi războiesc mai ales dracii. Dar şi când nu avem tăria să ne împotrivim vrăjmaşilor noştri cu vigoarea minţii şi cu puterea nevăzută a rugăciunii, ne supunem în chip necesar lor.

Tu însă, fugi repede, de este cu putinţă. Ascunde-te puţin şi fă-te necunoscut. Piveşte în sus cu ochiul sufletului, de este cu putinţă. Iar de nu; măcar cu cel din afară. Răstigneşte-ţi mâinile în chip nemişcat, ca şi prin înfăţişare să ruşinezi pe Amalic şi să-l biruieşti. Strigă către Cel ce te poate mântui, nu cu cuvinte iscusite, ci cu cuvinte smerite. Începe înainte de toate cu: «Miluieşte-mă, că neputincios sunt» . Atunci vei cunoaşte cu fapta puterea Celui Prea Înalt şi vei izgoni în chip nevăzut pe cei nevăzuţi, prin ajutor nevăzut.

Cel ce s-a obişnuit să se roage astfel va putea izgoni repede chiar şi numai cu sufletul pe vrăjmaş. Căci al doilea lucru este darul dat de Dumnezeu lucrătorilor celui dintâi. Şi pe drept cuvânt.

76) Aflându-mă undeva într-o adunare, am cunoscut un frate sârguincios supărat de gânduri rele. Acesta, neaflând loc potrivit pentru rugăciune, intrând la locul trebuincios pântecelui, ca şi când ar fi fost silit de acesta, a pornit acolo cu rugăciunea plină de putere împotriva celor ce-l războiau. Iar dojenindu-l eu pe el pentru nepotrivirea locului, a zis: «Fiind urmărit de gânduri necurate, m-am rugat în loc necurat să fiu curăţit de ele».

77) Toţi dracii se luptă să întunece mintea noastră, apoi îi insuflă cele plăcute lor. Căci dacă mintea nu va fi adormită, comoara nu se va jefui. Dar cel al curviei mai mult decât toţi. Acesta, întunecând adeseori mintea conducătoare, îi face pe oameni să săvârşească acele lucruri, pe care numai cei ieşiţi din minte le săvârşesc. De aceea, trezindu-se mintea după o vreme, ne ruşinăm nu numai de

cei ce ne văd ci şi de noi înşine, pentru faptele, pentru vorbele şi pentru înfăţişările noastre necuviincioase şi ne uimim de orbirea noastră de mai înainte. De aceea mulţi cunoscând aceasta s-au oprit de la rău.

78) Întoarce-te de la vrăjmaşul care după vreo fapta te împiedică să te rogi sau să lauzi pe Dumnezeu, aducându-ţi aminte de cel ce a zis: «Pentru că sufletul meu, chinuit de gândurile fără voie, îmi pricinuieşte osteneli, voi căuta dreptatea lui împotriva vrăjmaşilor lui» (Lc. 18 , 5).

79) Cine a biruit trupul? Cel ce şi-a zdrobit inima. Dar cine şi-a zdrobit inima? Cel ce s-a tăgăduit pe sine. Căci cum nu se va zdrobi cel ce a murit voii sale?

80) Există pătimaş mai pătimaş decât pătimaşul. E cel ce îşi face cunoscute murdăriile lui cu plăcere şi cu dulce împătimire de ele.

81) Gândurile necurate şi urâte se ivesc în inimă de la amăgitorul inimii, de la dracul curviei. Pe acestea le tămăduieşte înfrânarea şi socotirea lor ca nimic.

82) În ce chip şi fel voi judeca pe acest prieten al meu, după pilda celorlalte patimi, odată ce-1 voi lega pe el, nu ştiu. Căci se dezleagă înainte de a-1 lega; mă împac cu el înainte de a-1 judeca şi mă îmblânzesc înainte de a-1 pedepsi. Cum voi birui pe cel pe care m-am obişnuit să-l iubesc prin fire? Cum mă voi elibera de el, cu care m-am legat pentru veci? Cum îl voi omorî pe cel ce va învia odată cu mine? Cum voi arăta nestricăcios pe cel ce a primit prin fire stricăciunea?Ce lucru binecuvântat voi spune celui ce a dobândit prin fire cele binecuvântate?

De-1 voi lega cu postul, osândind pe aproapele (care nu posteşte n.tr.) mă predau iarăşi lui. De-1 voi birui, încetând să judec, înălţându-mă cu inima, mă voi vedea iarăşi coborât. Îmi este şi împreună lucrător şi vrăjmaş şi ajutător şi potrivnic şi susţinător şi iscoditor de curse; slujit, mă războieşte, topit (cu posturile n.tr.) pierde din putere; odihnit, iese din rânduială; muncit iarăşi, nu rabdă; de-1 întristez, îl primejduiesc; de-1 rănesc, nu am prin cine să câştig virtuţile; pe acelaşi îl îmbrăţişez şi-l resping.

Care e taina cu privire la mine? Care e raţiunea alcătuirii mele ? Cum îmi sunt mie însumi duşman şi prieten? Spune-mi tu, spune-mi, soţul meu, firea mea! Căci nu caut să aflu de la altul despre tine. Cum aş rămâne nerănit de tine? Cum aş putea scăpa de primejdia naturii mele? Fiindcă m-am alăturat lui Hristos ca să te duşmănesc, cum voi birui tirania ta? Căci am ales să te supun silei mele.

Iar trupul răspunzând, ca să zicem aşa sufletului, pare să spună aşa: «Nu-ţi voi spune ceea ce nu ştii nici tu, ci ceea ce cunoaştem amândoi. Eu am în mine

însumi dragostea de mine ca materială şi slujirea mea din afară şi tihna în toate ca născătoare a fierbinţelii mele; iar prilejurile văpăii şi mişcării dinăuntru a gânduri- lor se nasc din odihna de mai înainte şi din faptele săvârşite. Eu zămislind, nasc căderile, iar acelea născute, nasc la rândul lor, moartea prin deznădejde.

De ai cunoaşte limpede adânca neputinţă a mea şi a ta, mi-ai lega mâinile. Dacă mi-ai înfrâna lăcomia, mi-ai lega picioarele ca să nu merg mai departe. Dacă te-ai însoţi cu ascultarea, te-ai despărţi de mine. Dacă ai dobândi smerenia, mi-ai tăia capul».

Iată a cincisprezecea biruinţă. Cel ce, fiind în trup, a câştigat-o şi pi aceasta, a murit şi a înviat şi a cunoscut încă de aici arvuna nestricăciunii viitoare.

Cuvântul XVI - Despre iubirea de arginţi şi despre neagonisire

1) Mulţi dintre dascălii înţelepţi după tiranul de care s-a vorbit înainte, au obişnuit să înfăţişeze pe dracul cel cu mii de capete, al iubirii de arginţi. Ca să nu schimbăm noi, neînţelepţii, această ordine, am urmat aceleaşi rânduieli şi reguli. De aceea vom grăi puţine despre această boală, dacă voiţi şi apoi pe scurt despre felul însănătoşirii de ea.

2) Iubirea de arginţi este închinarea la idoli, fiica necredinţei, scuză mincinoasă pentru boli, prevestirea bătrâneţii, frică de secetă, vestitoarea foametei.

3) Iubitorul de arginţi râde de Evanghelii şi le nesocoteşte cu voia. Cel ce a dobândit dragoste va risipi banii. Dar cel ce spune că acestea două pot vieţui împreună, se amăgeşte pe sine.

4) Cel ce se plânge pe sine renunţă şi la trup. Când o cere timpul, nu-l cruţă nici pe acesta.

5) ***Nu spune că aduni pentru săraci. Căci cu doi bănuţi s-a cumpărat Împărăţia Cerurilor (Lc. 21, 2).***

6) Un iubitor de străini şi un iubitor de arginţi s-au întâlnit unul cu altul. Şi al doilea a numit pe cel dintâi om nechibzuit.

7) Cel ce şi-a biruit această patimă şi-a tăiat grijile. Cel legat de ea nu se va ruga niciodată în chip curat.

8) Începutul iubirii de arginţi e motivul milosteniei. Capătul ei ultim e ura faţă de săraci. Cât timp adună cineva banii, e milostiv. Dar când are banii, îi strânge în mâini.

9) Am văzut oameni săraci de bani, îmbogăţindu-se în vieţuirea celor săraci cu duhul. Aceştia au uitat de sărăcia lor de mai înainte.

10) Călugărul iubitor de bani e străin de trândăvie, aducându-şi aminte în fiecare ceas de cuvântul apostolic: «Cel ce nu lucrează, nici să nu mănânce» (II Tes. 3,10). Şi iarăşi: «Mâinile acestea ale mele mi-au slujit mie şi celor împreună cu mine» (Fapte 20, 34).

11) Neaverea (sărăcia de bună voie) este lepădarea grijilor, lipsa de îngrijorare a vieţii, călătorie neîmpiedicată, înstrăinarea de întristare, credinţa în porunci.

12) Călugărul neagonisitor este stăpânul lumii. El a încredinţat grija (de sine) lui Dumnezeu şi prin credinţă pe toţi îi are robi. El nu va vorbi omului despre vreo nevoie a sa, iar cele ce îi vin le primeşte ca din mâna Domnului. Lucrătorul neagonisitor e fiul neîmpătimirii, socotind cele ce le are ca şi când n-ar fi şi sosind vremea retragerii din lume, toate le socoteşte ca pe nişte gunoaie. Iar dacă se întristează pentru ceva, încă n-a ajuns neagonisitor. Bărbatul neagonisitor e curat în rugăciune. Dar iubitorul de agoniseală se roagă chipurilor materiei.

13) Cei ce vieţuiesc în ascultare sunt străini de iubirea de arginţi. Căci, odată ce şi-au predat şi trupul lor, ce lucru mai au de agonisit pentru ei? De un singur lucru se mai pot face vinovaţi: de strămutarea uşoară în alt loc.

14) Am văzut lucruri pentru care călugării răbdau să rămână într-un loc. Dar eu i-am fericit pe cei ce schimbau locurile pentru Domnul, mai mult decât pe cei dintâi.

15) Cel ce a gustat din cele de sus disprețuieşte cu uşurinţă pe cele de jos. Dar cel ce nu le-a gustat pe acelea se bucură de agoniseli.

16) Neagonisitorul fără judecată suferă două vătămări: se înfrânează de la cele de faţă şi se lipseşte de cele viitoare. Să nu ne arătăm deci, o, călugări, mai necredincioşi decât pasările. Căci acelea nu se îngrijesc, nici nu adună.

17) Mare este cel ce se leapădă cu bună credincioşie de avuţii. Dar e sfânt cel ce se leapădă de însăşi voia sa. Cel dintâi va lua însutit fie în bani, fie în daruri. Cel de al doilea însă, va moşteni viaţa veşnică.

18) Nu vor lipsi valurile din mare, nici mânia şi întristarea din iubitorul de arginţi.

19) Cel ce dispreţuieşte bunurile materiale, s-a izbăvit de judecăţi şi de certuri. Dar iubitorul de agoniseală se luptă până la moarte pentru un ac.

20) Credinţa adevărată curmă grijile, dar aducerea aminte de moarte pricinuieşte lepădarea de trup.

21) Nu se afla în Iov urmă de iubire de arginţi. Pentru aceea a rămas netulburat şi când s-a lipsit de avuţii.

22) Iubirea de arginţi este şi se numeşte rădăcina tuturor relelor (păcatelor). Căci ea a pricinuit ură, furtişaguri, pizmuiri, despărţiri, duşmănii, certuri, ţinerea de minte a răului, nemilostivirile şi uciderile.

23) Unii au mistuit cu puţin foc multă materie. Alţii printr-o singură virtute au scăpat de toate patimile amintite. Aceasta se numeşte nepătimirea. Dar pe ea au născut-o cercarea şi gustarea lui Dumnezeu şi grija de răspuns bun în ceasul ieşirii.

24) Celui ce a citit acestea cu toată luarea aminte nu i-a rămas neînţeles cuvântul că lăcomia pântecelui este maica tuturor relelor. Căci se spune că în naşterea ei vicleană şi blestemată de prunci, a doua fiică este piatra nesimţirii. Dar şarpele cu multe capete ale închinării la idoli m-a împiedicat să-i dau acesteia locul ei, adică al treilea - cum a primit fără să ştiu, la părinţii cei cu dreaptă socoteală în lanţul celor opt patimi.

După ce am isprăvit să vorbim potrivit măsurii despre celelalte, voim să grăim acum despre nesimţire, ca despre una care e a treia şi după naştere a doua. După ea vom vorbi apoi despre somn şi despre priveghere şi nu numai despre ele, ci vom spuine puţine cuvinte şi despre frica copilărească şi nebărbătească. Iar aceste boli sunt ale începătorilor.

Iată altă luptă. Cel ce a câştigat-o călătoreşte în chip nematerial la cer. A fost lupta a şaisprezecea. Cel ce a biruit în ea a agonisit dragostea sau a tăiat grija.

Cuvântul XVII - Despre nesimţire, adică despre moartea sufletului înainte de moartea trupului

1) Nesimţirea este o simţire omorâtă, atât a trupului cât şi a duhului, care sfârşeşte în nesimţire, dintr-o boală şi nepăsare îndelungată.

2) Lipsa de durere (împietrirea) este o nepăsare întipărită în fire, o cugetare amorţită, o fiică a gândurilor pătimaşe ce au pus stăpânire pe om (a prejudecăţilor), o îngheţare a râvnei, un laţ al bărbăţiei, o necunoaştere a străpungerii inimii, o poartă a deznădejdii, o maică a uitării şi după naştere o fiică a fiicei sale.

3) ***Cel lipsit de durere (nesimţitul) este un filozof fără minte. E un tâlcuitor ce se osândeşte pe sine, e un iubitor de cuvinte potrivnice lui, învăţător orb la vedere. Vorbeşte de însănătoşirea ranei şi nu încetează de a o zgândări. Grăieşte împotriva patimii şi nu încetează de a mânca cele ce-1 vatămă. Se roagă împotriva patimii şi porneşte îndată la lucrarea ei. Se mânie pe lucrarea ei împotriva lui însuşi, dar de cuvintele lui nu se ruşinează, nenorocitul. «Fac răul», strigă el, dar stăruie cu râvnă în a-1 face. Se roagă cu gura împotriva patimii şi cu trupul luptă pentru ea. Filozofează despre moarte şi se poartă ca unul care nu are moarte. Suspină din pricina despărţirii de viaţă şi dormitează ca unul ce va trăi veşnic. Vorbeşte despre înfrânare şi se luptă pentru lăcomia pântecelui. Fericeşte ascultarea şi e cel dintâi care nu ascultă. Laudă pe cei neîmpătimiţi şi nu se ruşinează să ţină minte răul şi să lupte pentru o zdreanţă. Mâniindu-se, se amărăşte, dar iarăşi se mânie din pricină că s-a amărât şi adăugând înfrângere la înfrângere, nu simte nimic. Citeşte despre judecată şi începe să zâmbească. Citeşte despre slava deşartă şi chiar în timpul citirii suferă de ea. Se rosteşte pentru priveghere şi îndată se scufundă în somn. Laudă rugăciunea şi fuge de ea ca de bici. Săturându-se, se căieşte şi după puţină vreme adaugă altă săturare. Fericeşte tăcerea, dar o laudă prin vorbărie. Învaţă despre blândeţe, dar se mânie adeseori chiar în timp ce învaţă despre ea. Trezindu-se din somn, suspină, dar lăsându-şi capul pe pernă, iarăşi se supune patimii. Ocărăşte râsul şi învaţă zâmbind despre plâns. Se învinovăţeşte pe sine în faţa altora ca iubitor de slavă deşartă, dar urmăreşte să-şi câştige slava prin învinovăţire. Priveşte pătimaş la feţe şi vorbeşte despre neprihănire. Laudă pe cei ce se liniştesc, petrecând în lume şi nu înţelege că se face pe sine de ruşine. Slăveşte pe cei milostivi şi ocărăşte pe săraci. Se face totdeauna pârâşul său şi nu voieşte să vină la simţire, ca să nu spun că nu poate.***

4) Am văzut pe mulţi ascultând când se vorbea despre moarte şi despre judecată înfricoşătoare şi lăcrămând, dar având încă lacrimile în ochi porneau în grabă spre masă. Şi m-am mirat cum a putut această stăpână şi vistierie a răului miros să înfrângă şi plânsul şi să stăpânească prin multă nesimţire.

5) Am dezgolit, după puţina cunoştinţă şi putere pe care o am, vicleşugurile şi rănile acestei furioase şi nebune ajunse la culme. Căci nu suport să vorbesc mult despre ea. Dar cel ce poate să aducă, în Domnul, din cercare, leacurile acestor răni, să nu se obosească a face neîncetat aceasta. Eu nu mă ruşinez să recunosc

neputinţa mea, ca unul ce sunt stăpânit cu tărie de ea. Căci n-aş fi izbutit nici măcar să înţeleg prin mine însumi vicleşugurile şi meşteşugirile ei, dacă n-aş fi înţeles-o şi n-aş fi stăpânit-o cu sila şi dacă n-aş fi bătut-o cu biciul fricii de Dumnezeu, lovind-o cu rugăciunea neîncetată. Numai aşa am putut să şi mărturisesc cele spuse.

De aceea a socotit şi tirana şi răufăcătoarea aceasta să spună: «Cei ce au legământ cu mine, văzând pe morţi râd. Stând la rugăciune, ei sunt cu totul împietriţi, învârtoşaţi şi întunecaţi. Văzând Sfânta Masă, rămân nesimţiţi. Împărtăşindu-se de Dar se poartă ca şi când ar gusta pâine simplă. Văzând pe cei străpunşi la inimă, ei râd de dânşii.

Am învăţat de la tatăl care m-a născut pe mine, să omor toate cele ce se nasc din bărbăţie şi osteneală. Eu sunt maica râsului. Eu sunt hrănitoarea somnului. Eu sunt prietena îmbuibării. Nu sufăr o dojeneală. Sunt împletită cu evlavia mincinoasă».

Uimit de cuvintele acestei nebune, am întrebat de numele celui ce a născut-o. Iar ea zise: «Eu n-am numai o naştere; zămislirea mea este amestecată şi nestatornică. Pe mine mă face puternică îmbuibarea. Mă face să cresc timpul. Mă întăreşte reaua obişnuinţă. Cel stăpânit de mine nu se va elibera niciodată. Stăruieşte întru multă priveghere cugetând la judecata veşnică; poate aşa voi slăbi puţin. Ia seamă la pricina mea, de unde mă nasc în tine şi luptă împotriva maicii mele. Căci nu am una singură în toţi. Roagă-te des lângă cei morţi, zugrăvind în inima ta chipul lor neşters. Dar dacă nu-l zugrăveşti pe acesta cu pensula postului, nu mă vei birui în veac».

Cuvântul XVIII - Despre somn şi despre rugăciune şi despre cântarea în obşte

1) Somnul este în oarecare fel o stare a firii, un chip al morţii, o oprire a simţurilor. Somnul e unul, dar ca şi pofta, are multe pricini şi feluri. E din fire, din mâncări, de la draci sau poate şi dintr-o postire prelungită şi dusă până la capăt, de care trupul, slăbind, voieşte să se întărească prin somn.

2) Precum multă băutură vine din obişnuinţă, aşa şi somnul mult. De aceea să luptăm împotriva lui mai ales la începutul lepădării. Căci cu anevoie se tămăduieşte o obişnuinţă.

3) Să băgăm de seamă şi vom afla că atunci când sună trâmbiţa duhovnicească (clopotul de rugăciune n.tr.), se adună fraţii în chip văzut şi vrăjmaşii în chip nevăzut. De aceea, stând lângă pat, unii din aceştia, după ce ne-am deşteptat, ne îndeamnă să ne întindem iarăşi pe pat, zicând : «Rămâi până ce se vor isprăvi

cân- lările începătoare şi vei merge la biserică după aceea». Unii apoi, stând noi la rugăciune, ne scufundă în somn; alţii ne împung în stomac mai mult ca deobicei; alţii atrag mintea la gânduri urâte; alţii ne îndeamnă să ne rezemăm de perete, socotindu-ne slăbiţi; ba uneori fac să vină peste noi multe căscături. Unii dintre ei ne stârnesc de multe ori la râs în vremea rugăciunii, ca să mişte supărarea lui Dumnezeu împotriva noastră. Alţii ne silesc să ne grăbim la stihuri din trândăvie. Alţii ne îndeamnă să cântăm mai prelungit din iubirea de plăcere. Ba uneori aşezându-ni-se în gură, o fac pe aceasta să se închidă şi să se deschidă greu.

4) Cel ce vrea să stea înaintea lui Dumnezeu întru simţirea inimii în rugăciune, trebuie să stea ca un stâlp neclintit, nebatjocorit de niciunul din cei pomeniţi mai înainte. Cel cu adevărat ascultător, sculându-se dintr-o dată la rugăciune, se face de multe ori întreg luminos şi plin de veselie. Căci nevoitorul e pregătit şi aprins de mai înainte pentru slujirea lui nemincinoasă.

5) Tuturor le este cu putinţă să se roage împreună cu obştea, dar multora le este mai uşor numai cu unul înrudit sufleteşte. Numai puţinora însă le este uşoară rugăciunea de unul singur. Cântând cu mulţimea, nu vei putea să te rogi eliberat de cele materiale. Dar să-ţi faci o lucrare a minţii din vederea sufletească a celor cântate; la fel să-ţi faci o lucrare a minţii rugăciunea rânduită în aşteptarea cântării unui stih de către aproapele.

6) Nu se cuvine în acest timp nimănui să se apuce de un lucru netrebuincios sau mai bine zis trebuincios. Aceasta ne-a învăţat îngerul ce s-a arătat lui Antonie cel Mare.

7) Cuptorul de foc probează aurul, iar starea la rugăciune, sârguinţa şi dragostea de Dumnezeu a călugărilor.

Cel ce câştigă acest lucru de laudă se apropie de Dumnezeu şi alungă dracii.

Cuvântul XIX - Despre privegherea trupească şi cum trebuie făcută aceasta

1) Unii din cei ce stau în faţa împăraţilor de pe pământ sunt neînarmaţi şi fără nimic; alţii au bastoane; alţii, paveze, iar alţii, săbii. Mare şi neasemănată este deosebirea celor dintâi faţă de cei din urmă. Aceştia obişnuiesc să fie şi rudenii şi casnici ai împăratului. Aşa e în acestea.

Dar să vedem cum stăm noi înaintea lui Dumnezeu şi împăratului la slujbele şi rugăciunile de seară, de noapte şi de zi. Unii rămân, începând de la slujba de seară, toată noaptea dezbrăcaţi de cele materiale şi cu mâinile întinse la

rugăciune, goi de toată grija. Alţii, după cântările de psalmi, rămân în aceasta (în rugăciune). Alţii stăruie mai mult în citiri. Unii se luptă, din neputinţă, bărbăteşte, cu somnul, prin lucrul mâinilor.

Dintre aceştia toţi, cei dintâi şi cei din urmă stăruie în petrecerea de toată noaptea, plăcută lui Dumnezeu. Cei de al doilea îşi fac privegherea după pravila călugărească, iar cei de al treilea călătoresc pe calea cea mai din urmă. Dar Dumnezeu primeşte şi preţuieşte darurile aduse de fiecare după gândul şi puterea lui.

2) Ochiul veghetor curăţă mintea, iar somnul mult împietreşte sufletul. Monahul care priveghează e duşmanul curviei, iar somnorosul e soţul acesteia.

3) Privegherea e potolirea aprinderii (trupeşti), izbăvire de visuri (întinate), ochi umezit, inimă înmuiată, strajă în faţa gândurilor, cuptor de mistuire a mâncărurilor, îmblânzirea patimilor, pedepsirea limbii, alungarea nălucirilor.

4) Monahul priveghetor e pescar de gânduri, putându-le descoperi şi pescui pe acestea cu uşurinţă în liniştea nopţii. Monahul iubitor de Dumnezeu, când sună clopotul de rugăciune, zice: «Bine»; leneşul zice: «Vai, vai!».

5) Pregătirea mesei dă pe faţă pe cel lacom de mâncare şi lucrarea rugăciunii dă pe faţă pe cel iubitor de Dumnezeu. Cel dintâi văzând masa zburdă, cel de al doilea se întristează.

6) Somnul mult e pricinuitorul uitării; iar privegherea curăţeşte amintirea.

7) Plugarii îşi adună bogăţia în hambare şi în cramă, călugării îşi adună bogăţia în stările la rugăciunea de seară şi de noapte şi în lucrările minţii.
8) Somnul mult e un soţ nedrept. El răpeşte jumătate din viaţa celui leneş, dacă nu şi mai mult.

9) Călugărul necercat (fără experienţă) priveghează în convorbiri, iar venind ceasul rugăciunii i se îngreuiază ochii. Călugărul moleşit e destoinic în vorbărie, dar când vine vremea citirii, nu mai poate vedea de somn. Când trâmbiţa din urmă va suna, morţii vor învia şi când începe vorbăria se trezesc cei adormiţi. Somnul e un prieten viclean; după ce ne-am săturat, de multe ori pleacă, dar când ne e foame şi sete, ne războieşte cu tărie. Ne sfătuieşte să ne apucăm cu mâinele de vreun lucru în timpul rugăciunilor. Căci altfel nu poate alunga rugăciunea celor ce veghează. El e cel dintâi care se furişează în cei începători, ca să-i războiască. Aceasta, pentru ca să-i facă de la început trândavi sau să-i facă să se apropie de dracul curviei. Să nu încetăm să cântăm cu obştea, până ce nu ne-am eliberat de el. Căci ruşinându-ne de obşte, nu vom aţipi.

10) Câinele e duşmanul iepurilor şi dracul slavei deşarte, al somnului.

11) După trecerea zilei negustorul, iar după cântare lucrătorul, şezând îşi socoteşte câştigul .

12) Aşteaptă după rugăciune în stare de veghe. Şi atunci vei vedea cârduri de draci. Fiindcă au fost războiţi de noi, după rugăciune încearcă să ne supere cu năluciri necuvenite. Şezând, ia seama şi vei vedea pe cei obişnuiţi să prade pârga sufletului.

13) E cu putinţă să se cugete în somn în continuare cuvintele psalmilor, dar e cu putinţă să ni le pună pe acestea în minte şi dracii ca să ne înalţe la mândrie. Iar al treilea lucru n-aş fi voit să-l spun. Dar cineva m-a silit. Sufletul care cugetă neîncetat la cuvintele Domnului, obişnuieşte să se mişte în ele şi în somn. Căci lucrul al doilea e o răsplată a celui dintâi, spre izgonirea duhurilor şi a nălucirilor.

Treapta a nouăsprezecea. Cel ce a suit pe ea a primit lumină în inima lui.

Cuvântul XX - Despre frica laşă sau nebărbătească

1) Cel ce se îndeletniceşte cu virtutea în mânăstiri de obşte sau în însoţirea cu alţii, nu e războit de obicei prea mult de frică. Dar cel ce petrece în locurile mai sihăstreşti să se lupte ca să nu-1 ia în stăpânire odrasla slavei deşarte sau fiica necredinţei, adică frica.
2) Frica laşă este o simţire copilărească în sufletul îmbătrânit de slava deşartă. Frica laşă este o slăbire a credinţei, arătată în aşteptarea plină de spaimă a unor lucruri neprevăzute.

3) Frica laşă este o primejdie mai înainte de frică sau ea este o simţire plină de tremurare a inimii, clătinată şi speriată de nenorociri îndoielnice. Frica laşă este lipsa încredinţării. Sufletul mândru este robul fricii laşe, pentru că se bizuie pe sine şi se teme de zgomotele lucrurilor şi de umbre.

4) Cei ce plâng şi nu se sperie de dureri nu sunt stăpâniţi de frică. Dar cei ce se înfricoşează de ceva îşi ies din minţi. Şi pe drept cuvânt. Căci e drept Cel ce părăseşte pe cei mândri. El vrea să fim pedepsiţi, ca şi noi şi ceilalţi să nu ne trufim.

5) Toţi cei fricoşi sunt iubitori de slavă deşartă. Dar nu toţi cei ce nu se tem sunt şi smeriţi la cuget. Pentru că nici tâlharii şi jefuitorii de morminte nu au frică, precum se ştie.

6) În locurile în care te-ai obişnuit să-ţi fie frică, nu pregeta să te duci pe întuneric. Iar de vei tremura puţin, această patimă copilărească şi de râs va îmbătrâni împreună cu tine. Mergând, înarmează-te cu rugăciunea. Ajungând acolo, întinde mâinile în sus şi biruieşte pe vrăjmaşi, cu numele lui Iisus, căci nu e în cer şi pe pământ armă mai tare. Izbăvit de boală, prea măreşte pe Cel ce te-a izbăvit. Căci mulţumindu-I, te va acoperi în veci.

7) Aşa cum nu vei putea umple niciodată stomacul dintr-odată, tot aşa nu vei putea birui nici frica dintr-odată. Şi pe măsura plânsului, va scădea şi ea mai repede şi pe măsura lipsei lui vom rămâne fricoşi. «Mi se înfioară părul şi trupul», zicea Elifaz (Iov 4, 14), «povestind viclenia dracilor».

8) Uneori se înfricoşează mai întâi sufletul, alteori trupul şi de la el trece şi la celălalt. Când înfricoşându-se trupul, frica aceasta fără motiv nu pătrunde şi în suflet, e aproape izbăvirea de boală. Dar când primim cu suflet deschis toate cele neaşteptate, întru zdrobirea inimii, atunci cu adevărat ne-am eliberat de frică.

9) Nu întunericul şi pustietatea locurilor îi întăreşte pe draci împotriva noastră, ci lipsa de rod a sufletului; dar uneori şi pedepsirea noastră din iconomie.

10) Cel ce s-a făcut rob Domnului nu se va teme decât numai de Stăpânul său. Dar cel ce nu se teme încă de Acesta, se teme şi de umbra sa. Trupul se înfricoşează când stă lângă noi în chip nevăzut un duh; dar când sufletul se veseleşte, smerindu-se, stă de faţă un înger. De aceea, cunoscând din lucrare starea de faţă a acestuia, să sărim mai repede la rugăciune, căci bunul nostru păzitor a venit să se roage împreună cu noi.

Cel ce a biruit frica laşă e vădit că şi-a predat viaţa şi sufletul lui Dumnezeu.

Cuvântul XXI - Despre slava deşartă cea cu multe chipuri

1) Unora le place să dea slavei deşarte un loc deosebit de mândrie în înşirarea «Cuvintelor». De aceea şi spun că sunt opt gânduri conducătoare şi susţinătoare ale răutăţii. Grigorie Teologul şi alţii dintre învăţători le-au socotit pe acestea şapte. Eu urmez mai bucuros acestora. Căci cine mai are mândrie după ce a biruit slava deşartă ? Ele au numai atâta deosebire între ele, câtă are pruncul prin fire faţă de bărbat şi grâul faţă de pâine. Căci primul e începutul, iar al doilea sfârşitul. Dar despre începutul şi plinătatea patimilor necuvioasei închipuiri de sine, vom vorbi pe scurt când va veni vremea. Căci cel ce încearcă să filozofeze despre acestea pe larg, este asemenea celui ce încearcă în zadar să cântărească vânturile.

2) Slava deşartă este, după natură, schimbarea firii şi strâmbarea moravurilor şi pândirea a ceea ce poate fi dispreţuit. Iar după calitate, este risipitoarea ostenelilor , pierderea sudorilor, pândirea comorii, nepoata necredinţei, înaintemergătoarea mândriei, înecarea corăbiei în port, furnică în arie. Ea e subţire, dar unelteşte împotriva a toată osteneala şi a tot rodul.

3) Furnica aşteaptă să se isprăvească strânsul grâului şi slava deşartă să se adune bogăţia. Cea dintâi se bucură, ca să fure; iar cea de a doua, ca să risipească. Duhul deznădejdii se bucură văzând înmulţindu-se păcatul; duhul slavei deşarte, văzând înmulţindu-se virtutea. Căci uşa celui dintâi e înmulţirea ranelor; iar a celui de al doilea, e bogăţia ostenelilor.

4) Ia seama şi vei vedea această nelegiuită înflorind până la mormânt în veşminte, în mirodenii, în convoaie şi în altele.

5) În toate străluceşte soarele cu îmbelşugare. Şi de toate străduinţele se bucură slava deşartă. De pildă: sunt stăpânit de slava deşartă când postesc; dezlegându-1, ca să nu fiu cunoscut (ca postitor), iarăşi mă stăpâneşte slava deşartă, pentru modestia mea; îmbrăcându-mă în haine luxoase sunt biruit de ea, schimbându-le în haine nearătoase, iarăşi sunt stăpânit de ea; vorbind, sunt biruit de ea; tăcând, iarăşi sunt biruit de ea. Oricum voi arunca acest glob cu trei coarne, totdeauna unul stă drept şi el e cel din centru.

6) Iubitorul de slavă deşartă este un închinător la idoli. Părând că măreşte pe Dumnezeu, voieşte să placă oamenilor şi nu lui Dumnezeu. Tot cel iubitor de arătare este iubitor de slavă deşartă. Postul iubitorului de slavă deşartă este nerăsplătit şi rugăciunea lui neavenită. Căci pe amândouă le lucrează pentru lauda oamenilor. Nevoitorul iubitor de slavă deşartă pierde îndoit: îşi topeşte şi trupul şi nici nu ia vreo răsplată.

7) Cine nu va râde de lucrătorul pentru slavă deşartă, care la cântarea de psalmi e mişcat de către aceasta, fie să râdă, fie să plângă de toate?

8) Dumnezeu ascunde de multe ori de la ochii noştri bunătăţile pe care le-am câştigat. Dar omul care ne laudă, mai bine zis care ne amăgeşte, a deschis ochii noştri spre ele prin laudele lui. Însă deschizându-se aceştia, a dispărut şi virtutea.

9) Linguşitorul este slujitorul dracilor , călăuza mândriei, nimicitorul străpungerii inimii, pierzătorul bunătăţilor, cel ce abate pe alţii de la calea cea dreptă. «Cei ce vă fericesc pe voi, zice proorocul, vă amăgesc pe voi» (Îs. 3, 12).

10) E propriu celor înalţi cu cugetul să rabde cu bărbăţie şi cu bucurie ocările; dar e propriu celor sfinţi şi cuvioşi să treacă nevătămaţi prin laude.

11) Am văzut pe unii plângând pentru că au fost lăudaţi; dar şi pe unii aprinşi de mânie, schimbând, ca într-un târg, o patimă cu alta.

12) «Nimenea nu cunoaşte cele ale omului, decât duhul omului cel din el» (I Cor. 2, 11). Să se ruşineze deci şi să amuţească cei ce se pornesc să fericească pe alţii în faţă.

13)Când auzi că aproapele tău şi prietenul tău te vorbeşte de rău în lipsa ta sau fiind tu de faţă, arată-i iubirea, lăudându-1.

14) Mare lucru e a scutura din suflet lauda oamenilor; dar mai mare e a depărta lauda dracilor.

15) ***Smerită cugetare arată nu cel ce se defaimă pe sine; căci cum nu se va răbda pe sine ? Ci cel ce ocărit fiind de altul, nu-şi micşorează dragostea faţă de acesta.***

16) Am băgat de seamă că dracul slavei deşarte insuflă unui frate gânduri şi le descoperă pe acestea altuia şi pe acesta îl face să spună aceluia cele ce sunt în inima lui, ca acela să se fericească pe el ca pe un mai înainte ştiutor al gândurilor lui. Ba uneori se atinge blestematul şi de chiar mădularele trupului făcându-le să zvâcnească.

Să nu-1 primeşti pe altul când te îmbie cu episcopie sau cu stăreţie sau cu slujbă de învăţătură. Căci cu mare osteneală se alungă câinele de la tejgheaua măcelăriei. Dar când acesta vede pe unii având puţină linişte, îndată îi îndeamnă să vie din pustie în lume. Du-te, zice, pentru mântuirea sufletelor pierdute.

17) După cum altul este chipul arapilor şi altul al statuilor, altul e felul slavei deşarte al celor ce petrec în mânăstirea de obşte, decât al celor ce se află în pustie.

18) Slava deşartă iese înaintea mirenilor ce sosesc din lume în mânăstire şi mâna pe călugării mai uşuratici să iasă întru întâmpinarea celor ce sosesc; îi face să cadă la picioarele lor şi cel stăpânit de mândrie se îmbracă în smerenie. Pe cei ce şed la masă (iubitorul de slavă deşartă) îi îndeamnă să se înfrâneze şi pe cei mai de jos îi ceartă fără milă. Din cei ce stau la cântare de psalmi, pe cei moleşiţi îi face bărbaţi, iar pe cei fără glas îi laudă ca având glas frumos şi pe cei ce dormitează îi laudă ca veghetori. Pe cel ce conduce rânduiala cântării îl linguşeşte şi-l roagă să-i dea lui întâietatea; îl numeşte învăţător şi părinte, până la plecarea străinilor.

19) Slava deşartă în loc să fie pricină de cinste, de multe ori e pricină de necinste. Căci mâniindu-se ucenicii ei, mare ruşine le-a adus. Pe cei aspri faţă de oameni slava deşartă îi face blânzi; se foloseşte cu îngâmfare de darurile naturale şi prin acestea de multe ori i-a doborât pe nenorociţi.

20) Am văzut un drac supărând pe fratele său şi izgonindu-1. Căci mâniindu-se odată un frate, au sosit în acea clipă nişte mireni şi nenorocitul a sărit din mânie în slava deşartă. Pentru că nu putea sluji deodată amândurora.

21) Cel ce s-a vândut slavei deşarte are o viaţă îndoită. Căci petrecând între călugări cu schima, vieţuieşte în lume cu cugetul şi cu amintirea.

22) De ne grăbim să bineplăcem celor de sus, să ne sârguim să gustăm din slava celor de sus. Iar cel ce a gustat din ea va dispreţui toată slava pământească. M-aş mira să nesocotească cineva pe cea de a doua, dacă n-a gustat din cea dintâi.

23) De multe ori, prădaţi fiind de slava deşartă, întorcându-ne am prădat-o pe ea cu mai multă iscusinţă. Căci am văzut pe unii răpiţi din lucrarea duhovnicească, de slava deşartă; dar punându-se un început vrednic de mustrare, sfârşitul s-a făcut vrednic de laudă, pentru schimbarea cugetului.

24) Cel ce se mândreşte cu darurile lui naturale, adică cu deşteptăciunea, cu învăţătura, cu citirea limpede, cu vorbirea uşoară, cu destoinicia şi cu toate cele de felul acesta, pe care le are fără osteneală, nu va dobândi niciodată bunătăţile cele mai presus de fire. Căci cel necredincios în puţine, va fi necredincios şi în multe şi stăpânit de slavă deşartă.

25) Mulţi îşi chinuiesc în zadar trupurile lor pentru nepătimirea la culme, pentru bogăţia darurilor, pentru lucrarea minunilor, pentru puterea cunoaşterii de mai înainte, neştiind, nenorociţii, că nu ostenelile, ci mai degrabă smerenia e maica acestora. Cel ce cere daruri pentru osteneli, a pus o temelie greşită. Dar cel ce se socoteşte pe sine datornic, va lua deodată o bogăţie neaşteptată.

26) Nu da ascultare vânturătorului care te sfătuieşte, chipurile, spre folosul auzitorilor, să-ţi vesteşti virtuţile tale. «Căci ce va folosi omul de va dobândi lumea întreagă, iar pe sine se va păgubi ?» (Lc. 9, 25). Nimic nu poate zidi pe cei ce ne privesc, ca o purtare smerită şi nemincinoasă şi ca un cuvânt neprefăcut. Aceasta se va face şi altora îndemn spre a nu se înălţa. Şi ce e mai mare decât aceasta spre folosul altora?

27) A observat cineva din cei ce pot să vadă şi văzând a povestit următoarele: «Şezând eu în adunare (sinaxa), au venit dracul slavei deşarte şi dracul mândriei şi s-au aşezat de amândouă părţile mele. Şi unul mi-a împuns coasta cu degetul

lui iubitor de slava deşartă, îndemnându-mă să spun oarecare vedere (contemplaţie) sau lucrare pe care am săvârşit-o în pustie. Şi după ce l-am depărtat pe acesta, zicând: «în-toarcă-se înapoi şi să se ruşineze cei ce-mi gândesc mie rele» (Ps. 34 şi 69), repede cel de la stânga îmi şopti la ureche: «Bine, bine ai făcut şi mare te-ai făcut, biruind pe maica mea cea prea neruşinată». Către acesta, continuând îndată partea următoare a stihului, am zis: «întoarcă-se ruşinaţi cei ce-mi zic mie: Bine, bine ai făcut».

Întrebându-1 eu pe acela: «Cum e slava deşartă, maica mândriei ?», a răspuns : «Laudele înalţă şi îngâmfează; iar când sufletul s-a înălţat, luându-1 mândria îl duce până la ceruri şi-l doboară până în adâncuri» .
28) Este o slavă ce vine de la Dumnezeu: «Pe cei ce Mă slăvesc, zice, îi voi slăvi»- (I Regi 2, 30). Şi este o slavă ce urmează din pregătirea diavolească: «Vai, zice, când vor vorbi oamenii bine de voi» (Lc. 6, 26).

29) O vei cunoaşte limpede pe cea dintâi, când socotind-o ca vătămare, o vei respinge cu toată sârguinţa şi oriunde te vei duce, îţi vei ascunde vieţuirea ta. Şi pe a doua, când, săvârşind orice lucru, îl vei săvârşi pentru a fi văzut de oameni. Necurata aceasta ne îndeamnă să făţărim o virtute pe care nu o avem. Dar «aşa să lumineze, zice, lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă ei faptele voastre cele bune» (Mt. 5, 16). De multe ori Domnul îi aduce însă pe cei iubitori de slavă deşartă la lipsa de slavă deşartă, prin necinstirea ce li se întâmplă.

30) Începutul necăutării slavei deşarte e păzirea gurii şi iubirea necinstirii. Mijlocul ei este oprirea tuturor lucrărilor gândite ale slavei deşarte. Iar sfârşitul (dacă este vreun sfârşit al adâncului fără fund) , este a face în chip nesimţit înaintea mulţimii cele ce aduc necinstirea.

31) Nu-ţi ascunde ruşinea ta, din socotinţa de a nu da pricină de sminteală. Dar nu trebuie să se folosească acelaşi plasture pentru orice greşală, ci potrivit cu felul ei.

32) Când chemăm noi slava deşartă şi când vine la noi fără să o chemăm, ci trimisă de alţii şi când începem niscai lucruri în vederea slavei deşarte, să ne aducem aminte de plânsul nostru şi de datoria de a face, plini de frică, rugăciunea ce se cuvine stării noastre şi negreşit vom ruşina pe neruşinatul, numai să ne îngrijim de rugăciunea adevărată. Iar de nu, să ne aducem aminte repede de moartea noastră. Iar de nu vom izbuti nici aşa, să ne temem de ruşinea ce urmează slavei. Căci «cel ce se înalţă se va smeri» (Lc. 18, 14). Şi nu numai acolo, ci negreşit şi aici.

33) Când lăudătorii, mai bine zis amăgitorii încep să ne laude, să ne aducem aminte de mulţimea fărădelegilor noastre şi ne vom afla nevrednici de cele spuse sau făcute.

34) Pot fi, fără îndoială, auziţi de Dumnezeu în unele cereri ale lor şi unii iubitori de slavă deşartă. Domnul obişnuieşte să vină în întâmpinarea rugăciunilor şi cererilor lor, ca luând unele daruri prin rugăciune, să nu-şi mărească închipuirea de sine.

35) Cei mai simpli nu cad de multe ori în veninul acesta. Căci slava deşartă este lepădarea simplităţii şi vieţuirea prefăcută.
36) De multe ori viermele crescând şi făcând aripi, se urcă la înălţime. Tot aşa slava deşartă desăvârşindu-se, naşte mândria, căpetenia şi desăvârşitoarea tuturor răutăţilor.

A fost treaptă a douăzeci şi una. Cel ce nu s-a lăsat prins de ea, nu va cădea în mândria fără minte, duşmana lui Dumnezeu.

Cuvântul XXII - Despre mândria cea fără de minte (fără stăpânire)

1) Mândria este tăgăduirea lui Dumnezeu, născocirea dracilor, dispreţuirea oamenilor, maica osândirii, nepoată a laudelor, semnul nerodniciei, izgonitoarea ajutorului lui Dumnezeu, înaintemergătoarea ieşirii din minţi, pricinuitoarea căderilor, pricina luării în stăpânire (de draci), izvor al mâniei, uşa făţărniciei, cauza nemilostivirii, păzitoarea păcatelor, contabilă amarnică, judecătoarea oamenilor, potrivnica lui Dumnezeu, rădăcina hulei.

2) Începutul mândriei e sfârşitul slavei deşarte. Mijlocul ei este dispreţuirea aproapelui, vestirea neruşinată a ostenelilor proprii, lauda de sine în inimă, ura mustrării. Iar sfârşitul ei este tăgăduirea ajutorului lui Dumnezeu, fălire cu râvna sa, năravdrăcesc.

3) Să ascultăm toţi cei ce voim să scăpăm de groapa aceasta. Patimii acesteia îi place de multe ori să-şi ia hrană chiar din mulţumirea adusă lui Dumnezeu. Căci la început nu se gândeşte să tăgăduiască cu neruşinare pe Dumnezeu.

4) Am văzut om mulţumind lui Dumnezeu cu gura şi fălindu-se cu cugetul. Mărturiseşte despre aceasta fariseul acela care a spus în chip făţarnic: «Îţi mulţumesc, Dumnezeule» (Lc. 18, 11).

5) Unde s-a întâmplat căderea, acolo s-a sălăşluit mai înainte mândria. Al doilea lucru e vestitor al celei dintâi.

6) Am auzit pe careva din cei cinstiţi de mine: «Gândeşte că douăsprezece sunt patimile de necinste. De vei iubi cu voia pe una din ele, adică închipuirea de sine, ea va umple locul celor unsprezece».

7) Călugărul ce se înalţă cu cugetul, se împotriveşte cu cuvântul. Dar cel smerit cu cugetul nu ştie să se împotrivească nici măcar cu privirea. Chiparosul nu-şi pleacă ramurile ca să se întindă pe pământ. Nici monahul cu inima mândră, ca să facă ascultare.

8) Bărbatul cu inima mândră doreşte să stăpînească. Astfel nu poate să nu se piardă până la capăt, precum se întâmplă de obicei; mai bine zis nici nu voieşte.

9) «Celor mândri Domnul le stă împotrivă» (Pilde 16, 5 şi I Pt. 5, 5). Şi cine poate să-i miluiască pe ei? «Necurat este la Domnul tot cel mândru cu inima» (Pilde 16, 5). Şi cine va putea să-l curăţească pe unul ca acesta ?
10) Pedeapsa celor mândri e căderea, iar îmbolditor, dracul. Părăsirea lor este ieşirea din minţi. De cele dintâi au fost tămăduiţi adeseori oamenii de către oameni. Dar cea din urmă nu poate fi vindecată de oameni.

11) Cel ce respinge mustrarea îşi întipăreşte patima. Iar cel ce o primeşte s-a dezlegat de legătura ei.
12) Dacă un oarecare a căzut din ceruri numai prin această patimă, fără alta, trebuie văzut dacă nu cumva se întâmplă ca cineva să se suie la cer numai prin smerenie, fără altă virtute.

13) Mândria este pierderea bogăţiei (duhovniceşti) şi a sudorilor. «Strigat-a şi nu era cine să-l mântuiască» (Ps. 16, 4, 5), fără îndoială pentru că a strigat cu mândrie «către Domnul şi nu l-a auzit pe el» ; fără îndoială, pentru că pricinile împotriva cărora se ruga nu le curma.

14) Un bătrân foarte cunoscător îl sfătuia duhovniceşte pe un tânăr ce se trufea. Iar acesta, orb fiind, zise: «Iartă-mă, părinte, nu sunt mândru». Iar prea înţeleptul bătrân zise către el: «Şi ce altă dovadă mai vădită a patimei acesteia ne poţi da, fiule, decât cuvântul ce l-ai spus: nu sunt mândru» . Mult le ajută unora ca aceştia supunerea, vieţuirea mai îngreuiată şi mai supusă necinstirilor şi citirea nevoinţelor mai presus de fire ale părinţilor. Poate măcar aşa vor avea o mică nădejde de mântuire cei ce bolesc de patima aceasta.

15) E ruşine să se mândrească cineva cu podoabă străină, dar e nebunia cea mai de pe urmă să se fălească, prin închipuirea de sine, cu darurile lui Dumnezeu. Făleşte-te numai cu înfăptuirile tale dinainte de naştere. Căci cele de după naştere Dumnezeu ţi le-a dăruit, ca şi naşterea însăşi.

16) Numai virtuţile ce le-ai înfăptuit fără minte sunt ale tale. Căci mintea ţi-a dăruit-o Dumnezeu. Arată nevoinţele purtate fără trup, numai din sârguinţa ta. Căci trupul nu e al tău, ci al lui Dumnezeu.

17) Nu te încrede, până ce nu vei primi hotărârea, văzând pe acela care, chiar după intrarea în cămara de nuntă, a fost legat de mâini şi de picioare şi aruncat în întunericul cel mai din afară (Mt. 22, 13).

18) Nu-ţi înălţa grumazul, odată ce eşti pământesc. Căci mulţi au căzut din ceruri, măcar că erau sfinţi şi nematerialnici.

19) Când dracul se sălăşluieşte în lucrătorii lui, atunci, arătându-se în somn sau şi în stare de veghe, ia chipul, zice-se, al unui sfânt înger sau mucenic, îi împărtăşeşte vreo descoperire de taină, sau vreun dar (harismă), ca amăgindu-se, nenorociţii, să-şi iasă cu totul din minţi.

20) Chiar dacă am suferi zeci de mii de morţi pentru Hristos, tot n-am împlini ceea ce suntem datori, căci altul e sângele lui Dumnezeu şi altul sângele robilor; negreşit, după vrednicie şi nu după fiinţă.

21) Să nu încetăm de a cerceta împreună şi de a pătrunde pe luminătorii părinţi dinainte de noi; şi atunci ne vom afla pe noi neumblând în chip amănunţit pe urmele vieţuirii lor, nici păzind în chip cuvios făgăduinţa, ci petrecând încă în starea lumească.

22) Călugărul adevărat este cel ce are ochiul neîmprăştiat al sufletului şi simţirea nemişcată a trupului. Călugărul adevărat este cel ce cheamă pe vrăjmaşi ca pe nişte fiare şi-i biciuieşte ca să fugă de la el. Călugăr este cel ce petrece într-o ieşire neîntreruptă din sine . Călugărul este aşa de preschimbat prin virtuţi, cum e altul prin plăceri. Călugărul (călugăria) este o lumină fără de sfârşit în ochiul inimii. Călugărul este un adânc fără fund (un abis) al smereniei, în care s-a afundat şi s-a înecat întreg duhul său.

23) Trufia pricinuieşte uitarea greşelilor. Căci aducerea aminte de acelea e pricinuitoarea smeritei cugetări.

24) Mândria este sărăcia cea mai de pe urmă a sufletului ce-şi năluceşte bogăţia şi socoteşte întunericul, lumină . Nu numai că nu îngăduie, necurata, o înaintare, ci şi aruncă de la înălţime pe cel stăpânit de ea.

25) Mândria este mărul putred pe dinăuntru, dar pe dinafară strălucitor de frumuseţe. Călugărul mândru nu va avea nevoie de drac. Căci el însuşi îşi este drac şi vrăjmaş ce se războieşte cu sine.

26) Pe cât este întunericul de străin de lumină, pe atât este cel mândru, de străin de virtute. În inimile celor mândri se vor naşte cuvinte de hulă; în sufletele celor smeriţi, vederi cereşti. Furul urăşte soarele, iar trufaşul dispreţuieşte pe cei blânzi.

27) Nu ştiu cum, dar mulţi din cei mândri nu se cunosc pe ei şi socotind că sunt nepătimaşi şi-au văzut sărăcia (de virtute) în ceasul ieşirii din viaţă. Cel stăpânit de ea, va avea nevoie de Domnul. Căci fără folos îi va fi ajutorul de la oameni.

28) Am prins odată pe această amăgitoare fără minte umblând în inima mea, purtată pe umerii maicii ei. Şi legându-le pe amândouă cu legătura ascultării, le-am biciuit cu biciul smereniei şi le-am silit să-mi spună cum au intrat în mine. Iar ele, biciuite, mi-au spus : «Noi nu avem început, nici naştere, căci suntem începătoare şi născătoare ale tuturor patimilor. Nu puţin ne războieşte zdrobirea inimii, născută din ascultare. Însă nu răbdăm să fim stăpânite de nimeni. De aceea, voind să ne facem stăpâne peste cele din ceruri, am fost depărtate de acolo. Noi ne-am făcut născătoare, ca să spunem pe scurt, ale tuturor celor ce lucrează împotriva smeritei cugetări. Căci toate cele ce o ajută pe ea ni se împotrivesc nouă. Dar noi am izbutit şi în cer. Deci unde veţi scăpa de la faţa noastră? Noi ne-am obişnuit să ne împotrivim ocărârii, ascultării, nemânierii, neţinerii de minte a răului şi slujirii. Nepoatele noastre sunt căderile duhovniceşti: mânia, clevetirea, amărăciunea, strigarea, hula, făţărnicia, ura, pizma, viaţa după o regulă proprie, împotrivirea în cuvânt, neascultarea. Un singur vrăjmaş avem, asupra căruia nu avem puterea. Ţi-l spunem, că suntem biciuite de el. El constă în a te defăima pe tine însuţi în chip sincer înaintea Domnului. Atunci să ne socoteşti ca pe un păianjen. Deci, precum vezi, slava deşartă e calul pe care călăresc eu, mândria».

Dar cuvioasa smerenie şi ocărârea de sine vor râde de calul şi de călăreţul lui, cântând cu sârguinţă cântarea de biruinţă: «Să cântăm Domnului, căci cu slavă S-a prea mărit. Cal şi călăreţ au fost aruncaţi în mare» şi în adâncul smereniei.

A fost treapta a douăzeci şi doua. Cel ce s-a suit pe ea a biruit, dacă s-a putut sui.

Cuvântul XXIII - Despre gândurile negrăite ale hulei

1) În cele dinainte am auzit că există un prea cumplit nepot al cumplitei rădăcini şi maici care e spurcata mândrie: este nepotul de negrăit al hulei. De aceea e de trebuinţă să-l aducem de faţă. Căci nu e un vrăjmaş dintre cei de rând, ci un vrăjmaş şi un războinic cu mult mai cumplit decât toţi. Şi lucrul cel mai cumplit e că nu poate fi uşor de tâlcuit, mărturisit şi pus la stâlp în faţa doftorului

duhovnicesc. De aceea a şi născut de multe ori în mulţi deznădejdea, rozând, nelegiuitul, ca un cariu în lemn, toată nădejdea lor.

2) Acestui prea spurcat îi place de multe ori să batjocorească pe Domnul şi cele ce se săvârşesc în înseşi Sfintele Liturghii şi în însuşi timpul înfricoşatelor Taine. Din aceasta cunoaştem în chip vădit că nu sufletul nostru este cel ce rosteşte acele cuvinte nelegiuite, neînţelese şi de negrăit înlăuntrul nostru, ci dracul urâtor de Dumnezeu care a fost izgonit din ceruri, pentru că şi acolo căuta să împroaşte pe Dumnezeu cu hule. Dacă ar fi ale mele acele neruşinate şi necuviincioase cuvinte, cum m-aş închina darului, primindu-l?Cum aş putea ocărî şi în acelaşi timp, binecuvânta?

3) Acest amăgitor şi de suflet stricător ne duce adeseori la ieşirea din minţi. Dar nici un alt gând nu e atât de greu de mărturisit ca acesta. De aceea de multe ori şi îmbătrâneşte cu mulţi. Căci nimic nu dă dracilor şi gândurilor acestora atâta putere împotriva noastră, ca faptul de a le hrăni şi ascunde în inimă nemărturisite.

4) Dar nimenea să nu se socotească pe sine pricina gândurilor de hulă. Iar Domnul este cunoscător de inimi şi ştie că nu sunt ale noastre aceste cuvinte şi gânduri, ci ale vrăjmaşilor noştri.

5) Îmbătarea este o pricină a poticnirii. Iar mândria, o pricină a gândurilor necuviincioase. Dar cel ce se poticneşte nu e vinovat de poticnire. Totuşi se va pedepsi pentru că s-a îmbătat.

6) Când stăm la rugăciune, se ridică şi acele gânduri necurate şi de nespus. Dar stăruind în rugăciune, se retrag îndată. Căci nu obişnuiesc să lupte cu cei ce se luptă.

7) Nu huleşte nelegiuitul numai pe Dumnezeu şi cele dumnezeieşti, ci rosteşte în noi şi unele cuvinte prea urâte şi necuviincioase, ca fie să părăsim rugăciunea, fie să deznădăjduim de noi înşine. Şi aşa pe mulţi i-a întrerupt de la rugăciune şi pe mulţi i-a depărtat de la Taine. Trupurile unora le-a topit prin întristare. Pe alţii i-a istovit prin posturi acest rău şi neomenos tiran şi nu le-a dat nici o clipă de odihnă, făcând aceasta nu numai cu cei din lume, ci şi cu cei ce se îndeletnicesc cu vieţuirea călugărească. După aceea le insuflă gândul că nu vor avea parte de nici o mântuire şi-i face să se socotească mai de plâns şi mai nenorociţi decât toţi credincioşii şi decât păgânii înşişi.

Cel ce e chinuit de duhul hulei şi voieşte să se izbăvească de el, să ştie sigur că nu sufletul lui e pricina acestor fel de gânduri, ci dracul necurat, care a zis odinioară către Domnul: «Acestea toate le voi da Ţie, dacă, căzând Te vei

închina mie»- (Mt. 4, 9). De aceea dispreţuindu-l pe el şi neluând nicidecum cele spuse de el ca măsură, să zicem: «Mergi înapoia mea, satano! Domnului Dumnezeului meu mă voi închina şi Lui singur voi sluji» (Mt. 4, 10) şi durerea să se întoarcă asupra capului tău şi asupra creştetului tău să se pogoare hula ta în veacul de acum şi în cel viitor. Amin.

8) Cel ce voieşte să lupte în afară de felul amintit cu dracul hulei, este asemenea celui ce încearcă să ţină fulgerul în mâinile lui. Cum va putea să prindă, să se împotrivească sau să bată pe cel ce intră în inima lui dintr-odată ca un vânt şi aruncă cuvântul lui mai repede ca o clipă şi îndată dispare?

9) Căci toţi cei ce ne războiesc stau şi luptă şi rămân multă vreme şi dau timp celui ce se luptă cu ei. Acesta însă nu. Ci îndată ce apare, se şi depărtează şi îndată ce ne-a vorbit, s-a şi dus.

10) Acest drac obişnuieşte să se sălăşluiască în mintea celor mai simpli şi mai nevinovaţi, care sunt şi tulburaţi şi chinuiţi mai tare decât alţii. Dar în aceştia totul se întâmplă nu din închipuirea de sine, ci din pizma dracilor.

11) Să încetăm să judecăm şi să osândim pe aproapele şi să nu ne temem de gândurile de hulă. Căci lucrul dintâi e pricina şi rădăcina celui de al doilea.

12) Precum cel închis în casă aude cuvintele trecătorilor, dar nu vorbeşte cu ei, aşa şi sufletul ce petrece în sine însuşi, auzind hulele dracului, se tulbură, căci acela trece prin el.

13) Cel ce-l dispreţuieşte pe acesta s-a eliberat de patimă. Dacă însă cugetă că poate lupta cu el altfel, până la urmă e înfrânt. Căci cel ce voieşte să stăpânească duhurile cu cuvintele, este asemenea celui ce încuie vânturile. Un călugăr sârguitor, tulburat de acest drac şi-a topit trupul cu posturi şi cu privegheri douăzeci de ani. Şi fiindcă n-a simţit prin aceasta nici un folos, a plecat şi scriind patima sa pe o hârtie, a predat-o unui bărbat sfânt, stând culcat pe faţa sa, pentru că nu putea să caute spre el.

Când citi bătrânul, zâmbi. Şi ridicând pe fratele îi zise: «Pune, fiule, mâna ta pe grumazul meu». Şi făcând fratele aceasta, zise marele bătrân: «Pe grumazul meu va fi, frate, acest păcat câţi ani a zăcut şi câţi va mai zace în tine. Numai tu să nu mai ţii seama de el». Şi m-a asigurat fratele că n-a ieşit din chilia bătrânului înainte de a se fi mistuit patima. Aceasta mi-a povestit-o cel ce a cercat-o, mulţumind lui Dumnezeu.

Cel ce a luat biruinţă asupra patimii a lepădat mândria.

Cuvântul XXIV - Despre blândeţea, simplitatea şi nerăutatea, agonisite prin sârguinţa înţeleaptă şi nu naturale şi despre viclenie

1) Lumina zorilor se iveşte înaintea soarelui şi blândeţea este înaintemergătoarea smeritei cugetări. De aceea auzim şi Lumina, orânduindu-le pe acestea astfel după treptele lor: ***«Învăţaţi, zice, de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima» (Mt. 11, 29).*** Deci se cade să fim luminaţi de lumină înainte de răsăritul soarelui, ca astfel să putem privi limpede spre soare. Căci cel ce nu cunoaşte mai înainte lumina, nu poate privi soarele, cum ne învaţă ordinea adevărată a celor spuse.

2) ***Blândeţea este starea neclătinată a minţii, care rămâne la fel în cinstiri şi necinstiri. Blândeţea stă în a ne ruga în chip netulburat şi sincer pentru cel ce ne tulbură în vremea tulburărilor ce ni le pricinuieşte. Blândeţea este lespedea aşezată peste marea mâniei, care risipeşte toate valurile ce izbesc în ea, nesuferind nici o clătinare. Blândeţea este propteaua răbdării; uşa sau mai bine zis maica răbdării, pricină a deosebirii (a dreptei socoteli, a discernământului). Căci: «învăţa-va Domnul pe cei blânzi căile Lui» (Ps. 24, 8). E pricina iertării, îndrăzneala rugăciunii; încăperea Duhului Sfânt. Căci zice: «Spre cine voi privi, dacă nu spre cel blând şi liniştit» (Îs. 66, 2). Blândeţea este ajutătoarea ascultării, povăţuitoarea frăţietăţii, frâna celor ce se înfurie, potolirea celor ce se mânie, dăruitoarea bucuriei, urmarea lui Hristos, însuşirea îngerilor, legarea dracilor şi pavăza amărăciunii.***

3) În inimile celor blânzi se odihneşte Domnul, iar sufletul tulburat e scaunul diavolului. «Cei blânzi vor moşteni pământul» (Mt. 5, 5), mai bine zis îl vor stăpâni.

4) Sufletul blând e tronul simplităţii. Iar mintea mânioasă e pricinuitoarea răutăţii. în sufletul lin va începea cuvântul înţelepciunii «Domnul va povăţui pe cei blânzi întru judecată» (Ps. 24, 10), mai bine zis în lucrarea deosebirii (dreptei socoteli). Sufletul drept este soţul smereniei. Iar cel viclean este slujitorul mândriei. Sufletele celor blânzi se vor îmbogăţi întru cunoştinţă; iar mintea stăpânită de iuţime locuieşte împreună cu întunericul şi neştiinţa.

5) Mâniosul şi făţarnicul s-au întâlnit şi nu se putea afla cuvânt sincer în convorbirea lor. Dacă vei cerceta inima celui dintâi, vei afla nebunia; dacă vei cerceta sufletul celui de al doilea, vei vedea viclenie.

6) ***Simplitatea este deprinderea sufletului lipsit de cugetări felurite, care s-a făcut neclintit spre o gândire nerăutăcioasă. Nerăutatea este o stare senină a sufletului, izbăvită de orice cugetare vicleană.***

7) Întâia însuşire a copiilor este simplitatea, nefelurită în gânduri, pe care până ce a avut-o Adam, n-a văzut goliciunea sufletului, nici urâţenia trupului său.

8) Bună şi fericită este şi simplitatea aflătoare în unii prin fire; dar nu e ca cea care a fost izbăvită de viclenie prin dureri şi sudori. Cea dintâi e acoperită şi păzită de marea felurime a patimilor. Cea de a doua se face pricina celei mai înalte smerite cugetări. Răsplata celei dintâi este multă; a celei de a doua este mai mult decât nesfârşită.

9) Toţi cei ce voim să atragem pe Domnul la noi, să ne apropiem de El în chip simplu, neprefăcut, fără viclenie şi fără multe feluri de gânduri şi fără iscodire, ca şi cum am veni la lecţiile unui învăţător. Căci El fiind simplu şi necompus din multe, voieşte ca şi sufletele ce vin la el să fie simple şi nevinovate. Dar nu se poate vedea niciodată simplitatea fără smerenie. Vicleanul este mai înainte văzătorul mincinos, care-şi închipuie că din cuvinte cunoaşte gânduri şi din înfăţişările din afară, cele aflătoare în inimă.

10) Am văzut oameni drepţi, care au învăţat de la cei vicleni să se facă vicleni şi m-am mirat cum au putut pierde aşa de repede o însuşire şi un dar al firii.

11) Pe cât de uşor cad cei drepţi, pe atât de greu se pot preschimba cei dimpotrivă. Dar înstrăinarea adevărată, ascultarea, paza buzelor, au putut face de multe ori multe şi au preschimbat în chip minunat boli de nevindecat.

12) Dacă cunoştinţa îngâmfă pe cei mai mulţi, nu cumva neştiinţa şi lipsa de învăţătură pot smeri pe măsura lor? Totuşi sunt unii, fără îndoială rari, care se mândresc din pricina lipsei de cunoştinţă.

13) Dovadă limpede şi chip vădit al simplităţii fericite ne este de trei ori fericitul Pavel, care s-a făcut simplu. Dar nimenea n-a văzut şi n-a auzit şi nici nu poate să vadă vreodată o astfel de înaintare în aşa de scurt timp.

14) Călugărul simplu este un animal cuvântător supus, care-şi pune sarcina sa pe umerii celui ce-l povătuieşte. Animalul nu grăieşte împotriva celui ce-l leagă; nici sufletul drept, împotriva povăţuitorului. Urmează celui ce-l trage precum voieşte acela şi nu i se împotriveşte, mergând până la jertfă.
15) Nevicleană este firea curată a sufletului, care în întâlnirile cu toţi se poartă aşa cum a fost zidită.

16) Dreptatea este cuget neiscoditor, purtare nemincinoasă, cuvânt neprefăcut şi nepregătit mai înainte. Precum Dumnezeu se numeşte iubire, aşa se numeşte şi dreptate. De aceea spune şi înţeleptul în Cântarea Cântărilor, către inima curată: «Dreptatea te-a iubit pe tine» (1, 4). Şi iarăşi, părintele lui: «Bun şi drept este

Domnul» (Ps. 24, 6). Şi pe cei de un nume cu El îi mântuieşte: «Cel ce mântuieşte pe cei drepţi» (Ps. 24, 6). Şi iarăşi: «Dreptatea sufletelor a văzut şi a cercetat faţa lor» (Ps. 10, 8).

17) Viclenia este prefacerea stării de dreptate, cuget rătăcit, mincinoasă cârmuire de sine; jurăminte supuse pedepsei; cuvinte împletite; adânc (voit ascuns) al inimii; prăpastie de viclenie; minciuna îmbibată în fire; închipuirea de sine devenită firească; contrară smereniei; făţărnicia pocăinţei; izgonirea plânsului; duşmana mărturisirii; regulă de viaţă după plăcerea proprie; pricina căderilor; potrivnica învierii; zâmbetul batjocurii; întristare nebună ; evlavie prefăcută; viaţă îndrăcită.

18) Vicleanul este împreună-vorbitor cu diavolul şi de un nume cu el. De aceea şi Domnul ne-a învăţat să-l numim pe el aşa, zicând: «Şi ne izbăveşte de cel viclean» (Mt. 6, 12).

19) Viclenia este ştiinţă sau mai vârtos urâciune drăcească, străină de adevăr, care socoteşte că rămâne ascunsă celor mulţi.

20) Făţărnicia este o stare potrivnică sufletului şi trupului, împletită cu tot felul de gânduri.

21) Să fugim de prăpastia făţărniciei şi de groapa vicleniei, ascultând de cel ce zice: «Cei ce viclenesc vor pieri şi ca o iarbă repede se vor usca şi ca nişte verdeţuri repede vor cădea» (Ps. 36, 5). Aceştia sunt păşunea dracilor.

22) Greu vor intra bogaţii în împărăţie şi înţelepţii fără minte, în simplitate.

23) Căderea a înţelepţit adeseori pe mulţi răi, dăruindu-le lor fără voie nerăutate şi mântuire.

24) Luptă-te să-ţi înşeli pricepereafi. Şi făcând aşa, vei afla mântuire şi nevinovăţie, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Amin.
Cel ce a suit pe această treaptă, să îndrăznească. Că s-a mântuit, luând ca pildă pe Hristos.

Cuvântul XXV - Despre prea înalta smerită-cugetare, pierzătoarea patimilor, ce se naşte în simţirea nevăzută

1) Cel ce voieşte să înfăţişeze prin cuvânt văzut simţirea şi lucrarea iubirii Domnului în chip propriu şi ale sfintei smerite-cugetări în chip cuvenit şi ale fericitei căinţe în chip adevărat şi ale luminării lui Dumnezeu în chip vădit şi ale fricii Lui în chip nemincinos şi ale încredinţării inimii în chip neînşelător şi

socoteşte să lumineze prin lămurirea acestora pe cei ce nu le-au gustat, face ceva asemenea celui ce voieşte să facă cunoscută prin cuvinte şi pilde dulceaţa mierii celor ce n-au gustat-o niciodată. Dar cel de al doilea vorbeşte în zadar, ca să nu spun că palavrageşte; iar cel dintâi sau e necercat în cele ce descrie sau se face în chip vădit bătaia de joc a slavei deşarte.

2) Cuvântul nostru înfăţişează mai întâi, pentru pregătire, o comoară în vase de lut sau mai bine zis pecetluită în trupuri, a cărei calitate nu poate fi făcută cunoscută de nici un cuvânt. Ea îşi face cunoscut mai întâi numai numele ei neînţeles de sus, pe care-1 dăruieşte spre multa şi nesfârşita cercetare cu oboseală celor ce-1 cercetează cu dreaptă judecată. Iar cuvîntul este acesta: sfânta smerită-cugetare.

3) Câţi sunt călăuziţi de duhul lui Dumnezeu, să se adune împreună cu noi în acest sobor înţelegător şi prea înţelept, purtând în chip înţelegător în inimi tablele cunoştinţei lui Dumnezeu. Deci făcând aşa, ne-am adunat şi am cercetat împreună şi am ispitit înţelesul cinstitei numiri. Şi unul a zis că ea înseamnă uitarea deplină a isprăvilor proprii; altul, a se socoti pe sine cel mai de pe urmă şi mai păcătos dintre toţi; altul, cunoştinţa ce o are mintea despre neputinţa şi slăbiciunea ei; altul, a lua înaintea aproapelui în cazuri de supărări şi a dezlega cel dintâi mânia; altul, cunoaşterea harului şi milei lui Dumnezeu; altul, iarăşi, simţirea sufletului zdrobit şi tăgăduirea voii proprii.

Iar eu ascultând toate acestea, ispitindu-le prin chibzuinţă şi trezvie, n-am putut să aflu simţirea fericită a aceleia prin auzire. De aceea, ca unul ce sunt cel mai de pe urmă, adunând ca un câine din fărâmiturile ce au căzut de la masa acelor cunoscători şi fericiţi părinţi, încercând să o lămuresc, am zis: Smerita-cugetare este un har fără nume al sufletului , având un nume numai pentru cei ce au primit cercarea (experienţa ei). Ea este o bogăţie negrăită; este numirea lui Dumnezeu şi darul Lui. Căci zice: «învăţaţi de la Mine»; deci nu de la înger, nici de la om şi nici de pe hârtie, - «ci de la Mine» (Mt. 11, 29), adică din sălăşluirea, din luminarea şi din lucrarea Mea în voi; «că sunt blând şi smerit cu inima» şi cu gândul şi cu cugetul; «şi veţi afla odihnă», din partea războaielor şi uşurarea de gânduri «sufletelor voastre».

4) Alta este arătarea acestei cuvioase vii în iarna patimilor şi alta în primăvara rodirii şi iarăşi alta în vara virtuţilor, deşi toate aceste arătări ale ei pricinuiesc împreună veselia şi rodirea. De aceea ele sunt şi ca nişte chipuri şi semne ale darurilor.

5) Căci când începe să înflorească ciorchinele acestei cuvioase (smerite-cugetări), urâm îndată cu durere toată slava şi lauda omenească, izgonind de la noi iuţimea şi mânia. Iar înaintând această împărătească a virtuţilor odată cu

vârsta duhovnicească, în suflet, socotim că nimic, mai bine zis ca pricini de scârbă, toate faptele bune săvârşite de noi, gândind că în fiecare zi adăugăm mai multe poveri la sarcina noastră printr-o împrăştiere de care nu ne dăm seama. Iar bogăţia darurilor dumnezeieşti date nouă o privim ca pe un adaos de mai mare pedeapsă, ca una ce e mai presus de vrednicia noastră. De aceea mintea noastră rămâne atunci nejefuită, închizându-se în vistieria smereniei şi neauzind decât ciocăniturile şi batjocurile furilor, dar neputând fi păgubită de nici unul din ei, dacă smerenia este vistieria nejefuită.

6) Atâta am îndrăznit să cugetăm, prin puţine cuvinte, despre înflorirea şi sporirea începătoare a acestui pom pururea înverzit. Dar care este coroana desăvârşită a acestei sfinţite virtuţi, întrebaţi pe Domnul, cei ce sunteţi ai Domnului. Căci despre mărimea acestei cuvioase nu se poate grăi. Iar despre calitatea ei este şi mai cu neputinţă de grăit. Vom încerca totuşi să grăim ceva despre însuşirea ei, după înţelegerea dăruită nouă.

7) Între pocăinţa plină de grijă şi plânsul curăţit de orice pată şi prea cuvioasa smerenie a celor începători e atâta deosebire câtă e între pâine, aluat şi făină. Căci sufletul se zdrobeşte şi se subţiază prin pocăinţa vădită se uneşte şi ca să zic aşa, se amestecă (se frământă) cu Dumnezeu prin apa plânsului nemincinos, iar aprinsă de focul Domnului se face pâine şi se întăreşte. Aceasta e fericita smerenie, cea lipsită de aluatul (stricăciunii) şi de umflarea mândriei.

Astfel, adunându-se într-o singură putere şi lucrare, cele trei sunt ca un lanţ prea cuvios sau ca un curcubeu care are aceleaşi însuşiri. Şi semnul uneia vei afla că se face şi semnul celorlalte. Aceasta voi încerca s-o întăresc printr-o scurtă dovedire.

8) Însuşirea cea dintâi şi cea mai aleasă a acestei bune şi vrednice de laudă treimi este primirea cu cea mai mare bucurie a necinstirii, care e aşteptată cu mâinile deschise ale sufletului şi e îmbrăţişată ca una ce alină şi topeşte bolile sufletului şi mari păcate. A doua însuşire e pierderea a toată iuţimea şi cumpătarea ce se arată în potolirea ei. Iar a treia treaptă prea frumoasă a ei este neîncrederea credincioasă în bunătăţile agonisite şi dorinţa neîncetată după învăţătură.

9) «Sfârşitul legii şi al proorocilor este Hristos, spre îndreptarea fiecăruia care crede» (Rom. 10, 14), iar sfârşitul patimilor este slava deşartă şi mândria a celui ce nu ia aminte. Pe acestea le pierde această căprioară înţelegătoare (smerenia tf.tr.) care păzeşte pe cel ce vieţuieşte împreună cu ea (pe omul smerit n.tr.) neprimitor de nici un venin aducător de moarte. Căci unde se arată în ea veninul făţărniciei? Unde, al clevetirii? Unde se ascunde de ea şarpele? Oare nu e scos mai degrabă la arat din pământul inimii şi omorât şi nimicit? Nu este în unirea

cu aceasta vreo arătare a urii, vreun fel de împotrivire în cuvânt, nu e vreun miros al nesupunerii, decât dacă ar fi vorba de credinţă.

10) Cel ce s-a unit cu aceasta ca un mire, este lin, blând, uşor de înmuiat prin străpungere, milos mai mult decât toţi, senin, strălucitor, uşor de înfrânat, ne-supărăcios, veghetor, netrândav. Şi ce trebuie să mai spunem multe? E nepătimaş, dacă «întru smerenia noastră Şi-a adus Domnul aminte de noi şi ne-a izbăvit pe noi de vrăjmaşii noştri» (Ps. 135, 23-24).

11) Călugărul cu cugetul smerit nu va iscodi cele negrăite. Dar cel mândru va iscodi nedreptăţile.

12)Stând dracii în chip arătat înaintea ochilor unui oarecare frate din cei mai cunoscători, au început să-l fericească. Dar prea înţeleptul zise către ei: «De veţi înceta să mă lăudaţi prin gânduri în suflet, din retragerea voastră mă voi socoti că sunt mare. De nu veţi înceta să mă lăudaţi, voi cunoaşte din laudele voastre necurăţia mea. Căci «necurat este la Domnul tot cel ce se înalţă cu inima» (Pilde 16, 6). «Deci dacă plecaţi, m-am făcut mare; dacă mă lăudaţi, voi dobândi prin voi şi mai multă smerenie».

Şi dracii zăpăciţi de încurcătura în care i-a pus acest cuvânt, s-au făcut nevăzuţi.

13) Să nu-ţi fie sufletul tău groapă acestei ape de viaţă făcătoare, care acum izvorăşte, acum seacă sub arşiţa slavei şi înălţării. Ci să-ţi fie izvor al nepătimirii, care scoate pururea râul de apă al sărăciei (cu duhul n.tr.) din sine. Ia seama, prietene, că văile sunt cele ce rodesc în ele grâu înmulţit şi rod duhovnicesc. Valea este sufletul smerit între munţi, adică între virtuţile duhovniceşti, pururea netrufaş şi pururea neclintit.

14) N-am postit, n-am privegheat, nu m-am culcat pe jos, ci «m-am smerit, zice, şi m-a mântuit Domnul degrabă» (Ps. 114, 6). Pocăinţa învie, plânsul bate la uşa cerului, iar cuvioasa smerenie o deschide. Eu mărturisesc Treimea în Unime şi Unimea în Treime şi mă închin Ei.

15) Pe toate cele văzute le luminează soarele şi pe toate cele făcute cu judecată (cu raţiune n.tr.) le întăreşte smerenia. Nefiind de faţă lumina, toate sunt întunecate. Şi nefiind de faţă smerita cugetare, toate ale noastre sunt putrede.

16) Unul este în toată zidirea locul care a văzut o singură dată soarele şi unul este gândul care a născut de multe ori smerenia. Una şi singură a fost ziua în care toată lumea s-a veselit şi aceasta este unica virtute care nu poate fi umilită de draci.

17) Una este a se înălţa şi alta a nu se înălţa şi alta, a se smeri. Cel dintâi judecă toată ziua; cel de al doilea nu judecă, ci poate se şi judecă pe sine; iar cel de al treilea, fiind nevrednic de osândă, pururea se şi osândeşte pe sine.

18) Altceva este a cugeta cu smerenie; altceva a se nevoi pentru a cugeta cu smerenie şi iarăşi, altceva, a lăuda pe cel smerit cu cugetul. Cel dintâi lucru este al celor desăvârşiţi; al doilea, al adevăraţilor ascultători; iar al treilea, al tuturor credincioşilor.

19) Cel ce s-a smerit înlăuntrul său, nu e furat de buze; căci ceea ce nu are vistieria nu se poate scoate pe uşă.

20) Calului când se află singur i se pare că aleargă tare, dar adus în herghelie, îşi cunoaşte neputinţa sa.

21) Când gândul nu se mai făleşte cu darurile fireşti, e semn că a început să se însănătoşeze. Iar câtă vreme simte cineva mirosul urât, nu simte mireasma mirului.

22) Cel ce m-a îndrăgit, a spus cuvioasa, nu va mai lovi, nu va mai judeca, nu va mai voi să stăpânească, nu va mai face pe înţeleptul (nu se va mai sfătoşi), până ce va rămâne unit cu mine.Căci după unirea cu mine, acela nu mai e supus legii (I Tim. 1, 9).

23) Nelegiuiţii draci i-au semănat laudă în inimă unuia ce se nevoia să ajungă la fericita smerenie. Iar acesta s-a gândit, din insuflare dumnezeiască, să biruiască viclenia duhurilor printr-o meşteşugire evlavioasă. Şi anume, sculându-se, a scris pe peretele chiliei numirile celor mai înalte virtuţi, adică a iubirii desăvârşite, a smeritei cugetări îngereşti, a rugăciunii curate, a curăţiei nestricate şi a celor asemenea. Deci, când veneau gândurile să-l laude, el spunea: «Să mergem la mustrare!» Şi venind în chilie citea numirile şi striga către sine: «Chiar când vei câştiga acestea, să ştii că eşti încă departe de Dumnezeu».

24) Care e puterea şi firea soarelui acestuia nu putem să spunem; dar cunoaştem din lucrările şi însuşirile lui, firea lui.

25) Smerita cugetare este acoperământ dumnezeiesc, spre a nu fi văzute izbândirile noastre. Smerita cugetare e adâncul fără fund al puţinătăţii noastre, care nu poate fi furat de nici un tâlhar. Smerita cugetare este «turn tare dinspre faţa vrăjmaşului» (Ps. 60, 3). «Nu se va folosi vrăjmaşul de el şi fiul lui, adică gândul nelegiuirii, nu va adăuga a-i face lui rău; şi va tăia de la faţa lui pe vrăjmaşii lui şi va pune pe fugă pe cei ce-1 urăsc pe el» (Ps. 88, 23).

26) Dar însuşirile cunoscute marelui ctitor al bogăţiei sale din suflet sunt mai multe decât toate cele arătate. Iar acelea sunt, celor ce văd, semne, arătătoare ale bogăţiei; numai un lucru nu se vede: voinţa ei de a nu se arăta.

27) Vei cunoaşte şi nu te vei amăgi văzând că se află în tine această cuvioasă virtute într-o bogăţie de lumină negrăită şi plină de o dragoste netâlcuită de rugăciune. Înainte de a-i face loc în sine, inima a ajuns la nedefăimarea greşalelor străine. Iar înainte-mergătoarea celor spuse este ura oricărei slave deşarte.

28) Cel ce s-a cunoscut pe sine întru toată simţirea sufletului, a semănat pe pământ bun. Căci în cei ce n-au semănat astfel, nu poate înflori smerita cugetare. Cel ce s-a cunoscut pe sine, a cunoscut în sine gândul fricii de Domnul. Iar cel ce călătoreşte cu acest gând, ajunge la poarta iubirii.

29) Smerenia este poarta împărăţiei, introduce înăuntru pe cel ce se apropie. Despre ea socotesc că a zis Domnul că «cel ce voieşte va intra şi va ieşi (fără frică, din viaţă) şi păşune va afla» (În. 10, 9), şi că ea e verdeaţa din Rai. Deci toţi câţi au intrat prin altă cale în schima călugărească, sunt furi şi tâlhari ai vieţii lor.

30) Cei ce voim să o dobândim, să nu încetăm a ne cerceta pe noi înşine şi dacă vom socoti, întru simţirea inimii, pe aproapele, că ne întrece în toate, aproape ne este milă.

31) E cu neputinţă să iasă foc din zăpadă. Dar e şi mai cu neputinţă să se afle smerita cugetare între cei de altă credinţă (eterodocşi). Virtutea aceasta este a celor credincioşi şi bine-cinstitori, dar şi a acestora, numai dacă sunt curăţiţi.

32) Cei mai mulţi ne numim pe noi înşine păcătoşi şi poate că şi suntem. Dar ceea ce probează inima, este primirea defăimării.

33) Cel ce se grăbeşte spre acest liman neînviforat (spre smerenie), nu va înceta să împlinească, să cugete şi să născocească tot felul de planuri, de cuvinte, de gânduri, de meşteşugiri, de căutări, de căi, de chipuri de purtări, de iscodiri, de cereri şi de rugăciuni, până ce cu ajutorul lui Dumnezeu şi prin purtări tot mai smerite şi mai ocărâte, va scăpa vasul sufletului său de marea pururea bântuită de furtună a închipuirii de sine. Căci cel ce s-a izbăvit de aceasta, s-a făcut un vameş în stare să afle răspuns bun pentru toate păcatele.

34) Unii ţin ca pricină de smerită cugetare relele făcute înainte şi după iertarea lor până la sfârşit, biciuind prin ele închipuirea de sine. Alţii, ţinând în mintea lor patima lui Hristos, se socotesc pururea datornici. Alţii se umilesc pe ei prin

lipsurile de toate zilele. Alţii doboară prin ispitele, prin bolile şi prin greşalele lor, înălţarea lor. Alţii şi-au făcut din lipsa darurilor, maica darurilor.

Dar mai sunt unii - dacă mai sunt şi acum nu pot spune - care chiar prin darurile lui Dumnezeu şi prin sporirea în ele se smeresc pe ei, socotindu-se nevrednici de o astfel de bogăţie şi rămân într-o astfel de simţire, adăugând în fiecare zi la datoria lor . Aceasta e smerenia, aceasta e fericirea, aceasta e cununa cea desăvârşită.

35) Când vezi pe cineva sau auzi de el, că în puţini ani a dobândit cea mai înaltă nepătimire, socoteşte că nu pe alta, ci pe această cale, fericită şi scurtă, a călătorit.

36) ***Dragostea şi smerenia sunt o sfinţită pereche. Cea dintâi înalţă, cea de a doua, susţinându-i pe cei înălţaţi, nu-i lasă niciodată să cadă.***

37) Altceva este zdrobirea inimii, altceva cunoştinţa şi altceva smerenia. Zdrobirea este fiica căderii. Căci cel ce cade se zdrobeşte şi stă la rugăciune fără îndrăzneală, dar cu o neruşinare vrednică de laudă, sprijinindu-se în toiagul nădejdii ca unul cu totul zdrobit şi cu el alungind câinele deznădejdii.
Cunoaşterea e înţelegerea neclintită a măsurilor proprii şi amintirea neîmprăştiată a greşalelor celor mai subţiri.

Smerenia este învăţătura gândită a lui Hristos adunată în chip înţelegător în vistieria sufletului de cei ce s-au învrednicit de ea, învăţătură de care nu se pot apropia cuvintele sunătoare.

38) Cel ce zice că simte în întregime mireasma acestui mir, dar în timpul laudelor se simte mişcat în inimă fie măcar cât de puţin sau că pricepând înţelesul Cuvintelor nu se amăgeşte, se înşală.

39) Am auzit pe cineva zicând întru simţirea sufletului: ***«Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci Numelui Tău dă slavă» (Ps. 113, 9).*** Căci cunoştea că firea nu poate rămâne nicicum nevătămată prin sine. «De la Tine e lauda mea în adunare mare» (Ps. 21, 29), adică în veacul viitor. Căci înainte de acela nu o putem purta pe aceasta fără primejdie.

40) Dacă firea şi raţiunea şi chipul celei mai de pe urmă mândrii, este să făţărim, de dragul slavei, virtuţi ce nu le avem în noi, apoi semnul celei mai adânci smerite cugetări, este să ne înfăţişăm ca vinovaţi pentru păcatele care nu sunt ale noastre, de dragul dispreţuirii.

Aşa a făcut cel ce a luat pâinea şi brânza cu mâinile sale; aşa, cel ce, dezbrăcându-se de haina sa, a colindat oraşul, neispitit de patimă, ca un lucrător al curăţiei. Unii ca aceştia nu se tem de sminteala omului, deoarece au luat, prin rugăciune, puterea să încredinţeze (despre curăţia lor) în chip nevăzut pe toţi.

41) Cel ce se îngrijeşte de primul lucru, ştie că va lipsi cel de al doilea. Căci unde Dumnezeu e gata să ne asculte, toate le putem face. Ţine să superi mai degrabă pe oameni, decât pe Dumnezeu. Căci se bucură văzându-ne alergând spre necinstiri, ca să strâmtorăm, să lovim şi să pierdem închipuirea deşartă de sine.

42) Înstrăinarea e pricinuitoarea cea mai mare a acestui fel de nevoinţe. Căci numai cei cu adevărat mari pot răbda să fie batjocoriţi de ai lor. Să nu te sperii de cele spuse. Căci nimenea n-a putut vreodată să urce scara dintr-odată.

43) În aceasta vor cunoaşte toţi că suntem ucenicii lui Dumnezeu: nu că ni se vor supune dracii, ci că numele noastre s-au scris în cerul smereniei (Lc. 10, 20).

44) Nerodnicia urcă prin fire la înălţime ramurile pomilor numiţi lămii. Dar când se fac roditori, se încovoaie. Cel ce a privit cu înţelegere, ştie aceasta.

45) Pe scara acestei cuvioase virtuţi, unul primeşte de la Dumnezeu o suire de treizeci de trepte, altul de şaizeci şi altul de o sută. Pe cea mai sus înălţime se află cei nepătimitori; la mijloc, cei în vârstă (duhovnicească) a bărbăţiei; iar pe cea dintâi, pot urca toţi. Cel ce se cunoaşte pe sine, nu se va lăsa amăgit să încerce a urca la cele mai presus de puterile lui. Dar pune piciorul în chip neclintit pe această fericită cărare.

46) Păsările se tem de neamul uliului, iar lucrătorii smereniei, de sunetul (ecoul) grăirii lor împotrivă.

47) Mulţi au dobândit mântuirea fără mai înainte vestiri, luminări, semne şi minuni. Dar fără smerenie, nimeni nu va intra în cămara de nuntă. Căci ea e păzitoarea celor dintâi, iar fără ea cele dintâi îi pierd pe cei mai uşori.

48) Deoarece nu voim să ne smerim, Domnul a rânduit cu purtare de grijă şi aceasta: nimeni nu poate vedea ranele sale cum le vede aproapele său. De aceea e de trebuinţă să dăm mulţumită pentru însănătoşirea noastră nu nouă, ci aceluia şi lui Dumnezeu.

49) Cel cu mintea smerită se fereşte de voia sa ca de o amăgitoare şi în cererile lui către Domnul învaţă şi ascultă cu credinţă neşovăitoare. El nu ia aminte la

vieţuirea învăţătorilor, ci predă grijă de sine lui Dumnezeu, Care a învăţat pe Valaam cele de trebuinţă şi prin asină (Num. 22, 28 urm.).

50) Un astfel de lucrător chiar de ar înţelege, de ar face şi de ar grăi cele cuvenite, nici atunci nu şi-ar crede sieşi. Căci încrederea în sine îi este celui smerit o ţepuşă şi o povară, precum îi este celui mândru spusa altuia.

51) Mie mi se pare că e propriu îngerilor să nu fie furaţi de păcate. Căci am auzit pe îngerul pământesc zicând: **«Nu ştiu întru mine nimic; dar nu întru aceasta mă voi îndrepta. Că Cel ce mă judecă pe mine este Domnul» (I Cor. 4, 4).** De aceea trebuie să ne osândim şi să ne ocărâm pe noi înşine neîncetat, ca prin micşorarea noastră să lepădăm de la noi păcatele fără de voie. Iar de nu, în ceasul ieşirii vom avea de dat socoteală în chip cumplit pentru ele.

52) Cel ce cere de la Dumnezeu lucruri mai prejos de vrednicia sa, va primi fără îndoială cele mai presus de sine . Despre aceasta dă mărturie vameşul, care a cerut iertare, dar a primit îndreptarea (Lc. 18, 14), şi tâlharul care a cerut numai pomenirea în împărăţie şi a moştenit raiul întreg (Lc. 23, 24).

53) Nu se poate vedea în zidire foc mic şi mare şi nu poate rămâne în smerita cugetare nemincinoasă vreun fel de împătimire de cele materiale. Cât timp păcătuim cu voia, nu este smerenia în noi. Acesta este semnul neaflării ei în noi.

54) Cunoscând Stăpânul că putem întipări chipul virtuţii sufletului în purtarea cea din afară, luând un ştergar ne-a arătat calea smereniei (În. 13, 4). Căci sufletul se face asemenea lucrărilor din afară şi ia chipul celor ce le face şi se întipăreşte de ele.

55) Stăpânirea s-a făcut unuia dintre îngeri pricină de înălţare, dar nu pentru aceasta o primise pe ea.
56) Altceva simte cel ce şade pe tron şi altceva, cel ce şade în gunoi. Şi de aceea, poate, dreptul acela s-a aşezat pe gunoi în afara cetăţii. Căci dobândind astfel desăvârşita smerită-cugetare, a spus întru simţirea inimii: «M-am osândit pe mine însumi şi m-am istovit. Pământ şi cenuşă m-am socotit» (Iov 42, 6).

57) Găsesc că Manase (IV Regi 20, 24) a păcătuit ca nici un altul dintre oameni, pentru că a spurcat cu idoli templul lui Dumnezeu şi toată credinţa. De ar fi postit toată lumea pentru el, nimic nu ar fi putut aduce în schimb deopotrivă cu păcatul lui. Dar smerenia a izbutit să tămăduiască în el şi cele de nevindecat ale lui . .

58) «Că de ai fi voit jertfă, Ţi-aş fi dat» (Ps. 50, 18), zice David către Dumnezeu. Trupurile noastre arse de tot prin post, nu le vei binevoi. Ce înseamnă «jertfa lui Dumnezeu» şi celelalte, înţeleg toţi. Am păcătuit Domnului, a strigat odinioară această fericită smerenie către Dumnezeu, vorbind despre prea curvie şi ucidere. Şi îndată a fost auzită. Iertat-a Domnul păcatul tău.

59) Drept cale şi pricină a acesteia, pururea pomeniţii părinţi au rânduit ostenelile trupeşti. Iar eu, socotesc ascultarea şi sinceritatea inimii, care se împotriveşte şi prin fire închipuirii de sine.

60) Dacă mândria a făcut pe unii, din îngeri, draci, negreşit smerenia poate face şi din draci, îngeri. Drept aceea să îndrăznească cei ce au căzut.

61) Să ne grăbim şi să luptăm cu toată puterea să urcăm spre vârful acesteia. Iar de nu, să ne atârnăm măcar purtaţi pe umerii ei. Iar de mai şchiopătăm încă, să nu cădem din braţele ei. Căci cel ce cade din ele, m-aş mira să mai dobândească vreun dar veşnic.

62) Puterile şi căile ei, dar nu şi semnele ei, sunt neagonisirea, înstrăinarea, ascunderea nearătată a înţelepciunii, grăirea nemeşteşugită, cererea milostivirii ascunderea viţei de neam bun , alungarea îndrăznelii, depărtarea vorbăriei. Căci nimic n-a putut vreodată să smerească sufletul, că starea sărăcăcioasă şi înfăţişarea de om care cere milă altora .

63) De porneşti la lupta împotriva vreunei patimi, să ai smerenia ca aliată. - «Că vei călca peste aspidă şi vasilisc şi vei călca în picioare leul şi balaurul» (Ps. 90,

30. E vorba, se înţelege despre păcat, despre deznădejde şi despre diavol, balaurul trupului.

Smerita cugetare este sonda cerească care poate ridica sufletul din adâncul fără fund (abisul) al păcatelor, la cer. A văzut cineva în inima lui frumuseţea ei şi cuprins de uimire, a întrebat-o de numele Celui ce a născut-o. Iar ea, zâmbindu-i luminos şi liniştit, îi spuse: «Cum te grăbeşti să afli numele Celui ce m-a născut ? Nu ţi-1 voi spune, până ce nu vei avea pe Dumnezeu». A Lui fie slava în veci. Amin.

Adâncul (abisul) e maica izvorului, iar smerenia e izvorul dreptei socoteli (a puterii de a deosebi).

Cuvântul XXVI - Despre deosebirea gândurilor, patimilor şi virtuţilor

1) Puterea de a deosebi este în cei începători cunoaşterea adevărată a celor privitoare la ei înşişi.

⇒ *În cei de la mijloc, e simţirea înţelegătoare, care deosebeşte fără greşeală binele propriu zis, de binele natural şi de cel potrivnic.*

⇒ *Iar în cei desăvârşiţi e cunoştinţa sălăşluită în ei prin luminarea dumnezeiască, care poate lumina cu lumina ei şi cele ce se află în alţii în chip întunecos.*

Sau poate, puterea deosebirii (a dreptei socoteli) este şi se cunoaşte ca fiind îndeobşte cunoaşterea sigură a voii dumnezeieşti în orice timp şi loc şi lucru. Ea obişnuieşte să se afle numai în cei curaţi cu inima şi cu trupul şi cu gura. Dreapta socoteală este conştiinţa nepătată şi simţirea curată.

2) Cel ce a răpus în chip binecredincios pe cei trei, a răpus împreună cu ei şi pe cei cinci. Iar cel ce s-a purtat cu nepăsare faţă de aceia, nu va birui pe nici unul.

3) Nimenea, auzind sau văzând în viaţa călugărească unele lucruri mai presus de fire, să nu cadă din neştiinţă în necredinţă. Căci unde vine Dumnezeu cel mai presus de fire, se fac şi lucrurile cele mai presus de fire.

4) Tot războiul drăcesc din noi constă din aceste trei chipuri atotcuprinzătoare: din negrijă, din mândrie sau din pizma dracilor. E de plâns cel dintâi; e foarte ticălos al doilea; dar fericit este al treilea.

5) Să ne fie în toate, după Dumnezeu, drept ţintă şi îndreptar, conştiinţa, ca cunoscând de unde vine suflarea vânturilor, să întindem pânzele potrivit lor.

6) În toate lucrările noastre cele după Dumnezeu, dracii ne sapă trei gropi. Întâi luptă ca să împiedice să se facă binele. Al doilea, după cea dintâi înfrângere a lor, ca să nu se facă aceasta după Dumnezeu. Când nu-şi ating tâlharii nici ţinta aceasta, venind liniştit către sufletul nostru, ne fericesc că vieţuim în toate după Dumnezeu. Duşmana celei dintâi ispite, este sârguinţa şi gândul la moarte. A celei de a doua, este supunerea şi ocara; a celei de a treia, defăimarea neîncetată de sine.

7) Această osteneală ne stă în faţă până ce va intra în locul cel sfânt (în altarul) al nostru focul lui Dumnezeu. Atunci nu vom mai sta sub sila unor gânduri ce intră în noi înainte de a băga de seamă (prejudecăţi). «Căci Dumnezeul nostru este foc ce mistuie» (Deut. 4, 24) toată aprinderea (necuvenită) şi mişcarea, gândurile de mai înainte (prejudecăţile), împietrirea şi întunecarea dinăuntru, văzută şi gândită.

8) Dar dracii obişnuiesc să facă şi cele contrare celor spuse. Căci când izbutesc să înfrângă sufletul şi să răstoarne lumina minţii, nu mai este în noi, nenorociţii, nici trezvie, nici dreaptă socoteală (discernământ), nici socotinţă, nici ruşine, ci tocire, nesimţire, nedeosebire şi orbire.

9) De nu va veni seara şi întunerecul peste ziua sufletului, tâlharii nu vor jefui, junghia şi pierde. Prin furt se pierde fiinţa, prin furt se face ceea ce nu este bun ca ceea ce ar fi bun. Furtul este o luare în robie a sufletului prin nebăgare de seamă. Junghierea sufletului este omorârea minţii raţionale, căzută în fapte necuvenite. Iar pierderea e deznădejdea după nelegiuirea săvârşită.

10) Nimenea să nu dea vina pe neputinţa sa pentru neîmplinirea poruncilor evanghelice. Căci sunt suflete care au făcut şi ceea ce e mai presus de poruncă. Să te încredinţeze de aceasta cel ce a iubit pe aproapele mai mult decât pe sine însuşi şi şi-a pus sufletul pentru acela, măcar că nu a luat o poruncă de la Dumnezeu pentru aceasta.

11) Să îndrăznească pătimaşii care se smeresc. Căci chiar de vor cădea în toate gropile şi vor fi vânaţi prin toate cursele şi se vor îmbolnăvi de toate bolile, dar după însănătoşire vor fi tuturor doctori şi luminători, sfeşnice şi povăţuitori, învăţând chipurile de vindecare ale fiecărei boli şi izbăvind pe cei ce vor cădea, prin încercarea (experienţa) lor.

12) Cei ce sunt chinuiţi încă de niscai gânduri de mai înainte furişate şi pot să înveţe, măcar prin cuvântul simplu, să înveţe, dar să nu şi conducă. Căci poate că, ruşinându-se de cuvintele lor, vor începe să facă cele bune. Şi se întâmpla în ei, ceea ce am văzut la unii ce se tăvăleau în mocirlă. Aceştia, murdărindu-se de noroi, învăţau pe trecători chipul în care s-au scufundat, povestindu-le aceasta spre mântuirea lor, ca să nu cadă şi ei în aceeaşi pătimire. Căci pentru mântuirea altora i-a izbăvit pe ei Dumnezeu, Cel atotputernic, de noroi. Iar dacă cei pătimaşi se vor arunca de bunăvoie în plăceri, să împărtăşească învăţătura prin tăcere. Căci s-a zis că «Iisus a început a face şi (apoi) a învăţa» (Fapte 1,1).

13) Cumplită cu adevărat, cumplită mare străbatem, o, călugări smeriţi şi plină de multe valuri şi de stânci înălţate, de vârtejuri ameţitoare, de stânci ascunse, de dihănii, de piraţi, de valuri, de hăuri.

Prin stâncile văzute ale sufletului să înţelegem mânia sălbatecă şi năpraznică, prin vârtej ameţitor, deznădejdea ce învălue mintea şi se opinteşte să o prăvălească în fundul descurajării; prin stâncă ascunsă, neştiinţa care ţine răul ca bine; dihania e trupul acesta mic şi sălbatec; piraţii sunt slujitorii atotcumpliţi ai slavei deşarte care răpesc încărcătura corăbiei noastre şi osteneala virtuţilor noastre; valul este pântecele umflat şi greu care ne predă dihaniei prin propria

pornire; iar hăul este mândria azvârlită din cer, care ne ridică până la cer şi ne aruncă până în prăpastia cea fără de fund (în abis).

14) Cei ce au învăţat carte ştiu care învăţături se potrivesc începătorilor, care celor de la mijloc şi care, învăţătorilor. Să luăm aminte cu chibzuială, ca nu cumva întârziind în învăţătură, să vieţuim încă în nevoinţele celor începători. Căci e ruşine mare să vezi un bătrân mergând la şcoală alături de copii.

Alfabetul cel mai bun pentru toţi este acesta: ascultarea, postul, sacul pocăinţei, cenuşa, lacrimile, mărturisirea, tăcerea, smerenia, privegherea, bărbăţia, frigul, osteneala, vieţuirea în greutăţi, defăimarea, zdrobirea, nepomenirea răului, iubirea de fraţi, blândeţea, credinţa simplă neiscoditoare, negrija lumii, ura fără ură a părinţilor, nepătimirea, simplitatea împreunată cu nerăutatea, nepreţuirea din partea altora.

Rânduiala cea bună a celor înaintaţi constă din : lipsa de slavă deşartă, nemânierea, buna nădăjduire, liniştea, dreapta socoteală (discernământul), gândirea neclintită la judecată, mila, iubirea de străini, sfătuirea cumpătată, rugăciunea netulburată de patimi, neiubirea de arginţi.

Iar regulă, cuvântul şi legea duhurilor şi trupurilor celor ce s-au desăvârşit, vieţuind cu bună credincioşie în trup, este aceasta: inimă nerobită, dragoste desăvârşită, izvor de smerită cugetare, ieşirea minţii, intrarea lui Hristos, lumina nejefuită a rugăciunii, belşugul luminării dumnezeieşti, pătimirea morţii, ura vieţii, fuga de trup; a fi sol pentru lume, silitor al lui Dumnezeu, împreună-liturghisitor cu îngerii, adâncul fără fund (abisul) al conştiinţei, casă a tainelor, păzitor al tainelor, mântuitor al oamenilor, dumnezeu al dracilor, domn al patimilor, stăpân al trupului, epitrop al firii, fugă de păcate, casă a nepătimirii, următor al Stăpânului cu ajutorul Stăpânului.

15) Nu puţină nevoie avem de trezvie, când trupul e bolnav. Căci dracii văzându-ne zăcând şi neputând deocamdată să ne folosim de nevoinţa împotriva lor, din pricina slăbiciunii, încearcă să ne războiască cu mai multă tărie. De bolnavii din lume se apropie dracul mâniei şi uneori al hulei. De cei din afară de lume, dacă au din belşug cele de trebuinţă, se apropie dracul lăcomiei pântecelui sau al curviei, iar dacă sunt lipsiţi şi petrec în locuri de nevoinţă, le întinde curse stăpânul trândăviei şi al nemulţumirii.
16) Am aflat că lupul curviei adaugă dureri celui bolnav şi chiar în dureri îi sădeşte simţiri necuviincioase şi curgeri. Se întâmplă să vezi lucru izbitor, că în timpul unor cumplite dureri, trupul zburdă şi se înfierbintă. Dar m-am întors şi am văzut pe alţii zăcând şi fiind mângâiaţi pe patul însuşi de lucrarea dumnezeiască sau de străpungerea inimii, iar prin mângâieri depărtând de la ei durerile, încât se aflau ca unii care n-ar voi să se izbăvească de boală niciodată.

Şi iarăşi m-am întors şi am văzut pe alţii chinuindu-se, dar izbăvindu-se prin boală ca printr-o certare şi am slăvit pe Cel ce prin lut curăţea lutul.

17) Mintea înţelegătoare este îmbrăcată numaidecât şi cu simţire înţelegătoare. Ea fiind în noi şi nefiind în noi, să nu încetăm să o căutăm. Căci arătându-se ea, cele din afară vor înceta să mai lucreze cele ale lor.Aceasta este ceea ce un oarecare filozof cunoscător a spus: «Şi vei afla simţirea dumnezeiască».

18) Viaţa călugărească se cade să fie trăită întru simţirea inimii, în fapte, în cuvinte, în cugetări şi mişcări. Iar de nu, nu este călugărească şi deci nici îngerească.

19) Altceva este purtarea de grijă a lui Dumnezeu, altceva ajutorul Lui, altceva paza, altceva mila lui Dumnezeu şi altceva mângâierea. Cea dintâi se vede în toată zidirea; cea de a doua, numai în credincioşi; cealaltă, între cei ce cred cu adevărat; iar cea din urmă se arată în cei ce-L iubesc.

20) Se întâmpla uneori că ceea ce pentru unul este leac, pentru altul este otravă. Şi se întâmpla alteori, că una şi aceeaşi, dată unuia la timp potrivit, îi este leac şi la timp nepotrivit îi este osândă.

21) Am văzut doftor nepriceput, care, defăimând pe cel zdrobit, nu i-a pricinuit nimic altceva decât deznădejdea. Şi am văzut doftor iscusit care, operând prin ocărire inima umflată, a golit-o de tot puroiul. Am văzut odată pe un bolnav bând pentru curăţirea întinăciunii doftoria ascultării şi mişcându-se şi umblând şi nedormitând, iar altădată, pe altul - cu ochiul sufletului bolnav - liniştindu-se şi petrecând în tăcere. Cine are urechi de auzit să audă.

22) Unii, nu ştiu de unde (căci am învăţat să nu iscodesc darurile lui Dumnezeu cu părerile mele), au prin fire, ca să zic aşa, o înclinare spre înfrânare sau spre curăţie sau spre linişte sau spre necutezanţă sau spre blândeţe sau spre străpungerea uşoară a inimii şi sunt alţii care au aceeaşi fire împotrivindu-se când voiesc să facă acestea, încât trebuie să o silească cu toată puterea. Dar mie îmi plac aceştia mai mult decât cei dintâi, ca unii care, deşi pentru un timp sunt biruiţi, îşi silesc firea.

Nu te lăuda, o, omule, cu bogăţia nemuncită. Căci Dătătorul de daruri, cunoscând de mai înainte vătămarea şi pieirea spre care mergi, te-a izbăvit în oarecare măsură, prin darurile Lui neplătite şi învăţăturile din copilărie şi creşterea primită şi îndeletnicirile deprinse ne ajută sau ni se împotrivesc, după ce am crescut, la dobândirea virtuţilor şi în vieţuirea călugărească.

23) ***Îngerii sunt lumină călugărilor. Iar vieţuirea călugărească e lumină tuturor oamenilor.*** Drept aceea să se nevoiască în toate să fie pildă bună, nedând nici o sminteală în nimic, în cele ce le lucrează şi le grăiesc. «Că dacă lumina, se face întuneric, întunericul» — adică cei ce petrec în lume, cu cât mai mult nu se vor întuneca (Mt. 7, 23) ?

24) Dacă mă ascultaţi, voi ce voiţi, e bine să nu ne pierdem în multe feluri de învăţături şi să împărţim bietul nostru suflet ca să se lupte cu mii de mii şi cu zeci de mii de zeci de mii de duşmani. Căci nu ne va ajunge timpul să învăţăm sau să aflăm toate zecile de mii de meşteşugiri ale lor. Să ne înarmăm cu Treimea cea Sfântă împotriva celor trei prin cei trei. Căci de nu, ne vom pricinui multe osteneli.

25) Cu adevărat, de va veni în noi «Cel ce preface marea în uscat» (Ps. 65, 5), o va trece negreşit şi Israelul din noi, nebântuit de valuri sau mintea care vede pe Dumnezeu şi va vedea pe egipteni înecându-se în apa lacrimilor. Dar de nu va veni Acela în noi, «cine va putea suferi vuietul valurilor ei sau ale trupului acesta?» (Rom. 7, 24). De va învia în noi Dumnezeu prin făptuire, risipi-se-vor vrăjmaşii Lui şi de ne vom apropia de El prin vedere (contemplare), vor fugi cei ce-L urăsc pe El şi pe noi, de la faţa Lui şi a noastră.

26) Să ne sârguim să învăţăm cele dumnezeieşti mai degrabă prin sudoare şi prin osteneală şi nu prin cuvântul simplu. Căci nu cuvinte, ci fapte va trebui să arătăm în vremea ieşirii (sufletului).

27) Cei ce au auzit că se află o comoară ascunsă într-un anumit loc, o caută pe aceasta, şi din pricina căutării foarte obositoare păzesc cu luare aminte cele ce au aflat. Iar cei ce s-au îmbogăţit fără osteneală, le risipesc cu uşurinţă.

28) Greu este să învingem gândurile furişate în noi mai înainte. Iar cei ce nu încetează să adauge la ele au deznădăjduit de ei înşişi sau nu s-au folosit cu nimic din lepădare. Totuşi, ştim că Dumnezeu toate le poate şi nimic nu-I este Lui cu neputinţă.

29) Mi-au pus unii o întrebare greu de dezlegat, care întrece priceperea tuturor celor ca mine şi al cărei răspuns nu l-am găsit cuprins în niciuna din cărţile ce mi-au trecut prin mână. Ziceau aceia: Care din cele opt gânduri sunt născute din altele şi pe care din ele îl naşte fiecare din cele trei de căpetenie, în chip deosebit? Eu, arătându-mi neştiinţa faţă de această întrebare fără să mă ruşinez, am aflat un răspuns de la prea cuvioşii bărbaţi: Maica curviei este lăcomia pântecelui; a trândăviei, este slava deşartă; întristarea e fiica acestor trei, ca şi mânia. Maica mândriei este iarăşi slava deşartă. Dar eu răspunzând acelor

pururea pomeniţi bărbaţi, am zis: vă rog să-mi arătaţi şi fiicele celor opt şi pe fiecare a cărei fiică este?

Acei nepătimitori m-au învăţat cu mare bunăvoinţă, spunându-mi că nu există o ordine sau o înţelegere între cele fără înţelegere, ci o totală neorânduială şi nestatornicie. Şi încredinţându-mă fericiţii pomeniţi despre aceasta cu pilde convingătoare, aduceau multe dovezi, dintre care unele le înşirăm în «Cuvântul» de faţă, ca să ne luminăm prin el şi despre celelalte.

De pildă:

⇒ *râsul la vreme nepotrivită este pricinuit uneori de curvie, alteori de slava deşartă, când cineva se făleşte cu sinea lui fără ruşine; iar alteori vine din desfătare.*

⇒ *Somnul mult vine din desfătare; dar uneori şi din post, când cei ce postesc se mândresc; alteori din trândăvie; iar alteori din fire.*

⇒ *Vorba multă izvorăşte uneori din slava deşartă, alteori din lăcomia pântecelui.*

⇒ *Trândăvia se naşte uneori din desfătare (multă mâncare), alteori din netemerea de Dumnezeu.*

⇒ *Hula este, în primul rând, fiica mândriei, dar de multe ori şi din judecarea aproapelui în sinea ta, sau din pizma necuvenită a dracilor.*

⇒ *Învârtoşarea inimii vine din saturare, dar de multe ori şi din nesimţire şi din împătimire. Iar împătimirea se naşte din curvie şi din slava deşartă şi din altele multe.*

⇒ *Viclenia vine din închipuirea de sine şi din mânie.*

⇒ *Făţărnicia vine din mulţumirea de sine şi din vieţuirea după capul propriu. Iar cele contrare acestora se nasc din maici contrare celor pomenite.*

Iar ca să nu spun multe (căci mi-ar lipsi timpul să cercetez şi să lămuresc pe fiecare în parte), ***nimicitoarea de căpetenie a tuturor patimilor este smerita cugetare. Căci cei ce au câştigat-o pe ea, au biruit toate.***

30) Născătoarele tuturor patimilor sunt plăcerea şi viclenia; cel ce le ţine pe acestea nu va vedea pe Domnul. Dar nu vom avea nici un folos de ne vom înfrâna de la una, fără să ne înfrânăm şi de la cealaltă.

31) Să luăm pildă de temere de Domnul de la dregătorii stăpânirii şi de la fiare, iar dragostea trupurilor să-ţi fie chip al dragostei de Dumnezeu. Căci nimic nu ne împiedică să luăm pildele virtuţilor şi de la cele potrivnice.

32) Cei de azi s-au înrăit cumplit şi toţi s-au umplut de închipuirea de sine şi de făţărnicie. Poate că arată osteneli trupeşti asemănătoare părinţilor noştri celor de

demult, dar de darurile lor nu se învrednicesc, deşi socotesc că firea nu avea altădată atâta nevoie de daruri ca acum. Şi pe drept cuvânt ni s-a întâmplat aceasta. Căci nu în osteneli, ci în simplitate şi smerenie se arată Dumnezeu. Şi cu toate că puterea Domnului se desăvârşeşte în slăbiciune, nu va lepăda Domnul pe lucrătorul smerit cu cugetul (II Cor. 12, 9).

33) Când vedem pe careva dintre luptătorii lui Hristos supus unor dureri trupeşti, să nu ne grăbim să socotim că aceasta e o pedeapsă venită din păcătoşenia lui, ci să-l vindecăm mai degrabă, primindu-l cu iubire simplă şi nevicleană, ca pe un mădular al nostru şi ca pe un împreună-luptător cu noi.

34) ***Există o boală pentru curăţirea de păcate şi există o alta, pentru smerirea cugetului. Bunul şi Prea bunul nostru Domn şi Stăpân, când vede pe unii mai trândavi în nevoinţă, smereşte trupul lor prin boală, ca printr-o nevoinţă mai nedureroasă. Dar uneori ea vine şi pentru a curăţi sufletul de gânduri rele sau de patimi.***

35) Toate cele ce ni se întâmplă, fie văzute, fie nevăzute, se pot primi şi bine şi cu patimă şi cu o simţire mijlocie. Am văzut trei fraţi supuşi greutăţilor: unul se revoltă, altul rămase neîntristat şi al treilea a cules rod mult.

36) Am văzut plugari semănând aceeaşi sămânţă, dar fiecare urmărind alt scop: unul ca să-şi plătească datoria; altul ca să-şi adune bogăţie; altul ca să vâneze lauda de la cei ce treceau pe calea vieţii, pentru buna lui lucrare; altul ca să necăjească pe duşmanul lui care-l pizmuia; în sfârşit, altul, ca să nu fie osândit de oameni ca leneş. Iar înţelesurile semănăturii plugarilor sunt acestea: postul, privegherea, milostenia, slujirea şi cele asemenea. Deci fraţii să caute să-şi cunoască prin cercare (prin experienţă) scopurile ce le urmăresc în Domnul.
37)După cum atunci când scoatem apa din fântână, ni se întâmplă să scoatem, fără să băgăm de seamă şi câte o broască, la fel când lucrăm virtuţile, de multe ori lucrăm şi patimile împletite în chip nevăzut cu ele.

De pildă: lăcomia pântecelui se împleteşte cu primirea de străini; curvia, cu iubirea; asprimea, cu dreapta socoteală (cu discernământul); viclenia, cu chibzuiala; uneltirea, pregetarea, trândăvia, împotrivirea în cuvânt, vieţuirea după regula proprie şi neascultarea, cu blândeţea; îngâmfarea dăscălească, cu tăcerea; trufia, cu bucuria; lenea, cu nădejdea; osândirea, iarăşi, cu iubirea; moleşala şi trândăvia, cu liniştirea (isihia); amărăciunea, cu curăţia; încrederea în sine, cu smerenia; iar tuturor acestora le urmează, ca o băutură de obşte sau mai bine zis ca o otravă, slava deşartă.

38) ***Să nu ne întristăm când cerem ceva de la Domnul timp îndelungat şi nu suntem auziţi, căci Domnul ar fi voit ca toţi oamenii să se facă nepătimitori***

într-o clipă, dar ca un înainte-ştiutor, cunoaşte că aceasta nu le este de folos. Toţi cei ce cer şi nu primesc de la Dumnezeu cele cerute, fără îndoială că nu le primesc pentru una din aceste pricini: sau pentru că cer înainte de vreme sau pentru că cer cu nevrednicie şi dornici de slavă deşartă sau pentru că primindu-le se vor făli sau după dobândirea lucrului cerut vor cădea în nepăsare.

39) Patimile s-au depărtat uneori nu numai de la unii credincioşi, ci şi de la unii fără credinţă, afară de una. Ele au lăsat-o pe aceea singură să umple locul tuturor, ca una ce e cea dintâi dintre ele. Căci aduce atâta vătămare, că şi din cer poate coborî .

40) Nimenea nu se îndoieşte, cred, că dracii se depărtează din suflet, fie pentru un timp, fie neîncetat. Dar puţini ştiu în câte feluri se face această depărtare a lor de la noi.

Materia patimilor este mistuită de focul dumnezeiesc. Iar odată cu dezrădăcinarea acestei materii şi cu curăţirea sufletului, se pierd şi patimile. Numai să nu le atragem iarăşi printr-o vieţuire trupească şi prin lipsă de grijă. Dracii se depărtează de bună voie, făcându-ne să fim fără grijă. Dar prin aceasta răpesc pe neaşteptate bietul nostru suflet.

Cunosc şi altă retragere a fiarelor. E cea de după ce sufletul s-a obişnuit în chip deplin şi s-a îmbibat la culme de patimi, făcându-se el însuşi uneltitor sieşi şi războindu-se el însuşi cu sine. Pilda acestui lucru sunt pruncii. Căci după o lungă obişnuinţă, îşi sug, în lipsa sânilor mamei, degetele lor.
Cunosc încă şi o a cincea nepătimire în suflet, care constă din multă simplitate şi nevinovăţie. «Ajutorul lor cel drept este de la Dumnezeu, Care mântuieşte pe cei drepţi cu inima »(Ps. 7, 10 -11), şi-i izbăveşte pe nesimţite de rele, aşa cum pruncii, dezbrăcaţi, nu-şi cunosc goliciunea lor.

41) ***Păcatul sau patima nu se află în fire în chip natural. Căci Dumnezeu nu e făcătorul patimilor. Iar virtuţile naturale sădite în noi de El sunt multe. Între ele sunt în chip vădit şi acestea: milostivirea, dacă şi elinii compătimesc; iubirea, dacă şi animalele necuvântătoare lăcrămează de multe ori când sunt lipsite unele de altele; credinţa, căci în toţi se naşte aceasta; nădejdea, căci împrumutându-ne, plecând pe mare, semănând, nădăjduim cele mai bune. Deci dacă, precum s-a dovedit, iubirea este o virtute naturală în noi, «iar ea e legătura şi plinirea legii» (Rom. 13, 10), atunci virtuţile nu sunt străine firii. Ruşineze-se deci cei ce opun lucrării lor, neputinţa.***

42) Mai presus de fire sunt: curăţia (fecioria), nemânierea, smerita cugetare, rugăciunea, privegherea, postul, străpungerea neîncetată a inimii. Învăţătorii

unora din acestea sunt unii oameni, ale altora, îngerii; iar învăţător şi Dătător ale altora este Dumnezeu Cuvântul.

43) Când ni se cer deodată două fapte bune, trebuie să alegem pe cea mai de trebuinţă. De pildă: de multe ori stând noi la rugăciune, vin la noi nişte fraţi. Trebuie să alegem una din două: sau să părăsim rugăciunea sau să întristăm pe fratele lăsându-l să plece fără răspuns. ***Iubirea e mai mare decât rugăciunea. Rugăciunea a fost socotită totdeauna ca o virtute parţială, iubirea e cuprinzătoarea tuturor.***

Iarăşi: ducându-mă odată într-o cetate sau într-un sat, fiind încă tânăr, aşezându-mă la masă, am fost cuprins deodată de gândurile lăcomiei pântecelui şi slavei deşarte. Şi de fapt, temându-mă de fiica nebuniei pântecelui, am fost biruit mai degrabă de slava deşartă. Dar ştiam că dracul lăcomiei pântecelui învinge de multe ori pe cel al slavei deşarte în cei tineri. Şi pe drept cuvânt.

44) La cei din lume, rădăcina tuturor relelor este iubirea de arginţi. Iar la călugări, lăcomia pântecelui. La cei duhovniceşti sunt lăsate de multe ori de Dumnezeu, din iconomie, nişte patimi foarte mici, ca defăimându-se foarte tare pe ei înşişi, din pricina unor patimi mici şi nepăcătoase, să-şi agonisească o bogăţie nejefuită, de smerită cugetare.
45) Nu este cu putinţă ca cel ce petrece de la început cu nesupunere, să dobândească smerenia, chiar dacă fiecare îşi închipuie că a învăţat un meşteşug propriu sau e în stare s-o agonisească.

46) Părinţii stabilesc că făptuirea constă în două virtuţi cu totul generale. Şi pe drept cuvânt. Căci una e ucigaşa plăcerilor, iar cealaltă asigură această ucidere prin smerita cugetare. De aceea şi plânsul e îndoit: unul desfiinţează păcatul, iar celălalt pricinuieşte smerita cugetare.

47) E propriu celor evlavioşi să dea tot, celui ce cere. Iar a celor mai evlavioşi, să dea şi celui ce nu cere. Dar a nu cere de la cel ce a luat (Mt. 5, 39), mai ales când pot, e propriu numai celor nepătimitori.

48) Să nu încetăm să ne cercetăm în toate patimile şi în toate virtuţile, în care ne aflăm: la început, la mijloc sau la sfârşit. Toate războaiele dracilor împotriva noastră se nasc din aceste trei pricini: fie din iubirea de plăceri, fie din mândrie, fie din pizma dracilor. Cei războiţi din pricina din urmă sunt fericiţi. Cei războiţi de mândrie sunt foarte vrednici de plâns. Iar cei din iubirea de plăceri, rămân netrebnici până la sfârşit.

49) Există o simţire, mai bine zis o deprindere numită răbdare în dureri, de care cel ce e prins, nu se va mai teme sau nu va mai fugi de durere niciodată.

Stăpânite de această pururea lăudată virtute, sufletele mucenicilor au răbdat cu uşurinţă chinurile.

50) ***Altceva este străjuirea gândurilor şi altceva păzirea minţii. Pe cât de departe este răsăritul de apus, pe atât e mai înaltă cea de a doua, faţă de cea dintâi şi mai obositoare.***

51) Altceva înseamnă a se ruga cineva împotriva gândurilor şi altceva a grăi împotriva lor şi altceva a le dispreţui şi a se ridica deasupra lor. Chipul cel dintâi de împotrivire e mărturisit de cel ce a zis: «Dumnezeul meu, spre ajutorul meu ia aminte» (Ps. 69, 1) şi cele asemenea; al doilea, de cel ce a zis: «Şi voi răspunde celor ce mă osândesc cuvânt de împotrivire (Ps. 118, 42). Şi iarăşi: «Pusu-ne-ai pe noi spre grăire împotriva vecinilor noştri» (Ps. 79, 7). Iar pentru cel de al treilea e martor cîntăreţul: «Amuţit-am şi n-am deschis gura mea» (Ps. 38, 3) şi: «Pus-am strajă gurii mele, cînd s-a sculat păcătosul împotriva mea» (Ps. 38, 2). Şi iarăşi: «Cei mândri au călcat legea foarte, iar eu de la vederea Ta nu m-am abătut» (Ps. 118, 51).

Dintre aceştia, cel de la mijloc se foloseşte de multe ori de chipul dintâi, pentru nepregătirea lui; cel dintâi nu poate alunga încă în chipul al doilea pe vrăjmaşi; iar cel de al treilea batjocoreşte cu totul pe draci.

52) E prin fire cu neputinţă ca cel netrupesc să fie hotărnicit de trup. Dar celui ce a agonisit pe Dumnezeu, toate-i sunt cu putinţă.

53) Precum cei ce au simţul mirosului sănătos pot cunoaşte pe cel ce ţine mirodenii în chip ascuns, aşa şi sufletul curat obişnuieşte să cunoască buna mireasmă ce a dobândit-o de la Dumnezeu şi mirosul urât aflat în alţii, de care el s-a izbăvit. Dar acestea nu sunt cunoscute altora.

54) ***E cu neputinţă ca toţi să ajungă nepătimitori, dar nu e cu neputinţă ca toţi să se mântuiască şi să se împace cu Dumnezeu.***

55) Să nu te stăpânească cei de alt neam care voiesc să iscodească iconomiile negrăite ale lui Dumnezeu şi vederile ce se întâmplă în oameni şi care îţi pun în minte pe nesimţite că Domnul este părtinitor. Căci aceştia sunt şi se fac cunoscuţi ca nepoţi ai închipuirii de sine.

56) Este un drac al iubirii de arginţi care făţăreşte de multe ori smerenia şi este un drac al slavei deşarte şi al iubirii de plăceri, care îndeamnă spre milostenie. Dacă ne curăţim de amândoi, să nu încetăm a face milă în tot locul.

57) Unii au spus că dracii se împotrivesc dracilor, dar eu spun că toţi caută pierzarea noastră.

58) Oricărei lucrări duhovniceşti văzute şi gândite îi premerge o intenţie potrivită şi o dorinţă prea bună, care se nasc în noi cu împreună-lucrarea lui Dumnezeu. Căci dacă nu premerg cele dintâi, a doua nu obişnuieşte să urmeze.

59) Dacă este un timp potrivit pentru tot lucrul de sub cer, cum zice Ecleziastul (Ecl. 3, 1), dar între toate lucrurile sunt şi lucrurile sfinţite ale vieţuirii noastre, să avem grijă ca să căutăm în fiecare timp cele potrivite acelui timp. Căci este un timp al nepătimirii în cei ce se nevoiesc şi un timp al împătimirii pentru ţinereţea celor ce se nevoiesc; un timp al lacrimilor şi un timp al inimii învârtoşate; un timp al supunerii şi un timp al stăpânirii; un timp al postului şi un timp al împărtăşirii de hrană; un timp al războiului din partea trupului duşman şi un timp al liniştirii fierbinţelii; un timp al iernii sufletului (al viforului) şi un timp al liniştii minţii; un timp al întristării inimii şi un timp al bucuriei duhovniceşti; un timp de învăţare a altora şi un timp de ascultare; un timp al întinărilor, pentru închipuirea de sine şi un timp al curăţiei, pentru smerenie; un timp de luptă şi un timp de odihnă adăpostită; un timp de liniştire şi un timp de împrăştiere nestăpânită; un timp de rugăciune neîntreruptă şi un timp de slujire nefăţarnică.

Deci să nu căutăm înainte de timp, cele ale timpului (potrivit pentru un lucru), amăgindu-ne dintr-o pornire a mândriei. Să nu căutăm iarna cele ale verii; nu, în sămânţă, snopii. Pentru că timpul semănării cere osteneli şi timpul secerişului aduce haruri negrăite. Iar de nu, nu vom lua nici la timpul cuvenit cele proprii ale timpului.

60) Unii au luat de la Dumnezeu cuvioasele răsplătiri ale ostenelilor înainte de osteneli. Alţii în osteneli, alţii după osteneli, alţii în vremea morţii, potrivit unei iconomii negrăite a lui Dumnezeu. Trebuie căutat care e mai smerit între aceştia.

61) Există o deznădejde din mulţimea de păcate şi din povara conştiinţei şi a întristării de nesuportat, din pricina copleşirii sufletului de mulţimea rănilor şi o scufundare a lui în adâncul deznădejdii, sub greutatea acestora. Şi există o deznădejde ce ni se întâmplă din mândrie şi din închipuirea de sine, din pricină că socotim căderea ce ni s-a întâmplat, sub demnitatea noastră. Cine ia seama, va afla în aceştia această stare: cel dintâi se predă pe sine nepăsării; cel de al doilea nu mai are nădejde în nevoinţă. Amândouă sunt fără folos. Căci pe unul obişnuieşte să-l tămăduiască înfrânarea şi buna nădejde, iar pe al doilea, smerenia şi nejudecarea altora.

62) Nu trebuie să ne mirăm şi să ne înciudăm, văzând pe unii săvârşind fapte rele şi aducând pentru ele motive bune. Pentru că şi pe şarpele din Rai l-a pierdut închipuirea de sine care l-a înălţat.

63) În toate lucrurile săvârşite şi în toate felurile de vieţuire, fie întru ascultare, fie întru neascultare, fie văzute, fie gândite, acesta să-ţi fie dreptarul: dacă sunt după Dumnezeu. De pildă: dacă noi, cei începători, săvârşind vreun lucru oarecare, nu câştigăm din lucrarea lui în suflet mai multă smerenie decât cea pe care o avem, nu socotesc că-l săvârşim cu voia lui Dumnezeu, fie că e mic, fie că e mare.

64) În noi, cei mai prunci, în aceasta avem încredinţarea despre voia lui Dumnezeu; în cei de la mijloc, poate îndepărtarea vrăjmaşilor; iar în cei desăvârşiţi, în sporirea şi în bogăţia luminii dumnezeieşti. Cele mici, pentru cei mari, poate nu sunt mici; iar cele mari, pentru cei mici, nu sunt numaidecât desăvârşite.

65) Văzduhul curăţit de nori arată soarele strălucitor; iar sufletul, eliberat de gândurile relelor de mai înainte şi învrednicit de iertare, vede numaidecât pe Dumnezeu.

66) Altceva este păcatul şi altceva nelucrarea lui din trândăvie şi altceva e nepăsarea; altceva patima şi altceva căderea. Cel ce le poate cerceta în Domnul, să le cerceteze în chip lămurit.

67) Unii fericesc mai presus de toate facerea de minuni şi ceea ce se vede din darurile (harismele) duhovniceşti. Ei nu ştiu că sunt multe mai presus de acestea şi ascunse, care de aceea sunt ferite de cădere.

68) Cel ce s-a curăţit în chip desăvârşit îşi vede sufletul, deşi nu şi sufletul aproapelui, în ce daruri se află. Dar cel ce înaintează încă, cunoaşte semnele acestora prin trup.

69) Puţin foc curăţeşte toată materia, precum o spărtură mică nimiceşte toată osteneala.

70) Este o odihnă a lucrării duşmane, care trezeşte puterea minţii şi nu atâta fierbinţeală. Şi este o adâncă străpungere (a inimii), care trezeşte şi mişcările ei, ca să nu ne încredem în noi înşine, ci în Dumnezeu, Cel ce omoară în chip neştiut fierbinţeala care se află în noi.

71) Când vedem pe vreunii iubindu-ne în Domnul, să ne păzim neîndrăzneţi, mai ales faţă de ei. Căci nimic nu obişnuieşte să risipească dragostea şi să pricinuiască ura ca îndrăzneala.

72) Ochiul sufletului e înţelegător şi foarte frumos şi e mai presus de toată frumuseţea, după fiinţele netrupeşti. De aceea şi cei pătimaşi au putut cunoaşte gândurile aflătoare în alte suflete, din multă iubire faţă de ele. Şi mai ales când, întinaţi, sunt scufundaţi în trupurile lor.

73) Dacă nimic nu se împotriveşte firii nemateriale ca ceea ce e material, cel ce citeşte să înţeleagă.

74) Grija de ei înşişi în cei lumeşti se împotriveşte purtării de grijă a lui Dumnezeu; iar în noi, cunoştinţei înţelegătoare. Cei neîntăriţi cu sufletul, să cunoască din necazurile şi primejdiile trupului şi a necazurilor din afară cercetarea lor de către Dumnezeu; iar cei desăvârşiţi să o cunoască din venirea Duhului şi din adaosul de daruri (de harisme).

75) Este un drac, care când ne întindem pe pat, venind la noi, ne săgetează cu amintiri urâte şi murdare, pentru ca neridicându-ne la rugăciune, din trândăvie şi neînarmându-ne împotriva lui, să adormim în gânduri murdare şi să avem visuri murdare.

76) Există un aşa numit înainte-mergător al duhurilor, care ne ia în primire îndată ce ne deşteptăm din somn şi întinează primul nostru gând. Dă pârga zilei tale Domnului, căci ea va fi a celui ce o ia mai înainte.

Un lucrător prea bun al Domnului mi-a spus un cuvânt vrednic de ascultat: «Cunosc drumul întreg al zilei mele, de dimineaţă».

77) Multe sunt căile evlaviei şi multe ale pierzaniei, pentru că de multe ori cineva, împotrivindu-se unui lucru, ajută la împlinirea altuia. Dar scopul amândurora este bineplăcut Domnului.

78) Dracii ne războiesc în încercările ce ni se întâmplă, îndemnându-ne, fie să spunem, fie să facem ceva necuvenit. Iar când nu pot, stând liniştiţi, ne îndeamnă să aducem o mulţumire plină de mândrie lui Dumnezeu.

79) Cei ce cugetă cele de sus, desprinzându-se, urcă puţin în sus, iar cei ce cugetă cele de jos, pornesc iarăşi în jos. Cei ce se desprind nu mai au nimic la mijloc. Adică nu mai au lumea între ei ca în viaţa de aici.

80) Una singură dintre făpturi a primit existenţa în alta şi nu în sine. Şi e minune cum poate să stea în afară de cea în care şi-a primit existenţa.

81) Maicile nasc pe fiicele evlavioase. Iar pe maici, Domnul. Dar nu e neînţelept a vedea regula de mai sus şi în cele contrare.

82) Moise sau mai bine zis Dumnezeu, porunceşte ca cel fricos să nu iasă la război. Ca nu cumva rătăcirea din urmă a sufletului să fie mai mare decât cea dintâi cădere a trupului şi pe drept cuvânt.

Acelaşi cuvânt - partea a II-a - Despre dreapta socoteală bine deosebitoare

1) «Precum doreşte cerbul însetat apa» (Ps. 41, 1), aşa doreşte călugărul cunoaşterea voii celei bune a lui Dumnezeu. Şi nu numai cunoaşterea aceasta, ci şi pe aceea amestecată; ba încă şi cunoştinţa a ceea ce e potrivnic aceleia.

Despre acestea cuvântul nostru are, într-adevăr, multe de spus şi anevoie de tâlcuit. La fel doreşte călugărul să cunoască care sunt, dintre lucrurile care ne privesc, cele ce trebuie să se facă mai presus de toate şi fără de nici o amânare, potrivit celui ce a spus: «Vai celui ce amână zi după zi şi timp după timp» (Inţ. Sir. 9, 8); de asemenea, care lucruri trebuie făcute cu blândeţe şi cu chibzuială, cum îndeamnă cel ce a zis: «Cu povăţuire se face războiul» (Pilde 24, 6) şi iarăşi: «Toate cu bună-cuviinţă şi după rânduială» (I Cor. 14, 40).

Căci nu e dat oricui să cunoască repede şi uşor asemenea lucruri greu de deosebit. De aceea şi purtătorul de Dumnezeu David şi Duhul cel Sfânt care grăia în el, ni se arată rugându-se de multe ori. Căci odată zice: ***«învaţă-mă pe mine să fac voia Ta, că Tu eşti Dumnezeul meu» (Ps. 142, 10)*** altădată iarăşi: ***«Povăţuieşte-mă la adevărul Tău» (Ps. 24, 9)*** şi iarăşi: ***«Arată-mi, Doamne, calea pe care voi umbla, că spre Tine am ridicat sufletul meu» (Ps. 142, 8).*** Şi l-am înălţat de la toată grija vieţii şi de la toată patima.

2) ***Toţi câţi voiesc să cunoască voia Domnului sunt datori să o omoare întâi pe a lor. Şi rugându-se cu credinţă şi cu simplitate neforţată şi întrebând sufletele părinţilor sau ale fraţilor întru smerenia inimii şi cu un cuget neîndoielnic, să primească de la ei cele sfătuite de ei, chiar dacă cele ce li se spun ar fi potrivnice scopului lor şi chiar dacă cei întrebaţi n-ar fi foarte duhovniceşti. Căci nu este nedrept Dumnezeu ca să lase să fie amăgite sufletele care s-au smerit pe ele prin încredere şi nerăutate, de către sfatul şi judecata aproapelui, chiar dacă cei întrebaţi ar fi ca nişte animale necuvântătoare. Cel ce grăieşte prin ei este nematerial şi nevăzut.***

De multă smerită-cugetare s-au umplut cei ce se supun, fără să se îndoiască, regulii amintite. Căci dacă şi-a deschis cineva în psaltire gândul său (Ps. 48, 4), cu cât nu se deosebeşte mai mult mintea înzestrată cu judecată şi sufletul înţelegător de o spusă neînsufleţită? Dar mulţi necunoscând încă acest bine desăvârşit şi uşor, ci încercând să cunoască de la ei şi în ei ceea ce e bine plăcut Domnului, ne-au povestit multe şi felurite judecăţi despre aceasta.

3) Unii dintre cei ce au căutat să cunoască acestea şi-au despărţit gândul lor de toată împătimirea, de amândouă aceste porniri ale sufletului, atât de cea care se apucă de ceva, cât şi de cea care se împotriveşte cu cuvântul şi şi-au înfăţişat în zilele amintite mintea lor dezbrăcată de voia lor într-o cerere fierbinte Domnului şi aşa au cunoscut voia Lui: fie pentru că Mintea înţelegătoare a vorbit în chip înţelegător cu mintea noastră, fie pentru că s-a pierdut din suflet cu desăvârşire acel gând unic al lor.

Alţii au înţeles din greutatea şi împiedecarea ce a urmat hotărârii de a face ceva, că acestea sunt dumnezeieşti, potrivit celui ce a spus: «Am voit să vin la voi, o dată şi de două ori şi ne-a împiedecat satana» (I Tes. 2, 18) alţii, dimpotrivă, din neaşteptatul ajutor al lui Dumnezeu în lucrul pornit, au simţit că el e bine primit de Dumnezeu şi au spus: «Fiecăruia care alege binele îi ajută Dumnezeu» (Rom. 8, 28).

4) Cel ce a agonisit pe Dumnezeu, în sine, prin luminare e încredinţat în felul al doilea , dar nu îndată, de ajutorul Lui, în cele ce trebuie făcute îndată, cât şi în cele ce pot aştepta.

5) Îndoiala în hotărârea ce trebuie luată şi neîncredinţarea (nesiguranţa) stăruind mult timp sunt semnul unui suflet neluminat şi iubitor de slavă. Căci nu e nedrept Dumnezeu, ca să se închidă în faţa celor ce bat cu smerenie. Domnul caută în toate scopul, atât în cele ce trebuie făcute fără întârziere, cât şi în cele ce trebuie amânate. De aceea toate cele curate de împătimire şi de orice întinare, făcute în primul rând pentru Domnul şi nu pentru altceva, chiar dacă nu sunt negreşit bune, ni se vor socoti ca bune. Căci căutarea celor mai presus de noi nu ajunge la un sfârşit neprimejdios.

6) Negrăită este judecata lui Dumnezeu cu privire la noi. Căci de multe ori voieşte să ascundă, din iconomie, voia Lui dinspre noi, ştiind că chiar de o vom cunoaşte, nu vom asculta de El şi deci vom primi mai multe răni.

7) Inima dreaptă s-a izbăvit de felurimea lucrurilor, plutind fără primejdii în corabia nerăutăţii.

8) Sunt suflete bărbăteşti ce se apucă, aprinse de dragostea lui Dumnezeu şi întru smerenia inimii; de lucrări mai presus de ele şi sunt inimi mândre care fac acelaşi lucru. Căci de multe ori scopul vrăjmaşilor noştri este să ne îndemne la cele mai presus de putere, ca descurajându-ne în ele, să ne lepădăm şi de cele după putere şi să prilejuim râsul cel mai mare vrăjmăşilor noştri.

9) Am văzut suflete şi trupuri slabe din pricina mulţimii de păcate, pornind la nevoinţe peste puterile lor şi neputându-le săvârşi. Şi am spus că pocăinţa lor va fi preţuită de Dumnezeu după mărimea smereniei şi nu a ostenelilor.

10) Se întâmpla uneori că pricina celor mai mari rele este locul de vieţuire; dar alteori, este şi petrecerea cu alţii. Dar îşi ajunge de multe ori şi sufletul stricat spre pierzania lui. Cel ce s-a despărţit de cele două dintâi, s-a izbăvit poate şi de a treia. Dar cel ce păstrează starea a treia, se dovedeşte necercat în tot locul. Căci nici un loc nu e mai la adăpost ca cerul.

11) De cei ce se luptă cu noi îndeobşte, necredincioşi sau rău credincioşi, «după întâia şi a doua mustrare, să ne ferim» (Tit 3, 10). Dar celor ce voiesc să înveţe de la noi adevărul, să nu obosim în veac să le facem bine. Însă să ne folosim de amândouă chipurile de lucrare şi pentru întărirea inimilor noastre.

12) E foarte lipsit de judecată cel care, auzind despre virtuţi mai presus de fire în sfinţi, deznădăjduieşte de sine însuşi. Căci mai degrabă te va învăţa pe tine una din acestea două: sau îţi va stârni râvna prin cuvioasa bărbăţie a lor sau te va întoarce spre multa defăimare de tine şi spre vederea neputinţei tale prin de trei ori cuvioasa smerenie.

13) Sunt draci necuraţi, foarte vicleni printre cei vicleni, care ne sfătuiesc nu numai pe noi să săvârşim păcatul, ci voiesc să facem părtaşi şi pe alţii la săvârşirea răului, ca să ne pricinuiască o mai cumplită osândire. Am văzut pe unul învăţând de la altul deprinderea cea rea. Şi cel ce învăţa pe celălalt, venind la simţirea de sine, a început să se pocăiască şi s-a oprit de la rău; dar pocăinţa lui şi-a pierdut tăria şi rodul din pricina ucenicului.

14) Multă cu adevărat, multă şi greu de cuprins este răutatea duhurilor şi puţinora le este văzută. Ba socotesc că nici acestora puţini nu le e întreagă văzută: căci, cum, de multe ori, desfătându-ne de mâncare şi săturându-ne, priveghem întru trezvie, iar postind şi asuprindu-ne trupul, suntem doborâţi în chip jalnic de somn? Cum, liniştindu-ne de unul singur, ne înăsprim şi vieţuind împreună cu alţii, suntem străpunşi la inimă şi ne mâniem? Cum, omorându-ne cu foamea, suntem ispitiţi în somn şi ghiftuindu-ne, rămânem neispitiţi? Cum, în înfrânare ne facem întunecaţi şi nestrăpunşi la inimă, iar în băuturi de vin, veseli cu sufletul şi uşori de străpuns la inimă? Cel ce poate, să lumineze în

acestea în Domnul pe cei neluminaţi. Căci noi suntem neluminaţi în aceasta. Spunem doar că nu totdeauna prefacerea noastră vine de la draci, ci vine, (cum, nu ştiu), din amestecarea sucurilor ce mi s-a dat mie şi din grosimea întinată şi lacomă care mă îmbracă.

Pentru această cădere greu de explicat, în cele spuse, să rugăm cu sinceritate şi cu smerenie pe Domnul să ne ierte; dacă după rugăciunea noastră şi după timpul ei, vom afla că ceea ce ni s-a întâmplat se lucrează în noi la fel, să cunoaştem negreşit, că nu e de la draci, ci din fire. Dar de multe ori şi iconomia dumnezeiască voieşte să ne ajute prin cele potrivnice, înfrânând prin toate închipuirea de sine a noastră. E rău să iscodim adâncul judecăţilor lui Dumnezeu. Iscoditorii călătoresc în corabia închipuirii de sine. Dar să se mai citească unele despre neputinţa celor mulţi.

15) ***A întrebat un oarecare pe cineva din cei ce pot să vadă: «Pentru ce Dumnezeu cunoscând de mai înainte căderile unora, i-a împodobit pe aceştia cu daruri (harisme) şi cu semne (minuni)»? Iar acela răspunse: «Ca pe ceilalţi oameni duhovniceşti să-i facă de neclintit, apoi ca să arate libertatea omului şi că pe cei căzuţi să-i facă fără răspuns de apărare la Judecată».***

16) Legea, ca nedesăvârşită, zice: «Ia aminte la tine însuţi» (Deut. 4, 9). Iar Domnul, ca mai presus de desăvârşire, a poruncit să îndreptăm şi pe fratele nostru zicând: «De-ţi va greşi fratele tău» şi cele următoare (Mt. 18, 15). Dacă mustrarea ta, mai bine zis, aducerea aminte îndreptată spre el, e curată şi smerită, să nu ocoleşti să împlineşti porunca Domnului. Dacă nu ai ajuns la această stare, împlineşte încă slujirea legii.

17) Nu te mira văzând şi pe cei iubiţi de tine duşmănindu-te pentru mustrări, căci cei mai uşurateci se fac unelte ale dracilor, mai ales împotriva celor ce le sunt acestora (dracilor) duşmani.

18) Îmi vine a mă minuna foarte mult mai ales de un lucru ce se petrece în noi: cum, având în virtuţi, de ajutor, pe Dumnezeu Cel Atotputernic şi pe îngeri şi pe sfinţi, iar în cele potrivnice numai pe dracul cel viclean singur, ne încovoiem mai uşor şi mai repede spre patimi? Despre aceasta nu voiesc să vorbesc cu de-amănuntul. Căci nici nu pot.

19) Dacă cele ce se petrec, se petrec aşa, pentru că aşa au fost făcute prin fire, cum sunt eu chipul lui Dumnezeu şi cum am fost amestecat cu lutul ? Cum zice marele Grigorie: «Dacă ceva din cele create s-a făcut altfel de cum a fost făcut, el doreşte numaidecât cu nesaţiu, rudenia sa».

20) Trebuie să se folosească cineva de tot meşteşugul, ca să înscăuneze lutul, ca să zic aşa, înălţându-1 pe tronul lui Dumnezeu. Deci nimenea să nu se scuze cu vreun motiv, în privinţa urcării. Căci calea şi uşa s-au deschis.

21) Auzirea biruinţelor părinţilor duhovniceşti trezeşte la râvnă mintea şi sufletul, iar auzirea învăţăturii lor, povăţuieşte pe cei următori, spre urmarea pildei lor.

22) Dreapta socoteală este făclie în întuneric, întoarcerea celor rătăciţi, luminarea celor cu vederea scurtă (miopi). Cel ce deosebeşte (cele bune de cele rele) află sănătatea şi depărtează boala.

23) Toţi cei ce se minunează de lucrurile mici obişnuiesc să sufere aceasta în două feluri, fie datorită celei mai din urmă neştiinţe, fie pentru a mări şi înălţa faptele aproapelui, în scopul smeritei cugetări.

24) Să ne nevoim nu numai a ne lupta cu dracii, pentru a ne apăra, ci şi a-i război pentru a-i birui. Cel dintâi, când loveşte, când e lovit; cel de al doilea, totdeauna goneşte pe vrăjmaşi.

25) Cel ce a biruit patimile răneşte pe draci. Uneori prefăcându-se că e stăpânit de patimi, înşeală prin aceasta pe vrăjmaşii lui şi rămâne nerăzboit de ei. Careva dintre fraţi a fost necinstit şi neclătindu-ne nicidecum cu inima, se rugă cu mintea. Dar pe urmă a început să se tânguiască foarte tare de necinstiri, ascunzându-şi nepătimirea. Un altul dintre fraţi, nedorind nicidecum şederea în frunte, se prefăcea că suferă că nu o are. Dar ce voi spune de neprihănirea aceluia, care, intrând într-o casă a desfrâului, chipurile pentru a păcătui, a atras pe o desfrânată la nevoinţă? Iar cineva i-a adus unuia dintre cei ce se linişteau un strugure foarte de dimineaţă. Şi acesta după plecarea celui ce i l-a adus, l-a mâncat într-o pornire repezită şi fără poftă, arătându-se pe sine dracilor ca stăpânit de lăcomia pântecelui. Altul, iarăşi, pierzând nişte ramuri verzi, se văita toată ziua. Dar unii ca aceştia au nevoie de multă trezvie, ca nu cumva, încercând să râdă de draci, să se facă ei înşişi de râsul acelora. Aceştia sunt cu adevărat aceia despre care Apostolul a zis: «ca amăgitori şi iubitori de adevăr» (II Cor. 6, 8).

26) De vrea cineva să înfăţişeze Domnului un trup neprihănit şi să-I arate Lui o inimă curată, să ţină tare nemânierea şi înfrânarea. Căci fără acestea toată osteneala noastră este fără folos.

27) Aşa cum luminile din ochii oamenilor sunt deosebite, la fel multe şi deosebite sunt umbririle soarelui înţelegător ce se ivesc în suflet. Alta este cea care lucrează prin lacrimile trupeşti şi alta, cea care lucrează prin cele sufleteşti;

alta, cea care se arată prin ochii trupului şi alta, cea care se arată prin cei înţelegători. Alta e cea din auzirea cuvântului şi alta e veselia mişcată în chip deosebit în suflet. Alta e cea din liniştire şi alta cea din ascultare. Pe lângă toate acestea, alta este cea care într-un chip cu totul deosebit, înfăţişează lui Hristos mintea, prin răpire, în chip negrăit şi de netâlcuit, în lumina înţelegătoare.

28) Sunt virtuţi şi sunt maici ale virtuţilor. Deci cel cuminte se va nevoi mai mult pentru câştigarea maicilor. Învăţătorul maicilor e Dumnezeu însuşi printr-o lucrare deosebită. Iar ai fiicelor, sunt foarte mulţi.

29) Să luăm aminte, ca nu cumva să împlinim puţinătatea hranei cu mulţimea somnului. Căci acesta este un lucru al celor fără minte, ca şi cel dimpotrivă. Am văzut lucrători care, într-o oarecare împrejurare, au făcut puţin pogorământ pântecelui, dar repede au chinuit bărbăteşte pe ticălos cu starea de toată noaptea în picioare şi l-au învăţat să se smerească după aceea de săturare, cu bucurie.

30) Dracul iubirii de arginţi războieşte de multe ori cu tărie pe cei neagonisitori. Iar când nu izbuteşte, îi înfăţişează pe săraci ca pricină şi aşa înduplecă iarăşi pe cei neiubitori de cele materiale să se facă iubitori ale acestora.

31) Când ne supărăm, să nu încetăm să ne aducem aminte de porunca Domnului către Petru, să iertăm de şaptezeci de ori câte şapte (Mt. 18, 22). Căci ceea ce a poruncit altuia a făcut şi El, cu mult mai mult. Iar mândridu-ne, să ne aducem iarăşi aminte de cel ce a zis: «Cel ce va împlini toată legea duhovnicească, dar va greşi printr-o singură» patimă, adică prin mândrie, «s-a făcut vinovat de toate» (Iac. 2, 10).

32) Duhurile rele şi pizmaşe hotărăsc câteodată să se depărteze de bunăvoie de la sfinţi, ca nu cumva să pricinuiască cununi celor războiţi pentru că au rămas nebiruiţi în războaiele duse împotriva lor.

33) «Fericiţi făcătorii de pace» (Mt. 5, 9). Nimeni nu va spune altfel. Dar eu am văzut şi pe făcătorii de vrajbă fericiţi. De pildă, doi inşi au intrat unul cu altul într-o legătură de curvie; iar unul dintre cei cunoscători, bărbat prea cercat, s-a făcut slujitorul urii fiecăruia din ei faţă de celălalt, bârfind pe acesta faţă de celălalt, ca pe unul ce l-a defăimat pe el. La fel a bârfit pe celălalt faţă de acesta. Şi astfel prea înţeleptul bărbat a izbutit să depărteze răutatea dracilor printr-o uneltire omenească şi să pricinuiască o ură care a desfăcut legătura curviei.

34) Se întâmpla ca cineva, pentru o poruncă, să calce o altă poruncă. Am văzut tineri trăind într-o prietenie plăcută lui Dumnezeu, dar din pricina vătămării şi conştiinţei altora, înştinţându-se unul pe altul, s-au depărtat unul pe altul.

35) Pe cât de potrivnică este căsătoria faţă de ieşirea din lume, pe atât de potrivnică este mândria faţă de deznădejde. Dar din pricina neorânduielii dracilor, se pot vedea amândouă împreună.

36) Sunt unii dintre dracii necuraţi, care ne insuflă la începutul călugăriei noastre o tâlcuire a dumnezeieştilor Scripturi. Aceasta le place să o facă mai ales în inimile iubitorilor de slavă deşartă şi cu deosebire în ale celor ce s-au îndeletnicit cu filozofia din afară, ca amăgindu-i pe încetul, să-i ducă la eresuri şi hule. Vom cunoaşte teologia, mai bine zis teomachia dracilor, din tulburarea şi bucuria neruşinată ce se revarsă în suflet în vremea tâlcuirii Scripturilor.

37) Unele dintre cele ce se petrec, au prin rânduială un început şi un sfârşit, de la Făcătorul. Dar virtutea are marginea nemărginită. «Am văzut marginea a tot sfârşitul, zice psalmistul; dar lată foarte şi fără margini este porunca Ta» (Ps. 118, 96).

38) Dacă unii lucrători buni înaintează, de la puterea făptuirii, la puterea vederii (contemplării) (Ps. 83, 7) şi dacă dragostea nu ajunge niciodată la sfârşit, dacă Domnul va păzi intrarea fricii tale (de El) şi ieşirea iubirii tale (Ps. 120, 8) , atunci marginea acesteia este cu adevărat fără margini. Înaintând în ea, niciodată nu ajungem la sfârşit, nici în veacul acesta, nici în cel viitor, adăugând lumină la lumină.

Deşi ceea ce se va spune pare multora ciudat, totuşi se va spune: după dovada adusă de noi mai înainte, o, fericite, eu nu aş spune nici de fiinţele neînţelegătoare că nu înaintează. Ci spun cu tărie că şi ele adaugă pururea slavă la slavă şi cunoştinţă la cunoştinţă.

39) Să nu te miri dacă dracii ne insuflă de multe ori înţelesuri bune şi se împotrivesc acestora în chip înţelegător. Scopul vrăjmaşilor este să ne convingă prin aceasta că cunosc gândurile din inima noastră.

40) Nu voiesc să fii judecător amarnic al celor ce învaţă cu măreţie cuvântul, văzându-i mai cu lenevie în făptuire. Căci de multe ori folosul cuvântului împlineşte lipsa lucrării. Nu avem toţi la fel toate. În unii cuvântul întrece lucrarea. În alţii, iarăşi, a doua întrece pe primul.

41) ***Dumnezeu nici n-a făcut, nici n-a zidit răul. Deci s-au amăgit unii spunând că unele din patimi sunt fireşti în suflet, neştiind că noi am schimbat însuşirile susţinătoare ale firii, în patimi. De pildă: sămânţa se află în noi prin fire pentru naşterea de copii, dar noi am schimbat-o spre curvie; mânia împotriva şarpelui este în noi prin fire, dar noi ne folosim de ea împotriva aproapelui; prin fire e în noi râvna pentru virtuţi, dar noi râvnim cele rele;***

prin fire se află în suflet poftirea slavei, dar a celei de sus; prin fire avem înclinare de a ne mândri, dar împotriva dracilor; la fel, bucuria: dar pentru Domnul şi pentru faptele bune în slujba aproapelui. Am primit şi ţinerea de minte a răului, dar împotriva duşmanilor sufletului. Am primit pofta de hrană, dar nu de neînfrânare.

42) Sufletul netrândav ridică împotriva lui pe draci, dar înmulţindu-se războaiele, se înmulţesc cununile. Cel scăpat nerănit, nu se încununează numaidecât. Dar cel care nu oboseşte de pe urma căderilor ce i se întâmplă va fi slăvit de îngeri ca un luptător.

43) Făcând Cineva trei nopţi în pământ, a înviat pentru totdeauna. Iar cel ce a biruit trei ceasuri, nu mai moare.

44) Dacă, dintr-o iconomie pedagogică, după răsăritul Lui în noi, Soarele Şi-a cunoscut primul Lui apus, negreşit a pus întunericul peste locul ascunderii Lui şi s-a făcut noapte. În ea vor veni spre noi puii de lei sălbatici, ce se depărtaseră mai înainte şi toate fiarele patimilor colţoase răcnind ca să răpească nădejdea din noi (Ps. 103, 22) şi cerând de la Dumnezeu drept mâncare patimile noastre, hrănite fie prin gânduri, fie prin făptuire.

Dar după aceea ne-a răsărit, din întunecoasa smerenie, iarăşi Soarele şi fiarele s-au adunat iarăşi la ele (Ps. 103, 22) şi în culcuşurile lor sau vor zăcea în inimile iubitoare de plăcere (Ps. 103, 23) şi nu în noi. Atunci vor zice între ele: «Cât s-a mărit Domnul», pentru a face iarăşi milă cu ei (Ps. 103, 25); iar noi către ele: «Cât s-a mărit Domnul» pentru a face milă cu noi. Făcutu-ne-am ca nişte veseliţi, iar voi ca nişte goniţi (alungaţi).

Iată Domnul şade pe nor uşor, sufletul înălţându-se din toată pofta pământească şi va veni în inima egipteană, mai înainte întunecată şi se vor clătina idolii făcuţi de mână şi amintirile minţii.

45) Dacă Hristos fuge de Irod trupeşte, deşi putea toate, să înveţe cei porniţi să se arunce pe ei în ispite. «Să nu dai, zice, piciorul tău spre clătinare şi nu va dormita îngerul care te păzeşte» (Ps. 125, 2-3) .

46) Trufia se împleteşte cu bărbăţia, ca iedera cu chiparosul. Să fie lucrarea în noi necontenită, ca să nu socotim că am agonisit vreun bine prin simpla cugetare; ci luând seamă la calitatea lui adevărată, să vedem dacă el este în noi şi atunci ne vom cunoaşte pe noi negreşit ca fiind cu lipsuri. Cercetează fără odihnă şi semnele patimilor şi atunci vei afla multe ale lor aflându-se în tine. Noi, ca unii ce suntem în aceste boli, nu putem să le descoperim, fie din pricina

neputinţei, fie din pricina unei adânci stăpâniri a noastre de către ele, de mai înainte.

47) Dumnezeu judecă intenţia, dar caută cu iubire de oameni şi lucrarea. Mare este cel ce nu are nici o lipsă în cele ce-i stau în putere. Dar mai mare este cel ce se apucă cu smerenie şi de cele mai presus de putere. Dar de multe ori dracii ne împiedică să facem cele mai uşoare şi mai folositoare nouă şi ne îndeamnă să ne apucăm de cele mai obositoare.

48) Găsesc că Iosif trebuie fericit pentru respingerea păcatului şi nu pentru dovedirea nepătimirii. Trebuie să ne cercetăm pentru respingerea căror şi câtor păcate am dobândit cununa. Căci altceva este a te feri de umbră şi altceva a alerga spre Soarele dreptăţii.

49) Întunericul este pricina împiedecării, împiedecare a căderii, iar căderea, a morţii. Cei ce s-au întunecat din vin, s-au spălat de multe ori cu apă. Iar cei din patimi, s-au spălat cu lacrimi.

50) Altceva e tulburarea, altceva împrăştierea şi altceva orbirea. Pe cea dintâi o vindecă înfrânarea, pe a doua liniştirea, iar pe a treia ascultarea şi Dumnezeu cel ce pentru noi ascultător S-a făcut.

51) Noi, din două pilde care le curăţesc pe cele de jos, înţelegem în chip potrivit cele două curăţiri ale celor ce cugetă cele de sus. Astfel, numim nălbitoare obştea cea după Domnul care curăţă murdăria şi grosimea sufletului şi urâţenia ei. Iar sihăstria este vopsitoria pentru cei ce au lepădat neînfrânarea, ţinerea de minte a răului şi au trecut de la ea (de la viaţa de obşte) la liniştire.

52) Unii spun că căderea în aceleaşi păcate vine din lipsa pocăinţei potrivite şi a îndreptării pe potriva păcatelor de mai înainte. Dar trebuie văzut dacă tot cel ce n-a căzut în acelaşi fel de păcat s-a pocăit precum se cuvine.

53) Unii cad în aceleaşi păcate, fie pentru că s-au scufundat în adâncul uitării celor de mai înainte, fie pentru că socotesc pe Dumnezeu iubitor de oameni, din iubirea lor de plăceri, fie pentru că nu mai au nădejde în mântuirea lor. Iar dacă unii nu s-ar dispreţui, aş spune că şi pentru că nu izbutesc să lege pe vrăjmaşul acesta, care-i stăpâneşte pe ei prin tirania obişnuinţei.

54) Trebuie de cercetat în ce fel sufletul, fiind netrupesc, nu vede pe cei ce vin la el, deşi sunt de o fiinţă cu el, după fire. Nu cumva pentru înjugarea cu ei, pe care numai Cel ce i-a legat o cunoaşte ?

55) M-a rugat odată careva dintre cunoscători: «Explică-mi mie, celui ce voiesc să învăţ, care din duhuri obişnuiesc să smerească mintea şi care să o înalţe, pentru păcate ?» Iar neputând răspunde la întrebare şi asigurându-1 de neştiinţa mea, prin jurământ, cel ce voia să înveţe m-a învăţat, spunând: «Dându-ţi pe scurt aluatul desluşirii (deosebirii), te voi lăsa să cercetezi celelalte cu osteneală».

Dracul trupurilor şi al mâniei, al nebuniei pântecelui, al trândăviei şi al somnului, nu obişnuieşte să înalţe cornul minţii; dar cel al iubirii de arginţi, al iubirii de stăpânire şi de multă grăire şi alţii mulţi, obişnuiesc să adauge rău peste rău. Apropiat de aceştia este şi cel al judecării altora.

56) Dacă cineva se duce la cei din lume sau îi primeşte şi la despărţirea de ei după o zi sau după un ceas, simte o săgeată de întristare şi nu mai degrabă o bucurie, ca unul ce se izbăveşte de o piedică sau de o cursă, acesta s-a supus bătăii de joc sau din partea slavei deşarte sau din partea curviei.

57) Să cercetăm înainte de toate de unde suflă vântul, ca nu cumva să ne aflăm întinzând pânzele împotriva lui.

58) Mângâie cu dragoste pe bătrânii făptuitori, care şi-au istovit trupurile lor întru nevoinţă, dăruindu-le puţină odihnă. Sileşte să se înfrâneze pe tinerii care şi-au istovit sufletul prin păcate, aducându-le aminte de chinuri.

59) Este un lucru cu neputinţă, cum am spus şi în alt loc, să ne curăţim îndată de la început, cu totul, de lăcomia pântecelui şi de slava deşartă. Dar să nu căutăm să luptăm cu slava deşartă prin desfătare (în mâncări). Căci săturarea lăcomiei pântecelui naşte slava deşartă. Aceasta, în cei începători. Mai degrabă să luptăm împotriva ei prin puţinătate (a mâncării). Şi aşa va veni în cei ce voiesc ceasul şi acum este, când Domnul va supune şi pe aceasta sub picioarele noastre.

60) Nu sunt războiţi de aceleaşi patimi cei ce vin la viaţa călugărească tineri sau îmbătrâniţi. Căci de multe ori suferă de patimi cu totul potrivnice. De aceea fericită e fericita smerenie. Căci ea li se face şi celor tineri şi celor bătrâni pricină neclintită şi puternică de pocăinţă.

61) Nu te tulbura pentru ceea ce urmează să spun. Deşi rar, totuşi sunt suflete curate şi neviclene, izbăvite de păcat, de făţărnicie, de năravul răului, cărora le este nefolositoare vieţuirea împreună cu alţii, putând ca din liniştirea cu un povăţuitor să urce ca dintr-un port la cer şi care nu au trebuinţă de tulburările vieţii de obşte şi rămân neispitiţi de ele.

62) Pe cei neînfrânaţi poate că-i va tămădui oamenii; pe cei vicleni, îngerii; iar pe cei mândri, Dumnezeu.

63) Este şi acesta un chip al iubirii: pe aproapele care vine la noi, să-l lăsăm să lucreze în toate precum voieşte, iar noi să-i arătăm toată bucuria.

64) E de cercetat cum şi până unde şi când căinţa risipeşte cele bune ca şi pe cele rele.

65) Avem nevoie de multă dreaptă socoteală (discernământ), ca să ştim când trebuie să stăm pe loc şi în ce lucruri şi până unde să ne luptăm cu prilejurile şi cu mijloacele patimilor şi când să ne retragem. Căci e de ales uneori mai bine fuga din pricina slăbiciunii, ca să nu murim.

66) Trebuie să vedem şi să luăm seama în ce timp şi cum putem să ne deşertăm fierea prin amărăciune; care dintre draci ne înalţă şi care ne smeresc; care ne înăspresc şi care ne mângâie; care ne întunecă şi care ne luminează; care ne fac trândavi şi care porniţi spre rele; care trişti şi care veseli.

67) Să nu ne mirăm văzându-ne în arena nevoinţei, la început, mai pătimaşi decât în viaţa din lume. Căci trebuie să mişcăm întâi pricinile, ca să ne vină apoi sănătatea. Căci fiarele ascunse, mai înainte nu se arătau.

68) Când cei ce s-au apropiat de desăvârşire, prin vreo întâmplare oarecare, sunt biruiţi în vreun lucru mic de draci, aceştia se folosesc de tot meşteşugul ca să răpească această desăvârşire de la ei în chip însutit.

69) Precum vânturile obişnuiesc să tulbure uneori suprafaţa mării, prin suflarea lor liniştită, alteori adâncul ei, aşa înţelege că se întâmplă şi cu vânturile întunecoase ale răutăţii. Dacă vin peste cei pătimaşi, înviforează însăşi simţirea inimii lor. Dacă vin peste cei ce au înaintat, tulbură numai suprafaţa minţii. De aceea, aceştia simt mai degrabă liniştea lor, inima rămânându-le neîntinată.

70) Este propriu celor desăvârşiţi să cunoască pururea care gând este al conştiinţei, care al lui Dumnezeu şi care al dracilor. Căci dracii nu insuflă de la început toate cele potrivnice. De aceea întrebarea este cu adevărat întunecoasă şi greu de desluşit. Prin doi ochi sensibili se luminează sufletul şi prin darul deosebirii văzute şi înţelegătoare, se luminează ochii inimii.

Acelaşi cuvânt - partea a III-a - Cuprinsul pe scurt al tuturor celor mai înainte spuse

1) Credinţa neclintită este maica lepădării. Dar e vădit şi lucrul dimpotrivă. Nădejdea neclintită este uşa nepătimirii. Dar e vădit şi lucrul dimpotrivă. Dragostea de Dumnezeu este pricina înstrăinării. Dar e vădit şi lucrul dimpotrivă.

2) Maica supunerii este dispreţuirea de sine şi dorinţa sănătăţii. Maica înfrânării e gândul la moarte şi aducerea aminte statornică de fierea şi de oţetul Stăpânului. Ajutătoarea neprihănirii e liniştirea. Postul e potolirea fierbinţelii. Zdrobirea cugetului e potrivnică gândurilor urâte.

3) Credinţa şi înstrăinarea sunt moartea iubirii de arginţi. Mila şi dragostea (lui Hristos) au predat trupul (morţii). Rugăciunea stăruitoare e pieirea trândăviei. Aducerea aminte de judecată e pricinuitoarea râvnei. Dragostea de necinstire e tămăduirea mâniei.

4) Cântarea şi compătimirea şi neagonisirea sunt sugrumarea întristării. Neîmpătimirea de cele văzute e vederea celor gândite. Tăcerea şi liniştea sunt duşmanele slavei deşarte. Iar de te afli la mijloc, primeşte necinstirea.

5) Simţirile întristate tămăduiesc mândria cea văzută. Dar pe cea nevăzută o tămăduieşte Cel dinainte de veacuri nevăzut. Căprioara ucide toate fiarele văzute, iar pe cele gândite le ucide smerenia. Ne este cu putinţă ca prin toate cele după fire să cunoaştem în chip vădit cele gândite (inteligibile).

6) Precum e cu neputinţă şarpelui să se dezbrace de pielea sa cea veche, dacă nu intră printr-o crăpătură strâmtă, la fel şi noi nu putem lepăda vechile patimi ce ne stăpânesc şi vechimea sufletului şi veşmântul omului cel vechi, de nu vom străbate calea cea strâmtă şi plină de necazuri a postului şi a necinstirii.

7) Precum păsările cele grase nu pot zbura spre cer, aşa nici cel ce-şi hrăneşte şi-şi slujeşte trupul său.

8) Mocirla uscată nu mai place porcilor şi trupul veştejit nu mai odihneşte pe draci.

9) Precum mulţimea aşchiilor de multe ori înăbuşă şi stinge flacăra, pricinuind mult fum, aşa şi mâhnirea peste măsură face de multe ori sufletul fumegos şi întunecat şi usucă apa lacrimilor.

10) Precum arcaşul orb este neiscusit, aşa şi ucenicul ce se împotriveşte, se pierde.

11) După cum oţelul călit poate ascuţi pe cel necălit, aşa fratele râvnitor mântuieşte de multe ori pe cel trândav.

12) Precum ouăle păsărilor, încălzite în cuibar, nasc viaţă, aşa şi gândurile nearătate se umplu de viaţă şi înaintează la fapte.

13) Precum caii se întrec între ei alergând, aşa obştea se stârneşte pe ea însăşi.

14) Precum norii ascund soarele, aşa gândurile rele întunecă mintea şi o pierd.

15) Precum cel ce a primit sentinţa şi merge spre pedeapsă nu vorbeşte despre teatre, aşa cel ce plânge cu adevărat nu-şi mângâie pântecele niciodată.

16) Precum săracii, văzând vistierii împărăteşti îşi cunosc şi mai mult sărăcia lor, tot aşa şi sufletul, citind despre marile virtuţi ale părinţilor îşi face cugetul său şi mai smerit. Precum fierul, chiar fără să vrea porneşte spre magnet, atras cu sila în chip negrăit, aşa cei îmbibaţi de gânduri rele de mai înainte, sunt tiranizaţi de ele.

17) Precum uleiul potoleşte marea, chiar fără să vrea, aşa postul potoleşte fierbinţeala trupului chiar fără să vrea.

18) Precum apa strâmtorată ţâşneşte spre înălţime, aşa de multe ori şi sufletul strâmtorat de primejdii urcă spre Dumnezeu prin pocăinţă şi se mântuieşte.

19) Precum cel ce poartă aromate, e dat pe faţă de mireasmă chiar fără să vrea, aşa cel ce are Duhul Domnului este cunoscut din cuvintele lui şi din smerenie.

20) Precum soarele arată aurul scânteind, aşa şi virtutea îl face arătat pe cel ce o are.

21) Precum vânturile tulbură adâncul (mării), aşa mânia, mai mult ca toate, tulbură înţelegerea.

22) Precum ochiul, cele ce nu le vede, ci le ştie numai din auzite, nu poftеşte cu tărie să le guste, aşa şi cei neprihăniţi cu trupul au multă uşurare din aceasta.

23) Precum hoţii, văzând armele împărăteşti zăcând în oarecare loc, nu vin acolo nu din întâmplare, aşa şi cel ce şi-a unit rugăciunea cu inima, nu din întâmplare nu e jefuit de tâlharii cei gândiţi (inteligibili).

24) Precum focul nu naşte zăpada, aşa nici cel ce caută cinstea aici nu se va bucura de cea de acolo.

25) Precum o singură scânteie arde, de multe ori, multă materie, aşa un singur bine poate să şteargă, de multe ori, mulţime de mari păcate.

26) Precum este cu neputinţă a omorî vreo fiară fără armă, aşa e cu neputinţă a câştiga nemurirea fără smerenie.

27) Precum nu se poate trăi, după fire, fără mâncare, aşa nu poate fi fără grijă, cel ce voieşte să se mântuiască, nici măcar un cât de scurt timp până la moarte.

28) Precum raza soarelui, intrând în casă printr-o deschizătură, toate le luminează aşa de mult, că se poate vedea plutind până şi cel mai subţire fir de praf, aşa şi frica Domnului ajunsă în inimă arată toate păcatele ei.

29) Precum aşa numiţii raci sunt uşor de prins, pentru că merg când înainte când înapoi, aşa sufletul care acum râde, acum plânge, acum se ospătează, nu se poate folosi cu nimic.

30) Precum cei ce dormitează sunt uşor de prădat, aşa sunt şi cei ce se îndeletnicesc cu virtutea în apropiere de lume.

31) Precum cel ce se luptă cu leul, dacă-şi rătăceşte ochiul în altă parte, îndată se pierde, aşa şi cel ce se luptă cu trupul său, dacă-i dă odihnă acestuia.

32) Precum cei ce urcă o scară putredă se primejduiesc, aşa şi toată cinstirea, slava şi stăpânirea, opuse smeritei cugetări, doboară pe cel ce le are.

33) Precum este cu neputinţă celui flămând să nu se gândească la pâine, tot aşa celui ce se sârguieşte să se mântuiască, este cu neputinţă să nu se gândească la moarte şi la judecată.

34) Precum apa şterge literele, aşa lacrima poate şterge greşalele.

35) Precum unii, în lipsa apei, şterg literele în alte chipuri, la fel sufletele lipsite de lacrimi, şterg păcatele şi le rad prin întristare, suspine şi multă mâhnire.

36) Precum mult gunoi pricinuieşte mulţime de viermi, aşa multă mâncare pricinuieşte multe căderi şi gânduri şi visuri urâte.

37) Precum orbul nu vede să umble, aşa cel trândav nu poate vedea şi face binele.

38) Precum cel cu picioarele legate nu poate umbla uşor, la fel cei ce adună bani nu pot urca la cer.

39) Dacă rana fierbinte este uşor de vindecat, cu ranele învechite ale sufletului se întâmplă dimpotrivă şi greu se vindecă, dacă se mai vindecă peste tot.

40) Precum cel pe moarte nu poate umbla, aşa cel deznădăjduit nu se poate mântui.

41) Cel ce are credinţă dreaptă, dar săvârşeşte păcate, este asemenea feţei fără ochi.

42) Cel ce nu are credinţă, dar poate face unele lucruri bune, este asemenea celui ce scoate apă şi o varsă într-un vas găurit.

43) Precum corabia care are un bun cârmaci ajunge neprimejduită la liman cu ajutorul lui Dumnezeu, aşa şi sufletul care are un păstor bun urcă uşor la cer, chiar dacă ar fi săvârşit foarte multe rele.

44) Precum cel ce nu are povăţuitor, uşor se rătăceşte pe drum, chiar de ar fi foarte chibzuit, aşa şi cel ce-şi face drumul călugăriei în chip liber, uşor se pierde, chiar dacă ar cunoaşte toată înţelepciunea lumii.

45) Când cineva e neputincios cu trupul şi a săvârşit păcate grele, să umble pe drumul smereniei şi al însuşirilor acesteia. Căci altă mântuire nu va afla.

46) Precum cel ce a bolit de o boală lungă nu poate agonisi sănătatea într-o singură clipă, aşa nu pot fi biruite patimile sau patima, dintr-odată. Să ai ca semn al oricărei patimi şi al oricărei virtuţi mărimea ei, şi-ţi vei recunoaşte sporirea.

47) Precum se păgubesc cei ce schimbă aurul pe lut, aşa şi cei ce descriu cele duhovniceşti în public de dragul celor trupeşti.

48) Iertare au dobândit mulţi în scurtă vreme, dar nepătimire, nu. Căci aceasta are nevoie de timp mult, dar şi de Dumnezeu.

49) Să cercetăm care animale sau păsări ne pândesc în vremea semănăturii, care în vremea înverzirii şi care în vremea secerişului, ca să punem şi cursele potrivite.

50) Precum nu e drept ca cel cuprins de friguri să se omoare, aşa nu trebuie să deznădăjduiască cineva,, până la ultima răsuflare.

51) Precum e un lucru ruşinos, ca cel ce l-a îngropat pe tatăl său să plece de la înmormântare la nuntă, aşa e nepotrivit celor ce plâng pentru căderi, să caute cinstire, odihnă sau slavă de la oameni în veacul de acum.

52) Precum într-un fel sunt locuinţele cetăţenilor şi în alt fel ale celor osândiţi, aşa cu totul deosebită trebuie să fie starea celor ce plâng pentru vinovăţiile lor, faţă de a celor nevinovaţi.

53) Precum pe ostaşul care a primit răni grele în făptura lui în vremea războiului, împăratul nu porunceşte să-l scoată din oaste, ci mai degrab să-l înainteze în grad, aşa îl încununează împăratul ceresc pe călugărul care a suportat de la draci primejdii multe.

54) ***Simţirea sufletului este o însuşire a lui, iar păcatul e pălmuirea simţirii. Simţirea de sine pricinuieşte oprirea păcatului sau micşorarea lui, iar ea e fiica conştiinţei. Iar conştiinţa este cuvântul şi mustrarea păzitorului dat nouă la botez. De aceea pe cei neluminaţi (nebotezaţi) nu-i vedem atât de mult cu sufletele împunse pentru faptele păcătoase, ci cu mult mai puţin.***

Iar micşorarea păcatului naşte înfrânarea de la el; şi înfrânarea de la păcat e începutul pocăinţei. Începutul pocăinţei e începutul mântuirii; iar începutul mântuirii este intenţia cea bună. Intenţia cea bună este maica ostenelilor; iar începutul ostenelilor sunt virtuţile. Începutul virtuţilor e floarea lor; iar floarea virtuţii este începutul lucrării. Fiica virtuţii este lucrarea în continuare. Iar rodul şi fiica unei cugetări mai continue la virtute este deprinderea. Iar fiica deprinderii este calitatea bună a fiinţei. Iar calitatea binelui este maica fricii. Frica naşte, la rândul ei, păzirea poruncilor cereşti şi pământeşti.

Iar păzirea poruncilor este dovada iubirii. Începutul iubirii este mărimea smereniei. Iar mărimea smereniei este fiica nepătimirii. Agoniseala acesteia este plinătatea iubirii sau desăvârşita sălăşluire a lui Dumnezeu în cei curaţi la inimă, din pricina nepătimirii. Pentru că aceştia vor vedea pe Dumnezeu (Mt. 5, 8). A Lui fie slava în veci. Amin.

Cuvântul XXVII - Despre sfinţita liniştire a trupului şi a sufletului

1) Noi cei ce suntem ca nişte robi cumpăraţi şi supuşi ai nelegiuitelor patimi, cunoaştem prin aceasta destul de bine şi pe robii şi chipurile şi poruncile şi vicleşugurile duhurilor ce stăpânesc peste ticălosul nostrum suflet. Dar sunt alţii, care au fost luminaţi despre uneltirile lor prin lucrarea Duhului Sfânt şi prin izbăvirea de ele. Unul îşi dă cu socoteala despre tihna sănătăţii din durerea

bolii în care se află, altul înţelege tristeţea bolii din bucuria stării de sănătate în care se află.

Noi, ca nişte neputincioşi, ne-am temut să vorbim (să filozofăm n.tr.) în acest «Cuvânt» despre limanul liniştii, ştiind că totdeauna se află un câine oarecare în trapeza bunei obşti şi încearcă să răpească din ea o bucată de pâine sau sufletul şi purtându-l în gură să fugă de acolo şi să-l mănânce în tihnă.

De aceea, ca să nu fim în «Cuvântul» nostru ca acest câine şi să nu dăm prilej să fie aşa, celor ce caută prilej, am socotit că nu e îngăduit să vorbim acum despre pace ostaşilor împăratului nostru, aflaţi cu tot sufletul în război. Ci să spunem numai atâta, că celor ce luptă cu tărie li s-au împletit cununile păcii şi ale liniştii. Deci vom spune puţine cuvinte despre linişte, în chip de discernământ, ca să nu întristăm pe vreunii că am părăsit «Cuvântul» la mijlocul lui, fără nici o silinţă de a încerca să spunem ceva despre ea.

2) ***Liniştirea trupului este ştiinţa şi buna aşezare a purtărilor şi a simţurilor lui. Iar liniştirea sufletului este conştiinţa gândurilor şi cugetarea nefurată. Prietenul liniştii este gândul bărbătesc şi hotărât care stă neaţipit în poarta inimii şi omoară sau alungă gîndurile care vin. Cel ce se linişteşte întru simţirea inimii cunoaşte ceea ce s-a spus. Iar cel ce este încă prunc nu cunoaşte aceasta. Cel ce se bucură de linişte şi de cunoştinţă (isihastul cunoscător n. tr.) nu are nevoie de cuvinte. Căci îşi luminează cuvintele din fapte.***

3) Începutul liniştirii stă în alungarea zgomotelor ca a unora ce tulbură adâncul. Iar sfârşitul ei stă în a nu se teme de zgomote, ci în a fi nesimţitor la acestea.

4) Înaintând, cel ce se linişteşte nu înaintează cu cuvântul, ci este blând şi întreg, casă a iubirii. El e anevoie de urnit la cuvânt şi de nemişcat spre mânie. Dar şi lucrul dimpotrivă e vădit.

5) Cel ce se linişteşte, se sârguieşte să închidă netrupescul în casa trupească, ceea ce e un lucru prea minunat.

6) Pisica pândeşte şoarecele şi gândul celui ce se linişteşte, şoarecele cunoscut cu mintea. Nu respinge pilda mai sus pusă. Iar de nu, încă n-ai cunoscut liniştea.

7) Monahul adevărat nu e ca un monah ce vieţuieşte cu alt monah. Căci monahul are nevoie de trezvie multă şi de minte neîmprăştiată. În lucrul dintâi e ajutat de multe ori de altul, iar în cel de al doilea îl ajută îngerul.

8) Puterile înţelegătoare liturghisesc împreună şi se mişcă în cel ce se linişteşte. Dar despre lucrul dimpotrivă voi tăcea .

9) Adâncă e prăpastia dogmelor. Iar mintea celui ce se linişteşte sare fără primejdie în ele. Nu e ferit de primejdie cel ce înoată îmbrăcat; nici cel ce se atinge de teologie (de cunoaşterea lui Dumnezeu) stăpânit de patimă.

10) Chilia este îngrăditura trupului celui ce se linişteste. Ea are înăuntru casa cunoştinţei.

11) Cel ce suferă de o boală sufletească şi se apucă de liniştire este asemenea celui ce sare din corabie în mare şi socoteşte că va ajunge pe o scândură, fără primejdie, la uscat.

12) Celor ce se luptă cu lutul, le vine la timp potrivit liniştea în ajutor, dacă au şi un povăţuitor. Căci cel însingurat are nevoie de tărie îngerească. Dar cuvântul meu priveşte pe cei ce s-au liniştit cu adevărat cu trupul şi cu duhul.

13) Isihastul care s-a lenevit va grăi lucruri mincinoase, îndemnând pe oameni prin cuvinte cu două înţelesuri ca să-i oprească de la liniştire. După ce a părăsit chilia, învinuieşte pe draci şi a uitat că el însuşi s-a făcut sieşi drac.

14) Am văzut călugări ce se linişteau săturându-şi dorul lor aprins după Dumnezeu fără să-l sature şi aprinzând foc din foc, dragoste din dragoste şi dor din dor.

15) Cel ce se linişteşte (sihastrul) este chipul pământesc al îngerului, care a eliberat din trândăvie şi din moleşeală rugăciunea prin scrisoarea dorului şi prin literele sârguinţei.

16) Cel ce se linişteşte (sihastrul) e cel ce strigă cu tărie: «Gata este inima mea, Dumnezeule !» (Ps. 56, 10 ; 107, 1). Cel ce se linişteşte (sihastrul) este acela care zice: «Eu dorm, dar inima mea veghează» (Cânt. Cânt. 5, 2).

17) Închide trupului uşa chiliei şi cuvântului uşa limbii şi duhului (rău) uşa dinăuntru.

18) Liniştea mării şi arşiţa soarelui de amiazi pun la încercare răbdarea corăbierului; lipsa celor de trebuinţă vădeşte sârguinţa celui ce se linişteşte. Cel dintâi pluteşte moleşit pe ape; cel de al doilea, trândăvindu-se, se amestecă în mulţime.

19) Nu te teme de ciocăniturile care te distrag. Căci plânsul nu ştie de frică, nici nu se sperie.

20) Cei a căror minte a învăţat să se roage cu adevărat vorbesc cu Domnul, ca cei ce stau de faţă cu Cel ce stă de faţă, ca cei ce grăiesc la urechea împăratului. Cei a căror gură se roagă, se aseamănă cu cei ce cad la picioarele Lui de faţă cu sfatul întreg. Cei ce petrec în lume, îl roagă pe împăratul din mijlocul poporului întreg. De ai învăţat acest meşteşug, nu-ţi va fi necunoscut ceea ce-ţi spun.

21) Şezând pe o înălţime, ia seamă la tine însuţi, dacă te pricepi şi atunci vei vedea cum, când, de când, câţi şi care furi vin să intre şi să fure strugurii. Obosind de pândă, ridică-te şi roagă-te. Şi iarăşi şezând, ţine-te cu bărbăţie de lucrarea de mai înainte.

22) Cineva, care încercase lucrul acesta, voia să vorbească despre el în chip subţire şi amănunţit. Dar s-a temut ca nu cumva să-i facă pe lucrători să se lenevească şi pe cei ce doresc să se apuce de el, să-i alunge cu sunetul cuvintelor. Cel ce vorbeşte în chip subţire şi întru cunoştinţă despre liniştire ridică pe draci împotriva lui. Căci nimeni altul nu poate da pe faţă urâciunile acestora.

23) Cel ce a ajuns la linişte, a cunoscut adânc (abis) de taine. Dar n-a ajuns la aceasta dacă n-a văzut şi n-a auzit mai înainte zgomotele valurilor şi ale vânturilor şi n-a fost poate stropit de ele. Ceea ce am spus e întărit de marele apostol Pavel. Căci dacă nu ar fi fost răpit în Rai ca în linişte, n-ar fi putut auzi cuvinte negrăite (II Cor. 12, 2).

24) Urechea liniştii primeşte de la Dumnezeu lucruri minunate. De aceea şi în cartea lui Iov, această prea înţeleaptă a spus: «Oare nu va primi urechea cuvinte minunate de la El?» (Iov 4, 12).

25) Se linişteşte cel ce fuge fără ură de toate, aşa cum altul aleargă cu nepăsare spre ele. Acela nu voieşte să sufere vreo întrerupere în dulceaţa primită de la Dumnezeu.

26)

⇒ ***«Mergi, vinde-ţi repede averile tale». Căci «vinde-ţi» cere timp.***

⇒ ***«Şi le dă săracilor» (Mt. 19, 21), ca să-ţi ajute prin rugăciune spre liniştire.***

⇒ ***«Şi ia-ţi crucea ta» şi purtând-o prin ascultare şi răbdând cu tărie povara tăierii voii tale, vino***

⇒ ***«şi-Mi urmează Mie» spre dobândirea liniştii prea fericite şi te voi învăţa lucrarea şi vieţuirea nevăzută a puterilor înţelegătoare.***

Aceştia nu se vor sătura în vecii vecilor să laude pe Făcătorul şi nici cel ce a intrat în cerul liniştii, să laude pe Ziditorul. Nu se îngrijesc de cele materiale, cei ne- materiali; nici de hrană, cei nemateriali, dar întrupaţi. Nu simt, cei dintâi, plăcerea mâncării; nici cei de al doilea, nu au nevoie de făgăduinţa ei. Nu se îngrijesc acolo de bani şi de avere; nici aceştia de supărări din partea duhurilor.

Nu au cei de sus dorinţa după zidirea văzută; nici cei de jos care se liniştesc, pofta vederii sensibile. Nu vor înceta aceia să sporească în iubire. Nici aceştia să se întreacă în fiecare zi cu aceia. Nu le e necunoscută acelora bogăţia sporirii; nici acestora dragostea urcuşului. Nu se vor opri aceia până ce nu vor ajunge pe serafimi; nici aceştia nu vor obosi până ce nu se vor face îngeri. Fericit este cel ce nădăjduieşte. De trei ori fericit cel ce, voind, a ajuns înger.

Acelaşi Cuvânt - Despre felurile liniştirilor şi despre deosebirea lor

1) În toate ştiinţele sunt, precum e cunoscut tuturor, deosebiri de păreri şi de judecăţi. Căci nu le cunosc toţi pe toate, desăvârşit, din lipsa sârguinţei şi din puţinătatea puterii. Sunt unii care se scufundă în însuşi portul lumii, dar mai bine zis, în mare sau poate în adâncul ei, pentru slăbiciunea gurii lor sau pentru nestăpânirea trupului. Alţii, pentru nestăpânirea mâniei, neputând, nenorociţii, să înfrâneze puterea acesteia. Alţii, pentru că socotesc să plutească după o regulă a lor sau se conduc după închipuirea de sine a lor. Alţii, pentru că nu pot să se înfrâneze de la cele materiale, în mijlocul celor materiale. Alţii, pentru că voiesc să se facă sârguitori într-o viaţă singuratică. Alţii, pentru că se chinuiesc pe ei fără să ştie cum, pentru felurite vini. Unii, pentru că-şi caută prin aceasta slava lor. Dar sunt şi alţii (dacă, venind, Fiul Omului va afla şi de aceştia pe pământ), care pentru desfătarea şi setea dragostei de Dumnezeu şi de dulceaţa ei, s-au căsătorit cu această cuvioasă linişte, nefăcând aceasta înainte de a fi dat carte de despărţire trândăviei. Căci unirea cu aceasta e socotită curvie de către cea dintâi.
2) După puţina cunoştinţă dată mie, am întocmit, ca un tâmplar neînţelept, o scară a urcuşului. Să vadă fiecare, deci pe care treaptă s-a oprit, fie din pricina conducerii de sine (idioritmiei), fie pentru slava oamenilor sau pentru neputinţa limbii sau pentru nestăpânirea mâniei sau pentru mărimea împătimirii, ca să-şi plătească vinile, ca să se facă sârguitor, ca să dobândească foc. Şi aşa cei dintâi vor fi cei din urmă şi cei de pe urmă, cei dintâi. Lucrările săptămânii veacului de acum sunt şapte. Unele din ele sunt primite, altele nu sunt primite. Iar a opta este semnul doveditor al veacului ce va să fie.

3) Ia seama, călugăre însingurat, la ceasurile fiarelor. Căci de nu, nu vei putea să le întinzi cursele potrivite. Dacă cea care a luat carte de despărţire s-a dus cu totul de la tine, e de prisos orice grijă pentru ea.

Dar de mai cutează să se apropie, nu ştiu cum mă voi linişti. Oare de ce nu au fost atâţia luminători la cuvioşii Tavanisioţi, ca la Schiteoţi? Cel ce înţelege, să înţeleagă, căci eu nu pot grăi, mai bine zis nu voiesc. Unii îşi micşorează patimile, alţii cântă şi stăruie mai mult în rugăciune, alţii aţintindu-se în vedere, petrec în acest adânc. Să se cerceteze treptele după chipul scării. Cel ce înaintează, să înainteze în Domnul.

4) Sunt suflete leneşe, care petrecând în mânăstiri de obşte şi având acolo din belşug prilejurile care întreţin trândăvia, au ajuns la totală pierzanie. Şi sunt iarăşi altele, care s-au dezbrăcat de trândăvia lor prin împreuna vieţuire cu altele. Aceasta s-a întâmplat nu numai cu cele mai fără grijă, ci de multe ori şi cu cele mai sârguincioase. Acelaşi lucru îl vedem petrecându-se şi cu liniştirea. Primind pe mulţi încercaţi, i-a respins din pricina lucrării lor după regula proprie (idioritmie), dovedindu-i iubitori de plăcere. Iar pe alţii primindu-i cu frică şi cu grijă de a-şi purta povara judecăţii pusă asupra lor, i-a făcut sârguincioşi şi fierbinţi.

5) Niciunul, dacă e tulburat de mânie şi de închipuirea de sine, de făţărnicie şi de ţinerea minte a răului, să nu îndrăznească a socoti că vede în smerenie urmă de linişte, ca nu cumva să-şi agonisească prin aceasta ieşire din minţi şi numai atâta. Iar de e cineva curat de acestea, acela îşi va cunoaşte din aceasta folosul său. Dar socotesc că nici acesta.

6) Semnele, stadiile şi dovezile celor ce se liniştesc cu judecată sunt acestea: minte neadormită , cuget neprihănit, răpire la Domnul, închipuirea chinurilor, apăsarea de către gândul morţii grabnice, rugăciunea nesăturată, străjuirea nefurată, topirea curviei, necunoaşterea împătimirii, moartea lumii, încetarea lăcomiei pântecelui, îndemn lăuntric la teologhisire (la ocuparea cu cunoaşterea lui Dumnezeu), izvor de dreaptă socoteală, lacrimă supusă, pieirea multei grăiri şi orice altceva din acestea, cărora mulţimii îi place să li se împotrivească. Iar ale celor ce nu se liniştesc cu judecată sunt acestea: sărăcia în bogăţie, creşterea mâniei, îngrămădirea pomenirii răului, micşorarea dragostei, adaos de îngâmfare. Iar ceea ce urmează se va trece sub tăcere.

7) Dar fiindcă «Cuvântul» nostru a ajuns aci, după ce am vorbit despre toate, e nevoie să grăim şi despre cei ce se află întru ascultare. Căci «Cuvântul» se îndreaptă mai ales către aceştia. Semnele celor căsătoriţi în chip nedesfrânat şi nespurcat cu virtutea aceasta bine împodobită şi cuviincioasă, sunt după cum rânduiesc de Dumnezeu purtătorii părinţi, următoarele (ele se desăvârşesc la timpul lor, dar întinzându-ne în fiecare zi înainte, adăugăm la ele neîncetat sporiri şi înaintări): creşterea smereniei începătoare; micşorarea iuţimii (căci cum nu se va întâmpla aceasta, odată ce fierea e lepădată ?); depărtarea întunecimilor; adaosul dragostei; înstrăinarea de patimi; izbăvirea de ură;

micşorarea neînfrânării, prin mustrare; necunoaşterea trândăviei; adaos de sârguinţă; dragostea miloasă; înstrăinarea de mândrie, bunul de toţi dorit şi de puţini dobândit. Nefiind apă în fântână, e neavenită numirea ei. Iar ceea ce urmează se înţelege de cei ce au minte.

8) Femeia tânără care nu-şi păzeşte patul şi-a pângărit trupul; iar sufletul care nu şi-a păzit tocmeala şi-a pângărit duhul. Faptei celei dintâi îi urmează necinstea, ura, bătăile, despărţirea, care e lucrul cel mai jalnic dintre toate. Iar faptei celui de al doilea, îi urmează uitarea morţii, nesăturarea pântecelui, neînfrânarea ochilor, lucrarea slavei deşarte, somnul nesăturat, mânia învârtoşată, nesimţirea, îngrămădirea gândurilor, sporirea încuviinţărilor (cu ispitele), robirea inimii, lucrarea tulburării, neauzirea, împotrivirea în cuvânt, necredinţa, inima neîncredinţată, multa grăire, împătimirea, îndrăzneala, care e cea mai cumplită dintre toate. Iar lucrul cel mai jalnic dintre toate este inima nestrăpunsă, căreia îi urmează, în cei fără luare aminte, lipsa de durere, maica duhurilor şi a căderilor.

9) Pe cei ce se liniştesc îi războiesc cinci, iar pe cei întru supunere, trei dintre cei opt. Cel ce se linişteşte şi luptă cu trândăvia se păgubeşte de multe ori. Căci va cheltui timpul rugăciunii şi al vederii duhovniceşti în meşteşugirile şi luptele cu ea.

10) Lenevindu-mă pe când şedeam odată în chilie şi gândindu-mă aproape s-o părăsesc , venind nişte bărbaţi, m-au fericit mult ca pe un sihastru (ca pe unul ce se linişteşte n. tr.) şi îndată gândul trândăviei a plecat, alungat de cel al slavei deşarte şi m-am mirat cum acest drac cu trei ţepuşe se împotriveşte tuturor duhurilor.

11) Priveşte în fiecare ceas bătăile, împroşcările, pornirile, schimbările soţiei tale, cum şi încotro îi este pornirea. Dar numai cel ce a dobândit liniştea Duhului Sfânt poate să le vadă.

12) Bunul înainte-mergător al liniştii este negrija de toate lucrurile cuvenite şi necuvenite. Căci cel ce deschide celor dintâi va cădea numaidecât în cele de al doilea. Al doilea bun al liniştii este rugăciunea neobosită. Iar al treilea, lucrarea nejefuită a inimii. E cu neputinţă şi firesc ca cel ce n-a învăţat scrierea, să citească în cărţi şi să cugete la cele citite. Dar şi mai cu neputinţă este ca cei ce n-au dobândit cel dintâi lucru să se îndeletnicească cu celelalte două, cu dreaptă judecată.

13) Îndeletnicindu-mă eu cu ceea ce e la mijloc, am ajuns între cei din mijloc. Şi m-a luminat pe mine şi iată-mă iarăşi între ei. Dar ce era înainte de chipul văzut, cel pus peste chipurile lor n-a putut să mă înveţe. Căci nu era lăsat.

L-am rugat atunci să-mi spună cum se află acum (Hristos, n. tr.) ? «întru ale Sale, a spus şi nu întru ale Sale».

Iar eu am întrebat: «Ce e starea şi şederea de-a dreapta Pricinuitorului ?»

«E cu neputinţă, zice, a afla aceste lucruri de taină prin auz».

Atras de dorul acestora, zisei atunci: «Măi adaugă ceva !»
«încă n-a sosit ceasul», zise, «pentru că îţi lipseşte nestricăciunea. Acestea, de sunt acestea împreună cu ţarina, nu ştiu; de sunt afară de ea, nu pot spune nicidecum» .

14) E greu să ne scuturăm de somnul amiezii, mai ales în ceasurile de vară. Poate atunci şi numai atunci nu e de lepădat lucrul mâinilor.

15) Am cunoscut pe dracul trândăviei pregătind calea şi mergând înaintea celui al curviei, ca moleşind cu tărie trupul şi scufundându-l în somn, să pricinuiască în cei ce se liniştesc întinările ca în vis. De i te vei împotrivi cu tărie, se va război negreşit cu putere ca să te facă să încetezi nevoinţele, ca nefolosindu-ţi la nimic. Dar nimic nu poate dovedi înfrângerea dracilor, ca războiul înverşunat al lor împotriva noastră.

16) În ieşiri, păzeşte cele adunate. Căci deschizându-se uşa, zboară păsările închise. Şi aşa nu vom mai avea nici un folos din liniştire.

17) Un fir mic de păr tulbură ochiul, o grijă mică alungă liniştea. Căci liniştea este lepădarea gândurilor şi renunţarea la grijile îndreptăţite.

18) Cel ce a găsit liniştea, nu se va mai îngriji nici măcar de trupul său. Căci nemincinos este cel ce a făgăduit (Mt. 6, 25 ; I Cor. 1,9).

19) Cel ce voieşte să înfăţişeze lui Dumnezeu o minte curată şi e frământat de griji este asemenea celui ce şi-a legat tare picioarele şi încearcă să umble repede.

20) Rari sunt cei ce au învăţat până la capăt filozofia privitoare la lume. Iar eu spun că mai puţini sunt cei ce cunosc cu adevărat filozofia liniştii celei după Dumnezeu. Cel ce nu cunoaşte încă pe Dumnezeu, nu e pregătit pentru liniştire şi se supune multor primejdii. Liniştea îi înăbuşă pe cei necercaţi. Căci, negustând dulceaţa lui Dumnezeu, îşi pierd vremea în robiri, în împrăştieri, în trândăvii şi risipiri.

21) Cel ce s-a atins de frumuseţea rugăciunii, va fugi de mulţimi ca un asin sălbatic. Căci ce altceva dacă nu rugăciunea a eliberat pe asinul sălbatic de toată amestecarea cu oamenii? Cel ce este înfăşurat în patimi şi petrece în pustie, ia aminte la mişcarea acestora . Aceasta mi-a spus-o şi m-a învăţat şi un sfânt bătrân, Gheorghe Arsilaitul, pe care îl cunoaşte şi cuvioşia ta. Acesta, învăţând odată un suflet netrebnic şi călăuzindu-1 spre liniştire, «dimineaţa am văzut, zicea, tăbărând asupra lui din plin dracii slavei deşarte şi ai poftei; la amiază pe cei ai lenii, ai întristării şi ai mâniei; iar seara, pe cei iubitori de murdărie şi pe tiranii pântecelui».

22) Mai bun este un sărac ascultător, decât un sihastru furat de griji.

23) Cel ce se îndeletniceşte cu liniştirea cu dreaptă judecată şi nu vede câştigul ei în fiecare zi sau nu se linişteşte cu judecată sau e furat de închipuirea de sine.

24) Liniştea este neîntrerupta închinare lui Dumnezeu şi starea în faţa Lui.

25) Pomenirea lui Iisus să se unească cu răsuflarea ta şi atunci vei cunoaşte folosul liniştii.

26) Căderea celui ascultător e din voinţa lui; a sihastrului, (a celui ce se linişteşte) este din depărtarea de rugăciune.

27) De te bucuri de vizite în chilie, cunoaşte că petreci în trândăvie şi nu te îndeletniceşti cu Dumnezeu. Pildă de rugăciune să-ţi fie văduva aceea nedreptăţită de potrivnicul ei (Lc. 18, 3).

28) Iar pildă de liniştire, marele şi întocmai cu îngerii sihastrul Arsenie. Adu-ţi aminte în singurătatea ta de vieţuirea acestui mare sihastru (isihast) şi vezi cum depărta de multe ori şi pe cei ce veneau la el, ca să nu piardă ceea ce era mai bun.

29) Am cunoscut pe draci îndemnând pe cei fără judecată dintre cei ce umblă de colo până colo, să se ducă mai ales la cei ce se liniştesc cu dreaptă judecată, ca să-i împiedice pe aceia prin ei, fie cât de puţin, din lucrarea lor. Socoteşte pe aceştia ca atare şi nu te sfii să-i superi cu bună credincioşie pe cei leneşi. Căci poate din supărare vor înceta să umble fără rost. Dar vezi ca nu cumva, de dragul scopului mai sus pomenit, să întristezi în zadar vreun suflet, care vine însetat să scoată apă de la tine. În toate ai nevoie de făclia dreptei socoteli.

30) Viaţa celor ce se liniştesc, mai bine zis a celor ce petrec în singurătate, să se săvârşească potrivit cu conştiinţa şi cu simţirea. Cel ce aleargă cu judecată să-şi îndrumeze toate îndeletnicirile, cuvintele, gândurile, paşii, voirile şi mişcările

după Domnul, întru sfinţirea sufletului şi să le facă toate în faţa Lui. Iar de e furat (din această aţâţare), încă nu vieţuieşte potrivit virtuţii.

31) «Deschide-voi, zice în psaltire, gândul meu» (Ps. 48, 4) şi voirea mea, pentru că sunt încă lipsit de darul deosebirii. Iar eu voi înălţa prin rugăciune voinţa mea şi de acolo, voi aştepta încredinţarea (adeverirea sau cunoştinţa).

32) ***Credinţa este aripa rugăciunii. Căci neavând-o pe aceasta, se va întoarce iarăşi în sânul meu. Credinţa este starea neîndoielnică a sufletului, neclătinat de nici o împotrivire. Credincios este nu cel ce socoteşte că Dumnezeu poate toate; ci cel ce crede că va primi toate.***

33) ***Credinţa este pricinuitoarea celor nădăjduite. Şi aceasta a arătat-o tâlharul. Maica credinţei este osteneala şi inima dreaptă. Cea dintâi o face neîndoielnică, a doua o pricinuieşte. Credinţa este maica celor ce se liniştesc (a sihaştrilor = isihaştilor). Căci de nu vei crede, cum te vei linişti?***

34) Cel ce se află încătuşat în închisoare e apăsat de frica celui ce-1 va chinui. Iar în cel ce se linişteşte în chilie s-a născut frica de Domnul. Nu se teme cel dintâi aşa de mult de judecată, ca cel de al doilea, de judecata Domnului. Ai nevoie de multă frică în liniştire, o, minunatule ! Căci nimic nu poate alunga aşa de mult trândăvia, ca frica.

35) Osânditul, de câte ori vine în temniţă judecătorul, caută ţintă la el. Iar lucrătorul adevărat al liniştii caută ţintă spre ceasul când va veni cel ce-1 grăbeşte. Cel dintâi e legat de povara întristării. Cel de al doilea, de izvorul de lacrimi.

36) De dobândeşti toiagul răbdării, câinii vor înceta îndată de a se obrăznici. Răbdarea este durerea nesfârâmată a sufletului, care nu se clinteşte nicidecum sub loviturile îndreptăţite sau neîndreptăţite. Răbdarea e rânduită pentru necazul pe care-1 aşteaptă în fiecare zi. Răbdător este lucrătorul care nu cade sau îşi câştigă, din căderi, biruinţe. Răbdarea e tăierea scuzelor şi luarea aminte la sine.

37) Nu are lucrătorul (liniştii) atâta nevoie de hrană, ca de răbdare. Căci pentru lipsirea de cea dintâi va lua cunună, dar din lipsa celei de a doua, va agonisi pierzarea.

38) Bărbatul răbdător a murit înainte de mormânt, făcându-şi mormânt chilia sa. Răbdarea se naşte din nădejde şi plâns; căci cel lipsit de acestea două e robul trândăviei.

39) Luptătorul lui Hristos trebuie să cunoască pe care dintre vrăjmaşi trebuie să-i gonească de departe şi pe care să-i îngăduie să se războiască cu ei. Uneori lupta aduce cunună. Alteori ferirea de ea lasă pe cei ce o ocolesc, neprobaţi. Nu se pot învăţa acestea prin cuvânt. Căci nu toţi avem aceleaşi însuşiri şi avem de luptat cu aceleaşi ispite.

40) Pe unul din duhuri pândeşte-1 prin trezvie, căci şi el se războieşte fără odihnă: când stai, când te strămuţi, în scaun, în mişcare, când te întinzi, în rugăciune, în somn.

41) Unii dintre cei ce sunt înainte-şezători pe drumul liniştirii ţin în ei lucrarea neîncetată, potrivit cu cuvântul: «Măi înainte văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea» (Ps. 15, 8). Căci nu toate pâinile hranei duhovniceşti, ale grâului ceresc, sunt la fel. Iar alţii, pe cea arătată prin cuvintele: «Prin răbdarea voastră veţi câştiga sufletele voastre» (Lc. 21, 29). Alţii, pe cea din cuvintele: «Privegheaţi şi vă rugaţi» (Mc. 14, 38). Alţii, pe cea din cuvintele: «Pregăteşte-ţi spre ieşire lucrurile tale». Alţii, pe cea din cuvintele: «Smeritu-m-am şi m-a mântuit pe mine» (Ps. 114, 6). Unii se gândesc pururea la cuvântul: «Nu sunt vrednice pătimirile vremii de acum de slava viitoare» (Rom. 8, 18). Alţii, la spusa: «Ca nu cumva să-l răpească şi nu va fi Cel ce-1 izbăveşte» (Ps. 49, 29). Toţi aleargă, dar numai unul ia cunună fără osteneală.

42) Cel ce a înaintat nu lucrează numai când veghează, ci şi când doarme. De aceea unii ocărăsc pe draci chiar când vin la ei în vise şi îndeamnă femei desfrânate la neprihănire. Nu aştepta vizite şi nici nu te pregăti pentru ele. Căci starea de linişte e simplă şi liberă de orice legătură.

43) Nimeni, voind să zidească turn şi chilie pentru liniştire, nu va porni la aceasta înainte ca şezând, să socotească şi să afle prin rugăciune de are cele trebuincioase pentru isprăvirea lucrării, ca nu cumva să se facă, după punerea temeliei, de râsul duşmanilor şi piedică celorlalţi lucrători.

44) Ia seamă la dulceaţa venită în sufletul tău, de nu cumva ţi s-a tocmit cu viclenie de către doftori răutăcioşi, mai bine zis uneltitori.

45) Noaptea, dă cel mai mult timp rugăciunii şi mai puţin cântării, iar ziua, fii după puterile tale. Citirea ajută nu puţin la luminarea şi adunarea minţii. Căci cuvintele citite sunt ale Duhului Sfânt, care pun în bună rânduială pe cei ce se îndeletnicesc cu ele. Fie-ţi ţie celui ce eşti lucrător (al liniştii), cele ce le citeşti, lucrătoare. Iar lucrarea lor face de prisos citirea altora.

46) Caută să luminezi cuvintele sănătăţii mai degrabă prin osteneli decât prin cărţi. Nu te ocupa cu cuvintele unei cugetări străine, înainte de a fi câştigat

putere duhovnicească; căci fiind cuvinte ale întunericului, întunecă pe cei fără putere.

47) O cupă ajunge de multe ori pentru a cunoaşte gustul vinului şi un cuvânt al unui sihastru face cunoscute celor ce pot să înţeleagă toată lucrarea şi starea lui lăuntrică.

48) Dobândeşte un ochi neîmprăştiat al sufletului împotriva închipuirii de sine. Căci nimic nu te poate fura şi pierde atât de mult, ca aceasta.

49) Când ieşi afară, înfrânează-ţi limba. Căci poate să risipească în grabă multe osteneli.

50) Câştigă-ţi o stare sufletească neiscoditoare. Căci curiozitatea poate întina liniştea, cum nu o poate altceva.

51) Celor ce vin la tine pune înainte cele de trebuinţă trupului şi duhului. De sunt mai înţelepţi, să le arătăm filozofia (înţelepciunea liniştii) prin tăcere. Iar de sunt în starea de fraţi, să le deschidem uşa pe măsura lor. Dar mai bine este ca pe toţi să-i socotim mai presus de noi.

52) Voind eu să opresc cu totul pe cei ce sunt încă ca nişte prunci, de la lucrul mâinilor în adunările (slujbelor), m-a oprit cel ce purta toată noaptea nisipul în poala sa.

53) După cum sunt opuse dogmele Sfintei, Neziditei şi închinatei Treimi, dogmei despre iconomia în trup a Unuia din prealăudata Treime (căci cele ce sunt în Sfânta Treime, la plural, în aceasta sunt la singular, iar cele ce sunt acolo la singular aici sunt la plural) aşa altele sunt îndeletnicirile proprii liniştirii şi altele, cele proprii ascultării.

54) Dumnezeiescul apostol zice: «Cine a cunoscut mintea Domnului ?» (Rom. 11, 35). Iar eu zic: Cine a cunoscut mintea celui ce se linişteşte cu trupul şi cu sufletul?
Puterea împăratului stă în bogăţia şi mulţimea supuşilor, puterea celui ce se linişteşte, în bogăţia rugăciunii.

Cuvântul XXVIII - Despre fericita rugăciune, sfinţita maică a tuturor virtuţilor şi despre înfăţişarea văzută şi gândită în vremea rugăciunii

1) ***Rugăciunea este după însuşirea ei, însoţirea şi unirea omului şi a lui Dumnezeu; iar după lucrare, susţinătoarea lumii.***

- *Este împăcare a lui Dumnezeu;*

- *maica lacrimilor şi fiica lor;*
- *ispăşirea păcatelor;*
- *pod de trecere peste ispite;*
- *peretele din mijloc în faţa necazurilor;*
- *zdrobirea războaielor,*
- *lucrarea îngerilor,*
- *hrana tuturor fiinţelor netrupeşti,*
- *veselia ce va să vie,*
- *lucrarea fără margine,*
- *izvorul virtuţilor,*
- *pricinuitoarea harismelor (a darurilor),*
- *sporirea nevăzută,*
- *hrana sufletului,*
- *luminarea minţii,*
- *securea deznădejdii,*
- *dovedirea nădejdii,*
- *risipirea întristării,*
- *bogăţia călugărilor,*
- *vistieria sihaştrilor,*
- *micşorarea mâniei,*
- *oglinda înaintării,*
- *arătarea măsurilor,*
- *vădirea stării dinăuntru,*
- *descoperirea celor viitoare,*
- *semnul slavei.*

Rugăciunea este celui ce se roagă cu adevărat tribunal, dreptar şi scaun de judecată al Domnului, înaintea scaunului Judecăţii viitoare.

2) Ridicându-ne în picioare, să ascultăm pe această împărătească a virtuţilor strigând şi grăind cu glas înalt către noi: «Veniţi la mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi eu vă voi odihni pe voi. Luaţi jugul meu asupra voastră şi veţi avea odihnă şi vindecare rănilor voastre. Că jugul meu este blând» (Mt. 11, 29) şi tămăduitor al unor mari greşeli.

3) Cei ce pornim ca să ne înfăţişăm înaintea împăratului şi să vorbim cu El, să nu facem drumul nepregătiţi, ca nu cumva văzându-ne de departe că nu avem arme şi haine cuvenite înfăţişării înaintea Lui, să poruncească slujitorilor şi dregătorilor Lui să ne lege şi să ne arunce departe de la faţa Lui, iar cererile noastre să le rupă şi să ni le azvârle în faţă.

4) Când porneşti să te înfăţişezi înaintea Domnului, să-ţi fie haina sufletului ţesută întreagă din firele, mai bine zis din zalele nepomenirii răului. Căci de nu, cu nimic nu te vei folosi. Să-ţi fie ţesătura cererii tale simplă, neîmpestriţată în chip felurit. Căci, cu un singur cuvânt, vameşul şi fiul risipitor l-au împăcat pe Dumnezeu cu ei.

5) Una este înfăţişarea celor ce se roagă, dar în acelaşi timp, felurită şi deosebită. Unii se înfăţişează ca unui Prieten şi Stăpân, aducându-I laudă şi cererea pentru alţii şi nu pentru ei. Alţii vin să ceară bogăţie şi slavă şi îndrăzneală mai multă; alţii, să se roage să fie desăvârşit izbăviţi de duşmanii lor. Unii cer să capete o oarecare dregătorie; alţii, desăvârşita scăpare de vreo datorie; alţii, eliberarea din închisoare; alţii, iertarea de niscai vinovăţii.

6) Înainte de toate să punem pe hârtia rugăciunii noastre o mulţumire sinceră. în al doilea rând, mărturisirea şi zdrobirea sufletului întru multă simţire. Apoi să facem cunoscut împăratului toată cererea noastră. Chipul mai înainte arătat al rugăciunii noastre e cel mai bun, precum s-a spus unui frate oarecare de către îngerul Domnului.

7) Dacă te-ai făcut vreodată vinovat faţă de judecătorul văzut, nu vei avea nevoie de alt chip în înfăţişarea rugăciunii tale, iar dacă nu te-ai înfăţişat nici tu vreodată şi n-ai văzut nici pe alţii cercetaţi, învaţă aceasta din rugămintea celor bolnavi în faţa doctorilor, când e să li se taie şi să li se ardă vreo rană.

8) Nu face pe deşteptul în cuvintele rugăciunii tale! Căci gânguritul simplu şi nemeşteşugit al copiilor a înduioşat pe Tatăl lor cel din ceruri.

9) Nu te porni la vorbărie, ca nu cumva prin căutarea cuvintelor să ţi se împrăştie mintea. Un cuvânt al vameşului a făcut pe Dumnezeu îndurător şi un cuvânt spus cu credinţă a mântuit pe tâlhar. Multa vorbire în rugăciune pricinuieşte minţii năluciri şi împrăştiere. Iar un singur cuvânt o adună.

10) ***Când simţi dulceaţă sau străpungere în rugăciune, rămâi în acea stare. Căci atunci se află cu noi păzitorul care se roagă împreună cu noi.***

11) Nu fi îndrăzneţ, chiar dacă ai dobândit curăţia. Mai degrabă apropie-te întru multă smerită cugetare şi mai multă îndrăznire vei avea.

12) Chiar de ai urca toată scara virtuţilor, roagă-te pentru iertarea păcatelor, auzind pe Pavel care strigă că dintre păcătoşi «cel dintâi sunt eu» (I Tim. 1, 15).

13) Îndulcesc bucatele, untdelemnul şi sarea; inaripează rugăciunea, smerenia şi lacrima.

14) De te vei îmbrăca în toată blândeţea şi nemânie-rea, nu te vei obosi mult ca să slobozeşti mintea ta din robie.

15) Până ce n-am dobândit rugăciune vădită, ne asemănăm celor ce deprind pruncii la început să umble.

16) Luptă să ridici, mai bine zis să închizi cugetarea în cuvintele rugăciunii, iar dacă, slăbind pentru pruncia ei, cade, ridic-o iarăşi. Căci e proprie minţii nestatornicia, dar e propriu lui Dumnezeu s-o poată statornici.

17) De ai dobândit nevoinţa neîntreruptă, va veni în tine Cel ce, închizând între ţărmuri marea minţii, îi spune în rugăciune: vino până aici şi să nu treci de aici.

18) Nu poate fi legat duhul. Dar unde e Ziditorul duhului, toate se supun lui.

19) Dacă ai vedea vreodată Soarele, cum se cuvine, ai putea să şi vorbeşti cu El, după cuviinţă. Iar de nu, cum poţi să te apropii de El în chip nemincinos, odată ce nu-L vezi?

20) Începutul rugăciunii alungă, printr-un singur gând atacurile, de la începuturile lor; la mijlocul ei, cugetarea se statorniceşte în cele spuse şi gândite iar desăvârşirea ei este răpirea la Dumnezeu.

21) Alta este bucuria ce se naşte din rugăciune în cei ce petrec în obşte şi alta, cea care se iveşte în cei ce se roagă îndeletnicindu-se cu liniştirea. Cea dintâi e amestecată poate cu închipuiri; cea de a doua se umple întreagă de smerită cugetare.

22) De deprinzi mintea să nu se depărteze niciodată, îţi va fi aproape chiar şi când te afli la masă. Iar dacă rătăceşte neîmpiedecată, nu va putea să rămână niciodată lângă tine.

23) Marele lucrător al mării şi desăvârşitei rugăciuni zice: «Voiesc să spun cinci cuvinte cu mintea mea» şi cele următoare (I Cor. 14, 19). Celor mai prunci cu duhul acest lucru le este străin. De aceea noi, ca nişte nedesăvârşiţi, căutăm felurimea şi cantitatea în rugăciune. Dar felul al doilea e pricinuitor al celui dintâi. Căci se spune: «Dă rugăciune curată celui ce se roagă» fără pregetare în chip întinat şi cu osteneală.

24) Altceva este întinăciunea rugăciunii şi altceva e pieirea ei şi altceva furarea şi altceva prihănirea ei. Întinăciunea ei este a sta înaintea lui Dumnezeu şi a năluci gânduri necuvenite; pieirea este a se robi de griji nefolositoare. Furarea

este împrăştierea cugetării pe nesimţite; prihănirea este un atac oarecare ce se apropie de noi.

25) De nu suntem singuri în vremea stării la rugăciune, să dăm un chip lăuntric acestei stări. Iar de nu sunt de faţă slujitorii laudelor, să dăm şi înfăţişării din afară chipul rugăciunii. Căci în cei nedesăvârşiţi, de multe ori mintea ia chip comun cu cel al trupului.

26) Toţi, dar mai mult cei ce se duc la împăratul ca să primească iertarea datoriilor, au nevoie de o zdrobire negrăită.

27) De ne aflăm încă în închisoare, să urmăm lui Petru şi «să ne încingem cu şorţul» ascultării, să ne dezbrăcăm de nevoile noastre şi să ne apropiem, goi de acestea, de Domnul în rugăciune (sunt îmbinate Ioan 21, 18 şi Fapte 12, 8 n.tr.), cerând să se facă numai voia Lui. Şi atunci vei primi pe Dumnezeu de cârmaci al sufletului tău, ca să te cârmuiască fără primejdie.

28) Sculându-te din iubirea de lume şi de plăceri, aruncă grijile. Dezbracă-te de gânduri, leapădă-te de trup. Căci rugăciunea nu e nimic altceva decât înstrăinarea de lumea văzută şi nevăzută. ***«Că ce-mi este mie în cer?» (Ps. 72, 24).*** Nimic. ***«Şi ce am voit de la Tine pe pământ?» (Ibid.).*** Nimic, decât să mă lipesc de Tine neîmprăştiat în rugăciune. Unii doresc bogăţie, alţii slavă, alţii agoniseală. ***«Iar dorul meu este să mă lipesc de Tine, să-mi pun în Tine nădejdea» nepătimirii mele (Ps. 72, 27).***

29) ***Credinţa înaripează rugăciunea. Căci fără ea nu se poate zbura la cer.***
30) Cei împătimiţi să cerem cu stăruinţă pe Domnul. Căci toţi cei neîmpătimiţi au înaintat la nepătimire din împătimire.

31) Deşi judecătorul nu se teme de Dumnezeu ca Dumnezeu, dar pentru că sufletul din el, văduvit prin păcat şi cădere, îi pricinuieşte supărări, îi face dreptate împotriva duşmanului lui, trupul şi a duhurilor care-l războiesc (Lc. 18, 5).

32) Pe cei recunoscători, Bunul nostru Chivernisitor îi atrage prin împlinirea grabnică a cererii, spre dragostea Lui; dar sufletele nerecunoscătoare ale dinilor le face să şadă, din foamete şi din setea după împlinirea cererii lor, lângă El prin rugăciune. Căci câinele nerecunoscător, îndată ce primeşte pâinea, se depărtează de la cel ce i-a dat-o.

33) Nu zice că zăbovind mult timp în rugăciune, n-ai dobândit nimic, căci iată ai şi dobândit. Căci ce bine mai înalt este ca acela de a fi fost lipit de El şi de a fi stăruit neîntrerupt în unirea cu El?

34) Nu se teme cel osândit de executarea pedepsei lui, atâta cât se teme cel ce îngrijeşte de rugăciune, de starea la rugăciune. De aceea, de este cineva înţelept şi ager la minte, poate lepăda, gândindu-se la ea, toată defăimarea şi mânia şi grija şi ocupaţia şi necazul şi săturarea şi gândul şi ispita.

35) Pregăteşte-te pentru rugăciunea neîncetată din suflet spre ridicare la rugăciune şi vei înainta degrabă.

36) Am văzut pe unii care străluceau în ascultare şi se îngrijeau cu toată puterea de pomenirea lui Dumnezeu cu mintea, ridicându-se la rugăciune dintr-odată şi înălţându-se deasupra minţii lor degrabă şi vărsând şiroaie de lacrimi. Căci se pregătiseră prin cuvioasa ascultare.

37) Cântării împreună îi urmează robiri şi împrăştieri, dar nu se întâmplă aceasta cu rugăciunea cântată de unul singur. Căci pe aceasta o războieşte lenea, pe când celei dintâi îi ajută râvna.

38) ***Iubirea ostaşului faţă de împărat o arată războiul; iubirea călugărului faţă de Dumnezeu o arată vremea rugăciunii şi starea la rugăciune. Starea ta lăuntrică ţi-o arată rugăciunea. Căci teologii (cuvântătorii de Dumnezeu n.tr.) au socotit-o pe aceasta oglinda călugărului.***

39) Cel ce se îndeletniceşte cu vreun lucru, dacă venind ceasul rugăciunii continuă să se ocupe cu el, e de batjocură dracilor. Căci scopul furilor e să fure rugăciunea, ceas de ceas, de la noi.

40) Nu refuza, când ţi se cere să te rogi pentru un suflet, chiar dacă n-ai dobândit rugăciunea. Căci credinţa celui ce o cerea pe aceasta a mântuit de multe ori pe cel ce se roagă cu zdrobire de inimă. Nu te înălţa dacă te-ai rugat pentru altul şi ai fost ascultat. Căci credinţa lui a lucrat şi a izbutit.

41) Oricărui copil i se cere de învăţător în fiecare zi neîncetat să spună ceea ce a învăţat de la el. Oricărei minţi i se va cere cu dreptate în fiecare rugăciune puterea ce a primit-o de la Dumnezeu.

42) Când te rogi cu trezvie, eşti mai repede împins spre mânie. Căci acesta este scopul vrăjmaşilor . Să împlinim toată virtutea, dar mai mult rugăciunea, cu multă simţire. Dar sufletul se roagă întru simţire, când se ridică mai presus de mânie.

43) Numai cele agonisite cu multe cereri şi în timp îndelungat ne rămân statornice. Cel ce a câştigat pe Domnul, nu-şi mai spune sie în rugăciune scopul ei. Căci atunci Duhul Se roagă pentru el cu suspine negrăite (Rom. 8, 26).

44) Nu primi în rugăciune nici o nălucire a simţurilor, ca să nu suferi vreo ieşire din minţi.

45) Încredinţarea împlinirii oricărei cereri se iveşte chiar în rugăciune.Iar încredinţarea este izbăvirea de îndoială. Încredinţareaeste vădirea neclintită a ceea ce nu este vădit.

46) Îngrijindu-te de rugăciune, fă-te foarte milostiv. Căci în ea călugării vor lua cele însutite. Iar ceea ce urmează se va spune în ceea ce urmează.

47) Venind foc în inimă, a înviat rugăciunea. Iar sculându-se aceasta şi înălţându-se la cer, s-a făcut co-borârea focului în foişorul sufletului.

48) Spun unii că rugăciunea e mai mare decât aducerea aminte de moarte. Iar eu le laud ca pe două firi ale unui unic ipostas.

49) Calul încercat, cu cât înaintează, cu atât se înfierbântă şi sporeşte în alergare. Prin alergare înţeleg cântarea şi prin cal, mintea bărbătească. Aceasta adulmecă de departe războiul şi pregătită fiind, rămâne cu totul neclintită.

50) Urât lucru este să răpeşti apa de la gura însetatului. Dar mai urât este ca sufletul ce se roagă cu străpungere să se lipsească pe sine înainte de sfârşitul acesteia, de mult dorita stare la rugăciune.

51) Să nu sari (din rugăciune) până ce nu vei vedea focul şi apa încetând prin iconomie. Căci nu vei primi un timp ca acesta pentru iertarea păcatelor în toată viaţa ta . Cel ce a gustat rugăciunea şi şi-a întinat de multe ori mintea cu un cuvânt greşit din neatenţie, stând la rugăciune nu află, deobicei, pe Cel dorit.

52) Altceva este a supraveghea mai des inima şi altceva a conduce inima, prin mintea care stăpâneşte şi aduce, ca arhiereu, jertfe raţionale lui Hristos. Pe cei dintâi, cum zice unul din cei ce s-au împărtăşit de numele de teolog, venind focul cel sfânt şi mai presus de ceruri, îi arde pentru nedeplinătatea curăţiei; pe ceilalţi îi luminează, pentru măsura desăvârşirii la care au ajuns.

Căci Acelaşi se numeşte foc mistuitor şi lumină luminătoare. De aceea unii, ieşind din rugăciune, sunt ca unii ce ies dintr-un cuptor de foc, simţind ca o uşurare de o murdărie şi de cele materiale. Alţii sunt ca luminaţi de o lumină şi îmbrăcaţi în veşmântul smereniei şi al veseliei.

Iar cei ce ies din rugăciune neîmpărtăşiţi de aceste două lucrări, se roagă în chip trupesc, ca să nu spun iudaic. Dacă un trup ce se atinge de un alt trup, se

preschimbă prin lucrarea aceluia, cum nu se va preschimba cel ce se atinge de Trupul lui Dumnezeu cu mâini nevinovate ?

53) Trebuie să privim la Prea bunul nostru împărat, cum privim la împăratul de pe pământ. Căci şi acesta dăruieşte darurile sale ostaşilor săi, uneori prin sine însuşi, alteori printr-un prieten, alteori printr-un slujitor şi alteori şi într-un chip neştiut. Deci aşa ne dăruieşte şi veşmântul smereniei, potrivit nouă.

54) Precum împăratul pământesc priveşte cu scârbă la cel ce stă în faţa lui dar îşi întoarce faţa de la el şi vorbeşte cu duşmanii stăpânului, aşa priveşte cu scârbă şi Domnul la cel ce stă înaintea Lui în rugăciune şi primeşte gânduri necurate.

55) Alungă cu arma pe câinele ce se apropie şi de câte ori se obrăzniceşte din nou, nu-l îngădui!

56) ***Cere prin plâns; caută prin ascultare; bate prin îndelungă-răbdare! «Că cel ce cere (astfel) va lua şi cel ce caută va afla şi celui ce bate, i se va deschide» (Lc. 11, 10).***

Păzeşte-te să nu te rogi oricum pentru o femeie în rugăciunea ta, ca nu cumva să fii jefuit din partea dreaptă.

57) Nu căuta să mărturiseşti faptele trupeşti cu de-a amănuntul, aşa cum sunt, ca să nu te ispiteşti tu însuţi.

58) Să nu ţi se facă ţie vremea rugăciunii, vreme sau ceas al unor cugetări trebuincioase sau al unor lucruri duhovniceşti. Iar de nu, vei fi jefuit de ceea ce e mai bun.

59) Cel ce ţine neîncetat toiagul rugăciunii nu se poticneşte. Şi chiar de i s-ar întâmpla aceasta, nu va cădea de tot. Căci rugăciunea este stăpânitoarea bine-credincioasă de la Dumnezeu. Folosul ei se dovedeşte prin biruirea împiedicărilor drăceşti ce ni se întâmplă în timpul adunărilor (slujbelor de obşte n.tr.). Iar rodul ei, prin înfrângerea vrăjmaşului. «Că întru aceasta am cunoscut că m-ai voit pe mine, că nu se va bucura vrăjmaşul meu de mine» (în vremea războirii n.tr.) (Ps. 40, 11). «Strigat-am - zice psalmistul - din toată inima mea» (Ps. 118, 10), cu gura, cu sufletul şi cu duhul. Căci «unde sunt cei doi de pe urmă adunaţi, acolo e şi Dumnezeu în mijlocul lor» (Mt. 18, 20).

60) Nici cele trupeşti, nici cele duhovniceşti nu le au toţi la fel. Unora li se potriveşte mai mult cântarea repede, altora cea mai domoală. Cei dintâi se apără de robire, ceilalţi se luptă cu lipsa de învăţătură.

61) Dacă te rogi neîntrerupt împăratului împotriva vrăjmaşilor tăi, când vor veni asupra ta, îndrăzneşte, căci nu vei obosi. Că se vor depărta de la tine degrabă. Fiindcă nu voiesc nelegiuiţii să te vadă luând cununa în lupta cu ei prin rugăciune. Pe lângă aceasta vor fugi, biruiţi de rugăciune, ca de foc.

62) Agoniseşte toată bărbăţia şi vei avea pe Dumnezeu ca învăţător al rugăciunii.

63) Nu e cu putinţă a învăţa să vezi prin cuvânt. Ci vederea ţine de fire. Nici frumuseţea rugăciunii nu se cunoaşte prin învăţătura altuia. Căci ea are de la sine învăţător pe Dumnezeu, Care învaţă pe om cunoştinţa şi dă celui ce cere rugăciunea şi binecuvântează anii celor drepţi. Amin.

Cuvântul XXIX - Despre nepătimire sau cerul pământesc şi despre desăvârşirea şi învierea sufletului înainte de învierea cea de obşte

1) Iată-ne şi pe noi, cei afundaţi în groapa cea mai adâncă a neştiinţei şi în patimile întunecate şi în umbra morţii acestui trup, începând să vorbim (să filozofăm n.tr.), cu îndrăzneală despre cerul pământesc . Bolta cerească are ca frumuseţe stelele, iar nepătimirea, virtuţile. ***Căci eu n-am învăţat să fie nepătimirea altceva, decât cerul minţii în inimă***, care socoteşte ca jucării uneltirile dracilor.

2) Nepătimitor este şi se cunoaşte propriu-zis cel ce şi-a făcut trupul nestricăcios, şi-a înălţat mintea deasupra zidirii şi toate simţurile şi le-a supus minţii, iar sufletul şi l-a pus în faţa Domnului. Prin aceasta se întinde spre El peste puterea sa. Unii iarăşi spun că nepătimirea este învierea sufletului înainte de cea a trupului. Iar alţii, că e a doua, după a îngerilor, cunoştinţă desăvârşită a lui Dumnezeu.

3) Deci această desăvârşită desăvârşire nedesăvârşită a celor desăvârşiţi, precum mi-a spus unul care a gustat-o, atât de mult sfinţeşte mintea şi o răpeşte de la cele materiale, încât cea mai mare parte a vieţii în trup, după ajungerea la limanul ceresc, o ţine ridicată în contemplare (în vederea duhovnicească), ca pe una ce e răpită în cer. Bine zice despre aceasta cel ce a cercat-o pe ea: «Că cei puternici ai lui Dumnezeu s-au ridicat foarte, de la pământ» (Ps. 44, 9). Unul din aceştia ştim că a fost şi egipteanul care nu şi-a lăsat mâinile sale întinse mult timp în rugăciune când se ruga cu unii.

4) Unul poate fi nepătimitor, dar altul mai nepătimitor decât nepătimitorul. Cel dintâi urăşte cu tărie cele rele, cel de al doilea se îmbogăţeşte fără să se sature în virtuţi.

5) Nepătimire a dovedit cel ce a spus: «Am dobândit mintea Domnului» (I Cor. 6, 1). Nepătimire a dovedit egipteanul care a zis că nu are frică de Domnul. Nepătimire a dovedit cel ce s-a rugat să se întoarcă la el patimile. Cine s-a învrednicit, înainte de strălucirea viitoare, de nepătimire, ca Sirul acela? Căci vestitul prooroc David a zis către Domnul: «La-să-mă ca să răsuflu» (Ps. 38, 13), iar acest atlet al lui Dumnezeu: «Slăbeşte, Doamne, valurile harului Tău».

6) Nepătimire are sufletul care aşa de mult s-a îmbibat de calitatea virtuţilor, ca cei pătimaşi, de plăceri.

7) Dacă lăcomia pântecelui stă în aceea că cel stăpânit de ea se sileşte pe sine să mănânce chiar fără poftă, firea înfrânării stă în aceea că cel ce se nevoieşte în ea, chiar când e flămând îşi stăpâneşte firea sa nevinovată.

8)Dacă desfrânarea stă în aceea că cel stăpânit de ea se înfierbântă şi după animalele necuvântătoare, firea neprihănirii are faţă de toate o simţire ca faţă de cele neînsufleţite.

9) Dacă hotarul iubirii de arginţi stă în aceea că cel stăpânit de ea nu încetează niciodată să strângă şi nu se poate sătura niciodată , hotarul neagonisirii stă în a nu cruţa cineva nici trupul său.

10) Dacă hotarul trândăviei e a nu avea răbdare în nici o odihnă, al răbdării este a se socoti cineva în orice necaz ca fiind în odihnă.

11) Dacă oceanul mâniei stă în a se înfuria chiar când nu e nimeni de faţă, al îndelungii răbdări stă în a fi cineva la fel de liniştit fie că e de faţă, fie că nu e de faţă cel ce-l defaimă.

12) Dacă înălţimea slavei deşarte stă în a face cineva schime şi fapte făţarnice, chiar când nu e de faţă nimeni care e obligat să-l laude, semnul lipsei de slavă deşartă se arată în a nu se lăsa cineva niciodată furat cu cugetarea de prezenţa celor ce-l laudă.

13) Dacă semnul pierzaniei sau al mândriei stă în a se mândri cineva în orice stare sărăcăcioasă sau dispreţuită s-ar afla, dovada smereniei mântuitoare stă în a avea cineva un cuget smerit în faptele şi isprăvile cele mai înalte.

14) Dacă dovada împătimirii totale stă în a se supune cineva repede tuturor gândurilor şi pornirilor semănate de draci, eu am învăţat că semnul sfintei nepăti- miri stă în a putea zice cu adevărat: «Abătându-se cel rău de la mine, n-am cunoscut» (Ps. 100, 5), nici cum a venit, nici pentru ce, nici cum a plecat, ci

sunt întreg nesimţitor faţă de acestea, fiind în întregime unit cu Dumnezeu, acum şi pururea în viitor.

15) Cel ce s-a învrednicit de o astfel de stare, fiind el încă în trup, îl are pe Dumnezeu cârmaci, sălăşluit în sine în toate cuvintele, faptele şi gândurile. De aceea simte înăuntru, prin iluminare, voia Domnului cum ar auzi un glas şi se află ridicat mai presus de toată învăţătura omenească. «Când voi veni, zice şi mă voi arăta feţei lui Dumnezeu?» (Ps. 41), căci nu mai pot suporta în mine puterea dorului şi caut spre frumuseţea nemuritoare pe care mi-ai dat-o înainte de lut. Nepătimitorul, ce trebuie să spunem mai mult, «nu mai vieţuieşte el, ci Hristos vieţuieşte în el» (Gal. 2, 20), cum zice cel ce s-a luptat lupta cea bună şi călătoria a săvârşit şi credinţa a păzit.

16) Coroana împăratului nu e alcătuită dintr-o singură piatră. Nu se desăvârşeşte nepătimirea de vom nesocoti fie şi numai o singură virtute. Înţelege nepătimirea ca palatul împăratului celui din ceruri; iar multele locaşuri, ca locuinţele dinlăuntrul cetăţii. Iar prin zidul acestui Ierusalim ceresc, înţelege iertarea greşalelor.

17) Să alergăm, fraţilor să alergăm ca să ne bucurăm de intrarea în cămara de nuntă a palatului. Că de vom lipsi din vreo pricină oarecare, fie din pricina poverii vreunei patimi ce ne stăpâneşte de mai înainte, fie din pricina vremii, fie şi numai de vreun locaş din jurul cămării de nuntă, va fi mare nenorocire. Chiar de şchiopătăm încă şi suntem slăbănogi, să ajungem în tot chipul măcar înlăuntrul zidului. Că cel ce nu ajunge înainte de sfârşit la zidul acela, sau nu a trecut dincolo de el, se va sălăşlui în pustiul dracilor. De aceea se ruga careva: «întru Dumnezeul meu voi trece peste zid» (Ps. 17, 32). Iar altul zice ca din partea lui Dumnezeu : «Oare nu păcatele voastre sunt cele care fac despărţirea între voi şi Mine ?» (Îs. 59, 2).

18) Să dărâmăm, o, prieteni, peretele din mijloc al despărţiturii, pe care l-am zidit în chip rău, prin neascultare. Să primim chiar din această viaţă dezlegarea datoriei. Pentru că nu este în iad cine să poată ierta datoria.

19) Să ne sârguim, fraţilor, de aici înainte. Căci de ne vom sili, vom fi scrişi în cartea vieţii (Apoc. 3, 5). Nu încape motiv de dezvinovăţire: nici căderea, nici vremea, nici povara . «Câţi au primit pe Domnul, prin baia naşterii din nou, le-a dat lor putere să se numească fii ai lui Dumnezeu» (În. 1, 12), zicând: «Opriţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sunt Dumnezeu» (Ps. 45, 10) şi nepătimirea. Lui fie slavă în vecii vecilor. Amin.

Fericita nepătimire înalţă de la pământ mintea sărmană şi ridică pe cea săracă din patimi. Dragostea atot lăudată o face să şadă cu îngerii stăpânitori, cu căpeteniile poporului Israil.

Cuvântul XXX - Despre legătura treimii virtuţilor: a dragostei, a nădejdii şi a credinţei

1) ***«Iar acum, după toate cele spuse înainte, rămân aceste trei, legătura care strânge şi ţine toate: credinţa, nădejdea şi dragostea. Dar mai mare decât toate este dragostea. Căci Dumnezeu se numeşte dragoste» (I Cor. 13,13).***

Dar eu (pe cât pot să înţeleg), pe una o văd ca rază, pe alta ca lumină, iar pe cealaltă ca cerc. Şi toate sunt o strălucire şi o lumină.

- *Cea dintâi toate le poate face şi zidi;*
- *a doua îmbrăţişează mila lui Dumnezeu;*
- *iar a treia niciodată nu cade, nu încetează a privi şi nu lasă pe cel rănit de ea să-şi liniştească fericita nebunie.*

2) Cel ce voieşte să vorbească despre dragostea lui Dumnezeu încearcă să vorbească despre Dumnezeu însuşi. Dar a vorbi despre Dumnezeu prin cuvinte e greşit şi primejdios celor ce nu iau aminte. Cuvântul despre dragoste e cunoscut îngerilor, dar şi acelora, numai prin lucrarea iluminării. Dragostea e Dumnezeu. Iar cel ce voieşte să arate hotarul (definiţia n.tr.) Acestuia, e ca cel ce orb fiind, numără nisipul de pe fundul oceanului.

3) ***Dragostea, după calitate, e asemănarea cu Dumnezeu, pe cât e cu putinţă muritorilor. Iar după lucrare, e o beţie a sufletului. După însuşire, e izvorul credinţei, adâncul fără fund al îndelungii-răbdări, oceanul smereniei.***

4) Dragostea este, propriu-zis, lepădarea a tot cugetul potrivnic, dacă dragostea nu socoteşte răul. Dragostea, nepătimirea şi înfierea se deosebesc numai prin numiri. Precum lumina, focul şi flacăra se unesc într-o singură lucrare, aşa înţelege şi despre acestea. În măsura în care îi lipseşte ceva din plinătate, începe în ea frica. Căci cel fără de frică, sau s-a umplut de iubire sau a murit cu sufletul.

5) Nu e un lucru necuvenit a asemăna chipurile dorului, fricii, sârguinţei, râvnii şi robiei omeneşti, cu cele ale dragostei de Dumnezeu.

- *Fericit este cel ce are faţă de Dumnezeu un dor asemănător celui pe care-l are îndrăgostitul nebun faţă de iubita lui.*
- *Fericit este cel ce se teme de Domnul aşa de mult, cât se tem cei pârâţi, de judecător.*

- *Fericit este cel ce s-a făcut atât de sârguitor în sârguinţa cea adevărată, pe cât de recunoscător s-a făcut slujitorul faţă de stăpânul său.*
- *Fericit este cel ce s-a făcut atât de râvnitor în virtuţi, pe cât sunt de atenţi în râvna lor soţii faţă de soţiile lor.*
- *Fericit este cel ce stă în rugăciune în faţa Domnului, precum stau slujitorii în faţa împăratului.*
- *Fericit este cel ce se nevoieşte să placă aşa de neîntrerupt Domnului, pe cât oamenilor.*

Nu se lipeşte pruncul de sânul mamei, cum obişnuieşte fiul iubirii să se lipească totdeauna de Domnul.

6) Cel ce iubeşte cu adevărat, îşi închipuie pururea faţa celui iubit şi o îmbrăţişează cu dulceaţă înlăuntrul său. Unul ca acesta nu se mai poate linişti nici în somn de dorul aceluia, ci şi atunci se îndeletniceşte cu cel dorit. Aşa se întâmplă cu fiinţele trupeşti, aşa cu cele netrupeşti.

7) Cineva rănit de săgeata dragostei a zis despre sine (lucru de care mă minunez): «Eu dorm», silit de trebuinţa firii, «iar inima mea veghează» (Cânt. Cânt. 5, 2), din pricina mărimii dragostei.

8) E de amintit, o, iubitule, că după pieirea fiarelor din jurul sufletului, acesta se doreşte şi se sfârşeşte după Domnul, înfierbântat ca de un venin, de focul dragostei.

9) Foamea lucrează nearătat şi nedesluşit, iar lucrarea setei se întinde şi se face tuturor arătată prin fierbinţeală. De aceea zice cel ce doreşte pe Dumnezeu: «însetat-a sufletul meu spre Dumnezeu cel tare, cel viu» (Ps. 41, 2).

10) ***Dacă faţa celui iubit ne preschimbă în chip vădit pe toţi şi ne face luminoşi, veseli şi neîntristaţi, ce nu poate face faţa Stăpânului, când vine în chip nevăzut în sufletul curat?***

11) Frica, când se iveşte în simţirea sufletului, obişnuieşte să topească şi să mănânce întinăciunea. «Pătrunde cu frica, zice, carnea mea» (Ps. 118, 120). Iar cuvioasa iubire uneori obişnuieşte să-i mănânce pe unii, potrivit celui ce a spus: «Robitu-mi-ai inima, robitu-mi-ai inima» (Cânt. Cânt. 4, 9), iar alteori îi face pe alţii să se bucure şi-i umple de strălucire: «Spre El, zice, a nădăjduit inima mea şi m-am temut; şi a înflorit trupul meu» (Ps. 27, 10) şi: «Când inima se veseleşte, faţa înfloreşte» (Pilde, 15, 13).
Când deci omul întreg se amestecă cu iubirea lui Dumnezeu, atunci strălucirea sufletului se arată în trup ca într-o oglindă. Aşa se umplea de slavă văzătorul de Dumnezeu Moise. Cei ce au atins această treaptă, deopotrivă cu a îngerilor, uită

de multe ori de hrana trupească. Ba socotesc că nici nu o doresc pe aceasta. Şi nu e de mirare, dacă şi dragostea potrivnică respinge de multe ori hrana.

Socotesc că trupul acestor nestricăcioşi nici nu se îmbolnăveşte oricum. Căci s-a făcut nestricăcios, curăţindu-se prin văpaia neprihănirii, care a pus capăt celeilalte văpăi. Socotesc că nici de mâncare nu se apropie cu plăcere. Căci focul ceresc obişnuieşte să hrănească sufletele acestora cum hrăneşte apa de sub pământ rădăcina plantei.

12) Creşterea fricii pune început iubirii. Iar capătul desăvârşit al neprihănirii e pricină a cunoaşterii lui Dumnezeu şi a cuvântării de Dumnezeu (a teologiei n.tr.). Cel ce şi-a unit simţirile cu Dumnezeu, e învăţat tainic de El cuvintele Lui, iar fără unirea acestora (cu Dumnezeu), e greu a grăi despre Dumnezeu.

13) Cuvântul fiinţial al lui Dumnezeu desăvârşeşte neprihănirea, omorând moartea sufletului prin prezenţa Lui. Iar aceasta odată omorâtă, ucenicul se luminează în cunoaşterea şi cuvântarea de Dumnezeu. Cuvântul Domnului, cel din Cuvântul Tatălui, curat, rămâne în veacul veacului. Iar cel ce n-a cunoscut pe Dumnezeu, vorbeşte despre El prin presupuneri.

14) Neprihănirea a făcut pe ucenic teolog (cuvântător de Dumnezeu, n.tr.), întărind prin el dogmele Treimii.

15) ***Cel ce iubeşte pe Domnul, a iubit mai întâi pe fratele său. Dovada primului lucru este cel de al doilea. Cel ce iubeşte pe aproapele, nu rabdă vreodată pe cei ce clevetesc şi fuge de ei mai degrabă ca de foc. Cel ce zice că iubeşte pe Domnul, dar pe fratele său se mânie, este asemenea celui ce aleargă în vis.***

16) ***Tăria iubirii este nădejdea. Căci prin aceasta aşteptăm plata iubirii. Nădejdea este bogăţia bogăţiei nearătate. Ea este vistieria neîndoielnică dinainte de vistierie. Ea este odihnă în osteneli. Ea este uşa iubirii. Ea omoară deznădejdea. Ea este icoana celor ce nu sunt de faţă. Lipsa nădejdii este pieirea iubirii. De ea sunt legate trudele, de ea atârnă ostenelile, pe ea o înconjoară mila.***

17) Călugărul cu nădejde tare junghie lenea, omorând cu sabia acesteia pe aceea. Cercarea (experienţa) naşte nădejdea darurilor Domnului. Căci cel necercat nu rămâne neîndoit. Mânia risipeşte nădejdea. Căci aceasta nu ruşinează. Iar cel ce se mânie are chip necuviincios.

18) Iubirea dăruieşte proorocia. Iubirea pricinuieşte minunile. Iubirea este adâncul (abisul) luminării.

Iubirea este izvorul focului. Cu cât ţâşneşte mai mult, cu atât îl arde mai tare pe cel însetat. Iubirea este statornicia îngerilor; iubirea e înaintarea veacurilor .

«Spune-ne nouă, o, frumoaso între virtuţi, unde-ţi paşti oile ? Unde te adăposteşti la amiază? Luminează-ne pe noi, adapă-ne pe noi, călăuzeşte-ne pe noi, povăţuieşte-ne pe noi, pentru că voim să urcăm la tine. Căci tu stăpâneşti peste toate» (Cânt. Cânt. 1, 7).

Iar acum mi-ai robit sufletul şi nu pot să suport flacăra ta. De unde să pornesc a te lăuda? ***«Tu stăpâneşti tăria mării, iar frământarea valurilor tu o potoleşti şi o ucizi. Tu smereşti cugetul mândru ca pe un rănit. Cu braţul puterii tale ai risipit pe duşmanii tăi» (Ps. 88, 11).*** Iar pe cei ce te iubesc îi faci nebiruiţi.

Dar eu mă grăbesc să aflu cum te-a văzut pe tine Iacob stând neclintit în vârful scării? Spune-mi mie, celui ce întreb, cum este urcuşul acesta? Şi care este chipul şi totalitatea treptelor lui, pe care cel ce te iubeşte le-a pus ca suişuri în inima lui? (Ps. 83, 6). Însetat-am să ştiu care este numărul acestora, cât durează timpul urcuşului ? Căci cel ce ţi-a cunoscut lupta şi vederea, ne-a arătat pe călăuzitori, dar nimic altceva n-a voit să ne lămurească. Mai bine zis n-a putut (Fac. 18, 12). Iar ea, împărăteasa (dar socotesc că e mai bine să spun El), arătându-mi-se ca din cer, mi-a şoptit la urechea sufletului: de nu te vei dezlega, o, îndrăgostitule, de grosime, nu vei putea să cunoşti frumuseţea mea. Iar scara să te înveţe totalitatea bine alcătuită a virtuţilor. Căci eu stau neclintit în vârful ei, cum a zis marele meu cunoscător: ***«Iar acum rămân aceste trei: credinţa, nădejdea, dragostea; dar mai mare decât toate este dragostea» (I Cor. 13, 14).***

Îndemnare scurtă şi la fel de puternică la cele spuse mai înainte pe larg

Urcaţi, urcaţi, fraţilor, punând cu râvnă suişuri în inimă. Auziţi pe cel ce spune: ***«Veniţi să ne suim la muntele Domnului şi la casa Dumnezeului nostru» (Îs. 2, 3); «a Celui ce a tocmit picioarele noastre ca ale cerbului şi ne-a pus pe noi peste cele înalte pentru a birui în calea Lui» (Ps. 17, 36).***

Alergaţi, rogu-vă, cu cel ce zice: ***«Să ne sârguim, până ce vom ajunge toţi la unitatea credinţei şi la cunoştinţa lui Dumnezeu, la bărbatul desăvârşit, la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos» (Efes. 4, 13),*** Care botezându-Se la treizeci de ani, după vârsta văzută, a avut desăvârşita treaptă a treizecea, în scara cea înţelegătoare, dacă iubirea este Dumnezeu. Căruia I se cuvine cântarea, stăpânirea, întru Care este puterea, întru Care este, era şi va fi pricina cea una a tuturor bunătăţilor în veacuri fără hotare. Amin.

Cuvântul XXXI – Al cuviosului părinte Ioan Scărarul – Către Păstor

Introducere

1) În cartea de mai jos te-am pus, Prea Cuvioase, pe tine, la urma tuturor. Dar în cea de mai sus, am fost încredinţat că eşti înaintea noastră a tuturor, dacă este adevărat ceea ce s-a spus: «Că vor fi cei din urmă după cugetul lor, cei dintâi după vrednicie» (Mt. 20,16).

Capitolul I

2) Păstor este, în înţeles adevărat, cel ce poate căuta şi îndrepta prin nerăutate, prin sârguinţă şi rugăciunea sa, oile cele pierdute.

3) Cârmaci este cel ce a luat tărie înţelegătoare de la Dumnezeu şi din ostenelile sale, ca să poată scoate corabia nu numai din valuri, ci şi din adâncul însuşi al mării.

4) Doftor este cel ce are trupul şi sufletul nebolnave, neavând nevoie de nici o doftorie pentru ele .

5) Învăţător cu adevărat este cel ce s-a făcut carte înţelegătoare a cunoştinţei prin degetul lui Dumnezeu sau prin lucrarea luminării de la El şi nu mai are nevoie de celelalte cărţi. Nu se cuvine învăţătorilor să povăţuiască după cărţi (copiate) şi pictorilor să picteze după tablouri mai vechi.
6) Tu, cel ce povăţuieşti pe cei mai de jos, învaţă din cele înalte şi călăuzeşte pe celălalt prin înfăţişarea ta văzută . Nu uita de cel ce zice: «Nu de la oameni, nici prin oameni am luat învăţătura, nici n-am fost învăţat» (Gal. 1, 2). Căci nu e cu putinţă celor de jos să tămăduiască vreodată pe cei ce zac la pământ.

7) Cârmaciul bun va scăpa corabia; păstorul bun va tămădui oile şi le va face sănătoase. În măsura în care oile urmează neîncetat pe păstorul care merge înainte, în aceeaşi măsură va putea da răspuns pentru ele Stăpânului. Păstorul să lovească cu cuvântul oile ce rămân în urmă din lene sau din lăcomia pântecelui. Căci şi acesta e un lucru al bunului păstor.

8) Când oile vor începe, din fierbinţeala zădufului sau mai bine zis a trupului, să dormiteze cu sufletul, păstorul, privind spre cer, să privegheze cu şi mai multă tărie pentru ele. Căci în vremea acestui zăduf, se întâmplă ca multe să fie mâncate de lupi. Dar dacă şi ele, după obiceiul văzut la oi, îşi pleacă, în vremea zădufului, capul sufletului jos la pământ, se împlineşte cuvântul: «Inima zdrobită şi umilită, Dumnezeu nu o va urgisi» (Ps. 50, 18).

9) Când peste turmă se abate întunericul şi noaptea patimilor, pune câinele să stea neclintit lângă Dumnezeu în paza de noapte. Căci nu e nepotrivit să înţelegi mintea ta ca un câine care sfâşie fiarele.

Capitolul II

10) E o însuşire a firii, făcută şi ea de Bunul nostru Domn, ca văzând pe doftor, bolnavul să se bucure chiar dacă nu se va folosi poate cu nimic de la el.

11) Să ai şi tu, o, minunate, plasturi, băuturi, bisturiuri, picături, briciuri, burete, lame de tăiat vinele, fierul de ars rana, alifii, doftorii de somn, cuţit, feşe şi neîngreţoşarea. Căci de ne lipsesc acestea, cum ne vom arăta ştiinţa? Nicicum. Iar plăţile se dau nu pentru cuvinte, ci pentru fapte.

12)

- *Plasturele este leacul patimilor văzute, adică al celor trupeşti;*
- *băutura este leacul patimilor dinăuntru şi nimicirea lor;*
- *bisturiul este ocărârea care taie rana, curăţeşte puroiul mândriei;*
- *picăturile sunt curăţirea ochilor sufletului, întunecat de tulburarea mâniei.*
- *Briciul este dojenirea care muşcă, dar după puţin vindecă.*
- *Lamă de tăiat vinele este deşertarea grabnică a mirosului cel nearătat. Ea este şi zgârierea şi împungerea aspră spre vindecarea celor bolnavi.*
- *Buretele este mângâierea bolnavului şi răcorirea lui de către doftor după tăiere sau operaţie, prin cuvinte line şi blânde.*
- *Fierul de ars este hotărârea şi regula aspră dată pentru o vreme, spre pocăinţă.*
- *Alifia este mângâierea dată bolnavului după arderea rănii, fie prin cuvânt, fie prin puţină hrană.*
- *Leac de somn înseamnă a lua povara celui ascultător şi a-i da prin supunere odihnă şi un somn neadormit şi o orbire cuvioasă, ca să nu vadă faptele cele bune ale sale.*

Legăturile sunt întărirea şi strângerea celor moleşiţi de slava deşartă şi lăudăroşi, prin răbdarea până la moarte. Iar la urma tuturor, cuţitul este regula şi hotărârea şi scoaterea trupului mort sufleteşte şi a mădularului plin de puroi, ca să nu treacă şi la celelalte vătămarea sa.

13) Fericită este la doftori neîngreţoşarea şi la întâistătători nepătimirea. Cei dintâi, neîngreţoşându-se, pot lucra la vindecarea oricărei boli rău mirositoare, fără greutate. Cei de al doilea pot învia orice suflet mort.

14) Una dintre rugăciunile întâistătătorului să fie şi aceasta: să poată pătimi împreună cu toţi şi să trăiască starea lor, după treapta lor, ca nu cumva să vatăme şi el ca Iacob (Fac. 27) pe cei pe care îi iubea şi pe cei împreună cu el. Iar aceasta obişnuiesc să o pătimească, fiindcă nu au simţurile sufletului cu desăvârşire deprinse spre deosebirea binelui şi răului şi a ceea ce e la mijloc.

Capitolul III

15) E mare ruşinea întâistătătorului care se roagă să se dăruiască celui supus lui ceea ce el nu are. Precum cei ce văd faţa împăratului şi şi l-au făcut prieten, pot să împace cu împăratul pe toţi slujitorii lui sau poate şi pe cei necunoscuţi de el sau chiar şi pe duşmanii lui, dacă voiesc şi să-i facă să se bucure de aceeaşi slavă, aşa înţelege şi despre sfinţi.

16) Pe prietenii cei mai desăvârşiţi şi adevăraţi (ai împăratului) îi respectă prietenii şi îi ascultă. Ba poate se şi lasă siliţi de ei. Bine este a-ţi face prieteni pe prietenii netrupeşti. Căci nimenea nu ne ajută aşa de mult la virtute, ca ei.
17) Mi-a spus unul dintre iubitorii de Dumnezeu, că totdeauna dar mai ales în sărbătorile anuale şi împărăteşti, Dumnezeu răsplăteşte pe slujitorii Lui cu daruri.

Capitolul IV

18) Doftorul este dator să se dezbrace cu desăvârşire de patimi, ca să se poată preface, la vremea potrivită, că le are pe unele şi mai ales mânia. Căci de nu le-a lepădat cu totul, nu le va putea îmbrăca iarăşi în chip nepătimitor.

19) Am văzut un cal în oarecare măsură nedeprins, care fiind dus de frâu şi păşind liniştit, deodată, slăbindu-i-se puţin frâul, l-a primejduit pe stăpân. Cu doi draci se obişnuieşte să se întâmple aceasta . Deci ce voiesc să caute, să caute cu osteneală. Doftorul va cunoaşte înţelepciunea dată lui de Dumnezeu, când va putea să vindece bolile pe care cei mulţi nu le pot vindeca.

Capitolul V

20) Nu e învăţător vrednic de laudă cel ce face înţelepţi pe copiii învăţaţi, ci pe cei neînvăţaţi şi neînţelepţi, ducându-i la desăvârşire. Iscusinţa vizitiilor se arată şi e lăudată când ţin în frâu cai necercaţi şi-i scapă pe aceştia.

21) Dacă ai ochi în stare să vadă de mai înainte furtunile pe mare, spune aceasta limpede celor aflaţi în corabie. Iar de nu, vei fi pricinuitorul scufundării corăbiei, pentru că ţi s-a încredinţat de către toţi, fără grijă, cârma ei.

22) Am văzut doftori care nu au vestit înainte bolnavului pricinile îmbolnăvirii. De aceea, au pricinuit şi bolnavilor şi lor înşişi multă oboseală şi chin.

23) Pe cât de multă credinţă în el vede întâistătătorul la supuşii săi şi la alţii din afară, pe atâta trebuie să se păzească pe sine cu toată grija în cele ce le face şi le spune. Căci ştie că toţi privesc la el ca la o icoană pilduitoare şi socotesc cele spuse şi făcute de el ca dreptar şi lege.

24) ***Pe păstorul adevărat îl dovedeşte iubirea. Căci din iubire S-a răstignit Păstorul cel mare.***

Capitolul VI

25) Însuşeşte-ţi cele ale altora prin cuvinte şi nu vei avea nevoie totdeauna de multă sfială.
26) Întristează pe cel bolnav pentru o vreme, ca să nu se lungească mult timp boala sau să moară din pricina tăcerii vrednice de osândă. Mulţi au socotit, din pricina tăcerii cârmaciului, că plutesc bine, până ce s-au izbit de stâncă.

27) Să auzim pe marele Pavel scriind lui Timotei: «Stăruie pe lângă ei cu timp şi fără timp» (II Tim. 4, 2). «Cu timp», socotesc, când cei mustraţi rabdă mustrarea cu plăcere; «fără timp», când sunt muşcaţi de ea. Căci şi izvoarele izvorăsc apa, chiar când nu însetează nimeni.

28) Este în firea unor întâistătători, ca să zic aşa, să se sfiască şi de multe ori să nu spună celor supuşi cele de trebuinţă, ci să tacă. Dar aceştia să nu se ferească să-şi împlinească datoria de învăţători faţă de ucenicii lor şi să însemneze pe o hârtie poruncile de trebuinţă ce se cade să le dea acestora.

29) Să ascultăm ce spune în privinţa unora dumnezeiasca Scriptură: «Taie-l, căci pentru ce să mai ocupe pământul fără rost?» (Lc. 13, 7) şi: «Scoateţi pe cel rău dintre voi» (I Cor. 5, 13) şi: «Nu te ruga pentru poporul acesta!» (Ier. 7, 16) şi despre Saul la fel. Toate acestea e dator să le cunoască păstorul: cu care, cum, şi când trebuie să se întâmple. Căci nimic nu e mai adevărat decât ceea ce spune Dumnezeu.
30) Dacă cineva, mustrat îndeosebi, nu se ruşinează, va face şi din mustrare în faţa mai multora, prilej de neruşinare, urându-şi de bunăvoie însăşi mântuirea sa.

Capitolul VII

31) Ţin seama şi de ceea ce am văzut că se întâmplă şi la mulţi bolnavi conştienţi. Aceştia, cunoscându-şi frica şi neputinţa lor, au rugat pe doftor să-i

lege, fără voia lor şi să-i trateze cu sila, de bunăvoia lor. Pentru că «duhul este râvnitor», pentru nădejdea viitoare,, «iar trupul este neputincios» (Mt. 26, 42), pentru slăbiciunile de mai înainte. Iar eu văzând aceasta i-am rugat pe doftori să se lase înduplecaţi de aceia.

32) Povăţuitorul nu trebuie să le ceară tuturor celor ce vin la el să meargă pe calea îngustă şi plină de necazuri. Nici nu e fiecăruia jugul blând şi sarcină uşoară. Ci trebuie mai degrabă să se aplice leacurile potrivite. Celor împovăraţi de păcate grele şi uşor aplecaţi spre deznădejde, le este potrivit leacul al doilea. Celor ce tind spre un cuget înalt şi mândru, le este potrivit leacul dintâi.

33) Unii, voind să facă o cale lungă şi întrebând pe cei ce o cunosc, au auzit de la ei că este dreaptă şi neprimejdioasă. Dar moleşindu-se în cursul călătoriei, din pricină a ceea ce au auzit, pe la mijlocul ei sau s-au primejduit sau s-au întors, aflându-se nepregătiţi pentru greutăţile ei. Dar socotesc că se poate întâmpla şi lucrul dimpotrivă.

34) Acolo unde dragostea dumnezeiască s-a atins de inimă, frica din cuvinte n-a avut putere. Şi unde s-a ivit frica gheenei, acolo s-a născut răbdarea tuturor durerilor şi ostenelilor. Unde se cunoaşte nădejdea Împărăţiei, acolo se iveşte şi dispreţuirea tuturor celor de jos.

35) Conducătorul de oaste destoinic cunoaşte limpede starea şi treapta fiecăruia din cei conduşi. Căci poate sunt în mulţime unii fruntaşi în luptă şi luptători de unul singur, putând să fie aşezaţi în linişte în fruntea ostaşilor.

36) Nu poate scăpa cârmaciul corabia singur, fără împreună lucrarea corăbierilor. Nici doftorul nu poate vindeca pe cel ce suferă, nerugat mai întâi de el şi neajutat prin arătarea ranei lui cu deplină încredere. Cei ce s-au ruşinat de doftori şi-au pricinuit puroi şi adesea mulţi au murit.

Capitolul VIII

37) Păzind oile la păşune, păstorul să nu înceteze să se folosească de fluierul cuvântului, mai ales când vor să meargă la culcare. Căci de nimic altceva nu se teme lupul, ca de sunetul fluierului păstoresc.

38) Întâistătătorul nu trebuie să se umilească totdeauna fără judecată, nici să se înalţe totdeauna nebuneşte. Ci să privească la Pavel, folosindu-se de amândouă (II Cor.10-13). Domnul a acoperit ochii celor călăuziţi faţă de lipsurile întâistătătorului. Iar acesta arătându-le lor pe acestea, a trezit în ei necredinţa.

39) Am văzut întâistătător, lăsându-se, dintr-o smerenie adâncă, sfătuit în unele lucruri de fiii săi. Şi am văzut pe altul voind să le arate acelora, din mândrie, neînţeleapta lui înţelepciune şi râzând de ei.

40) Am văzut, e drept foarte rar, în câte o împrejurare povăţuitori pătimaşi stăpânind peste cei nepătimaşi, care ruşinându-se pe încetul de cei conduşi, au pus capăt patimilor lor. Aceasta cred că a lucrat-o în ei plata celor mântuiţi. Şi aşa stăpânirea lor pătimaşă li s-a făcut pricină de nepătimire.

Capitolul IX

41) Să luăm aminte să nu risipim vreodată cele încărcate în port, în largul mării. O ştiu aceasta cei încă nedeprinşi cu zgomotele din afară.

42) Cu adevărat, mare lucru este a răbda cu hotărâre şi cu bărbăţie zăduful şi pacea şi tihna liniştirii şi a nu căuta împrăştierile şi mângâierile din afara corăbiei sau a chiliei, cum caută corăbierii trândavi, în vremea liniştită, scăldarea în mare. Dar neasemănat mai mare lucru este a nu avea frică de zgomote, ci a rămâne, în vremea ciocăniturilor lor în inimă, petre-când neclintit cu oamenii în afară şi cu Dumnezeu înăuntru.

Capitolul X

43) Să-ţi fie, o, minunatule, ceea ce se petrece la judecătoriile din afară, pricină de gândire la cele ale noastre: cine vine ca un osândit la judecata înfricoşătoare şi adevărată a noastră şi cine, nevinovat, sârguindu-se spre lucrarea şi slujirea lui Dumnezeu ? Căci sunt două sosiri contrarii şi au nevoie de judecăţi potrivite lor.

44) Întâi de toate să fie întrebat cel vinovat, care au fost faptele lui după felul lor, pentru două motive: ca prin mărturisire să se simtă totdeauna împuns (în conştiinţă) şi să rămână fără îndrăznire şi ca cunoscând ce răni a primit, să fie trezit la iubirea noastră.

45) Să nu uiţi nici aceasta, o, preacinstite, precum ştii de fapt. Să nu fie! Să fie judecate de voi şi locurile şi chipul de viaţă nouă şi deprinderile celor vinovaţi. Căci e o mare felurime şi deosebire în acestea. De multe ori cel mai slab e şi cel mai smerit cu inima. De aceea trebuie să fie pedepsit şi mai uşor de către doftorii duhovniceşti. Iar ceea ce se cere pentru cel dimpotrivă, e vădit.

Capitolul XI

46) Nu e drept ca lupul să păzească oile şi nu e neprimejdios ca cei pătimaşi să conducă peste cei pătimaşi.

47) Neplăcută privelişte este vulpea pentru păsări. Dar nimic nu e mai neplăcut decât un păstor care se înfurie. Cea dintâi tulbură păsările; al doilea tulbură şi pierde sufletele cuvântătoare.

48) Ia seama să nu cercetezi cu de-amănuntul lucrurile cele mai mici, căci nu vei fi următor lui Dumnezeu.

49) Să ai şi tu pe Dumnezeu iconom şi întâistătător al tuturor celor dinlăuntrul şi din afara ta, ca un cârmaci prea bun. Şi tăindu-ţi prin El voia ta, te vei face şi tu fără griji, călăuzit numai de voia Lui.

50) Trebuie să iei seama şi tu şi toţi şi lă aceasta: nu cumva harul a rânduit să lucreze prin noi cele mai multe din credinţa celor ce vin la noi şi nu din curăţia noastră? Căci mulţi din cei pătimaşi au făcut lucruri minunate în chipul amintit.

51) Dacă «mulţi, spune, vor zice către Mine în ziua aceea, Doamne, Doamne, oare n-am proorocit în numele Tău ?» şi celelalte (Mt. 7, 22), nu e de necrezut ceea ce s-a spus mai înainte.

52) Cel ce şi L-a făcut pe Dumnezeu sieşi milostiv poate să-i facă bine pe cei bolnavi, fără ca ei să simtă şi într-un chip ascuns lor, dobândind două lucruri mari: să se păstreze pe sine ferit de slava oamenilor, ca de o rugină şi să facă pe cei miluiţi să mulţumească numai lui Dumnezeu.

Capitolul XII

53) Dă celor ce-şi fac drumul cu curaj şi bărbăţie, mâncări mai tari şi mai vârtoase; iar celor rămaşi în urmă, fie prin fire, fie prin voinţă, dă-le lapte, ca unora ce sunt încă prunci. Căci toată mâncarea e la vremea ei.

54) Aceeaşi mâncare le pricinuieşte adeseori unora râvnă, iar altora întristarea. Trebuie ţinut seama la aruncarea seminţei, de cele de faţă: de timp, de persoană, de calitate, de cantitate.

55) Unii socotind ca nimic luarea asupra lor a grijii altora, au pornit să păstorească sufletele fără judecată şi cu toate că întreceau pe alţii cu multă bogăţie (în virtuţi), au plecat cu mâinile goale, trecând altora această purtare de grijă a acelora.

56) Precum există copii adevăraţi şi legitimi, şi alţii din a doua căsătorie şi alţii din slujnice şi alţii din curvie, aşa se cunosc multe feluri asemănătoare ale purtării de grijă a altora. Există o purtare de grijă adevărată, o dăruire a sufletului pentru sufletul aproapelui în toate. Şi există o luare-asupră-şi numai a păcatelor mai înainte săvârşite şi alta, numai a celor făcute după aceea. Şi există o purtare numai a poverii poruncilor proprii, din puţinătatea puterii duhovniceşti şi din lipsa nepătimirii. Dar chiar în cea dintâi şi desăvârşită, purtăm povară după măsura tăierii voii.

57) Fiul legitim se cunoaşte când lipseşte tatăl. Aşa să înţelegi şi în cazul celor de sub ascultare. Să ia seama întâistătătorul şi să însemneze pe cei ce se împotrivesc în cuvânt şi lucrează împotrivă şi să-i certe cu cele mai grele mustrări în faţa unora mai mari, insuflând şi altora frică prin ei, chiar dacă aceia s-ar simţi greu muşcaţi de ocări. Căci mai de folos este înţelepţirea multora, decât păgubirea unuia.

58) Sunt unii care, din iubire duhovnicească, au primit poveri de ale altora peste puterea lor, aducându-şi aminte de cel ce a zis : «Mai mare dragoste ca aceasta nimeni nu are» (În. 15, 13) şi celelalte. Şi sunt alţii, care primind de la Dumnezeu puterea purtării altora, nu s-au supus cu dulceaţă greutăţilor pentru mântuirea fratelui. Şi eu i-am plâns pe aceştia ca pe unii ce nu au avut dragoste. Iar despre cei dintâi am aflat spunându-se undeva: «Cel ce-şi stoarce cinstiri de la cel nevrednic, gura mea este» (Ier. 15, 19) şi: «Să-ţi fie ţie după chipul în care ai făcut».

59) Îţi cer să iei aminte şi la aceasta: de multe ori păcatul cu gândul al întâistătătorului se judecă mai rău decât cel cu fapta al ascultătorului, dacă mai uşoară este greşeala ostaşilor, decât porunca rea a conducătorului de oaste.

60) Sfătuieşte pe ascultători să nu-şi mărturisească cele trupeşti şi desfrânate în amănunt. Iar celelalte păcate să le mişte în minte noaptea şi ziua, după chipul lor amănunţit.

61) Deprinde pe cei de sub ascultarea ta să fie nevinovaţi întreolaltă şi foarte înţelepţi faţă de draci.

62) Să nu-ţi rămână ascuns scopul oilor în legăturile dintre ele. Căci scopul dracilor este să destrame pe cei sârguitori, prin trândăvie.

63) Nu pregeta când ţi se cere să te rogi şi pentru cei cu totul fără grijă; roagă-te nu pentru ca să fie mântuiţi (căci aceasta este deocamdată cu neputinţă, dacă ei nu conlucrează), ci ca să fie mişcaţi de Dumnezeu la sârguinţă.

64) Cei slabi să nu mănânce împreună cu ereticii, precum s-a spus în canoane. Cei tari în Domnul, dacă sunt poftiţi de cei necredincioşi cu credinţă şi vor voi să meargă la ei, să meargă spre slava lui Dumnezeu.

65) Nu te scuza cu neştiinţa: căci cel ce nu ştie şi face lucruri vrednice de pedepsire se va bate că nu a învăţat.

Capitolul XIII

66) E ruşine păstorului să se teamă de moarte. Când o cere ascultarea,nu trebuie să existe frică de moarte.

67) Caută, o, fericite, virtutea fără de care nu va vedea nimenea pe Domnul şi fă pe fiii tăi să câştige înainte de toate pe aceea, izbăvindu-i pe ei cu totul de vederea oricărei feţe netede şi asemănătoare celor femeieşti.

68) Felurile de vieţuire şi locuinţele tuturor celor de sub ascultarea voastră să fie deosebite după vârstele trupului. Căci nu trebuie a trimite pe cineva din port".

69) Să nu punem peste nimenea mâinile înainte de a fi ajuns la vârsta înţelepciunii, legiuită potrivit lumii, ca nu cumva ridicând pe vreunele dintre oile aflate în neştiinţă, acestea ajungând apoi la cunoştinţă, să nu poată răbda povara şi arşiţa, ci să se năpustească spre lume. Acest lucru nu va fi fără primejdie celor mai înainte hirotoniţi.

70) Cine este oare un astfel de iconom al darului lui Dumnezeu, ca, ne mai având nevoie de lacrimile, de suspinele şi de ostenelile sale, să se folosească de ele fără cruţare către Dumnezeu pentru curăţirea altora?

71) Să nu încetezi vreodată să speli şi să cureţi sufletele întinate şi mai ales trupurile, ca să poţi cere cu îndrăznire de la Conducătorul luptei cununi, nu numai pentru sufletele alor tăi, ci şi pentru ale celor străini.

72) Am văzut pe neputincios curăţind neputinţa altui neputincios, folosindu-se de o îndrăzneală vrednică de laudă pentru acela către Dumnezeu şi punând sufletul său pentru alt suflet întru smerenie şi prin vindecarea aceluia vindecându-se pe sine însuşi. Şi am văzut pe altul făcând la fel din închipuirea de sine şi auzind certarea: «Doftore, vindecă-te pe tine însuţi» (Lc. 4, 23).

73) Este cu putinţă a se lipsi cineva de un bun, pentru un altul mai mare, aşa cum cel ce a ocolit mucenicia a făcut-o nu din frică, ci pentru folosul celor ce se mântuiau prin el.
74)

Există câte unul care se predă pe sine necinstirii, pentru cinstirea altora; acesta e socotit de mulţi ca iubitor de plăceri sau ca amăgitor, deşi spune adevărul.

75) Dacă cel ce are cuvânt de folos şi nu-l împărtăşeşte cu îmbelşugare, nu va rămâne nepedepsit, la ce mare primejdie nu trebuie să se aştepte, prietene, cei ce pot, ca şi prin însăşi sârguinţa în fapte să se ostenească cu cei ce se ostenesc şi nu voiesc să o facă?

76) Izbăveşte şi tu, cel ce ai fost izbăvit de Dumnezeu. Mântuieşte, tu cel ce ai fost mântuit, pe cel dus la moarte şi nu cruţa nimic ca să răscumperi pe cei omorâţi de draci. Căci aceasta e marea luptă înaintea lui Dumnezeu, mai presus de toată lucrarea şi contemplarea oamenilor şi a îngerilor.

77) Cel ce spală şi curăţă, cu curăţia dată lui de la Dumnezeu, întinăciunea altora şi din cele prihănite, face daruri neprihănite pe care le aduce lui Dumnezeu se dovedeşte împreună lucrător al Puterilor netrupeşti şi înţelegătoare. Acesta şi numai acesta este lucrul de totdeauna al celor ce liturghisesc lui Dumnezeu. «Că toţi cei dimprejurul Lui îi vor aduce daruri», suflete (Ps. 75, 11).

78) Nimic nu arată aşa de mult iubirea de oameni şi bunătatea cea către noi a Făcătorului, ca a lăsa cele nouăzeci şi nouă de oi şi a căuta pe cea rătăcită. Ia aminte, deci, o, minunate şi arată-ţi toată sârguinţă, dragostea, căldura, grija şi rugămintea către Dumnezeu pentru cel foarte rătăcit şi zdrobit. Căci unde sunt mari bolile şi ranele, fără îndoială mari vor fi şi răsplătirile date.

79) Să luăm aminte, să privim şi să facem. Căci nu întotdeauna întâistătătorul trebuie să judece potrivit dreptăţii, ci să ţină seama de neputinţă. Eu am văzut doi inşi judecaţi de către un prea înţelept judecător. Şi acesta l-a declarat pe cel nedrept drept, pentru că era mai slab; iar pe cel drept l-a osândit ca nedrept, pentru că era mai bărbătesc şi mai plin de tărie sufletească. Aceasta, pentru ca să nu se facă dezbinare mai mare prin dreptate. Dar între patru ochi a spus fiecăruia cele cuvenite lui şi mai ales celui bolnav sufleteşte.

80) Câmpul înverzit e potrivit pentru oi. Dar mai potrivită e învăţătura şi pomenirea morţii fiinţelor cuvântătoare, acestea putând vindeca întinăciunea lor.

81) Cercetează pe cei tari cu sufletul şi-i ceartă fără motiv de faţă cu cei slabi, ca să vindeci, prin leacul unuia, rana celuilalt şi să-i înveţi pe cei moleşiţi să se facă tari.

82) Nicăieri Dumnezeu, ascultând o mărturisire, nu Se arată să o fi făcut cunoscută public, ca nu cumva să-i oprească pe cei ce se mărturisesc, prin darea pe faţă a lor, şi aşa să-i facă de nevindecat în boala lor.

83) De ne bucurăm de darul cunoaşterii de mai înainte, să nu spunem de mai înainte, celor ce au greşit, greşalele lor, ci mai degrabă să-i îndemnăm prin vorba cu înţeles spre mărturisire. Căci şi prin mărturisirea lor către noi, li se pricinuieşte nu puţină iertare. Să-i învrednicim pe aceştia după mărturisire de mai mare îndrăzneală către noi şi de o mai mare îngrijire decât cea de mai înainte. Căci prin aceasta înaintează la o mare încredere şi dragoste faţă de noi. Şi suntem datori să ne arătăm lor chip de smerenie dusă până la culme; dar să-i învăţăm să aibă şi frică faţă de noi. Întru toate trebuie să fii răbdător faţă de ei, în afară de neascultarea lor în cele zise.

84) Ia seama ca nu cumva smerenia ta peste trebuinţă să adune cărbuni de foc asupra capului fiilor tăi.

85) Ia seama de nu cumva vezi în ţarina ta vreun pom care face pământul neroditor, dar care ar putea să rodească în altă ţarină. Să nu ne ferim să răsădim aceşti pomi cu sfatul, în altă parte, printr-o apropiere iubitoare.

86) E cu putinţă ca întâistătătorul să lucreze virtutea fără primejdie, chiar şi în locuri mai nepotrivite, adică mai lumeşti şi mai iubitoare de plăcere.

87) Când doftorul propăşeşte în sănătatea sufletească, nu are nevoie aşa de mult de îngrijirea trupească a celor bolnavi.

88) Să ia seama întâistătătorul la primirea tinerelor vlăstare; căci nu toată neprimirea şi alungarea e oprită de Dumnezeu.

89) Nici un dar nu e aşa de bine primit de Dumnezeu de la noi ca acela de a aduce suflete cuvântătoare prin pocăinţă. Căci toată lumea nu are un preţ deopotrivă cu al unui suflet. Lumea trece, iar sufletul e nestricăcios şi rămâne. Drept aceea nu ferici pe cei ce aduc bunuri; ci fericeşte pe cei ce aduc lui Hristos oi cuvântătoare.

Capitolul XIV

90) Fă-ţi arderile de tot fără prihană. Căci altfel nu te-ai folosit cu nimic.

91) Dacă trebuie să primim cuvântul: «Se cădea să fie vândut Fiul Omului; dar vai celui prin care a fost vândut» (Mc. 14, 21), tot aşa trebuie să primim şi lucrul dimpotrivă: se cade ca mulţi să se mântuiască şi negreşit, cei ce voiesc; dar plata se va da celor prin care s-a făcut mântuirea, după Domnul.

92) Avem nevoie înainte de toate, o prea sfinţite, de puterea duhovnicească, pentru ca celor pe care am pornit să-i călăuzim spre Sfintele Sfintelor, să căutăm

să le arătăm pe Hristos, odihnindu-Se pe Masa cea de taină şi ascunsă. De aceea, când îi vedem tulburaţi şi strâmtoraţi de mulţimea gândurilor ce voiesc să-i împiedece (mai ales în pridvorul intrării), să-i luăm de mână ca pe nişte copii şi să-i izbăvim de mulţimea gândurilor.

Iar dacă unii sunt foarte prunci sau neputincioşi, e de trebuinţă să-i luăm pe umerii noştri şi să-i purtăm până ce vor ajunge la uşa intrării celei cu adevărat strâmte. Căci acolo are loc toată îngustarea şi strâmtorarea. De aceea a şi scris careva despre ea: «Aceasta este osteneala înaintea mea, până ce voi intra în locul cel sfânt al lui Dumnezeu» (Ps. 72, 16-17).

93) Am spus, o Părinte al Părinţilor şi în cele de mai înainte despre acel părinte al părinţilor şi învăţător al învăţătorilor, cum era îmbrăcat în întregime în înţelepciunea cea de sus, nefăţarnic, mustrător, cu luare aminte la toate, înţelept, pogorâtor, cu sufletul luminos; iar ceea ce era mai minunat dintre toate ale lui, era că pe cei ce-i vedea că voiesc să se mântuiască îi povăţuia cerându-le mult, iar pe care-i vedea ţinând la voia lor sau având vreo împătimire, îi depărta în aşa fel de la lucrul de care erau împătimiţi, ca toţi să ia seama să nu-şi arate voia lor faţă de nimic din cele de care fuseseră alipiţi.

Mai spunea pururea pomenitul şi aceasta: că e mai bine să fie alungat cineva din mânăstire, decât să fie lăsat să-şi facă voia lui. Căci cel ce-1 alungă îl face de multe ori mai smerit pe cel alungat şi prin aceasta, să-şi taie singur voia lui. Iar cel ce pare să se poarte cu aceştia cu iubire de oameni şi cu pogorământ, îi face ca în ceasul morţii să-l blesteme, ca pe unul ce mai degrabă i-a amăgit în loc să-i folosească.

Acest mare păstor putea fi văzut după rugăciunile de seară şezând pe un tron (pe dinafară alcătuit din lemn, iar pe dinăuntru din daruri duhovniceşti), ca un împărat, pe care-1 înconjura obştea cea bună şi adunată întreagă ca nişte albine înţelepte şi ascultă cuvintele şi poruncile lui ca pe ale lui Dumnezeu. Şi unuia i se poruncea să rostească cincizeci, altuia treizeci, iar altuia o sută de psalmi înainte de culcare; altuia i se poruncea să facă atâtea îngenuncheri, altuia, să doarmă şezând; altuia, să citească un anumit timp; iar altuia, la fel să stea la rugăciune.

Pe lângă această a rânduit doi dintre fraţi ca supraveghetori, având să ia seamă la întâlnirile şi la lenevirile de peste zi şi să le oprească; iar noaptea, la privegherile necuvenite şi la cele ce nu se pot preda scrisului. Dar nu numai atât, ci marele păstor rânduia şi în privinţa mâncării ceea ce i se potrivea fiecăruia. Căci nu era pentru toţi o singură dietă, nici una asemănătoare, ci se rânduia fiecăruia alta, după starea lui. Unora le rânduia, bunul chivernisitor, una mai uşoară, altora, alta mai zemoasă. Şi lucru minunat era că porunca se împlinea

fără murmure, ca şi când ar fi ieşit din gura lui Dumnezeu. Sub ascultarea vrednicului de pomenire se afla şi o lavră, în care cel în toate desăvârşit trimitea din mânăstire pe cei puternici pentru liniştire.

94) Să nu-i conduci, rogu-te, pe cei mai nevinovaţi la multe feluri de gânduri meşteşugite. Mai degrabă, condu-i şi pe cei cu gânduri de tot felul, la simplitate. Acesta e un lucru minunat.

95) Cel ce s-a curăţit la culme, din nepătimirea lui la culme, se va folosi ca un dumnezeiesc judecător şi de o judecată aspră. Căci lipsa nepătimirii împunge inima judecătorului şi nu-i îngăduie să pedepsească cum se cuvine şi să curăţe.

96) Lasă fiilor, înainte de toate, moştenirea credinţei nepătimaşă (nepătată) şi a dogmelor binecredincioase, ca să călăuzeşti la Domnul nu numai pe fii, ci şi pe nepoţi, pe calea dreptei credinţe (a ortodoxiei n.tr.) .

97) Să nu te oprească mila de a pune pe tineri la strâmtoare, de a-i veşteji şi domestici, ca să te slăvească în vremea ieşirii (sufletului).

98) Să-ţi fie chip, preaînţelepte, şi în privinţa aceasta, marele Moisi. Că n-a putut elibera pe ascultători de faraon, măcar că-l urmau cu supunere, până ce nu au mâncat azima cu ierburi amare (leş. 12). Azima e sufletul care nu are ca punct de plecare voia sa. Căci aceasta îl poate umfla şi înălţa. Dar azima e pururea smerită. Iar prin ierburi amare, să înţelegem când amărăciunea care vine din poruncă, când strâmtorarea ce se naşte din amărăciunea postului.

99) Iar eu, Părinte al Părinţilor, trimiţându-ţi-le acestea, mi se pare că aud pe cel ce zice: «Tu cel ce înveţi pe altul, nu te faci învăţătorul tău?» (Rom. 2,21). Dar acum, după ce am spus acestea, opresc cursul cuvântului.

Capitolul XV - Lauda chinoviarhului Raithului, alcătuită după istoria lui Moisi

Sufletul, unit cu Dumnezeu prin curăţie, nu va avea nevoie de alt cuvânt pentru învăţătură, deoarece poartă în sine Cuvântul cel veşnic, ca învăţător tainic, ca povăţuitor şi luminător. Şi aşa ştiu că este şi preasfinţitul şi atot luminosul tău suflet de corifeu. Căci cunosc nu numai prin cuvânt, ci prin lucrare şi cercare, prea curata lui cugetare, pierzătoare de fiare, strălucitoare de smerenie, asemenea acelui mare Legiuitor. Fiindcă lui îi urmezi pas cu pas cu cea mai mare stăruinţă şi înaintezi pururea spre înălţime, puţin trebuind ca să-l şi întreci, în ce priveşte vrednica de laudă curăţie şi cununa neprihănirii, prin care ne putem apropia mai mult decât prin altele de Dumnezeu, Cel Prea Curat şi

Dătătorul a toată nepătimirea şi Ajutătorul în ea, de Cel ce strămută prin aceasta la cer pe cei ce petrec încă pe pământ.

În acestea, ca într-o căruţă de foc, asemenea iubitorului de curăţie Ilie, suindu-te cu picioare neobosite, nu numai pe egiptean l-ai omorât (leş. 2, 12) şi ai ascuns fapta biruitoare în nisipul smereniei, ci şi pe munte ai urcat şi pe Dumnezeu L-ai văzut prin vieţuirea spinoasă şi greu de străbătut, iar acolo te-ai bucurat de glasul dumnezeiesc şi de strălucirea luminii; ba încă şi încălţămintea, adică tot acoperământul cel muritor, ai dezlegat-o şi apucându-l de coadă sau de sfârşitul la care ajunge, pe cel preschimbat din înger în balaur, l-ai aruncat ca într-un cuib al lui în groapa cea mai de jos, închizându-l în întuneric şi apoi ai biruit pe faraon, pe cel înalt şi semeţ şi ai lovit pe egipteni şi pe întâii lor născuţi i-ai omorât (care e cea mai mare faptă de biruinţă) .

De aceea şi Domnul ţi-a încredinţat ţie, ca celui neclintit, povăţuirea fraţilor, pe care tu, povăţuitorule, povăţuindu-i fără frică i-ai izbăvit de faraon şi de lucrarea murdară a cărămizilor de lut, dându-le mai departe întreaga cercare a focului lui Dumnezeu şi a curăţiei norului, care stinge toată văpaia poftei. Dar nu numai atâta, ci le-ai despărţit şi marea Roşie şi arzătoare (de care ne primejduim cei mai mulţi, n. tr.) şi i-ai făcut biruitori şi purtători ai cununilor de biruinţă prin toiagul tău şi prin priceperea pastorală, înecând cu totul pe toţi cei ce-i urmăreau.

Dar nu numai atât, ci ai doborât şi pe Amalic al mândriei, pe cel ce obişnuieşte să vină în calea învingătorilor, după biruinţa asupra mării; l-ai doborât prin întinderea mâinilor, stând în mijlocul făptuirii şi al contemplaţiei (vederii) pentru poporul tău luminat de Dumnezeu. Ai biruit popoarele, i-ai urcat pe cei împreună cu tine pe muntele nepătimirii; ai aşezat preoţi; ai rânduit tăierea împrejur, ai arătat că fără curăţirea prin ea e cu neputinţă a vedea pe Dumnezeu; ai urcat la înălţime, înlăturând întunericul, negura şi furtuna, adică întunecimea de trei ori întunecată.

Te-ai apropiat de lumina cu mult mai luminată, mai strălucitoare şi mai înaltă decât rugul. Te-ai învrednicit de glas, te-ai învrednicit de vedere şi de proorocie. Ai văzut vieţuind încă aici, cele ce vor fi pe urmă, adică cea din urmă iluminare a cunoştinţei ce va fi. Ai auzit prin glas: «Nu va vedea omul» (leş. 23, 30). De aceea te-ai şi coborât în cea mai adâncă vale (a Horebului; P.G. = a smereniei, n. tr.), din vederea lui Dumnezeu, aducând tablele urcuşului în cunoaştere şi având slăvită faţa sufletului şi a trupului.

Dar vai de priveliştea facerii de viţei (căci aceasta o face obştea mea), vai de sfărâmarea tablelor!

Apoi ce a urmat? Ai luat poporul de mână, ai străbătut pustiul. Te-ai făcut poporului, înfierbântat poate de văpaia focului propriu, izvor de apă a lacrimilor prin lemn, adică prin răstignirea trupului împreună cu patimile şi cu poftele lui (Gal. 5, 24). Ai bătut război cu neamurile ce ţi-au ieşit în cale şi le-ai biruit, mistuindu-le cu focul Domnului. Ai venit la Iordan (căci nimic nu mă împiedică de a prelungi puţin istoria), pe care l-ai despărţit cu cuvântul pentru popor şi apele dintâi le-ai dat mării sărate şi moarte, iar pe cele ale iubirii de mai sus le opreşti în ochii acestor izraeliţi înţelegători (spirituali) ai tăi.

Ai poruncit apoi să se aducă douăsprezece pietre, fie arătându-le chipul apostolilor, fie dându-le să înţeleagă înfrângerea celor opt neamuri şi patimi şi însuşirea celor patru virtuţi atot cuprinzătoare. Ai lăsat apoi cu totul în urmă Marea cea moartă şi neroditoare. Ai venit la cetatea vrăjmaşului, unde trâmbiţezi, prin rugăciune, în acest ciclu înşeptit al vieţii omeneşti. Şi aşa ai surpat-o, biruind-o. De aceea îi cânţi Ajutătorului tău nematerialnic şi nevăzut: «Săbiile vrăjmaşului au pierit cu totul şi cetăţi ai surpat» (Ps. 9, 6).

Voieşti să spun şi lucrul cel mai de căpetenie şi mai tare decât toate? Te-ai suit la Ierusalim, la vederea păcii desăvârşite a sufletelor. Vezi pe Hristos, Dumnezeul Păcii. Pătimeşti împreună cu El, ca un bun ostaş. Îţi răstigneşti împreună cu El trupul cu patimile şi cu poftele lui şi pe drept cuvânt, ca unul ce te-ai făcut şi tu dumnezeul lui faraon şi al întregii lui puteri duşmane. Te îngropi împreună cu Hristos şi coborî împreună cu El în iadul cuvântării de Dumnezeu (al teologiei), al tainelor negrăite. Ai fost uns cu miruri şi cu bune miresme de către femeile înrudite şi prietene sau de către virtuţi. Ai înviat (căci ce mă împiedică să spun şi aceasta, odată ce te afli şezând şi în cer, la dreapta. O, furare prea lăudată a slavei!), ai înviat şi tu a treia zi, după biruinţa asupra celor trei tirani sau poate, ca să spun mai potrivit, după biruinţă asupra trupului, sufletului şi duhului sau după curăţirea celor trei părţi ale sufletului, adică a patimii, a iuţimii şi a părţii cugetătoare.

Apoi, ai mers la Muntele Măslinilor (că se cade a scurta cuvântul şi a nu face tâlcuiri de prisos, mai ales că-ţi trimitem acest «Cuvânt» - ţie, care eşti plin de înţelepciune şi ne întreci în cunoştinţa tuturor celor ce sunt mai presus de noi). E Muntele despre care socotesc că un bun alergător suindu-se spre el zicea: «Munţii cei înalţi cerbilor» (Ps. 103, 19), adică sufletelor, care ucid fiarele. La acesta alergând deci şi tu împreună (cu Hristos), ai ajuns la poale şi ai privit spre cer (căci iarăşi aduc la cuvânt chipul Cuvântului), binecuvântându-ne pe noi ucenicii şi ai văzut scara virtuţilor pusă înainte şi bine răzimată.

Temelia ei tu ai aşezat-o ca un înţelept arhitect, prin harul lui Dumnezeu dat ţie; mai bine zis ai arătat-o în plinătatea ei, deşi îndemnându-ne, din smerita cugetare, pe noi cei simpli, ne-ai silit să-ţi împrumutăm gura noastră întinată

faţă de poporul tău. Şi nu e de mirare. Căci şi Moisi obişnuia, potrivit pildei istoriei, să se numească pe sine slab la grai şi zăbavnic la limbă. Tu însă, cunoscătorul tainic al celor negrăite, nu ştiu de unde pornind, ai ajuns la un izvor fără de apă şi plin în întregime de broaştele, mai bine zis de cărbunii egipteni.

Dar - de vreme ce nu mi se cade, ca lăsând neisprăvit cursul «Cuvântului» tău, să mă duc, o alergătorule, spre cer, ţesind mai departe cele culese de la bunătatea ta - zicem că apropiindu-te de munte şi aţintindu-te spre cer cu ochiul tău cel sfânt şi punând piciorul la poale, ai alergat iarăşi, ai alergat în sus, te-ai suit peste heruvimi, te-ai întins şi te-ai urcat cu strigare, surpând pe vrăjmaş. Şi păşind înainte mergi în frunte, mai bine zis ne povăţuieşti pe noi toţi, încă şi acum, alergând spre vârful însuşi al cuvioasei scări şi unindu-te cu iubirea. Iar iubirea este Dumnezeu.

Lui I se cuvine Slava. Amin.

Predici şi editoriale despre Sfântul Ioan Scărarul

Calinic, arhiepiscopul, Argeşului şi Muscelului - Scara Sfântului Ioan

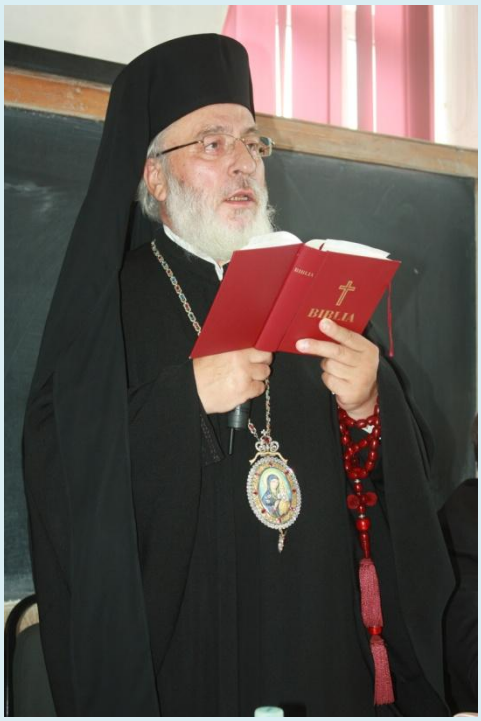

Sfântul Ioan Scărarul s-a numit după scrierea sa, ajunsă celebră, "Scara".

Din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, avea să se nască prin anul 579, fiind contemporan cu un alt personaj celebru, Sfântul Maxim Mărturisitorul.

În Istoria Bisericească, Meletie, arhiepiscopul Atenei spune că ar fi fost de obârşie din Palestina, iar Daniil din Raith afirma că tânărul Ioan a intrat în Mănăstirea din Sfântul Munte Sinai la vârsta prea fragedă de 16 ani.

Aflăm din istorii că tânărul Ioan îşi făcuse o aleasă educaţie în ştiinţele vremii, aducându-i-se numele de Ioan Scolasticul, iar petrecerea îndelungată în Muntele Sinai, numele de Ioan Sinaitul. Desigur, numele care-i va rămâne în istoria duhovnicească a timpului, până azi şi de acum până în veac, este cel de Ioan Scărarul.

Acest nume, după cum este uşor de intuit, i s-a atribuit de posteritate pentru faptul că a fost autor al Scării!

După o pustnicie de 40 de ani, în ţinutul Thola, la o distanţă apreciabilă de Muntele Sinai, spre sfârşitul vieţii a fost îndelung rugat să primească ascultarea de conducător duhovnicesc al mănăstirii unde şi-a început nevoinţele de fiecare zi. Ca egumen al celebrei mănăstiri, a fost rugat de egumenul Ioan al Mănăstirii Raith, aflată lângă Marea Roşie, să alcătuiască o lucrare de iniţiere în viaţa

duhovnicească plină de zbucium, ca valurile mării. Deci, este vorba de o regulă scrisă, asemenea unei scări cu 30 de trepte, precum cea văzută în vis de patriarhul Iacob.

Autorul, Ioan Scărarul, s-a gândit îndeosebi, scriind cele 30 de Cuvinte la cei 30 de ani ai lui Iisus înainte de a-şi începe lucrarea Sa publică. Pentru că Duminica a patra din Postul Mare este consacrată acestui mare sfânt, în calendarul creştin ortodox, putem numi săptămâna care urmează, a Sfântului Ioan Scărarul.

M-am gândit ca să prezentăm cele 30 de Cuvinte, cu titlul respectiv din Filocalia IX, cu un adaos de inimă scris de Ioan Scărarul din însăşi treapta scării.

Cuvântul I: Despre lepădarea de viaţa deşartă şi despre retragere.

"Dumnezeu este al tuturor; este viaţa tuturor celor ce voiesc; este mântuirea tuturor; al celor ce cred şi al celor ce nu cred; al celor drepţi şi nedrepţi; al celor cinstitori de Dumnezeu şi necinstitori; al celor nepătimaşi şi pătimaşi; al călugărilor şi mirenilor; al înţelepţilor şi al celor neînvăţaţi; al celor sănătoşi şi al celor bolnavi, al tinerilor şi al vârstnicilor" (Filocalia, vol. IX, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1980, pag. 45).

"Creştin este cel ce urmează lui Hristos pe cât este cu putinţă oamenilor prin cuvinte şi fapte şi crede cu o cugetare dreaptă şi neprihănită în Sfânta Treime" (pag. 46).

Cuvântul II: Despre despătimire.

"Acei tineri care sunt împătimiţi de dragostea trupească şi de desfătări, dar voiesc să ia asupra lor vieţuirea călugărească, să se sârguiască a se nevoi cu toată trezvia şi luarea aminte şi să se silească să se înfrâneze de la toată desfătarea şi de la toată răutatea, ca nu cumva să fie cele din urmă mai rele ca cele dintâi." (Matei 12, 45).

Cuvântul III: Despre înstrăinare.

"Când diavolii sau şi semenii noştri, ne laudă pentru marea faptă a înstrăinării, să ne ducem cu gândul la Cel ce pentru noi S-a înstrăinat, coborând din cer pe pământ şi ne vom afla pe noi neputând împlini deplin această faptă în veacul veacului" (pag. 74).

Cuvântul IV: Despre fericita şi pururea pomenita ascultare.

"Când gândul te sfătuieşte să judeci sau să osândeşti pe întâistătător, sari ca din curvie. Să nu dai şarpelui îngăduinţă: nici loc, nici intrare, nici început. Zi către balaurul acesta: o, înşelătorule, nu eu am primit să fac judecată povăţuitorului meu, ci el pe a mea. Nu eu am fost făcut judecător lui, ci el al meu." (pag. 82).

Cuvântul V: Despre pocăinţa cea făcută cu grijă.

"Să ne luptăm înainte de toate cu dracul întristării. Căci acesta, venind lângă noi în vremea rugăciunii şi aducându-ne aminte de îndrăznirea noastră de mai înainte, voieşte să ne oprim din rugăciune" (pag. 151).

Cuvântul VI: Despre pomenirea morţii!

"Aducerea aminte de moarte este o moarte în fiecare zi. Aducerea aminte de moarte este un suspin de fiecare ceas. Frica de moarte este o însuşire a firii, intrată în ea prin neascultare. Iar tremurarea de moarte este semnul păcatelor nepocăite." (pag. 156).

Cuvântul VII: Despre plânsul de bucurie făcător!

"Adună-ţi mintea, nu iubi să fii văzut; fii ieşit spre inima ta. Căci dracii se tem de adunarea minţii, cum se tem hoţii de câini!" (pag. 169).

Cuvântul VIII: Despre nemâniere şi blândeţe!

"Mânia este izbucnirea urii ascunse, a ţinerii de minte a răului. Mânia este pofta de a face rău celui ce te-a supărat." (pag. 186).

Cuvântul IX: Despre ţinerea de minte a răului!

"Cel ce a dobândit iubirea s-a înstrăinat de nebunia mâniei. Iar cel ce duşmăneşte îşi îngrămădeşte dureri fără rost" (pag. 196).

Cuvântul X: Despre clevetire!

"A judeca înseamnă a răpi cu obrăznicie un drept al lui Dumnezeu. Dar a osândi înseamnă a-şi pierde cineva sufletul" (pag. 203).

Cuvântul XI: Despre multa vorbire şi despre tăcere

"Cel ce iubeşte liniştea şi-a pus lacăt la gură. Iar cel ce doreşte să dea ocol lumii este alungat din chilie" (pag. 206).

Cuvântul XII: Despre minciună!

"Focul se naşte din piatră şi fier. Minciuna din vorbă multă şi din glumă prostească. Minciuna înseamnă pieirea dragostei, iar jurământul mincinos tăgăduirea lui Dumnezeu" (pag. 206).

Cuvântul XIII: Despre lenea sufletească!

"Bărbatul ascultător nu cunoaşte lâncezeala sufletului. Căci prin cele ale simţurilor înfăptuieşte cele ale gândirii" (pag. 209).

Cuvântul XIV: Despre pântecele atot lăudat şi tiran!
"De este cu putinţă, dă pântecelui hrana care-l umple şi este uşor de mistuit, ca prin săturare să săturăm pofta lui, iar prin mistuire grabnică să ne izbăvim de aprindere ca de bici. Să cercetăm şi mâncările care fac vânturi şi vom afla că ele mişcă şi poftele!" (pag. 215).

Cuvântul XV: Despre curăţie şi neprihănire (castitate).

"Fericit cu adevărat este cel ce a câştigat o desăvârşită nesimţire faţă de orice trup, culoare şi frumuseţe!" (pag. 223).

Cuvântul XVI: Despre iubirea de arginţi!

"Cel ce dispreţuieşte bunurile materiale, s-a izbăvit de judecăţi şi de certuri. Dar iubitorul de agoniseală se luptă până la moarte pentru un ac!" (pag. 253).

Cuvântul XVII: Despre nesimţire, adică despre moartea sufletului înainte de moartea trupului.

"Pe cei de care s-a ascuns frica de Dumnezeu i-a legat nesimţirea în obezi. Mintea înecată în murdării nu poate scăpa de uitare şi înţelepciunea nu-şi poate deschide ei uşa sa" (pag. 257).

Cuvântul XVIII: Despre somn şi despre rugăciune şi despre cântarea în obşte.

"Somnul este în oricare fel o stare a firii, un chip al morţii, o oprire a simţurilor. Somnul este unul, dar ca şi pofta, are multe pricini şi feluri. E din fire, din mâncări, de la draci sau poate şi dintr-o postire prelungită şi dusă până la capăt, de care trupul, slăbind, voieşte să se întărească prin somn."

Cuvântul XIX: Despre privegherea trupească şi cum trebuie făcută aceasta.

"Aşteaptă după rugăciune în stare de veghe. Şi atunci vei vedea cârduri de draci. Fiindcă au fost războiţi de noi, după rugăciune încearcă să ne supere cu năluciri necuvenite. Şezând, ia seama şi vei vedea pe cei obişnuiţi să prade pârga sufletului" (pag. 263).

Cuvântul XX: Despre frica laşă sau nebărbătească.

"Cel ce s-a făcut rob Domnului nu se va teme decât numai de Stăpânul său. Dar cel ce nu se teme încă de Acesta se teme şi de umbra sa. Trupul se înfricoşează când stă lângă noi în chip nevăzut un duh; dar când sufletul se veseleşte, smerindu-se, stă de faţă un înger. De aceea, cunoscând din lucrare starea de faţă a acestuia, să sărim mai repede la rugăciune, căci bunul nostru păzitor a venit să se roage împreună cu noi!" (pag. 266).

Cuvântul XXI: Despre slava deşartă cea cu multe chipuri.

"Iubitorul de slavă deşartă este un închinător la idoli. Părând că măreşte pe Dumnezeu, voieşte să placă oamenilor şi nu lui Dumnezeu. Tot cel iubitor de arătare este iubitor de slavă deşartă. Postul iubitorului de slavă deşartă este nerăsplătit şi rugăciunea lui neavenită. Căci pe amândouă le lucrează pentru lauda oamenilor. Nevoitorul iubitor de slavă deşartă pierde îndoit: îşi topeşte şi trupul şi nici nu ia vreo răsplată!" (pag. 270).

Cuvântul XXII: Despre mândria cea fără de minte (fără stăpânire).

"Începutul mândriei este sfârşitul slavei deşarte. Mijlocul ei este dispreţuirea aproapelui, vestirea neruşinată a ostenelilor proprii, lauda de sine în inimă, ura mustrării. Iar sfârşitul ei este tăgăduirea ajutorului lui Dumnezeu, fălire cu râvna sa, năravdrăcesc" (pag. 279).

"E ruşine să se mândrească cineva cu podoabă străină, dar e nebunia cea mai de pe urmă să se făleasca, prin închipuirea de sine, cu darurile lui Dumnezeu. Făleşte-te numai cu înfăptuirile tale dinainte de naştere. Căci cele de după naştere Dumnezeu ţi le-a dăruit, ca şi naşterea însăşi" (pag. 281).

Cuvântul XXIII: Despre gândurile negrăite ale hulei.

"Cel ce este chinuit de duhul hulei şi voieşte să se izbăvească de el, să ştie sigur că nu sufletul lui e pricina acestor fel de gânduri, ci dracul necurat, care a zis odinioară către Domnul: "Acestea toate le voi da Ţie, dacă Te vei închina mie." (Matei 4, 9). De aceea, dispreţuindu-l pe el şi neluând nicidecum cele spuse de el ca măsură, să zicem: "Mergi înapoia Mea, satano! Domnului Dumnezeului tău să te închini şi Lui singur să-I slujeşti" (Matei 4,

10) şi durerea să se întoarcă asupra capului tău; şi asupra creştetului tău să se pogoare hula ta în veacul de acum şi în cel viitor. Amin. (pag. 288)

Cuvântul XXIV: Despre blândeţe, simplitate şi răutate, agonisite prin sârguinţa înţeleaptă şi nu naturale şi despre viclenie.

"Sufletul blând este tronul simplităţii. Iar mintea mânioasă este pricinuitoarea răutăţii. În sufletul lin va încăpea cuvântul înţelepciunii: Domnul va povăţui pe cei blânzi întru judecată (Psalmul 24, 10), mai bine zis în lucrarea deosebirii (dreptei socotinţe). Sufletul drept este soţul smereniei. Iar cel viclean este slujitorul mândriei. Sufletele celor blânzi se vor îmbogăţi întru cunoştinţă; iar mintea stăpânită de iuţime locuieşte împreună cu întunericul şi neştiinţa. Mâniosul şi făţarnicul s-au întâlnit şi nu se putea afla cuvânt sincer în convorbirea lor. Dacă vei cerceta inima celui dintâi, vei afla nebunia; dacă vei cerceta sufletul celui de al doilea, vei vedea viclenie" (pag. 291).

Cuvântul XXV: Despre prea înalta smerită - cugetare, pierzătoarea patimilor, ce se naşte în simţirea nevăzută.

„N-am postit, n-am privegheat, nu m-am culcat pe jos, ci "m-am smerit, zice şi m-a mântuit Domnul degrabă." (Psalm 114, 6) (pag. 302).

"Dacă mândria a făcut pe unii, din îngeri, draci, negreşit smerenia poate face şi din draci, îngeri. Drept aceea să îndrăznească cei ce au căzut!" (pag. 315).

Cuvântul XXVI: Despre deosebirea gândurilor, patimilor şi virtuţilor.

"Există o boală pentru curăţirea de păcate şi există o alta, pentru smerirea cugetului. Bunul şi Preabunul nostru Domn şi Stăpân, când vede pe unii mai trândavi în nevoinţă, smereşte trupul lor prin boală, ca printr-o nevoinţă mai nedureroasă. Dar uneori ea vine şi pentru a curăţi sufletul de gânduri rele sau de patimi" (pag. 330).

Cuvântul XXVII: Despre sfinţita liniştire a trupului şi a sufletului.

"Rari sunt cei ce au învăţat până la capăt filozofia privitoare la lume. Iar eu spun că mai puţini sunt cei ce cunosc cu adevărat filozofia liniştirii celei după Dumnezeu. Cel ce nu cunoaşte încă pe Dumnezeu, nu este pregătit pentru liniştire şi se supune multor primejdii. Liniştea îi înăbuşă pe cei necercaţi. Căci, negustând dulceaţa lui Dumnezeu, îşi pierd vremea în robiri, în împrăştieri, în trândăvii şi risipiri" (pag. 393).

Cuvântul XXVIII: Despre fericita rugăciune, sfinţită maică a tuturor virtuţilor.

"Când porneşti să te înfăţişezi înaintea Domnului, să-ţi fie haina sufletului ţesută întreagă din firele, mai bine zis din zalele nepomenirii răului, căci de nu, cu nimic nu te vei folosi. Să-ţi fie ţesătura cererii tale simplă, neîmpestriţată în chip felurit. Căci, cu un singur cuvânt, vameşul şi fiul risipitor l-au împăcat pe Dumnezeu cu ei" (pag. 404).

Cuvântul XXIX: Despre nepătimire sau cerul pământesc şi despre desăvârşirea şi învierea sufletului înainte de învierea cea de obşte.
"Nepătimitor este şi se cunoaşte propriu-zis cel ce şi-a făcut trupul nestricăcios, şi-a înălţat mintea deasupra zidirii şi toate simţurile şi le-a supus minţii, iar sufletul şi l-a pus în faţa Domnului. Prin aceasta se întinde spre El peste puterea sa. Unii iarăşi spun că nepătimirea este învierea sufletului înainte de cea a trupului. Iar alţii, că este a doua, după a îngerilor, cunoştinţa desăvârşită a lui Dumnezeu" (pag. 419).

Cuvântul XXX: Despre legătura treimii virtuţilor, a dragostei, a nădejdii şi a credinţei.

"Dacă faţa celui iubit ne preschimbă în chip văzut pe toţi şi ne face luminoşi, veseli şi neîntristaţi, ce nu poate face faţa Stăpânului, când vine în chip nevăzut în suflet curat?" (pag. 427).

Iertaţi lungimea scării şi nu vă supăraţi pe Sfântul Ioan Scărarul care ne cheamă din răsputeri, zicând: ***"Urcaţi, urcaţi, fraţilor, punând cu râvnă suişuri în inimă. Auziţi pe cel ce spune: Veniţi să ne suim la muntele Domnului şi la Casa Dumnezeului nostru (Isaia 2, 3); a Celui ce a întocmit picioarele noastre ca ale cerbului şi ne-a pus pe noi peste cele înalte pentru a birui în calea Lui (Psalmi 17, 36).***

Alergaţi, rogu-vă, cu cel ce zice: Să ne sârguim, până vom ajunge toţi la unitatea credinţei şi la cunoştinţa lui Dumnezeu, la bărbatul desăvârşit, la vârsta plinătăţii lui Hristos. (Efeseni 4, 13), Care botezându-Se la 30 de ani, după vârsta văzută, a avut desăvârşita treaptă a treizecea, în scara cea înţelegătoare, adică, iubirea este Dumnezeu.

Căruia I se cuvine cântarea, stăpânirea, întru Care este puterea, întru Care este, era şi va fi pricina cea una a tuturor bunătăţilor în veacuri fără hotare. Amin." (pag. 432).

† Calinic, arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului

Gheorghe Anghel - Idealul monahal este un model pentru toţi creştinii - Tratatul de mântuire al Sfântului Ioan Scărarul

Opera Sfântului Ioan, egumenul Mănăstirii Sinai, intitulată "Scara", este practic un manual duhovnicesc care are drept scop călăuzirea omului spre viaţa veşnică. Chiar dacă au fost redactate pentru a îndrepta monahii spre o îngerească vieţuire, învăţăturile sfântului pot îndruma viaţa oricărui creştin spre Împărăţia Cerurilor.

Sfântul Ioan Scărarul face un portret al adevăratului monah prin următoarele cuvinte: ***"Călugăr este cel ce, în trup material fiind, petrece în treapta, rânduiala şi starea fiinţelor netrupeşti. Călugăr este cel ce se ţine numai în hotarele şi cuvintele lui Dumnezeu în toată vremea, în tot locul şi lucrul. Călugăr este cel ce supune firea sa unei sile neîncetate şi simţurile sale unei paze neîntrerupte. Călugăr este cel ce şi-a făcut trupul neîntinat, gura curăţită şi mintea luminată. Călugăr este sufletul apăsat de durere, care petrece, în veghe şi în somn, întru necontenită pomenire a morţii".***

În descrierea făcută de Sfântul Ioan se poate regăsi orice creştin care caută pe Dumnezeu şi Împărăţia cea adevărată.

"Ca o scară rezemată pe porţile cerului"

Lucrarea "Scara" a fost redactată la cererea egumenului Ioan al Mănăstirii Raith, aflată la 97 km de Mănăstirea Sinai, lângă Marea Roşie. Egumenul s-a adresat Sfântului Ioan Scărarul precum părintelui "de obşte al tuturor şi ca la unul mai bătrân ca toţi în nevoinţă şi pricepere şi ca la învăţătorul cel mai bun", rugându-l să aştearnă "ca un adevărat mare învăţător, fără preget şi în chip limpede pe hârtie, după o bună rânduială, datoriile vieţii călugăreşti, spre mântuirea celor ce au ales această îngerească vieţuire" care să le fie "ca o scară rezemată pe porţile cerului, care să-i urce pe cei ce voiesc, nevătămaţi şi fără păgubire, ajutându-i să treacă neîmpiedicaţi peste duhurile răului şi peste stăpânitorii lumeşti ai întunericului şi peste căpeteniile văzduhului".

Opera este alcătuită de smeritul monah în 30 de cuvinte, fiecare cuvânt reprezentând câte o treaptă în dobândirea mântuirii.

Postul este temelia mântuirii

Lucrarea postului este prezentată drept capitală pentru mântuire. Fără această lucrare "silitoare a firii" omul nu poate dobândi "desfătarea Raiului". Cuvintele maiestuoase care definesc postul, prin gândirea şi ochii duhovniceşti ai

monahului Ioan, sunt concludente în această privinţă. Acesta, printr-o expresie deosebită, arată că "postul este o silire a firii şi o tăiere împrejur a dulceţii gâtlejului".

Interesant este faptul că, şi din punct de vedere literar, conţinutul este deosebit de valoros, abundând în figuri de stil. Prin alăturarea expresiei "tăiere împrejur" şi "dulceaţa gâtlejului" creşte sonoritatea epică şi în acelaşi timp se face trimiterea la o durere, la o jertfă - tăiere împrejur - semn distinctiv cerut de Dumnezeu poporului ales, semn care acum primeşte noi valenţe şi semnificaţii duhovniceşti.

Tăierea împrejur reprezintă, în cuvintele sale, o înfrânare de la îmbuibare. Cele două expresii antitetic alese subliniază faptul că postul este o dezrădăcinare a desfătării, desfătare cauzată de aplecarea omului spre lăcomia pântecelui şi dorinţa de a oferi plăcere trupului. În alt loc, sfântul insistă asupra rolului postirii, pe care o defineşte cu aceleaşi cuvinte, arătând că "sufletul care a căzut nu are altă mângâiere în vremea ieşirii decât neplăcerile gâtlejului (postul) şi lacrima". De multe ori, lipsa trezviei generează întrebuinţarea afectelor în sens negativ, acestea se transformă în patimi, iar omul îşi are înceţoşată calea spre fericirea veşnică.

Istovirea trupului prin nevoinţe întăreşte sufletul

De la îmbuibarea trupului urmează aprinderea spre pofta trupească, căci "după mâncare pleacă ticălosul (diavolul) şi ni-l trimite pe cel al curviei, vestindu-i ce s-a întâmplat (îmbuibarea celui care trebuie ispitit): "Ia-l, ia-l, zice, tulbură-l". Căci pântecele umplându-se nu va lupta mult".

Îmbuibarea duce la consumarea poftei concupiscente, consumare care generează, pe lângă nelinişte sufletească, şubrezirea sănătăţii trupului, dar şi depărtarea de Rai.

Sfântul Ioan, în cuvintele sale prin care defineşte actul ascetic al postirii, porneşte aproape întotdeauna de la trup şi evidenţiază importanţa opririi îmbuibării trupeşti prin "silirea firii" şi prin "tăierea împrejur a dulceţii gâtlejului", care face ca omul să parcurgă un alt drum, nu cel spre iad prin patimă, ci drumul spre Rai prin post.

Definiţia postului prezentată de Sfântul Ioan redă, în acelaşi timp şi urmările pozitive ale actului înfrânării pentru Dumnezeu, căci postul este ***"curmarea aprinderii, alungarea gândurilor rele şi eliberarea de visări, curăţia rugăciunii, luminătorul sufletului, paza minţii, înmuierea învârtoşării, uşa străpungerii inimii, suspinul smerit, zdrobirea veselă, încetarea multei vorbiri,***

începutul liniştirii, străjerul ascultării, uşurarea somnului, sănătatea trupului, pricinuitorul nepătimirii, iertarea păcatelor, uşa şi desfătarea Raiului".

Accentul este pus, în primul rând, pe "biciuirea" trupului prin înfrânare, pentru că dacă trupul nu este supus postului, sufletul nu are nici o posibilitate să se înalţe la cer. Comparaţiile pe care le face arată că oprirea trupului de la excese de orice natură trebuie să fie baza postului, căci "precum păsările cele grase nu pot zbura spre cer, aşa nici cel ce-şi hrăneşte şi-şi slujeşte trupul său". De asemenea, măritul egumen arată că ***"precum e cu neputinţă şarpelui să se dezbrace de pielea sa cea veche, dacă nu intră printr-o crăpătură strâmtă, la fel şi noi nu putem lepăda vechile patimi ce ne stăpânesc şi vechimea sufletului şi veşmântul omului cel vechi, de nu vom străbate calea cea strâmtă şi plină de necazuri a postului şi a necinstirii".***

Prin supunerea trupului unor exigenţe duhovniceşti, omul creşte spiritual, ajunge tot mai aproape de Împărăţia Cerului şi ruşinează pe diavoli. Sfântul Ioan, cu aceeaşi fineţe literară, arată că "mocirla uscată nu mai place porcilor", subliniind faptul că omul, odată ieşit din mocirla păcatului, nu se mai aseamănă animalului. Uscând mocirla păcatelor, oamenii trec la un alt stadiu duhovnicesc, stadiu în care, după cum arată Sfântul Ioan, "trupul veştejit nu mai odihneşte pe draci", aceasta fiind încă o treaptă urcată spre cer. Cuvintele smeritului călugăr arată cât de mult contează postul pentru dobândirea mântuirii şi cât de mult munceşte duhurile rele.

Şezând la masă, adu-ţi aminte de judecată…

În această perioadă a Postului Mare, cuvintele Sfântului Ioan Scărarul pot fi un îndreptar spiritual, pot aduce limpezimea minţii şi deşteptarea sufletului, iar îndemnul următor poate fi purtat în cuget pentru toată perioada postului pentru o bună raportare faţă de Mântuitorul Hristos: ***"Şezând la masa cu bucate, adu-ţi aminte de moarte şi de judecată. De abia aşa vei împiedeca puţin patima. Bând băutura nu înceta să-ţi aduci aminte de oţetul şi de fierea Stăpânului. Şi negreşit, sau te vei înfrâna sau suspinând, îţi vei face cugetul mai smerit. Nu te amăgi: Nu te vei izbăvi de faraon şi nu vei vedea Paştile de sus, de nu vei mânca neîncetat ierburile amare şi azima, sila şi greaua pătimire a postului".***

Pr. Ciprian Florin Apetrei - Theologica - Treptele filocalice ale nevoinţei duhovniceşti

Filocalia este o colecţie de scrieri ale Sfinţilor părinţi care ne arată cum să ne desăvârşim duhovniceşte. Între aceste scrieri este şi celebrul tratat ascetic Scara al Sfântului cuvios Ioan Sinaitul.

Această lucrare, fundamentală pentru viaţa monahală ortodoxă, este vederea sub forma unei scări a desăvârşirii spirituale la care se ajunge urcând pe treptele filocalice ale nevoinţei duhovniceşti. Ea este totodată şi cea mai importantă lectură patristică din vremea postului ce ne pregăteşte pentru bucuria pascală.

Datorită importanţei acestui tratat ascetic, duminica a patra a Postului mare este dedicată Sfântului cuvios Ioan Scărarul: Pomenirea lui se săvârşeşte la 30 martie. Dar se prăznuieşte şi azi, poate din pricină că de la începutul sfântului post de patruzeci de zile începe în chip obişnuit să se citească în sfintele mănăstiri Scara cuvintelor lui („Sinaxar, duminica a patra a Postului mare”).

Sfântul cuvios Ioan Scărarul este cinstit în această duminică pentru că este „dascăl al pocăinţei”, după cum arată prea fericitul părinte patriarh Daniel: *„El se numeşte Scărarul pentru că a scris o carte deosebită pe care a intitulat-o Scara virtuţilor sau Scara paradisului prin care ne arată cum, prin lepădarea de patimi şi dobândirea virtuţilor, oamenii urcă duhovniceşte, spre învierea sufletului şi spre întâlnirea cu Hristos Cel răstignit şi înviat, adică prin comuniunea cu Dumnezeu ei dobândesc Raiul sau Paradisul”* (Foame şi sete după Dumnezeu - înţelesul şi folosul postului, pag. 163).

Autorul acestei lucrări duhovniceşti a trăit la sfârşitul secolului al VI-lea şi începutul secolului al VII-lea şi s-a nevoit la o mănăstire din muntele Sinai.

În introducerea la volumul IX al Filocaliei, părintele Dumitru Stăniloae ne spune despre Sfântul cuvios Ioan Scărarul că s-a născut *„înainte de anul 579 şi a trăit până în jurul anului 649. A fost deci contemporan cu Sfântul Maxim mărturisitorul”. Iar din Sinaxar aflăm că a trăit 80 de ani şi „tot drumul vieţii sale a fost o rugăciune neîntreruptă şi o neasemănată dragoste către Dumnezeu. Trăind prin toate aceste fapte mari în chip bineplăcut lui Dumnezeu, scriind Scara, alcătuind cuvinte de învăţătură pline de folos sufletesc”.*

Lumina harului îți descoperă patimile sufletului

El a primit o educaţie solidă, iar pentru cunoştinţele sale a dobândit mai târziu numele de Ioan Scolasticul. La vârsta de 16 ani a intrat în obştea mănăstirii din muntele Sinai, înfiinţată între anii 548 şi 565, având susţinerea împăratului bizantin Justinian cel mare şi a urmaşilor săi. Deci, atunci când a intrat Sfântul Ioan în această obşte monahală, ea nu avea mai mult de jumătate de secol de existenţă, însă deja era considerată una dintre cele mai importante vetre monahale din lumea creştină. Pentru că s-a nevoit ca monah aici este numit şi Ioan Sinaitul.

În mănăstirea din muntele Sinai l-a avut ca părinte duhovnicesc pe bătrânul Martirie, timp de 19 ani. După moartea lui, cuviosul Ioan se retrage *„într-un loc izolat, numit Thola, la cinci mile de mănăstire, unde s-a închinat vieţii de linişte vreme de patruzeci de ani. Spre sfârşitul vieţii a fost rugat să primească postul de egumen al Mănăstirii Sinai. În timpul cât conducea şi îndruma monahii din mănăstire pe calea desăvârşirii, a alcătuit scrierea Scara, la rugămintea egumenului Ioan al Mănăstirii Raith, aflată la 60 de mile de Mănăstirea Sinai... Ioan de Raith i-a cerut lui Ioan Scărarul să dea monahilor o regulă scrisă, după care vieţuind să urce spre cer ca pe o scară asemenea celei văzute de patriarhul Iacov în vis. Dar autorul Scării, descriind urcuşul ca trecând prin 30 de trepte, s-a gândit cu deosebire la cei 30 de ani de viaţă a Mântuitorului dinainte de începerea activităţii publice. De aceea, ea e împărţită în 30 de Cuvinte”* (Filocalia, volumul 9 , pag. 8).

Aceste capitole sunt 30 de trepte care reprezintă etapele urcuşului duhovnicesc al creştinului spre desăvârşire. Fiecare treaptă corespunde unei patimi cu care trebuie să lupte creştinul pentru a ajunge la desăvârşire. Lupta cu aceste patimi o facem prin intermediul virtuţilor care trebuie cultivate în viaţa noastră duhovnicească prin asceză şi rugăciune. Pe ultimele trepte ale Scării găsim cele trei virtuţi teologice: credinţa, nădejdea şi dragostea. Ele sunt esenţa trăirii spirituale a creştinului şi îl duc la bucuria vieţii veşnice.

Iubirea, ultima și cea mai de sus treaptă

Prin toate sfaturile duhovniceşti pe care le primeşte de la cuviosul Ioan, creştinul care citeşte tratatul său ascetic înţelege *că „Scara reprezintă o lume situată la celălalt pol al mentalităţii contemporane”, după cum scrie părintele arhimandrit Benedict Ghiuş. Tot el arată că „lumea Scării reprezintă o mentalitate de poticnire, tulburătoare, incomodă şi plină de enigme, o lume greu de înţeles în anumite privinţe, chiar şi pentru creştinul laic din zilele noastre”.*

Şi acestea pentru că *„o singură transfigurare pasionează Scara cu adevărat: inexprimabila transfigurare a omului şi creaţiei prin lumina cuvântului dumnezeiesc, prin puterea dezbrăcării maxime de patimile demonicului egoism, prin sacrificiu şi slujirea dragostei de Dumnezeu şi de oameni, prin chemarea energiilor şi harismelor Duhului Sfânt al Mântuitorului Hristos, Duhul dumnezeiesc călăuzitor pe drumul vieţii, anticipând încă de pe acum marea transfigurare a învierii universale ce va să fie”* (Arhimandrit Benedict Ghiuş, Însemnări pentru Scară, în Sfântul Ioan Scărarul, Scara, pp. 9-10).

Redactarea acestui manual duhovnicesc ne arată că autorul este cel care ne prezintă modul cum a parcurs el acest urcuş duhovnicesc pe care l-a denumit *„Scara dumnezeiescului urcuş” şi despre care în Filocalia, volumul 9, scrie: „Cartea de faţă arată în chip limpede cea mai bună cale celor care voiesc să-şi înscrie numele în Cartea vieţii”.* Adică a celor care vor să se mântuiască şi să ajungă la sfinţenie, urmând exemplul ascetic al Sfântului Ioan Scărarul. El este *„modelul monahului şi al ştiinţei duhovniceşti în care suntem iniţiaţi în timpul Postului mare de cateheza imnologică, de regulile postului”* şi de rânduiala slujbelor, după cum arată ieromonahul atonit Makarios Simonopetritul în Triodul explicat.

Pentru importanţa duhovnicească a cărţii Scara în viaţa creştinului, fie el monah sau mirean, părţi din ea sunt citite la sfintele slujbe în timpul Postului mare. Aceste lecturi se fac în mediul monahal şi sunt de folos pe treptele desăvârşirii ascetice a celor care au ales viaţa călugărească. Mai ales pentru ei, Sfântul cuvios Ioan Scărarul este un model ascetic, de aceea Triodul mărturiseşte că în această duminică *„mulţimea călugărilor se bucură şi saltă adunarea cuvioşilor şi a dreptţilor; că ai luat cunună după vrednicie, împreună cu dânşii”.* Şi toată Biserica îl laudă *„pe îngerul cel de pe pământ şi pe omul lui Dumnezeu cel din ceruri, podoaba cea frumoasă a lumii, desfătarea bunătăţilor şi a faptelor bune, lauda sihaştrilor, pe Ioan să-l cinstim”.*

Dacă un lucru făcut nu îți sporește smerenia, nu e de la Dumnezeu

Există o deznădejde din mulțimea de păcate și din povara conștiinței și a întristării de nesuportat, din pricina copleșirii sufletului de mulțimea rănilor și scufundare a lui în adâncul deznădejdii, sub greutatea acestora. Și există o deznădejde ce ni se întâmplă din mândrie și din închipuirea de sine, din pricină că socotim căderea ce ni s-a întâmplat sub demnitatea noastră. Cine ia seamă va afla în aceștia această stare: cel dintâi se predă pe sine nepăsării; cel de-al doilea nu mai are nădejde în nevoință. Amândouă sunt fără folos. Căci pe unul obișnuiește să-l tămăduiască înfrânarea și buna nădejde, iar pe-al doilea, smerenia și nejudecarea altora. Nu trebuie să ne mirăm și să ne înciudăm văzând pe unii săvârșind fapte rele și aducând pentru ele motive bune. Pentru că și pe șarpele din Rai l-a pierdut închipuirea de sine care l-a înălțat. În toate lucrurile săvârșite și în toate felurile de viețuire, fie într-o ascultare, fie în cele văzute, fie gândite, acesta să-ți fie dreptarul: dacă sunt după Dumnezeu. De pildă: dacă noi, cei începători, săvârșim vreun lucru oarecare, nu câștigăm din lucrarea lui în suflet mai multă smerenie decât cea pe care o avem, nu socotesc că-l săvârșim cu voia lui Dumnezeu, fie că e mic, fie că e mare. (Scara Sfântului Ioan de Sinai)

Pr. Eugeniu Rogoti - Sfântul Ioan Scărarul, o viaţă în urcarea muntelui spre cer

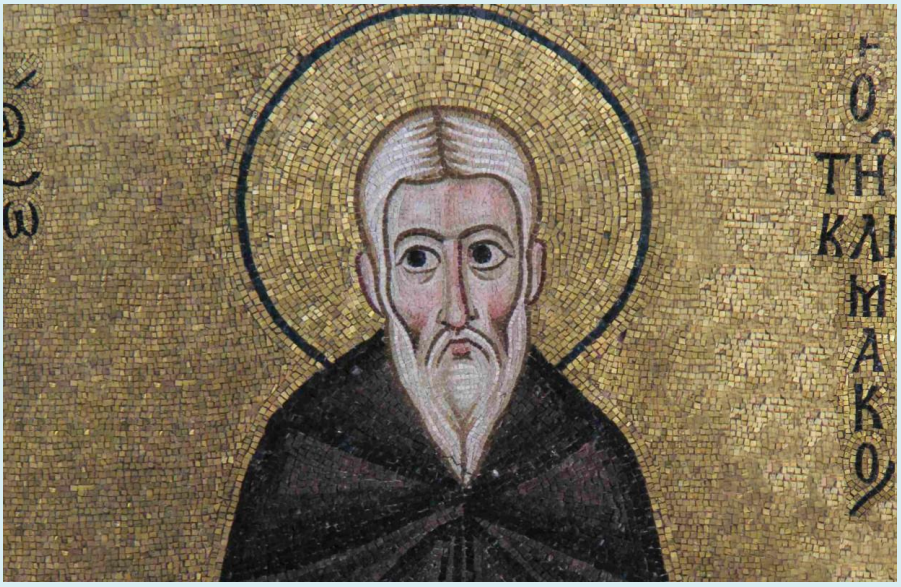

Cuviosul Ioan Scărarul, egumenul Mănăstirii Sinai, ne-a lăsat unul dintre cele mai vii şi frumoase îndrumare despre felul în care sufletul omului atent la dialogul cu Dumnezeu poate urca pe treptele nevoinţelor prin care dobândeşte virtuţile şi Împărăţia cerurilor. Asemenea patriarhului Iacov din Vechiul Testament, Ioan Scărarul ne pune în faţă o scară pe care putem urca în Rai.

A trăit la sfârşitul veacului al VI-lea şi începutul celui de-al VII-lea. Fiu de oameni înstăriţi, care l-au putut şcoli, el a ales să vieţuiască în aşezămintele monahale de la poalele muntelui Sinai, unde primise odinioară Moise poruncile dumnezeieşti. Acolo erau câteva zeci de astfel de mănăstiri, iar Sinaiul avea în jur de 100 de vieţuitori. Ioan a fost ucenicul ascultător al lui Avva Martirie. Contemporanii i-au spus lui Martirie că l-a tuns monah pe cel care avea să devină egumenul Sinaiului.

La scurt timp după tunderea monahală şi după moartea învăţătorului său, Ioan se retrage ca pustnic în regiunea văii Tholas, la o depărtare de vreo 8 km de Mănăstirea Sinai. Acolo, tânărul monah şi-a făcut o grădină de zarzavaturi, pe care le îngrijea în timpul zilei, iar seara compunea cărţi, acest lucru ferindu-l de acedia care poate apărea într-un astfel de context al pustiei. Ajunge la o stare duhovnicească înaltă şi alţi monahi încep să-l viziteze sau chiar să-şi facă sălaş în apropierea chiliei lui.

Astfel, un tânăr pe nume Moise, ucenic al Sfântului Ioan, este salvat de la moarte pentru rugăciunile acestuia.

Cuviosul nu s-a depărtat de Sinai decât o singură dată, atunci când a vizitat Sketis şi Mănăstirea Tabeniselor. În rest, a stat toată viaţa în pustiul Sinai. Peştera în care a pustnicit este astăzi vizitată de pelerini, iar în apropierea acesteia a fost ridicată cu timpul o biserică închinată marelui cuvios.

După o vieţuire pustnicească de 40 de ani, Ioan este ales, împotriva voii lui, egumen al Mănăstirii Sinai sau mai bine zis al Mănăstirii Rugului Aprins, care mai târziu a devenit Mănăstirea „Sfânta Ecaterina".

Despre Sfântul Ioan Scărarul s-a spus, pe bună dreptate, că a fost ca un „al doilea Moise" în pustiul Sinai, ajungând la „Ierusalimul cel de sus". Cu puţină vreme înainte de moarte, Ioan l-a pus egumen pe fratele său trupesc, pe nume Gheorghe, iar el s-a retras din nou în peştera unde pustnicise atâta vreme şi acolo şi-a încredinţat sufletul în mâinile Domnului, într-o primăvară.

Biserica a stabilit data mutării sale la Domnul în ziua de 30 martie, iar a patra duminică din Postul mare i-a fost închinată anume lui, pentru felul în care a înţeles să trăiască, dar şi să-i înveţe pe alţii despre urcuşul duhovnicesc, atât de necesar creştinului toată viaţa, dar accentuat în timpul Postului mare al Paştilor.

În secolul al X-lea, cuviosul Ioan era cinstit deja ca un sfânt al Bisericii. Astfel, Nichita Paflagonul îi scrie în acel secol un cuvânt de laudă sau panegiric, cum se scrie la pomenirea sfinţilor lui Dumnezeu. Părticele din moaştele Sfântului Ioan Scărarul se păstrează în mai multe mănăstiri greceşti din Koniţa, insulele Tinos, Samos şi Mikonos. Cinstitul cap al cuviosului se află la mănăstirea Schimbării la Faţă din Meteora.

Sfântul Ioan ne-a lăsat câteva scrieri, dintre care, desigur, cea mai cunoscută este „Scara urcuşului dumnezeiesc". Alte scrieri sunt „Cuvânt deosebit pentru Păstor" şi „Scrisoare de răspuns lui Ioan din Rait".

Acest Ioan din Mănăstirea Rait l-a şi convins pe Sfântul Ioan să compună „Scara".

Astăzi se mai păstrează în jur de 70 de manuscrise greceşti ale lucrării, dintre care 15 în biblioteca Mănăstirii Sinai. Cele mai multe manuscrise datează din secolele XI-XIV.

Cartea a fost tipărită pentru prima dată în 1606 de iezuitul M. Rader, la început doar „Cuvântul către Păstor", iar în 1633 toată „Scara". Această ediţie, deşi incompletă, a şi stat la baza textului „Scării" inclus în colecţia de texte patristice a abatelui J. Migne (vol. 88). Ulterior, au apărut alte ediţii, completate şi revizuite, precum şi traduceri, inclusiv în limba română, dintre care prima a fost

la Mănăstirea Secu, în 1618. Părintele Dumitru Stăniloae a introdus această operă importantă în colecţia de texte filocalice, ea găsindu-se în volumul 9 al Filocaliei româneşti.

Lucrarea „Scara” este compusă din 30 de capitole, fiecare corespunzând unei virtuţi sau patimi. Capitolele sau cuvintele sunt independente, dar în legătură unul cu celălalt, constituind un fel de ierarhie a vieţii duhovniceşti.

Primele trei ne arată ce este viaţa monahală, spunându-ne despre lepădarea lumii, desprinderea de obişnuinţele lumeşti şi înstrăinarea de bună voie. În următoarele sunt descrise virtuţile principale (ascultarea, pocăinţa, amintirea de moarte, plânsul) pe care trebuie să le dobândească monahul, dar şi unele patimi (mânia, deznădejdea, lăcomia, mândria ş.a., în cap. 8-23) pe care acesta trebuie să le biruiască. Roade ale luptei celei bune sunt numite de Sfântul Ioan Scărarul simplitatea, smerenia, discernământul, care îl conduc pe ascet spre treptele mai înalte ale tăcerii, rugăciunii, despătimirii şi iubirii (cap. 30). Scara duhovnicească nu are o ultimă treaptă, pentru că dacă omul ajunge la iubire, atunci, după cum spune însuşi Sfântul Ioan, „înaintând în ea, niciodată nu ajungem la sfârşit, nici în veacul acesta, nici în cel viitor, adăugând lumină la lumină” (cap. 26; 2, 38).

Cuvântul al 28-lea vorbeşte despre „fericita rugăciune” astfel: „Rugăciunea este, după însuşirea ei, însoţirea şi unirea omului şi a lui Dumnezeu; iar după lucrare, susţinătoarea lumii. Este împăcare a lui Dumnezeu; maica lacrimilor şi fiica lor; ispăşirea păcatelor; pod de trecere peste ispite; peretele din mijloc în faţa necazurilor; zdrobirea războaielor, lucrarea îngerilor, hrana tuturor fiinţelor netrupeşti, veselia ce va să vie, lucrarea fără margine, izvorul virtuţilor, pricinuitoarea harismelor (a darurilor), sporirea nevăzută, hrana sufletului, luminarea minţii, securea deznădejdii, dovedirea nădejdii, risipirea întristării, bogăţia călugărilor, vistieria sihaştrilor, micşorarea mâniei, oglinda înaintării, arătarea măsurilor, vădirea stării dinăuntru, descoperirea celor viitoare, semnul slavei. Rugăciunea este celui ce se roagă cu adevărat tribunal, dreptar şi scaun de judecată al Domnului, înaintea scaunului Judecăţii viitoare”.

Pr. lect. dr. Alexandru-Corneliu Arion - Din plânsul după Dumnezeu răsare floarea dragostei

Sfântul Ioan Sinaitul sau Scolasticul (579-649), dar mai cunoscut după eponimul faimosului său tratat ascetico-mistic „Scara dumnezeiescului urcuș”, rămâne o piatră de hotar pentru spiritualitatea răsăriteană a secolului al 7-lea și, deopotrivă, un nume căutat și iubit de creștinii ortodocși (și chiar de unii apuseni) ai tuturor timpurilor. Ce a concurat la înveșnicirea numelui acestui uluitor de profund analist al stărilor sufletești umane este Scara Paradisului, până azi cea mai citită carte în mediile monahale, după Psaltire.

Deși o scară presupune o mișcare anabatică, Climaxul Sfântului Ioan (în original Klimax tou Paradeisou) - figură de stil, totodată, care denotă desfășurarea ascendentă a acțiunilor - simbolizează mai puțin o ascensiune, cât un raport între pământ și cer. Mișcarea pleacă chiar de la Dumnezeu. Nu e vorba de a urca de la carnal la spiritual, ci de o coborâre de la divin la creatură. Tratatul se adresează oamenilor liberi, călugări sau mireni, care încearcă să se desprindă de patimile lor, dincolo de tentațiile lumii, singura preocupare fiind viața în Dumnezeu. Dar Scara poate fi înțeleasă, desigur, și în cheie de urcuș, sufletul trecând prin 30 de trepte, având ca analogie cei 30 de ani de viață ai Mântuitorului dinainte de începerea activității publice.

Din cele 30 de „Trepte” (Cuvinte), primele șapte sunt rezervate detașării de cele pământești. Astfel, după o introducere în care se descrie lepădarea călugărului de lume prin intrarea în viața monahală, dezlipirea lui sufletească de lume (despătimirea) și înstrăinarea de ea (primele trei), următoarele Cuvinte sunt închinate pocăinței. Acesteia i se subsumează pocăința în general (V), necontenita

gândire la moarte (VI) și plânsul neîncetat pentru păcate, pricinuitor al unei înalte bucurii (VII).

Părinții deșertului credeau cu tărie în efectul rapid al pocăinței

Dar plânsul merge mult mai departe decât pocăința. Simptom al relațiilor autentice sau contrafăcute între trup și suflet, minte și duh, plânsul și rugăciunea sunt pentru ascetica și mistica filocalică adevărată oglindă a omului și a lui Dumnezeu, rugăciunea fiind, potrivit autorului Scării, în același timp „maica și fiica lacrimilor". Oricât de mari ne-ar fi virtuțile pe care le practicăm, ele sunt zadarnice și false, dacă nu dobândim inimă îndurerată.

Sfântul Ioan afirmă dintru-nceput că „plânsul după Dumnezeu este o tristețe a sufletului, o simțire a inimii îndurerate care caută pururi nebunește pe Cel după care însetează" (cap. 1).

Întristarea creștină este lipsită de spaimă, căci, spre deosebire de cea afectivă, niciodată nu deznădăjduiește. Este spinul înfipt în carnea trupului nostru, boldul nevăzut, care ne zgândăre fără încetare rana deschisă, „acul de aur al sufletului scăpat de orice țintuire și alipire" (2). Părinții din vechime au numit această pătrunzătoare usturime a păcatului, mereu vie în inima omului, străpungere a inimii, legând-o strâns de pocăință, a cărei manifestare văzută este, prin lacrimile sale și dulci și amare; o rană făcută de har și tot de har alinată.

Întristarea cea după Dumnezeu, „fericita întristare a lacrimilor", cum paradoxal o numește Ioan Scărarul, nu aduce deprimarea în inima în care se sălășluiește, așa cum se întâmplă cu întristarea lumească. Pentru că dacă ultima își are izvorul în „nepotolirea dorințelor noastre nepătimașe", cea dintâi este născută de „nesatisfacerea cerințelor noastre spirituale"; căci „suspinele și întristarea strigă neîncetat către Domnul (9), chiar dacă „Dumnezeu nu are nevoie de lacrimile noastre".

Jertfa „duhului umilit", a „inimii înfrânte și smerite" (Ps. 50), plăcută de Dumnezeu, este definită de autorul Scării virtuților astfel: „Străpungerea este un chin neîncetat al conștiinței, care pricinuiește împrospătarea focului inimii, prin mărturisirea făcută în minte" (3), aducând totodată, cu aceasta, și ostoirea arșiței, prin mărturisirea făcută lui Dumnezeu.

„Nu te încrede în lacrimile tale până nu ai atins curăția"

Sfântul Ioan ne oferă, probabil, cele mai subtile analize ale plânsului și ale tuturor variațiilor sale (păr. Stăniloae). Ca un laitmotiv, el remarcă: „Precum consumă focul trestia, așa curăță lacrima orice pată văzută și spirituală". După

el, sunt mai multe feluri de lacrimi: „De la fire, de la Dumnezeu și de la potrivnic; sau de laudă, din pricina slavei deșarte, din pricini de curvie, din iubire, din amin-tirea morții și din alte multe pricini” (34). Important este că trebuie să ne scu-turăm de toate prin frica de Dumnezeu, să ne câștigăm lacrimile curate și ne-viclene ale gândului la moarte, căci nu este în ele înșelare sau închipuire de sine, ci ele aduc mai degrabă curățirea și înaintarea în iubirea de Dumnezeu, spălarea păcatelor și eliberarea de patimi.

Uneori, plânsul poate începe cu lacrimi bune și să sfârșească cu lacrimi rele. Dar e lucru vrednic de laudă să înceapă de la cele contrare sau naturale și să ajungă la cele duhovnicești. De aceea, avertizează Scărarul: „Nu te încrede izvoarelor tale (de lacrimi) înainte de desăvârșita curăție. Căci nu are crezare vinul stors de curând din teascuri” (37).

Lacrimile duhovnicești

Cuvântul de ordine, strigătul de bătălie care răsună de la un capăt la celălalt al ascezei creștine este: Plângeți, plângeți neîncetat! Căci așa cum rugăciunea trebuie să fie neîncetată, tot astfel și plânsul, care capătă natură harismatică. Această stare firească a sufletului, de acum pe deplin îndreptat către Dumnezeu, a fost redată de Sfântul Ioan prin cuvinte atât de meșteșugite: „Cel ce călătorește în plânsul necontenit după Dumnezeu nu încetează a fi în fiecare zi în săr-bătoare” (38). Prin aceasta ne îndepărtăm de pocăința stăpânită de teamă și ne apropiem de Împărăția de unde teama a fost alungată. Umbra descrește în această vale a lacrimilor și mijesc zorii Bucuriei-Lumină.

În contextul Apoftegmelor părinților, lacrimile sunt valorizate ca al doilea bo-tez, ca „baie care curăță de păcate”. Concepția aceasta este exprimată atât de tranșant de Ioan Climacus: „Deși cuvântul e îndrăzneț, izvorul lacrimilor după botez e mai mare decât botezul. Deoarece acela ne curățește de păcatele noastre de mai înainte. Iar acesta, de cele de după aceea. Și primindu-l pe acela toți ca și copii, ne-am întinat după aceea; prin acesta însă l-am curățit și pe acela. Dacă acesta (al doilea botez) nu s-ar fi dăruit de Dumnezeu din iubire de oameni, cu adevărat rari ar fi cei ce se mântuiesc” (8).

Și așa ajungem la fericirea lacrimilor, așa cum se observă din titlul însuși al Cuvântului VII: „Despre plânsul de bucurie făcător”. Obârșia comună a bucu-riilor întru Domnul rămâne mereu tristețea lacrimilor, „sămânța fericirii veș-nice” (Sfântul Vasile cel mare). Ioan Scărarul rezumă în câteva cuvinte urcușul duhovnicesc străbătut: lacrimile dau naștere la teamă, care este urmată de încre-dere, din care ia naștere bucuria; iar „din această bucurie nesfârșită răsare floa-rea dragostei cuvioase” (54).

Concluzia cu care încheie marele maestru al asceticii răsăritene Treapta aceasta este tranșantă (73): „Nu vom fi învinuiți, o, prieteni, la ieșirea sufletului, că nu am săvârșit minuni, nici că n-am teologhisit, nici că n-am fost văzători, dar vom da negreșit socoteală lui Dumnezeu că n-am plâns!” Iar prezența acestui dar în viața sa este evidențiată de Troparul sfântului: „Cu curgerile lacrimilor tale ai lucrat pustiul cel neroditor și cu suspinările cele dintru adânc ai făcut ostenelile tale însutit roditoare și te-au făcut luminător lumii, strălucind cu minunile, Ioan, părintele nostru”.

Gheorghe Cristian Popa - Scara Sfântului Ioan Sinaitul în iconografia ortodoxă

Printre scenele cele mai importante zugrăvite pe pereţii bisericilor în manieră bizantină tradiţională, „Scara cerească şi mântuitoare de suflet“, numită şi „Scara dumnezeiescului urcuş“, este de o încărcătură duhovnicească unică. Această reprezentare sintetizează în culori toată profunzimea „Scării (Klimax)“ scrisă de Sfântul Ioan Sinaitul şi este pictată, de obicei, în pronaosul bisericilor mai vechi, în trapezele mănăstirilor din Sfântul Munte Athos sau pe zidurile exterioare ale mai multor mănăstiri din nordul Moldovei. Analizate în detaliu, aceste reprezentări iconografice ale Scării pot fi considerate adevărate catehisme de viaţă duhovnicească.

„Odată ce a pus piciorul pe scară pe care S-a sprijinit Dumnezeu, omul urcă neîncetat... şi fiecare treaptă duce mereu spre lumea de dincolo“, spunea Paul Evdochimov. Această imagine a urcuşului mistic al omului către Dumnezeu, însoţită de contemplarea icoanei Scării Sfântului Ioan Sinaitul, cutremură sufletul, mişca voinţă şi încălzeşte simţirea.

Scara este un simbol important în tradiţiile spirituale ale lumii, însă în creştinism capătă o importanţă deosebită, strâns legată de Întruparea Fiului lui Dumnezeu şi îndumnezeirea omului prin unire cu El. ***Cele două axe paralele, ce unesc pământul cu cerul, simbolizează firea dumnezeiască şi firea omenească ale lui Iisus Hristos şi susţin 30 de trepte, reprezentând cei 30 de***

ani de activitate pământească a Mântuitorului. Astfel, Hristos „acoperă" distanţa de la pământ la cer şi face posibilă apropierea între creat şi necreat.

Întemeierea în Hristos ca Dumnezeu şi Om a treptelor arată interdependenţa lor şi faptul că oglindesc dinamismul unui ansamblu organic al vieţii umane. Căderea de pe orice treaptă înseamnă căderea din întemeierea pe Hristos în care virtuţile îşi află împlinirea ca părtăşie la harul ce izvorăşte din firea dumnezeiască.

Urcuşul scării, aventura dumnezeiască a omului

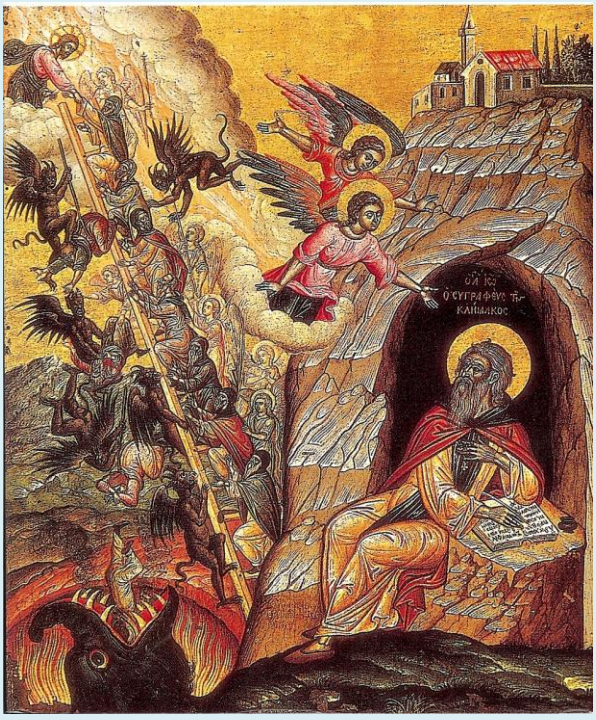

Sfântul Ioan Scărarul sau Sinaitul descrie în opera sa treizeci de trepte ale urcuşului duhovnicesc ce duc la îndumnezeire (teosis), ţelul ultim al nevoinţei duhovniceşti. În reprezentarea inspirată de această scriere, cele treizeci de trepte ale scării duhovniceşti sunt redate prin tot atâtea trepte ale scării care se sprijină pe pământ şi ajunge la cerul simbolizat printr-o boltă din care iese Hristos. Scara se află înclinată la patruzeci şi cinci de grade, sugerând ideea că se cere mult efort pentru ridicarea la niveluri mai înalte de creştere duhovnicească. ***Păşirea alternativă cu picioarele pe trepte este, după Sfântul Teofan Zăvorâtul, simbol al faptului că acest urcuş sau proces de înduhovnicire este străbătut atât cu sufletul, cât şi cu trupul, de către omul întreg.***

În unele reprezentări iconografice este vizibil faptul că se poate cădea şi de pe ultima treaptă, nu întâmplător aleasă ca treaptă a iubirii, căci ***după cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, „toată asceza care nu are iubire este străină de***

Dumnezeu!“. Urcuşul scării este o adevărată „aventură“ dumnezeiască a omului. Pe de altă parte faptul că scara are ultima treaptă în iubire arată că în iubirea desăvârşită voinţa omului ajunge în libertatea Duhului, la unirea desăvârşită a voinţei umane cu voia lui Dumnezeu. În vârful scării este reprezentat în fresce Hristos, ceea ce arată că rostul suirii este apropierea de Dumnezeu în Hristos; cei ce urcă privesc astfel nu la trepte ca la scopuri în sine, ci la Cel care li se descoperă ca ţintă de dincolo de trepte, atrăgându-i în taina dumnezeiască. În unirea cu Dumnezeu omul întreg devine iubire. Urcând pe scară, omul află tămăduirea şi creşterea spirituală prin pătrunderea sa tot mai mare de lucrarea şi lumina lui Dumnezeu.

În simbolismul Scării intră ideea de accedere treptată, după puterea de asimilare a omului, la măsura dumnezeiască. Faptul că distanţa infinită între creat şi necreat este împărţită într-un număr finit de trepte arată că fiecare dintre aceste trepte are o dimensiune infinită, care nu se epuizează prin depăşirea ei. Depăşirea unei trepte înseamnă astfel nu abolirea ei, ci asimilarea ei duhovnicească. Pe de altă parte, urcuşul are un sens în măsura în care nu este plafonat de către nici o treaptă luată ca scop în sine, ci urcându-le pe toate, îşi află sensul doar în atingerea ţintei care este iubirea.

Ultima treaptă, iubirea de Dumnezeu

Vechii iconari din Răsăritul ortodox au fost atât de pătrunşi de învăţătura Scării, încât au ilustrat-o inspirat în numeroase icoane, fresce şi gravuri. La noi o întâlnim mai ales în Moldova, cuprinsă în programul iconografic al câtorva

biserici mănăstireşti (Dobrovăţ, Raşca, Sucevița, „Sfântul Ilie“ - Suceava, Cetăţuia - Iaşi), dar o vedem şi în Ţara Românească la Hurezi.

Scara Sfântului Ioan Sinaitul, pictată pe zidul nordic al Mănăstirii Sucevița, este cea mai vastă interpretare iconografică românească a credinţei într-o primă judecată imediat după moarte şi una dintre cele mai valoroase compoziţii ale picturii medievale româneşti. Latura de miazănoapte a bisericii Mănăstirii Sucevița este dedicată temei vieţii călugăreşti, scării virtuţilor duhovniceşti, potrivit învăţăturii despre viaţa călugărească a lui Ioan Scărarul. Patrulaterul scenei este dominat de o scară de lemn ce urcă de jos din dreapta în sus spre stânga într-un unghi de 45° şi ale cărei trepte sunt indicate prin numiri. La dreapta, urcuşul obositor al părinţilor călugări pe scară este însoţit de şase rânduri de îngeri, aşezaţi paralel cu treptele. La stânga, de la fiecare treaptă se văd părinţi călugări prăbuşindu-se în prăpastie şi devenind pradă diavolilor. Unii se ţin încă atârnaţi cu încheieturile genunchilor de scară, în timp ce trupurile se scufundă deja în adânc. Demonii desenaţi ca figuri îngrozitoare de multe feluri se năpustesc cu furie peste cei ce se prăbuşesc. Impresia durabilă a acestui perete atât de pătrunzător pictat este dată în special de împărţirea oblică a celor două jumătăţi prin cele două bârne ale scării, (la dreapta) ordinea clară, treptată a cetelor cereşti, în colorit bogat, (la stânga) zona haotică a groazei, a prăbuşirii trupurilor, cu puterile întunecate, dezlănţuite.

Numai la Sucevița, între ultimele trepte ale scării, apare o distanţă nefiresc de mare care o face aproape imposibil de urcat. Şi întrucât acest detaliu are un scop foarte precis, în chiar acest interval (dintre treptele cu pricina) iconarii l-au zugrăvit pe unul dintre asceţi căzut şi atârnat de scară cu capul în jos.

Pe treptele scării de la numărul 22 până la 30 se face vădită taina iubirii. Îngerii cetei din faţă ţin deasupra celor care rezistă pe drumul greu cununa fericirii. Ei, cei treji, comunică cu cei ce se exercită în trezvie. De deasupra treptei, din vârf, Fiul Omului iese din pătratul cerului în întâmpinarea celor ce s-au apropiat de El. (Wilhelm Nyssen, Pământ cântând în imagini, 1978, p. 165)

„Urcaţi fraţilor, urcaţi, punând cu râvnă suişuri în inimă!“

La Mănăstirea Dobrovăţ, pe peretele nordic, registrul inferior al picturilor cuprinde o compoziţie consacrată lui Ioan Scărarul. Acesta ţine în mâna stângă un lung filacter pe care este scris textul învăţăturii sale şi priveşte scara pe ale cărei trepte urcă spre cer trei călugări, pe care îi întâmpină cu bunăvoinţă Iisus Hristos.

În alte reprezentări, cuvintele scrise pe filacterul pe care îl ţine în mână Sfântul Ioan sunt preluate din ultima parte a cărţii, care începe astfel: „Urcaţi fraţilor,

urcaţi, punând cu râvnă suişuri în inimă. Auziţi pe cel ce spune: ***«Veniţi să ne suim la muntele Domnului şi la casa Dumnezului nostru, a Celui ce a tocmit picioarele noastre ca ale cerbului şi ne-a pus pe noi peste cele înalte pentru a birui în calea Lui»“.***

Dedesubt, într-un peisaj muntos, pândeşte un monstru care simbolizează iadul, iar din fundal, un mare număr de credincioşi îşi îndreaptă privirile spre scara virtuţilor. În partea dreaptă a fost înfăţişată Mănăstirea „Sfânta Ecaterina“, cu ziduri şi cu turnuri de cetate, cu chiparoşi semeţi, iar în faţa ei doi călugări susţin macheta unei biserici, unul dintre ei fiind identificabil prin inscripţie, Ioan de Raifa. (Vasile Drăguţ, Dobrovăţ, 1984, p. 35)

La Mănăstirea Hurezi, pictura murală - variantă post bizantină a stilului academic paleolog - dovedeşte un program iconografic foarte răspândit în mediul pictural atenian şi cretan din secolele XVI-XVII, introdus şi în pictura românească. Printre scene ca Scara lui Iacob, Viaţa adevăratului călugăr, Arca creştinătăţii, Moartea lui Efrem Sirul, întâlnim o impresionantă reprezentare a Scării lui Ioan Climax.

Scara, aşa cum este zugrăvită pe pereţii exteriori ai unor mănăstiri şi în icoane sau în scrierile Sfinţilor Părinţi, deşi inspiră o oarecare teamă pentru că îl face pe om să-şi pună nimicnicia sa în raport cu slava lui Dumnezeu, în acelaşi timp, ea insuflă un curaj sfânt care-l antrenează pe om într-un urcuş neîncetat până la ajungerea la starea aceea când Dumnezeu coboară în suflet, iar sufletul urcă la Dumnezeu.

Petru Lazăr - Sfântul Ioan Scărarul, autorul celui mai celebru „tratat“ despre sfinţenie

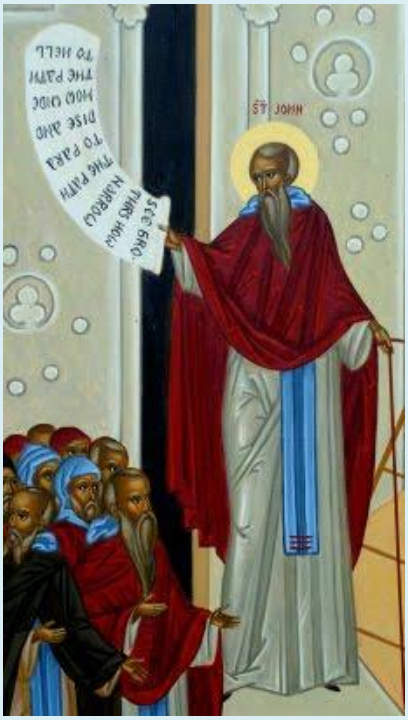

Cu privirea aţintită în pământ, cu buzele crăpate şi sandalele scofâlcite de nisipul încins, secătuit de oboseală şi de lipsa apei, un adolescent de 16 ani păşea istovit, urcând pantele Muntelui Sinai, către mănăstirea din vârf.

Hainele, deşi prăfuite, îi trădau originea nobilă, iar faptul că nu era însoţit de nimeni ar fi putut face pe unii să creadă că era unul dintre acei tineri rebeli care, din când în când, fugeau la mănăstirile din pustiu din cauza neînţelegerilor cu părinţii.

Aşa au gândit şi monahii de la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina“ de pe Muntele Sinai. L-au primit cu bucurie, i-au dat să mănânce şi să bea, dar din vorbă în vorbă, au înţeles că era vorba de un caz aparte. Tânărul nu venise în pustiu ca să atragă atenţia asupra lui, să dea o lecţie părinţilor, aşa cum urmăreau ceilalţi, dinaintea sa. ***Era anul 595, iar pe tânăr îl chema Ioan, supranumit mai apoi „Scărarul“ sau „Sinaitul“. Un nume pe care Biserica nu avea să-l mai uite vreodată.***

Primele forme ale unui monahism semi organizat au apărut spre sfârşitul secolului al III-lea, în rândul creştinilor din Egipt, concretizându-se în comunităţile de la estul Deltei Nilului, de la Nitria, Kelia şi Sketis, comunităţi care au fost, de fapt şi creatoarele Patericului egiptean.

După câteva generaţii de monahi, către anul 450, comunităţile monahale devin ţinta unor invazii migratoare, motiv pentru care foarte mulţi îşi părăsesc chiliile, căutând refugiu în Delta Nilului, în Palestina sau în Muntele Sinai.

Aşadar, pe Sinai exista viaţă monahală de minim 100 ani atunci când Ioan, într-una din zilele anului 595, a ajuns la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina“. Ce l-a îndemnat pe tânărul de numai 16 ani să renunţe la familie şi perspectivele oferite de societate, preferând, în schimb, viaţa ascetică, nu se poate spune. Poate i-a mărturisit doar bătrânului Martirie, care i-a devenit îndrumător pe calea către sfinţenie. Totuşi, putem bănui că Ioan provenea dintr-o familie nobilă din Siria sau Palestina, unde cu siguranţă, a primit cea mai bună educaţie posibilă în acele vremuri.

De la bătrânul Martirie, Ioan a învăţat că pentru a obţine sfinţenia nu e de ajuns doar să ţi-o doreşti, ci e nevoie şi de foarte mult efort, ca în orice lucru bine făcut.

După patru ani de noviciat, tânărul este primit în rândul călugărilor, hotărât mai mult ca oricând că viaţa sa nu valorează nimic dacă nu o va dedica exclusiv lui Hristos.

În anii de ucenicie petrecuţi lângă experimentatul Martirie, Ioan a învăţat toate „secretele“ călugăriei. ***Îndârjirea care-l determinase să-şi îndrepte paşii către Sinai, muntele unde Moise stătuse odinioară de vorbă cu Dumnezeu şi unde primise Tablele Legii, nu l-a părăsit vreodată, învăţând tacticile „războiului nevăzut“, în care tu însuţi îţi eşti şi prieten şi duşman.***

Faima „Sfântului din Sinai“ ajunge până la Roma

După moartea călugărului Martirie, petrecută după 19 ani de la venirea sa în mănăstire, Ioan hotărăşte să se dedice şi mai mult rugăciunii şi contemplaţiei, retrăgându-se într-o chilie săpată în munte, la o distanţă de câţiva kilometri de mănăstire. Despre această perioadă din viaţa sfântului nu ştie nimeni detalii. Deşi era ultimul lucru pe care şi l-ar fi dorit, faima lui Ioan a crescut într-atât, încât a devenit o adevărată autoritate duhovnicească în timpul său.

După 40 ani de viaţă în singurătate, întreruptă doar de călătoriile la mănăstire, pentru primirea Sfintei Împărtăşanii şi de vizitele unor monahi care căutau sfat şi lămurire, Ioan a fost ales de călugării de la mănăstirea din vârful Muntelui Sinai şi de sihaştrii care trăiau prin împrejurimi, să le fie întâistătător. Avea atunci 75 ani.

Se spune că în unul din anii când Sfântul Ioan era stareţ la „Sfânta Ecaterina“ s-ar fi abătut o secetă teribilă în împrejurimi, în Palestina şi Arabia, pericolul foametei devenind tot mai ameninţător. Cum toată lumea auzise despre „Sfântul din Sinai“, au trimis soli până la el la mănăstire, să-l întrebe ce-i de făcut. Cum era şi de aşteptat, Ioan i-a îndemnat să se roage cu credinţă lui Dumnezeu căci, cu siguranţă, nu vor fi trecuţi cu vederea. Şi, spun aceleaşi izvoare, că într-adevăr, nu după multă vreme a plouat, semn că sfatul sfântului a fost cu folos.

Ioan Scărarul, deşi era o persoană modestă, căreia nu-i plăcea să vorbească prea mult despre sine, trezise atâta admiraţie, încât se auzise despre el până la Roma. Aşa se face că însuşi papa i-a trimis o mare sumă de bani, pentru a-i folosi la întreţinerea spitalului mănăstirii sau pentru a ajuta pelerinii veniţi de departe.

Necesitatea unui tratat de îndrumare a vieţii duhovniceşti

Idealul ascetic monahal se bucura în acele vremuri de atâta cinste în rândul creştinilor mireni, încât mulţi dintre ei se hotărau să renunţe la viaţa din lume şi să-şi dedice restul zilelor doar lui Hristos. Totuşi, afluxul mare de novici a fost însoţit şi de unele complicaţii.

Dacă după modelul vechi, fiecare monah bătrân avea câte un tânăr învăţăcel pe care-l deprindea cu tainele ascezei, înmulţirea numărului tinerilor în mănăstiri a ridicat problema unei noi maniere de educare a acestora, mai sistematice. Din acest motiv s-a simţit nevoia compunerii unui „tratat de îndrumare a vieţii duhovniceşti“, un manual care să-i ajute mai ales pe stareţii de mănăstiri cu mulţi călugări tineri. Cu alte cuvinte, era necesară o teoretizare a experienţei dobândite de monahi în cele câteva secole de „atletism duhovnicesc“.

Ideea alcătuirii unui îndrumar pentru tinerii novici i-a venit stareţului Mănăstirii Raithu, situată pe ţărmul Mării Roşii, la distanţă nu foarte mare de Mănăstirea Sinai. Şi-a dat seama, însă că o asemenea operă nu putea fi scrisă de oricine, ci doar de un monah înţelept şi cu experienţă ascetică, dar totodată şi bun cunoscător al psihologiei şi firii omeneşti. De departe, cel mai capabil în epocă pentru un astfel de demers era Sfântul Ioan, stareţul Mănăstirii Sinai.

Despre sfinţenie, în 30 de paşi

Primind scrisoarea stareţului de la Raithu, Ioan a răspuns cu modestie că se va strădui să împlinească porunca primită, deşi el nu este în stare să înveţe pe alţii, aflându-se încă la vârsta la care el însuşi învaţă de la alţii.

Pentru a se face cât mai bine înţeles în explicarea complexului drum spre dobândirea sfinţeniei, Ioan a imaginat progresul duhovnicesc ca pe o scară, iar fiecare treaptă reprezenta o virtute. În total, a imaginat 30 de trepte, după numărul anilor pe care Mântuitorul îi avea atunci când a început propovăduirea Evangheliei. Din acest motiv, cartea scrisă de Ioan, stareţul Mănăstirii Sinai, s-a numit „Scara“, iar autorul ei a rămas cunoscut în veacurile ce au urmat ca „Ioan Scărarul“.

Acurateţea cu care sunt prezentate ispitele întâmpinate de cei angajaţi în drumul spre desăvârşire, cât şi remediile propuse de Sfântul Ioan în „Scara“ au provocat un extraordinar interes pentru această lucrare, nu doar în epocă, ci până în zilele noastre. ***„Scara“ a devenit o fascinantă lectură nu numai pentru călugări, dar şi pentru creştinii interesaţi de creşterea duhovnicească şi de mai buna înţelegere a complexului peisaj sufletesc.*** Tot datorită succesului de care s-a bucurat, „Scara“ a fost introdusă şi în slujbele Bisericii, la mănăstiri citindu-se în întregime, pe durata Postului Mare.

Sfântul Ioan, la capătul „scării“

Apăsat de povara bătrâneţilor, după patru ani de stăreţie la mănăstirea de pe Muntele Sinai, Sfântul Ioan Scărarul, în vârstă de aproape 80 ani, hotărăşte să

plece din nou în singurătate la chilia sa, unde îşi petrecuse cea mai mare parte a vieţii sale, pentru a aştepta chemarea la Hristos.

Biografia Sfântului Ioan Scărarul, scrisă după câţiva ani de la trecerea sa la Hristos, de monahul Daniel de la Mănăstirea Raithu, nu conţine foarte multe amănunte despre viaţa sa sfântă. Cu toate acestea, posteritatea l-a considerat pe autorul „Scării“ ca pe unul dintre cei mai mari sfinţi ai Bisericii, pomenindu-l, an de an, la data de 30 martie. Pe lângă această zi, Sfântului Ioan Scărarul îi este dedicată şi duminica a IV-a a Postului Mare.

Mariana Borloveanu - Puterea rugăciunii în pustie, o lecţie de la Sfântul Ioan Scărarul şi Sfânta Maria Egipteanca

Cei doi mari sihaştri ai deşertului ne învaţă că iertarea se dobândeşte numai cu priveghere şi plângerea păcatelor

Într-o imensitate spirituală aparte, neîncetata rugăciune şi desăvârşita asceză coboară harul iertării păcatelor peste toţi cei care se închină acestor locuri binecuvântate. Începând cu „treptele” trăirii în Hristos, ale Sfântului Ioan Scărarul, până la sfâşietoarea rugăciune a iertării Sfintei Maria Egipteanca, aceşti neobosiţi trăitori ai deşertului sunt cel mai grăitor exemplu al vieţuirii în duhul pustiei şi al îndreptării pe care cu toţii o putem afla trăind într-o permanentă stare de rugăciune.

„Scara dumnezeiescului urcuş”, ajutor întru mântuire

Toţi cei care se hotărăsc să lase în urmă ispitele lumeşti şi să păşească pe calea smereniei şi a rugăciunii vor avea mare ajutor în urma cunoaşterii învăţăturii duhovniceşti a Sfântului Ioan Scărarul. Lucrarea cu titlul „Scara” este un adevărat ghid duhovnicesc, fiecare dintre cele 30 de trepte reprezentând o virtute sau un păcat anume. Doar după cunoaşterea semnificaţiei treptelor şi a urcuşului către Împărăţia Cerurilor, credincioşii vor cunoaşte adevărata cale către mântuire.

Cele 30 de trepte sunt cei 30 de ani de viaţă ai Mântuitorului înaintea activităţii publice

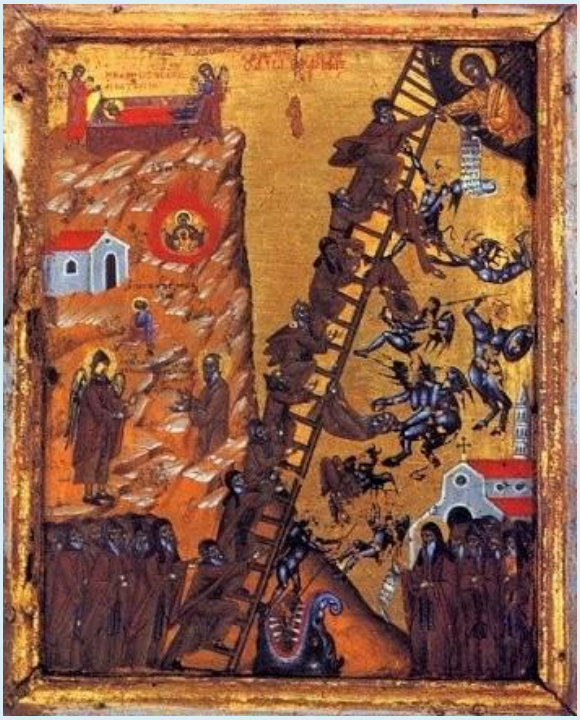

Cunoscut sub numele de Ioan Scolasticul sau Ioan Sinaitul, datorită notorietăţii de autor al „Scării dumnezeiescului urcuş”, acesta a rămas în conştiinţa creştinilor sub numele de Ioan Scărarul. În vremea când era pustnic în Peninsula Sinai, Sfântul Ioan era cunoscut pentru smerenia şi înţelepciunea sa, fiind un foarte bun sfătuitor al celor care doreau să cunoască adevărata viaţă duhovnicească. În mănăstire, timp de 19 ani, l-a avut ca sfetnic pe bătrânul Martirie, iar după moartea acestuia, Ioan s-a retras într-un loc izolat, la cinci mile depărtare de mănăstire, unde a trăit în pustnicie timp de 40 de ani.

Spre sfârşitul vieţii a fost numit egumen al Mănăstirii Sinai şi-n timp ce-i îndruma pe monahi pe calea desăvârşirii a scris lucrarea „Scara”, descriind urcuşul celor 30 de trepte, gândind la cei 30 de ani de viaţă ai Mântuitorului înaintea activităţii publice. Fiind un adevărat ghid al monahilor şi sihaştrilor, în dorinţa lor de a-L cunoaşte îndeaproape pe Dumnezeu, lucrarea „Scara” a devenit în timp o călăuză spirituală a tuturor creştinilor care vor să crească duhovniceşte.

Pentru a ajunge în Împărăţia Cerurilor, omul trebuie să urce treaptă cu treaptă, împreună cu Dumnezeu, lăsând în urmă tot ceea ce este lumesc.

Primul pas: dezlipirea de lume

„Scara” este structurată în 30 de prelegeri, fiecare dintre acestea având semnificaţia unei „trepte”, care la rându-i corespunde unei virtuţi sau unui păcat anume, pornind de la renunţarea la lume, către sfârşit, care este viaţa trăită în iubirea lui Dumnezeu.

Ioan Scărarul nu priveşte treptele urcuşului ca pe nişte stări care pot fi lăsate în urmă, ci ca stări permanente. Pentru a ilustra mai bine natura păcatului sau a virtuţii despre care se vorbeşte, limbajul folosit de autor este unul metaforic. Parcurgerea celor 30 de „trepte” începe cu dezlipirea călugărului de lume, prin despătimire.

Primele trei, „Despre lepădarea de lume”, „Despre neîmpătimire” - adică neîntristare - şi „Despre înstrăinare”, sunt ca un fel de introducere. În toate acestea se descrie lepădarea călugărului de viaţa lumească, prin intrarea în monahism, dezlipirea lui sufletească de lume şi înstrăinarea de aceasta. În treapta a 4-a este descrisă cea dintâi virtute a călugărului: „Despre ascultare”. Treptele a 5-a, a 6-a şi a 7-a sunt închinate pocăinţei. Treapta a 5-a cuprinde pocăinţa, în general: „Despre pocăinţă”. Treapta a 6-a: „Despre amintirea de moarte”, este o treaptă a necontenitei gândiri la moarte, ca susţinătoare a pocăinţei. Treapta a 7-a: „Despre bucuria plânsului”, parcurge starea plânsului neîncetat pentru păcatele ştiute şi neştiute, un plâns aducător de înalte bucurii.

Clevetirea, lăcomia, minciuna, învinse de priveghere

Următoarele virtuţi sunt cele legate de ascultare şi pocăinţă. Treapta a 8-a: „Despre nemâniere şi blândeţe”, treapta a 9-a: „Despre ţinerea de minte a răului”, treapta a 10-a: „Despre vorbirea de rău”. Treapta a 11-a: „Despre vorbărie şi tăcere”, treapta a 12-a: „Despre minciună”, treapta a 13-a: „Despre trândăvie”, care este considerată cauza clevetirii şi a minciunii. „Despre lăcomia pântecelui” se vorbeşte în cea de-a 14-a treaptă: „Despre prea iubitul şi vicleanul stăpân” care este stomacul. După aceasta, în cea de-a 15-a treaptă, se vorbeşte despre curăţie ca neprihănire trupească, având în vedere că lăcomia pântecelui atrage de la sine desfrânarea: „Despre puritate şi înfrânare”. A 16-a treaptă este cea „Despre iubirea de arginţi”, care cuprinde şi milostenia, cea care vine în contracararea patimii lăcomiei de bani şi bogăţii. „Despre sărăcia alergătoare către cer” se vorbeşte în treapta a 17-a, în care primează mila şi înţelegerea, pentru ca în cea de-a 18-a treaptă să fie tratate lipsa de bun-simţ şi indolenţa: „Despre nesimţire”. Treapta a 19-a arată binefacerile rugăciunii care învinge somnul: „Despre somn şi rugăciune şi despre cântarea de psalmi în comun”, urmând ca totul să se desăvârşească prin priveghere, în treapta 20-a: „Despre privegherea trupească şi duhovnicească”.

Credinţa şi nădejdea înfrâng patimile

Începând cu treapta 21: „Despre nebărbătească temere”, continuând cu treapta a 22-a: „Despre slava deşartă” şi cu cea de-a 23-a: „Despre mândrie şi blasfemie”, toate acestea au acelaşi temei, ce tratează slava deşartă, mândria şi hula, care vin să adâncească prăpastia dintre omul căzut şi Dumnezeu. „Despre blândeţe, simplitate şi nerăutate” se vorbeşte prin cea de-a 24-a treaptă, ce face trecerea la o trăire mai înaltă, surprinsă într-un sentiment al simplităţii şi nevinovăţiei, în treapta 25-a: „Despre minunata smerenie”.

Ultimele cinci trepte reprezintă umplerea sufletului de lumină, de pace, de putere şi de iubirea lui Dumnezeu, ca urmare a eforturilor de pe treptele de până aici. Treapta a 26-a: „Despre deosebirea gândurilor”, este o succintă recapitulare a tuturor celorlalte trepte parcurse până acum. Treapta a 27-a: „Despre isihia (liniştea) trupului şi sufletului” şi a 28-a: „Despre sfânta şi fericita rugăciune”, deopotrivă se axează pe starea pe care o dă rugăciunea, făcută după rigorile creştine, potrivit urcuşului duhovnicesc al omului credincios. „Despre liberarea de patimi (apathia), despre desăvârşire şi despre învierea sufletului” se vorbeşte în a 29-a treaptă, acolo unde cel care se eliberează de patimi cunoaşte lucrarea cerească a Sfântului Duh. Treapta 30 a „Scării” este încununarea tuturor virtuţilor prin dragostea necondiţionată a lui Dumnezeu şi binecuvântarea Lui peste toţi cei care caută treptele mântuirii: „Despre legătura celor trei virtuţi” - credinţa, nădejdea şi dragostea.

Sfântul Ioan Scărarul, prăznuit la 30 martie

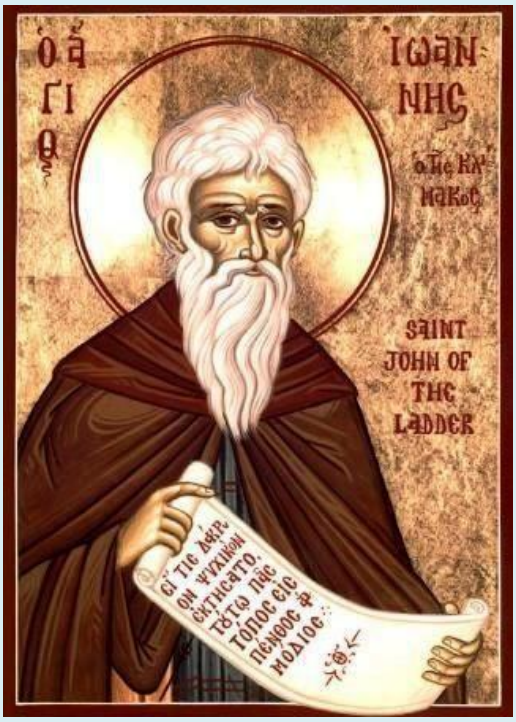

În luna martie, în ziua 30, creştinii ortodocşi de pretutindeni îl sărbătoresc pe prea cuviosul părintele nostru Ioan, cel ce a scris „Scara”, acea lucrare care ne ajută să păşim, treaptă cu treaptă, spre o viaţă curată şi desăvârşită duhovniceşte. Acest sfânt este mai mult decât un model pentru noi toţi: Se hrănea doar cu cele îngăduite, fără de prihană, vieţii sihăstreşti, gustând din toate numai câte puţin şi niciodată nu se sătura, ducând o viaţă de priveghere, udată cu lacrimi din belşug.

„Multa vorbărie în rugăciune pricinuieşte minţii năluciri şi împrăştiere, iar un singur cuvânt (Iisus) o adună“ - Sfântul Ioan Scărarul

Motivul „Scării“ în frescele de la Mănăstirea Suceviţa

„Scara dumnezeiescului urcuş” este una dintre cele mai cunoscute cărţi din literatura duhovnicească ortodoxă. Până în perioada modernă, această lucrare a circulat în Ţările Române sub denumirea de „Leastviţa”. Având un impact deosebit, motivul scrierii a fost preluat şi zugrăvit pe pereţii mănăstirilor Suceviţa şi Râşca.

Fiecare dintre cele 30 de trepte reprezintă o virtute sau un păcat anume. Pentru a ajunge în Împărăţia Cerurilor, omul trebuie să urce treaptă cu treaptă, împreună cu Dumnezeu, lăsând în urmă tot ceea ce este lumesc.

Cununie dobândeşte cine se roagă în peştera Sfintei Maria Egipteanca

Nimic nu se compară cu bucuria eliberării din robia păcatului. Sfânta Maria Egipteanca a lăsat în urmă cele lumeşti, uitând de toate deşertăciunile şi vicleniile acestei lumi şi dăruindu-se cu toată fiinţa sa Împărăţiei Cerurilor, a trăit în asceză şi permanentă plângere a păcatelor. Celor care s-au rugat în peştera Sfintei, Dumnezeu le-a schimbat viaţa, iar noi toţi trebuie să luăm aminte din sfâşietoarea sa dăruire întru Hristos.

De Ziua Crucii a înlocuit desfrâul cu neîncetata rugăciune

Despre Maria Egipteanca, locuitorii cetăţii din vremea aceea spuneau că trăia cu neînfrânare, atrăgând pe mulţi la desfrâu şi necurăţie. A dus această viaţă în jur de 17 ani, după care o întâmplare cu totul aparte i-a schimbat destinul. În Ziua Crucii, mergând împreună cu alţi tineri desfrânaţi la Ierusalim, au fost opriţi la intrarea în biserică. În acel moment i-a făgăduit în gând Maicii Domnului că dacă va fi lăsată să intre, din clipa aceea nu va mai sluji răului şi desfrâului, ci dimpotrivă, va trăi cu înţelepciune, în nevoinţe şi virtute. Minunea s-a săvârşit, în sensul că, dintre toţi ceilalţi, ea singură a fost lăsată să intre. După ce s-a închinat la Sfânta Cruce şi a stat cu sfială până la terminarea slujbei, din biserică a plecat direct la Iordan, unde trecându-l, a luat calea pustiei. Aici s-a nevoit timp de 47 de ani, trăind în post aspru şi neîncetată rugăciune, lăsând în urmă firea omenească şi dobândind îngerească petrecere.

Şi-au plâns păcatele, înfruntând ispitele

Convertirea Sfintei Maria Egipteanca ţine de convertirile extraordinare care s-au întâmplat de-a lungul timpului. Aşa cum am aflat din mărturiile vremii, tânăra Maria era cu totul cufundată în patima păcatelor de tot felul şi nici prin minte nu-i trecea să le părăsească, dar a venit harul, care prin lucrarea sa covârşitoare, a trezit-o din vâltoarea acestora. Tot astfel a fost convertit şi Sfântul Apostol Pavel, care a avut aceeaşi atitudine în faţa păcatului. Aşa lucrează Domnul asupra aleşilor Săi deosebiţi.

În urma primei ispite trebuie să cauţi calea care să te întoarcă de la păcat şi să-ţi stârnească dezgustul faţă de el.

Preacuvioasa Maria Egipteanca este cel mai elocvent exemplu de smerenie, o sfântă care şi-a plâns păcatele, învingând diavolul, care dintotdeauna a fost în vrăjmăşie cu Dumnezeu. Dar cine s-a rugat cu nădejde a căpătat nebănuită binecuvântare.

Preacuvioasa Maria Egipteanca a căpătat darul vederii cu duhul şi putinţa de a se ridica de la pământ în timp ce se ruga.

Preacuvioasa Maria Egipteanca e sărbătorită la 1 aprilie.

„Cine ajunge la grota din inima deşertului îşi vindecă toate neputinţele sufletului“

Mergând în pelerinaj în Israel şi în Iordania, doi dintre tovarăşii noştri de drum, Elena şi Cătălin Cosmulescu, din Reghin, s-au căsătorit la numai un an după ce s-au rugat în peştera sfintei.

„Când am aflat că Maria Egipteanca s-a nevoit în aceste locuri, gândurile lumeşti s-au spulberat şi am început să medităm la dimensiunea spirituală a locului. În timp ce urcam pe scara de lemn improvizată de iordanieni, încercam să-mi imaginez cum s-a căţărat sfânta pe stânca asta abruptă, netedă şi aspră în acelaşi timp?! M-am trezit ca din vis când am intrat în peşteră, unde aerul avea o altă consistenţă, era mai respirabil. Am trecut prin cele trei încăperi săpate în piatră, încărcate de duhul Sfintei, în care aceasta s-a nevoit, luptându-se cu poftele sale nebuneşti pe care le trăise în lume şi cu dorul de jocuri şi cântări, stropite cu vinuri alese.

Profund ancorată în asceza pustiei, ea însăşi spunea: «M-am sălăşluit, aşteptând pe Dumnezeu, Cel ce mă mântuieşte de neputinţa sufletului şi de vifor pe mine, cea care mă întorc către El».

La ieşire am rămas cu privirea pierdută în adâncul pustiei şi mă simţeam sfâşiată de propriile mele păcate. Sfânta Maria Egipteanca ne-a dat cea mai profundă

lecţie de smerenie, jertfă şi aprigă luptă cu urgia patimilor, iar cine ajunge la grota din inima deşertului îşi vindecă toate neputinţele sufletului”.

Radu Alexandu - Peştera Sfântului Ioan Scărarul

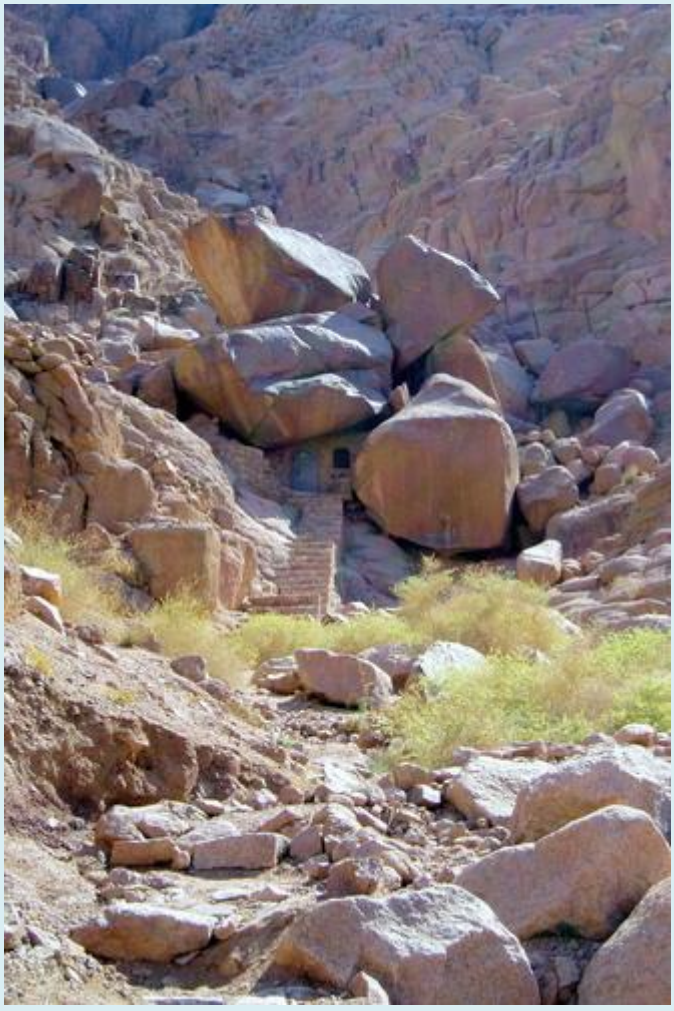

Sfântul Ioan Scărarul a trăit la sfârşitul secolului al VI-lea şi în prima jumătate a celui de-al VII-lea, fiind pomenit de creştinii de pretutindeni pentru viaţa sa curată, închinată Mântuitorului Hristos.

Despre Sfântul Ioan Scărarul ştim că s-a născut cu puţin timp înainte de anul 579 şi a trăit până spre anul 649. La vârsta de 16 ani a intrat în Mănăstirea Sinai sub supravegherea stareţului Martiriu.

După moartea stareţului, Sfântul Ioan Scărarul s-a retras într-o peşteră la poalele Muntelui Sinai, trăind timp de aproape 40 de ani în meditaţie, rugăciune şi studiu.

În anul 639 era stareţ al mănăstirii, însă nu după mult timp s-a retras în vechea lui peşteră unde şi-a trăit viaţa în meditaţie şi rugăciune, aici aflându-şi sfârşitul.

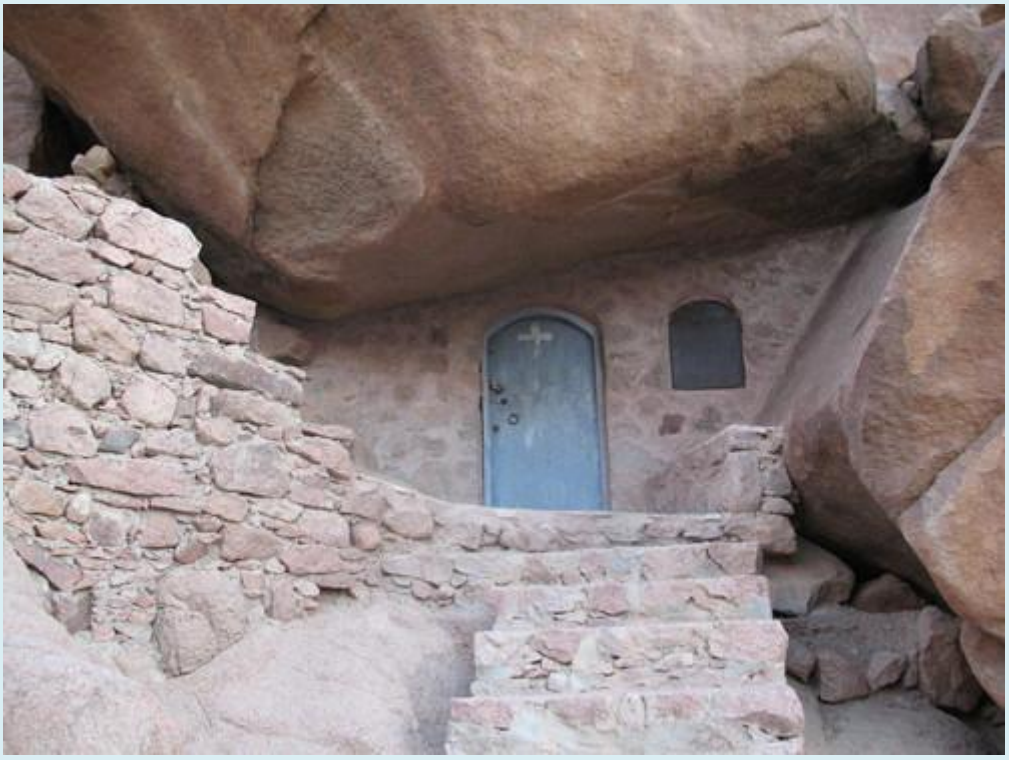

Tradiţia consemnează ca loc de nevoinţă al Sfântului Ioan Scărarul, peştera situată în Valea Tholas (Wadi Et-Tlah), aflată la aproximativ 8 km de Mănăstirea Sfânta Ecaterina.

Primele documente scrise în care peşterea este atestată, o amintesc ca loc de pelerinaj. În apropierea peşterii, în sec al XX-lea, a fost ridicat un aşezământ monahal ce aparţine de Mănăstirea Sfânta Ecaterina.

După numele Mănăstirii Sinai, Sfântul Ioan a mai fost numit şi Ioan Sinaitul sau Scolasticul datorită vastei sale culturi, dar mai ales a fost numit “Scărarul” datorită operei sale, nume care a devenit celebru şi care s-a impus definitiv.

Cea mai semnificativă lucrare a Cuviosului Ioan, care a devenit un model de nevoinţă, atât pentru monahi cât şi pentru mireni este "Scara dumnezeiescului urcuş" sau "Scara Raiului".

Sfântul Ioan a descris urcuşul duhovnicesc către ceruri, ca trecând prin 30 de trepte, referire clară la cei 30 de ani de viaţă ai Mântuitorului Iisus Hristos, înainte de a începe activitatea publică.

“Scara”’ este considerată chiar de autorul ei o scriere ascetică. Primele cuvinte sunt un fel de introducere cu privire la monahism, insistând asupra lepădării de lume şi de sine. Următoarele 23 de capitole formează corpul principal al lucrării, tratând despre păcate şi virtuţi într-o ordine ce prezintă o anumită înlănţuire. Încă din primele cuvintele se observă faptul că treptele sunt privite ca nişte stări ce nu pot fi lăsate în urmă, ci ca stare permanentă ce trebuie menţinută şi adâncită, iar în măsura în care este adâncită le poate cuprinde şi pe celelalte.

Cuviosul Ioan Scărarul este pomenit în fiecare an la data de 30 martie şi în duminica a patra din Postul mare.

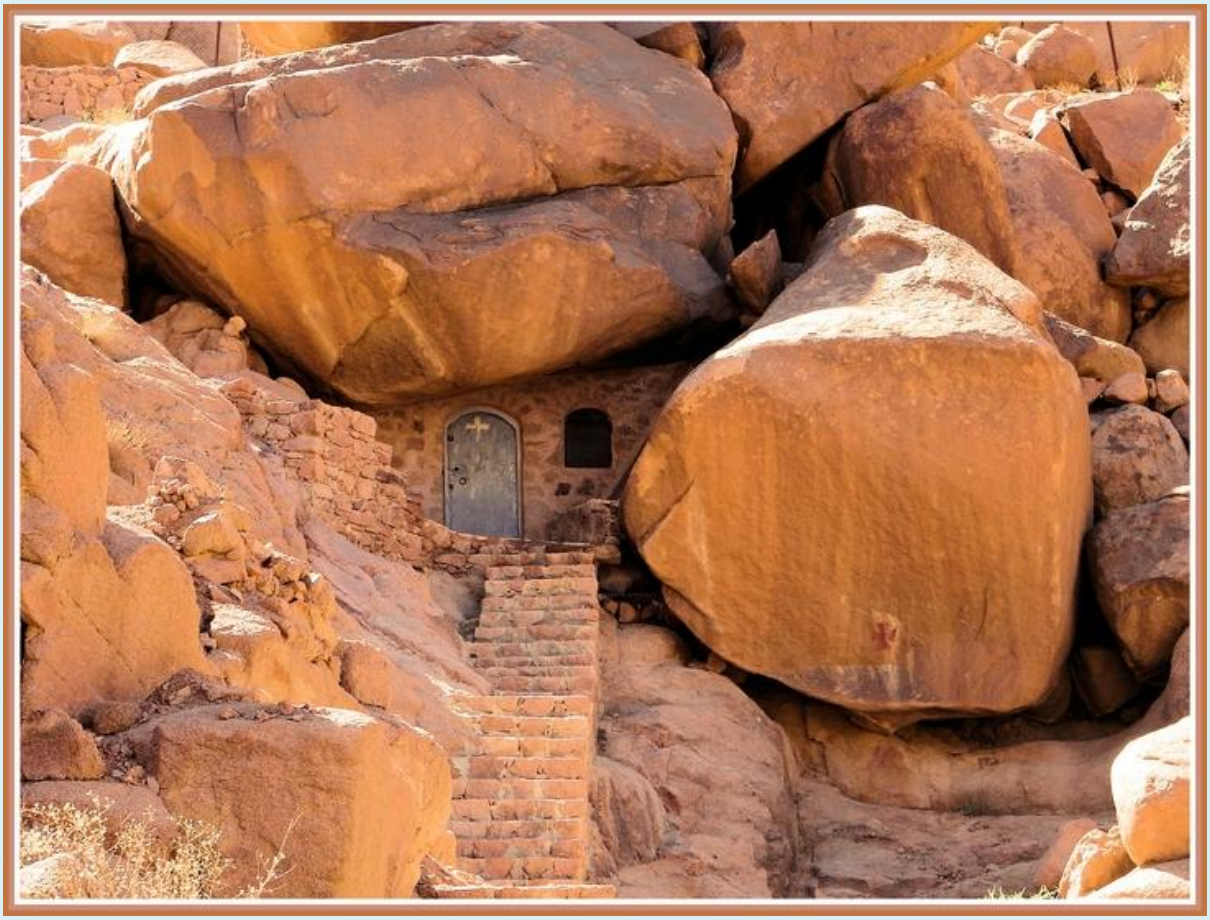

Pr. Silviu Cluci - Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” din Muntele Sinai

Aşezată la poalele Muntelui Sinai, Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” se înalţă chiar pe locul de unde Dumnezeu i-a vorbit lui Moise dintr-un rug cuprins de o flacără nepământeană, în același loc de unde sfântul proroc a pornit pentru a se ruga lui Dumnezeu și a primit Tablele Legii cu cele zece porunci.

***

Fugind din calea prigoanelor din Imperiul Roman, mulți dintre creștinii primelor veacuri au găsit adăpost pe Muntele Sinai, iar din secolul al III-lea în locurile sfinte din jurul Muntelui Horeb și din sudul Sinaiului s-au creat mici comunități monahale.

În anul 330, Sfânta Elena a construit în locul Rugului Aprins o mică biserică închinată Născătoarei de Dumnezeu și un foișor care să servească ca adăpost pentru monahi.

În secolul al IV-lea, pelerina occidentală Egeria consemna faptul că Rugul la care se închinase Moise încă exista, fiind cinstit de către credincioşi, dar menţiona şi existența, în Sinai, a unei comunități monahale semnificative și înfloritoare.

O etapă importantă în istoria acestui loc sfânt începe în secolul al VI-lea, când împăratul Iustinian (527-565) a ordonat construirea unei cetăți mari și puternice, care să împrejmuiască construcțiile Sfintei Elena, adică biserica mare și chiliile pentru monahi. Ctitoria Sfântului împărat Iustinian a fost numită inițial „Sfânta Mănăstire împărătească de pe Muntele Sinai, unde a păşit Dumnezeu”. Pentru a-i apăra pe călugări de repetatele raiduri ale triburilor arabe, împăratul a adus aici câteva detaşamente de soldaţi valahi, ca să apere lavra. Aşa se face că, timp de sute de ani, strămoșii noştri şi-au adus o contribuţie importantă la protejarea mănăstirii.

După cucerirea peninsulei Sinai de către arabi în anul 641, mănăstirea și-a continuat netulburată existența, după ce Mohamed a semnat celebrul Ahtiname, prin care musulmanii au datoria de a-i apăra pe monahi și de a nu le percepe taxe.

Timp de câteva secole, Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” a fost un puternic centru de pelerinaj pentru creştinii dornici să se închine la moaştele Sfintei muceniţe Ecaterina. După o perioadă dificilă de ocupaţie mamelucă, a urmat cucerirea Egiptului și a Sinaiului de către otomani, în anul 1517. Noii stăpânitori au respectat drepturile mănăstirii.

Când Napoleon a cucerit Egiptul (1797-1804), a luat mănăstirea sub protecția sa și a reconstruit peretele de nord al acesteia, care se prăbuşise în anul 1798 în urma unor ploi torențiale.

La începutul secolului al XX-lea, Sinaiul devenise o destinație greu accesibilă, încât pe la marea lavră nu treceau mai mult de o sută de pelerini anual. Din 1950, statul egiptean a iniţiat un amplu proces de consolidare a infrastructurii. Datorită noilor drumuri, pelerinii au început să vină în număr tot mai mare pentru a se închina Sfintei Ecaterina. Astăzi, chiar și o mie de vizitatori trec zilnic pragul mănăstirii. Pentru aceştia s-a amenajat un arhondaric care oferă toate condiţiile pentru cazarea pelerinilor şi o trapeză specială pentru ei.

Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” este deschisă de luni până sâmbătă, doar între orele 9.00-12.00. Duminica, mănăstirea este închisă pe toată perioada zilei.

În prezent, în mănăstire se nevoiesc 25 de monahi de mai multe naționalități, iar slujbele se oficiază în greaca bizantină.

Acasă la Sfânta Ecaterina în Sinai - mănăstirea înălţată pe locul de unde Dumnezeu i-a vorbit lui Moise (galerie foto)

https://doxologia.ro/locuri-sfinte/acasa-la-sfanta-ecaterina-sinai-manastirea-inaltata-pe-locul-de-unde-dumnezeu-i-vorbit

Icoane

Erminia lui Dionisie din Furna (Sofia, Bucureşti, 2000) precizează (p. 160) doar că Sfântul Ioan este reprezentat ca monah "bătrân, cu barbă mare, care zice: "Osteneşte-te din toată puterea, pentru ca să ţi se ierte prea multele şi netrebnicele tale păcate... cu osteneli peste osteneli şi cu fapte bune, ca pe nişte trepte înalţă-te, înălţându-ţi mintea cu privegheri ostenitoare"".

Sfântul cuvios Ioan Scărarul şi Sfânta cuvioasă Euvula, mama Sfântului Pantelimon - Icoană sec. XX, Mănăstirea Panahrantou, Megara (Grecia) - Colecţia Sinaxar la Sfinţii zilei (icoanele litografiate se găsesc la Catedrala Mitropolitană din Iaşi)

30 martie

30 martie

Ὁ Ἅγιος
Ἰωάννης
τῆς Κλίμακος
ταῖς ἁρε
ταῖς προ
βαίνε ὡ
σπερ βα
θμίσι.
Γ. Μ. Παναχράντου

SF. CUVIOS
IOAN
SCARARUL

ΟΟΣΙΟΣ ΠΑΤΗΡ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ
ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ
ΕΠΙΚΛΙΜΑΞΙ ΚΛΙΜΑΚΑΣ
ΠΥΚΝΟΣ ΠΑΤΕΡ,
ΤΑΣ ΣΑΡΑΡΕΤΑΣ ΘΕΙΣ
ΕΦΟΔΟΥΣ ΠΟΛΥΜΕΧΗ

ΟΣΙΟΣ ΠΑΤΗΡ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΗΣ Ο ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΩΣ
ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ
ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΟΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ
ΠΥΚΝΟΣ ΠΑΤΗΡ,
ΤΑΙΣ ΔΑΚΡΥΣΙ ΤΑΣ ΘΕΙΑΣ
ΕΥΦΡΑΙΝΑΣ ΠΟΛΥΒ.
ΜΕΧΕ

ПРЕП ІѠАННЪ ЛѢСТВИЧНИКЪ
ВИДИ
ТЕ БРА
ТІЕ ПУ
ТЬ СЕЙ

SF. IOAN SCĂRARUL

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩ. Ο ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ

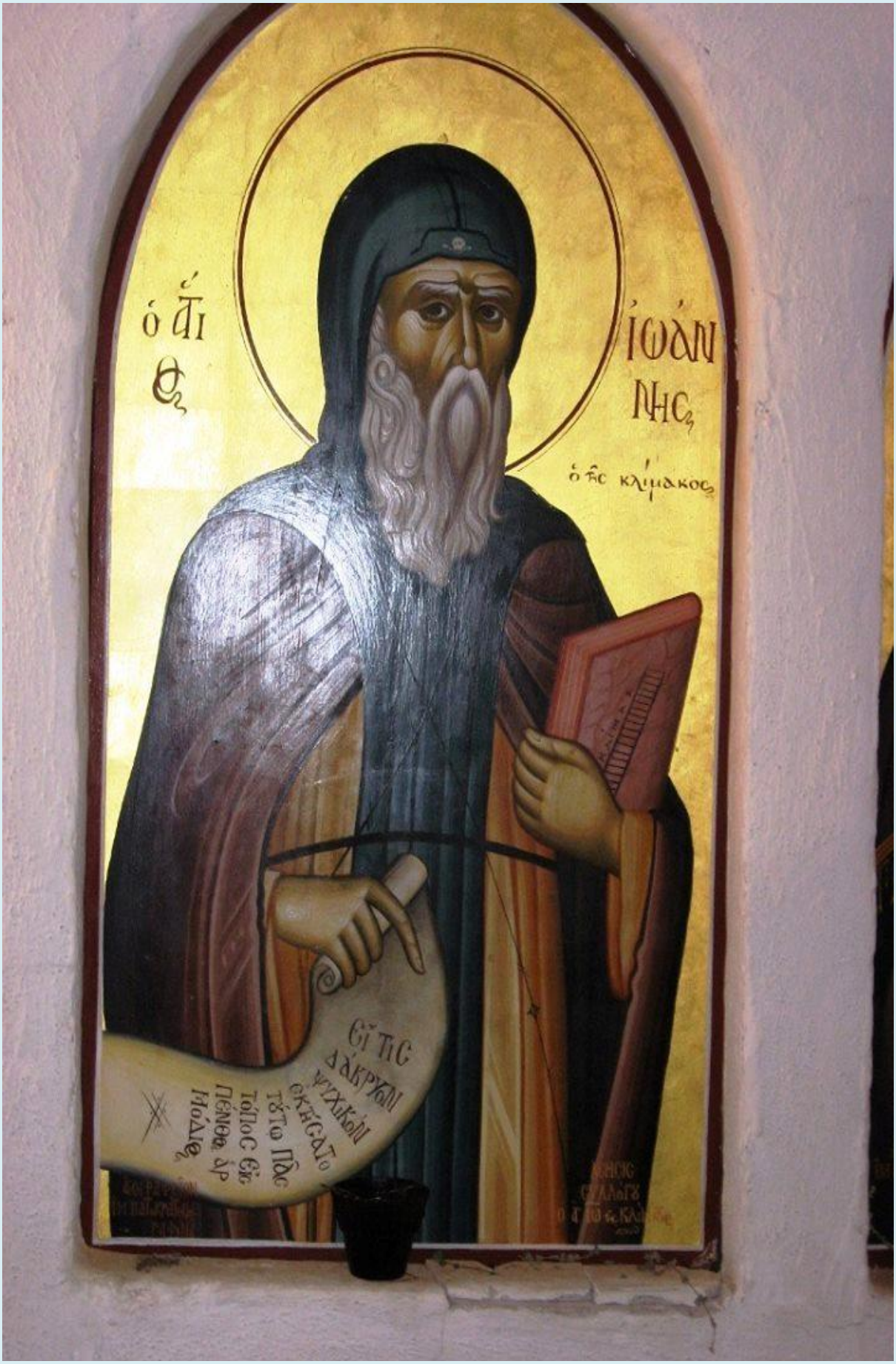
ὁ ἁγι
ος
Ἰωάν
νης
ὁ τῆς κλίμακος

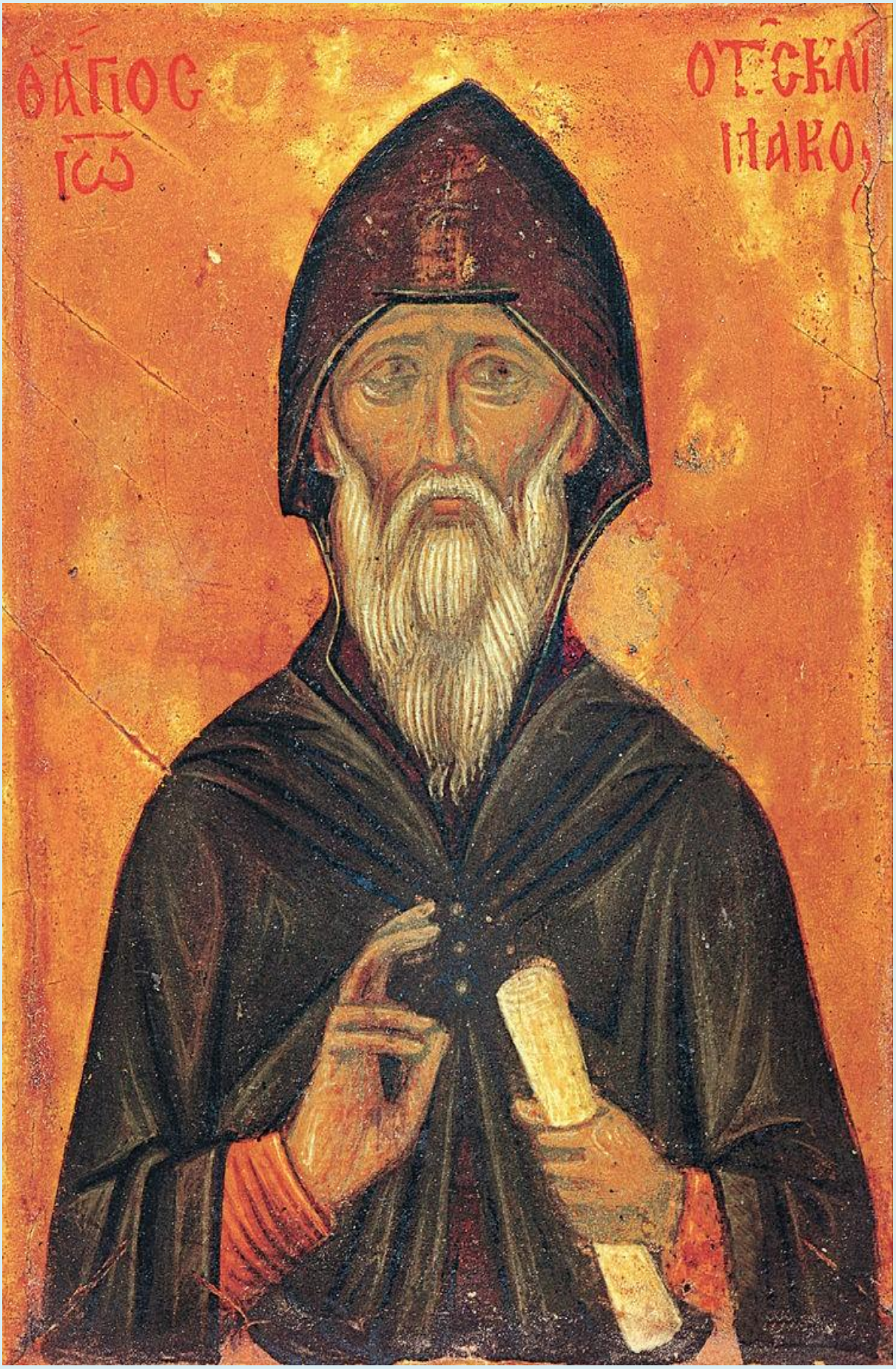
ΟΣΙΟΣ
ΙΩ
ΟΤ
ΙΑΚΟ

ΑΓΙΟΣ
ΙΩ
ΟΤ.ΣΚΑ
ΙΝΑΚΟ

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩ.
Ο ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ
ΚΑΝ ΠΑCΑΝ
ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ
ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ
ΑΝΑΒΕΒΗΚΑΣ
ΥΠΕΡ ΑΦΕCΕΩΣ
ΑΜΑΡΤΙΩΝ ΠΡΟ
CΕΥΧΟΥ

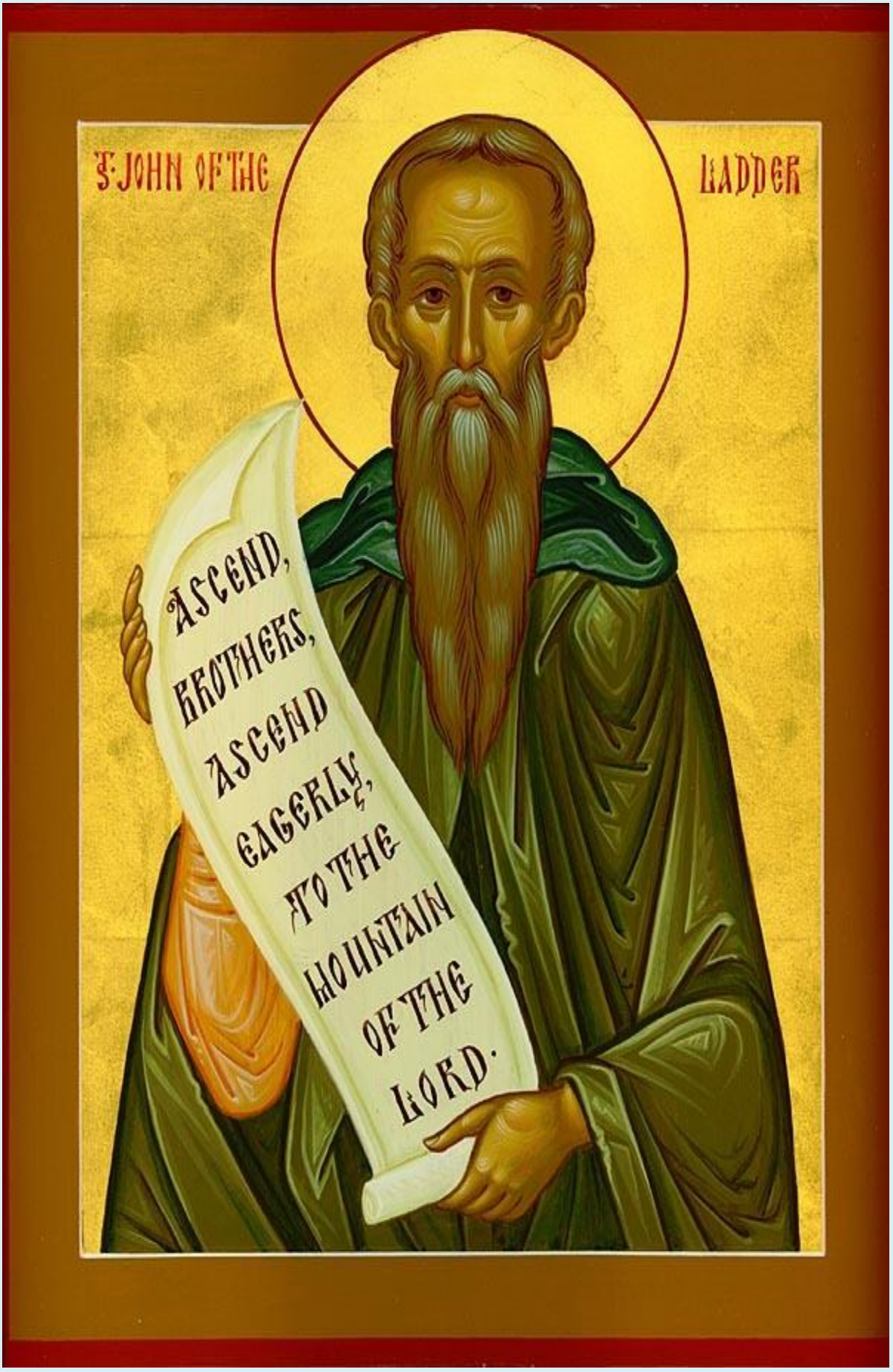
S. JOHN OF THE LADDER
ASCEND, BROTHERS, ASCEND EAGERLY, TO THE MOUNTAIN OF THE LORD.

ASCEND,
BROTHERS,
ASCEND
EAGERLY,
TO THE
MOUNTAIN
OF THE
LORD.

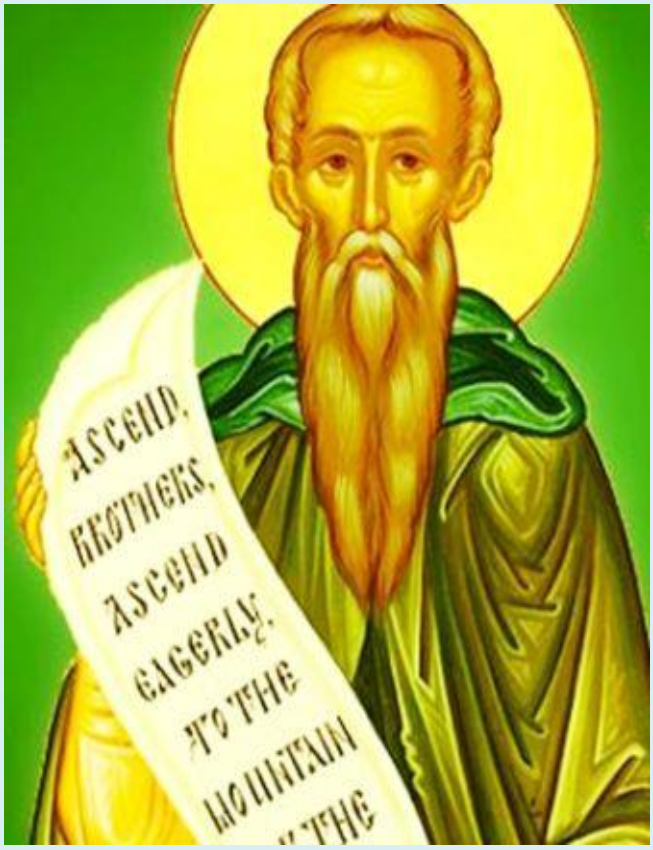
ASCEND,
BROTHERS,
ASCEND
EAGERLY,
TO THE
MOUNTAIN

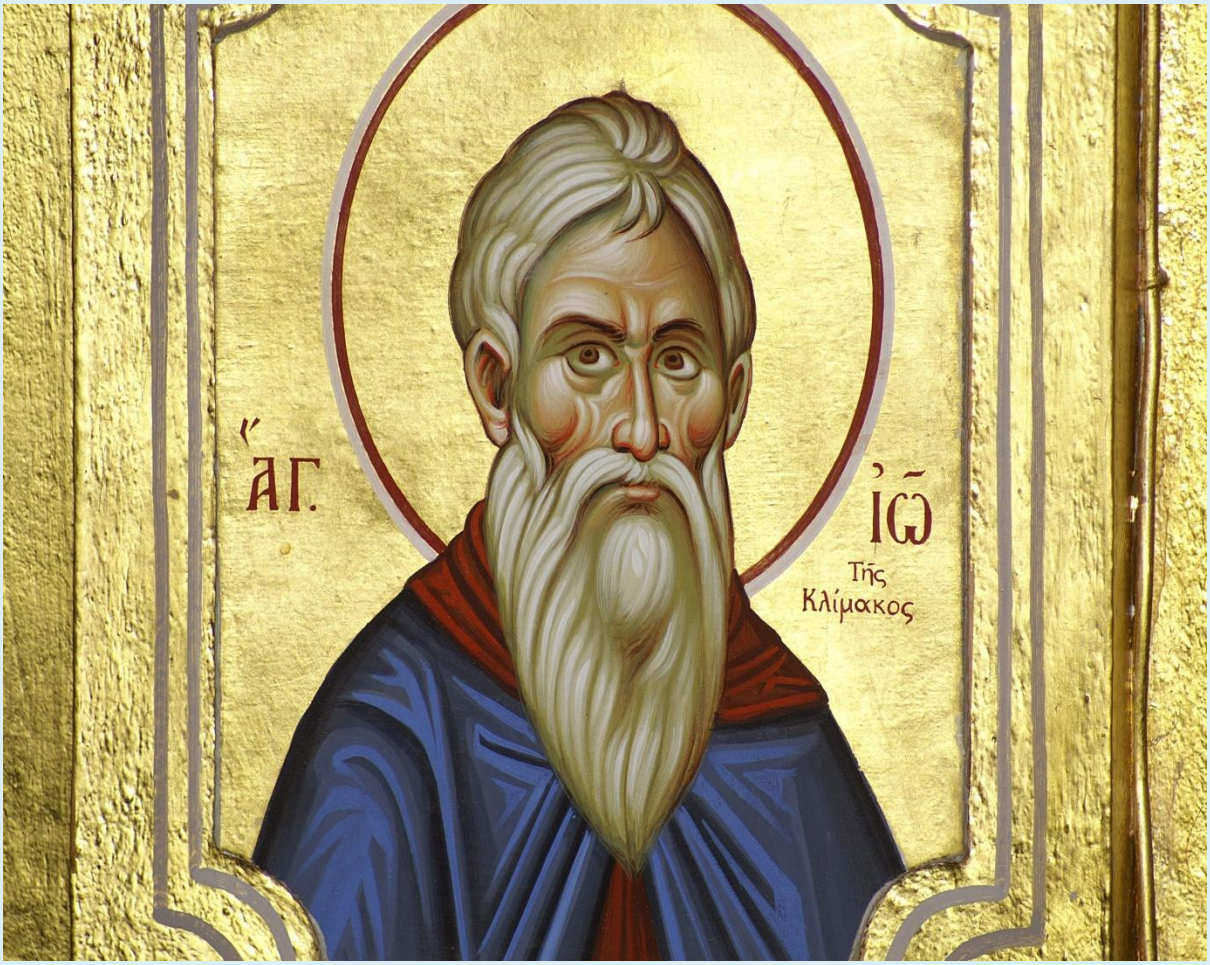
Ἅγ.
Ἰῶ
Τῆς
Κλίμακος

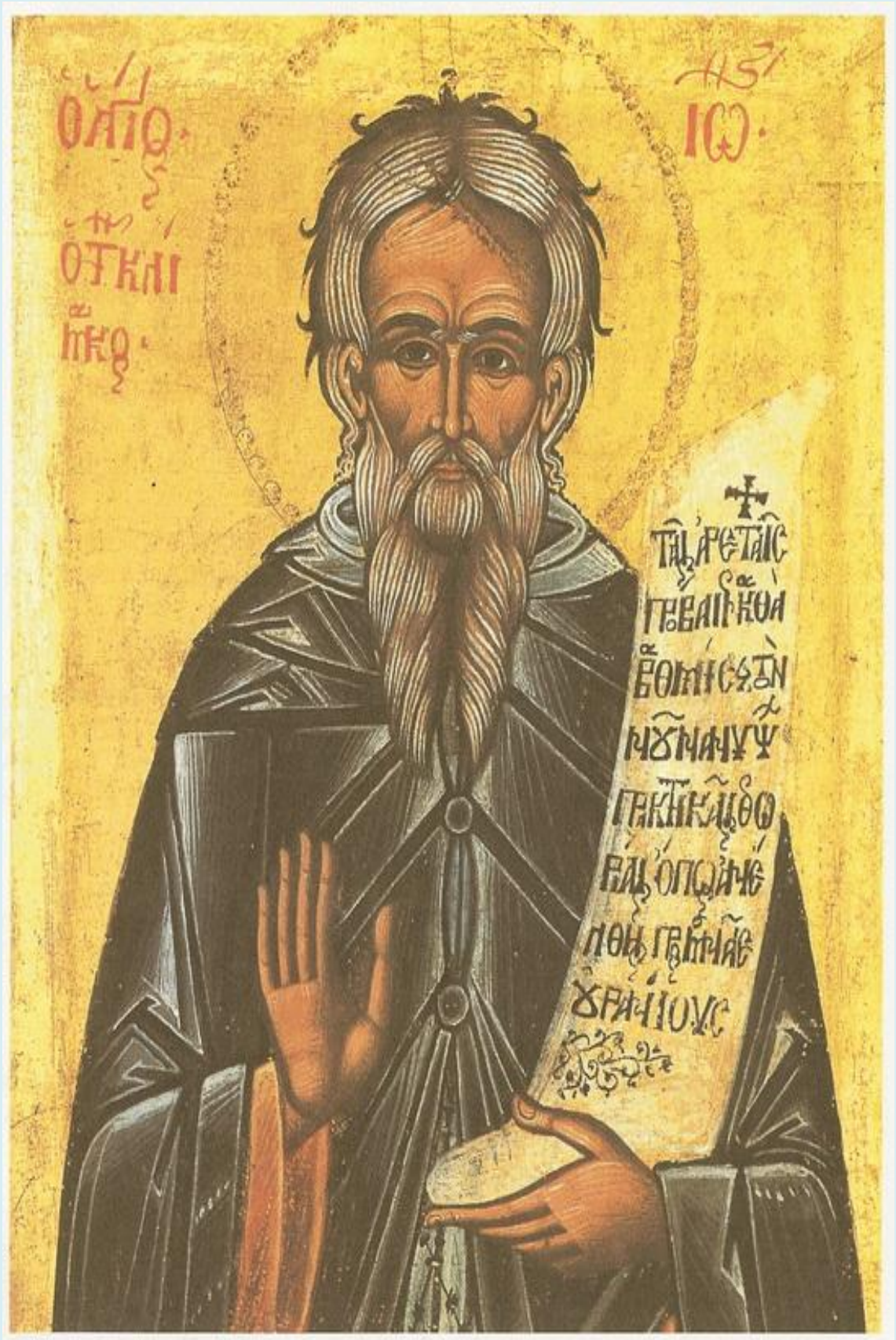

SAINT JOHN CLIMACUS

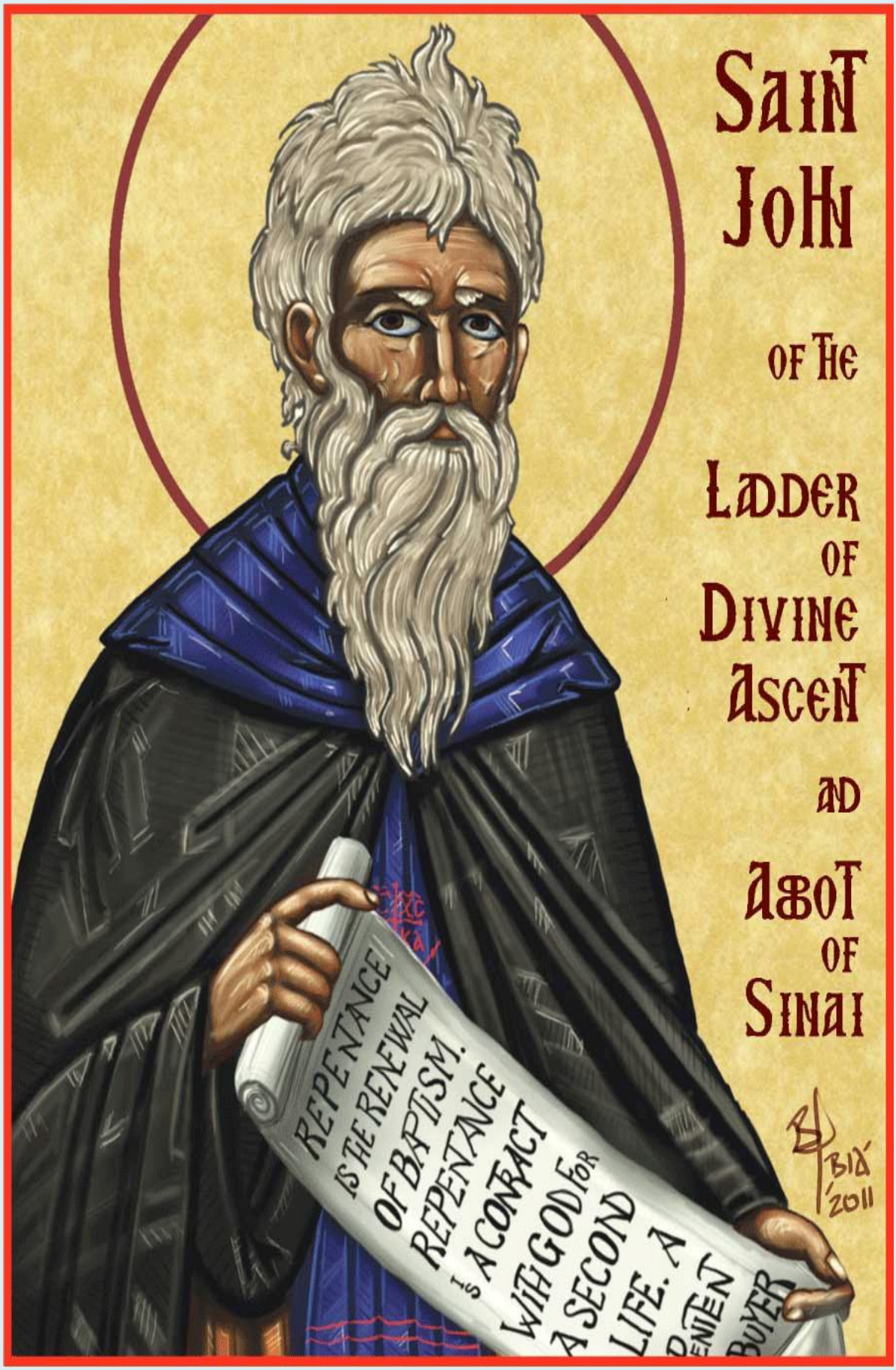
Saint John
of the
Ladder
of
Divine
Ascent
and
Abot
of
Sinai
REPENTANCE IS THE RENEWAL OF BAPTISM. REPENTANCE IS A CONTRACT WITH GOD FOR A SECOND LIFE. A PENITENT BUYER
BIA 2011

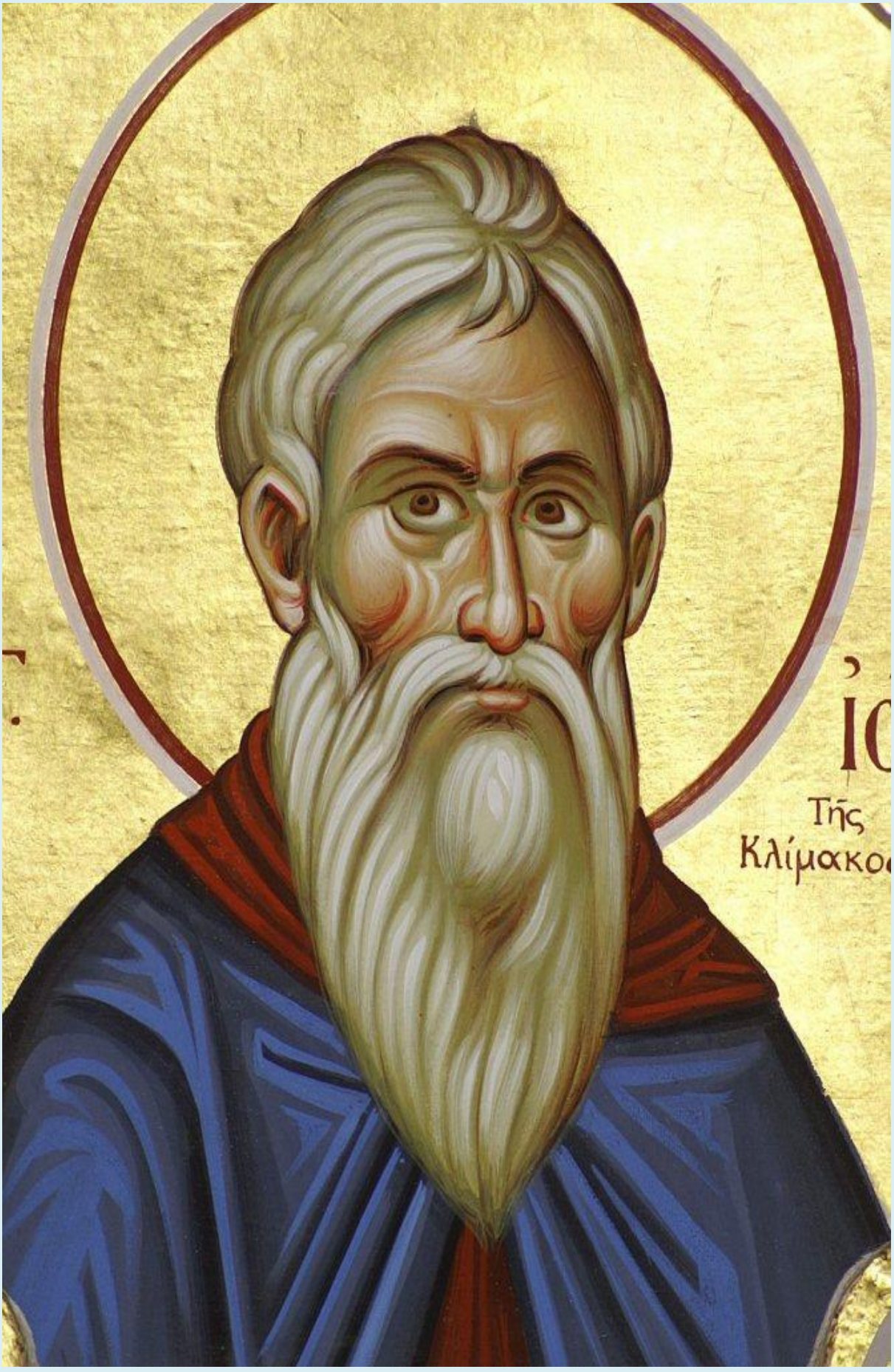
Τῆς

Ὁ ἅγιος
ἰωάννης
Ὁ ἡς
κλίμακος
ἀναβάνετε

ST. JOHN OF
THE LADDER
BLESSED
IS THE PER
SON WHOSE
DESIRE FOR
GOD HAS BE
COME LIKE THE
LOVER'S PASSION
FOR THE BELOVED

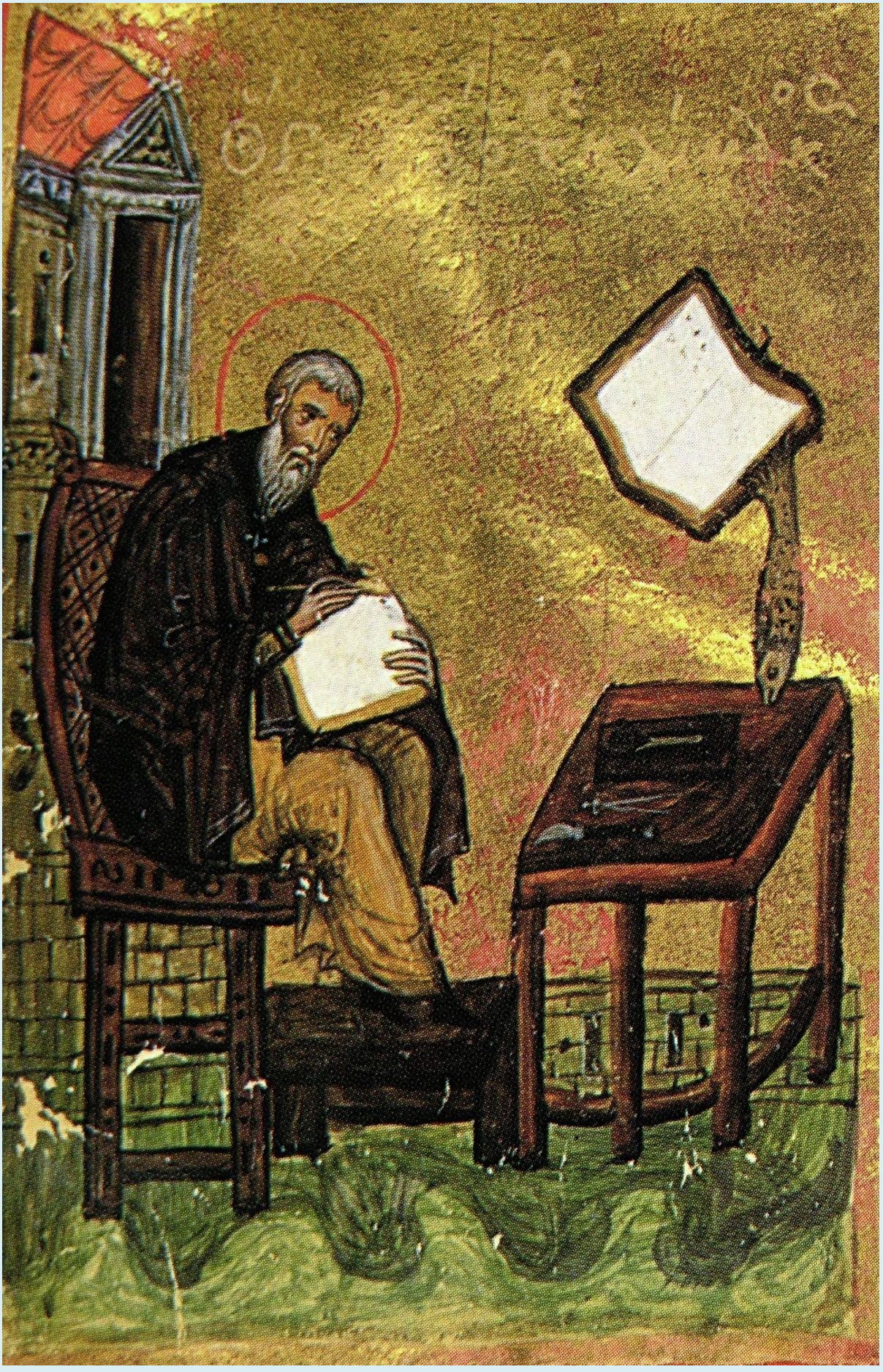

Scara Raiului

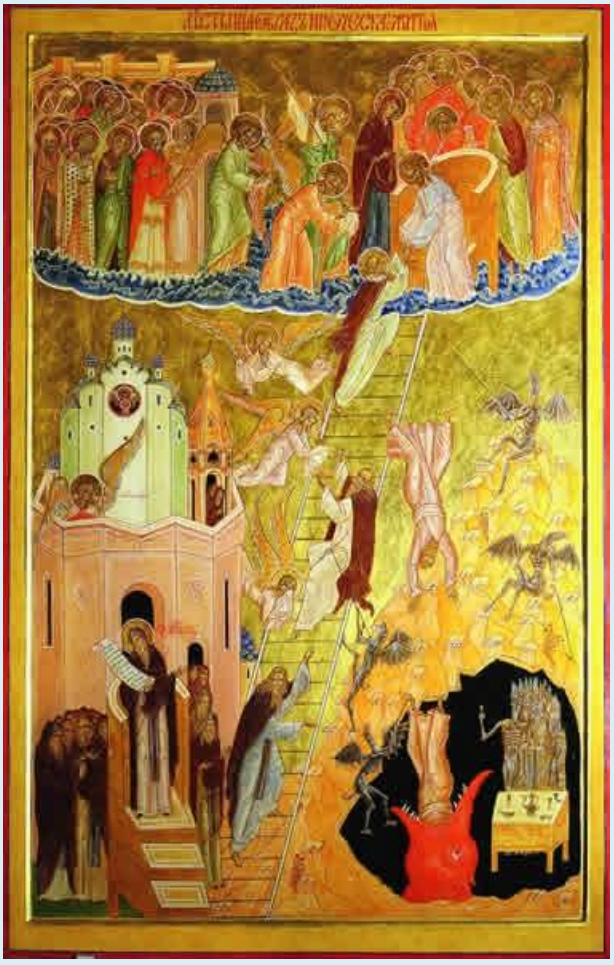

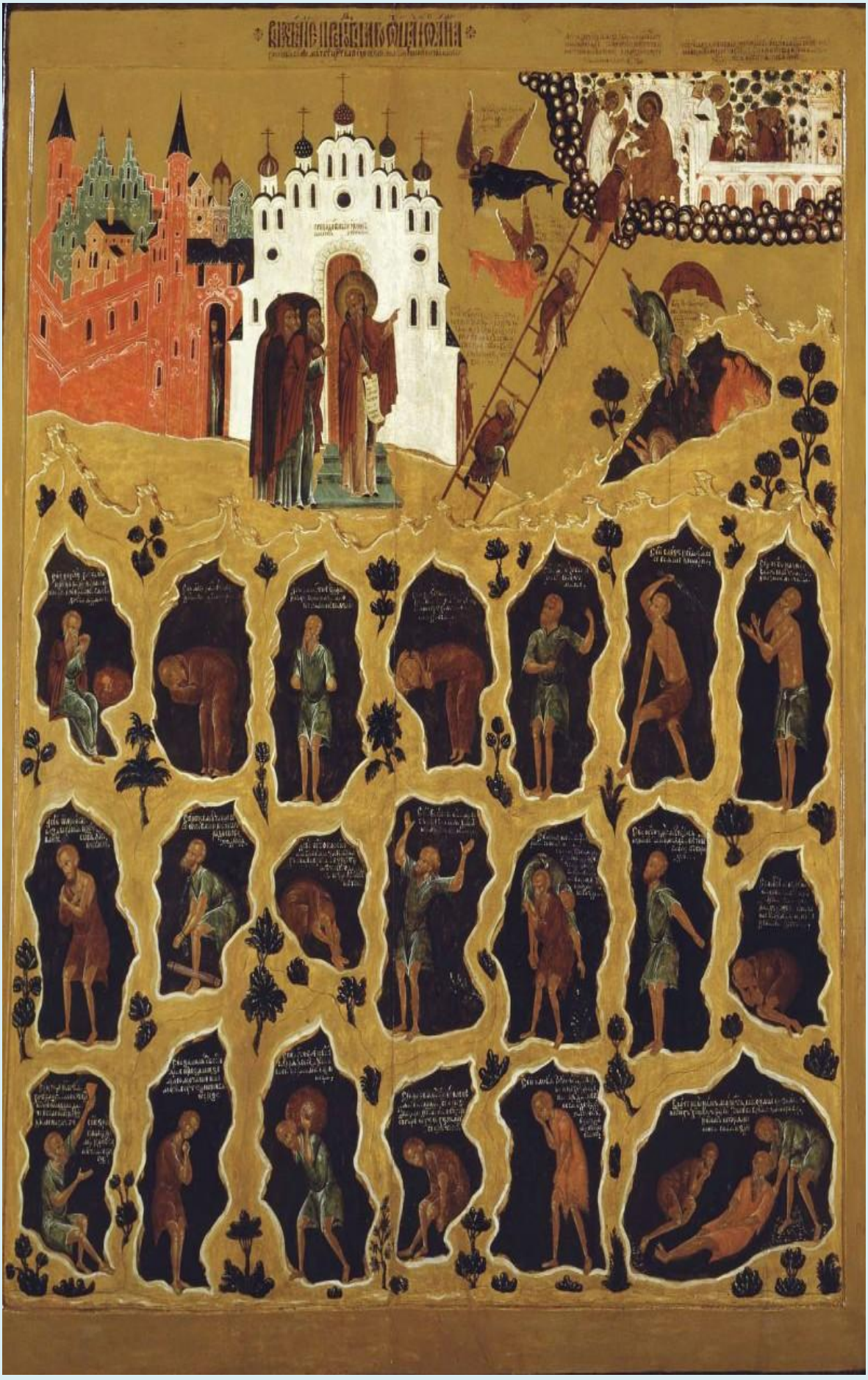

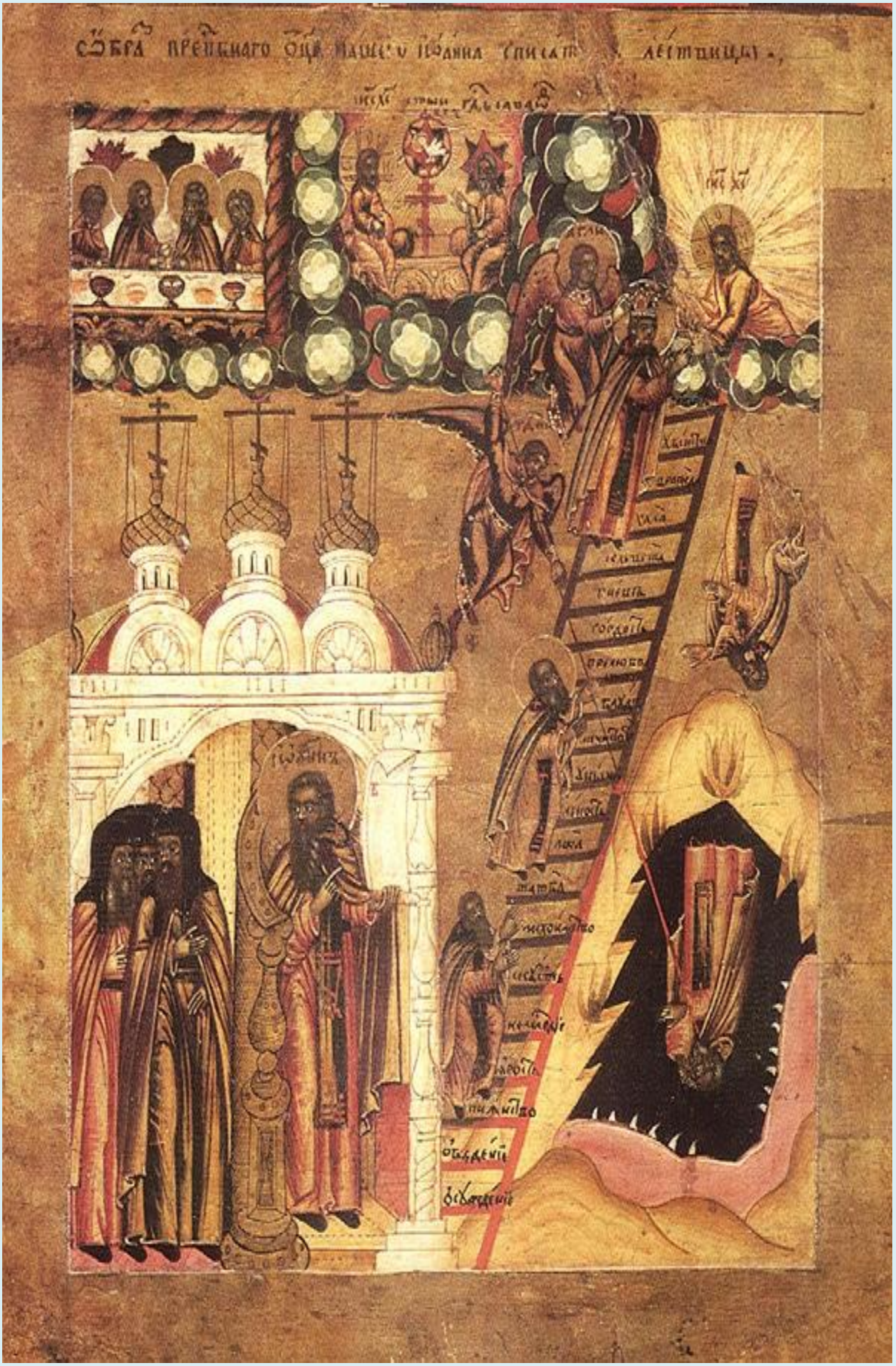

ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ
ΜΑΚΡΟΣ
Ο ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΡΧΙΕΠ
ΟΣΙΟΣ

THE LADDER OF DIVINE ASCENT
SAINT JOHN
CLIMACUS
ASCEND THE LADDER OF THE VIRTUES

CHRIST IS THE LIGHT OF ANGELS
ANGELS ARE A LIGHT FOR MONKS
THE MONASTIC LIFE IS A
LIGHT FOR ALL MEN

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ
ΚΛΙΜΑΚΟΣ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ
ΚΛΗΜΑΚΟΣ

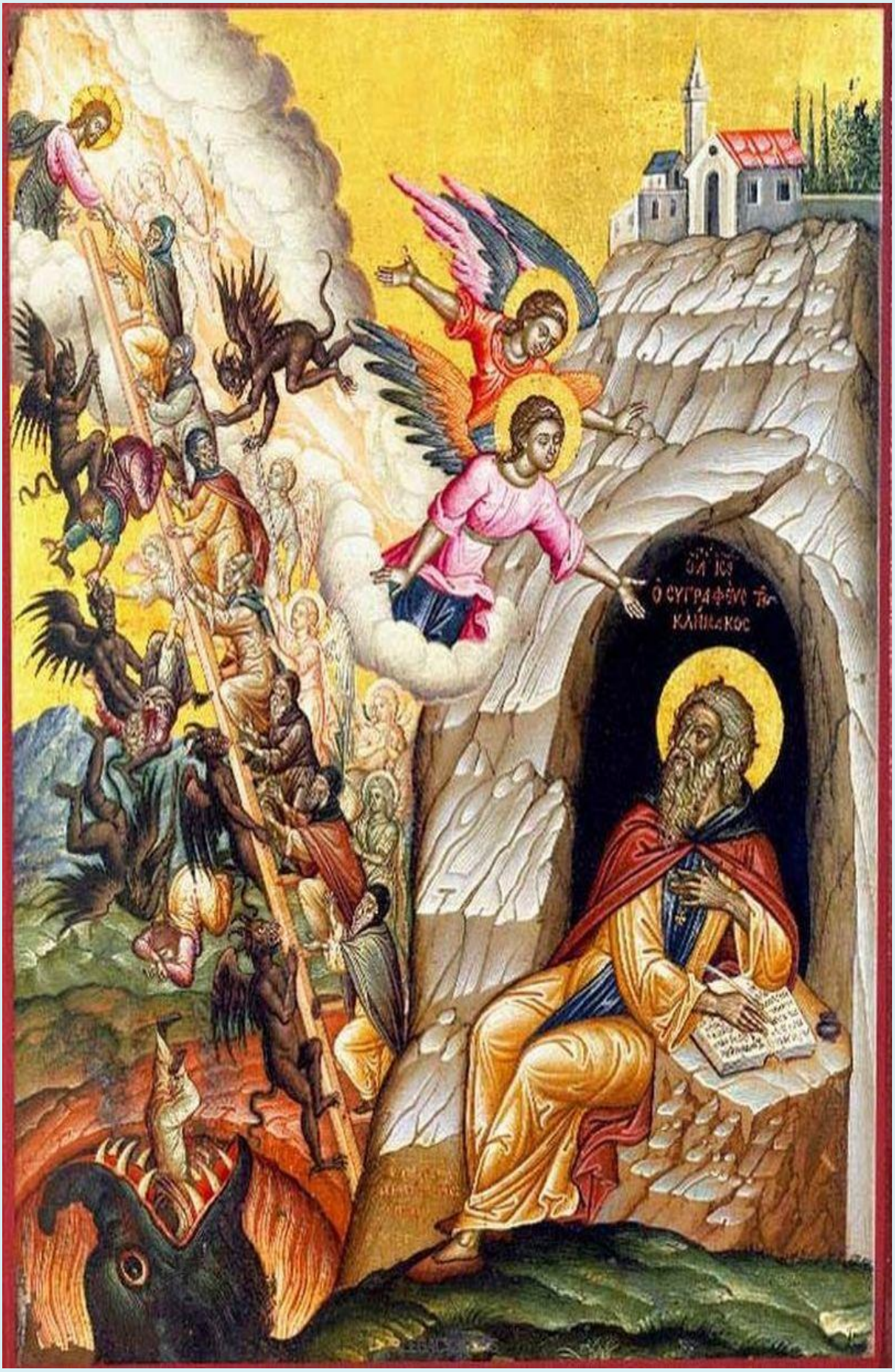
ΟΣΙΟΣ
Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΗΝ
ΚΛΙΜΑΚΟΣ

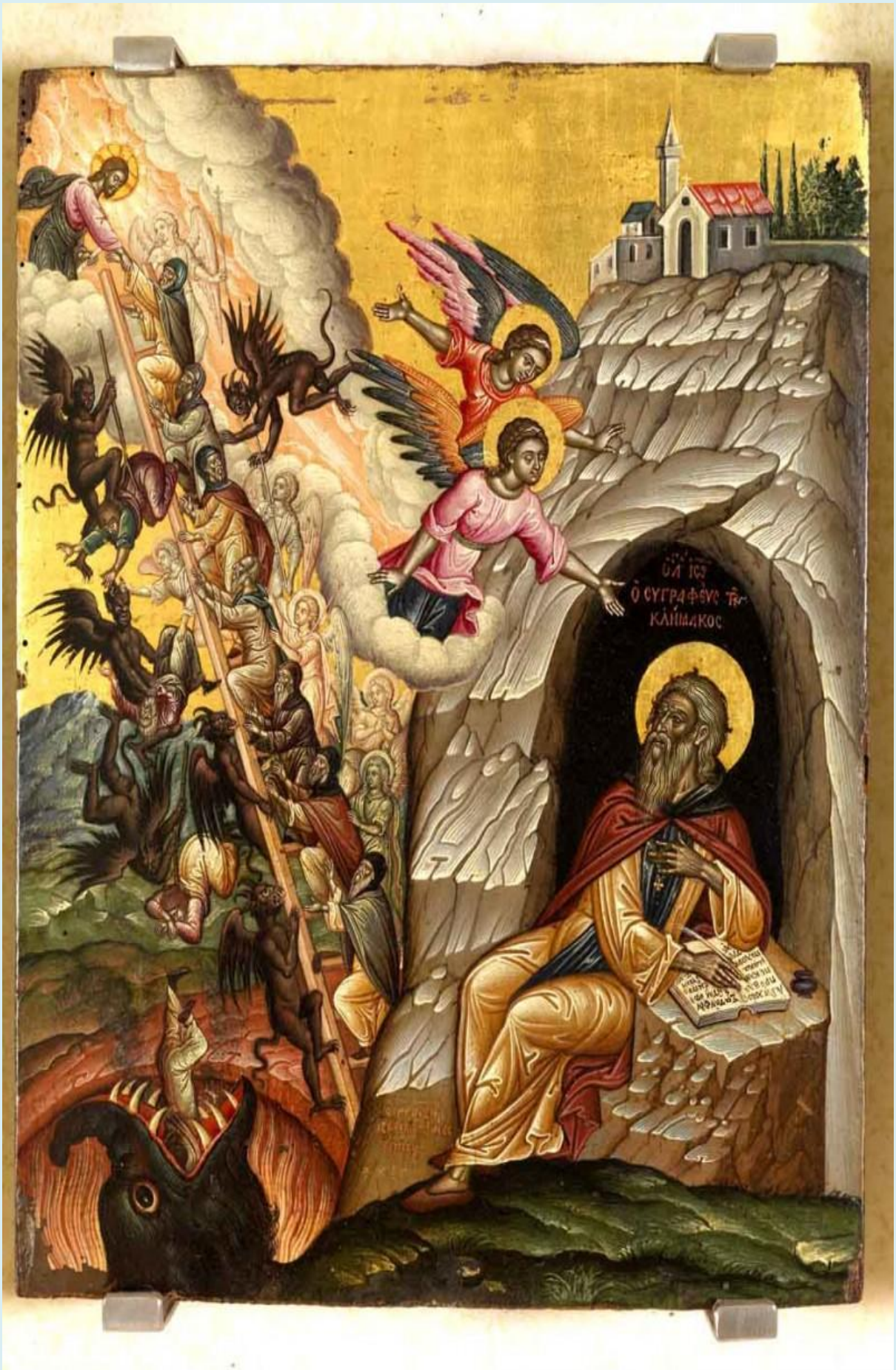
ΟΣΙΟΣ
Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΗΝ
ΚΛΙΜΑΚΟΣ

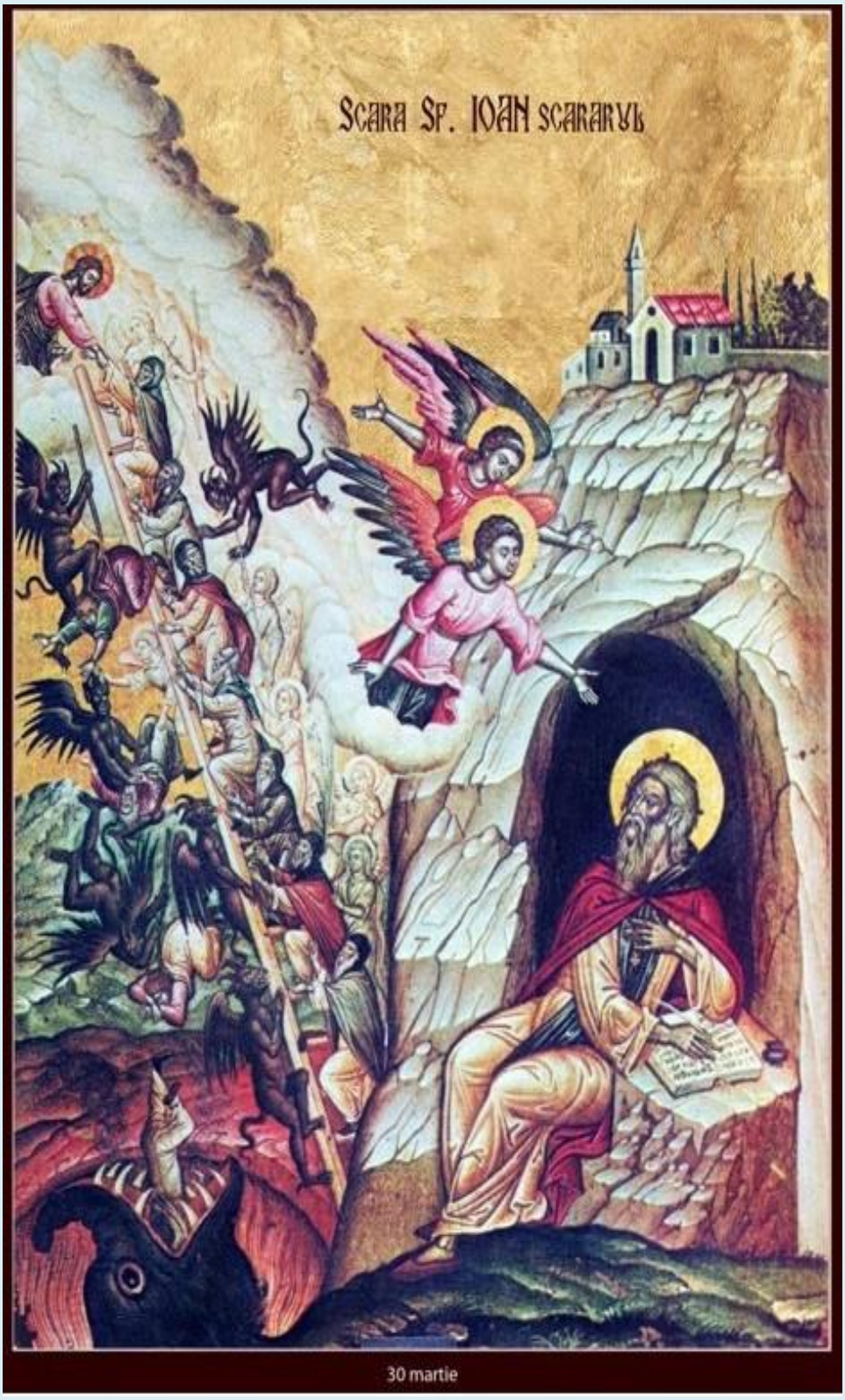

30 martie

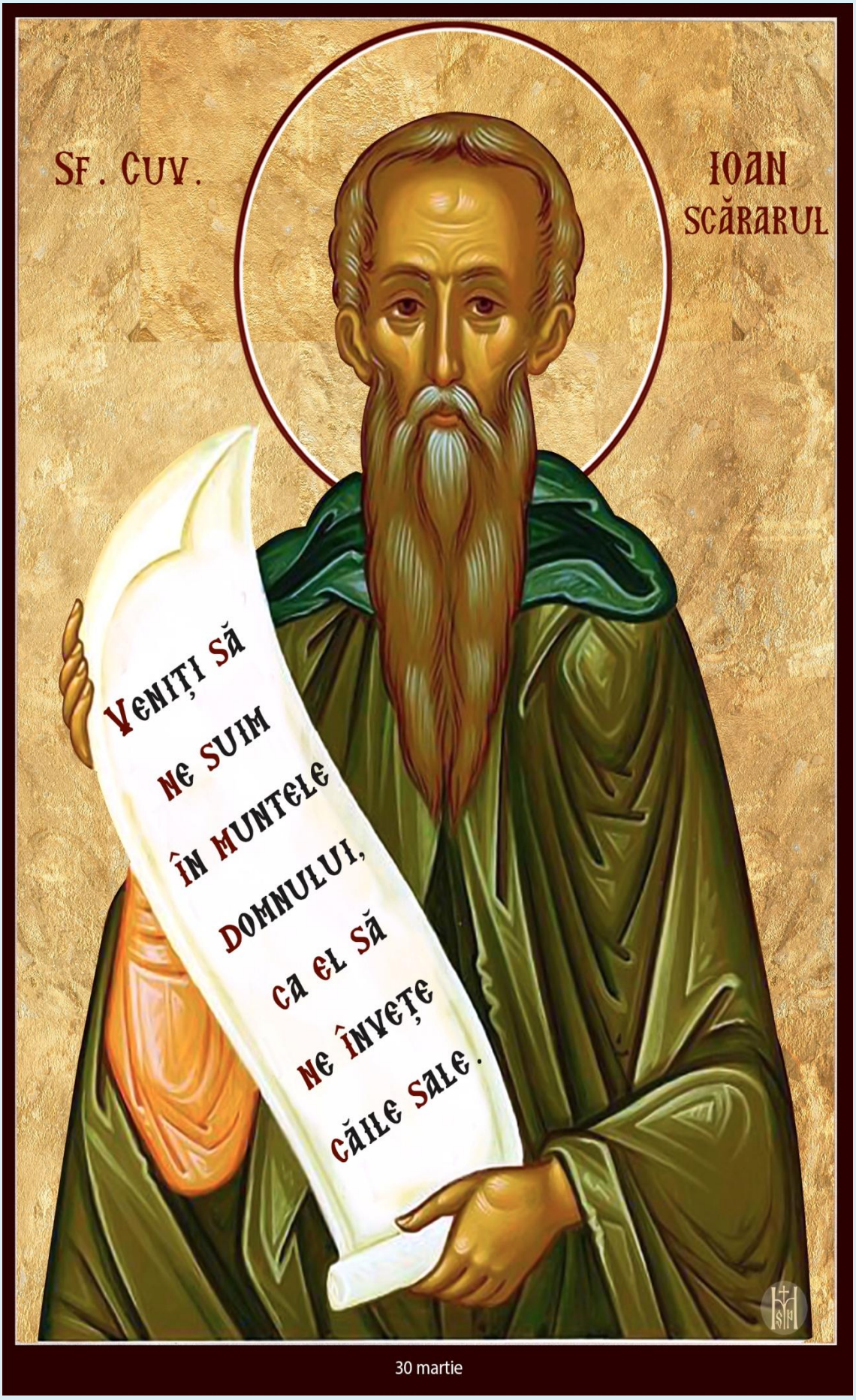
SF. CUV.
IOAN
SCĂRARUL
VENIȚI SĂ
NE SUIM
ÎN MUNTELE
DOMNULUI,
CA EL SĂ
NE ÎNVEȚE
CĂILE SALE.

30 martie

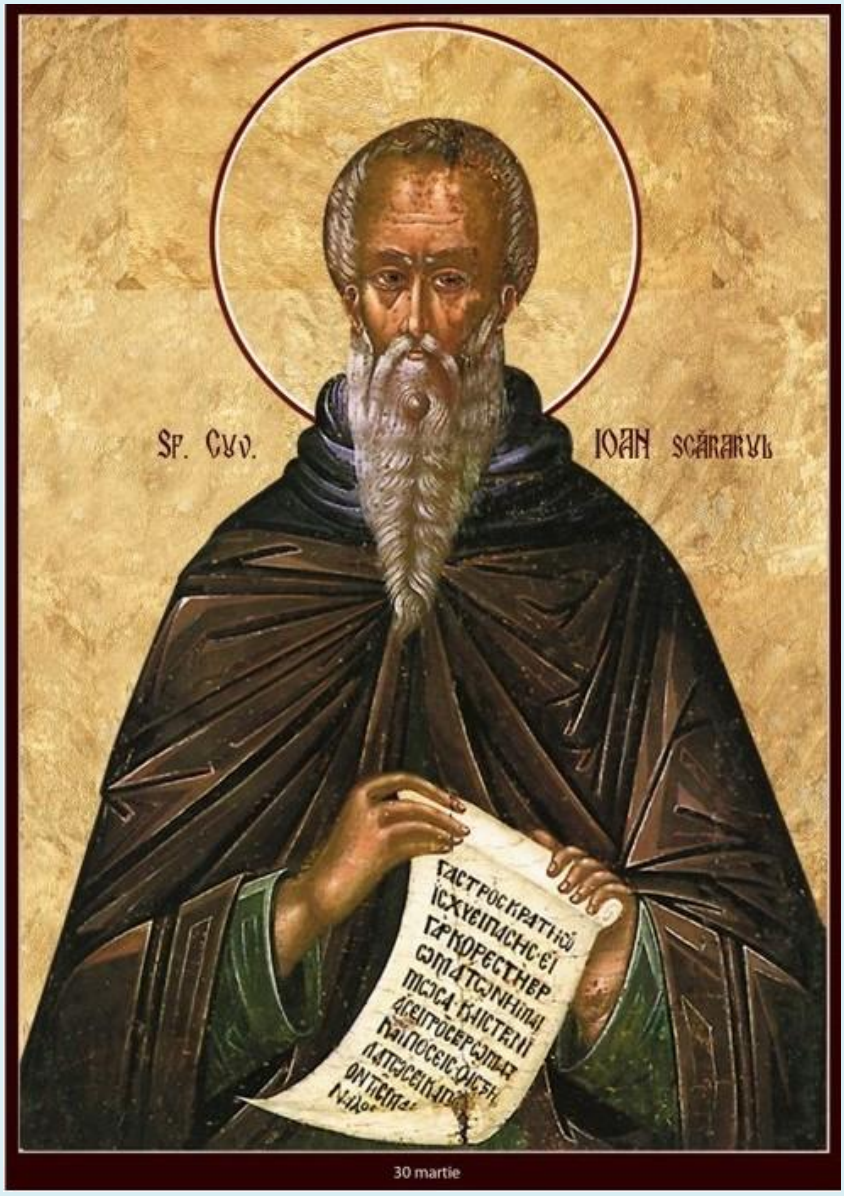
Sf. Cuv. Ioan Scărarul
30 martie

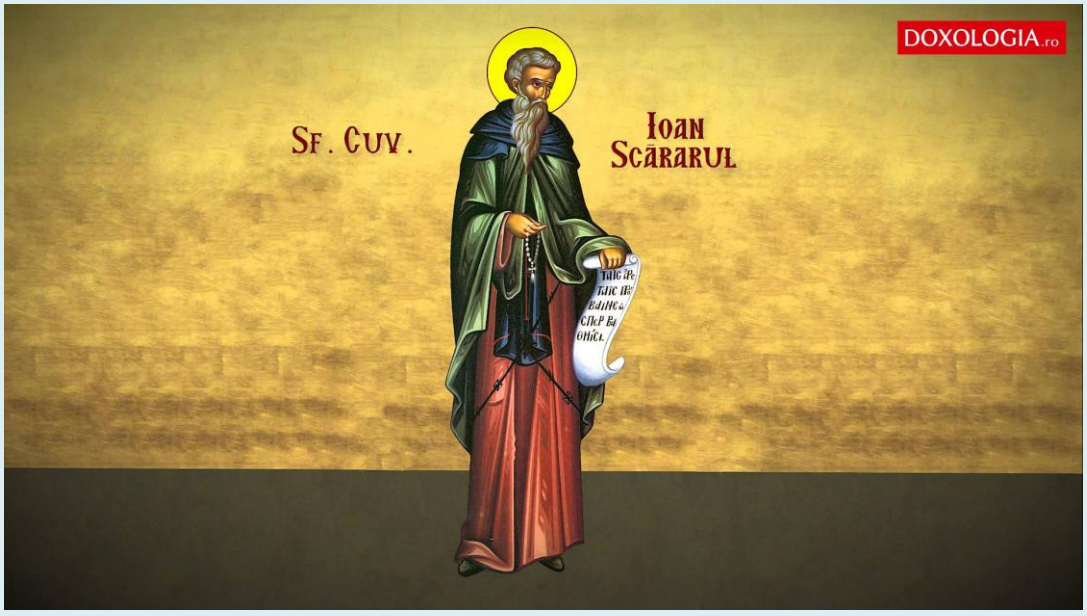
DOXOLOGIA.ro
Sf. Cuv.
Ioan
Scărarul

6
lucruri pe care s-ar putea să nu le știi
DESPRE SCARA RAIULUI
BASILICA.RO
Are 30 de trepte conforme cu vârsta Mântuitorului Iisus Hristos după trup
Părintele Dumitru Stăniloae este cel care a introdus *Scara* în *Filocalia românească*
Este recomandată spre lectură monahilor și mirenilor în fiecare Post al Paștilor
Scara văzută de Patriarhul Iacov în vis a fost sursă de inspirație pentru *Scara dumnezeiescului urcuș*
Prima treaptă este *lepădarea de lume*, iar ultima treaptă este *Dumnezeul iubirii*
Este un manual de luptă duhovnicească: vorbește despre patimi și virtuți

”
Blândețea
este starea nemișcată a sufletului,
care rămâne aceeași:
în necinstiri ca și în laude.
Sf. Ioan Scărarul
BASILICA.RO

Stăpânește-ți poftele
înainte să te stăpânească
ele.
Ioan Scărarul
BASILICA.RO

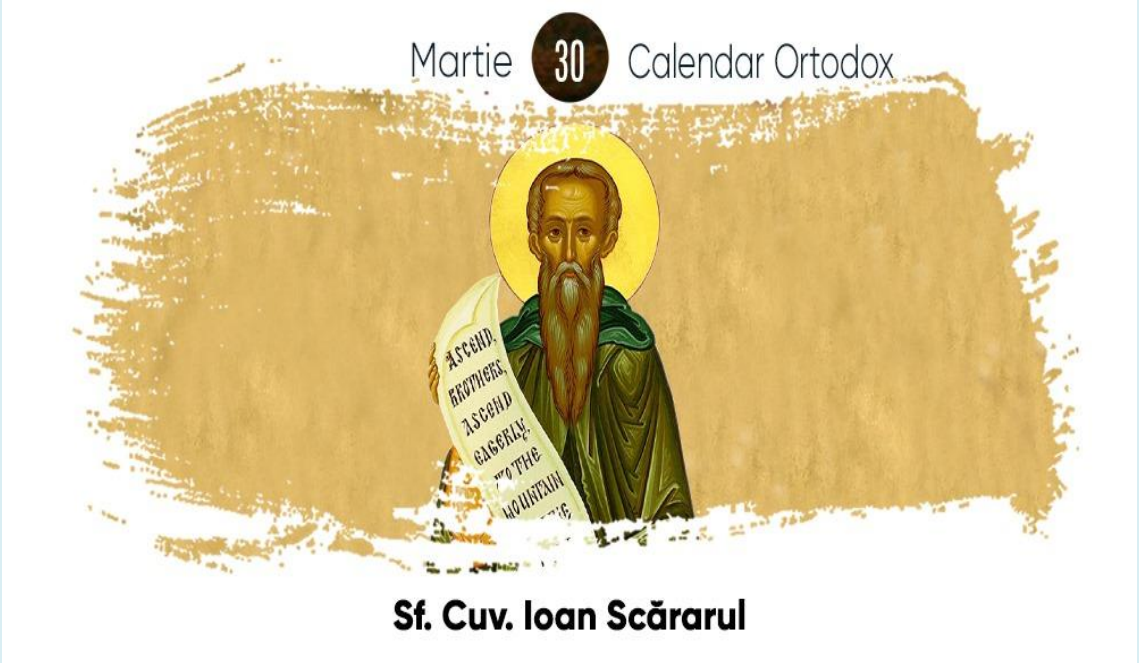
Martie 30 Calendar Ortodox
Sf. Cuv. Ioan Scărarul

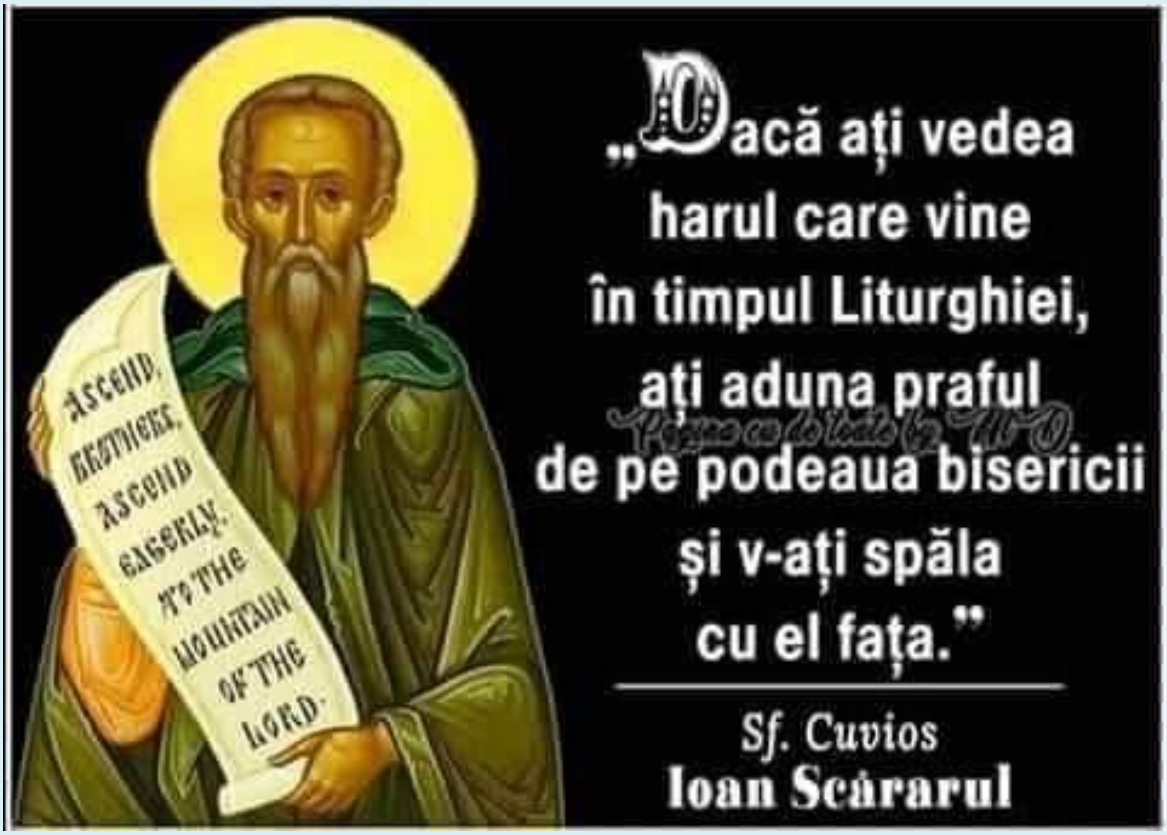

CITATE FILOCALICE

Credința înaripează rugăciunea, căci fără ea nu se poate zbura la cer.

Sf. Ioan Scărarul

BASILICA.RO

“Smerită cugetare arată cel care, ocărât fiind de altul, nu-și micșorează dragostea față de acesta.”
SFÂNTUL IOAN SCĂRARU
(579 - 649)

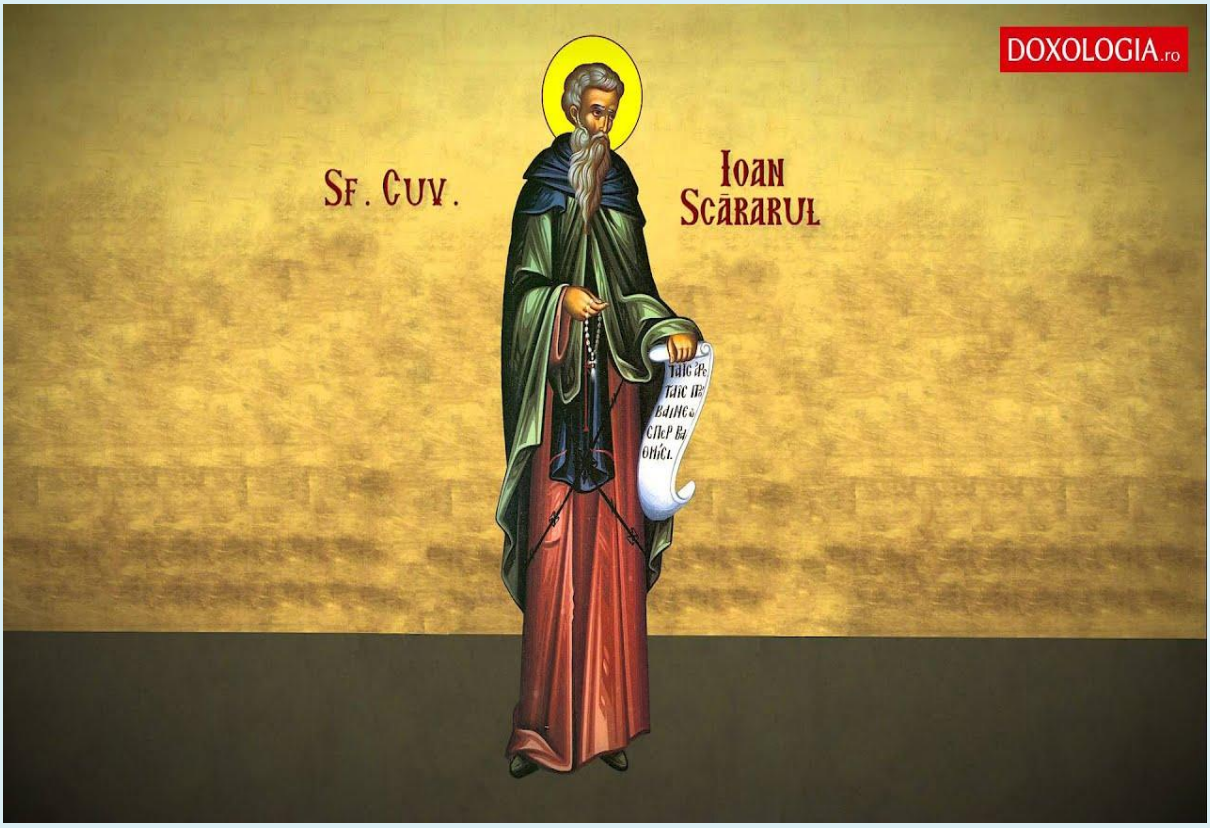
DOXOLOGIA.ro
Sf. Cuv.
Ioan Scărarul

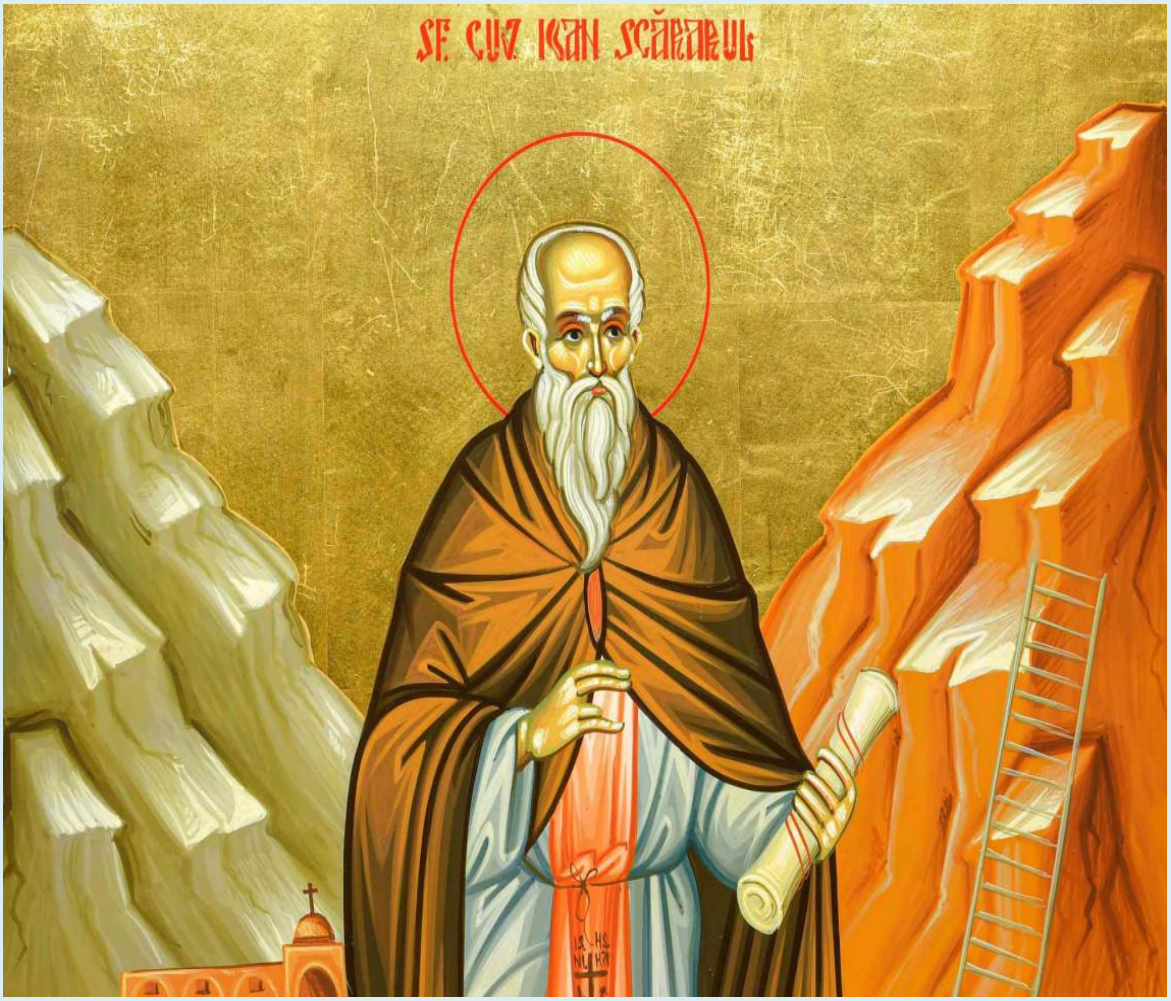
SF. CUV. IOAN SCĂRARUL

DOXOLOGIA.ro

Troparul Sfântului Cuvios Ioan Scărarul

30 Martie - Glasul 1

Locuitor pustiului, înger în trup și de minuni făcător te-ai arătat, purtătorule de Dumnezeu, Părintele nostru Ioan. Cu postul, cu privegherea și prin rugăciune primind daruri cerești, tămăduiești pe cei bolnavi și sufletele celor ce aleargă la tine cu credință. Slavă Celui Ce ți-a dat ție putere; Slavă Celui Ce te-a încununat pe tine; Slavă Celui Ce lucrează prin tine tuturor tămăduiri.

Troparul Sfântului Cuvios Ioan Scărarul

30 Martie - Glasul 1

Locuitor pustiului, înger în trup și de minuni făcător te-ai arătat, purtătorule de Dumnezeu, Părintele nostru Ioan. Cu postul, cu privegherea și prin rugăciune primind daruri cerești, tămăduiești pe cei bolnavi și sufletele celor ce aleargă la tine cu credință. Slavă Celui Ce ți-a dat ție putere; Slavă Celui Ce te-a încununat pe tine; Slavă Celui Ce lucrează prin tine tuturor tămăduiri.

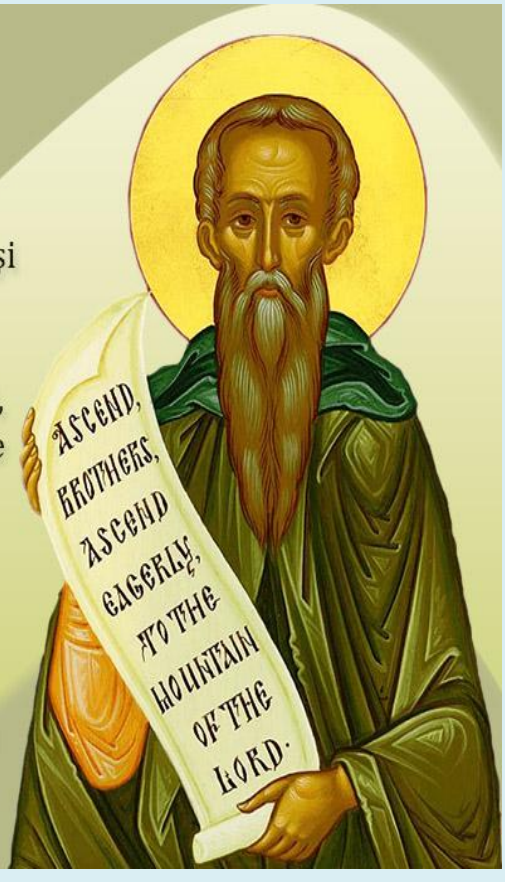

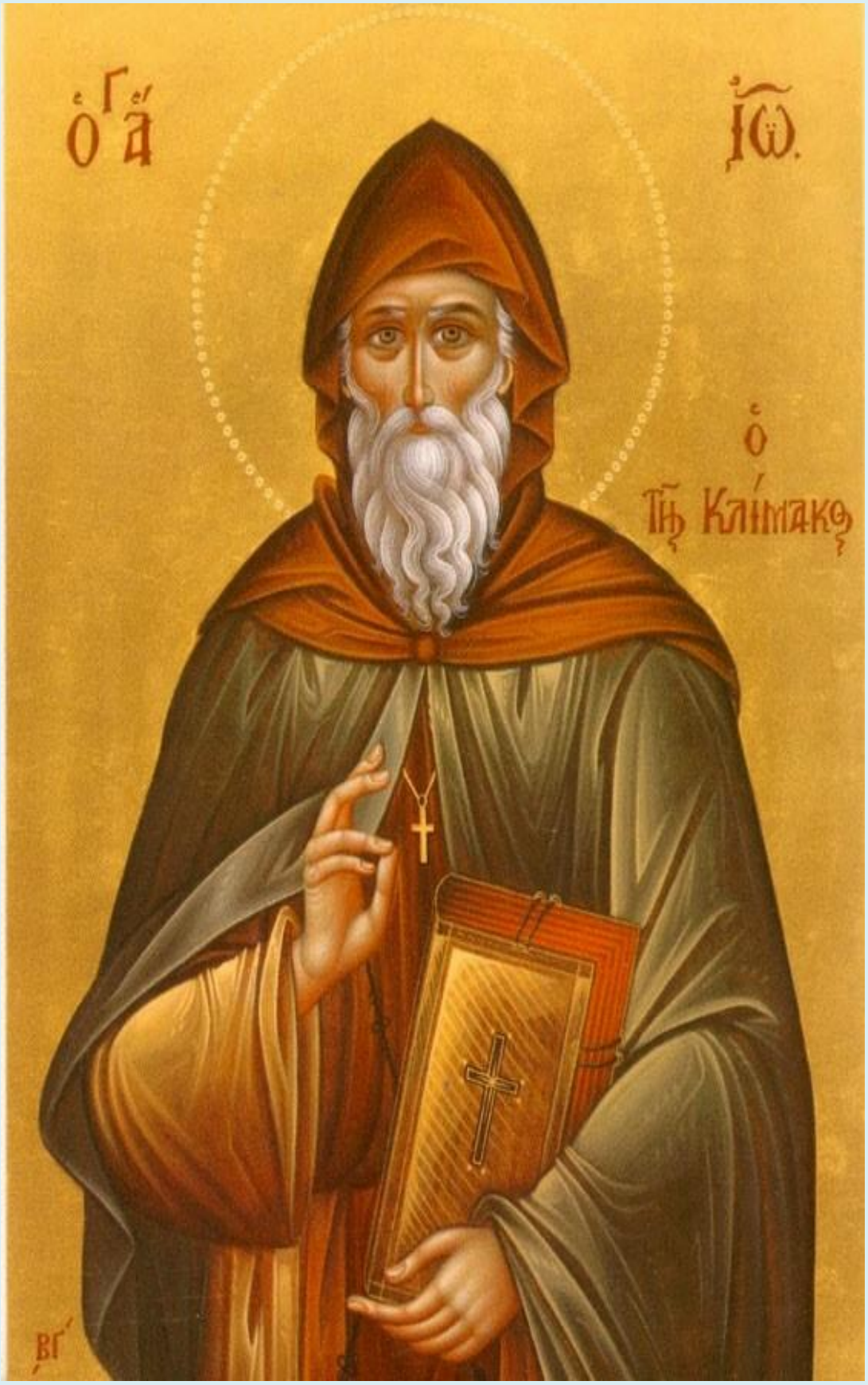

O, prea cuvioase părinte Ioan, cel ce eşti scară a virtuţilor, roagă-te să fim mântuiţi noi toţi!